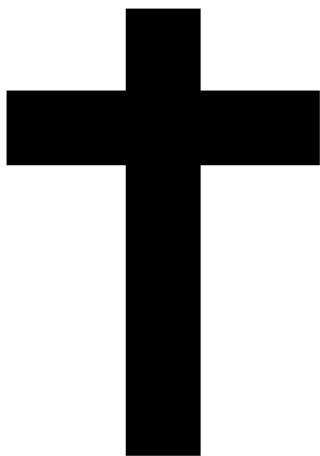

Version Pular
Fuuta-Jallon

The New Testament in the Fouta-Jallon Pular language of
Guinea

Version Pular Fuuta-Jallon

The New Testament in the Fouta-Jallon Pular language of Guinea

copyright © 2010 Pioneer Bible Translators

Language: Pular

Translation by: Traducteurs Pionniers de la Bible

Contributor: Pioneer Bible Translators

This translation, published by Pioneer Bible Translators, was published in 2011.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact wab.admin@pbti.org.

The translation was completed in collaboration with Christian Reformed World Mission.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
024b8126-79ef-5039-bc54-7d61889f8ae6

Contents

Matta	1
Markuusa	41
Luuka	66
Yuuhanna	108
Deftere Kuufe Sahaabaabe Ben	139
Roomu	178
1 Korenti	195
2 Korenti	211
Galaasi	222
Efeesi	228
Filipii	234
Koloosi	238
1 Tesalonii	242
2 Tesalonii	246
1 Timotee	248
2 Timotee	253
Tiituusa	257
Filimuunu	259
Yahuudiyankeefe	260
Yaaquuba	273
1 Petruusu	278
2 Petruusu	283
1 Yuuhanna	286
2 Yuuhanna	290
3 Yuuhanna	291
Yuudu	292
Fenjinannde	294

NO MATTA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Taariika fii Iwdi Iisaa Almasiihu on

(Luk. 3.23-38)

- ¹ Taariika iwdi Iisaa *Almasiihu mo Daawuuda mo Ibraahiima.
² Ko Ibraahiima jibini Issaaqa, Issaaqa jibini Yaaquuba, Yaaquuba jibini Yahuuda e musibbe mun ben,
³ Yahuuda kadi jibini Faarisa e Zaaraha, tawi yumma ben no wi'ee Tamaaru. Faarisa jibini Hasruunu, Hasruunu jibini Araama,
⁴ Araama jibini Ammiina-Daaba, Ammiina-Daaba jibini Nahasuuna, Nahasuuna jibini Salmaana,
⁵ Raabi* jibinani Salmaana Bo'aaza, Rugiyata jibinani Bo'aaza Obiida, Obiida jibini Yassaa'u,
⁶ Yassaa'u jibini Daawuuda lando on, oo wonnoodo beyngu Uriyaa jibinani mo kanko Daawuuda Sulaymaana.
⁷ Sulaymaana jibini Rahabaama, Rahabaama jibini Abiyya. Abiyya jibini Asaa,
⁸ Asaa jibini Yuhusaafata, Yuhusaafata jibini Yuuraama, Yuuraama jibini Uziiya,
⁹ Uziiya jibini Yotaana, Yotaana jibini Ahaaza, Ahaaza jibini Hazikiya,
¹⁰ Hazikiya jibini Manase, Manase jibini Amuunu, Amuunu jibini Yuusiya,
¹¹ Yuusiya jibini Yeekoniya e musibbe mun ben fewndo egginegol nabee *Baabiila.
¹² Bawto egginegol nabee Baabiila ngol, Yeekoniya jibini Sa'alti'iila, Sa'alti'iila jibini Zarubaabila,
¹³ Zarubaabila jibini Abiyuuda, Abiyuuda jibini Alyaqaama, Alyaqaama jibini Aazuru,
¹⁴ Aazuru jibini Saduuqa, Saduuqa jibini Akiima, Akiima jibini Eliyuuda.
¹⁵ Eliyuuda jibini Eliyaasaru, Eliyaasaru jibini Mataana, Mataana jibini Yaaquuba.
¹⁶ Yaaquuba jibini Yuusufu moodibbo Mariyama on, on jibinnoodo Iisaa wi'aado Almasiihu on.

¹⁷ Gila e Ibraahiima haa e Daawuuda, fow mun hawri jamaanuujj sappoo e nay. Gila e Daawuuda kadi haa e egginegol nabee Baabiila hawri jamaanuujj sappoo e nay. Gila egginegol nabee Baabiila kadi haa e Almasiihu on ko jamaanuujj sappoo e nay.

Fii jibineede Iisaa Almasiihu on

(Luk. 2.1-7)

- ¹⁸ E hino no Iisaa Almasiihu on jibiniraa. Tawi ko Yuusufu yami Mariyama yumma makko. Ado be yiidude, tawi kanko jiwo on ko o sowiido e dow bawgal *Ruuhu Seniido on.
¹⁹ Tawi Yuusufu, on yamufo mo, ko gorko feewufo, hari o faalaaka mo wirtude, o miiiji accitugol mo e nder gundoo.
²⁰ Nde tawnoo himo miiiji dun, malaa'ikaajo Joomiraado on feepani mo e koydol, wi'i mo: «Yuusufu mo Daawuuda, wota a hulu yettugol Mariyama, o wona beyngu maa, ko fii bidfo mo o saawi on ko immorde e Ruuhu Seniido on.
²¹ O heboyay bidfo, innoyaa mo Iisaa, ko fii ko kanko dandoyta jamaa makko on lette junuubaaji maabe din.»
²² Dun fow wadiri fii ko Joomiraado on daalirnoo annabaajo on kon no laatora, wonde:
²³ «Awa, jiwo mo andaali gorko on reeday, o firto boobo gorko, o innee Imanu'iila.»
 Ko woni firo d'un ko: «Alla no wondi e men.»^a
²⁴ Bay kanko Yuusufu o finii, o wadi ko malaa'ikaajo Joomiraado on yamiri mo kon, o yetti beyngu makko, o addi ka makko.
²⁵ Kono laatii o yiidaali e debbo on haa nde o firtinoo on bidfo gorko, o inni mo Iisaa.

2

Fii no Jom-Gande'en Ardi Bayti-Lahiimi

- ¹ Bay wonii Iisaa jibinaama Bayti-Lahiimi, dun ko e nder diiwal *Yahuuda fewndo laamu *Heroodu, onsay gandidube iwri funnaange ari *Yerusalaam,
² be wi'i: «Ko honto oo lando *Yahuudiyankeefe ardo e jibineede woni? Ko fii men yi'ii hoodere makko nden ka funnaange, men arii sujjangol mo.»
³ Bay kanko Heroodu lando on o nanii dun, o jiiibii, o jiiibodi e be Yerusalaam ben fow.

^a 1:23 1.23 Isa. 7.14

⁴ Onsay o mottindiri hooreeɓe *yottinoobe sadaka ben fow e jannooɓe fii Sariya on fii landagol be ko honto *Almasiihu on haanaa jibinireede.

⁵ Ben wi'i mo: «Ko Bayti-Lahiimi e nder ngal diiwal Yahuuda. Ko fii e hino ko annabaajo on windi kon:

⁶ «Ko an yo koɗolun Bayti-Lahiimi,
jeyaakun e nder leydi bolondaa Yahuuda,
hinaa a gasoohun hayfineede e yeeso
ɗiya koɗooli hittuɗi e nder Yahuuda.
Ko fii lando yaltay e maa

ko ardoo jamaa an *Isra'iila on.»^b

⁷ Onsay Heroodu noddii ben gandifuɓe e gundoo, o torii be yo be tentinan mo saa'i mo hoodere nden feepi e mun on.

⁸ Onsay o immiini be Bayti-Lahiimi, o wi'i be: «Yahee humpitoyoɗon no laafiri fii kun paykun. Si on yi'oyii kun, humpiton mi min kadi, mi yaha mi sujjana kun.»

⁹ Bay wonii be nani ko lando on wi'i kon, be yahi. Tawi hoodere nde be yi'unoo ka funnaange nden no wontirde yeeso maɓɓe. Bay wonii nde hewtii fewndo ka paykun kun woni ɗon, nde darii.

¹⁰ Bay kambe gandifuɓe ben be yiitii hoodere nden, be heewi weltaare.

¹¹ Onsay be naati ka suudu, be yi'i paykun kun e yumma mun Mariyama, be jiccii, be sujjanii kun. E hoore ɗun be yaltini jawle maɓɓe, be okkori kun kanje e urngallo no wi'ee libaana e *mirri.

¹² Onsay Allaahu on andini be e koyɗol wonde hita be yiltito ka Heroodu. Be rewti laawol goo, be hooti ka leydi maɓɓe.

Fii no Yuusufu Yaltiri Misira

¹³ Bay wonii ben gandifuɓe yahii, malaa'ikaajo Joomiraado on feepani Yuusufu e koyɗol, o wi'i mo: «Immo, yettaa paykun kun e yumma mun, dogaa yahaa *Misira, wonaa ton haa nde mi wi'i yo a artu woo. Ko fii Heroodu ɗaɓɓitoyay paykun kun fii warugol kun.»

¹⁴ Yuusufu immii jemma, yetti paykun kun e yumma mun, yahi Misira.

¹⁵ O woni ton haa Heroodu maayi. Ko nii ko Joomiraado on daalirnoo annabaajo on kon laatori, wonde: «Mi noddii Biɗɗo an on yo o yaltu Misira.»^c

¹⁶ Bay Heroodu yi'ii wonde gandifuɓe ben janfike mo, o tikki. Onsay o yamiri yo be waroy kala paykun gorun kun duubi ɗiɗi maa jaasukun ɗun wonkun e nder Bayti-Lahiimi e kodoloy takkiikoy ɗon koy, ɗun yaadi e saa'i mo gandifuɓe ben feppinannoo mo on.

¹⁷ Ko nii ko daaliranoo annabi Yeremiiya kon laatori, wonde:

¹⁸ «Hito nanike ka wi'etee ɗon Raama:
wullaandu e sowru tiifunduu.

Tawi ko Raahiilu woni wullude ɓiɓɓe mun ben,
o jabaano yarlineede, ko fii be woodaaka han kadi.»^d

Fii no Yuusufu Yiltitori Leydi Isra'iila

¹⁹ Bay wonii Heroodu maayii, malaa'ikaajo Joomiraado on feepani Yuusufu e koyɗol Misira,

²⁰ o wi'i mo: «Immo, yettaa paykun kun e yumma mun, yiltitodaa leydi Isra'iila, ko fii faalanoobe warude paykun kun ben maayii.»

²¹ Onsay Yuusufu yetti paykun kun e yumma mun, o yahi leydi Isra'iila.

²² Kono o nani wonde Arkalaawu laamike diiwal Yahuuda ngal lonto ben mun Heroodu, o huli wonoygol ton. Allaahu on ɓanginani mo e koyɗol, o yaari e ngal diiwal Jaliilu,

²³ o wonoyi e saare no wi'ee Naasirata, fii no ko daaliranoo annabaabe ben kon laatora, wonde: «O noddoyte Naasirayankoojo.»

3

Fii no Yaayaa Lootiraynoo Maande Tuubuubuyee Waajo

(Mrk. 1.1-8; Luk. 3.1-18; Yhn. 1.19-23)

¹ Ko e on saa'i ɗon, Yaayaa *lootoowo maande tuubuubuyee on feepi, tawi himo waajoo ka wulaa diiwal Yahuuda,

² himo wi'a: «Tuubee, ko fii laamu kammu ngun ɓadike!»

³ Tawi ko fii makko annabi *Isaaya wowlunoo, o wi'i:

«Kaa hawa ko hawa ewnotofo ka wulaa, wi'a:

«Moyyinee laawol Joomiraado on,
fewnon juri makko din!»^d

⁴ Tawi dolokke Yaayaa on ko leefi ngelooba, dattol keeci makko din ko guri. Tawi ko kanu e njuuri buruure o paamata.

⁵ Hodufe Yerusalaam ben e be ka diiwal Yahuuda ben fow e kofooli hundufi Yurdayniwol din fow ari e makko.

⁶ Be qirritii junuubaaji maŋbe din, o looti be maande tuubuubuyee ka maayo Yurdayniwol.

⁷ Bay o yi'i *Fariisiyaabe e *Sadduusiyaabe buy no arude fii *lootegol maande tuubuubuyee, o wi'i be: «Ko onon yo iwdi kuura! Ko hombo tindini on dogugol tikkere aroyaynde nden?»

⁸ Awa yo kuude mon den hollu wonde on tuubii.

⁹ Hara on hooloraali wi'ugol wonde ko Ibraahiima woni maama mon, ko fii mi andinii on, Alla no waawi wattude dee kaaye doo biŋbe Ibraahiima.

¹⁰ Toode teenirde nden no waalii ka binde ledfde. Kala leggal ngal rimataa biŋbe moyyube, ngal soppete, ngal bugee ka yiite!

¹¹ «Min ko ndiyan mi woni on lootirde maande tuubuubuyee. Kono on aroyoowo ŋaawo an no ŋuri lan doole, awa kadi mi hewtaa hay solugol pade makko den. On non ko *Ruuhu Seniifo on e yiite o lootirta on.

¹² Himo jogii feeteewo makko ngon ka jungo ko o hentinira bete^e makko on, o mooba ŋaameteo on ka beembal makko, o sunnira foron on yiite nge ŋaanoataako.»

Fii no Iisaa Lootiraa

(Mrk. 1.9-11; Luk. 3.21-22)

¹³ Onsay Iisaa iwri Jaliilu, o ari Yurdayniwol ka Yaayaa, fii yo on lootu mo.

¹⁴ Kono Yaayaa salii, wi'i: «Ko min haani arude yo a lootan! Kono an a arii yo mi loote!»

¹⁵ Kono Iisaa jaabii mo wi'i: «Accu wonira non, ko fii ko nii haanirani en timmingol peewal ngal fow.» Ko e hoore d'un Yaayaa jabi mo lootude.

¹⁶ No Iisaa gayniranoo looteede, o yawi ka ndiyan, tun kammu ngun udditii, o yi'i Ruuhu Allaahu on no tippora e makko wa gabooru.

¹⁷ Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko oo woni Bidfo an Yidfaado, mo mi weltori on!»

4

Fii no Ibuliisa Ndarndori Iisaa

(Mrk. 1.12-13; Luk. 4.1-13)

¹ Bawto d'un, Ruuhu Allaahu on nawri Iisaa ka wulaa fii no Ibuliisa ndarndora mo.

² O hoori balde cappande nay, jemma e ŋalorma. Bawto d'un o weelaa.

³ Ndarndotofo on badii mo, wi'i: «Si tawii ko a *Bidfo Alla, yamir dee kaaye yo de wontu ŋaameteo.»

⁴ Iisaa jaabii: «No windii wondema: <Nedfo hinaa ŋaameteo tun wuurirta, kono ko kala kongufi iwruufi ka Alla.> »^f

⁵ Ibuliisa nawri mo kadi ka saare hormorde, d'un ko Yerusalaam, o jodfinoyi mo ka hoore warŋakere *juulirde mawnde, o wi'i mo:

⁶ «Si tawii ko a Bidfo Alla, hocco don cikkoŋaa ka leydi, ko fii no windii wondema: <O yamiray malaa'ikaabe makko ben fii maa, be tamboro-maa juude maŋbe den, fii wota koyngal maa ngal feggo e hayre.> »^g

⁷ Iisaa jaabii mo wi'i: «No windii kadi wondema: <Wota a ndarndo Joomiraado on, on Alla maa.> »^h

⁸ Ibuliisa nawri mo kadi e fello toowungo fota, o holli mo laamateeriiji aduna on fow e darja mun.

⁹ O wi'i mo: «Mi okkete d'un fow si a jiccike, a sujjanii lan.»

¹⁰ Iisaa jaabii, wi'i: «Pottito, yo Ibuliisa, ko fii no windii: <Ko Alla Joomiraado maa on sujantaa, rewaa mo kanko tun.> »ⁱ

¹¹ Onsay Ibuliisa pottitii mo. Bawto d'un malaa'ikaabe badii Iisaa fii kurkanagol mo.

^d 3:3 3.3 Isa. 40.3 ^e 3:12 3.12 Maa: «gete». ^f 4:4 4.4 Yap. 8.3 ^g 4:6 4.6 Zab. 91.11-12 ^h 4:7 4.7 Yap. 6.16 ⁱ 4:10 4.10 Yap. 6.13

Fii Ardu Iisaa ndun Jaliilu e Kafernahuum
(Mrk. 1.14-15; Luk. 4.14-15)

- ¹² Bay Iisaa andii Yaayaa wattaama e joge, o yahi Jaliilu.
¹³ O eggi Naasirata, o yahi, o hodoyi Kafernahuum ka daande weendu ka kernidi d'on e Zabuluunu e Naftali,
¹⁴ fii no ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatora, wonde:
¹⁵ «Ko an yo leydi Zabuluunu e Naftali leyde wonde ka daande weendu, gada Yurdayniwol, d'un ko Jaliilu ka diya leyyi hodi e mun.
¹⁶ Oo jamaa wondo e nder niwre yi'ii ndaygu moolanaangu, e hoore ben joodiibe e ndin leydi ndi dowdi mayde woni e mun, ndaygu jalbanii be.» J
¹⁷ Gila d'un Iisaa fuddii waajaade, wi'a: «Tuubee, ko fii laamu kammu ngun badike!»

Fii Be Iisaa Adii Noddude ben
(Mrk. 1.16-20; Luk. 5.1-11)

- ¹⁸ E nder ko o yiilotoo e daande *Weendu Jaliilu ndun kon, o yi'i musibbe dido no bugoo *jalaaji ka weendu, tawi ben ko yungoobe: goddo on no wi'ee Sim'uunu, mo o jammoyta Petruusu, oya on no wi'ee Andaraawu, mippiraawo makko kanko Sim'uunu on.
¹⁹ O wi'i be: «Jokkee lan, mi wattay on yungoobe yimbe.»
²⁰ Don kisan be acciti jalaaji d'in, be jokki mo.
²¹ E nder yaadu mabbe ndun, Iisaa yi'i musibbe dido goo kadi, tawi ben ko Yaaquuba e mijan mun Yuuhanna, ben ko bibbe Zabadii. Tawi ben no wondi e ben mun Zabadii ka nder laana, hiibe moyyintina jalaaji mabbe. Kanko Iisaa o noddi be.
²² Don kisan be acci d'on laana kan e ben mabbe, be jokki mo.
²³ Tawi Iisaa no yiiloo e nder Jaliilu fow, janna ka nder juulirde, waajoo fii Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun, e himo jawndora kala noone pabbeeli e nawnaaje yimbe ben.
²⁴ Fii makko andii e nder Sirii on fow. O addanaa kala tampirdo nawnaare e noonee muuseendiiji e be jinna e iirotoobe e maaya-banduube, o ndikkini be.
²⁵ Jamaa moolanaado iwrufo Jaliilu e *Dekapooli e Yerusalaam e diiwal Yahuuda ngal e be gada Yurdayniwol jokki mo.

5

Fii Waaju ngun ka hoore Fello
(Mrk. 3.13; Luk. 6.12-13, 20-26)

- ¹ Bay Iisaa yi'ii jamaa on, o yawi ka fello, o joodii, taalibaabe makko ben kadi badii mo.
² Onsay o woni e jannugol jamaa on, wi'a:
³ «Yondiniibe ka bernde ben ko malaabe, bay laamu kammu ngun ko kambe wonani.
⁴ Yoomube ben ko malaabe, bay berde mabbe buttinoyte.
⁵ Newiibe ben ko malaabe, bay be ronoyay leydi ndin.^k
⁶ Weelaabe dondaa peewal ben ko malaabe, bay be harnoyte.
⁷ Yurmeteebe ben ko malaabe, bay be yurminoyte.
⁸ Laaba-berndeebe ben ko malaabe, bay be yi'oyay Alla.
⁹ Buttinooobe ben ko malaabe, bay be noddroyte bibbe Alla.
¹⁰ Cukketeefe sabu peewal ngal ko malaabe, bay laamu kammu ngun ko kambe wonani.
¹¹ «On wonay malaabe nde be yenni on e nde be cukkii on e nde be fawi penaale e kala bone e hoore mon sabu an.

12 Weltee, wonon e nder welo-welo, fay hidfon maranaa njoddi mawndi ka kammu, ko fii ko nii be cukkornoo annabaabe adinoobe on ben.

13 «Ko onon woni landan aduna on. Kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? Haray dan alaa nafa fus si hinaa bugegol ka yaasi, dan yaaabee.

14 «Ko onon woni ndaygu aduna on. Si saare wonii e hoore fello, haray nde waawetaake suudeede.

15 Hay gooto hubbintaa lampu, hippa mo e miran, kono o waday mo e kene, o ndayginana kala wondo ka nder suudu.

16 Yo ndaygu mon ngun jalbir nii yeeso yimbe ben, fii no be yi'ira kuude mon moyye den, be mawnina Ben mon Wondo ka kammu on.»

Fii Laatingol Sariya on

17 «Wota on sikku ko mi arani ko fii firtugol Sariya on maa ko annabaabe ben wi'i kon. Min mi ardaali fii firtugol di, kono ko fii laatingol di.

18 Ka haqiiqa mi andinii on, haa kammu ngun e leydi ndin muta, ko hay ciifun e tobbere iwataa e nder bindol Sariya on, haa fow laatoo.

19 Kala non bonnufo gootel e burngel fandude e yamirooje den, janni kadi yimbe ben warrugol wano non, o innete burfo fandude e laamateeri kammu ngun. Kono kala doftiido janni, on innete teddufo e nder laamateeri kammu ngun.

20 Awa mi andinii on, si peewal mon ngal buraali ngal jannooBe fii Sariya on ben ngal e ngal *Fariisiyaabe ben ngal, on naatataa ka laamateeri kammu few.

21 «On nanii wonde maamaabe men ben wi'ano: <Wota a ittu hoore^m, kala on ittudo hoore jaawete.>

22 Kono min mi wi'ay on, kala tikkandfo musidfo mun jaawete. Kala wi'udo musidfo mun kadi <komoojo> jaawete yeeso dental fewjoobe ben. Kala non wi'udo musidfo mun <la'iifu> haray no e laawol yiite jahannama.

23 «Si hidfa sakkaade ka juulirde, a anditii fon wonde musidfo maa non monoran-maa godfun,

24 haray accu fon ittugol sadaka maa on, yahaa taho moyyintinoyaa hakkunde maa e musidfo maa on, si araa non ittaa sadaka maa on.

25 «Eto no faamondiriraa e mo habidudaa on kisan fewndo wonufon ka datal, fii wota on mo habidudaa wate e juude jaawoowo on, on jaawoowo kadi wate e juude suufajajo on, on wade ka kaso.

26 Ko fii ka haqiiqa mi andinii ma, a yaltataa fon fannamaa a yobaali mbuudu sakkitoro on.

27 «On nanii kadi wi'aama wonde: <wota a jeenu.>ⁿ

28 Kono min mi wi'ay on, kala ndaarudo debbo fii himmangol mo, haray ontigi jeenii mo ka bernde mun.

29 Si tawii yiitere maa jaamere nden wonay sabu haa feggodaa, haray awu nde, bugodaa nde ka woddfiti-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka teral maa gootal hayra, edii ka bandu maa ndun fow bugee ka jahannama.

30 Si tawii jungo maa jaamo ngon kadi wonay sabu haa feggodaa, haray tayu ngo, bugodaa ka woddfiti-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka teral maa gootal hayra edii ka bandu maa ndun fow yaha ka jahannama.

31 «Wi'aama kadi, kala on accitudo beyngu mun haray yo o wadan mo kaydi sertigal.^p

32 Kono min mi wi'ay on, kala on accitudo beyngu mun, si hinaa hara on jeenu, haray o wadii mo jeenoowo. Kala non kadi yettudo debbo seedaado haray onfon kadi jeenii.

33 «On nanii kadi wonde maamaabe men ben wi'ano: <Wota mo firta woondore, hunnu woondooje de woondandaa Joomiraado on den.>^j

34 Kono min mi wi'ay on, wota on woundu toode, wota on woondir kammu ngun, ko fii ko ngu jullere laamu Alla.

35 Wota on woondir kadi leydi ndin, ko fii ko ndi ndadfdudi tundaaje makko den, maa woondiron Yerusalaam, ko fii ko saare Landfo Mawfo on non.

36 Wota mo woondira hoore mun nden kadi, ko fii on waawaa rawninde maa bawlinde hay cukulol gootal.

37 Yo <hiiyii> mon on wonu <hiiyii>, <oo'o> mon on wona <oo'o>. Ko beyditaa e fon woo, haray ko e Ibuliisa iwri.

38 «On nanii kadi wi'aama wonde: <ko yiitere yobirtee yiitere, jiiire yobiree jiiire.>^p

³⁹ Kono min mi wi'ay on, wota mo dartoo bondo, awa kadi mo bantike ma e wabbugo jaamo, tudan mo ngoya kadi.

⁴⁰ On mo faala-maa nabude ka jaawoore fii yettugol ma fokiya on, accidu mo e waramba on kadi.

⁴¹ On mo karhu-maa kadi rondanagol mo dongal, nabaa yeru sagara gooto, naban mo yeru sagara didi.

⁴² Okkor on toriido ma, wota a huccu kadi on faalaado ma jawlaade.

⁴³ «On nanii kadi wi'aama wonde: <Yo a yidu gido maa, aɗaa gaɗo maa.>

⁴⁴ Kono min mi wi'ay on: yidfee aybe mon ben, toranodon wonbe cukkaade on ben,
⁴⁵ d'un on wonay biɓbe Ben mon Wondo ka kammu on. Ko fii himo fuɗinana bonbe ben e moyyube ben naange makko ngen, himo saayinana kadi feewube ben e be feewaa ben ndiyan dan.

⁴⁶ Si tawii non ko yidube on ben tun yidufon, haray ko mbarjaari hondi heboyton? E hinaa yantiroobe sagalle janfa ben kadi ko non warrata?

⁴⁷ Si tawii ko musibbe mon ben tun hiwrotodon, haray ko hondun wadufon ko beyditii? Hinaa be gomɗinaa ben kadi ko non warrata?

⁴⁸ Awa wonee timmuɓe wano Ben mon kammuyankeejo on woniri Timmuɗo non.»

6

Fii no Iisaa Waajori fii Sakkagol e Juulugol e Hoorugol

¹ «Reenee e wadɗugol golle mon moyye den yiingo. Si hinaa d'un on hebataa njoddi ka Ben mon Wondo ka kammu on.

² «Nde hidon okkora miskinbe ben, wota on wuttu *liite yeeso mon wano faasiqiibe ben gerdata non ka juulirde e ka date fii no yimbe ben mantira be. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on be hendike mbarjaari maɓbe ndin.

³ Nde hidon okkora miskinbe ben, wota jungo mon nano ngon andu ko jaamo ngon wadi kon,

⁴ fii no dokkal mon ngal wonira e gundoo, d'un Ben mon, on Yi'oowo ko yi'otaako, jonnitoyay on mbarjaari mon ndin.

⁵ «Nde hidon juula kadi wota on wa'u wa faasiqiibe ben, ben yidube juulugol hara no darii ka nder juulirde e ka sera ballaɗe fii hollitagol yimbe ben. Ko fii, ka haqiiqa mi andinii on, be hendike mbarjaari maɓbe ndin.

⁶ Kono onon, nde hidon juula, naatee ka nder cuɗi mon, ombon baafe mon den, juulon e Ben mon mo yi'otaako on. Dun, Ben mon Yi'oowo ko yi'otaako kon, jonnitoyay on mbarjaari mon ndin.

⁷ «Nde hidon juula, wota on fillifillinno haalaaji duudufi wano be wonaa Yahudiyanke ben non, ko fii ben no sikka ko no be duɗɗiniri haalaaji woo be jabirantee.

⁸ Wota on nandintino e maɓbe, ko fii Ben mon no andi ko hondun faaladon ado on toraade mo.

⁹ «Ko nii haanufon tororde Alla:

«Baaba amen Wondo ka kammu,

yo innde maa nden hormore,

¹⁰ yo laamu maa ngun feepu,

yo faale maa on wadu ka aduna

wano woniri non ka kammuuli.

¹¹ Okkor men hande jaameteɗe haanando men on.

¹² Yaafanodaa men bonnereɗi amen dɗin,

wano menen kadi men yaaforani bonnuɓe men ben non.

¹³ Wota a naadu men e jarrabuyee,

kono jattin men Bondo on.

Ko fii ko an heerori laamu e bawgal e mangu, haa poomaa. Aamiina.»

¹⁴ «Si on yaafanike yimbe ben bonnereɗi maɓbe dɗin, haray Baaba mon kammuyankeejo on yaafanto on onon kadi bonnereɗi mon dɗin.

¹⁵ Kono si on yaafanaaki yimbe ben, haray Ben mon kadi yaafantaako on bonnereɗi mon dɗin.

¹⁶ «Nde hidon hoora, wota on jirbin geece mon den wa faasiqiibe ben, ko fii kambe be waylay geece maɓbe den fii hollugol yimbe ben wonde hiɓe hoori. Ka haqiiqa mi andinii on, kambe be hendike mbarjaari maɓbe ndin.

¹⁷ Kono onon, nde hidon hoora, urnee ko'e mon den, looton geece mon den,

¹⁸ fii wota on hollu yimbe ben wonde hidon hoori, hara ko Ben mon mo yi'otaako on tun yi'i kon ko wadufon e nder gundoo. Dun, Ben mon Yi'oowo ko yi'otaako on, jonnitay on mbarjaari mon ndin.»

Fii Keyee Haqinqindo on
(Luk. 12.33-34)

¹⁹ «Wota on moobu jawle ka hoore leydi, ka de bonirta wudugol e kornugol, e ka wuybe fusata yetta.

²⁰ Kono moobee de ka kammu ka de wudataa e ka de kornataa e ka wuybe fusataa yetta.

²¹ Ko fii ko ka keyee mon on woni woo, bernde mon nden wonata.

²² «Ko yiitere woni ndaygu bandu. Si tawii yiitere nden no selli, haray bandu ndun fow no ndaygi.

²³ On mo yiitere mun pawu, haray bandu ontigi ndun fow no e nder niwre. Si tawii non ngun ndaygu wongu e ontigi ko niwre, haray ko embere honto nden niwre mawni!

²⁴ «Hay gooto waawataa gollande jeybe dun dido, ko si o apay oya, o yida oya, maa o habboo e oya, o itta bote e oya. Ko dun wadi si on waawataa rewude Alla rewon jawdi.

²⁵ «Ko dun wadi si mi wi'ay on: wota on aanu fii ko jaamon maa ko yaron e nder ngurndan mon dan, maa fii ko bornon balli mon din. Taw si hinaa ngurndan buri neema, awa kadi bandu buri koltu?

²⁶ Ndaaree colli din ka kammu: di sankataa, di wa'ataa, di moobataa hay huunde e nder caagaaje, kono Ben mon Kammuyankeejo on no wurni di. E taw si on buraa di hittude?

²⁷ Ko hombo e mon, e nder annde mun, waawata beydude ngurndan mun dan beru sogonal gootal?

²⁸ «E ko hondun aananton fii concii? Ndaaree no dui piindijji ka gese fudirta njanda: hara-le di gollataa, di sajjataa.

²⁹ Kono non mi andinii on, hay Sulaymaana e nder darja mun on fow holtiraali hay wa wootiri e majji.

³⁰ Si tawii non Allaahu on no holtinirde non hay hudo wonuko hande ka ngesa kon, bugoyteeko jango ka yiite kon, hara o ronkay wadande on ko buri dun, onon bee fanda-gomdinalbe?

³¹ Awa wota on aanu haa wi'on: <ko hondun men jaamata?> maa: <ko hondun men yarata?> maa: <ko hondun men bornotoo?>

³² Dun, ko be gomdinaa ben dababataa dun. Kono Ben mon Kammuyankeejo on no andi hidon handi e dun.

³³ Kono dabbee taha laamu makko ngun e peewal makko ngal, din piiji fow beydanoyte on.

³⁴ Awa wota on aanu fii jango, ko fii jango aananay hoore mun. Nalaande bee arday e maapunde mun.»

7

Fii Naawugol e Etugol
(Luk. 6.37-42)

¹ «Wota on jaawu fii wota on jaawe.

² Ko fii, ko wano jaawirfon non jaawirtefon, e ko sariyaare nde etirfon nden etirantefon.

³ «Ko honno yiirataa lojol wongol ka yiitere musidfo maa on, hara a yi'aali falimawal wongal ka yiitere maa ngal?

⁴ Ko honno wawrataa wi'ude musidfo maa on: <Accu mi ittane lojol ngol ka yiitere maa>, e hara falimawal no ka yiitere maa an?

⁵ Ko an yo faasiqiijo, ittu taha falimawal wongal ka yiitere maa ngal, onsay non a yi'ay no ittirananaa musidfo maa on lojol wongol ka yiitere makko ngol.

⁶ «Wota on yettu ko hormortee kon, jonnon bareeji din, fii wota di yiltito di yakka on. Wota on bugo kadi kode mon lambiri den yeeso koseeji din, sakko di yaaba de.

⁷ «Toree, on okkorte. Dabbee, on hebay. Hordfee, on udditante.

⁸ Ko fii kala toriido okkorte, kala dabbufo hebay, awa kadi kala on hordfiido udditante.

⁹ «Ko hombo e mon, bidfo mun torotoo dun bireedi, ontigi jonna mo hayre?

¹⁰ Maa o toroo mo lingii, ontigi jonna mo mboddi?

¹¹ Si tawii non hay onon bonbe ben hidon waawi wadande bibbe mon ben piiji moyyi, haray ko haa honto Ben mon Wondfo ka kammu on okkorta ben toriibe mo moyyerejei!

¹² Waɗanee yimbe ben wano faaliradon yo be waɗan on non. Ko fii ko ɗun Sariya on e annabaabe ben wi'i.»

Fii Date ɗen Did'i
(Luk. 13.24)

¹³ «Naatiree ka dambugal faaɗungal. Ko fii dambugal nawrayngal e hayrannde ngal ko yaajungal. Datal nawrayngal e hayrannde ngal kadi ko weebungal, awa-le ɗuudufe naatiray don.

¹⁴ Kono dambugal nawrayngal e ngurndan ngal e fatal nawrayngal e ngurndan ngal ko faaɗufe, kono ko seefaabe heɓata ɗen.»

Fii Waɗitiibe ko Annabaabe
(Luk. 6.43-44)

¹⁵ «Awa reenee e waɗitiibe annaba ben, ko fii be arday e mon wa baali, kono hara ka nɗer ko be caapaali hunyufi.

¹⁶ Ko kuude maɓɓe ɗen anditirton be. E hara en ittay sungala[¶] e hoore bulle-konon, maa yibbe e hoore bulle-baali?

¹⁷ Kala leggal moyyal ko biɓɓe moyyube rimata, kono leggal bongal ko biɓɓe bonɓe rimata.

¹⁸ Leggal moyyal waawataa rimude biɓɓe bonɓe, leggal bongal kadi waawataa rimude biɓɓe moyyube.

¹⁹ Kala leggal ngal rimataa biɓɓe moyyube ko soppeteengal bugee ka yiite.

²⁰ Awa ko kuude maɓɓe ɗen anditirton be.

²¹ «Hinaa wi'oobe lan <Koohooyo, Koohooyo> ben fow naatata ka laamateeri kammu, kono ko waɗaybe ko Baaba an Wondo ka kammu on faalaa kon tun.

²² Nɗen jande, buy wi'oyay lan: <Koohooyo, Koohooyo! Taw si hinaa e innde maa men haaliraynoo ko Alla longini men, men raɗora kadi jinnaaji e innde maa, men waɗa kadi kaawakeeji moyyi buy e innde maa?>

²³ Onsay mi wi'oyay be: <Mi andaano on few. Pottitee lan, yo onon waɗoobe ko boni!>

²⁴ «Awa kala nanuɗo ɗii konguɗi an, huutori ɗi, wa'ay wa faamuɗo, darnuɗo suudu mun e hoore fetere.

²⁵ Nɗiyan ɗan saayi, waameeji ɗin ari, keneeli ɗin wifi, ɗin piyii e ndun suudu, ndu ronka yanude, ko fii hari ko e fetere ndu darii.

²⁶ Kono kala nanuɗo konguɗi an ɗin, huutoraali ɗi, on no wa'i wa njofoojo darnuɗo suudu mun e hoore njaare.

²⁷ Nɗiyan ɗan saayi, waameeji ɗin ari, keneeli ɗin wifi, ɗin piyii e ndun suudu, ndu yani, yanal tiɗfungal.»

²⁸ Bay wonii Iisaa timminii yewtere mun nden, jamaa on njalɗi fii ko o jannaynoo kon,

²⁹ ko fii hari himo jannirde be bawgal, hara wonaa wano jannooɓe fii Sariya on ben janniraynoo non.

8

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan
(Mrk. 1.40-45; Luk. 5.12-16)

¹ Bay wonii Iisaa tippike ka fello, jamaa moolanaaɗo jokki mo.

² Onsay mo ɗamajan ari jicci yeeso makko, wi'i: «Koohooyo, si hidon faalaa, hidon waawi lan sellinde, mi laaba.»

³ Iisaa fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Miɗo faalaa, laato selluɗo, laabaa.» Don kisan o selli ɗamajan ɗan, o laabi.

⁴ E hoore ɗun Iisaa wi'i mo: «Reeno wota a wowlan ɗun hay gooto, kono yahu hollitoyodaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka wano Muusaa yamiri non, fii yo ɗun wonan be seede.»

Fii no Iisaa Selliniri Kurkaadu Suufaajo
(Luk. 7.1-10; Yhn. 4.43-54)

⁵ Bay wonii Iisaa naatii Kafernahuu, hooreejo suufaabe teemedere baɗii mo, jeeji,

⁶ wi'i: «Koohooyo, kurkaadu an ndun no waalii ka suudu, ɓandu makko ndun no maayi, awa kadi himo tampi fota.»

⁷ Iisaa wi'i mo: «Mi yahay, mi sellina mo.»

⁸ Onsay kanko hooreejo suufaabe ben o jaabii mo, o wi'i: «Koohooyo, mi foddaa e mo'on ka suudu an. Kono maakee tun kongol gootol, kurkaadu an ndun ndikkay.

⁹ Ko fii min tigi, ko mi wondo e ley kongol hooreebe goo, min kadi mido mari suufaabe wonbe e ley kongol an. Si mi wi'ii goddo e ben <yahu>, o yahay. Si mi wi'ii oya on <aru>, o aray. Awa kadi si mi wi'ii kurkaadu an ndun <wadu dun>, ndu waday.»

¹⁰ Bay Iisaa nani d'un, o nald'i, o wi'i jokkufe mo ben: «Ka haqiiqa mi andinii on, hay ka *Isra'iila'en mi yi'aali nefdo gomdindirfo wa oo.

¹¹ Mi andinii on, duudufe iwroyay funnaage e hiraange, be nafodoya e Ibraahiima e Issaqa e Yaaquuba ka laamateeri kammu.

¹² Kono haanunoobe ronude laamateeri ndin ben bugete ka niwre ka buri wodofude, ka wullaandu e natindiro piye woni ton.»

¹³ Onsay Iisaa wi'i on hooreejo suufaabe ben: «Yahu, yo d'un wonirane wano gomdindirfaa non.» E on saa'i tigi kurkaadu ndun sellinaa.

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnuke buy

(Mrk. 1.29-34; Luk. 4.38-41)

¹⁴ Bawto d'un Iisaa yahi ka galle Petruusu, o tawi esiraawo Petruusu suddiido on no waalii nawnaare nguli-bandu.

¹⁵ O meemi jungo on ngon, nguli-bandu kin yalti e makko. Onsay on immii, o woni e kurkanagol Iisaa.

¹⁶ Bay niɓɓii, be addani mo duudufe be jinna nangi, o rafori d'in jinnaaji kongol makko ngol, o sellini nawnuke ben fow.

¹⁷ Ko nii ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatori, wonde:

«O yettii nawnaaje men den,
o fawtike pabbeeli men d'in.»^r

¹⁸ Bay Iisaa yi'ii jamaa hundudo mo on, o yamiri taalibaafe makko ben yo be lumbitu gada.

¹⁹ Jannoowo fii Sariya on goo badii mo, wi'i: «Karamoko'en, mi jokkete kala ka yaarudaa.»

²⁰ Iisaa jaabii mo wi'i: «Ndoni d'in no mari gayde mun, awa kadi colli d'in ka weeyo no mari pakkaaji mun, kono *Bii-Aaden on kan alaa hay ka fowtina hoore mun nden.»

²¹ Goddo e taalibaafe ben wi'i mo: «Koohoojo, newnanee lan taho mi yaha, mi watinoya ben an en.»

²² Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Jokkan, accaa maybe ben wattina maybe mun ben.»

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden

(Mrk. 4.35; Luk. 8.22-25)

²³ Bawto d'un Iisaa bakii ka laana, taalibaafe makko ben kadi jokki mo.

²⁴ Onsay waabiliire tiidunde wondunde e hendu tippii ka weendu haa morloode ndiyan den watti diwude laana kan, tawi kanko himo daanii.

²⁵ Be ari, be findini mo, be wi'i: «Koohoojo, dandu en, en mulay woni!»

²⁶ O wi'i be: «Ko fii hondun hulandon, onon bee fanda-gomdinalbe?» Onsay o immii, o tonjani hendu ndun e morloode ndiyan den, deeyaango tiidungo wadi.

²⁷ Ben nald'i fota, be wi'indiri: «Ko hombo woni oo? Ko fii hay keneeli d'in e baharu on doftoto mo!»

Fii no Jinnanoobe Did'o Selliniraa

(Mrk. 5.1-20; Luk. 8.26-39)

²⁸ Bay wonii o hewtoyii gada weendu ndun, d'un ko e ndii leydi bee Gadariyankooobe, jinnaabe dido sortii ka berde, ari fottugol e makko. Tawi hakkee ko ben hulbinii, hay gooto suusataano rewude don.

²⁹ Ben sonki e makko, be wi'i: «Ko hondun faalanadaa men, an oo *Bidfo Alla. E hara ko arudfaa doo ko fii lettugol men hara saa'i on hewtaali?»

³⁰ Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka woddfiti be.

³¹ Onsay jinnaaji d'in jeeji mo, di wi'i: «Si a rafoto men, nawru men e ngoo wuro kose.»

³² O wi'i di: «Yahee!» Onsay di yalti e ben, di naatoyi e nder d'in koseeji. Tun, koseeji d'in fow gididi ka falo, di unoyii ka weendu, di muli ka nder ndiyan.

³³ Ornaynoobe di ben dogi, yahi ka saare, fillitoyii ko wadi kon fow, tentinii ko hebi ben jinnanoobe kon.

³⁴ Onsay yimbe saare nden fow yalti fii fottugol e Iisaa. Nde be yiirunoo mo, be jeeji mo woddfitagol leydi maɓbe ndin.

9

*Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujoo**(Mrk. 2.1-12; Luk. 5.17-26)*

¹ Bawto d'un Iisaa bakii don e laana, o lumboyi weendu ndun, o yahi ka saare makko.
² Be addani mo maaya-banduujoo waaliido e boggi-dimbordi. Bay Iisaa yi'ii gomdinal mabbe ngal, o wi'i maaya-banduujoo on: «Wakkilo yo boobo an. Junuubaaji maa d'in yaafaama.»

³ Onsay wobbe e jannoobe fii Sariya on wi'indiri: «Oo neddo no hoynude Alla!»

⁴ Nde tawnoo Iisaa no andi miijooji mabbe d'in, o wi'i be: «Ko hondun joganidon d'ii miijooji bondi ka berde mon?»

⁵ Enee, hakkunde wi'ugol «junuubaaji maa d'in yaafaama» e «immo yahaa», ko hondun e d'ii doo buri weebude?»

⁶ Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna doo fii yaafagol junuubaaji», o wi'i jukkudo on: «Immo yettaa boggi-dimbordi maa d'in, hootaa ka maa.»

⁷ On immii, o hooti ka makko.

⁸ Bay jamaa on yi'ii d'un, be huli, be mawnini Alla, on yedudo yimbe ben sifa ngal bawgal.

*Fii no Matta Jokkiri Iisaa**(Mrk. 2.13-17; Luk. 5.27-32)*

⁹ Wa ko Iisaa iwata don, o yi'i goddo no wi'ee Matta no joodii ka yantirde sagalle. O wi'i mo: «Aru, jokkaa mi!» Kanko Matta o immii, o jokki mo.

¹⁰ Bawto d'un, Iisaa joodii fii naamugol ka suudu Matta, tawi *yantooobe sagalle e junuubankeebe duudube no joododi e makko, wondude e taalibaabe makko ben.

¹¹ Bay *Fariisiyaabe ben yi'ii d'un, be wi'i taalibaabe makko ben: «E ko fii hondun karamoko mon naamidanta e yantooobe sagalle ben e junuubanke'en?»

¹² Bay wonii Iisaa nanii d'un, o wi'i: «Hinaa sellube ben hatonjini e jawndoowo, kono ko pawbe ben.»

¹³ Allaahu non no daali: «Ko yurmeende mi faalaa, wonaa sadaka.»^S Awa, yahee andinoyodon ko woni firo d'un. Ko fii min, wonaa noddugol feewube ben mi arani, kono ko junuubankeebe ben.»

*Landal fii Hoorugol**(Mrk. 2.18-22; Luk. 5.33-39)*

¹⁴ Onsay taalibaabe Yaayaa ben ari e Iisaa, be wi'i mo: «Ko fii hondun menen e Fariisiyaabe ben men hooranta, hara taalibaabe maa ben kan alaa hoorude?»

¹⁵ Iisaa jaabii be wi'i: «Taw si njaatigiibe jom jomba no haani yoomude yeru hibe wondi e jom jomba? Nalaade aroyay nde jom jomba pottinaa e hakkunde mabbe, onsay be hooray.»

¹⁶ Hay gooto yettataa ceelol bagi keso, walkira dolokke kiddo. Ko fii ceelol ngol pooday dolokke on, haa wuddere nden burta yaajude.

¹⁷ Njaram kesan men loowetaake e nder bootooji guri kiddi. Si hinaa d'un, guri d'in seekoto, njaram dan hibba, bootooji guri d'in kadi bona. Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee, di fow di maroda.»

*Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, Sellini Debbo**(Mrk. 5.21-43; Luk. 8.40-56)*

¹⁸ Wa fewndo ko Iisaa yewtata be d'ii kongudi, hooreejo goo hewti, jiccii yeeso makko, wi'i: «Jiwo an on maayii jooni jooni! Kono aree *fawon juude mon den e hoore makko, o wuuritay.»

¹⁹ Iisaa e taalibaabe mun ben immii jokki mo.

²⁰ Onsay debbo wonnoodo soncaade gila duubi sappoo e didi ari wontiri baawo Iisaa, o meemi kombol dolokke makko on.

²¹ Ko fii hari on debbo no miijoo wonde: «Si mi waawii tun meemude dolokke makko on, mi ndikkay.»

²² Onsay Iisaa yeyyitii. Bay o yi'ii mo, o wi'i: «Wakkilo, yo jiwo an! Gomdinal maa ngal sellinii ma.» On debbo selli e on saa'i tigi.

²³ Bay Iisaa hewtii ka suudu on hooreejo, o yi'ii ko wuttoobe ceri ben^t e jamaa on woni e nder jii boldu kon,

²⁴ o wi'i be: «Pottitee, jiwo on maayaali, o daani.» Be jali mo.

^S 9:13 9.13 Hus. 6.6 ^t 9:23 9.23 E naamu Yahuudiyankeebe ben, si goddo maayiino ko wuttoobe ceri ben e rewbe toddaabe fii wullugol noddeteno fii ko wulla maydo on.

²⁵ Bay wonii jamaa on yaltinaama, onsay o naati, o nangi jungo jiwo on, jiwo on immii.
²⁶ Fii d'un andii e leydi ndin fow.

Fii no Iisaa Wuntiniri Bumbe Did'o

²⁷ Wa ko Iisaa iwata d'on, bumbe did'o jokki mo, no ewnoo wi'a: «Yurminee men, yo bii Daawuuda!»

²⁸ Bay o hewtii ka suudu, bumbe ben badii mo. Iisaa wi'i be: «Hid'on sikka mido waawi wadude d'un?»

Be jaabii mo: «Hiiyii, yaa an Koohooyo.»

²⁹ Onsay o meemi be gite den, o wi'i: «Yo d'un woniran on wano gomdinirdon non.»

³⁰ Gite maɓbe den wunti. Iisaa yamiri be d'unɗoo, o sattini, o wi'i: «Reenee wota gooto andu.»

³¹ Kono nde be yaltirnoo, be nangi e fillagol e nder leydi ndin fow ko Iisaa wadani be kon.

Fii no Iisaa Selliniri Mbobooyo mo Jinna Nangi

³² Wa ko Iisaa e taalibaabe mun ben fokkitata, be addani mo mbobooyo mo jinna nangi.

³³ Bay wonii jinnawii ngin rad'aama, mbobooyo on wowl'i. E nder ko jamaa on njaldi kon, be wi'i: «Haa hande sifa d'un yi'aaka e leydi Isra'iila ndin!»

³⁴ Kono Fariisiyaabe ben kanun wi'i: «Ko tippude e lando jinnaaji d'in o woni rad'orde jinnaaji d'in.»

Fii no Iisaa Yurmiraama Jamaa on

(Mrk. 6.34; Luk. 10.2)

³⁵ Tawi Iisaa no yiilotoonoo e ca'e den fow e kodooli d'in, janna ka nder juulirde maɓbe, waajoo fii Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun, pawnda kadi kala nawnaaje e jabb'eeli.

³⁶ Bay o yi'ii jamaa on, o yurmaa, ko fii hari hiɓe aybi, hiɓe njakkiraa ballo wa baali di alaa ngaynaako.

³⁷ Onsay o wi'i taalibaabe makko ben: «Baagol ngol no duudi, kono wa'ooɓe ben duudaa.»

³⁸ Awa jooni, toree non Jom baagol ngol yo o addu wa'ooɓe ka baagol makko.»

10

Fii no Iisaa Nuliri Sahaabaabe mun ben Sappoo e Did'o

(Mrk. 3.13-19; Luk. 6.12-16)

¹ Bawto d'un, Iisaa nodd'i *sahaabaabe makko ben sappoo e did'o, o okki be bawgal rad'agol jinnaaji d'in e sellingol kala paw e kala nawnaare.

² E hino inde ben sahaabaabe sappoo e did'o: arano on e maɓbe ko Sim'uunu, jammaad'o on Petruusu, e Andaraawu neene-gooto makko on, e Yaaquuba mo Zabadii, e Yuuhanna neene-gooto on on,

³ e Filiipu e Bartolomaawu e Tooma e Matta, yantaynoodo sagalle on, e Yaaquuba mo Alfaa, e Taddaawu,

⁴ e Sim'uunu tawdaad'o e fedde *Zelotiiɓe ben, e Yudaasi Iskariiyu, janfoytoodo mo on.

⁵ Ko bee sappoo e did'ooɓe d'oo Iisaa immiini bawto o yamirde be d'unɗoo: «Wota on yaaru ka be wonaa Yahuudiyanke ben e wota on naatu ka ca'e Samariyankeeɓe ben.

⁶ Kono yaaree ka baali suudu *Isra'iila majjud'i d'in.

⁷ E nder yaadu mon ndun, waajod'on wonde laamu kammu ngun badike.

⁸ Nawndon pawɓe ben, immintinon mayɓe ben, sellinon be d'amajan ben, be laaba, rad'od'on jinnaaji d'in. On hendike d'un e hoore on ittaa hay huunde, onon kadi okkee d'un, hara on ittinaali hay huunde.

⁹ Wota on datto kanɗe maa kaalisi maa sila, yoobod'on,

¹⁰ maa bonfo fii yaadu ndun, maa dolokkaaji did'i, maa pade, maa tuggordu. Ko fii golloowo no handi e jaameteɓe mun.

¹¹ «Kala saare maa hod'o ka naatud'on, andee si tawii no woodi d'on god'do hebuliid'o jabugol on, haray weeree ka makko haa nde hid'on yaha.

¹² Nde hid'on naata e suudu, salminee.

¹³ Si yimɓe ndun suudu jabii on, haray yo buttu mon on wonu e maɓbe, kono si tawii be jabaali on, haray yo buttu mon on artan on.

¹⁴ Si tawii non on jabaaka, maa kongud'i mon d'in hed'aaka, haray yaltee e ndun suudu maa e nden saare, honkon mbullaari teppe mon den.

¹⁵ Ka haqiiqa mi andinii on, jande naawoore nden ko dee ca'e Saduuma e *Amuura buretee hoynaneede edii nden saare d'on.

¹⁶ «Jooni mido immindirde on wa baali e hakkunde caapaali, awa reenoree wa mboddi, neworon wa gabooji.

¹⁷ Reenodon e yimbe ben, ko fii be naboyay on ka naawirdi, be foccoya on ka juulirde mabbe.

¹⁸ On nabete ka yeesoobe ben e ka lambe ben sabu an, seeditodon fii an yeeso mabbe, kambe e be wonaa Yahuudiyanke ben.

¹⁹ «Kono tuma be watti on e joge, wota on jiboyo ko honno haalirton maa ko wi'on. Ko fii ko wowloyton kon longinte on e on saa'i tigi.

²⁰ Ko fii wonaa onon yewtoyta, kono ko Ruuhu Ben mon on yewtiroyta on.

²¹ Ko fii godfo yettoyay musidfo mun, watta mo e joge fii yo o ware, baabaajo kadi warra non bidfo mun. Faybe ben kadi hawtanoyoo mawbe mun ben, be wona sabu haa be waree.

²² Fow apoyay on sabu innde an nden. Kono mo nappike dun haa ka lannoode, o dandoyte.

²³ Kono si on cukkaama e ndee saare dfo, dogee yaaron e wonnde goo. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, on waawataa yahude e ca'e Isra'ilayanke den fow ado *Bii-Aaden on arude.

²⁴ «Awa taalibaajo buraa karamoko mun, wano non kadi kurkaadu buraa jeydo dun.

²⁵ Yonani taalibaajo ka o wa'a wa karamoko makko, kurkaadu ndun kadi wa'a wa jom mun. Si be jammii non jom suudu ndun *Balzabuula, haray ko haa honto non be jammata yimbe suudu makko ndun!

²⁶ Awa wota on hulu be few, ko fii alaa ko suudii ko feepataa, awa kadi alaa gundoo mo andotaako.

²⁷ Ko mi wowlani on kon ka niwre, feppinee dun tumbere jalorma. Ko sowndadon kon kadi, ewnee dun ka warpakke.

²⁸ Awa wota on hulu warooBe bandu ben, hara waawataa warude wonkii. Kono hulee waawudo mulude wonkii e bandu on ka jahannama.

²⁹ Hinaa seresereji d'idi no yeeyee tammaaru wooturu? Kono hay wooturu yanataa e leydi e baawo muyde Ben mon.

³⁰ Onon e hoore mon, hay cukuli ko'e mon den fow no limaa.

³¹ Awa, wota on hulu, ko fii hidon buri seresereji buy hittude ka Alla.

³² «Ko dun wadi, kala qirritidfo fii an yeeso yimbe ben, min kadi mi qirritoyto fii makko yeeso Ben an Wondo ka kammu on.

³³ Kono kala yeddudo fii an yeeso yimbe ben, min kadi mi yeddoyay fii makko yeeso Ben an Wondo ka kammu on.

³⁴ «Wota on sikku ko addugol buttu e oo aduna mi arani. Wona buttu mi addi, kono ko kaafa.

³⁵ Ko mi arani ko liddondiral: gorko e ben mun liddondira, jiwo e yumma mun liddondira, jiwo e esiraawo mun debbo liddondira.

³⁶ Yimbe suudu ontigi ndun wona aybe makko.

³⁷ «Kala yidufdo ben mun maa yumma mun buri lan min, haray ontigi foddaa e an. Kala yidufdo kadi bidfo mun gorko maa bidfo mun jiwo buri lan, haray ontigi foddaa e an.

³⁸ Kala mo yettaali leggal mun altindiraangal* ngal, jokkimmi, haray ontigi foddaa e an.^u

³⁹ Kala faalaado dandude ngurndan mun dan, dan hayriray mo, kala non mo ngurndan mun dan hayriraa sabu an min, o hettoyay dan.

⁴⁰ «Kala jabudo on haray jabii lan, kala non jabudo lan haray o jabii Nuludo lan on.

⁴¹ Kala jabudo annabaajo sabu on ko annabaajo, o hebay mbarjaari annabaajo. Kala jabudo feewudo sabu on ko feewudo, o hebay mbarjaari feewudo.

⁴² Ka haqiiqa mi andinii on, kala okkordfo godfo e koy taalibahoy an ndiyan buufudan, sabu kun ko taalibahun an, o fadataa mbarjaari makko ndin few.»

11

Fii Lande Yaayaa den

(Luk. 7.18-35)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii yamirde *sahaabaabe makko ben sappoo e d'ido, o iwi don, o yahi e ca'e diiwal ngal fii jannugol waajoo.

^u **10:38** 10.38 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

² Fewndo Yaayaa woni ka nder kaso, o nani fii kuude *Almasiihu on no wowlee. Onsay o immi taalibaabe makko ben

³ ko landoyoo mo, wi'a: «Taw si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo godfo goo?»

⁴ Iisaa jaabii be wi'i: «Yahee fillitanodon Yaayaa ko yi'ufon kon e ko nanufon kon, ⁵ wonde: bumbe ben yi'ii, boofoo be ben yahii, be damajan ben sellinaama laabii, pahidube ben nanii, maybe no immintineede, Kibaaru Moyyo on no fejjinaneede miskin be ben.

⁶ Kala mo feggaaki e an ko malaado.»^W

⁷ Bay be yiltitike, onsay Iisaa fud'fii yewtude jamaa on fii Yaayaa, o landii be d'undoo, o wi'i: «Ko hondun yahunodon ndaaroygol ka wulaa? Hara ko kudol ngol hendu ndun dimbata?

⁸ Kaa ko hondun yahunodon ndaarugol? Ko nedfo borniido concii dimi? Ndaaree, bee borniibe concii dimi no e nder galleeji laamu.

⁹ Ko hondun non yahunodon ndaarugol? Ko annabaajo? Hiiyii, min mi wi'ay on, ko ko furi annabaajo.

¹⁰ Ko oo d'oo woni mo fii mun windii on, wonde:

<Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa,

fii ko fertano-maa laawol maa ngol.>^Y

¹¹ «Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, alaa mo suddiido jibini burfo Yaayaa *lootoowo maande tuubuubuyee on. Kono non burfo fandude on ka laamateeri kammu no furi mo teddude.

¹² Gila e Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on haa hande laamu kammu ngun no yaarude yeeso e nder doole, tawi dooloobe ben no etaade fii halorgol ngu.

¹³ Ko fii ko haa e Yaayaa annabaabe ben fow e Sariya on haalunoo ko Alla longini d'un.

¹⁴ Si hidon faalaa jabude d'un, ko kanko woni lilliya, on haanunoodo arude.

¹⁵ Mo no mari noppi yo nanu!

¹⁶ «Hara ko e hondun mi ebbindirta nguu jamaanu? Hingu nandi e faybe, joodiibe e kubitirde, hara ben no noddindira, wi'a:

¹⁷ «Men wuttanii on ceri, on amaali, men yimani on gimdi yurmudi, on wullaali!»

¹⁸ Ko fii Yaayaa arno, o jaamataano, o yarataano ko mandilinta, wi'ufon: <On ko mo jinna!»

¹⁹ Bii-Aaden* on kadi arii no jaama no yara, wi'ufon: <On ko reeredufo, yaroowo, weldufo e yantoo be sagalle e junuubanke'en!» Kono kuude faamu Allaahu on den hollay wonde ko ngu feewungu.»

Fii Ca'e Saliide Gomdinde den

(Luk. 10.12-15)

²⁰ Onsay Iisaa woni e felugol ca'e de o furi wadude kaawakeeji moyyi e mun den, sabu ko de tuubaali kon,

²¹ o wi'i: «Bone wonanii ndee saare Kuuraziin e ndee saare Bayti-Sa'iida! Ko fii si tawno d'ii kaawakeeji moyyi wadunoodi ka mon ko non wadirnoo e dee ca'e Tiiri e Siduuna, harayno neebii ko jeyaabe e den ca'e bornii concii heynordi, be wujitii ndoondi fii hollugol wonde be tuubii.

²² Ko d'un wadi si mi wi'ay on, nande jaawoore nden ko Tiiri e Siduuna buretee hoynaneede edii onon.

²³ Onon non, bee be Kafernahuu, hidon sikka fii mon bantete haa ka aljanna? Oo'o, on bugete ka jahannama. Ko fii si tawno d'ii kaawakeeji moyyi wadudi e maa wadirnoo non e ndee saare wi'eteende *Saduuma, harayno haa hande hinde woodaa.

²⁴ Ko d'un wadi si mi wi'ay on, nande jaawoore nden ko ndee saare Saduuma buretee hoynaneede edii ndee saare doo.»

Fii no Iisaa Noddiri en e Makko

(Luk. 10.21-22)

²⁵ E on saa'i don, Iisaa yetti haala kan, o wi'i: «Mi yettii ma yo Baaba, Jom leydi e kammu, fii koo ko wirnandaa d'un ben faamu be e bee gandidube, fejjinandaa d'un bee faybe.

²⁶ Hiiyii, ko fii ko d'un wonnoo yidi maa on, yo Baaba.

²⁷ «Awa, Baaba an wattii fow e juude an. Awa kadi hay gooto andaa Bid'fo on si hinaa Baabaajo on, wano tawiri non kadi hay gooto andaa Baabaajo on si hinaa Bid'fo on e on mo Bid'fo on faalaa mo fejjinande.

- ²⁸ «Aree e an, on fow, yo rondiibe ko teddi haa ronki, mi fowtina on.
²⁹ Jaɓon yankinanagol ko mi fawi on kon, jaɓon janndeeji an dɛn. Ko fii min ko mi newiiɗo, yankiniido kadi e bernde, dɛn on heɓay fowtunde fii wonkiiji mon dɛn.
³⁰ Ko fii ko mi fawata on kon no weli naɓude, awa dongal ngal mi fawata on ngal ko hayfungal.»

12

Landal fii Nalaande Fowteteende nden
 (Mrk. 2.23-28; Luk. 6.1-5)

- ¹ E on saa'i don, tawi Iisaa no rewude e gese ngawri pande aseweere nden, dɛn ko *palaande fowteteende nden. Tawi taalibaabe makko ben no woocora cawti den gese, worsa di naama, ko fii hari hiɓe weelaa.
² Bay *Fariisiyaabe ben yi'i dɛn, ɓe wi'i mo kanko Iisaa: «E hino taalibaabe maa ben no waɗude ko dagaaki e palaande fowteteende nden!»
³ Kono Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Hara on jangaali ko Daawuuda waɗunoo kon fewndo o weelaa, kanko e yimɓe wondunooɓe e makko ben?»
⁴ O naati ka nder suudu Alla, onsay ɓe naami bireediije weebitaade fii sadaka dɛn, de tawata hinaa kanko, hinaa ɓe o wondunoo ben daganinoo naamugol, kono ko *yottinoobe sadaka ben tun daganinoo naamugol de.
⁵ Kaa on jangaali ka Sariya wonde e aseweeje dɛn hooreeɓe yottinoobe sadaka ben no bonna Sariya palaande fowteteende nden ka nder *juulirde mawnde, hara fawaaki ɓe?
⁶ Kono mi andinii on, burɗo juulirde mawnde nden no dɔo.
⁷ Allaahu on no daali: «Ko yurmeende mi faalaa, wonaa sadaka.»^Y Si hidon andunoo ko dɛn firi, on felataano yimɓe ɓe bonnaa.
⁸ Ko fii ko *Bii-Aaden on woni jom palaande fowteteende nden.

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo
 (Mrk. 3.1-6; Luk. 6.6-11)

- ⁹ Onsay o iwi don, o naatoyi ka nder juulirde maɓɓe.
¹⁰ Tawi maaya-jungoojo no nder ton. Nde tawnoo hiɓe faalaa toopude Iisaa, ɓe landii mo, ɓe wi'i: «E hara no dagii ka godɗo jawndee e asewe?»
¹¹ O jaabii ɓe, o wi'i: «Ko hombo e mon, si no mari baalii gootii, ngin ara e yanude e ngayka e aseweere, hara o ronkay ngii nangude, yawna?»
¹² E ko haa honto non nedɗo hitti buri baalii! Awa no dagii waɗugol ko moyyi pande palaande fowteteende nden.»
¹³ Onsay o wi'i on nedɗo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, ngo selliri wa ngoya.
¹⁴ Onsay Fariisiyaabe ben yalti, fewjodi no ɓe warira mo.

Fii Kurkaadu ndu Alla Subii ndun

- ¹⁵ Bay Iisaa faamii nden ebboore maɓɓe, o iwi dɛn. Buy jokki mo, o sellini ɓe fow.
¹⁶ O yamiri ɓe wota ɓe feɗɗin fii makko,
¹⁷ fii no ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatora, wonde:
¹⁸ «E hino kurkaadu an ndu mi subii ndun,
 on yidaaɗo an mo mi weltori.
 Mi waɗay Ruuhu an on e makko,
 o feɗɗinanoya leyyi dɛn peewal ngal.
¹⁹ O yeddondirooytaa e godɗo, o sonkoytaa,
 e hay gooto nanoytaa hito makko ka ballaje.
²⁰ O heloytaa kudol ɓayyungol,
 o roccinoytaa sarbu wondo e suurude,
 haa o folna peewal ngal.
²¹ Onsay leyyi dɛn tanyinoroyay innde makko nden.»^Z

Fii no Iisaa Jaabori Tooje de O Toopaa
 (Mrk. 3.22-30; Luk. 11.14-23)

- ²² Bawto dɛn ɓe addani mo mo jinna nangi, tawi on ko mboboojo bundo, o sellini mo. Onsay on mboboojo wowli, yi'i.
²³ Tawi dɛn no njaldini jamaa on fota, ɓe wi'i: «Taw si ko oo woni *Almasihu mo Daawuuda?»

²⁴ Bay Fariisiyaabe ben nanii d'un, be wi'i: «Oo neddo ko e innde *Balzabuula lando jinnaaji d'in tun o woni raforde jinnaaji d'in!»

²⁵ Nde tawnoo Iisaa no andi ko be miijii, o wi'i be: «Kala laamateeri liddondirndi, kayri tigi ndi caabay. E kala saare maa suudu, si liddondirii kapun tigi, haray waawataa tabitude.

²⁶ Si tawii non Ibuliisa radike Ibuliisa, o liddike hoore makko kanko tigi. Haray ko honno laamateeri makko ndin tabitirta?

²⁷ Si tawii non min ko tippude e Balzabuula mi woni raforde jinnaaji d'in, haray be mon ben non ko tippude e hombo woni di raforde? Ko d'un wadi si kambe tigi be jaawoyay on.

²⁸ Kono si tawii ko tippude e Ruuhu Alla on mi woni raforde jinnaaji d'in, haray *laamu Alla ngun arii haa e mon.

²⁹ «Maa ko honno goddo waawirta naatude e nder suudu neddo dolnuɗo, mooba keyeeji on d'in, ado o habfude on neddo dolnuɗo taho. Ko onsay doo o waawata moobude ko woni ka suudu on kon.

³⁰ Awa, kala mo aldaa e an haray ko gano an, awa kadi kala mo wallataa lan moofitude haray ko saakoowo.

³¹ «Ko d'un wadi si mi wi'ay on, kala junuubu maa hoyre yaafante yimbe ben, kono hoyre hoynuɗo Ruuhu Alla on yaafetaake few.

³² Kala wowluɗo Bii-Aaden on ko boni, no ara ka yaafanee. Kono kala wowluɗo *Ruuhu Seniido on ko boni, o yaafantaake e oo aduna fewndiido doo, e aroyoowo on kadi.»

*Misal Yettaangal e Leggal e Bibbe Mun
(Luk. 6.43-45)*

³³ «Si leggal no moyyi, haray biɓbe maggal on no moyyi. Si leggal moyyaa, haray biɓbe maggal on moyyaa. Ko fii leggal kala no anditiree biɓbe mun ben.

³⁴ Ko onon yo iwɗi kuura! Ko honno wowlirton ko moyyi, hara ko on bonbe? Ko fii ko ko heewi e bernde woo hunduko wowlata.

³⁵ Neddo moyyo on yaltinay moyyere ka moyyuki mun, neddo bonɗo on kadi yaltina bonki ka bonki mun.

³⁶ Awa mi andinii on, nande jaawoore nden yimbe ben hasborte kala konguɗi mehi di be wowlaynoo.

³⁷ Ko fii ko konguɗi maa d'in jaawirtedaa feewuɗo maa bonɗo.»

*Fii no Iisaa Tororaa Wadugol Maande
(Mrk. 8.11-12; Luk. 11.29-32)*

³⁸ Onsay wobbe e jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben yetti haala kan, wi'i: «Karamoko, meden faalaa yo a wadan men maande hawniinde, men yi'a.»

³⁹ O jaabii be, o wi'i: «Jamaanu bonngu jinoowu no d'abba maande, kono ngu jonnetaake maande si hinaa sifa ndee nde annabi Yuunusa.

⁴⁰ Ko fii ko wano Yuunusa wonirnoo ka nder reedu lingii njanii ngin non balde tati^a, ko wano non Bii-Aaden on wonirta ka nder leydi balde tati.

⁴¹ Awa kadi nande jaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no jaawee woo, yimbe *Niinawa ben kadi immoyto, jaawoya be sabu kon ko be hedinoo ngun waaju Yuunusa, be tuubi, hara-le burɗo Yuunusa no doo.

⁴² Nande jaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no jaawee woo, onsay oo debbo laaminooɗo ndii leydi hikkorndi ka sengo jaamo immoyto, jaawoya be sabu iwugol mo haa ka kattudi leyde, ara heditoo ngun faamu Sulaymaana, hara-le burɗo Sulaymaana no doo.

⁴³ «Nde jinnaawii yalti e neddo woo, ngii hammiray ka wulaa, hara hingii d'abba nokkuure fowtorde. Si ngii tawii ngii hebaali,

⁴⁴ ngii wi'ay: <Yo mi yilito ka suudu ka mi iwnoo don.> Nde ngii hewtiti, ngii tawa ndun suudu fittaama labbinaama.

⁴⁵ Onsay ngii yahay, ngii d'abboya jinnaaji jeedidi burɗi ngii hunyude, di naata don, di hoda. Onsay sakkitorde on neddo buray aranun d'un bonude. Ko wano non woniranta nguu jamaanu bonngu.»

*Fii Beynguure Iisaa nden
(Mrk. 3.31-35; Luk. 8.19-21)*

⁴⁶ E nder ko Iisaa yewtata jamaa on kon, tawi yumma makko e yumma-gootoobe makko ben no darii ka yaasi, no faalaa yiidude e makko.

^a 12:40 12.40 Yun. 1.17

⁴⁷ Onsay godɔfo wi'i mo: «Yumma mon e yumma-gootooɔbe mon ben no darii ka yaasi, hiɓe faalaa on yewtude.»

⁴⁸ Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko hombo woni yumma an e ko homɓe woni yumma-gootooɔbe an ben?»

⁴⁹ Onsay o sappii taalibaabe makko ben, o wi'i: «E hino yumma an e yumma-gootooɔbe an ben.»

⁵⁰ Ko fii kala wafuɔfo faale Ben an Wondo ka kammu on, haray ko on woni yumma-gooto an on e bandiraawo an on e yumma an.»

13

Misal Yettaangal e Remoowo

(Mrk. 4.1-20; Luk. 8.4-15)

¹ Nden pande Iisaa yalti ka suudu, o joodɔyii ka daande weendu.

² Hakkee ko jamaa moobinooɔfo takko makko on dɔuɔɔfi, o bakii e laakun, o joodii, tawi jamaa on fow kaɗun no ka daande weendu.

³ O yewtiri ɓe piiji buy mise, o wi'i: «Ko remoowo yaltunoo sankugol.

⁴ E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka dɔtal, colli dɔn ari modɔ ɔe.

⁵ Godɔɔe ɔen yani e hoore kaaye, ka leydi dɔuɔɔfa. De fudɔ heɓa sabu ɔewlugol leydi ndin.

⁶ Bay naange ngen yaltii, ɔe sumi, ɔe yoori, sabu angal ka ɔaɔɔi dɔn siɗoo.

⁷ Godɔɔe goo kadi yani ka sooyoore, ɔe fudɔɔi e mayre, sooyoore nden modɔ ɔe.

⁸ Godɔɔe goo yani ka leydi mooyiri. De fudɔ, ɔe rimi, cawti goo gabbe teemedere, cawti goo gabbe cappande jeegoo, cawti goo gabbe cappande tati.

⁹ Mo no mari noppi yo nanu!»

¹⁰ Onsay taalibaabe ben ɓadii mo, wi'i: «Ko fii hondun yewtiranton ɓe mise?»

¹¹ Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Onon on yedaama andugol gundooji laamu kammu ngun, kono kamɓe ɓe yedaaka dɔn.

¹² Ko fii ko marɔfo ɓeydantee haa dɔuɔɔfa, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.

¹³ Ko wadi si mido yewtirde ɓe mise, ko ɓay hiɓe ndaara, kono ɓe yi'ataa, hiɓe jentoo, kono ɓe nanataa, ɓe faamataa.

¹⁴ Fii ko Alla longinoo Isaaya kon no laatora e maɓɓe, wonde:

«Pellet hidon nana,

kono on faamataa few.

Pellet hidon ndaara,

kono on yi'ataa few.

¹⁵ Ko fii dee ɓerɔe oo jamaa wonii yoorufe.

Be uddii noppi maɓɓe dɔn,

awa kadi ɓe ombii gite ɔen,

sakko ɓe yiira gite maɓɓe ɔen,

maa ɓe nanira noppi maɓɓe dɔn,

maa ɓe faamira ɓerɔe maɓɓe ɔen,

haa ɓe tuuba, mi sellina ɓe.»^b

¹⁶ «Onon non, gite mon ɔen malii ko fii hiɔe yi'ude, noppi mon dɔn malii ko fii hidɔ nanude.

¹⁷ Ko fii ka haɗiɗa mi andinii on, annabaabe e feewuɓe buy faalano yi'ude koo ko wondon yi'ude, kono ɓe yi'aali. Be faalano kadi nanude koo ko wondon nanude, kono ɓe nanaali.

¹⁸ «Kono onon, heɔee firo ngal misal remoowo on.

¹⁹ Nde godɔfo heɔii daalol *laamu Alla ngun, ronki ngol faamude, bonɔo on aray, itta ko aawaa kon ka ɓernde makko. Dɔn no wa'i wa nde awdi sankaaɔndi ndin saami ka ɔatal.

²⁰ Nde awdi sankaaɔndi ndin saami ka kaaye, dɔn no wa'i wa nde godɔfo nani daalol ngol, o jaba ngol heɓa e nder weltaare.

²¹ Kono o alaa ɔaɔɔi, ko fii hinaa o tabitudo. Nde satteendeeji maa cukkeede aroyi sabu jokkugol makko daalol ngol, o tertoto kisan.

²² Nde awdi sankaaɔndi ndin saami ka sooyoore, dɔn no wa'i wa nde godɔfo nani daalol ngol, hara ngol rimataa e makko ko fii haray ngol modɔiraama anndeeji aduna e ɔayniro jawle.

²³ Nde awdi sankaa ndin saami ka leydi moyyiri, d'un no wa'i wa nde goddo nani daalol ngol, faami, ngol rimi e makko, wofbe ben laabi teemedere, wofbe ben laabi cappande jeegoo, beya ben laabi cappande tati.»

Misal Yettaangal e Gajo Sankoowo Kenkesama

²⁴ Iisaa addani be misal goo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa nde aaden sanki awdi moyyiri e ngesa mun.

²⁵ Kono wa ko yimbe ben daanii, gajo makko on ari, sanki kenkesama ka ngesa makko ngawri, o yahi.

²⁶ Bay wonii ngawri ndin fudii haa mawnii sawtii, kenkesama on kadi yaltiti.

²⁷ «Kurkaaduube jom suudu ndun ari, wi'i mo: <Jom amen, e hinaa awdi moyyiri sankudon ka ngesa mon? E hara ko honto oo kenkesama iwri?»

²⁸ «O jaabii be, o wi'i: <Ko gajo wadi d'un.»

«Onsay kurkaaduube ben wi'i mo: <Hid'on faalaa yo men yahu men boroya d'un?»

²⁹ «O jaabii be: <Oo'o, fii wota on boror ngawri ndin nde hid'on bora kenkesama on.

³⁰ Accee di njandida haa ka baagol. Si baagol ngol fewndike, mi wi'ay wa'oofoe ben yo be boru taho kenkesama on, be haabbira ba'e ba'e fii ko sunnee, be mooba ngawri ndin ka tumusuuje an.» »

Misal Yettaangal e Abbere Bene

(Mrk. 4.30-32; Luk. 13.18-19)

³¹ Iisaa addani be misal goo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa abbere bene, nde goddo yetti, aawi e ngesa mun.

³² Pellet, ko nden buri fandude e ko aawetee kon fow, kono nde nde fufi, haray ko nden buri mawnude kala ko tutetee e naakoo, nde wonta leggal haa ka tawata colli din ka weeyo aray, hoda e caldi maggal on.»

Misal Yettaangal e Lewen

(Luk. 13.20-21)

³³ Iisaa addani be ngal misal doo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa lewen mo debbo yetti, jillindiri e sariyaare tati condi farin, o piya d'un, on lewen wona sabu d'un fow yura.»

³⁴ Iisaa yewtiri d'un jamaa on mise. O yewtirtaano be si wonaa mise,

³⁵ fii no ko daaliranoo annabaajo on kon laatora, wonde:

«Mi udditay hunduko an kon fii yewtirgol mise,
mi feppina piiji suudfinoodi gila ka fudfoode.»^C

Firo Misal Yettaangal e Kenkesama

³⁶ Onsay Iisaa acci don jamaa on, o naati ka suudu. Taalibaabe makko ben badii mo, be wi'i: «Sifanee men ngal misal kenkesama ka ngesa.»

³⁷ O jaabii be, o wi'i: «Sankudo awdi moyyiri on ko *Bii-Aaden on.

³⁸ Ngesa mban ko aduna on. Awdi moyyiri ndin, ko ben woni bibbe laamateeri ndin. Kenkesama on non ko ben woni bibbe bondo on.

³⁹ Gajo sankudo kenkesama on, ko on woni Ibuliisa. Baagol ngol non ko lannoode aduna on, wa'oofoe ben ko ben woni malaa'ikaabe ben.

⁴⁰ Wano kenkesama on forirtee non fii bugogol ka yiite, ko non woniroyta nde aduna on lanni.

⁴¹ Bii-Aaden on imminoyay malaa'ikaabe mun ben ko suuta e nder laamateeri makko ndin fegginaybe ben fow e wad'oofoe ko boni ben,

⁴² be bugoo be ka nder beembal yiite ka wullaandu e natindiro jiiye woni ton.

⁴³ Kono feewube ben jalbiroyay wa naange ka nder laamateeri Ben maabe. Mo no mari noppi, yo nanu!»

Mise Ebbindiraade e Laamu Alla ngun

⁴⁴ Iisaa wi'i kadi: «Laamu kammu ngun no wa'i wa keyee suudfiido e nder ngesa mo neddo goo arata yi'a suuda. E nder weltaare makko nden o yaha, o yeeya kala ko o jogii, o sooda mban ngesa.

⁴⁵ «Laamu kammu ngun no wa'i kadi wa njulaajo wondo dabbe lambiri.

⁴⁶ Bay o yi'ii satta-cogguure, o yahi, o yeeyiti kala ko o jeynoo, o soodi nde.

⁴⁷ «Laamu kammu ngun no wa'i kadi wa *jalaaji bugaadi e nder maayo, moofi noone liyyi fow.

⁴⁸ Bay di heewii, di poodaa ka pencen, joodaa. Moyyi din yettaa wattaa ka miranji, bondi din bugaa.

⁴⁹ Ko non kadi woniroyta nde aduna on lanni. Malaa'ikaabe ben yahoyay sendindira bonbe ben e moyyube ben.

⁵⁰ Be bugoo bonbe ben ka beembal yiite ka wullaandu e njatindiro jiiye woni ton.

⁵¹ «E hara on faamii d'un fow?»

Be jaabii: «Hiyyii!»

⁵² O wi'i be kadi: «Ko d'un wadi, kala jannoowo jamaa on fii Sariya on, si no jannaa fii laamu kammun ngun, no wa'i wa nde jom suudu no yaltina e nder marga mun keyeeji kesi e kidfi.»

⁵³ Bay wonii Iisaa gaynii dee mise, o iwi d'on.

Fii no be Naasirata ben Yawori Iisaa

(Mrk. 6.1-6; Luk. 4.16-30)

⁵⁴ Iisaa yahi ka o ne'aa d'on, d'un ko Naasirata, o woni e waajagol ka nder juulirde mabbe. Dun njaldini be haa be wi'i: «Ko honto nguu faamu e d'ii kaawakeeji moyyi iwrani mo?»

⁵⁵ E hinaa bid'fo minisiyeejo on nii? Hinaa yumma makko wi'etee Mariyama? E hara neene-gootoobe makko ben hinaa Yaaquuba e Yuusufu e Sim'uunu e Yuudu?

⁵⁶ E hinaa bandiraaabe makko ben fow no wondi e men? E hara ko honto d'un fow iwrani mo?»

⁵⁷ Dun hadi be gomdingol mo.

Kono Iisaa wi'i be: «Annabaajo ko ka leydi mun tun e ka beynguure mun yawaa.»

⁵⁸ Laatii o wadaali d'on kaawakeeji moyyi buy sabu angal gomdinal mabbe ngal.

14

Fii no Yaayaa Wariraa

(Mrk. 6.14-29; Luk. 9.7-9)

¹ Ko e on saa'i d'on, *Heroodu lando diiwal Jaliilu ngal nani fii Iisaa no wowlee.

² O wi'i kurkaaduube makko ben: «Ko Yaayaa lootaynoodo maande tuubuubuyee on nii! O immitike e hakkunde maybe ben! Ko d'un wadi si himo mari bawgal wadugol kaawakeeji moyyi!»

³ Ko Heroodu wi'irnoo d'un ko bay hari o nangiino Yaayaa, o jolkii mo, o wadii e kaso sabu oo debbo wi'eteedo Heroodiyya, beyngu Filiipu, yumma-gooto makko on nun kanko Heroodu,

⁴ ko fii hari Yaayaa wi'ii mo kanko Heroodu wonde daganaaki mo ka o yetta on debbo.

⁵ O faalaa mo warude, kono o huli jamaa on, ko fii hari hiibe jogori Yaayaa wa annabaajo.

⁶ Kono e nder palaande anditugol jibineede makko nden kanko Heroodu, jiwo Heroodiyya on ami e hakkunde saatinaabe ben. Dun weli Heroodu

⁷ haa o fodi on jiwo e hoore woondoore wonde o wad'anay mo kala ko o torii mo fewndo d'on.

⁸ Tippude e ko yumma makko kanko jiwo on lowi mo kon, on jiwo wi'i: «Jonnan doo hoore Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on nden, hara hinde tumbaa e miran.»

⁹ Onsay lando on aani. Kono sabu woondooje makko den, e be o saatinnoo ben, o yamiri yo nde jonne mo.

¹⁰ O immiini ko tayoya hoore Yaayaa nden ka kaso,

¹¹ nde addaa e miran, d'un jonnaa jiwo on, kanko kadi o nabani nde yumma makko.

¹² Onsay taalibaabe Yaayaa ben ari, yetti furee makko on, surroyi. Be yahi, be humpitoyi Iisaa.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo

(Mrk. 6.30-44; Luk. 9.10-17; Yhn. 6.1-14)

¹³ Bay Iisaa nanii d'un, o iwi d'on e laana ndiyan, kanko tun o yahi e nokkuure wuldinnde. Jamaa on humpitii d'un, be iwi ka ca'e, be seppi, be jokki mo.

¹⁴ Bay o iwii ka laana, o yi'i jamaa moolanaado, o yurmaa be, o jawndi jawbe wonnoobe d'on ben.

¹⁵ Bay nibbii, taalibaabe ben badii mo, wi'i: «Doo ko nokkuure wuldinnde nii, pallal ngal poodike. Accitee jamaa on, be yaha ka kodooli, be dabba ko be jaama.»

¹⁶ Iisaa jaabii be, wi'i: «Jaraa ka be yaha. Onon tigi okkoree be ko be jaama.»

¹⁷ Kono be wi'i mo: «Ko bireediije jowi e liyyi didi pet men mari doo!»

¹⁸ Kanko kadi o wi'i be: «Addanee lan d'undoo.»

¹⁹ Onsay o yamiri jamaaji dɪn yo ɓe jooɗo ka huɗo. O yetti bireediije dɛn jowi e liyyi dɪn didi, o ɓanti gite dɛn, o fewtini ka kammu. O du'ii, o tayiti bireedi on, o jonni taalibaabe ɓen, taalibaabe ɓen hewtini jamaa on.

²⁰ Fow ɓaami haa haari. Be moobiti debeeje sappoo e didi tew kunte ko lutti.

²¹ Tawi ɓen ɓaamuɓe ko wa ɓe worɓe guluuje njowo, hara rewɓe e fayɓe lintaaka.

Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan

(Mrk. 6.45-52; Yhn. 6.16-21)

²² Bawto dɪn kisan, Iisaa yamiri taalibaabe mun ɓen yo ɓe bako ka laana, ɓe hikkoo yeeso makko, ɓe lumba gaɗa fewndo o yiltata jamaa on.

²³ Bay wonii o yiltii ɓe, o yawi ka fello fii juulugol toroo ka weddii. Bay niɓɓii, tawi ko kanko tun woni dɛn.

²⁴ Tawi laana kan wodɗitorii leydi ndin wa palande teemedɗe, awa kadi morloode ndiyan dɛn no piyaade e makka, ko fii hari hika tiindondiri e hendu ndun.

²⁵ Ka subaka, Iisaa sutori e maɓɓe, himo seppa ka hoore ndiyan.

²⁶ Bay taalibaabe ɓen yi'ii himo seppa ka hoore ndiyan, ɓe huli, ɓe wi'i: «Ko mbeelu!» E nder kulol maɓɓe ngol ɓe sonki.

²⁷ Iisaa wi'i ɓe kisan: «Hoolee, ko min nii! Wota on hulu!»

²⁸ Onsay Petruusu jaabii mo, wi'i: «Si tawii ko onon, yo Koohooyo, yamiree lan yo mi rewu ka hoore ndiyan, mi yaha ka wondon ton.»

²⁹ Iisaa wi'i mo: «Aru!»

Onsay Petruusu tippii ka laana, o seppi ka hoore ndiyan, o yahi fottoygol e Iisaa.

³⁰ Kono bay o yi'ii ko hendu ndun tiidi kon, o huli. Tun o fuddii mutude, o sonki, o wi'i: «Dandee lan, yo Koohooyo!»

³¹ Iisaa fonti jungo mun ngon, nangi mo, o wi'i: «Ko an yo fanɗa-gomɗinaljo, ko hondun sikkitantodaa?»

³² Onsay ɓe yawi ka laana, hendu ndun deyyiti.

³³ Wonnooɓe ka laana ɓen sujani mo, wi'i: «Ka haqiiqa, ko a *Bidɗo Alla!»

³⁴ Bay ɓe gaynii lumbude weendu ndun, ɓe hewti Jaani-Saarata.

³⁵ Yimɓe nden nokkuure anditi Iisaa, ɓe nuli e ɓanɓeeji dɛn dɪn fow. Be addani mo ɓawɓe ɓen fow,

³⁶ ɓe jeeji mo yo o newnan ɓe tun ɓe meema kombol dolokke makko on, onsay meemunooɓe mo ɓen fow ndikki.

15

Fii Fariisiyaabe ɓen e Aadaaji mun dɪn

(Mrk. 7.1-23)

¹ Onsay *Fariisiyaabe e jannoobe fii Sariya on iwri Yerusalaam, ari tawi Iisaa, ɓe landii mo, ɓe wi'i:

² «Ko fii hondun taalibaabe maa ɓen jaggitanta naamuuji mawɓe ɓen? Ko fii ɓe soodotaako nde hiɓe ɓaama.»

³ O jaabii ɓe, o wi'i: «Onon non ko hondun jaggitanton yamirooje Alla dɛn sabu naamuuji mon dɪn?»

⁴ Ko fii Allaahu on no daali: <Teddin yumma maa e ben maa>^d awa kadi: <on mo huɗi ben mun maa yumma mun donkinirte mayde.>^d

⁵ Kono onon, hidon wi'a wonde kala wi'udɗo ben mun maa yumma mun: <mi yedii Alla ko mi nafiraynoo on kon>.

⁶ haray fawaaki ontigi wallugol ben mun maa yumma mun. Si ko nii, haray on mehindiinii daaluyee Alla on sabu naamu mon on.

⁷ Ko onon yo faasiqiibe, Isaaya no haalunoo ko Alla longini mo fii mon moyya, o wi'i:

⁸ <Oo jamaa ko ka toni mun woni lan mawninde,

kono ɓerde maɓɓe dɛn no wodɗondiri e an fota.

⁹ Ko e nder meere ɓe woni lan rewude,

janndeeji di ɓe woni jannude dɪn ko di yimɓe ɓen sinci.>^e

¹⁰ Onsay Iisaa noddii jamaa on e makko, o wi'i ɓe: «Hedee, faamon.

¹¹ Hinaa ko naatiri ka hunduko tuuninta nedɗo, kono ko ko yaltirta ka hunduko kon tuuninta nedɗo.»

¹² Onsay taalibaabe makko ɓen ɓadii mo, wi'i: «Hidon andi Fariisiyaabe ɓen mettinii sabu nanugol ngol kongol?»

¹³ O jaabii be, o wi'i: «Kala ko tutaa, ko tawi hinaa Ben an Kammuyankeejo on tuti, borete.

¹⁴ Tertee be, ko bumbe woni dowude bumbe. Si buncfo non dowii buncfo, be cfidoo non be yanay e nder ngayka.»

¹⁵ Petruusu yetti haala kan, wi'i: «Sifanee men fii ngal misal.»

¹⁶ Iisaa wi'i mo: «E onon kadi haa jooni ko on be alaa faamu?»

¹⁷ E on andaa kala ko naati ka hunduko ko ka nder reedu yahata, bawto d'un hawkoyee ka weddii?»

¹⁸ Kono ko yaltiri ka hunduko kon ko ka bernde iwri, e ko d'un-le tuuninta nedfdo.

¹⁹ Ko fii, ko e nder bernde nedfdo miijooji bondi yaltata, kapun e waru-hoore e jinaa e cagayaagal e nguyka e seeditagol fenaande e hoyre.

²⁰ Ko d'un woni ko tuuninta nedfdo. Kono naamugol hara sood'aaki, d'un tuunintaa nedfdo.»

Fii no Debbo Kanaaniyankeejo on Gomd'niri

(Mrk. 7.24-30)

²¹ Bay Iisaa iwii e nden nokkuure, o yahi e ndii leydi dee ca'e Tiiri e Siduuna.

²² Tun, debbo Kanaaniyankeejo hodufdo don ari tawi mo, on ewnoo, wi'a: «Koohoojo, fii Daawuuda, yurminee lan! Jinna no tampini jiwo an on no hawnori!»

²³ Laatii kanko Iisaa o jaabaaki mo hay kongol. Taalibaabe makko ben badii mo, wi'i: «Yiltee oo debbo, ko fii himo sonkude baawo men.»

²⁴ O jaabii, o wi'i: «Ko fii ko baali suudu Isra'iila majjudi d'in tun mi addiraa.»

²⁵ Kono kanko debbo on o ari, o jiccii yeeso makko e hoore himo wi'a: «Koohoojo, faabee lan!»

²⁶ O jaabii debbo on, o wi'i: «Moyyaa ka bireedi paykoy koy yettee, buganee bareeji d'in.»

²⁷ Debbo on jaabii: «Hiiyii, Koohoojo, kono hay bareeji d'in naamay ko iwata ka taabal jom majji, saama kon.»

²⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Debbo, gomd'inal maa ngal no tiidi. Yo wonirane no faaliradaa non.» E on saa'i tigi jiwo makko on ndikki.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Nayo

(Mrk. 8.1-10)

²⁹ Bay feyyii e d'un, Iisaa iwi e nden nokkuure, o takkii sera *Weendu Jaliilu ndun. O yawoyi don e fello, o joodfii.

³⁰ Jamaa moolanaado kadi badii mo, wondude e bofoofe e bumbe e layoofe e pahidufe-mbobidi e pawbe goo buy. Be wallini ben e ley koyde makko, o sellini be.

³¹ Bay jamaa on yi'i pahidufe-mbobidi ben wowlii, layoofe ben kadi hettii cellal, bofoofe ben yahii, bumbe ben yi'i, be naldi, be mawnini Alla Isra'iilayankeebe ben.

³² Onsay Iisaa noddii taalibaabe mun ben, o wi'i: «Oo jamaa no yurmammi, wonii nii balde tati hiibe wondi e an, be alaa ko be naama. Mi faalaaka be yiltude hiibe weelaa, sakkoo be lo'a ka laawol.»

³³ Kono taalibaabe ben wi'i mo: «Ko honto men hebata bireedi ko yonata oo jamaa d'oo fow e ndee nokkuure wulfinnde?»

³⁴ Iisaa landii be, wi'i: «Ko bireediije jelu marfon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko bireediije jeedidi e likkoy tosokoy seeda.»

³⁵ Onsay o torii jamaa on joodagol ka leydi.

³⁶ Bay o yettii bireediije d'en jeedidi e liyyi d'in, o jarnii Alla, o tayiti, o woni e jonnugol taalibaabe makko ben, taalibaabe ben kadi hewtini jamaa on.

³⁷ Fow naami haa haari, moobitaa debeeje jeedidi tew ko lutti.

³⁸ Tawi ben naamuube ko be worbe guluuje nayo, hara rewbe e faybe lintaa.

³⁹ Bawto d'un o yilti jamaa on, o bakii e laana, o yahi e ndii leydi Magaduuna.

16

Fii no Iisaa Tororaa Hollugol Maande

(Mrk. 8.11-13; Luk. 12.54-56)

¹ Onsay *Fariisiyaabe ben e *Sadduusiyaabe ben badii mo kanko Iisaa fii ndarndagol mo, be torii mo yo o hollu be maande iwrunde ka kammu.

² Iisaa jaabii be, wi'i: «Kiikiide on wi'ay: <Yaasi on hentoto, fii ko kammu ngun wojji kon.>

³ Bimbi kadi wi'on: <Hande wundinay, ko fii kammu ngun no wojji bawli.> Hid'on waawi faamude fii ko feeji ka kammu kon, kono on waawataa faamude fii maandeeji saa'iiji d'in?

⁴ Jamaanu bonngu jinoowu no d'abba maande, kono ngu jonnetaake maande goo, si hinaa sifa ndee nde Yuunusa.» Onsay o acci be d'on, o yahi.

Fii <Lewen> Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben

(Mrk. 8.14-21)

⁵ Ko be lumbitata, taalibaabe ben yejjiti yettorde bireedi.

⁶ Iisaa wi'i be: «Reenee fota e lewen Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben!»

⁷ Taalibaabe ben wi'indiri: «Ko o wi'iri d'un, ko fii en yettaali bireedi.»

⁸ Bay Iisaa andii d'un, o wi'i be: «Ko fii hondun wi'andon d'un, onon bee fandagomdinalbe? Ko fii on yettaali bireedi?»

⁹ Jaka on faamaali haa jooni, on anditaali fii bireediije jowi senditananoode worbe guluuje njowo d'en, e ko debeeje jelu artirnod'on ko luttii?

¹⁰ E bireediije d'en jeedidi senditananoode worbe guluuje nayo d'en, e yeru debeeje ko artirnod'on ko luttii?

¹¹ Ko honno woniri on faamaali wonde hinaa fii bireedi mi wowlani on? Kono reenee e lewen Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben!»

¹² Onsay be faami ko o inni yo be reeno, ko e jannde Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben, hinaa e lewen wafeteedo e bireedi.

Fii Qirritanne Petruusu nden

(Mrk. 8.27-30; Luk. 9.18-21)

¹³ Nde Iisaa naatunoo Seezariya-Filiipu, o landii taalibaabe makko ben ngal landal doo, o wi'i: «E wi'i yimbe ben, ko hombo woni *Bii-Aaden on?»

¹⁴ Be jaabii mo, be wi'i: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoodo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iiliya, wobbe goo kadi no wi'a ko onon woni Yeremiiya maa goddo goo e annabaabe ben.»

¹⁵ O wi'i be: «Onon non wi'ud'on ko hombo woni lan min?»

¹⁶ Sim'uunu Petruusu jaabii mo wi'i: «Ko onon woni *Almasiihu on, on *Bid'fo Alla Wuurufo on!»

¹⁷ Iisaa yettiti haala kan, wi'i mo: «A malii, yo Sim'uunu mo Yuunusa, ko fii hinaa bandu e yiyan fejjinan-maa d'un, kono ko Ben an, on Wondo ka kammu.

¹⁸ Min non mi wi'i an Petruusu, ko a fetere.^f Ko e hoore ndee fetere mi darnata *moftal an ngal, hay doole jahannama foolataa ngal.

¹⁹ Awa kadi mi jonnoyte saabiije laamateeri kammu ngun: ko tonudaa ka leydi woo haray tonjaama ka kammu, ko jabudaa ka leydi woo haray jabaama ka kammu.»

²⁰ Onsay o yamiri taalibaabe ben, o tentini, wota be wowlan hay gooto wonde ko kanko woni Almasiihu on.

Fii Tampereji Iisaa d'in e Artugol makko ngol

(Mrk. 8.31-9.1; Luk. 9.22-27)

²¹ Gila nden pande, Iisaa fuddii hollude taalibaabe mun ben wonde ko bee o yaha Yerusalaam, o tampinoyee fota immorde e mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, o waree, o immintinoyee ka palaande tammere.

²² Onsay Petruusu pottini mo sera, o woni mo e felugol wi'a: «Yo Allaahu on reenu on, yo Koohooyo, hara d'un hewtaali on!»

²³ Kono Iisaa yeyyitii, wi'i Petruusu: «Yilto baawo an, yo Ibuliisa, bay an ko a fegginoowo lan! Ko fii miijooji maa d'in hinaa di Alla, kono ko di yimbe ben!»

²⁴ Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta *leggal makko altindiraangal ngal,^g o jokkammi.

²⁵ Kala faalaado dandude ngurndan mun, d'an hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min, o hettay d'an.

²⁶ E ko nafa hondun woodani neddo hebugol aduna on fow, hayra wonkii mun kin? Maa ko hondun neddo ittata fii sottugol wonkii mun kin?

²⁷ Ko fii Bii-Aaden on ardoye e mangural Ben mun ngal, wondude e malaa'ikaabe mun ben, o jonniti mo kala njoddi kuude mun.

²⁸ Ka haqiiqa mi andinii on, no woodi wobbe e mon onon wonbe doo ben, be maayataa ado be yi'ude Bii-Aaden on no arda e laamu mun ngun.»

^f 16:18 16.18 Ndee innde «Petruusu» no firi «fetere». ^g 16:24 16.24 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

17

*Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin**(Mrk. 9.2-10; Luk. 9.28-36)*

¹ Balde jeegoo bawto d'un, Iisaa yetti Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna neene-gooto Yaaquuba on, o nabi be kambe tun e hoore fello toowungo.

² Mbaadi makko ndin waylii yeeso maβbe, yeeso makko ngon jalbiri wa naange, concii makko d'in kadi rawniri wa ndaygu.

³ Muusaa e Iiliiya feepani be, tawi hibe yewtida e makko kanko Iisaa.

⁴ Onsay Petruusu yetti haala kan, o wi'i Iisaa: «Koohoojo, no moyyi ka wonen d'oo. Si hid'on faalaa toode mi darnay d'oo togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliiya kadi wonndu.»

⁵ Wa fewndo ko o wowlata d'un, duulere jalbunde tippii buumi be. Onsay hawa yalti ka duulere, wi'i: «Oo d'oo ko Bid'do an yidaa'do, mo mi weltori on. Heditee mo!»

⁶ Bay wonii kambe taalibaabe ben be nanii d'un, be hebi kulol tiidungol, be suuyi, be sujji.

⁷ Kono Iisaa badii, meemi be, o wi'i: «Immee! Wota on hulu!»

⁸ Onsay be banti gite d'en, be tawi be yi'itaali hay gooto, si hinaa Iisaa tun.

⁹ E nder ko be tippotoo kon ka fello, Iisaa yamiri be, wi'i: «Wota on wowlan hay gooto fii ko yi'ud'on kon, haa nde *Bii-Aaden on immintinaa e hakkunde maybe ben woo.»

¹⁰ Onsay taalibaabe ben landii mo, be wi'i: «Ko fii hond'un jannoobe fii Sariya on ben wi'anta wonde ko Iiliiya haani arude taho?»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Ko goonga Iiliiya aray, wattitoo fow.

¹² Kono mi andinii on Iiliiya ariino, kono be anditaali mo, be wadiri mo no be faaliraa non. Ko wano non kadi be tampinirta Bii-Aaden on.»

¹³ Onsay taalibaabe ben faami wonde ko fii Yaayaa lootaynoodo maande tuubuubuyee on o yewti be.

*Fii no Paykun Jinnaakun Selliniraa**(Mrk. 9.14-29; Luk. 9.37-43)*

¹⁴ Bay wonii be hewtii takko jamaa on, onsay gorko goo ari jiccii yeeso Iisaa, o wi'i:

¹⁵ «Koohoojo, yurminee bid'do an on. Ko o iirotoodo, himo tampi fota. Soono woo o yanay ka yiite e ka ndiyan.

¹⁶ Mi addii mo ka taalibaabe mon ben, kono be waawaali mo pawndude.»

¹⁷ Iisaa jaabii, wi'i: «Onon ko on jamaanu boylingu ngu gomdinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon? E ko haa honde tuma mi muɲantoo on? Addanee lan mo d'oo.»

¹⁸ Iisaa tonani jinnawii ngin, ngii yalti e paykun kun, kun ndikki e on saa'i tigi.

¹⁹ Onsay taalibaabe ben gundii Iisaa, wi'i mo: «Ko fii hond'un menen men waawaali rafaade ngii jinnawii?»

²⁰ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko sabu ko gomdinal mon ngal fanfi kon. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, hay si tawii gomdinal mon ngal no fota e abbere bene, si on wi'iino ngoo fello: «Iwu d'oo!», ngo iwayno. Harayno hay huunde alaa ko ronkaynod'on.

²¹ Kono sifa ngii jinnawii, ko toraare Alla e hoorugol tun yaltinta ngii.»

*Fii Mayde Iisaa nden e Ummutal Makko ngal**(Mrk. 9.30-32; Luk. 9.43-45)*

²² Nande goo tawi Iisaa e taalibaabe mun ben no mottondiri Jaliilu, o wi'i be: «Bii-Aaden on wattete e juude yimbe ben,

²³ be wara mo, ka palaande tammere o immintinoyee.» Dun aanini be fota.

Fii Yobugol Sagalle Juulirde Mawnde nden

²⁴ Fewndo ko be naatata Kafernahuu, yantooβe sagalle fii *juulirde mawnde nden ari, be tawi Petruusu, be landii mo, be wi'i: «E hara karamoko mon yobataa sagalle fii juulirde mawnde nden?»

²⁵ Kono o jaabii be, o wi'i: «Oo'o, be yobay!»

Bay wonii Petruusu naatii ka suudu, Iisaa attii mo landaade, o wi'i: «Sim'uunu, ko hondun sikkudaa? Ko hombo lambe leydi yantata sagalle? Ko fiβbe maβbe ben kaa ko heddiibe ben?»

²⁶ O jaabii mo, o wi'i: «Ko heddiibe ben.»

Iisaa wi'i mo: «Awa yobugol d'un fawaaki fiβbe ben kan.

²⁷ Kono fii wota en mettin berde ben yantooβe sagalle, yahu ka weendu, bugodaa ndolinwal maa ngal ka ndiyan, nangaa lingii adingii modude ngin, udditaa hunduko

maggii on, a taway ton tammaaru kaalisi ndu mbuudfi nay. Yettaa ndu, jonnaa ben yantoohe fii sagalle men den enen dido.»

18

Fii Burdo Teddude on ka Laamu Kammu

(Mrk. 9.33-37; Luk. 9.46-48)

¹ E on saa'i don taalibaahe ben baadii mo kanko Iisaa, be wi'i mo: «Ko hombo furi teddude ka laamu kammu ngun?»

² Onsay Iisaa noddi paykun, o jodfdini kun hakkunde maabe,

³ o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, si on waylaali jikku mon on, wa'on wa paykoy, on naataaa few ka laamu kammu.

⁴ Ko dun wadi, kala jippindo hoore mun, wa'i wa kun paykun doo, o wonay burdo teddude on ka laamu kammu.

⁵ Awa kadi kala jabudo paykun wa kun doo, e innde an, haray ko min tigi o jabi.

⁶ Kono on mo woni sabu feggingol gokkun e koy paykoy gomdinkoy lan, haray ko furi mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka ndanka baharu.

⁷ «Bone wonanii oo aduna sabu dii piiji fegginaydi. Ko fii bee pegge wada, kono bone wonanii on neddo wondo sabu haa dun wadi!

⁸ Si tawii jungo maa ngon maa koyngal maa ngal wonay sabu ko feggin-maa, haray taya du, bugodaa ka wodditi-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-jungoojo maa taya-koyngaljo, edii a jogaade koyde didi maa juude didi bugedaa ka yiite poomayankeewe.

⁹ Si tawii-le ko yiitere maa nden wonata sabu ko feggin-maa, haray awu nde, bugodaa ka wodditi-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan hara ko mo a yiitere wootere, edii a jogaade gite didi, bugedaa ka yiite jahannama.»

Misal Yettaangal e Baalii Majjungii

(Luk. 15.1-7)

¹⁰ «Wota on hayfin hay gootun e koy paykoy. Ko fii mi andinii on, malaa'ikaabe makkoy on ka kammu no darii tabiti yeeso Ben an Wondo ka kammu on.

¹¹ Ko fii ko addi *Bii-Aaden on, ko fii dandugol majjube ben.

¹² «Ko hondun sikkudon? Si godfo no mari baali teemedere, si gootii e din majjii, e hara o accataa diya cappande jeenay e jeenay ka hoore fello, o dabditoya ngiya majjungii?

¹³ Si o aru ngii e yiitude, ka haqiiqa mi andinii on, o weltoray ngii furi diya cappande jeenay e jeenay di majjaali.

¹⁴ Ko wano non, hinaa e sago Ben mon Wondo ka kammu on si gooto e bee faybe no majja.»

Fii Yaafondirgol e Yaafaneede

¹⁵ «Si musidfo maa fawjike e maa, yahu yiidaa e makko, hara ko an tun kanko tun. Si o jabanii ma, haray a hettii musidfo maa on.

¹⁶ Kono si o jabanaali ma, haray dabbu gooto maa dido, wattidaa e maa, fii kala ko yewtaa yo naawiroye kongudi seedeefe dido maa tato.

¹⁷ Si o jabanaali bendon kadi, haray yeeto *moftal ngal. Si o jabanaali non moftal ngal kadi, haray yo o jogore wa mo gomdinaa maa wa yantiroowo sagalle janfa.

¹⁸ «Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, ko tonudon ka leydi woo haray tonjaama ka kammu, e ko jabudon ka leydi woo haray jabaama ka kammu.

¹⁹ Ka haqiiqa mi andinii on kadi, si dido e hakkunde mon nanondirii ka hoore leydi fii toragol kala ko woni, Ben an Wondo ka kammu on okkay be dun.

²⁰ Ko fii ka dido maa tato mottondiri e innde an woo, haray mido hakkunde maabe.»

²¹ Onsay Petruusu baadii, wi'i mo: «Koohoojo, ko haa laabi jelu mi haani yaafaade musidfo an, si himo fawjaade e an? Ko haa laabi jeedidfi?»

²² Iisaa jaabii mo: «Mi wi'aali ma dey ko haa laabi jeedidfi, kono ko haa cappande jeedidfi laabi jeedidfi.

²³ Ko dun wadi, laamu kammu ngun no wa'i wa lando faalanoodo yo jiyaabe mun hunito dun.

²⁴ No on lando fuddornoo, be addani mo godfo joganiido mo ujune kaalisi.

²⁵ Nde tawnoo alaa ko o yobira, jom makko yamiri yo o yeeyite, kanko e beyngu makko e bibbe makko ben e kala ko o joginoo, namaande nden yobee.

²⁶ «Onsay jiyaado on suuyi ka leydi, jiccii yeeso makko, wi'i: «Koohoojo, muɲpane lan, mi yobay on fow!»

- ²⁷ Jom makko yurmaa mo, o yaafanii mo pamaande nden, o acciti mo, o yahi.
- ²⁸ «Ko on jiyaado yaltata don, o yiidi e dimmoojo makko goo, joganiido mo *dinaruuji teemedere. O nangi mo, o cefedfi, e hoore himo wi'a: <Yoban ko joganiidaa mi kon!>
- ²⁹ On dimmoojo makko yani e ley koyde makko, jeeji mo, wi'i: <Muɓɓano lan, mi yofete!>
- ³⁰ Kono o jabaali. O nabi mo, o sokoyi haa o yoba mo ko o joganii mo kon.
- ³¹ Bay dimmoobe makko ben yi'i kon ko wadi, be aani fota, be yahi, be fillitanii jom maɓbe ko wadi kon fow.
- ³² «Onsay jom maɓbe noddi on jiyaado, o wi'i mo: <Ko an, yo jiyaado bondo, mi yaafanike ma pamaande maa nden fow, bay a jeejii lan.>
- ³³ An kadi a waawataano yurmeede dimmoojo maa on, wano mi yurmira-maa non?>
- ³⁴ Jom makko tikki, o wattidi mo e lettoobe ben haa nde o yobi ko o jawlii kon fow woo.
- ³⁵ Ko nii Ben an Kammuyankeejo on wadirta on, si mo kala e mon yaafanaaki musidfo mun on ka bernde mun.»

19

Fii Sertigal Yettindirbe

(Mrk. 10.1-12)

- ¹ Bay wonii Iisaa gaynii din yewtereji, o iwi Jaliilu don, o ari ka seraaji diiwal Yahuuda gada Yurdayniwol.
- ² Jamaa moolanaado jokki mo. O sellini be don.
- ³ Onsay *Fariisiyaabe goo badii mo fii ndarndagol mo, be wi'i: «E hara no daganii godfo accitugol beyngu mun fii ko woni woo?»
- ⁴ O jaabii be, o wi'i: «On jangaali wonde ka fudfoode, Tagudo on tagii be, o wadi be gorko e debbo,
- ⁵ o daali: «Ko dun wadi si gorko selay ben mun e yumma mun, humoo e beyngu mun, onsay kambe dido be wona gooto.»^h
- ⁶ Dun haray hinaa be dido hande kadi, kono ko gooto. Awa wota godfo sendindir ko Alla hawtindiri kon.»
- ⁷ Kono Fariisiyaabe ben landii mo, wi'i: «Ko hondun non Muusaa yamirani accitoowo beyngu mun woo yo wadan mo kaydi sertigal, si o accita mo?»
- ⁸ Kanko Iisaa o jaabii be, o wi'i: «Ko sabu cattal mon bernde ngal wadi si Muusaa newnani on accitugol rewbe mon ben, kono ka fudfoode hari hinaa non.
- ⁹ Kono mi andinii on, kala accitudo beyngu mun yetti godfo goo, si wonaa hara on jeenu, haray ontigi jeenii.»
- ¹⁰ Onsay taalibaabe makko ben wi'i mo: «Si tawii ko nii woniri hakkunde gorko e debbo, haray nafa alaa himo tigga.»
- ¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Wonaa fow jabata ngol kongol, kono ko yedaabe dun ben tun.
- ¹² Ko fii no woodi mayraabe hara ko hebidaabe e mun, no woodi wofbe kadi hara ko be bujaabe, no woodi wofbe kadi hara ko ruudiibe fii laamu kammu ngun. On waawudfo jabude yo jafu!»

Fii no Iisaa Du'orani Paykoy koy

(Mrk. 10.13-16; Luk. 18.15-17)

- ¹³ Onsay yimbe ben addani mo paykoy, fii yo o *fawu juude makko den e makkoy, o du'anoo koy, kono taalibaabe ben tojani ben.
- ¹⁴ Iisaa wi'i: «Tertee paykoy koy, wota on hadu koy arugol e an, ko fii laamu kammu ngun ko sifa makkoy wonani.»
- ¹⁵ Onsay o fawi juude makko den e makkoy, o du'anii koy, o iwi don.

Fii Suka Galo on

(Mrk. 10.17-31; Luk. 18.18-30)

- ¹⁶ Godfo goo kadi badii Iisaa, wi'i mo: «Karamoko, hara ko hondun e ko moyyi mi haani wadude fii yo mi heboy *ngurndan poomayankejan dan?»
- ¹⁷ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun landortaa mi fii ko moyyi kon? Ko gooto pet moyyi. Si hida faalaa naatude aljanna, dofto yamirooje den.»
- ¹⁸ O jaabii: «Honde?»
- Iisaa jaabii mo: «Wota a ittu hoore, wota a jeenu, wota a seedito fenaande, wota a wujju,

¹⁹ teddinaa kadi yumma maa e ben maaⁱ, yid'iraa jokondo maa on wano yid'irfaa hoore maa non.»^j

²⁰ On suka wi'i mo: «Midfo wadude d'un fow. E hara ko hondun njakkanimmi kadi?»

²¹ Iisaa wi'i mo: «Si hid'a faalaa wonude timmufo, yahu yeeyitaa ko marfaa kon, okkaa miskinbe ben, d'un wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.»

²² Bay on suka nanii d'in kongud'i, o yahi himo aani, ko fii hari himo aldi fota.

Fii Accube ko Jeyi kon fow, Jokki Iisaa

²³ Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Ka haqiiqa mi andinii on, no sattani jom jawle ka o naata ka laamu kammu.

²⁴ Mi andinii on kadi, no furi weebande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle naata ka *laamu Alla.»

²⁵ Bay taalibaabe ben nanii d'un, be njald'i fota, be wi'i: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁶ Iisaa ndaari be, wi'i: «Dun waawantaako ned'fanke, kono fow no waawanoo Alla.»

²⁷ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on. Ko honno non woniranoyta men?»

²⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, nde *Bii-Aaden on joodfii ka jullere mun laamu darjinnde, tuma nde kala huunde no heydintinee, onon jokkunoobe lan ben kadi, on joodfoyto e julle laamu sappoo e did'i, laamoyod'on *bolondaaji Isra'ila d'in sappoo e did'i.

²⁹ Awa kadi kala accudo suudu mun ndun e musibbe mun ben e bandiraafe mun ben e yumma mun e ben mun e fiibbe mun ben e gese mun d'en sabu innde an nden, o heb'oyay ko furi d'un laabi teemedere ka aduna d'oo, o ronoyay kadi ngurndan poomayankejan dan.

³⁰ Kono wonbe yeeso buy wontiroyay baawo, baawoobe ben wontiroya yeeso.»

20

Misal Yettaangal e Jom Ngesa e Golloobe mun

¹ «Ko fii laamu kammu ngun no wa'i wa jom galle, yaltudo bimbi law fii yettugol golloobe ko golla ka ngesa mun *wiiju.

² Be fotti e njoddi, jallal kala *dinaruuru. Onsay o immiini be ka ngesa makko wiiju.

³ O yaltoyi ka walluhaa, o yi'i wofbe ka fottirde, tawi ben alaa wadude hay huunde.

⁴ O wi'i ben: «Onon kadi yahee ka ngesa an wiiju, mi yobiray on no haaniri.» Ben yahi.

⁵ O yaltoyi kadi ka ado fanaa e ka baawo fanaa, o wad'iri wano non.

⁶ O yaltoyi kadi ka alansaraa, o tawi wofbe ka fottirde kadi, o wi'i ben: «Ko fii hondun pallandon d'oo, hay huunde on alaa wadude?»

⁷ Ben jaabii mo, be wi'i: «Ko fii men hebaali golle.» O wi'i ben kadi: «Awa, yahee ka ngesa an wiiju.»

⁸ «Bay niibii, jom ngesa wiiju mban wi'i mbatulaajo mun on: «Noddu golloobe ben, yobaa be njoddi ma'bbe ndin. Fud'd'ora yaettaabe sakkitorun ben, sakkitoraa adaabe yetteede ben.»

⁹ Yettaabe ka alansaraa ben ari, mo kala e ma'bbe hendii dinaruuru.

¹⁰ Attaabe yetteede ben kadi ari, e hoore no sikka heb'ay ko furi d'un. Kono kambe kadi mo bee e ma'bbe hendii dinaruuru.

¹¹ Bay be hendike, be njurjurti jom galle on,

¹² be wi'i: «Bee sakkitiibe arude ko saa'i gooto pet gollii! A fonnii be e amen, menen bee tud'iibe yangi e nguleendi jallal ngal peetu?»

¹³ O jaabii godfo e ma'bbe, o wi'i: «Njaatigi an, mi janfaaki ma, hinaa en fottuno dinaruuru?»

¹⁴ Yettu ko maa kon, yahaa. Ko e yidi an wad'i si midfo jonnude sakkitiido arude on wa ko maa kon.

¹⁵ E hara mi newnanaaka wad'irgol ko mi jeyi kon no mi faaliraa woo? Kaa ko fii midfo moyyi ndaarirtaa mi gite bonde?»

¹⁶ «Ko wano nii kadi baawoobe ben wontiroyta yeeso, yeesoobe ben kadi wontiroya baawo.»

Fii ko Saatii Heb'oyde Iisaa kon

(Mrk. 10.32-34; Luk. 18.31-34)

¹⁷ Fewndo ko be yahata Yerusalaam, Iisaa pottini taalibaabe mun ben sappoo e did'o sera, o wi'i be:

¹⁸ «Awa hid'en yahude Yerusalaam. Bii-Aaden on wattete e juude hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, be happana mo wareede.

¹⁹ Be watta mo e juude be wonaa Yahuudiyanke ben, ben jala mo, be focca mo, be fempa. Bawto d'un o immintinoyee ka palaande tammere.»

Fii ko Yumma Yaaquuba e Yuuhanna Torii Iisaa kon

(Mrk. 10.35-45)

²⁰ Onsay yumma faybe Zabadii ben e fiibe mun ben badii Iisaa, be jicci fii toragol mo.

²¹ Kanko Iisaa o wi'i mo: «Ko hondun faaladaa?»

Kanko debbo on o jaabii mo, o wi'i: «Yamiree yo bee fiibe an d'oo dido joodoyo ka laamateeri mon, god'fo on wonira ka paamo mon, oya on ka nano mon.»

²² Iisaa jaabii be, wi'i: «On andaa ko wondon lan toraade. E hara on waaway yarirde jardukun tampere kun mi yarirta kun?»

Be jaabii: «Men waaway.»

²³ O wi'i be: «Ko goonga on yariray jardukun an kun. Kono fii joodoyagol ka paamo an maa ka nano an, hinaa min yefata d'un, kono ko Ben an yefata d'un be o ebbani fii d'un ben.»

²⁴ Bay beya taalibaabe sappo nanii d'un, be seytinani ben neene-gootoobe dido.

²⁵ Onsay Iisaa noddii be, o wi'i: «Hidon andi hooreebe diya leyyi no laamori di doole, awa kadi lambe mabbe ben no feyyintini laamu ngun e hoore mabbe.

²⁶ Kono onon, wota on wa'u wa ben. Kala faalaado wonde teddufo e hakkunde mon, yo wonu kurkaadu mon.

²⁷ Awa kadi kala faalaado wonde yeesoojo e hakkunde mon, yo wonu maccufo mon.

²⁸ Ko wano non, *Bii-Aaden on ardaali fii kurkanegol, kono ko fii kurkanegol, okkitira ngurndan mun dan fii cottudi duudube.»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bumbe dido Yeerikoo

(Mrk. 10.46-52; Luk. 18.35-43)

²⁹ Bay wonii be yaltii Yeerikoo, jamaa duudufufo jokki mo kanko Iisaa.

³⁰ Tawi bumbe dido no joodii ka sera laawol. Be nani wonde Iisaa no feyyude, be ewnii, be wi'i: «Yurminee men, yo Koohoojo, bii Daawuuda!»

³¹ Jamaa on feli be fii yo be fanku. Kono be furti ewnaade, wi'a: «Yurminee men, yo Koohoojo, bii Daawuuda!»

³² Onsay Iisaa dartii, o noddii be, o wi'i: «Ko hondun faaladon yo mi wafan on?»

³³ Be wi'i mo: «Ko yo men wuntu, yo Koohoojo!»

³⁴ Iisaa yurmaa be, o meemi gite mabbe den. Be wunti kisan, be jokki mo.

21

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mrk. 11.1-11; Luk. 19.28-44; Yhn. 12.12-19)

¹ Bay wonii be badike Yerusalaam haa be hewtii Bayti-Faazii, d'un ko takko Fello *Zaytuuni ngon, kanko Iisaa o nuli taalibaabe makko dido,

² o wi'i be: «Yahee e ngoo hodo wongo yeeso mon d'oo, on taway d'on kisan mbabba no humii, hara himba wondi e mbabun mabba. Hunton di, addanon mi.

³ Si god'fo aru on e landaade god'dun, on wi'ay mo: «Ko haaju Koohoojo on yani e majji.» Onsay o accay di ara.»

⁴ Dun wadiri fii ko daaliranoo annabaajo on kon no laatora:

⁵ «Wi'u jamaa *Siyuuna on:

«E hino lando maa on ka arata e maa,

himo waddii mbabba,

himo yawi e hoore mbabun keccun,
e hoore bikkun mbabba,

himo heewi newaare.»^k

⁶ Taalibaabe ben yahi, wadi ko Iisaa yamiri be kon.

⁷ Be addoyi mbabba mban e mbabun mabba on. Be ndad'dani mo concii mabbe din e hoore majji, o joodii d'on.

⁸ Tawi yimbe duudube e nder jamaa on no ndad'danaynoo mo concii mun din ka laawol, wofbe ben taya caldi lefde den, ndad'dana mo ka laawol.

⁹ Tawi jamaa hikkornoodo yeeso e iwtirnoodo baawo Iisaa on no ewnaade, wi'a: «Hosanna*, yo bii Daawuuda!

Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on, darja burdo toowude wonanii ma.»^m

¹⁰ Bay wonii o naatii Yerusalaam, saare nden fow memminii, wi'i: «Ko hombo woni oo?»

¹¹ Jamaa on jaabii, wi'i: «Ko annabi Iisaa oo jeyaado Naasirata, dun ko e nder Jalilu.»

Fii no Iisaa Raḍori Yeeyooḅe ben ka Juulirde Mawnde

(Mrk. 11.15-19; Luk. 19.45-48; Yhn. 2.13-16)

¹² Bay wonii Iisaa naatii ka dingiral *juulirde mawnde, o raḍii yeeyaynooḅe ton ben fow e soodaynooḅe ben. O wayliti taabe waḍaynooḅe sensa-sensita ben, e julle yeeyaynooḅe gabooji ben,

¹³ hara himo wi'ora be: «No windii: <Suudu an ndun innoyte suudu torordu Alla»,ⁿ kono onon on wattii ndu fammeere wuyḅe!»

¹⁴ Tawi bumbɛ e layooḅe no badaade mo ka juulirde, o sellina be.

¹⁵ Kono bay hooreḅe *yottinooḅe sadaka ben e jannoḅe fii Sariya on ben yi'ii kaawakeeji moyyi di o wadi ḍin, e ko fayḅe ben ewnotoo kon ka juulirde mawnde wi'a «Hosannaa*, yo bii Daawuuda», ḅe seytini,

¹⁶ be wi'i mo: «A nanii ko ḅe woni wi'ude kon?»

Iisaa jaabii be: «Hiiyii, e hara haa hande on jangaali dɛi konguḍi wonde: <Ko kundule fayḅe ben e muynoḅe ben heḅirtaa mantoore?»^p

¹⁷ O acci ḅe ḍon, o yalti saare nden, o yahi *Betanii, o waali ton.

Fii no Yibbehi kin Hudɛraa

(Mrk. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Ko Iisaa yiltitotoo ka saare bimbi, o weelaa.

¹⁹ O yi'i yibbehi ka laawol, o ḅadii ki. Kono ko kaaki tun o tawi e makki. Onsay o wi'i ki: «A rimitataa hande kadi.» E on saa'i ḍon kisan yibbehi kin yoori.

²⁰ Bay taalibaabe ben yi'ii ḍun, ḅe ḅalḍi, ḅe wi'i: «Ko honno kii yibbehi yooriri kisan?»

²¹ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haḳiiḳa mi andinii on, si tawii hiḍon gomḍini, hara on sikkitaaki, wonaa ko waḍaa e kii yibbehi kon tun waḍoton. Kono kadi, si on wi'ii ngoo fello yo ngo ḅoro ḍoo, ngo yaha ka baharu, ḍun waḍay.

²² Kala ko landorḍon gomḍinal e nder toragol Alla, on heḅay.»

Lande fii Bawḡal Iisaa ngal

(Mrk. 11.27-33; Luk. 20.1-8)

²³ Bawto ḍun Iisaa naati ka juulirde mawnde. E nder ko o jannata kon, hooreḅe yottinooḅe sadaka ben e mawḅe jamaa on ari, wi'i mo: «Ko e ley kongol hombo wonda waḍude ḍun, e ko e ley kongol hombo wonda?»

²⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere. Si on jaabike lan, onsay mi yeetoto on ko e ley kongol hombo mi woni waḍirde ḍun.

²⁵ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimḅe ben kon, ko honto iwri: ko ka arsi, kaa ko e neḍḍanke?»

Kono be wi'indiri: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko honḍun haḍunoo gomḍinen mo?

²⁶ Si en jaabike mo-le ko e neḍḍanke ḍun iwri, haray hulen jamaa on.» (Ko fii fow no jogori Yaayaa wa annabaajo.)

²⁷ Onsay ḅe jaabii Iisaa: «Men andaa!»

Kanko kadi o wi'i be: «Min kadi mi wowlanta a on ko e ley kongol hombo mi woni waḍirde ḍun.»

Misal Yettaangal e Bibbe Diḍo

²⁸ Iisaa wi'i be kadi: «Ko honḍun miijḍon e ḍunḍoo? Hari goḍḍo no mari ḅibḅe ḍiḍo. O wi'i arano on e ben: <Biḍḍo an, yahu golloayaa hande ka ngesa an *wiiju.»

²⁹ On jaabii mo wi'i: «Mi woniraa!» Bawto ḍun o ninsiti, o yahi ka ngesa.

³⁰ Ben maḅḅe ḅadii ḍimmo on kadi, o yamiriri on kadi wano non. Ondon jaabii wi'i: «Mido woniri ḍun, yo baaben!» Kono o yahaali.

³¹ Ko hombo e ben ḍiḍo waḍi faale baaba mun on?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko arano on.»

Iisaa kadi wi'i be: «Ka haḳiiḳa mi andinii on, yantirooḅe sagalle janfa ben e cagaabe ben attike on ka *laamu Alla.

³² Ko fii Yaayaa ariino e laawol feewungol, ronkuḍon mo gomḍinde. Kono yantirooḅe sagalle janfa ben e cagaabe ben gomḍini mo. Onon non, ben yi'unoḅe ḍun, on tuubaano ḅawto ḍun, gomḍinon mo.»

*Misal Yettaangal e Halfinaabe Ngesa Wiiju**(Mrk. 12.1-12; Luk. 20.9-19)*

³³ «Hedfee kadi misal goo: No woodunoo jom galleejo, tutunoofo *wiiju. O howi tutateeri ndin, o jasi ngayka fii ka wiiju on oyyee, o wadi bente ka reenoowo on wona, o halfini ndi remooŋe wiiju ben, o yahi safaari.

³⁴ Bay saa'i sonitugol wiiju on hewtii, o immini kurkaadi makko haa e remooŋe wiiju ben fii yo ŋe jonnu ŋe fiŋŋe wiiju.

³⁵ «Kono ben remooŋe wiiju hendii dŋin kurkaadi, piyi godfo on, wari oya, ŋe ferii godfo goo kaaye.

³⁶ O immini kurkaadi makko goo kadi burŋe ŋeya aranun dŋuudude, remooŋe wiiju ben wadi ŋe fendon kadi wano non.

³⁷ Ka sakkitorun o immini bidfo makko on haa e maŋŋe, himo wi'a: <Be teddinay bidfo an on.>

³⁸ Kono bay remooŋe wiiju ben yi'i bidfo on, ŋe wi'indiri: <Ko oo woni ronoowo on! Aree waren mo, dŋun en hendoto ndondi makko ndin.>

³⁹ Onsay ŋe nangi mo, ŋe nabi ka ŋaawo tutateeri wiiju, ŋe wari.»

⁴⁰ Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, nde jom tutateeri wiiju ndin ari, ko hondun o wadata ben remooŋe wiiju?»

⁴¹ Ben hooreŋe jaabii mo, ŋe wi'i: «O re'iray ben bonŋe no yurmiri, onsay o halfina tutateeri ndin remooŋe goo, hara ko jonnitooŋe mo fiŋŋe wiiju ben ka dabbunde.»

⁴² Onsay Iisaa wi'i ŋe: «E hara on jangaali haa hande ko bindi dŋin wi'i kon? Ko fii hidfi wi'i wonde:

<Hayre nde mahoŋe ben hawkunoo nden

wontii hittunde ka soŋŋundu.

Dun ko e Joomiraado on iwri,

dŋun no hawnii e gite men!> ¶

⁴³ «Ko dŋun wadi si mi wi'ay on, laamu Alla ngun yettitante on, ngu yedee jamaa wadayfo ko Alla yidi kon.

⁴⁴ Awa kala yanufo e nden hayre, o lancoto, kala kadi mo nde yani e hoore mun, o muncoto.»P

⁴⁵ Bay hooreŋe yottinooŋe sadaka ben e *Fariisiyaabe ben nanii dŋen mise, ŋe andi ko fii maŋŋe Iisaa woni wowlude.

⁴⁶ Be woni e daŋŋugol feere no ŋe nangira mo, kono hari hiŋe huli jamaa on, ko fii hari jamaa on no jogori mo wa annabaajo.

22*Misal Yettaangal e Saatinaabe e Peera**(Luk. 14.15-24)*

¹ Iisaa yewtiri ŋe kadi misal, o wi'i ŋe:

² «Laamu Alla ngun no wa'i wa lando, wadufo caatal fii peera bidfo mun.

³ O nuli kurkaadi makko dŋin yo noddoy saatinaabe ben ka caatal. Kono tawi ben faalaaka arude.

⁴ O nuli kadi kurkaadi goo, o wi'i: <Yahee wi'on saatinaabe ŋen: Mi eŋbindike fii caate dŋen. Ga'oy an koy e daabeeji an fayudi dŋin hirsama. Fow gasii. Aree ka caatal!>

⁵ Kono ŋe foygiti fii ngal caatal, ŋe yahi, oya on ka ngesa mun, godfo on ka ngeygu mun.

⁶ Beya heddiibe nangi kurkaadi dŋin, tampini, wari.

⁷ Lando on tikki. O immini sufaabe makko ŋen, o muloyi ben ittuŋe ko'e, o sunni saare maŋŋe nden.

⁸ Onsay o wi'i kurkaadi makko dŋin: <Caatal ngal fewndike, kono saatinanooŋe ben handaa e mun.

⁹ Jooni, yahee ka date-cele, saatinon kala mo yi'udon ton ka caatal!>

¹⁰ Onsay kurkaadi makko dŋin yahi ka date, ŋe mottindiri kala ŋe ŋe tawnoo ton, bonŋe e moyyube, haa suudu ka caatal ngal wadata dŋen heewi yimŋe.

¹¹ Bay lando on arii yi'ugol aruŋe tawegol ŋen, o haynii dŋen godfo mo ŋornaaki concii peera.

¹² Lando on wi'i mo: <Njaatigi an, ko honno waawirdaa arude dŋoo, a ŋornaaki concii peera?> On neddo fanki.

¹³ Onsay lando on wi'i kurkaadi dŋin: <Haŋŋe mo juude e koyde, bugodon mo ka niwre ka ŋuri wodfude, ka wullaandu e ŋatindiro niye woni ton!>

14 Ko fii noddaafe ben no duufdi, kono ko seedaabe subaa.»

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yobugol Sagalle

(Mrk. 12.13-17; Luk. 20.20-26)

15 Onsay *Fariisiyaabe ben yahi, fewjodi fii no be nangira Iisaa kongudfi makko din.

16 Be immini e makko taalibaabe mabbe ben, e yimbe *Heroodu ben, ben wi'i mo: «Karamoko, meden andi ko on nundube, hidon jannirde laawol Alla ngol goonga, awa kadi on denyotaako hay gooto, ko fii on burdindinaa yimbe ben.

17 Yeetee men jooni ko miijidon: E hara no haani ka men yoba lando mawdo Roomu on sagalle, kaa haanaa?»

18 Kono nde tawnoo Iisaa no andi miijooji mabbe bondfi din, o jaabii be, o wi'i: «Ko fii hondun ndarndorton mi, faasiqiibe?»

19 Hollee lan wuundu yobeteendu sagalle.» Onsay be yeebani mo *dinaruuru.

20 O landii be, o wi'i: «Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

21 Be jaabii: «Ko lando mawdo Roomu on.»

Onsay o wi'i be: «Jonnitee lando mawdo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.»

22 Be njaldfi fii kon ko be nani, be acci mo don, be yahi.

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal

(Mrk. 12.18-27; Luk. 20.27-40)

23 Nden jande tigi *Sadduusiyaabe, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa, 24 be wi'i mo: «Karamoko'en, Muusaa no wi'i wonde si godfo maayii, o accaali bibbe, haray miijiraawo makko on no haani yettude on keynguuyo mo o acci, fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya.

25 Tawi no woodunoo hakkunde amen bibbe njeedifo. Arano on jombi, maayi. Nde tawnoo o accaali jurriya, miyan makko roni debbo on.

26 Dimmo on kadi woniri wano non, tammo on kadi wano non, haa be njeedifoo non be timmi.

27 Bawto mabbe be fow, debbo on kadi maayi.

28 Bay hari ben njeedifoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

29 Iisaa jaabii be, wi'i: «Hidon e nder palji, ko fii on alaa faamude bindi din, on alaa faamude kadi bawgal Alla ngal.

30 Ko fii ka ummutal, worbe ben resataa, rewbe ben kadi resetaake, kono be wa'ay wa malaa'ikaabe ben ka kammuuli.

31 E on jangaali ko Alla daalani on kon fii ummutal maybe ben, wonde:

32 «Ko min woni Alla Ibraahiima e Alla Issaaqa e Alla Yaaquuba?» Awa Alla wonaa Alla maybe ben, kono ko o Alla wurbe ben.»

33 Jamaa hedinoodo on njaldfi fii janndeeki di Iisaa jannaynoo din.

Fii Yamirooje Burde Mawnude den

(Mrk. 12.28-34; Luk. 10.25-28)

34 Bay Fariisiyaabe ben humpitike wonde o fankinii Sadduusiyaabe ben, be mot-tondiri.

35 Godfo e mabbe, waawudo fii Sariya on, landii mo dunfoo fii ndarndagol mo, o wi'i:

36 «Karamoko'en, ko yamiroore honde buri mawnude ka Sariya?»

37 Iisaa jaabii mo, wi'i: «Yo a yidir Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e hakkil maa kin fow.»

38 Ko dun woni yamiroore aranere nden e mawnde nden.

39 E hino dimmere nden ko wa mayre: Yo a yidir jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.^{s22.39}

40 Ko e deee yamirooje doo didi Sariya on fow e annabaabe ben tippi.»

Fii Hakkunde Almasiihu on e Daawuuda

(Mrk. 12.25-37; Luk. 20.41-44)

41 Nde tawnoo Fariisiyaabe ben no moobondiri, Iisaa landii be dunfoo,

42 o wi'i: «Ko hondun miijidon fii *Almasiihu on, ko o jurriya hombo?»

Be jaabii mo: «Ko Daawuuda.»

43 Onsay Iisaa wi'i be: «Ko honno Daawuuda noddiri mo Joomi? Bay ko Ruuhu Allaahu on ardii mo fewndo o wi'i:

44 «Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an naamo,
haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.»^t

45 «Si Daawuuda tigi wi'i Almasiihu on «Joomi», haray ko honno non Almasiihu on woniri jurriya makko?»

46 Laatii hay gooto waawaali mo jaabaade hay kongol. Gila nden pande hay gooto suusaali landaade mo.

23

*Fii no Iisaa Feliri Hooreebe Diina ben
(Mrk. 12.38-39; Luk. 11.39-52, 20.45-46)*

¹ Onsay Iisaa yewti jamaa on e taalibaabe mun ben,

² o wi'i: «Ko jannooŋe fii Sariya on ben e *Fariisiyaabe ben newnanaa jannugol fii Sariya Muusaa on.

³ Awa doŋtee, wadon kala ko be wi'i on, hara on wadiraali wa kuude maŋbe den. Ko fii be wowlay, hara be wadataa.

⁴ Hiŋe haŋŋa dulle teddude, mettude naŋbude, be fawa de e hoore balbe yimbe ben, hara kambe tigi be faalaaka de memminirde hay hoore hondu fii wallugol be.

⁵ Kuude maŋbe de be wadata den fow ko fii yo yimbe ben yi'an be. Awa kadi hiŋe yanna *paaloy bindi maŋbe koy^u, be juutina binsanji conci maŋbe.^w

⁶ Hiŋe yidi ndadɗule arane den ka nafagol e saŋŋeeji arani din ka juulirde,

⁷ e hiwreede ka fottirde. Hiŋe yidi kadi yo yimbe ben noddir be karamoko'en.

⁸ Kono onon, wota on wadu haa noddefon karamoko, ko fii ko gooto woni Karamoko mon, onon on fow ko on musibe.

⁹ Awa kadi, wota on noddu hay gooto baaba ka hoore leydi doo, ko fii ko gooto woni Ben mon, du'n-le ko on Wondo ka kammu.

¹⁰ Wota on wadu haa noddefon yeesojo, ko fii ko gooto woni Yeesojo mon on, on-le ko *Almasiihu on.

¹¹ Yo burdo teddude on e hakkunde mon wonu kurkaadu mon.

¹² Ko fii mawnintiniido woo jippinoŋe, jippindo hoore mun woo kadi mawninoŋe.

¹³ «Bone wonanii on, yo faasiqibe, du'n ko onon jannooŋe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon falande yimbe ben laamu kammu ngun, hara on naatataa, on accataa faalaabe naatude ben naata.

¹⁴ «Bone wonanii on, yo faasiqibe, du'n ko onon jannooŋe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon jatta galleji keynguube, hidon juutina julde fii yiingo. Sabu du'n on heboyay naawooje burde sattude.

¹⁵ «Bone wonanii on, yo faasiqibe, du'n ko onon jannooŋe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon jinda ka baharu e ka leydi fii silmingol gooto. Nde on silmi, wadon mo bidɗo jahannama nde laabi didi buri ko mon kon!

¹⁶ «Bone wonanii on, yo bumbe dowoobe, wi'a: «Si godɗo woondirii *juulirde mawnde nden, haray hinaa huunde. Kono si godɗo woondirii kanje juulirde mawnde nden, haray du'n farlike mo.»

¹⁷ Ko onon yo njofoobe e bumbe! Ko hondun buri mawnude hakkunde kanje den e juulirde mawnde labbinde kanje den nden?

¹⁸ Maadun hidon wi'a: Si godɗo woondirii *layyorde nden, haray du'n hinaa huunde, kono si godɗo woondirii ko sakkaa kon ka hoore layyorde, haray du'n farlike mo.

¹⁹ Ko onon yo bumbe, ko hondun buri mawnude hakkunde ko sakkaa kon e layyorde labbinaynde ko sakkaa kon?

²⁰ Awa, kala on woondirdo layyorde nden, haray o woondirii nde, kayre e kala ko woni e mayre.

²¹ Awa kadi kala woondirdo juulirde mawnde nden, haray o woondirii nde, kayre e Hodudo e mayre on.

²² Kala woondirdo kammu ngun kadi, haray o woondirii jullere laamu Alla nden e Joodiido e mayre on.

²³ «Bone wonanii on, yo faasiqibe, du'n ko onon jannooŋe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon ittana naana e suukooraan e pamaku farilla, hara hidon welsindanii ko buri hittude kon ka Sariya, du'n ko peewal ngal e yurmeende nden e sella-findeyaagal ngal. Hara-le ko du'n haanunodoŋ jokkude, tawa kadi on welsindaaki e ko heddi kon.

²⁴ Ko onon yo bumbe dowoobe, sukkitoobe buubii ka yarata, hara-le on moday ngelooba!

²⁵ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay ko baawo miranji d'in tun labbinton, hara hidfi heewi miile e angal waawugol hoore mun.

²⁶ Ko onon yo Fariisiyaabe bumbe, adee labbinon taho nder miranji d'in, fii no baawo on kadi laabira.

²⁷ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidfon wa'i wa genaale rawninaade fotufe e kene, hara nder majje on no heewi tew yi'e maybe e kala noone tuundi.

²⁸ Onon kadi ko nii! Ka kene hidfon wa'ani yimbe ben wa feewube, kono hara ka nder hidfon heewi faasiqankaaku e angal peewal.

²⁹ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidfon maha maandina genaale annabaabe ben, para kadi maandeeji genaale feewube ben,

³⁰ hara kadi hidfon wa': «Si tawno medfen woodanoo e tawnde baabiraabe amen ben, men wontidataano e maabe fii hibbugol yiiyan annabaabe ben.»

³¹ Ko nii wondon seeditorde e hoore mon tigi, wonde ko on bibbe ben warunooobe annabaabe ben.

³² Awa juurinee sariyaare baabiraabe mon ben!

³³ «Ko onon, yo bolle, iwdi kuura! Ko honno non dadirton donkinireede jahannama?

³⁴ Ko d'un wadi si mido nabande on annabaabe e faamube e jannoobe, waroyon wofbe, fempon wofbe, foccon beya ka juulirde mon, cukkodon be gila e saare hebi e saare,

³⁵ fii yo yiiyan kala feewudo hibbaadan yantu e hoore mon, d'un non ko gila e yiiyan Haabiila d'an, on feewudo, haa addani e yiiyan Zakariyaa, oo bid'do oo wi'eteedo Berekiya, on mo warunodon hakkunde layyorde nden e juulirde mawnde nden,

³⁶ ko fii ka haqiiqa mi andinii on, d'un fow yantoyay e hoore nguu jamaanu.

³⁷ «Ee Yerusalaam! Ee Yerusalaam! Ko an yo saare sahinbinoore annabaabe, wariroore nelaabe e mun kaaye! Ko haa honto mi faalanoo moobude bee faybe maa wano gertogal moobirta coppi e ley gabitti mun, e hin-le on jabaali d'un!

³⁸ Awa nokkuure mon nden eggaama, nde caabii!

³⁹ Ko fii mi andinii on, on yitataa lan haa jande wi'oyton: «Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!» »Y

24

Maandeeji fii Artoyogol Iisaa Almasiihu on

(Mrk. 13.1-2; Luk. 21.5-6)

¹ Bay wonii Iisaa fokkitii yaltude ka *juulirde mawnde, taalibaabe makko ben badii mo fii hollugol mo darnoodi juulirde nden.

² Kono o jaabii be, o wi': «On yi'ii d'un fow? Ka haqiiqa mi andinii on, hay hayre e hoore hayre luttooytaa doo ko lancaaka.»

³ Onsay o joodoyii ka Fello *Zaytuuni. Taalibaabe ben ari tawi mo e gundoo, be wi' mo: «Yeete men, ko honde tuma d'un wadfoyta, e ko hondun wonoyta maande aroygol mon ngol e lannoode aduna on?»

⁴ Iisaa jaabii be, wi': «Reenee fii wota gooto faljin on,

⁵ ko fii buy aroyay baarora innde an nden, hara no wa'a ko kapun woni *Almasiihu on. Awa ben faljinoyay yimbe duuduube.

⁶ On nanoyay kadi fii hareeji no wowlee, e haalaaji fii gereeji. Awa wota on hulu, ko fii bee d'un wada. Kono hinaa d'on wonata lannoode nden.

⁷ Hareeji kadi wadoyay hakkunde leyyi d'in. Laamateeriiji d'in kadi immondirana, nokkeeli goo heegeeji wada, kapun e dimbande leydi.

⁸ Kono ko d'un fow wonata fudfoode sattendeeji nanditaydi e muuseendi neta d'in.

⁹ «Awa be wattoyay on e juude tampinoobe ben, be wara on. Leyyi d'in fow kadi apa on sabu innde an nden.

¹⁰ Buy seloyay gomdinal ngal, be janfondira, be apindira.

¹¹ Awa waditiibe annaba duuduube yaltitoyay, be faljina yimbe buy.

¹² Sabu beydagol angal peewal ngal, giggol duuduube duytoyto,

¹³ kono kala nappiidfo haa ka lannoode, o dandoyte.

¹⁴ Oo Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun fejjinte e aduna on fow, fii no leyyi d'in fow nanira seeditoore nden. Ko onsay aduna on lannata.

¹⁵ «Awa, nde yi'ud'on huunde harmunde caabinaynde nde annabi Danu'iila wowlunoo fii mun nden daakanike nokkuure hormorde nden wooY, (haray yo jangoowo on faamu),

¹⁶ onsay yo hodufe ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle.

¹⁷ On wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano ko woni kon ka nder suudu.

¹⁸ On wondo kadi ka ngesa wota yiltito fii yettugol dolokke mun on.

¹⁹ E nder den balde don, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben.

²⁰ Awa toree fii wota ndun dogudu mon ardu ndungu maa e *jalaande fowteteende e mun nden.

²¹ Ko fii onsay satteende mawnde waday, nde sifa mun wadaali gila aduna dawu haa hande, e nde furi mun waditataa han kadi.

²² Si tawno den jalaade rabbindinanooka, hay gooto dadataano. Kono sabu subaabe ben, den jalaade rabbindinte.

²³ «Awa si godfo aru on e wi'oyde wonde: <Almasiihu on no dfool> maa <himo daa!>, wota on hoolo mo.

²⁴ Ko fii waditiibe almasiihu e waditiibe annaba feenoyay, be wadoya maandeeji njani e kaawakeeji fii no be faljinira hay subaabe ben, si no gasaynoo.

²⁵ Awa mi *hiitanike on fii don.

²⁶ «Awa si be wi'ii on: <E hino himo ka wulaa>, wota on yahu, maa: <Himo ka nder cuudi>, wota on hoolo!

²⁷ Awa ko wano mayande mayirta non iwra ka funnaange, jalba haa ka hirnaange, ko wano non ardu *Bii-Aaden on woniroyta.

²⁸ Ko ka ko maayi kon woni woo, jigaaje den moobotoo.

²⁹ «Kisan bawto satteende den jalaade, <Naange ngen nibbitay, tawa lewru ndun jalbataa, koode den ka kammu kadi yana, ko tiidi kon ka kammu kadi dimboyoo.>^Z

³⁰ «Ko onsay maande Bii-Aaden on feenata ka kammu, bolondaaji din fow ka hoore leydi fesa, be yi'oya non Bii-Aaden on no ara e duule iwruude ka kammu, hara himo arda e bawgal e mangural mawngal.

³¹ Onsay o nuliroya malaa'ikaabe makko ben hito moolanaango *liital, be mooba subaabe makko ben, gila funnaange hebi hirnaange e gila nano hebi jaamo, gila ka kammuuli din fudfi haa ka di haadi.

³² «Yo misal yibbehi kin wonan on gandal. Nde caldi makki din heccidiri, di wiliti, on andanay hoore mon wonde setto ngon hadike.

³³ Ko wano non kadi, no yiirufon dii piiji fow no wada woo, haray andee wonde Bii-Aaden on hadike ka dambugal.

³⁴ Ka haqiiqa mi andinii on, dun fow waday ado nguu jamaanu feyyude.

³⁵ Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min kongudi an din feyyataa.»

Fii Hebulanagol Saa'i Artoygol Bii-Aaden on

(Mrk. 13.32-37; Luk. 17.26-36)

³⁶ «Kono hay gooto andaa fii nden jalaande e on saa'i, hinaa hay malaa'ikaabe ben ka kammuuli, hinaa hay Bidfo on, kono ko Baabaajo on tun andi fii nden jalaande e on saa'i.

³⁷ Ko wadunoo kon fewndo jamaanu Nuuhu, wadoyay kadi ka jalaade ado artugol Bii-Aaden on.

³⁸ Ko fii, e dee jalaade ado waamere nden wadufe, hari yimbe ben no jaamaynoo yara, no jomba jombanee, haa pande Nuuhu naatunoo ka laana.

³⁹ Be sogitaaki hay huunde haa nde waamere nden arnoo, nde yooli be be fow. Ko wano non woniroyta ardu Bii-Aaden on.

⁴⁰ «Onsay yimbe dido wondube e ngesa woota, godfo e maabe yettete, oya on lutta.

⁴¹ Wano non kadi, rewbe dido wonbe unidude, godfo e maabe yettete, oya on lutta.

⁴² Awa wattanee yiila, ko fii on andaa ko e jalaande honde Joomiraado mon on aroyta.

⁴³ Ko fii andee fota, si tawno jom galle no andunoo nde ngujo on araynoo wujjugol e nder jemma on, o wattanayno yiila, hara o accaali galle makko den fusee.

⁴⁴ Ko dun wadi, onon kadi hebilee, ko fii Bii-Aaden on aroyay e saa'i nde on sogitaaki.»

Fii Golloowo Holniido e Golloowo Bondo

(Luk. 12.41-48)

⁴⁵ «Hara ko jiyaado hombo reeniido holniido woni ko jom mun halfinta neemingol kurkaadi mun din e saa'i haanudo?

⁴⁶ Maloore wonanii on jiyaado, mo jom mun ari tawi no jokkiri non.

⁴⁷ Ka haqiiqa mi andinii on, o halfinay mo jawle makko den fow.

⁴⁸ Kono si tawii on jiyaado ko bondo, wi'oowo: <Jom an neebii araali>.

⁴⁹ onsay, o nangana tilfulgol dimmoobe makko ben, hara kanko himo jaama yarida e mandiloobe ben,

⁵⁰ jom on jiyaado aray nde on jiyaado sabbaaki mo, e saa'i mo o sogitaaki,

⁵¹ o letta mo lette sattufe, o wafaa mo ka faasiqiibe ben wafetee ton, ka wullaandu e natindiro jiiye woni ton.

25

Misal Yettaangal e Jiwbe Sappo

¹ «Awa laamu kammu ngun no wa'i wa nde jiwbe sappo yetti lampuuji mun, yahi fii fottoygol e jom jomba.

² Tawi njowo e mabbe ko njoofoobe, beya njowo ko faamuube.

³ Ko njoofoobe ben yettata lampuuji mun din, be ronki naborde nebban ko be hubbinira di,

⁴ kono faamuube ben kapun ardi e lampuuji e tindohoy nebban.

⁵ Nde tawnoo jom jomba neebii, fow soyyii daanii.

⁶ «Bay wonii tumbere jemma, ewnaa: <E hino jom jomba! Yaltee fii jabbagol mo!»

⁷ Onsay ben jiwbe immii, be ebbindanii lampuuji mabbe din.

⁸ Njoofoobe ben wi'i faamuube ben: <Okkoree men nebban, ko fii lampuuji amen din no e fii daanagol!»

⁹ Faamuube ben jaabii be, wi'i: <Oo'o, dan yonataa! Yahee soodoyon ka yeeyooobe ben.»

¹⁰ «Fewndo ko be yahi soodoygol, jom jomba hewti. Hebulinoobe ben naatidi e makko ka peera, baafe den ombaa.

¹¹ Bay netii, beya jiwbe kadi ari, be wi'i: <Koohooyo, Koohooyo, udditaneen men!»

¹² Kono o jaabii be, o wi'i: <Ka haqiiqa, mi andaa on!» »

¹³ Onsay Iisaa wi'i: «Awa wattanee yiila, ko fii on andaa jalaande e saa'i nde mi arata.»

Misal Yettaangal e Kurkaaduube Tato

(Luk. 19.11-27)

¹⁴ «Laamu Alla ngun no wa'i kadi wa neddo fokkitudo safaari. O noddi kurkaduube mun, o halfini be jawle makko den.

¹⁵ O jonni goddo on *talanji jowi, o jonni oya talanji didi, o jonni tammo on talanru wooturu, mo bee e taaqa mun, onsay o yahi e safaari makko.

¹⁶ Don kisan hendiido talanji jowi din yahi gollitiroyi di, o heboyi talanji jowi e hoore majji.

¹⁷ Wano non kadi hendiido talanji didi on, o hebi e hoore majji talanji didi.

¹⁸ Kono hendinoodo talanru wooturu on, o yahi, o jasi ngayka, o iri mbuudi jom makko din.

¹⁹ «Bay neeboyii, jom ben kurkaaduube arti. O landitii be ko honno be golliri.

²⁰ Hendinoodo talanji jowi on badii, o addidi di e talanji jowi goo kadi, o wi'i: <Koohooyo, on acciranno talanji jowi, awa e hino talanji jowi kadi ko mi hebi e hoore majji kon.»

²¹ Jom makko wi'i mo: <A wadii ko moyyi, yo kurkaaduuyo moyyo holniido. Ko fii a nundii e hoore ko fandi, mi wafete e hoore ko duudi. Weltodu e jom maa!»

²² «Hendinoodo talanji didi on kapun kadi badii, wi'i: <Koohooyo, on acciranno talanji didi, e hino talanji didi ko mi hebi e hoore majji kon.»

²³ Jom makko wi'i mo: <A wadii ko moyyi, yo kurkaaduuyo moyyo holniido. Ko fii a nundii e hoore ko fandi, mi wafete e hoore ko duudi. Weltodu e jom maa!»

²⁴ «Hendinoodo talanru wooturu on kapun kadi badii, wi'i: <Koohooyo, bay mido andunoo ko a neddo sattudo fii, sonitoowo ko a aawaa e wa'ooowo ko a sankaa,

²⁵ mi huli, mi yahi, mi iroyi talanru maa ndun ka nder leydi. E hino ndu, jaba ko jeydaa kon.»

²⁶ «Jom makko jaabii mo wi'i: <Ko an yo jiyaado bondo puydo! E hida andunoo mi sonitay ko mi aawaa, maa mi wa'ay ko mi sankaa?»

²⁷ Awa, hida haanunoo accude mbuudi an din e juude gollitiroobe di ben^a, fun, nde mi artunoo woo, mi hettayno di mi jeynoo din e hoore ton!»

²⁸ «Onsay jom makko wi'i: <Jabitee di e juude makko, jonnon di oo jogiido talanji sappo din!»

²⁹ Ko fii ko mardo on beydantee haa duuda, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.

^a 25:27 25.27 Accugol mbuudi e «juude gollitiroowo di on», no firi wallingol di ka «banki».

³⁰ Awa, jiyaado fussaajiijo on, bugee mo ka niwre ka buri woɗɗude, ka wullaandu e ɗatindiro jiiye woni ton!» »

Fii Naawoore Sakkitorde nden

³¹ «Tuma *Bii-Aaden on ardoyi e mangural mun ngal, wondude e malaa'ikaaɓe ɓen fow, o joodoyto ka jullere makko laamu darjinnde.

³² Onsay leyyi ɗin fow mottindirte yeeso makko. O sendindira yimɓe ɓen, wano ngaynaako sendindirirta baali e be'i.

³³ O wadira baali ɗin ka sengo makko jaamo, be'i ɗin ka sengo makko nano.

³⁴ «Onsay Lando on wi'ay wonirɓe ka sengo mun jaamo ɓen: «Aree, yo ɓe Ben an barkini! Hendoɗon ndondi laamateeri eɓɓananooɗi on ndin gila ka fudɗoode aduna on.

³⁵ Ko fii mi weelano, okkordon mi ko mi jaama, mi ɗonɗano, okkordon mi ko mi yara, mi wonno kodo, wernuɗon mi,

³⁶ mi holi, holtinɗon mi, mi pawi, dankiɗon mi, mi sokaa, ndaarufon mi.»

³⁷ «Onsay feewuɓe ɓen jaaboyto mo, wi'a: «Joomi, ko honde tuma men yi'u-maa hiɗa weelaa, men okkor-maa ko jaamaa, maa ka ɗonɗaɗaa, men okkor-maa ko yaraa?»

³⁸ E ko honde tuma men yi'u-maa ko a kodo, men wernu-maa, e ka holuɗaa, men holtin-maa?»

³⁹ E ko honde tuma men yi'u-maa hiɗa nawni, maa hiɗa sokii, men yahi e maa?»

⁴⁰ Onsay Lando on jaaboto ɓe, wi'a: «Ka haqiiqa mi andinii on, nde tawnoo on waɗanii ɗun ɓurɗo faɗude e musibɓe an ɓen, tawi ko min waɗandon ɗun.»

⁴¹ «Bawto ɗun o wi'a wontirɓe ka nano makko ɓen: «Pottitee lan, yo huɗaɗaɓe, yahee ka yiite poomayankeewe eɓɓanaange Ibuliisa e malaa'ikaaɓe mun.

⁴² Ko fii mi weelano, on okkoraano lan ko mi jaama, mi ɗonɗaa, on okkoraali lan mi yara,

⁴³ mi woni kodo, on wernaali lan, mi holi, on holtinaali lan, mi nawni, mi sokaa, on ndaaraali lan!»

⁴⁴ «Onsay kamɓe kadi ɓe jaaboyto, ɓe wi'a: «Joomi, ko honde tuma men yi'u-maa hiɗa weelaa, maa hiɗa ɗonɗaa, maa ko a kodo, maa hiɗa holi, maa hiɗa nawni, maa e kaso, men wallaali ma?»

⁴⁵ «Onsay o jaaboyto ɓe, o wi'a: «Ka haqiiqa mi andinii on, nde tawnoo on waɗanaali ɗun godɗo e ɓee ɓurɓe faɗude, tawi ko min woni on waɗanaali ɗun!»

⁴⁶ «Ben non nawrete ka lette poomayankeeje. Kono feewuɓe ɓen nawrete ka *ngurndan poomayankejan.»

26

Fii no Hooreɓe Diina ɓen Haldiri Janfagol Iisaa

(Mrk. 14.1-2; Luk. 22.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii ɗin yewtereji fow, o wi'i taalibaɓe makko ɓen:

² «Hiɗon andi si balde ɗiɗi feyyi, *juldeere Yawtaneede nden waɗay, awa *Bii-Aaden on wattete e joge fii yo o fempe e *leggal altindiraangal.»

³ Tawi onsay hooreɓe *yottinooɓe sadaka ɓen e mawɓe jamaa on no mooɓondiri ka nder tata yottinoowo mawɗo sadaka on, ɗun ko oo wi'eteedɗo Qayaafa.

⁴ Be haldi nangirgol Iisaa yoyre, ɓe wara.

⁵ Kono fow e mun ɓe wi'i: «Hinaa ka fewndo juldeere, fii wota murtaldu waɗu e hakkunde jamaa on.»

Fii no Debbo Juuriri Nebban ka hoore Iisaa

(Mrk. 14.3-9; Yhn. 12.1-8)

⁶ Nde tawnoo Iisaa no ka saare *Betanii, ka suudu Sim'uunu, oo nawnunooɗo ɗamajan,

⁷ debbo ari tawi mo kanko Iisaa. Tawi on debbo no jogii tindohun hayre daneere tew angiri satta-cogguuri. Wa fewndo ko Iisaa joodii fii nafagol, kanko debbo on o juuri angiri ndin ka hoore Iisaa.

⁸ Bay wonii taalibaɓe ɓen yi'ii ɗun, ɓe seytini, ɓe wi'i: «Ko honɗun woni nafa ndee bonnere?»

⁹ En waawayno yeeyude ndii angiri ko satti, jonna coggu mayri on miskinɓe ɓen.»

¹⁰ Bay Iisaa andii ɗun, o wi'i ɓe: «Ko honɗun sattinanton oo debbo? Ko fii ko kuugal moyyal o waɗanimmi.

¹¹ Miskinɓe ɓen kan, hiɗon wondi e maɓɓe soono woo, kono min, on wondataa e an soono woo.

¹² Ko o hibbiri ndii angiri ka ɓandu an, ko fii no mi hebulanora surreede.

¹³ Ka haqiiqa mi andinii on, kala ka oo Kibaaru Moyyo feppinaa e aduna on, fii ko ko oo debbo wadī kadi sifete, o anditaneē.»

Fii no Yudaasi Janfori Iisaa
(Mrk. 14.10-11; Luk. 22.3-6)

¹⁴ Onsay godfō e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e dīfō, dūn ko Yudaasi Iskariiyu, yahi ka hooreebe yottinoobe sadaka ben,

¹⁵ o wi'i: «Ko hondūn waawoton mi okkude, mi watta Iisaa e juude mon?» Be limani mo tammaaji cappande tati kaalisi.^b

¹⁶ Gila ontuma himo dabbude feere no o wattira Iisaa e juude mabbe.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden
(Mrk. 14.12-26; Luk. 22.7-23; Yhn. 13.21-30)

¹⁷ Ka nallal aranal *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen d'en, taalibaabe ben ari, wi'i Iisaa: «Ko honto faaladon yo men moyyanonoy on nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹⁸ O jaabii be, o wi'i: «Yahee ka saare haa ka kaariijo, wi'on mo: «Karamoko'en wi'ii woo: Saa'i mabbe on badike, ko ka mon be juulidata e taalibaabe mabbe ben Juldeere Yawtaneede nden.» »

¹⁹ Taalibaabe ben wadfoyi ko Iisaa yamiri be kon, be moyyini nafakka juldeere nden.

²⁰ Bay nibbii, kanko Iisaa o badii fii nafagol, wondude e sappoo e dīfoobe ben.

²¹ E nder ko be jaamata kon, o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, godfō e mon janfotolan.»

²² Be aani fota. Onsay mo bee e mabbe woni e wi'ugol mo: «E hara Koohojo, ko min?»

²³ O jaabii be, o wi'i: «Ko on mo mi yollidi jungo e miran gooto janfotolan.»

²⁴ Awa Bii-Aaden on no yahude wano fii makko windori non, kono bone wonanii on janfotodō Bii-Aaden on. Ko burnoo moyyande on nedfō ko si o jibinanooka!»

²⁵ Onsay Yudaasi, dūn ko janfotodō mo on, yetti haala kan, wi'i: «Karamoko'en, e hara ko min?»

Iisaa jaabii: «Ko wano wi'irdaa non!»

²⁶ E nder ko be jaamata kon, Iisaa yetti bireedi. Bay o gaynii du'aade, o tayiti, o jonnii taalibaabe ben, e hoore himo wi'a: «Jabee jaamon, dūndoo ko bandu an ndun nii.»

²⁷ O yetti kadi jardukun wadforkun njaram, o jarni Alla, o jonnii be, e hoore himo wi'a: «On fow yaree.»

²⁸ Ko fii dūn ko yiyan an dan nii, yiyan *ahadi hibboyteedan dan fii yaafuyee junuubaaji dūdufube.

²⁹ Mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram biɓbe *wiiju haa pande mi yaridoyta e mon njaram wiiju kesan ka laamateeri Baaba an.»

³⁰ Bay wonii be beytii beyti Zabuura, be yahi ka Fello *Zaytuuni.

Fii no Iisaa Hiitori fii Yeddande Petruusu nden
(Mrk. 14.27-31; Luk. 22.31-34; Yhn. 13.36-38)

³¹ Onsay Iisaa wi'i be: «E nder oo jemma, on fow on selay lan, ko fii no windii: «Mi waray ngaynaako on, wuro baali ngon saakoo.»^c

³² Kono tuma mi immintinaa, mi hikkanto on yeeso, tawoyon mi Jaliilu.»

³³ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i mo: «Hay si fow selay on, min non mi selataa on few.»

³⁴ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii ma, e oo jemma tigi, ado ndonto yoggude, haray a yeddii fii an laabi tati.»

³⁵ Petruusu jaabii mo kadi, wi'i: «Hay si tawii bee mi maayida e mon, mi yeddataa fii mon few!» Taalibaabe ben fow kadi wi'iri non.

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'eteē don Jatsaymaani
(Mrk. 14.32-42; Luk. 22.39-46)

³⁶ Bawto dūn Iisaa yaadi e mabbe e ndee nokkuure wi'eteende *Jatsaymaani, o wi'i taalibaabe ben: «Joodfee dōo haa mi wodditoo fii toragol.»

³⁷ O naɓori Petruusu e biɓbe Zabadii ben dīfō. Onsay o fudfdii heɓude annde e sokola,

³⁸ o wi'i be: «Wonkii an kin no aani haa e mayde. Wonee dōo, hiiren.»

³⁹ Onsay o yahi yeeso seeda, o sujji, o torori nii, o wi'i: «Baaba an, si no gasa, yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on wafu, kono yo faale maa on wafu.»

^b 26:15 26.15 Zak. 11.12 ^c 26:31 26.31 Zak. 13.7

⁴⁰ O artoyi e taalibaabe ben, o tawi be dfaanike. O wi'i Petruusu: «Jaka on waawaali hiiridude e an hay saa'i gooto?

⁴¹ Hiiree torodon fii wota on naatu e jarrabi. Wonkii kin no yidfi wadugol ko moyyi, kono bandu ndun no lo'i.»

⁴² O wodditii be kadi dimmun, o torori nii, o wi'i: «Baaba an, si tawii gasataa ka kun jardukun tampere pottitoo lan, hara mi yaraali kun, yo faale maa on wadu.»

⁴³ O artoyi kadi, o tawi be dfaanike, ko fii hari gite maβbe den teddi.

⁴⁴ O acci be don, o yahi, o wodditii be kadi, o torii kadi tammun, o fillitii dfin kongudfi.

⁴⁵ Onsay o arti e taalibaabe ben, o wi'i be: «E on dfaani kadi, fowtidon? Awa jooni saa'i on badike, Bii-Aaden on no watteede e juude junuubanke'en.

⁴⁶ Immee mahen, ko fii wondo janfaade lan on badike!»

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mrk. 14.43-50; Luk. 22.47-53; Yhn. 18.3-12)

⁴⁷ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri Yudaasi, tawdaado e sappoo e didfoobe ben, hewtidii e jamaa duududo jogiido kaafaaje e bedi, immorde e hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe jamaa on.

⁴⁸ Tawi wondo mo janfaade on wadaniino be ndee maande dfoo, o wi'i: «Mo mi hirbii woo, haray ko on. Nangee mo.»

⁴⁹ Tun o badii Iisaa, e hoore himo wi'a: «On jaaraama karamoko'en!» Onsay o hirbii mo.

⁵⁰ Iisaa wi'i mo: «Gido an, wadu ko ardaa wadugol kon.» Onsay ben yimbe badii, fawi Iisaa juude, be nangi mo.

⁵¹ Tun, godfo e wondunoobe e Iisaa ben fonti jungo, sorti kaafa mun kan, o soppo kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru ndun.

⁵² Onsay Iisaa wi'i mo: «Wattu kaafa maa kan ka ka wanno don, ko fii yettuβe kaafa ben fow, ko kaafa mulirtee.

⁵³ Kaa a sikku mi waawataa toraade Ben an ballal, o addanammi kisan furi koneeli sappoo e didi malaa'ika?

⁵⁴ Kono si d'un wadii, haray ko honno ko bindi dfin wi'i kon laatorta? Bay ko dfi wi'i kon ko nii haani wonirde!»

⁵⁵ Onsay Iisaa wi'i jamaa on: «Hidon ardi e kaafaaje e bedi fii nangugol lan, wa si ko ngujo arandon? E hin-le pande woo mido joodii ka *juulirde mawnde, mido janna, on nangaali lan.

⁵⁶ Kono d'un fow ko wadiri ko fii ko annabaabe ben windunoo kon yo laato.» Onsay taalibaabe ben fow acci mo don, dogi.

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben

(Mrk. 14.53-65; Luk. 22.54, 22.63-71; Yhn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Onsay nanguβe Iisaa ben nabi mo ka yottinoowo mawdo sadaka on, d'un ko Qayaafa, ka jannoobe fii Sariya on e mawbe ben mottondiri don.

⁵⁸ Tawi Petruusu no iwtiri baawo makko ka wodditii haa ka tata yottinoowo mawdo sadaka on. O naati, o joododi e aynoobe ben fii andugol ko honno d'un wattinirta.

⁵⁹ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental fewjoobe ben fow no dafβa seedeeji fenaandeeji goo e hoore Iisaa fii no be warira mo,

⁶⁰ kono be hebaali, fii kala seeditotoobe penaale duudufe arii.

Kono bawto d'un yimbe dido ari,

⁶¹ be wi'i: «Oo wi'ii no waawi lancude juulirde Alla mawnde nden, darnitoo nde e nder balde tati.»

⁶² Onsay yottinoowo mawdo sadaka on immii, wi'i mo: «A jaabotaako hay huunde e ko bee woni seeditaade e hoore maa kon?»

⁶³ Kono Iisaa fanki. Yottinoowo mawdo sadaka on wi'i mo: «Mi woondinirii ma Alla Wuurudo on, yeeto men si ko an woni *Almasiihu on, d'un ko *Bidfo Alla on.»

⁶⁴ Iisaa jaabii mo wi'i: «Ko wano wi'irfaa non. E hoore d'un mi andinii on, gila jooni on yi'ay Bii-Aaden on no joodii ka sengo naamo Jom Bawgal on, no arda e duule iwrude ka kammu.»

⁶⁵ Onsay yottinoowo mawdo sadaka on seeki concii mun dfin, wi'i: «O hoyonii Alla! Ko seedeeji hondii kadi faaladen? On nanii hoyre makko nden!

⁶⁶ Ko hondun sikkudon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Himo foddi e mayde!»

⁶⁷ Onsay be tutti mo ka yeeso, be uttii mo, wofβe ben bantii mo

⁶⁸ e hoore hiβe wi'a: «Ko an yo Almasiihu, hotto ko hombo luubi-maa!»

*Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa**(Mrk. 14.66-72; Luk. 22.54-62; Yhn. 18.15-18, 25-27)*

⁶⁹ Onsay tawi Petruusu no joodfii ka nder tata. Debbo kurkaaduujo ari badii mo, wi'i: «An kadi hid'a wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Jaliilu.»

⁷⁰ Kono o yeddi yeeso fow, o wi'i: «Mi andaa ko wondaa wowlude!»

⁷¹ Wa ko o fokkitiri ka dambugal njanal, debbo kurkaaduujo goo kadi yi'i mo, wi'i wonnoobe don ben: «Oo no wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁷² O yeddi kadi e nder woondoore, o wi'i: «Mi andaa oo nedfdo!»

⁷³ Bay nettii seeda, wonnoobe don ben badii, wi'i Petruusu: «Ka haqiiqa ko a godfo e maɓɓe, ko fii haala maa kan no holli iwdi maa ndin.»

⁷⁴ Onsay o woni e hufitagol woonda, wi'a: «Mi andaa oo nedfdo!» Tun, ndontoori ndin yoggi.

⁷⁵ Petruusu anditi kisan kongol ngol Iisaa wi'unoo mo ngol, wonde: «Ado ndonto yoggude, a yedday fii an laabi tati.» Onsay o yalti ka yaasi, o wulli wullaandu sattundu.

27*Fii no Iisaa Nabiraa ka Pilaatu**(Mrk. 15.1-15; Luk. 23.1-7, 13-25; Yhn. 18.28-40)*

¹ Bay weetii, hooreebe *yottinoobe sadaka ben fow e mawɓe jamaa on fewjodi fii no be warira Iisaa.

² Bay wonii be haɓɓii mo, be nabi mo, be watti e juude Pilaatu, ɗun ko hooreejo diiwal ngal.

*Fii no Yudaasi Wartori**(Sah. 1.18-19)*

³ Bay Yudaasi janfiido mo on tawii Iisaa happanaama wareede, o ninsi, o natti tammaaji cappande tati kaalisi ɗin ka hooreebe yottinoobe sadaka ben e ka mawɓe ben,

⁴ e hoore himo wi'a: «Mi wadfi junuubu, fawugol mo bonnaa mayde.»

Be jaabii mo, be wi'i: «Haaju amen e ɗun? Dun ko haaju maal!»

⁵ Onsay Yudaasi bugii tammaaji kaalisi ɗin ka nder *juulirde mawnde, o iwi don, o yahi, o wengitoyii.

⁶ Hooreebe yottinoobe sadaka ben moobiti tammaaji kaalisi ɗin, be wi'i: «Dagaaki ka ɗi watee ka marirde laabunde, ko fii ko ɗi coggu yiiyan.»

⁷ Bay wonii be fottanii, be yetti ɗin mbuudi, be soodi ngesa mahoowo paya fii ko wona berɗe hoɓɓe.

⁸ Ko ɗun wadi si mban ngesa no wi'ee haa hande Ngesa Yiiyan.

⁹ Ko nii ko annabi Yeremiiya wi'unoo kon laatori, wonde: «Be yettii tammaaji cappande tati kaalisi ɗin, ɗun ko mbuudi ɗi *Isra'iilayankeefe ben fottunoo yobugol fii makko ɗin,

¹⁰ be soodii ɗi ngesa mahoowo paya, wano Joomiraado on yamirirnoo lan non.»^d

*Fii no Pilaatu Landori Iisaa**(Mrk. 15.2-15; Luk. 23.2-5, 13-25; Yhn. 18.29-40)*

¹¹ Bay wonii Iisaa bannaama yeeso hooreejo diiwal ngal, kanko hooreejo on o landii mo, o wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo: «Ko wano wi'irdaa non.»

¹² Kono o jaabaaki huunde e ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawɓe ben toɗɗata mo kon.

¹³ Onsay Pilaatu landii mo, wi'i: «A nanaali koo ko be woni seeditaade e hoore maa fow?»

¹⁴ Kono Iisaa jaabaaki mo hay huunde e ɗun. Dun nɗalɗini hooreejo diiwal ngal fota.

¹⁵ Tawi juldeere kala, hooreejo diiwal ngal no woowi accitande be kasoojo gooto, mo jamaa on torinoo fii mun woo.

¹⁶ Hari hiɓe marnoo kasoojo andanoodo fii mun, wi'eteedo Barabaasi.

¹⁷ Nde tawnoo hiɓe moɓɓondiri, Pilaatu landii be, o wi'i: «Ko hombo e bee faaladon yo mi accitan on? Ko Barabaasi kaa ko Iisaa, wi'eteedo *Almasiihu on?»

¹⁸ Ko fii hari himo andunoo ko sabu nawliigu be wadiri Iisaa e joge.

¹⁹ Wa fewndo ko o joodfii himo naawude ka naawirdu, beyngu makko nuli e makko, wi'i: «Wota a ukko e fii oo feewudo, ko fii hande mi tampii fota e koydol fii makko.»

^d 27:10 27.10 Yer. 18.2-3 e Zak. 11.12-13.

²⁰ Kono hooreeɓe yottinoobe sadaka ben e mawɓe ben yuuni jamaa on tortagol Barabaasi, ɓe wara Iisaa.

²¹ Onsay hooreejo diiwal ngal yetti haala kan, wi'i ɓe: «Ko hombo e hakkunde ɓee ɗiɗo faalaɗon yo mi accitan on?»

Be jaabii: «Ko Barabaasi!»

²² Pilaatu wi'i ɓe kadi: «Ko hondun non mi waɗata Iisaa, oo wi'eteedo Almasihu?»

Fow jaabii: «Ko yo o fempel!»

²³ Kanko hooreejo diiwal ngal, o wi'i: «Hara ko bone hombo oo waɗi?»

Be furti ewnaade, wi'a: «Yo o fempel!»

²⁴ Bay Pilaatu tawii alaa waawude huunde, awa kadi murtaldu ndun ɓeydoto woni, onsay o yetti ndiyan, o soodii e tawnde jamaa on, o wi'i: «Min mi tawetaake e hibbugol yiiyan oo ɗan! Dun ko onon wonani!»

²⁵ Onsay jamaa on fow jaabii, wi'i: «Si men toopu mo, yo yiiyan makko ɗan hibbitu e hoore amen, e hoore ɓiɓɓe amen ɓen kadi!»

²⁶ Bawto ɗun, Pilaatu accitani ɓe Barabaasi. Bay wonii Iisaa gaynaama focceede, kanko Pilaatu o watti mo e juude maɓɓe fii yo o fempel.

Fii no Suufaabe ɓen Waɗiri Iisaa Jalnori

(Mrk. 15.16-20; Luk. 23.11; Yhn. 19.2-3)

²⁷ Onsay suufaabe hooreejo diiwal ngal nabi Iisaa ka nder suudu laamu, ɓe mottindiri dental suufaabe ɓen fow, ɓe hunditi mo.

²⁸ Be ɓorti mo concii ɗin, ɓe ɓorni mo dolokke ɓoɗeejo.^d

²⁹ Be sacci katanwol bulle, ɓe waɗi ka hoore makko, ɓe tambini mo kalinwol ka jungo makko jaamo. E hoore ɗun ɓe ari, ɓe jiccii yeeso makko e nder jalnori, e hoore hiɓe wi'a: «Salminaango e maa, yaa an lando Yahuudiyankeɓe!»

³⁰ Be tutti mo, ɓe yetti kalinwol ngol, ɓe tappiri mo ka hoore.

³¹ Bay wonii ɓe gaynii mo waɗude jalnori, ɓe ɓorti mo dolokke on, ɓe ɓorni mo concii makko ɗin, ɓe nabi mo fii fempoyegol.

Fii no Iisaa Wariraa

(Mrk. 15.21-32; Luk. 23.26-43; Yhn. 19.17-27)

³² Ko ɓe yaltata, ɓe fotti e gorko mo Sirenii wi'eteedo Sim'uunu, ɓe karhi mo naɓugol *leggal Iisaa altindiraangal ngal.

³³ Bay wonii ɓe hewtii e ndee nokkuure wi'eteende Golgotaa, ko woni firo ɗun ko «Nokkuure Laalagal Hoore»,

³⁴ ɓe okkori mo njaram jillaadɗan hahhannde. Kono ɓay o mettike ɗan, o jabaali yarude.

³⁵ Bay wonii ɓe fempii mo, ɓe sendiri concii makko ɗin urɓa.^e

³⁶ E hoore ɗun ɓe joodii ɗon, ɓe ayni mo.

³⁷ Be waɗi ka dow hoore makko bindi ɓanginɗi fii ko o happiranaa kon, ɗun ko: «Ko oo woni Iisaa Lando Yahuudiyanke'en.»

³⁸ Tawi wuyɓe ɗiɗo non fempidaa e makko, goɗɗo on ka sengo makko jaamo, oya on ka nano makko.

³⁹ Tawi feyyooɓe ɓen no hoyna mo, hayla hoore,

⁴⁰ hara hiɓe wi'a: «An oo wi'unoodo lancay juulirde mawnde nden, darnita nde e nder balɗe tati, dandito an tigi! Si tawii ko an woni *Bidɗo Alla on, tippo ka leggal altindiraangal ɗon!»

⁴¹ Tawi hooreeɓe yottinoobe sadaka ben e jannooɓe fii Sariya on ɓen e mawɓe ɓen kaɗun kadi no jalaynoo mo, wi'a:

⁴² «O dandii beya, kono o waawataa dandude hoore makko? Si ko o lando Isra'iila'en, yo o jippo ka leggal altindiraangal, ɗun en gomɗinay mo.

⁴³ Bay himo halfinii e Alla, yo Allaahu on dandu mo jooni si himo yidii mo, ko fii o wi'ii ko o Bidɗo Alla!»

⁴⁴ Tawi wuyɓe ɓe o fempidaa ɓen no yennira mo wano non kaɗun kadi.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49; Yhn. 19.25-30)

⁴⁵ Gila naange e hoore, niwre waɗi e leydi ndin fow haa ka ɓaawo fanaa.

⁴⁶ Telen wa ka ɓaawo fanaa, Iisaa ewnii ko tiidii, o wi'i: «Iilooyi, Iilooyi, lama sabaxtanii?»^f (Dun no firi: Alla an, Alla an, ko fii hondun tertaniɗaa mi?)

⁴⁷ Wobɓe e wonnoobe ɗon ɓen nani ko o wi'i kon, ɓe wi'i: «O noddii Iiliya!»

^d 27:28 27.28 Ko dolokke ɓoɗeejo lando on ɓornotonoo. ^e 27:35 27.35 Zab. 22.19 ^f 27:46 27.46 Zab. 22.2

⁴⁸ Tun, god'fo e ma'bbe dogi, yettoyi linsere, o bu'bbini nde haa nde loppii ndiyan lammudan, o wadi nde e tuggordu, o townani mo fii yo o yaru.

⁴⁹ Kono beya wi'i: «Accu, ndaaren si Iliiya aray danda mo.»

⁵⁰ Iisaa ewnii kadi ko tiidi, o timmi.

⁵¹ Onsay *wirngallo ngon ka juulirde mawnde seekii, woni pecce didi, gila dow haa ley. Leydi ndin dimbii, pete den feccii.

⁵² Genaale den udditi, balli yimbe Alla maayunoo'be buy immitii,

⁵³ Be yalti ka genaale, be naati ka saare hormorde bawto immitagol Iisaa, be feepani yimbe duudube.

⁵⁴ Bay hooreejo suufaa'be ben e wondunoo'be e makko ben fii aynugol Iisaa yi'ii ko leydi ndin dimbii kon e ko ari e wadude kon, be huli fota, be wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo ko Bid'fo Alla!»

⁵⁵ Tawi rewbe duudube no ka wod'fitii, no ndaara, tawi ko ben tigi jokkunoo Iisaa gila Jaliilu fii ko kurkanoo mo.

⁵⁶ Tawi no tawdanoo e ma'bbe Mariyama jeyaado Magaduuna, e Mariyama yumma Yaaquuba e Yuusufu, e yumma bibbe Zabadii ben.

Fii no Iisaa Surriraa

(Mrk. 15.42-47; Luk. 23.50-56; Yhn. 19.38-42)

⁵⁷ Bay ni'bbii, aaden ald'fo, wi'eteedo Yuusufu jeyaado Raamati ari, tawi on kadi ko taalibaajo Iisaa.

⁵⁸ O yahi ka Pilaatu, o torii mo hettugol furee Iisaa on. Onsay Pilaatu yamiri jonnugol mo mo.

⁵⁹ Bawto d'un, kanko Yuusufu o yetti furee on, o tumbi e kasange laa'bu'fo,

⁶⁰ o belnoyi mo e qaburu keso mo o asunoo e feto fii hoore makko. O talli hayre njannde, o wadi ka dambugal qaburu, o yahi.

⁶¹ Tawi Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama oya no joodii don, fewtondiri e yenaande nden.

Fii no be Ayniri Yenaande Iisaa nden

⁶² Bimbi nden pande, d'un ko pande bawto hebulanagol fii *aseweere nden, hoore'be yottinoo'be sadaka ben e *Fariisiya'be ben yaadi ka Pilaatu.

⁶³ Be wi'i: «Koohoojo, men anditii, oo majjinoowo wi'uno wa fewndo ko o wuuri, si balde tati feyyii o immitoto.

⁶⁴ Awa yamir fii yo yenaande nden ayne haa ka jalaande tammere, fii wota taaliba'be makko ben aru wujjita furee on, wi'a jamaa on wonde o immitike e hakkunde may'be ben. Dun, nden majjinande don buray aranere nden.»

⁶⁵ Onsay Pilaatu wi'i be: «E hino suufaa'be ko yaha ayna. Yahee ayninon be yenaande nden yeru no waawir'don woo.»

⁶⁶ Onsay be yahi ka yenaande, be burti hibbude hayre nden, nota. Be jod'fina don aynoo'be ben.

28

Fii Ummutal Iisaa Almasiihu on

(Mrk. 16.1-10; Luk. 24.1-12; Yhn. 20.1-10)

¹ Bay *jalaande fowteteende nden feyyii, e alat ka subaka, d'un ko nallal aranal e nder yontere nden, Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama oya yahi ndaarugol yenaande nden.

² Tawi dimbannde leydi tiid'funde wad'ii, ko fii hari malaa'ikaajo Joomiraado on tippike iwrude ka kammu, talli hayre ombiranoonde yenaande nden, jood'ike e hoore mayre.

³ Tawi yeeso makko ngon no wa'i wa ndaygu, dolokke makko on kadi no rawniri wa cuddi.

⁴ Hakkee ko ben suufaa'be aynunoo'be don diwni kulol, be wa'i wa may'be.

⁵ Kono malaa'ikaajo on wi'i ben rew'be: «Onon wota on hulu, ko fii mido andi ko Iisaa fempaado on wondon dab'bitude.

⁶ Awa o alaa doo, o immitike, wano o wiirunoo non. Aree ndaaron nokkuure ka o belinoo don.

⁷ Yahon tinna, andinoyon taaliba'be makko ben wonde o immintinaama e hakkunde may'be ben, awa kadi o adoyto on Jaliilu. Ko ton yi'oyton mo. Awa, mi yeetike on d'un.»

⁸ Onsay be pottitii yenaande nden hepa, e hoore hi'be huli, wondude e weltaare mawnde. Be dogi fii yeetoyagol taaliba'be ben on kibaaru.

⁹ Onsay Iisaa ari fotti e maɓɓe, o wi'i be: «Mi salminii on!» Onsay be hadii, be nangi koyde makko den, be sujjani mo.

¹⁰ Bawto d'un Iisaa wi'i be: «Wota on hulu. Yahee, humpitoyon musibbe an ben, yo be yahu Jaliilu, ko ton be yi'oytammi.»

Fii ko Suufaabe ben Sifii kon

¹¹ Wa fewndo ko ben rewbe woni ka laawol, tawi woɓɓe e suufaabe ben naatii ka saare, be yeetike hooreebe *yottinoobe sadaka ben ko wadi kon fow.

¹² Bay wonii ben hooreebe yottinoobe sadaka mottondirii e mawbe ben, be fewjodi, be yeeni suufaabe ben kaalisi d'uuduɗo,

¹³ be wi'i be: «On wi'ay wonde taalibaabe makko ben arno jemma, wujjiti mo fewndo ko daanidon.

¹⁴ Si hooreejo diiwal ngal non aru e nanude fii d'un, men yahay, men yewta mo haa o hooloo, men itta on e annde.»

¹⁵ Onsay suufaabe ben yetti kaalisi on, be wadiri wano be wi'iraa non. Kaa haala lollu e hakkunde Yahuudiyankeebe ben haa weetaango hande ngoo.

Fii no Iisaa Feepirani Sahaabaabe ben

(Mrk. 16.14-18; Luk. 24.36-49; Yhn. 20.19-23; Sah. 1.6-8)

¹⁶ Taalibaabe ben sappoo e goo yahi Jaliilu, e hoore ngoo fello ngo Iisaa toɗɗaninoo be.

¹⁷ Bay wonii be yi'ii mo, be sujjani mo. Kono woɓɓe e maɓɓe sikkitii.

¹⁸ Iisaa hadii be, wi'iri be nii: «Mi yedaama kala bawgal ka kammu e ka hoore leydi,

¹⁹ awa yahee, wadon leyyi d'in fow taalibaabe, *looton be maande kisiyee e innde Baabaajo on e Bidɗo on e *Ruuhu Seniido on,

²⁰ waajodon be doftagol ko mi yamiri on kon fow. Awa, mido wondi e mon pande woo, haa ka lannoode aduna.»

NO MARKUUSA YOTTINIRI LINJILA ON NON

Fii Waaju Annabi Yaayaa ngun

(Mat. 3.1-12; Luk. 3.1-18; Yhn. 1.19-28)

- ¹ Ko fudf'oodo Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu, *Bidf'oo Alla on, nii.
² Wano windori non ka deftere annabi *Isaaya:
 «Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa,
 fii ko fertano-maa laawol maa ngol.»
³ «Kaa hawa ko hawa ewnotoofdo ka wulaa, wi'a:
 «Moyyinee laawol Joomiraado on,
 fewnon juri makko din!»^a
⁴ Yaayaa yaltiti no *loota maande tuubuubuyee ka wulaa, e himo waajoo yimbe ben yo
 be aru, be *lootee maande tuubuubuyee fii yo junuubaaji maaffe din yaafe.
⁵ Yimbe diiwal *Yahuuda ngal fow e hodube *Yerusalaam ben fow ari e makko. Be
 qirritii junuubaaji maaffe din, o looti be maande tuubuubuyee ka maayo Yurdayniwol.
⁶ Tawi dolokke Yaayaa on ko leebi ngelooaba, dattol keeci makko din ko guri. Tawi ko
 kanu e njuuri buruure o paamata.
⁷ Kanko Yaayaa o wi'i: «Burdo lan doole on no arude baawo an mo mi hewtaa hay
 ugginagol, firta boggi pade mun.
⁸ Min ko ndiyan mi woni on lootirde, kono kanko ko *Ruuhu Seniido on o lootirta on.»

Fii Lootegol Iisaa e Ndarndegol Makko

(Mat. 3.13-17; Luk. 3.21-22)

- ⁹ Ko e on saa'i fon Iisaa iwi saare Naasirata e nder Jaliilu. Yaayaa looti mo
 Yurdayniwol.
¹⁰ E saa'i mo o yawaynoo ka ndiyan on, o yi'i kammu ngun no udditoo, Ruuhu Allaahu
 on no tippora e makko wa gabooru.
¹¹ Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko an woni Bidf'oo an yidfaado on, mido
 weltor-maa.»
¹² Onsay kisan, Ruuhu Allaahu on nawri Iisaa ka wulaa.
¹³ O woni ka wulaa e nder balde cappande nay, Ibuliisa no ndarndoo mo. Tawi ko
 kulle buruure den o wondi, malaa'ikaabe ben no kurkanoo mo.

Fii Be Iisaa Adii Noddude ben

(Mat. 4.12-22; Luk. 4.14-15)

- ¹⁴ Bay wonii Yaayaa wattaama e joge, Iisaa yahi Jaliilu, tawi himo waajoo fii Kibaaru
 Moyyo Alla on,
¹⁵ himo wi'a: «Saa'i on hewtii, awa kadi *laamu Alla ngun badike! Tuubee, gomfinon
 Kibaaru Moyyo on!»
¹⁶ E nder ko o takkotoo *Weendu Jaliilu ndun kon, o yi'i Sim'uunu e Andaraawu
 mijjiraawo mun on no bugoo *jalaaji ka weendu, ko fii hari ko be yungooobe.
¹⁷ Iisaa wi'i be: «Jokkee lan, mi wattay on yungooobe yimbe.»
¹⁸ Don kisan be acciti jalaaji din, be jokki mo.
¹⁹ No be yaarunoo seeda, Iisaa yi'i Yaaquuba bidf'oo Zabadii on, e Yuuhanna mijjan
 makko kanko Yaaquuba, tawi ben kadi no e nder laana, hiibe moyyintina jalaaji maaffe.
²⁰ Kanko Iisaa o noddi be kisan, be acci fon ben maaffe Zabadii ka nder laana,
 wondude e yettanoobe golle ben, be jokki mo.

Fii no Iisaa Rad'ori Jinnawii e nder Nedf'oo

(Luk. 4.31-37)

- ²¹ Be yahi Kafernahuum. E *jalaande fowteteende nden, fon ko aseweere nden, Iisaa
 naati ka juulirde, woni e jannugol.
²² Ko o jannaynoo kon nalfdini jamaa on, ko fii himo janniraynoo bawgal, hara wonaa
 wano jannooobe fii Sariya on ben janniraynoo non.
²³ Hawrondiri nedf'oo no ka juulirde maaffe fon mo jinnawii bonngii nangi, on sonki,
 wi'i:
²⁴ «Hey ko hondun faalanadaa men, an Iisaa oo jeyaado Naasirata? Hara ko mulugol
 men arandaa? Min mido andi ko hombo wonu-maa, ko a *Seniido mo Alla!»
²⁵ Onsay Iisaa yamiri ngii, wi'i: «Fanku, yaltaa e oo nedf'oo!»
²⁶ Onsay ngin jinnawii yeyi on nedf'oo, ngii yalti e makko, hingii haaca ko tiidi.

^a 1:3 1.3 Mal. 3.1 e Isa. 40.3

²⁷ Fow njalɗi, landondiri, be wi'i: «Ko hondun woni dɗu'un? Ko jannde heyre ardunde bawgal. Himo yamira hay jinnaaji bondi dɗin, dɗi doftoo mo!»

²⁸ Onsay kisan, kibaaru fii makko lolli e nder diiwal Jaliilu ngal fow.

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnube buy
(Mat. 8.14-17; Luk. 4.38-41)

²⁹ Bay be yaltii ka juulirde dɗon, kambe e Yaaquuba e Yuuhanna, be yahi ka galle Sim'uunu e Andaraawu.

³⁰ Tawi esiraawo Sim'uunu suddiido on no waalii nawnaae nguli-bandu. Tun, be wowlani Iisaa fii makko.

³¹ Iisaa baɗii mo, nangi jungo ngon, immiini mo. Nguli-bandu kin yalti e makko, kanko debbo on o woni e kurkanagol be.

³² Bay nibbii, wonii naange ngen mutii, be addani mo jawbe ben fow e be jinna nangi ben fow.

³³ Tawi saare nden fow no mottondiri ka yeeso dambugal.

³⁴ O sellini jawbe buy, tampirnoobe nabbeeli nooneeji nooneeji. O raɗii kadi jinnaaji buy, o salii dɗi wowla, bay hari hidi andi mo.

Fii no Iisaa Waajori e nder Jaliilu
(Luk. 4.42-44)

³⁵ Bimbi nden pande subaka, tawi hentaaki taho, o immii, o yalti, o yaari e nokkuure wulɗinnde, o woni e toragol Alla.

³⁶ Onsay Sim'uunu e be o wondunoo ben woni e dɗabbitugol mo.

³⁷ Bay wonii be yi'ii mo, be wi'i mo: «Fow no dɗabbitude on.»

³⁸ Iisaa jaabii be, o wi'i: «Yahen ka koofooli kawtirɗi e dɗoo, fii yo mi waajo ton kadi, ko fii ko dɗun addimmi.»

³⁹ Onsay o yahi e nder Jaliilu fow, himo waajoo e nder juulirde dɗen, raɗoo jinna.

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan
(Mat. 8.1-4; Luk. 5.12-16)

⁴⁰ Onsay mo dɗamajan ari e makko, jiccii, jeeji mo, wi'i: «Si hidon yidi, hidon waawii lan sellinde, mi laaba.»

⁴¹ Iisaa yurmaa mo, fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Midɗo yidi, laato selluɗo laabaa.»

⁴² Don kisan, dɗamajan dɗan iwi e makko, o selli, o laafi.

⁴³ Iisaa immintini mo kisan e hoore yamiroore sattunde,

⁴⁴ o wi'i mo: «Reeno wota a wowlan dɗun hay gooto, kono yahu hollitoyodaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka fii ko labbinadaa kon wano Muusaa yamiri non, fii yo dɗun wonan be seedee.»

⁴⁵ Bay wonii on nedɗo yahii, o woni e wowlugol towna ko waɗi kon, e lollingol haa tawi Iisaa waawataa naatude han kadi e saare e kene, kono ko ka baawo ka wulɗini o wonaynoo. Tawi no iwree e cende den fow, aree e makko.

2

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujoo
(Mat. 9.1-8; Luk. 5.17-26)

¹ Balde seeda bawto dɗun, Iisaa arti Kafernahuum, yimbe ben andi wonde himo ka suudu.

² Yimbe dɗuudube moobii dɗon, tawi hay ka dambugal alaa ka rewee, Iisaa no yewta be daaluyee on.

³ Yimbe nayo rondii maaya-banduujoo, addani mo.

⁴ Nde tawnoo be waawataa mo hewtinde Iisaa sabu dɗuudugol jamaa on, be tufi warɗakere nden fewndo ka Iisaa woni dɗon, be tippindini on maaya-banduujoo e boggi dimbordɗi dɗin.

⁵ Bay Iisaa yi'ii gomɗinal maɓbe ngal, o wi'i maaya-banduujoo on: «Boobo an, junuubaaji maa dɗin yaafaama.»

⁶ Tawi wobbe e jannoobe fii Sariya on no dɗon, hiɓe miijoo ka berɗe maɓbe:

⁷ «Ko fii hondun oo kan wowliranta nii? Dun ko hoynugol Alla! Ko hombo waawi yaafaade junuubi, ko wonaa Alla?»

⁸ Iisaa andiri kisan ruuhu mun on miijooji maɓbe dɗin. O wi'i be: «Ko hondun miijantodɗon dɗun ka berɗe mon?»

⁹ Enee, hakkunde wi'ugol maaya-banduujoo «junuubaaji maa dɗin yaafaama» e «immo yettaa boggi-dimbordɗi maa dɗin, yahaa», ko hondun e dɗii dɗoo furi weebude?

¹⁰ Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna d'oo fii yaafagol junuubaaji»,

¹¹ o wi'i jukkuɔfo on: «Mi yamirii ma, immo yettaa boggi-dimbord'i maa d'in, hootaa ka maa.»

¹² On immii d'on kisan yeeso maɓɓe, o yetti boggi dimbord'i makko d'in, o yalti. Sabu d'un wad'i be fow be haawii, tawi hiɓe mawnina Alla, wi'a: «Hari haa hande men yi'aali sifa d'un!»

Fii no Lewi Jokkiri Iisaa

(Mat. 9.9-13; Luk. 5.27-32)

¹³ Iisaa yiltori kadi ka daande weendu. Jamaa on fow ari e makko, o woni e jannugol be.

¹⁴ Wa ko Iisaa feyyata, o yi'i Lewi mo Alfaa no joodii ka yantirde sagalle. O wi'i mo: «Aru jokkaa mi!» Kanko Lewi o immii, o jokki mo.

¹⁵ Bawto d'un, Iisaa joodii fii paamugol ka suudu Lewi, tawi *yantooɓe sagalle duuduɓe e junuubankeɓe duuduɓe no joododi e makko, wondude e taalibaaɓe makko ben, ko fii hari jokkunoɓe mo ben no duudi.

¹⁶ Bay jannoɓe fii Sariya on, be fedde *Fariisiyaɓe ben, yi'ii himo paamida e yantooɓe sagalle ben e junuubanke'en, be wi'i taalibaaɓe makko ben: «E ko fii hondun oo paamidanta e yantooɓe sagalle ben e junuubanke'en?»

¹⁷ Bay wonii Iisaa nanii d'un, o wi'i be: «Hinaa selluɓe ben hatonjini e jawndoowo, kono ko pawɓe ben. Awa min, wonaa noddugol feewuɓe ben mi arani, kono ko junuubankeɓe ben.»

Landal fii Hoorugol

(Mat. 9.14-17; Luk. 5.33-39)

¹⁸ Tawi taalibaaɓe Yaayaa ben e Fariisiyaɓe ben kaɗun no hoori. Be ari, be wi'i Iisaa: «Ko fii hondun taalibaaɓe Yaayaa ben e be Fariisiyaɓe ben kaɗun hooranta, hara taalibaaɓe maa ben kan alaa hoorude?»

¹⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Taw si njaatigiibe jom jomba no waawi hoorude nde hiɓe wondi e jom jomba? Be gasataa hoorude yeru jom jomba no wondi e maɓɓe.

²⁰ Aray e saa'i nde jom jomba pottinaa e hakkunde maɓɓe. Onsay e d'en balde d'on be hooray.

²¹ «Hay gooto yettataa ceelol bagi keso walkira dolokke kid'fo. Dun haray kesun d'un naboray fow, wuddere nden furta yaajude.

²² Hay gooto kadi loowataa njaram kesan e nder bootooji guri kid'fi. Si hinaa d'un, dan njaram kesan wonay sabu ko feeri d'in guri. Onsay njaram dan woo, bootooji guri d'in woo, bona. Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee.»

Landal fii Nalaande Fowteteende nden

(Mat. 12.1-18; Luk. 6.1-5)

²³ E aseweere goo, d'un ko *jalaande fowteteende nden, hari Iisaa no rewude e gese ngawri. E nder yaadu maɓɓe ndun, tawi taalibaaɓe makko ben no woocora cawti d'en gese.

²⁴ Fariisiyaɓe ben wi'i mo: «Ko hondun bee wadanta ko dagaaki e jalaande fowteteende nden?»

²⁵ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali haa hande ko Daawuuda wadunoo kon fewndo o weelaa, o faalaa ko o paama, kanko e yimɓe wondunoɓe e makko ben?»

²⁶ O naati ka nder suudu Alla fewndo oo *yottinoowo mawɔo sadaka wi'eteɔfo Abiiaataaraa, o paami bireediiɓe weebitaade fii sadaka d'en, de tawata ko yottinoɓe sadaka ben tun daganinoo paamugol, o okkori kadi wondube e makko ben.»

²⁷ O wi'i be kadi: «Aseweere nden ko fii yimɓe ben taganaa, yimɓe ben taganaaka fii aseweere nden.

²⁸ Ko d'un si ko Bii-Aaden on woni jom hay jalaande fowteteende nden.»

3

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo

(Mat. 12.9-14; Luk. 6.6-11)

¹ Iisaa naatiti kadi ka juulirde. Tawi maaya-jungoojo no nder ton.

² Nde tawnoo *Fariisiyaɓe ben no faalaa toonude Iisaa, be ayni mo, hiɓe ndaara si o pawnday mo e *jalaande fowteteende nden.

³ Iisaa wi'i on maaya-jungoojo: «Immo daroɗaa ka hakkunde d'oo.»

⁴ Ontuma Iisaa landii ben: «E hara no dagii ka godfo wadfa ko moyyi maa ko boni, danda wonkii maa wona sabu makki e *aseweere?» Kono be deyyi.

⁵ Onsay Iisaa ndaari be e hoore himo tikki, aani fii sattere berde mabbe den. O wi'i on neddo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, jungo makko ngon selli.

⁶ Onsay Fariisiyaabe ben yalti, be woni e fewjodugol e yimbe *Heroodu lando on fii no be warira Iisaa.

Fii no Jamaa on Iwri hen fow, Ari e Iisaa

⁷ Bawto d'un, Iisaa e taalibaabe mun ben yaari ka weendu. Jamaa moolanaado iwrufo ka diiwal Jaliilu e ka diiwal Yahuuda

⁸ e Yerusalaam e Iduuma e leyde wonirde gada Yurdayniwol den e d'ii banjeeji Tiiri e Siduuna jokki mo. On jamaa, nanunoodo ko o wonnoo wadude kon fow ari e makko.

⁹ Onsay Iisaa yamiri taalibaabe mun ben yo be dabban mo laakun fii wota jamaa on biyu mo.

¹⁰ Nde tawnoo himo sellinde yimbe duufube, tampirnoobe jabbeleri ben fow wubbi e makko fii meemugol mo.

¹¹ Kono be jinna nangi ben, si yi'i Iisaa, jiccotono yeeso makko, ewnoo, wi'a: «Ko a *Bid'fo Alla!»

¹² Kono kanko Iisaa o yamirayno d'in jinnaaji, o tentina wota di fejjin fii makko.

Fii no Iisaa Su'ori Sahaabaabe mun ben

(Mat. 10.1-4; Luk. 6.12-16)

¹³ Bawto d'un, Iisaa yawi e fello, o noddii be o faalaa ben, ben ari e makko.

¹⁴ O subii sappoo e dido, o todfii be *sahaabaabe, ko o wonda e mun, ko o immina waajoyoo,

¹⁵ wondude e bawgal fii radagol jinnaaji d'in.

¹⁶ Ben sappoo e dido, be o todfii, ko Sim'uunu, on mo o jammi Petruusu,

¹⁷ e Yaaquuba mo Zabadii, e Yuuhanna neene-gooto on on (ben be Iisaa jammi Bowanesiisa, ko woni firo d'un ko «bi'be-farjitere»),

¹⁸ e Andaraawu e Filiipu e Bartolomaawu e Matta e Tooma e Yaaquuba mo Alfaa e Taddaawu e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiibe ben,

¹⁹ e Yudaasi Iskariiyu, janfoytodoo mo on.

Fii no Iisaa Jaabori Tooje de O Toojaa

(Mat. 12.22-32; Luk. 11.14-23)

²⁰ Bawto d'un, kanko Iisaa o arti ka suudu. Yimbe ben moobii kadi haa ka tawata kanko e taalibaabe makko ben be waawataa hay naamude.

²¹ Bay sibbe Iisaa ben nanii d'un, be ari nangugol mo, ko fii hari hi'be wi'a: «O wilike!»

²² Nde tawnoo jannoobe fii Sariya on, iwru'be Yerusalaam ben, no wi'a: «Balzabuula* no e makko, ko tippude e lando jinnaaji d'in o woni radorde jinnaaji d'in.»

²³ Onsay Iisaa noddii be, yewtiri be misal, o wi'i: «Ko honno Ibuliisa waawirta radorde Ibuliisa?»

²⁴ Si tawii laamateeri liddondirii kayri tigi, haray ndin laamateeri waawataa tabitude.

²⁵ Awa kadi si suudu liddondirii, ndun suudu waawataa tabitude.

²⁶ Si tawii non Ibuliisa dartike hoore mun tigi, o liddike hoore makko, haray o waawataa tabitude, haray fii makko lannii.

²⁷ Ko fii hay gooto waawataa naatude e nder galle neddo dolnufo, o mooba keyeeji on d'in, ado o habbude on neddo dolnufo. Ko onsay doo o waawata moobude ko woni ka suudu on kon.

²⁸ Ka haqiqa mi andinii on, yimbe ben yaafante junuubaaji d'in fow e hoyreeji di be hoyrata d'in,

²⁹ kono kala hoynufo *Ruuhu Seniifo on hebataa yaafuyee few, haray himo fawtii junuubu haa poomaa.»

³⁰ Ko Iisaa wi'iri be d'un, ko bay hi'be wi'ude: «Jinna no e makko.»

Fii Beynguure Iisaa nden

(Mat. 12.46-50; Luk. 8.19-21)

³¹ Onsay yumma Iisaa e yumma-gootoobe makko ben ari, darii ka yaasi. Be immini godfo ko noddana be mo.

³² Tawi jamaa on no joodfi, hundi mo, be wi'i mo: «Yumma mon e yumma-gootoobe mon ben no darii ka yaasi, hi'be dabbitude on.»

³³ Iisaa jaabii be, o wi'i: «Ko hombo woni yumma an e yumma-gootoobe an ben?»

³⁴ Onsay o layyi gite e hoore joodiibe hundi mo ben, o wi'i: «E hino yumma an e yumma-gootoobe an ben.»

³⁵ Ko fii kala wadufo faale Alla on, haray ko on woni yumma-gooto an on e bandiraawo an on e yumma an.»

4

Misal Yettaangal e Remoowo

(*Mat. 13.1-23; Luk. 8.4-15*)

¹ Iisaa woni kadi e waajagol ka daande weendu. Hakkee ko jamaa moobinoofo takko makko on duufdi, o bakii e laakun ka nder weendu, o joodii, jamaa on fow woni ka daande weendu.

² O janniri be piiji buy mise. E nder ko o waajotoo kon, o wi'i:

³ «Hedee, ko remoowo yaltunoo sankugol.

⁴ E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka fatal, colli din ari modfi de.

⁵ Godde den yani e hoore kaaye, ka leydi duudaa, de fufdi hepa sabu dewlugol leydi ndin.

⁶ Bay naange ngen yaltii, de sumi de yoori sabu angal ka dadi din sinjoo.

⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fufidi e mayre, sooyoore nden modfi de, laatii de rimaali few.

⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fufdi, de mawni, de sawti, cawti goo gabbe cappande tati, cawti goo cappande jeegoo, cawti goo teemedere.»

⁹ E hoore dun, o wi'i: «Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

¹⁰ Bay luttii mo kanko tun, d'owtunoofo mo ben e *sahaabaabe sappoo e didoofo mo ben e landagol mo firo dee mise.

¹¹ O wi'i be: «Onon on yedaama gundoo *laamu Alla ngun, kono bee ka yaasi, be wowlirante fow mise,

¹² fii yo be ndaaru, hara be yi'ataa, yo be nanu, hara be faamataa, fii wota be tuubu, junuubaaji maɓɓe din yaafee.»^b

¹³ O wi'i be kadi: «On faamaali ngal misal doo? Ko honno non faamiroyton deya mise fow?

¹⁴ Remoowo on sanki awdi ndin, dun ko daalol ngol.

¹⁵ Wobbe no wa'i wa nde awdi sankaa ka fatal ka daalol ngol sankaa don. Be nana ngol tun, Ibuliisa ara, itta daalol sankangol e maɓɓe ngol.

¹⁶ Wobbe goo kadi no wa'i wa nde awdi sankaa ka kaaye. Nde be nani daalol ngol, be jaba ngol hepa e nder weltaare.

¹⁷ Kono be alaa dadi, ko fii hinaa be tabitufo. Nde satteendeeji maa cukkeede aroyi sabu jokkugol maɓɓe daalol ngol, be tertoto kisan.

¹⁸ Wobbe goo kadi no wa'i wa nde awdi sankaa ka sooyoore. Ko ben woni nanaofo daalol ngol,

¹⁹ kono ngol ronka rimude e maɓɓe, ko fii haray ngol modiraama anndeeji aduna e dayniro jawle e faaleeji ngurndan goo.

²⁰ Beya ben non no wa'i wa nde awdi sankaa ka leydi moyyiri. Ko ben woni nanaofo daalol ngol, jaba, ngol rima e maɓɓe, wobbe goo laabi cappande tati, wobbe goo laabi cappande jeegoo, beya ben laabi teemedere.»

Misal Yettaangal e Lampu

(*Luk. 8.16-18*)

²¹ O wi'i be kadi: «Taw si hara lampu ko ka wirnii wadeteet maa ko e ley danki? E hara hinaa ka kene?

²² Ko fii alaa ko suudii ko feepataa, awa kadi kala gundoo ko sakkirtorta ko feepugol.

²³ Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

²⁴ O wi'i be kadi: «Wattanee yiila e ko hedotod'fon kon. Ko fii ko sariyaare nde etir'fon nden etiranted'fon, beyditaned'fon kadi.

²⁵ Ko fii ko marfo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.»

Fii no Laamateeri Alla ndin Ebbindirira e Awdi

²⁶ O wi'i be kadi: «Laamu Alla ngun no wa'i wa nde nedfo yetti awdi, sanki ka leydi.

²⁷ Woni o daanii woo, o daanaaki woo, jemma e jalorma awdi ndin fufay, njanda, hara ko no o andiraa.

²⁸ Leydi ndin fufinanay hoore mun, ndi adora pudol ngol, hikka cawtol ngol, si gabbe den kadi moyyinoo moyya ka cawtol.

²⁹ No gabbe den bendiri, wortowal ngal no yetteede, ko fii haray baagol ngol fewndike.»

^b 4:12 4.12 Isa. 6.9-10

*Fii no Laamateeri Alla ndin Ebbindiriraa e Bene**(Mat. 13.31-32; Luk. 13.18-19)*

³⁰ O wi'i kadi: «Ko hondun ebbindirten e laamu Alla ngun, maa ko misal hongal hollirten dun?»

³¹ Hingu wa'i wa abbere bene, kon ko buri fandude e ko aawetee kon fow ka leydi.

³² Kono si wonii nde aawaama, nde hawtoo, nde njanda, nde bura ko aawetee e naakoo kon fow, nde wadfa caldi njani haa ka tawata colli din ka weeyo waaway hofude ka ley dowdi makki.»

³³ Ko mise buy wa'itaynoofe nii o yewtiraynoo be daaluyee on, noone no be waawiraynoo faamirde.

³⁴ O yewtirtaano be si wonaa mise, kono si wonii ka weddii o sifantono fow taalibaabe makko ben.

*Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden**(Mat. 8.23-27; Luk. 8.22-25)*

³⁵ Nden pande kiikiide Iisaa wi'i be: «Lumbiten gafa.»

³⁶ Be acciti jamaa on, be nabori Iisaa ka weendu e nder laakun kun o wonnoo e mun kun, laafe goo dowti be.

³⁷ Tun waabiliire tiidunde wondunde e hendu woni e wifugol, tawi morloofe ndiyan den on piyoo e laakun kun, kun heewa ndiyan.

³⁸ Tawi kanko Iisaa himo awlii ngawlu, daanii baawo. Be findini mo, be wi'i: «Karamoko'en, e on kippataa fii ko men woni mulude kon?»

³⁹ O immii, o tonjani hendu ndun, o wi'i ndiyan dan: «Deeyu, fankaa!» Hendu ndun deyyi, deeyaango tiidungo wadi.

⁴⁰ E hoore dun o wi'i be: «Ko fii hondun hulandon? E hara on alaa gomdinal haa jooni?»

⁴¹ Be huli kulol tiidungol, be wi'indiri: «Ko hombo woni oo? Ko fii hay keneeli din e baharu on doftoto mo!»

5*Fii no Jinnanoobe Did'o Selliniraa**(Mat. 8.28-34; Luk. 8.26-39)*

¹ Be hewtoyi gafa weendu ndun, dun ko e ndii leydi bee GadariyankooBe.

² Nde Iisaa tippornoo ka laana, aaden mo jinna woni e mun iwri ka genaale, ari yeeso makko.

³ Tawi ka on mari hodfo ko ka genaale. Hari hay gooto waawataa mo habbude hande kadi, hay si tawii non ko jolokooje.

⁴ Ko fii hari soono woo o dumbete, o jolkee, o taya jolokooje den, o hela dumbirde den. Tawi hay gooto waawataa mo dahude.

⁵ Tawi jemma e jalorma ko ka genaale e ka pelle o tabiti, e himo sonka, barmintinora kaaye.

⁶ No o haccornoo Iisaa ka woddi, o dogi, o ari, o jiccii yeeso makko,

⁷ o ewnii ko tiidi, o wi'i: «Ko hondun faalanadfaa lan, an oo *Bidfo Alla Jom Bural? Mi torike ma fii Alla, wota a lettan!»

⁸ Ko fii hari Iisaa no wi'ude ngii: «Yaltu e oo nedfo, yo jinnawii!»

⁹ Onsay Iisaa landii mo: «Ko honno innetedaa?»

On jaabii: «Ko <Konu>, ko fii meden duufi!»

¹⁰ Awa kadi hid'i jeejaynoo mo fota fii wota o yaltin di leydi ndin.

¹¹ Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka binde falo don.

¹² Onsay jinnaaji din jeeji Iisaa, hid'i wi'a: «Nawru men e dii koseeji fii no men naatira e nder majji!»

¹³ O newnani di dun. Jinnaaji din yalti e on nedfo, di naati e nder din koseeji. Onsay koseeji din giddi ka falo, di unoyii ka weendu, di yoolii, tawi ko wa di guluuji didi.

¹⁴ Onsay ornaynoobe di ben dogi, be fillitoyii dun ka saare e ka fulawaaji, yimbe ben ari yi'ugol kon ko wadi.

¹⁵ Bay be arii e Iisaa, be yi'ii on mo konu jinna wonnoo e mun no joodii bornii, wondi e hakkille timmudfe, be huli.

¹⁶ Yi'unooBe ko wadi kon fillitani be ko wadi e hoore jinnanoofdo on kon e ko wadi e koseeji din kon.

¹⁷ Onsay be woni e jeejugol Iisaa fii yo o yaltu ka leydi maBbe.

¹⁸ Wa ko kanko Iisaa o yawata ka laana, jinnanoofdo on torii mo yo o accu be wonda.

¹⁹ Laatii Iisaa newnanaali mo, kono o wi'i mo: «Yahu ka mon, d'un ko ka sibbe maa ben, fillitanodaa be ko Joomiraad'o on wad'an-maa kon fow e ko honno o yurmira-maa.»
²⁰ Onsay o yahi, o woni e fillitagol e nder *Dekapooli ko Iisaa wadani mo kon fow. Hedii be mo ben fow jaladi.

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, O Sellini Debbo
(Mat. 9.18-26; Luk. 8.40-56)

²¹ Bay Iisaa yettii laana kan, lumbitoyii gada, jamaa moolanaad'o ari, moobii takko makko kadi ka daande weendu.

²² Tun god'fo e hooreebe juulirde nden wi'eteedo Yaayirusu, ari. Bay o yi'ii mo, o yani e ley koyde makko.

²³ O torii mo, o jeeji e hoore himo wi'a: «Bid'fo an jiwo on no e daande mayde. Seenee fawon sookeeje mon den e makko fii no o dadira, o wuura.»

²⁴ Onsay Iisaa yaadi e makko.

Jamaa duudu'fo jokki mo, bittiri mo cende den fow.

²⁵ Tawi kadi debbo no don, hebii duubi sappoo e didi himo soncaade.

²⁶ Tawi o tampii fota e juude nawndoobe duudu'be, awa kadi o ittii ko o jogii fow, d'un nafaali huunde, kono jaw ngun burutu.

²⁷ Bay o nanii fii Iisaa no wowlee, o ari e jamaa on, o wontiri baawo Iisaa, o meemi dolokke makko on,

²⁸ ko fii hari kanko debbo on himo miijoo: «Si mi waawii tun meemude concii makko din, mi ndikkay.»

²⁹ E on saa'i tigi ko o soncotonoo kon tayi, o andi ka bandu makko wonde o ndikkii jaw makko ngun.

³⁰ Tun Iisaa andi wonde bawgal makko ngal gollii god'dun. O yeyyitii e hakkunde mbatu ngun, o wi'i: «Ko hombo meemi concii an din?»

³¹ Taalibaabe makko ben wi'i mo: «Ndaaree jamaa ko bitti on, si hidon maaka <ko hombo meemi lan?» »

³² Onsay o layyi gite takko makko fii yo o yi'u wadu'fo d'un on.

³³ Nde tawnoo debbo on no andi ko feyyi e makko kon, o huli, o diwni, o ari o yani e ley koyde Iisaa, o wowlani mo goonga on fow.

³⁴ Kono Iisaa wi'i mo: «Jiwo an, gomdinal maa ngal sellinii ma. Yahu e hoore buttu, sellaa jaw ngu wondudaa ngun.»

³⁵ Wa fewndo ko Iisaa yewtata d'un, wofbe e jeyaabe ka hooreejo juulirde nden iwi ton ari, wi'i mo: «Jiwo maa on maayii. Ko fii hondun sonjantaa oo karamokoojo?»

³⁶ Kono bay Iisaa nanii d'un, o wi'i hooreejo juulirde nden: «Wota a hulu, gomdin tun.»

³⁷ Kono laatii Iisaa jabaano hay gooto dowta mo, si hinaa Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna neene-gooto Yaaquuba on.

³⁸ Bay be hewtii ka hooreejo juulirde nden, kanko Iisaa o yi'ii jii'boldu ndun e ko yimbe ben wullata fesa ko tiidi kon.

³⁹ O naati, o wi'i be: «Ko hondun woni nduu jii'boldu e dii gondi? Ko fii jiwo on maayaali, o daani.»

⁴⁰ Be jali mo.

Onsay o yaltini be fow, o yetti ben jiwo on e yumma jiwo on, wondude e dowtunoobe mo ben, be naati ka jiwo on woni don.

⁴¹ O nangi jungo jiwo on, o wi'i mo: «Talitaa kumi!» (ko woni firo d'un: «Mi wi'ii ma: <jiwo, immo!» »)

⁴² Don kisan jiwo on immii, o woni e jindugol, ko fii hari ko mo o duubi sappoo e didi. Kaawee mawdo hebi be.

⁴³ Iisaa yamiri be, tentini, wota hay gooto andu d'un. O wi'i be yo be okkor jiwo on ko o paama.

6

Fii no be Naasirata ben Salori Gomdinde Iisaa
(Mat. 13.53-58; Luk. 4.16-30)

¹ Onsay Iisaa iwi don, o yahi ka leydi makko. Taalibaabe makko ben kadi jokki mo.

² Bay wonii *jalaande fowteteende nden hewtii, d'un ko *aseweere nden, o woni e waajagol ka juulirde. Tawi duudu'be no hedotonoo mo. Be jaladi, be wi'i: «Dun ko honto iwrani oo? Ko hongu woni nguu faamu ngu oo yedaa, e ko honno sifa dii kaawakeeji moyyi woni wadirde e juude makko?»

³ E hinaa minisiyeejo on nii? Hinaa kanko woni bid'fo Mariyama on? E hara neene-gootoobe makko ben hinaa Yaaquuba e Yuusufu e Yuudu e Sim'uunu? E hinaa bandiraafe makko ben no wondi e men d'oo?» Dun hadi be gomdingol mo.

⁴ Kono Iisaa wi'i be: «Annabaajo ko ka leydi mun tun e ka musidal mun e ka beynguure mun yawaa.»

⁵ Laatii o waawaali wafude don kaawake woo, si hinaa *fawugol juude e hoore nawnupe goo, sellina be.

⁶ Kono o njaldi sabu angal gomdfinal ma'bbe ngal. O jindi e kod'ooli hundufi don din, o janni.

Fii no Iisaa Nulirnoo Sahaabaabe mun ben Sappoo e Did'o
(Mat. 10.2-20; Luk. 9.1-6)

⁷ Onsay o noddi sappoo e did'oobe ben, o woni be e imminirgol dido dido e hoore jonnugol be bawgal radagol jinnaaji din.

⁸ E hoore don, himo yamiri be wota be yettu hay huunde ko be yoo'boo, si hinaa tuggordu wooturu tun: hinaa bireedi, hinaa bonfooji, hinaa yettugol dattol mbuufi.

⁹ Kono o wi'i be: «On wattoto pafe, kono wota on b'orno dolokkaaji d'idi.»

¹⁰ O wi'i be kadi: «Kala suudu ndu naatoydon e mun, weeree don haa nde hidon iwa e nden nokkuure woo.

¹¹ Kono si woodii e saare nde yimbe ben jabaali on, hedii on, nde hidon yalta don woo, honkee mbullaari teppe mon den fii yo don wonan be seedee ella ma'bbe on.»

¹² Be yahi be waajoyii fii yo yimbe ben tuubu.

¹³ Tawi hi'be raad'o jinnaaji duufufi, juura nebbe e jaw'be duufube, sellina be.

Fii Mayde Annabi Yaayaa nden
(Mat. 14.1-12; Luk. 9.7-9)

¹⁴ Heroodu* lando on humpitii don. E hoore don tawi innde Iisaa nden lollii, hi'be wi'a: «Yaayaa lootaynoodo maande tuubuubuyee on immitike e hakkunde maybe ben! Ko don wadi si himo mari bawgal wadugol kaawakeeji moyyi.»

¹⁵ Tawi wobb'e ben no wi'a wondema ko liliya, beya ben kadi no wi'a ko annabaajo wa goddo e annabaabe hi'bbe ben.

¹⁶ Kono bay Heroodu nanii don, tawi himo wi'a: «Ko Yaayaa, on mo mi wadi haa daande mun tayaa. Ko on woni ko immitii!»

¹⁷ Ko fii hari kanko Heroodu tigi o nangiino Yaayaa, o jolkii mo, o wadii e kaso, sabu oo debbo wi'eteedo Heroodiia mo kanko Heroodu o yetti, tawi-le on ko beyngu Filiipu, yumma-gooto makko on nun kanko Heroodu,

¹⁸ sabu ko Yaayaa wi'unoo mo kon wonde daganaaki mo ka o yetta beyngu yumma-gooto makko on.

¹⁹ Tawi oo debbo wi'eteedo Heroodiia no haamanii mo kanko Yaayaa, no faalaa mo warude, kono o waawaali,

²⁰ ko fii hari Heroodu huli Yaayaa, sabu ko o andi kon on ko neddo feewudo laabufo, jaka himo hiwunoo mo. Tawi himo yidunoo hedagol mo, fii kala si o nanii himo yewta, o jibotono fota.

²¹ Kono pande goo kanko Heroodiia o hebi sabu weebando mo e nder ngal caatal, ngal Heroodu wafani be o lammini ben e hooreebe suufaafe makko ben e hooreebe ben Jaliilu fii anditugol jibineede makko kanko Heroodu ngol.

²² E nder don, jiwo Heroodiia on naati, ami, o weli Heroodu e saatinaabe ben.

Onsay lando on wi'i jiwo on: «Toro lan kala ko faaladaa, mi wadante.»

²³ O wafani mo ndee woondoore doo, o wi'i: «Kala ko torid'aa mi, mi wadante, hay si ko feccere laamateeri an ndin.»

²⁴ Kanko jiwo on o yalti, o landii yumma makko: «Ko hondun mi landotoo?»

Neene makko jaabii mo wi'i: «Ko hoore Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on.»

²⁵ Kanko jiwo on o hawjiti kisan, o naati, o ari e lando on, o wi'i: «Mid'o faalaa yo a jonnandoo hoore Yaayaa lootoowo on kisan, hara hinde tumbaa e miran!»

²⁶ Onsay lando on aani, kono sabu woondooje makko don, e be o saatinnoo ben, tawi o faalaaka mo salanaade.

²⁷ O immini kisan suufaaajo, o yamiri mo addoygol hoore Yaayaa nden. Suufaaajo on yahi, tayoyi hoore Yaayaa nden ka kaso,

²⁸ o addi hoore nden e nder miran, o jonnii jiwo on. Jiwo on kadi jonnanyi nde yumma mun.

²⁹ Bay wonii don andike, taalibaabe Yaayaa ben ari, yetti furee makko on, be surroyi.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo

(Mat. 14.13-21; Luk. 9.10-17; Yhn. 6.1-14)

³⁰ Sahaabaabe* ben mottondiri takko Iisaa, be sifanii mo ko be waɗi kon fow e ko be janni kon.

³¹ Onsay o wi'i be: «Aree ka weddii, hara ko ka wulɗini, fowtoɗon seeda.» Ko fii hari yimbe buy no waɗa yaha ara, tawi Iisaa e taalibaabe mun ben alaa hay feere no be jaamira.

³² Onsay kambe tun be bakii e laana fii yahugol e nokkuure wulɗinnde.

³³ Buy yi'i hiɓe yaha, anditi be. Yimbe ben ka ca'e fow dogi, aditoyii be ka be yahaynoo ton.

³⁴ Bay wonii kanko Iisaa o tippike ka laana, o yi'i jamaa ɗuudɗo, o yurmaa be, ko fii hari hiɓe wa'i wa baali ɗi alaa ngaynaako. Onsay o woni be e jannugol piiji ɗuudɗi.

³⁵ Nde tawnoo jallal ngal poodiɓe, taalibaabe makko ben baɗii mo wi'i: «Ndee nokkuure ko wulɗinnde, awa kadi jallal ngal poodiɓe.

³⁶ Accitee be, be yaha ka fulawaaji e ka koɗooli kawtirdi e ɗoo, be ɗaɓɓoya ko be jaama.»

³⁷ Iisaa jaabii be wi'i: «Onon tigi okkoree be ko be jaama.»

Kono be wi'i mo: «E hara men yahay, men soodoya bireedi yeru *dinaruujii teemedɗe ɗiɗi, men okkora be ko be jaama?»

³⁸ Onsay o jaabii be, o wi'i: «Ko birediije jelu mardon? Yahee ndaaroyon.» Be yahi, be humpitoyii, be ari, be wi'i mo: «Ko birediije jowi e liyyi ɗiɗi.»

³⁹ Onsay o yamiri be yo be jodɗinir be fow mojobe mojobe ka hoore huɗo hecco.

⁴⁰ Be jodɗiniri be saffeeji saffeeji, ɗi yimbe teemedere, e ɗi yimbe cappande njowo.

⁴¹ O yetti birediije ɗen jowi e liyyi ɗin ɗiɗi, o banti gite ɗen, o fewtini ka kammu, o du'ii. Onsay o tayiti bireedi on, o woni e jonnugol taalibaabe ben ko hewtina jamaa on. O senditi kadi liyyi ɗin e hakkunde fow.

⁴² Fow jaami haa haari.

⁴³ Be moobiti debeeje sappoo e ɗiɗi tew kunte bireedi e liyyi.

⁴⁴ Ben jaamunooɓe on bireedi hari ko be worɓe guluuje njowo.

Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan

(Mat. 14.22-33; Yhn. 6.16-21)

⁴⁵ Bawto ɗun kisan, o yamiri taalibaabe makko ben yo be bako ka laana, be hikoo yeeso makko, be lumba gada, telen Bayti-Sa'iida, e nder ko o yiltata jamaa on kon.

⁴⁶ Bay o waynondirii e maɓɓe, o yawi ka fello fii toragol Alla.

⁴⁷ Bay niɓɓii, tawi laana kan no ka tumbo weendu, kanko Iisaa tun himo ka leydi.

⁴⁸ O andi hiɓe e nder satteende fota e nder awyingol laakun kun, ko fii hari hiɓe tiindondiri e hendu ndun. Wa fewndo ka subaka, o sutori e maɓɓe, himo seppa ka hoore ndiyan, tawi himo faalaa be feyyitaade.

⁴⁹ Bay taalibaabe ben yi'ii himo seppa ka hoore ndiyan, be sikki ko mbeelu, be sonki,

⁵⁰ ko fii hari be fow be yi'ii mo, be hulii.

Iisaa wi'i be kisan: «Hoolee, ko min nii! Wota on hulu!»

⁵¹ Onsay o yawi ka laana takko maɓɓe, hendu ndun deyyiti. Be fow be ɗalɗi fota, ⁵² ko fii hari be faamaali kaawake moyyo waɗuɗo on ka birediije, bay hari berɗe maɓɓe ɗen no uddi.

⁵³ Bay be gaynii lumbude weendu ndun, be hewtii Jaani-Saarata, be saani laana kan.

⁵⁴ Bay be tippike ka laana, yimbe ben anditi kisan Iisaa.

⁵⁵ Be dogi e diiwal ngal fow, be woni e addangol mo nawnuɓe e hoore ɓoggi-dimbordii, kala ka andanoo himo ɗon.

⁵⁶ Kala ka o naatunoo, woni ka koɗooli, woni ka ca'e maa ka fulawaaji, be addayno nawnuɓe ben ka fottirɗe, be jeeja mo yo o newnan be tun be meema kombol dolokke makko on. Meemunooɓe ngol ben fow ndikki.

7

Fii Fariisiyaabe ben e Aadaaji mun ɗin

(Mat. 15.1-9)

¹ Onsay *Fariisiyaabe ben e woɓɓe e jannooɓe fii Sariya on, iwrunooɓe Yerusalaam, moobii takko Iisaa.

² Be yi'i woɓɓe e taalibaabe makko ben no jaamira juude tuunude, e maanaa ɗe soodaaka.

³ (Tawi-le Fariisiyaabe ben e *Yahuudiyankeefe ben fow jaamataano si soodaaki haa laabi, ko fii hiɓe jogitinoo naamuujii mawɓe maɓɓe ben.

⁴ Si be iwtiino ka fottirde, be jaamiino woo nde be laβbinii. Hiβe joginoo kadi naamuuji buy dī be waɗaynoo, wano lawyugol jardukoy koy e payande den e miranji dfin.)

⁵ Onsay Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on landii mo kanko Iisaa, be wi'i: «Ko hondun haɗi taalibaabe maa ben jokka naamuuji mawbe ben? E ko fii hondun be naamata, hara be sooɗaaki?»

⁶ Iisaa jaabii be wi'i: «Isaaya* no haalunoo ko Alla longini mo fii mon moyya, yo faasiqiibe, wano windori non:

«Oo jamaa ko ka toni mun woni lan mawninde,
kono berɗe maβbe dfen no wodɗondiri e an fota.

⁷ Ko e nder meere be woni lan rewude,
janndeejii dī be woni jannude dfin
ko dī yimbe ben sinci.»^c

⁸ «Hiɗon tertaade yamirooje Alla dfen, jogitoo naamuuji yimbe ben.»

⁹ O beyditi, o wi'i: «Hiɗon bugitoo few yamirooje Alla dfen fii huutorgol naamuuji mon dfin,

¹⁰ ko fii Muusaa no wi'i: «Teddin yumma maa e ben maa», awa kadi: «on mo huɗi ben mun maa yumma mun donkinirte mayde.»

¹¹ Kono onon hiɗon wi'a goɗɗo no waawi wi'ude ben mun maa yumma mun: «Mi yedii Alla ko mi nafiraynoo on kon.»

¹² E nder wi'ugol mon dfin, on accataa ontigi waɗana ben mun maa yumma mun hay huunde han kadi.

¹³ Ko nii wondon mehindiirde daaluyee Alla on tippude e naamu mon mo sincanadon on. Hiɗon waɗa kadi piiji dɗuudufi goo nandufi e mun!»

Fii ko Tuuninta Nedɗo kon
(Mat. 15.10-20)

¹⁴ Iisaa nodditi kadi jamaa on, o wi'i be: «Hedee lan on fow, faamon.

¹⁵ Hay huunde alaa e kene naataynde e nedɗo, tuunina mo, kono ko ko yaltata e nedɗo kon tuuninta mo.

¹⁶ Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

¹⁷ Bay wonii o naatoyii e suudu ka wodɗitii jamaa on, taalibaabe makko ben landii mo fii ngal misal.

¹⁸ O wi'i be: «E jaka, onon kadi ko on be alaa faamu? E on andaa hay huunde alaa e kene naataynde e nedɗo, waawaynde tuuninde mo?»

¹⁹ Ko fii dfin naataataa ka bernde makko, kono ko ka reedu makko yaarata, dfin yaltinoyee ka baawo.» (Tawi ko o wi'i dfin ko wonde jaameteeji dfin fow no laabi.)

²⁰ O wi'i kadi: «Ko ko yaltata e nedɗo kon woni ko tuuninta mo,

²¹ ko fii, ko e nder bernde nedɗo miijooji bondi yaltata, kapun e cagayaagal e nguyka e waru-hoore e

²² jeeno e miile e hunyeendi e janfa e jiiβaare e nawliigu e hoyre e mawnintinaare e njofoyaagal.

²³ Dii piiji bondi fow ko yaltayɗi e nder nedɗo, tuunina mo.»

Fii no Gomɗinal Debbo Feniisiyankeejo Bangiri
(Mat. 15.21-28)

²⁴ Bay kanko Iisaa o iwii e nden nokkuure, o yahi e ndii leydi ndee saare Tiiri. O naati dfin e suudu, tawi o yidaa hay gooto anda. Kono o waawaali suudaade,

²⁵ ko fii hari debbo mo tawata jinna no nangi biɗɗo mun jiwo, naniino fii makko kanko Iisaa no wowlee, o ari, o yani e ley koyɗe makko.

²⁶ Tawi on debbo ko *Gereekiyankeejo, mo iwɗi mun woni Fenisii, dfin ko e nder Sirii. O torii mo raɗanagol mo jinnawii wongii e jiwo makko on ngin.

²⁷ Iisaa wi'i mo: «Accu taho faybe ben haara, ko fii moyyaa ka bireediije paykoy koy yettee, buganee bareeji dfin.»

²⁸ Debbo on jaabii mo: «Hiiyii, Koohoojo, kono hay bareeji wondii ka ley taabal dfin jaamay ko paykoy koy samminta kon.»

²⁹ Onsay kanko Iisaa o wi'i mo: «Sabu ngol kongol, yahu, jinnawii ngin yaltii e jiwo maa on.»

³⁰ Bay wonii kanko debbo on o naatoyii ka suudu makko, o tawi biɗɗo makko jiwo on no waalii ka danki, awa kadi jinnawii ngin yaltii e makko.

Fii no Iisaa Selliniri Pahidufɗo-Mbobidɗi

³¹ Onsay Iisaa iwi e ndin leydi Tiiri, o tayiti leydi Siduuna ndin, o artiri *Dekapooli telen ka *Weendu Jaliilu.

³² Be addani mo pahidufo-mbobidfi, be jeeji mo *fawugol juude den e hoore on, sellina mo.

³³ O nabi mo sera, ka wodditii jamaa on, o ukki kolli makko din ka nder noppi nawnufo on, o tutti, o meemini denngal on ngal.

³⁴ Onsay o banti gite makko den, o fewtini ka kammu, o tayiti foofaango, o wi'i: «Efataa!» (Dun no firi: «Uddito!»)

³⁵ Tun kisan noppi makko din udditii, denngal makko ngal kadi bowri, o woni e wowlugol no feewiri.

³⁶ Iisaa yamiri be wota be wowlan dun hay gooto, kono, ko no o hadirnoo be woo, be furtiraynoo lollinirde.

³⁷ Be woni e nder njalaw tiidufo, be wi'i: «Ko o waɗata kon fow ko ko moyyi. O naninay hay pahidufe ben, o wowlina kadi mbobidufe ben!»

8

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Nayo (Mat. 15.32-39)

¹ E den balde don, nde tawnoo jamaa moolanaado kadi no don, awa kadi alaa ko be jaama, Iisaa noddii taalibaaɓe mun ben, o wi'i:

² «Oo jamaa no yurmammi, wonii nii balde tati hiɓe wondi e an, be alaa ko be jaama.

³ Si mi yiltii be ka maɓɓe hiɓe weelaa, be lo'ay ka laawol, ko fii woɓɓe e maɓɓe ko ka woddi iwi.»

⁴ Kono taalibaaɓe makko ben jaabii mo, wi'i: «Ko honto men heɓata bireedi e ndee nokkuure wulɗinnde ko haarata bee?»

⁵ Iisaa landii be, wi'i: «Ko bireediije jelu marɗon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko de jeedifi.»

⁶ Onsay o torii jamaa on joodagol ka leydi, o yetti bireediije den jeedifi. Bay o jarnii Alla, o tayiti, o jonni taalibaaɓe makko ben fii yo be hewtin jamaa on, kambe kadi be hewtini.

⁷ Tawi hiɓe marnoo kadi liyyi seeda. Dun kadi, bay Iisaa gaynii du'aade, o wi'i yo be hewtin be.

⁸ Be jaami haa be haari, moofitaa debbeeje jeedifi tew ko lutti.

⁹ Tawi ben ko wa be worɓe guluuje nayo. Bawto dun Iisaa yilti be.

¹⁰ Ontuma o bakodi e taalibaaɓe makko ben e laana ndiyan, o yahi e ndii leydi Dalmanuuta.^d

Fii no Iisaa Tororaa Hollugol Maande (Mat. 16.1-4)

¹¹ Onsay *Fariisiyaabe ben ari, fudɗii yeddondirde e Iisaa. Be landii mo fii ndarndagol mo, yo o hollu be maande iwrunde ka kammu.

¹² Iisaa tayiti foofaango tiidungo, o wi'i: «Ko fii hondun nguu jamaanu landorta maande? Ka haqiiqa mi andinii on, nguu jamaanu jonnetaake maande.»

¹³ Onsay o acci be don, o bakii kadi e laana fii lumbugol gaɗa.

Fii <Lewen> Fariisiyaabe ben e mo Heroodu Land'o on (Mat. 16.5-12)

¹⁴ Laatii taalibaaɓe ben yejjiti yettorde bireedi, tawi ko bireediwal gootal pet be mari ka nder laana.

¹⁵ Iisaa yamiri be dundoo, o wi'i: «Reenee fota e lewen Fariisiyaabe ben e lewen *Heroodu on.»

¹⁶ Taalibaaɓe ben wi'indiri: «Ko o wi'iri dun, ko fii en maraa bireedi.»

¹⁷ Iisaa andi ko be wi'i kon, o wi'i be: «Ko fii hondun wi'andon ko bay on maraa bireedi? E on andaali, e on faamaali kadi? E hara berde mon den sattii?»

¹⁸ Hidon jogii gite, e hara on yi'ataa? Hidon mari noppi, e hara on nanataa?

¹⁹ Fewndo mi tayiti bireediije den jowi fii yimbe ben guluuje njowo, e on anditaali ko debbeeje jelu heewude tew kunte bireedi artirnodon?»

Be jaabii mo: «Ko de sappoo e didi.»

²⁰ «Bay kadi mi tayitii bireediije den jeedifi fii yimbe ben guluuje nayo, ko debbeeje jelu tew kunte bireedi artirnodon?»

Be jaabii: «Ko de jeedifi.»

^d 8:10 8:10 «Dalmanuuta» no wi'ee kadi «Magaduuna».

21 O wi'i be kadi: «Hara on faamaali haa jooni?»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundo goo Bayti-Sa'iida

22 Bawto d'un be yahi Bayti-Sa'iida. Be addani mo bundo, be jeeji mo yo o meemu mo fii yo o sellin mo.

23 Onsay o jogii jungo bundo on, o nabi mo ka baawo hofo. O wadfi tuuta ka gite on, o *fawi juude makko den e hoore makko, o landii mo, o wi'i: «Hida yi'ude goddun?»

24 O banti gite den, o wi'i: «Midfo haccaade yimbe, kono midfo yiirude be wa ledfde wonde yahude.»

25 Iisaa waditi kadi juude den ka gite makko. Bundo on ndaari tenyini, o ndikki, o yi'i fow ko laabi.

26 Onsay Iisaa immintini mo yo o hootu ka makko e hoore himo wi'a: «Wota a naatu ka hofo.»

Fii Qirritande Petruusu nden

(Mat. 16.13-20; Luk. 9.18-21)

27 Nde Iisaa naatunoo e kodfooli Seezariya-Filiipu din, o landii taalibaabe makko ben ngal landal doo, o wi'i: «E wi'i yimbe ben, ko hombo woni lan min?»

28 Be jaabii mo: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoodo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iiliiya, wobbe goo kadi no wi'a ko on goddo goo e annabaabe ben.»

29 O landii be kadi, o wi'i: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

Petruusu jaabii mo, wi'i: «Ko onon woni *Almasiihu on!»

30 Iisaa yamiri be, tentini, wota be wowlan hay gooto ko hombo woni mo.

Fii Tampereji Iisaa din e Artugol makko ngol

(Mat. 16.21-28; Luk. 9.22-27)

31 Onsay o fudfii be jannude wonde bee *Bii-Aaden on tampa fota, awa kadi mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben haa nabani jannoobe fii Sariya on wikkoyto mo, o waree, o immintinoyee ka palaande tammere.

32 Tawi ko no laabiri o yewtata d'ii piiji. Petruusu pottini mo sera, o woni mo e felugol.

33 Kono Iisaa yeyyitii, o ndaari taalibaabe makko ben, o feli Petruusu, o wi'i mo: «Yilto baawo an, yo lbuliisa, ko fii miijooji maa din hinaa di Alla, kono ko di yimbe ben!»

34 Onsay o noddi jamaa on e taalibaabe makko ben, o wi'i be: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta *leggal makko altindiraangal ngal,^d o jokkammi.

35 Kala faalaado dandude ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min e Kibaaru Moyyo on, haray ontigi dandoyay dan.

36 E ko nafa hondun woodani nedfo hebugol aduna on fow, hayra wonkii mun kin?

37 Maa ko hondun nedfo ittata fii sottugol wonkii mun kin?

38 Awa kadi, kala hersirdo lan, hersiri kongudi an din e hakkunde oo jamaa jinoowo wada junuubi, Bii-Aaden on kadi hersiroyay mo tuma o ardoyi e mangural Ben makko ngal wondude e malaa'ikaaabe laabufe ben.»

9

1 O wi'i be kadi: «Ka haqiiqa mi andinii on, no woodi wobbe e mon onon wonbe doo ben, be maayataa ado be yi'ude *laamu Alla ngun no ardi e doole.»

Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin

(Mat. 17.1-13; Luk. 9.28-36)

2 Balde jeegoo hawto d'un, Iisaa yetti Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna, o nabi be kambe tun e hoore fello toowungo. Mbaadi makko ndin waylii yeeso maaffe,

3 conci makko din jalbi. Hakkee ko di rawni alaa wuppoowo e hoore ndii leydi labbiniroowo non.

4 Iiliiya e Muusaa feepani be, be woni e yewtidugol e makko kanko Iisaa.

5 Onsay Petruusu yetti haala kan, o wi'i Iisaa: «Karamoko'en, no moyyi ka wonen doo. Darnen togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliiya kadi wonndu.»

6 (Tawi kanko Petruusu o andaa ko o woni wowlude, ko fii hari kambe tato kulol heewii e maaffe.)

7 Tun duulere ari buumi be. Onsay hawa yalti ka duulere, wi'i: «Oo doo ko Bidfo an yidaado. Heditee mo!»

8 Tun taalibaabe ben ndaari binde don, be yi'itaali hay gooto, si hinaa kambe tun e Iisaa.

^d 8:34 8:34 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilangol jokkugol Iisaa haa maaya.

⁹ E nder ko be tippotoo kon ka fello, Iisaa yamiri be wota be wowlan hay gooto ko be yi'i kon, haa nde *Bii-Aaden on immintinaa e hakkunde maybe ben woo.

¹⁰ Be maanditii ngol kongol e nder yeddondirgol hakkunde mabbe, hiibe wi'a: «Ko hondun woni immitagol e hakkunde maybe ben?»

¹¹ Onsay taalibaabe ben landii mo, be wi'i: «Ko fii hondun jannooɓe fii Sariya on ben wi'anta wonde ko Iiliya haani arude taho?»

¹² O jaabii be, o wi'i: «Ko goonga liliya aray taho, wattitoo fow. Ko hondun windii fii Bii-Aaden on? Hinaa o tampay fota, o wikkee?»

¹³ Kono mi andinii on Iiliya ariino, kono be wafiri mo no be faaliraa non, wano windori fii makko non.»

*Fii no Iisaa Selliniri Jinnaado goo
(Mat. 17.14-21; Luk. 9.37-43)*

¹⁴ Bay be hewtitii takko taalibaabe ben, be yi'i jamaa duuduɗo e jannooɓe fii Sariya on takko mabbe no yeddondira e mabbe.

¹⁵ No jamaa on yiirunoo Iisaa, be njaldi fota, be dogi fii hiwroyagol mo.

¹⁶ Kanko Iisaa o landii be, o wi'i: «Ko e hoore hondun wondon yeddondirde e mabbe?»

¹⁷ Onsay gorko goo e nder jamaa on jaabii mo wi'i: «Karamoko'en, mi addanii on oo biɗɗo an gorko, mo jinnawii mbobindinayngii nangi.

¹⁸ Tuma ngii nangi mo woo, ngii libay mo ka leydi, o yaltina ngurda, o ɗatindira niiye den, o yoora ken. Mi torike taalibaabe mon ben radagol ngii jinnawii, kono be waawaali.»

¹⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Onon ko on jamaanu ngu gomɗinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon? E ko haa honde tuma mi muɗɗantoo on? Addanee lan mo ɗoo.»

²⁰ Onsay be addani mo mo. No paykun kun yiirunoo Iisaa, jinnawii ngin iirini kun, kun yani ka leydi, kun woni e tallagol, yaltina ngurda.

²¹ Onsay Iisaa landii ben paykun kun: «Ko gila honde tuma ɗun hewtitii kun?»

Ben makkun jaabii: «Ko gila e booboyaagal makko.

²² Awa kadi soono woo jinnawii ngin bugoto kun ka yiite e ka ndiyan fii mulugol kun. Kono si tawii hidon waawi godɗun, yurmee men, wallon men!»

²³ Iisaa kadi wi'i mo: «Wi'udaa si mido waawi! Fow no newanii gomɗindo!»

²⁴ Tun ben paykun kun ewnii, wi'i: «Midɗo gomɗini! Kono wallitee lan ko fii gomɗinal an ngal no ɗakkanimmi!»

²⁵ Bay Iisaa yi'i jamaa on no dogo, ara e mabbe, onsay o toɗani jinnawii ngin, o wi'i: «Ko an, yo jinnawii mbobindinayngii, mi wi'i ma yo a yaltu e makko, wota a naatitu e makko hande kadi!»

²⁶ Onsay ngii haaci, e hoore iiringol kun ko tiidfi, ngii yalti e makkun. Paykun kun wa'i wa maykun, haa duuduɗe wi'i: «Kun maayii!»

²⁷ Kono Iisaa jogii kun, immini, kun darii.

²⁸ Bay wonii Iisaa naatii ka suudu, taalibaabe makko ben landii mo e gundoo, be wi'i: «Ko fii hondun menen men waawaali rafaade ngii jinnawii?»

²⁹ O wi'i be: «Sifa ngii jinnawii, ko toragol Alla tun waawata ngii yaltinde.»

³⁰ Onsay be iwi ɗon, be tayitoyi Jaliilu. Tawi Iisaa faalaaka andee ko honto o woni,

³¹ ko fii hari himo jannude taalibaabe makko ben, o wi'a be: «Bii-Aaden on wattete e juude yimbe ben, be wara mo. Balde tati ɓawto maygol makko, o immitoo.»

³² Kono hari taalibaabe ben alaa faamude ɗin konguɗi, awa kadi be huli landitagol mo ɗi.

*Fii Burɗo Teddude on e Hakkunde Mabbe
(Mat. 18.1-5; Luk. 9.46-48)*

³³ Onsay be hewti Kafernahuum. Bay be naatii ka suudu, Iisaa landii be, wi'i: «Ko e hoore hondun wonnoɗon yeddondirde ka laawol?»

³⁴ Kono be deyyi, ko fii hari ka laawol be yewtidii fii andugol ko hombo ɓuri teddude.

³⁵ Onsay kanko Iisaa o jooɗii, o noddi sappoo e ɗiɗooɓe ben, o wi'i be: «Mo no faalaa wonde arano, o wonay sakkitoro e ɗi fow, kurkaadu fow.»

³⁶ Onsay o yetti paykun, o jooɗini kun hakkunde mabbe. Bay o hirbiki kun, o wi'i be:

³⁷ «Kala jaɓuɗo paykun tosokun e innde an, haray ko min tigi o jabi. Awa-le kala jaɓuɗo lan, haray hinaa min tigi o jabi, kono ko Nuluɗo lan on.»

³⁸ Onsay Yuuhanna wi'i mo: «Karamoko'en, men yi'i godɗo no raɗoo jinnaaji e innde mo'on. Men toɗani mo ɗun ɓay o wondaa e amen fii jokkugol on.»

³⁹ Kono Iisaa wi'i: «Wota on toɗan mo ɗun. Ko fii hay gooto waawataa waɗude kaawake moyyo e innde an, yiltoo kisan ɓawto ɗun, wowlammi ko boni.

⁴⁰ Ko fii kala mo wonaa gapo men, haray ko gidfo men.

⁴¹ Awa kadi, kala okkordfo on ndiyan yareteedan e innde an min, fii ko on be *Almasiihu on, ka haqiiqa mi andinii on o fafataa mbarjaari makko ndin few.

⁴² «Kono on mo woni sabu feggingol gokkun e koy paykoy gomdinkoy lan, haray ko furi mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka baharu.

⁴³⁻⁴⁴ Si tawii jungo maa ngon wonay sabu haa feggodaa, haray tayu ngo. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-jungoojo, edii a jogaade juufde didi yahaa ka jahannama, ka yiite nge daanotaako.

⁴⁵⁻⁴⁶ Si tawii-le koyngal maa ngal wonay sabu haa feggodaa, haray tayu ngal. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-koyngaljo, edii a jogaade koyde didi, bugedaa ka jahannama.

⁴⁷ Si tawii-le yiitere maa nden wonay sabu haa feggodaa, haray awu nde. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka *laamateeri Alla hara ko mo a yiitere wootere, edii a jogaade gite didi, bugedaa ka jahannama

⁴⁸ ka gildi mabbe din maayataa don e ka yiite ngen daanotaako don.

⁴⁹ «Ko fii kala nedfo lensinirte yiite.

⁵⁰ Landan ko huunde moyyere, kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? Wadde landan e mon onon tigi, wondon e hoore buttu.»

10

Fii Sertigal Yettindirbe

(Mat. 19.1-12; Luk. 16.18)

¹ Onsay Iisaa iwi don, o ari ka seraaji diiwal Yahuuda gafu Yurdayniwol, jamaa on moobii kadi takko makko. Wano o woowiri non, o woni e jannugol be kadi.

² Onsay *Fariisiyaabe goo hadii mo fii ndarndagol mo, be wi'i: «E hara no daganii godfo accitugol beyngu mun?»

³ O jaabii be, o wi'i: «Ko hondun Muusaa yamiri on?»

⁴ Fariisiyaabe ben wi'i: «Muusaa no newnani ontigi wadngol beyngu mun kaydi sertigal, accita mo.»

⁵ Iisaa kadi wi'i be: «Ko sabu cattal mon bernde ngal wadi si Muusaa windani on nden yamiroore.

⁶ Kono ka fudfoode, Alla tagii be, o wadi be gorko e debbo.

⁷ «Ko dun wadi si gorko selay ben mun e yumma mun,

humoo e beyngu mun,

⁸ onsay kambe dido be wona gooto.»^e

Dun haray hinaa be dido hande kadi, kono ko gooto.

⁹ Awa wota godfo sendindir ko Alla hawtindiri kon.»

¹⁰ Bay wonii be naatoyii ka suudu, taalibaabe ben landii mo kadi fii dun.

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Kala accitudo beyngu mun, yetti godfo goo, haray ontigi jeenii e telen-ma makko.

¹² Si debbo kadi seedii e moodi mun, yettoyaama ka godfo, haray on debbo kadi jeenii.»

Fii no Iisaa Du'orani Paykoy koy

(Mat. 19.13-15; Luk. 18.15-17)

¹³ Onsay yimbe ben addani mo paykoy fii yo o meemu koy, kono taalibaabe ben tonjani ben.

¹⁴ Bay wonii Iisaa yi'i dun, o tikki, o wi'i: «Accee paykoy koy ara e an, wota on hadu koy, ko fii *laamu Alla ngun ko sifa makkoy wonani.

¹⁵ Ka haqiiqa mi andinii on, kala mo jabiraali laamu Alla ngun wa paykun, haray o naataa ton few.»

¹⁶ Bawto dun o hiriibii paykoy koy, o *fawi juufde makko den e makkoy, o du'anii koy.

Fii Hooreejo Aldufo on

(Mat. 19.16-30; Luk. 18.18-30)

¹⁷ Bay wonii Iisaa folkkitii, onsay godfo dogi, ari, jiccii yeeso makko. O landii mo, o wi'i: «Karamokoojo moyyo, hara ko hondun mi haani wadufe fii yo mi heboy *ngurndan poomayankejan dan?»

¹⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun wi'irtaa mi moyyo? Hay gooto moyyaa si hinaa Alla Bajjo on.

¹⁹ Hida andi yamirooje d'en: d'un ko wota a ittu hoore, wota a jeenu, wota a wujju, wota a seedito fenaande, wota a janfo hay gooto, teddinaa kadi yumma maa e ben maa.»^f

²⁰ O jaabii, o wi'i: «Karamoko'en, mido wadude d'un fow gila e cukankaaku an.»

²¹ Bay Iisaa ndaaririi mo giggol, o wi'i mo: «No njakkan-maa fahin huunde wootere: yahu yeeyitaa kala ko jeydaa, okkaa misikinbe ben, d'un wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokka mi.»

²² Bay on nanii d'in kongudi, o jirfininii, o yahi himo aani, ko fii hari himo aldi fota.

Fii Accube ko Jeyi kon fow, Jokki Iisaa

²³ Onsay kanko Iisaa o wi'i taalibaabe makko ben: «Emba no sattani jom jawle en ka be naata ka laamu Alla.»

²⁴ Taalibaabe ben njaldi fii d'in yewtereji. Kanko Iisaa o fillitii kadi, o wi'i be: «Faybe an, emba naatugol ka laamu Alla no satti.»

²⁵ No furi weebande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle en naata ka laamu Alla.»

²⁶ Taalibaabe ben burti njaldude kadi, be woni e wi'indirgol: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁷ Iisaa ndaari be, wi'i: «Dun waawantaako ned'danke, kono Alla kan wonaa non, kala huunde no waawanoo mo.»

²⁸ Onsay Petruusu wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on.»

²⁹ Iisaa jaabii, o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, kala accudo suudu mun ndun e musibbe mun ben e bandiraafe mun ben e yumma mun e ben mun e bibbe mun ben e gese mun d'en sabu innde an nden e Kibaaru Moyyo on,

³⁰ O hefobay ko furi d'un laabi teemedere: cuufi e musibbe e bandiraafe e neeniraafe e bibbe e gese e cukkeede ka aduna doo. Ka aduna aroyoowo o hefobay ngurndan poomayankejan.

³¹ Kono wonbe yeeso buy wontiroyay baawo, baawoobe ben wontiroya yeeso.»

Fii ko Saatii Hefobayde Iisaa kon

(Mat. 20.17-19; Luk. 18.31-34)

³² Nde tawnoo hiibe ka laawol fii yahugol Yerusalaam, Iisaa wonti yeeso maabe, taalibaabe ben njaldi, jokkunooobe ben kadi huli. Iisaa pottini sappoo e didoobe ben sera, o woni be e yewtugol ko hefobay mo kon.

³³ O wi'i be: «Awa hiden yahude Yerusalaam. Bii-Aaden* on wattete e juude hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannooobe fii Sariya on ben, be happana mo wareede, be watta mo e juude be wonaa Yahuudiyanke ben,

³⁴ ben jala mo, be tatta e hoore makko, be focca mo, onsay be wara mo. Balde tati bawto d'un o immitoo.»

Fii ko Yaaquuba e Yuuhanna Torii Iisaa kon

(Mat. 20.20-28; Luk. 22.25-27)

³⁵ Onsay Yaaquuba e Yuuhanna, d'un ko bibbe Zabadii ben, badii Iisaa, be wi'i mo: «Karamoko'en meden faalaa yo on wafan men ko men torotoo on kon.»

³⁶ O wi'i be: «Ko hondun faaladon yo mi wafan on?»

³⁷ Be wi'i mo: «Ko yo on newnan men joodoyagol ka laamu mon darjinngu, godfo e amen wonira ka naamo mon, oya on ka nano mon.»

³⁸ Kono Iisaa wi'i be: «On andaa ko wondon lan toraade. E hara on waaway yarirde jardukun tampere kun mi yarirta kun, maa looteede lootande tampere nde mi lootoytee nden?»

³⁹ Be jaabii: «Men waaway.»

Iisaa wi'i be kadi: «Ko goonga on yariray jardukun kun mi yarirta kun, e on lootete lootande tampere nde mi lootoytee nden.

⁴⁰ Kono fii joodoyagol ka naamo an maa ka nano an, hinaa min yedata d'un: don no yedaa be fii mun ebbanaa ben.»

⁴¹ Bay beya taalibaabe sappo nanii d'un, be fuddii seytinande Yaaquuba e Yuuhanna.

⁴² Onsay Iisaa noddii be, o wi'i: «Hidon andi bee be jogitorden wa hooreebe diya leyyi no laamori di doole, awa kadi lambe maabe ben no feyyintini laamu ngun e hoore maabe.

⁴³ Kono onon, wota on wa'u wa ben. Kala faalaado wonde teddufo e hakkunde mon, yo wonu kurkaadu mon.

⁴⁴ Awa kadi kala faalaado wonde yeesojo e hakkunde mon, yo wonu maccudo fow,

⁴⁵ ko fii Bii-Aaden on ardaali fii kurkanegol, kono ko fii kurkanagol, okkitira ngurndan mun dan fii cottudi duuduŋbe.»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundo Yeerikoo
(Mat. 20.29-34; Luk. 18.35-43)

⁴⁶ Onsay be hewti Yeerikoo. Bay wonii kanko Iisaa e taalibaabe makko ŋen e jamaa duuduŋdo on be yaltii don, tawi bundo torotooŋdo no wi'ee Bartimaawu, on ko biŋdo oo wi'eteedo Timaawu, no joodii ka sera laawol.

⁴⁷ O nani wonde ko Iisaa oo jeyaado Naasirata woni feyyude. Onsay o woni e ewnagol, wi'a: «Ko an yo Iisaa, bii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁸ Duuduŋbe feli mo fii yo o fanku, kono o ŋurti ewnaade, wi'a: «Ko an yo bii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁹ Onsay Iisaa dartii, o wi'i: «Noddee mo!»

Be noddii bundo on, e hoore hiŋbe wi'a mo: «Wakkilo, immoŋaa, himo noddude ma!»

⁵⁰ Bundo on kadi bugii dolokke mun on, immii tinna, o ari e Iisaa.

⁵¹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko hondun faalaŋaa yo mi waŋane?»

Kanko bundo on o wi'i mo: «Karamoko'en, ko yo mi hettu giide an den.»

⁵² Iisaa wi'i mo kadi: «Yahu, gomdinal maa ngal hisinii ma.» Don kisan o wunti, o woni e jokkugol Iisaa e yaadu ndun.

11

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam
(Mat. 21.1-11; Luk. 19.28-40; Yhn. 12.12-19)

¹ Bay wonii be ŋadike Yerusalaam haa be hewtii Bayti-Faazii e *Betanii, don ko takko Fello *Zaytuuni ngon, kanko Iisaa o nuli taalibaabe makko diŋdo,

² o wi'i be: «Yahee e ngoo hodo wongo yeeso mon doo. No naatirŋon e maggo on taway don mbabun kun godŋdo waŋdaaki haa hande no humii don. Hunton kun, addon.

³ Si godŋdo aru on e landaade: «Ko hondun waŋanton don?», on wi'ay mo: «Ko haaju Koohoojo on yani e makkun. O artiray kun ko neeŋaa.» »

⁴ Onsay be yahi, be tawi mbabun no humii ka yaasi e binde dambugal ka d'atal, be hunti kun.

⁵ Woŋbe e wonnooŋe don ŋen wi'i be: «Ko hondun waŋi si hiŋdon huntude mbabun kun?»

⁶ Be jaabori no Iisaa wiirunoo be non. Onsay be acci be yahi.

⁷ Be addani Iisaa mbabun kun. Be ndaŋdani mo concii maŋbe diŋ e hoore makkun. Iisaa joodii e hoore makkun.

⁸ Yimbe buy ndaŋdani mo concii mun diŋ ka laawol, woŋbe caldi di be saltii ka buruure diŋ.

⁹ Tawi hikkornooŋe yeeso makko ŋen e iwtirnooŋe ŋaawo ŋen no ewnaade wi'a: «*Hosannaa!

Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!

¹⁰ Barki wonanii nguu laamu wongu arude, don ko nguu laamu ben men Daawuuda!

Darja ŋurdo toowude wonanii ma!»^g

¹¹ Bay Iisaa naatii Yerusalaam, o yahi ka *juulirde mawnde, o taskii fow. Nde tawnoo niŋbii, o yahi Betanii kanko e sappoo e diŋooŋe ŋen.

Fii no Iisaa Hudiri Yibbehi
(Mat. 21.18-19)

¹² Bimbi nden jande, ko be yaltata Betanii, kanko Iisaa o weelaa.

¹³ O haynii yibbehi maruki haako ka wodditii. O yahi ndaarugol si o taway ton godŋun. Bay o ŋadike o tawi ko haako tun, ko fii hari hinaa dabbunde yibbe.

¹⁴ Onsay o wi'i ki: «Wota godŋdo jaamitu hande kadi biŋbe maa ŋen.» Taalibaabe makko ŋen nani ko o wi'i kon.

Fii no Iisaa Raŋori Yeeyooŋe ŋen ka Juulirde Mawnde
(Mat. 21.12-17; Luk. 19.45-48; Yhn. 2.13-16)

¹⁵ Bay be hewtii Yerusalaam, Iisaa naatiri ka dingiral juulirde mawnde, o woni e raŋagol yeeyaynooŋe ŋen e soodaynooŋe ŋen ka juulirde. O wayliti taabe waŋaynooŋe sensa-sensita ŋen e julle yeeyaynooŋe gabooji ŋen.

¹⁶ Tawi o jaŋataa hay gooto naŋora godŋun ka nder dingiral juulirde,

¹⁷ e hoore himo jannaynoo be, wi'a: «Hinaa no windii: <Suudu an ndun innoyte suudu torordu ndu leyyi dɪn fow torotoo Alla e mun?>»^h Kono onon on wattii ndu fammeere wuybe!»ⁱ

¹⁸ Kono bay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on nanii dɪn, be woni e daɓɓugol feere no be sahinbinira mo. Kono tawi hiɓe huli mo, ko fii hari jamaa on fow no ɲaldidi e ko o jannata kon.

¹⁹ Bay niɓɓii, Iisaa e taalibaabe mun ben yalti ka saare.

Jannde fii Yibbehi kin

(Mat. 21.20-22)

²⁰ Wa ko be feyyata bimbi, taalibaabe ben yi'i kiya yibbehi no yoori haa ka dadi.

²¹ Onsay Petruusu anditi ko feyyi kon. O wi'i Iisaa: «Karamoko'en, ndaaree! Yibbehi ki huɗunodon kin yoorii!»

²² Iisaa yetti haala kan, wi'i be: «Gomɗinee Alla!

²³ Ko fii, ka haɗiɗa mi andinii on, si godɗo wi'u ngoo fello yo ngo ɓoro dɗoo, ngo yaha ka baharu, hara o sikkitaaki ka ɓernde makko, hara himo gomɗini ko o wi'i kon wadafay, dɪn wadante mo.

²⁴ Ko dɪn wadfi si mi wi'ay on, kala ko landifon e nder toragol Alla, hoolee on hendike dɪn, dɪn wadante on.

²⁵ Nde hidon toroo Alla, hara hidon seytinani godɗo, yaafee mo, fii no Ben mon Wondo ka kammu on yaafarana on onon kadi bonnereeeji mon dɪn.

²⁶ Kono si on yaafanaaki be, haray Ben mon Wondo ka kammu on kapun kadi yaafantaako on bonnereeeji mon dɪn.»

Lande fii Bawgal Iisaa ngal

(Mat. 21.23-27; Luk. 20.1-8)

²⁷ Be yiltitii kadi Yerusalaam. E nder ko Iisaa jindata kon ka nder juulirde mawnde, hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on wondude e mawbe ben ari e makko.

²⁸ Be wi'i mo: «Ko e ley kongol hombo wondaaf wadude dɪn e ko e ley kongol hombo wondaaf fii ko wondaaf wadude koo?»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere. Si on jaabike lan, onsay mi yeetoto on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde dɪn.

³⁰ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimbe ben kon, ko honto iwri: ko ka arsi, kaa ko e nedɗanke? Jaabee lan.»

³¹ Kono be wi'indiri: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondun hadunoo gomɗinen mo?

³² Si en jaabike mo-le ko e nedɗanke dɪn iwri.» (E hin-le hiɓe huli jamaa on, ko fii fow no jogori Yaayaa wa annabaajo tigi.)

³³ Onsay be jaabii Iisaa: «Men andaa.»

Kanko kadi o wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde dɪn.»

12

Misal Yettaangal e Halfinaabe Tutateeri Wiiju

(Mat. 21.33-46; Luk. 20.9-19)

¹ Bawto dɪn Iisaa woni kadi yewtirgol be mise, o wi'i be: «Godɗo tutuno *wiiju, o howi tutateeri ndin, o jasi ngayka fii ka wiiju on oyyee, o wadi bente ka reenoowo on wona, o halfini ndi remooɓe wiiju ben, o yahi safaari.

² Bay saa'i sopitugol wiiju on hewtii, o immini kurkaadu makko haa e remooɓe wiiju ben fii yo ben jonnani mo ɓiɓɓe wiiju geɓal makko ngal.

³ Kono ben hendii mo piyi, be immintini mo juude mehe.

⁴ O immini kurkaadu makko goo kadi, be piyi onɗon kadi e hoore, be hersini.

⁵ O immini kadi tammo, be wari on. E dɗuudube be o imminnoo piyaa, woɓɓe waraa.

⁶ «Tawi ko ɓidɗo makko yiɗaado on tun o luttirnoo. Ka sakkitorun o immini mo haa e maɓɓe, himo wi'a: <Be teddinay ɓidɗo an on.>

⁷ «Kono kamɓe remooɓe wiiju ben be haldi: <Bay ko oo woni ronoowo on, waren mo, dɪn ndondi ndin wontanay en!»

⁸ Onsay be nangi mo, be wari, be bugii ka ɓaawo tutateeri wiiju.»

⁹ Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, hara ko hondun jom ndin tutateeri wiiju wadata ben? On aray, re'a ben remooɓe wiiju, o jonna tutateeri ndin woɓɓe goo.»

¹⁰ Onsay Iisaa wi'i be kadi: «E hara on jangaali ko bindi dɛn wi'i kon? Ko fii hidɛ wi'i wonde:

«Hayre nde mahoobe ben hawkunoo nden
wontii hittunde ka sobbundu.

¹¹ Dun ko e Joomiraado on iwri,
ɛɛn no hawnii e gite men!»^j

¹² Bay be faamii wonde ko fii maɓbe Iisaa waɛani ngal misal, be woni e ɛaɓɓugol feere no be nangira mo, kono hari hiɓe huli jamaa on. Onsay be acci mo ɛɛn, be yahi.

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yobugol Sagalle
(Mat. 22.15-22; Luk. 20.20-26)

¹³ Onsay be immiini e Iisaa *Fariisiyaabe goo e yimbe Heroodu goo fii ko nangira mo konguɛi makko ɛɛn.

¹⁴ Ben ari, wi'i mo: «Karamoko'en meɛen andi ko on nunduɓe, awa kadi on ɛenyotaako hay gooto, ko fii on burdindinaa yimbe ben, hidɛn jannirde laawol Alla ngol goonga. E hara no haani ka men yoba lando mawɛo Roomu on sagalle, kaa haanaa? Meɛen haani yobude kaa men haanaa yobude?»

¹⁵ Nde tawnoo Iisaa no andi faasiqiyaagal maɓbe ngal, o jaabii be, o wi'i: «Ko fii hondun ndarndorton mi? Addanee lan *dinaruuru, mi ndaara.»

¹⁶ Be addi wooturu. Iisaa landii be wi'i: «Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

«Be jaabii: «Ko lando mawɛo Roomu on.»

¹⁷ Onsay o wi'i be: «Jonnitee lando mawɛo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.» Be ɲalɛi e makko.

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal
(Mat. 22.23-33; Luk. 20.27-40)

¹⁸ Sadduusiyaabe*, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa, be wi'i mo:

¹⁹ «Karamoko'en, e hino ko Muusaa wi'i men kon: Si godɛo maayii accii beyngu e ɓaawo biɛɛo, haray miɲɲiraawo on mayɛo no haani yettude on keynguujoo mo o acci fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya.

²⁰ Tawa non ben biɓbe ko be njeediɛo. Arano on jombii, maayii, accaali jurriya.

²¹ Dimmo on kadi yettii on keynguujoo, maayii, accaali jurriya. Tammo on kadi wano non.

²² Tawii hay gooto e ben njeediɛo accaali jurriya. Bay feyyii e maɓbe be fow, debbo on kadi maayii.

²³ Bay hari ben njeediɛoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

²⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «E hino ko wadi kon si hidɛn e nder palji, ko fii on alaa faamude bindi ɛɛn, on alaa faamude kadi bawgal Alla ngal.

²⁵ Ko fii ka ummutal, worɓe ben resataa, rewɓe ben kadi resetaake, kono be wa'ay wa malaa'ikaabe ben ka kammuuli.

²⁶ E on jangaali ka deftere Muusaa fii mayɓe ben kan e ummutal maɓbe ngal, ko Alla daalani mo kon ka binde pitahun, wonde: «Ko min woni Alla Ibraahiima e Alla Issaaqa e Alla Yaaquuba?»^k

²⁷ Awa Alla wonaa Alla mayɓe ben kono ko o Alla wurɓe ben. Awa on faljii few!»

Fii Yamirooje Burɛe Mawnude ɛɛn
(Mat. 22.34-40; Luk. 10.25-28)

²⁸ Godɛo e jannoobe fii Sariya on ben, bay nanii ko be yewtidi kon, o ndaarii kadi o tawii Iisaa jaaborii no moyyiri, o badii, o landii mo: «E nder yamirooje ɛɛn fow ko hondun adii?»

²⁹ Iisaa jaabii, wi'i: «E hino ko adii kon: «Heɛitee yo *Banii-Isra'iila'en, Alla Joomiraado men on ko Joomiraado gooto,

³⁰ awa kadi yo a yidɛr Alla Joomiraado maa on ɓernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e hakkil maa kin fow e doole maa ɛɛn fow.»^m

³¹ E hino ko hikki ɛɛn kon: «Yo a yidɛr pokondo maa on wano yidɛrɛaa hoore maa non. Yamirooje goo burɛe ɛɛn mawnude alaa.»ⁿ

³² On jannoowo fii Sariya on wi'i mo: «Moyyii, yo karamoko'en, on wowlii goonga wi'ugol Alla ko Bajjo, godɛo goo kadi alaa ko wonaa kanko,

³³ yidira mo bernde mun nden fow e hakkil mun kin fow e doole mun den fow, e yidirgol pokondo mun wa hoore mun, dun no buri sadakaaji sunneteedi din fow e diya sadakaaji fow.»

³⁴ Bay Iisaa ndarii tawii o jaaborii hakkil, o wi'i mo: «A wodfondiraa e *laamu Alla ngun.» Bawto dun hay gooto suusaali mo landaade.

Fii Hakkunde Almasiihu on e Daawuuda

(Mat. 22.41-46; Luk. 20.41-44)

³⁵ Wa fewndo ko Iisaa jannata ka *juulirde mawnde, o wi'i: «Ko honno jannoobe fii Sariya on ben waawiri wi'ude wonde *Almasiihu on ko jurriya Daawuuda?»

³⁶ E hin-le, immorde e *Ruuhu Seniido on, Daawuuda tigi no wi'i: «Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an jaamo,

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.»¹

³⁷ «Daawuuda tigi wi'ii Almasiihu on «Joomi», haray ko honno non Almasiihu on woniri jurriya makko?»

Tawi jamaa duududo no hedii mo e nder weltaare.

³⁸ O wi'i be e nder ko o waajotoo kon: «Reenee e bee jannoobe fii Sariya on, dun ko bee yidube jindidugol e dolokkaaji njani, yidi hiwreede ka fottirde,

³⁹ yidi saffawol aranol ngol ka juulirde, yidi ndaddule arane den ka nafagol.

⁴⁰ Hi be jatta galleeji keynguube, hi be junna julde mabbe fii yiingo. Awa ben heboyay jaawooje burde sattude.»

Fii Sadaka mo Keynguujoo on Itti on

(Luk. 21.1-4)

⁴¹ Onsay Iisaa joodii ka yeeso arkawal sadaka, o woni e ndaarugol wadaynoobe ton kaalisi ben. Aldube buy wadi ton kaalisi duududi.

⁴² O yi'i kadi keynguujoo baaso no liba ton tammahoy didoy, fotaykoy e peccun gootun si mbuudu feccaama nay.

⁴³ Onsay kanko Iisaa o noddi taalibaabe makko ben, o wi'i be: «Ka haqiiqa mi andinii on, ko oo keynguujoo baaso itti kon no buri ko beya fow itti kon wadi ka arkawal sadaka.

⁴⁴ Ko fii beya fow ko ko burhani dun kon be wadi, kono kanko keynguujoo on e wasidude, ko ko o mari kon fow fii ko o wuurira o wadoyi ton.»

13

Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on

(Mat. 24.1-2; Luk. 21.5-6)

¹ Wa fewndo ko Iisaa iwata ka *juulirde mawnde, goddo e taalibaabe makko ben wi'i mo: «Karamoko'en, ndaaree kaaye labaafe e darnoodi fotundi!»

² Iisaa jaabii mo, wi'i: «A yi'ii ndii darnoodi mawndi? Hay hayre e hoore hayre luttoytaa doo ko lancaaka.»

³ Onsay o joodoyii ka Fello *Zaytuuni yeeso juulirde nden. Onsay Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna e Andaraawu landii mo e gundoo,

⁴ be wi'i: «Yeeto men ko honde tuma dun wadoyta, e ko hondun wonoyta maande laatagol dun fow?»

⁵ Onsay Iisaa wi'i be: «Reenee fii wota hay gooto faljin on,

⁶ ko fii buy aroyay baarora innde an nden, hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on. Awa ben faljinoyay yimbe duudube.

⁷ Awa kadi, nde nanoydon fii hareeji no wowlee woo, e haalaaji fii gereeji, haray wota on hulu, ko fii bee dun wada, kono hinaa don wonata lannoode nden.

⁸ Hareeji kadi wadoyay hakkunde leyyi din. Laamateeriji din kadi immondirana, dimbande leydi wadira e nokkeeli goo, heegeji kadi wada. Ko dun wonata fudfoode sattendeeji nanditaydi e muuseendi nata din.

⁹ «Awa reenee hoore mon, ko fii be nabooyan on ka jaawirdi, be foccoya on ka juulirde, nabe don ka yeesoobe ben e ka lambe ben sabu an, fii ko wonana be seedee.

¹⁰ Kono ko adii kon bee Kibaaru Moyyo on fejninanee leyyi din fow.

¹¹ Kono tuma be nabi on fii wattugol on e joge, wota on jiboyo ko wi'on. Kono wowlee ko longinadon e on saa'i don kon tigi. Ko fii haray hinaa onon woni wowlude, kono ko *Ruuhu Seniido on.

¹² Ko fii godfo yettoyay musidfo mun, watta mo e joge fii yo o ware, baabaajo kadi warra non bidfo mun. Faybe ben kadi hawtanoyoo mawbe mun ben, be wona sabu haa be waree.

¹³ Fow apoyay on sabu innde an nden. Kono mo nappike dfun haa ka lannoode, o dandoyte.

¹⁴ «Nde yi'ufon huunde harmunde caabinaynde nden daakike ka nde haanaa wonude ffon woo,»¹ (haray yo jangoowo on faamu), onsay yo hodufe ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle.

¹⁵ On wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano godfun ka nder suudu.

¹⁶ On wondo kadi ka ngesa wota yilito fii yettugol dolokke mun on.

¹⁷ E nder den balde fon, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben.

¹⁸ Awa toree fii wota dfun ardu ndungu.

¹⁹ Ko fii satteende wafay e den jalaade nde sifa mun wadaali haa hande, gila ka fuddoode aduna mo Alla tagi, e nde furi mun waditataa han kadi.

²⁰ Si tawno Joomiraado on rabbindinaano den jalaade, hay gooto dadataano, kono o rabbindinay de sabu subaafe be o subii ben.

²¹ «Awa si godfo aru on e wi'oyde wonde: <Almasiihu on no dfool> maa <himo daa!>, wota on hoolo mo.

²² Ko fii waditiife almasiihu e waditiife annaba feepoyay, be wafoya maandeeji e kaawakeeji fii no be faljinira hay subaafe ben, si no gasaynoo.

²³ Awa reenee, ko fii mi *hiitanike on fii dfun fow.»

Fii Ardu Bii-Aaden on, dfun ko Iisaa

(Mat. 24.29-31; Luk. 21.25-28)

²⁴ «Kono e den jalaade, bawto nden satteende, <Naange ngen nibbitay, tawa lewru ndun jalbataa,

²⁵ kooode den ka kammu kadi yana, ko tiidfi kon ka kammu kadi dimboyoo.»^P

²⁶ «Ontuma non *Bii-Aaden on yi'oyte, no ara e duule, hara himo arda e bawgal mawngal e mangural.

²⁷ Onsay o nuloya malaa'ikaafe makko ben, o mooba subaafe makko ben gila funnaange hebi hirnaange e gila nano hebi jaamo, gila ka leydi haa ka kattudi kammuuli.

²⁸ «Yo misal yibbehi kin wonan on gandal. Nde caldi makki on heccidiri, di wiliti, on andanay hoore mon wonde setto ngon badike.

²⁹ Ko wano non kadi, no yiirufon dii piiji no wada woo, haray andee wonde *Bii-Aaden on badike ka dambugal.

³⁰ Ka haqiiqa mi andinii on, dfun fow wafay ado nguu jamaanu feyyude.

³¹ Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min kongudi an din feyyataa.

³² «Kono hay gooto andaa fii nden jalaande e on saa'i, hinaa hay malaa'ikaafe ben ka kammuuli, hinaa hay Bidfo on, kono ko Baabaajo on tun andi fii nden jalaande e on saa'i.

³³ Awa reenee, wattanon yiila! Ko fii on andaa nde on saa'i wonata.

³⁴ Dun no wa'i wa nedfo wondo yahude safaari, acca suudu mun, o halfina mo kala e kurkaaduube makko ben golle mun, o yamira wondo ka dambugal on aynugol.

³⁵ Awa, wattanee yiila, ko fii on andaa nde jom suudu ndun artata, si ko kiikiide, maa si ko tumbere jemma, maa si ko nde ndonto no yogga, maa si ko bimbi.

³⁶ Hulee wota o aru cuppet, o tawa hidon daanii.

³⁷ Ko mi wowlani on kon, ko fow mi wowlani: wattanee yiila!»

14

Fii no Hooreebe Diina ben Haldiri Janfagol Iisaa

(Mat. 26.1-5; Luk. 22.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Tawi, si balde didi feyyii, *Juldeere Yawtaneede nden e *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen den waday.^Q Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannooobe fii Sariya on ben no dababaynoo ko honno be nangirta Iisaa yoyre, be wara mo.

² Tawi hiibe wi'a: «Hinaa ka fewndo juldeere, fii wota murtaldu wadu e hakkunde jamaa on.»

Fii no Debbo Juuriri Nebban ka hoore Iisaa

(Mat. 26.6-13; Yhn. 12.1-8)

³ Nde tawnoo Iisaa no ka saare *Betanii ka suudu Sim'uunu oo nawnunoodo damajan, wa fewndo ko o joodii fii nafagol, debbo naati. Tawi on debbo no jogii tindohun hayre daneere tew angiri laabundi, satta-cogguuri, no wi'ee <naar>. On debbo fusi tindohun kun, o juuri angiri ndin ka hoore Iisaa.

⁴ Wofbbe e taalibaafe ben seytini, be wi'indiri: «Ko hondun woni nafa bonnugol ndii angiri?»

⁵ Ko fii en waawayno ndi yeeyude furi *dinaruui teemedfe tati, okken miskinbe ben!» Onsay be felii debbo on.

⁶ Kono Iisaa wi'i: « Tertee mo! Ko fii hondun sattinanton mo? Ko kuugal moyyal o wadanimmi.

⁷ Miskinbe ben kan, hidon wondi e maŕbbe soono woo, on waaway be wadande ko moyyi nde faalaŕfon woo, kono min, on wondataa e an soono woo.

⁸ Kanko debbo on o wadii ko o waawi kon: o urnii bandu an ndun ado ndu surreede. ⁹ Ka haqiiqa mi andinii on, kala ka oo Kibaaru Moyyo fejninaa e aduna on, fii koo ko oo debbo wadi kadi sifete, o anditane.»

Fii no Yudaasi Janfori Iisaa

(Mat. 26.14-16; Luk. 22.3-6)

¹⁰ Onsay godfo e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e difo, ŕun ko Yudaasi Iskariiyu, yahi tawoyi hoorebe yottinoobe sadaka ben, fii no o wattira Iisaa e juude maŕbbe.

¹¹ Be hefii mo, be weltori ŕun, be fodi mo yeenugol mo kaalisi. Onsay, kanko Yudaasi, o woni e dabbugol feere no o wattira Iisaa e juude maŕbbe.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden

(Mat. 26.17-29; Luk. 22.7-23; Yhn. 13.21-30)

¹² Ka pallal aranal Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen ŕen, ŕun ko pande baalun kun hirsetee, taalibaafe Iisaa ben wi'i mo: «Ko honto faalaŕfon yo men moyyinanoy on nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹³ Onsay o immiini difo e taalibaafe makko ben, o wi'i be: «Yahee ka saare. On fottay e gorko rondiido loonde ndiyan, on jokkay mo.

¹⁴ Ka o naatiri woo, on wi'ay jom ndun suudu: «Karamoko'en wi'ii men yo men lando on ko honto be weerata, be nafoda e taalibaafe maŕbbe ben nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹⁵ Ontuma o hollay on konkooru njanndu, weyyitaandu wertaa, ka koore dow. Ko ŕon moyyinton.»

¹⁶ Bay taalibaafe ben yahii, be hewtoyii ka saare, be tawroyi no o haalirannoo be non, be moyyini nafakka juldeere nden.

¹⁷ Bay nibbii, kanko Iisaa o ardi e sappoo e difoobe ben.

¹⁸ Wa fewndo ko be joodii, hiŕbe nafaade, kanko Iisaa o wi'i be: «Ka haqiiqa mi andinii on, godfo e mon, mo mi woni hawtidude, janfoto lan.»

¹⁹ Onsay be fuddii aanude fota, mo bee e maŕbbe woni e wi'ugol mo: «E hara ko min?»

²⁰ O jaabii be, o wi'i: «Ko godfo e onon sappoo e difoobe ben, ŕun ko on mo mi yollidi jungo e miran gooto.

²¹ Awa *Bii-Aaden on no yahude wano fii makko windori non, kono bone wonanii on janfotoodo Bii-Aaden on! Ko burnoo moyyande on nedfo ko si o jibinanooka!»

²² E nder ko be naamata kon, Iisaa yetti bireedi. Bay o gaynii du'aade, o tayiti, o jonni be, e hoore himo wi'a: «Jabee naamon, ŕundoo ko bandu an ndun nii.»

²³ O yetti kadi jardukun wadforkun njaram, o jarni Alla, o jonni be, be fow be yari.

²⁴ O wi'i be kadi: «Dundoo ko yiyan an ŕan nii, yiyan *ahadi hibboyteedan fii ŕuudufe.

²⁵ Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram biŕbbe *wiiju haa pande mi yaritoyta njaram wiiju kesan ka *laamateeri Alla.»

²⁶ Bay wonii be beytii beyti Zabuura, be yahi ka Fello *Zaytuuni.

Fii no Iisaa Hiitori fii Yeddanne Petruusu nden

(Mat. 26.31-35; Luk. 22.31-34; Yhn. 13.36-38)

²⁷ Onsay Iisaa wi'i be: «On fow on selay lan, ko fii no windii: «Mi waray ngaynaako on, wuro baali ngon saakoo.»^r

²⁸ Kono tuma mi immintinaa, mi hikkanto on yeeso, tawoyon mi Jaliilu.»

²⁹ Petruusu wi'i mo: «Hay si fow selay on, min ŕun wonantaa lan!»

³⁰ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii ma, hande e oo jemma tigi, ado ndonto yoggude laabi difi, haray a yeddi fii an laabi tati.»

³¹ Kono Petruusu tentini fota, o wi'i: «Hay si tawii bee mi maayida e mon, mi yeddataa fii mon few!» Beya fow kadi wi'iri non.

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee don Jatsaymaani
(Mat. 26.36-46; Luk. 22.39-46)

³² Bawto d'un be yahi e ndee nokkuure wi'eteende *Jatsaymaani. Kanko Iisaa o wi'i taalibaabe makko ben: «Jood'ee d'oo haa mi toroyoo.»

³³ O nabori Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna. Onsay, o fuddii hebude annde e sokola,
³⁴ o wi'i be: «Wonkii an kin no aani haa e mayde. Wonee d'oo, hiiren.»

³⁵ O yahi yeeso seeda, o sujji, o torii, o wi'i: «Si no gasa yo oo saa'i yawtan.»

³⁶ O wi'i kadi: «Abba*, Baaba an, hiida waawi kala huunde. Yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on wadu, kono yo faale maa on wadu.»

³⁷ O artoyi e taalibaabe ben, o tawi be daanike. O wi'i Petruusu: «Sim'uunu, a daanike? Jaka a waawaali hiirude hay saa'i gooto?»

³⁸ Hiiree torod'on fii wota on naatu e jarrabi. Wonkii kin no yid'i wadugol ko moyyi, kono bandu ndun no lo'i.»

³⁹ O wodfditii be kadi d'immun, o torii, o fillitii d'iya kongud'i.

⁴⁰ O artoyi kadi, o tawi be daanike, ko fii hari gite maabe den teddii. Tawi be andaa ko be wi'a mo.

⁴¹ O artoyi tammun, o wi'i be: «E on daani kadi, fowtid'on? Jooni yonii, saa'i on hewtii. Awa Bii-Aaden on no wateede e juude junuubanke'en.»

⁴² Immee mahen, ko fii wondo janfaade lan on badike!»

Fii no Iisaa Nangiraa
(Mat. 26.47-56; Luk. 22.47-53; Yhn. 18.3-12)

⁴³ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri Yudaasi, tawdaado e sappoo e d'idoobe ben, hewtidii e jamaa jogiido kaafaaje e bedi, immorde e hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannooobe fii Sariya on ben e mawbe ben.

⁴⁴ Tawi wondo mo janfaade on wadaniino be ndee maande d'oo, o wi'i: «Mo mi hirbii woo, haray ko on. Nangee mo, nabor, aynon mo fota.»

⁴⁵ Tun o hewti, o badii Iisaa, e hoore himo wi'a: «Karamoko'en!» Onsay o hirbii mo.

⁴⁶ Onsay ben yimbe fawi Iisaa juude, be nangi mo.

⁴⁷ Tun god'fo e wonnoobe don ben sorti kaafa mun kan, o soppo kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru ndun.

⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i: «Hid'on ardi e kaafaaje e bedi fii nangugol lan wa si ko ngujo arand'on?»

⁴⁹ E hin-le mido wondi e mon pande woo ka *juulirde mawnde, mido janna, on nangaali lan. Kono d'un wadiri fii ko windanoo kon yo laato.»

⁵⁰ Onsay be o wondunoo ben fow acci mo don, dogi.

⁵¹ Suka waaniido suddaare tun jokki mo, be nangi mo kanko kadi.

⁵² Kono o sortii, o acci don suddaare nden, o dogi, o bornaaki.

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben
(Mat. 26.57-68; Luk. 22.54, 22.63-71; Yhn. 18.12-14, 18.19-24)

⁵³ Onsay be nabi Iisaa ka yottinoowo mawdo sadaka on, ka hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben e jannooobe fii Sariya on ben fow mottondiri don.

⁵⁴ Tawi Petruusu no iwitiri baawo makko ka wodfditii haa ka nder tata yottinoowo mawdo sadaka on, o joododi e aynooobe ben, tawi himo iwlaade ka binde yiite.

⁵⁵ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental fewjoobe ben fow no dabba seedeeji e hoore Iisaa fii no be warira mo, kono laatii be hebaali.

⁵⁶ Ko fii hari duudube no seeditoo penaale e hoore makko, kono tawi seedeeji maabe din yaadaa.

⁵⁷ Kono wobbe immii, seeditii fenaande e hoore makko, tawi hibe wi'a:

⁵⁸ «Men nanii himo wi'a o lancay ndee juulirde mawnde darniraande juude yimbe, o darna wonnde goo e nder balde tati, nde tawata hinaa darniraande juude yimbe.»

⁵⁹ Tawi hay e hoore d'un seedee maabe on yaadaa.

⁶⁰ Onsay yottinoowo mawdo sadaka on immii ka hakkunde dental, o landii Iisaa, o wi'i: «A jaabotaako hay huunde e ko bee woni seeditaade e hoore maa kon?»

⁶¹ Kono Iisaa fanki, o jaabaaki hay huunde.

Yottinoowo mawdo sadaka on landii mo kadi, wi'i: «E hara ko an woni *Almasiihu on, d'un ko *Bid'fo Alla Jom Barki on?»

⁶² Iisaa jaabii, wi'i: «Ko min. On yi'ay kadi Bii-Aaden on no joodii ka sengo paamo Jom Bawal on, no arda e duule iwrude ka kammu.»

⁶³ Onsay yottinoowo mawdo sadaka on seeki conci mun dīn, wi'i: «Ko seedeeji hondī kadi faaladen?»

⁶⁴ On nanii hoyre makko nden. Ko hondun fottandon e d'un?»

Fow happirani mo foddugol e mayde.

⁶⁵ Wobbe woni e tuttugol mo, e buumugol mo yeeso ngon, e uttagol mo e hoore hibe wi'a mo: «Hotto!». Aynooḅe ben kadi jabbori mo bante.

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mat. 26.69-75; Luk. 22.54-62; Yhn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Fewndo ko Petruusu joodii ley ka nder tata, goddo e rewbe kurkaaduube ka yottinoowo mawdo sadaka on ari.

⁶⁷ O yi'i Petruusu ka iwlotoo, o tenyini mo, o wi'i mo: «An kadi, hida wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁶⁸ O yeddi e hoore himo wi'a: «Mi andaa, mi faamaali ko hondun wonda wi'ude.» O yalti, o yaari ka ley jimbe, tun ndontoori ndin yoggi.

⁶⁹ On debbo kurkaaduujo ndaari mo, wi'i wonnoobe don ben kadi: «Oo ko tawdaado e maḅḅe.»

⁷⁰ O yeddi kadi.

Bay nettii seeda, wonnoobe don ben wi'i Petruusu: «Ko haqiiqa, an ko a goddo e maḅḅe. Ko fii ko mo a Jaliilu.»

⁷¹ Onsay o woni e hufitagol woonda, wi'a: «Mi andaa oo neddo mo wondon wowlude fii mun!»

⁷² Tun ka dimmun ndontoori ndin yoggi. Petruusu anditi kisan kongol ngol Iisaa wi'unoo mo ngol: «Ado ndonto yoggude laabi didi, haray a yeddi fii an laabi tati.» Onsay o ugginii o wulli.

15

Fii no Iisaa Nabiraa ka Pilaatu

(Mat. 27.1-2, 11-26; Luk. 23.1-7, 13-25; Yhn. 18.28-40)

¹ Bay weetii, hooreeḅe *yottinoobe sadaka ben e mawbe ben e jannoobe fii Sariya on ben e dental fewjoobe ben fow yewtidani. Be haḅḅi Iisaa, be nabi mo, be watti e juude Pilaatu.

² Pilaatu landii mo, wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo: «Ko wano wi'irdaa non.»

³ Tawi hooreeḅe yottinoobe sadaka ben no libi toope duuduḅe e hoore makko.

⁴ Pilaatu landitii mo kadi, wi'i: «A jaabotaako hay huunde? A nanii dee toope de be woni libude e hoore maa fow?»

⁵ Kono Iisaa jaabaaki hay huunde e mun. Dun ḅaldini Pilaatu.

⁶ Tawi juldeere kala, o accitanay be kasoojo gooto mo be torinoo mo fii mun woo.

⁷ Hari goddo no wi'ee Barabaasi no ka kaso, wondude e wafunooḅe gere, e nder gere on be itti hoore.

⁸ Onsay jamaa on yawi tawoyi Pilaatu, be woni e toragol mo, wi'a yo o wafan be ko woowani be kon.

⁹ Pilaatu jaabii be, wi'i: «Hara hidon yidi yo mi accitan on lando Yahuudiyanke'en?»

¹⁰ Ko fii hari himo andunoo ko sabu nawliigu wadi si hooreeḅe yottinoobe sadaka ben wafiri mo e joge.

¹¹ Kono hooreeḅe yottinoobe sadaka ben yuuni jamaa on fii yo Pilaatu accitan be Barabaasi.

¹² Pilaatu yettiti kadi haala kan, o wi'i be: «Ko hondun non faaladon yo mi wadu oo mo wi'oton lando Yahuudiyankeeḅe ben?»

¹³ Be ewnii kadi, be wi'i: «Fempee mo!»

¹⁴ Pilaatu wi'i be kadi: «E hara ko hondun oo bonni?»

Be furti kadi sonkude, ewnoo, wi'a: «Fempee mo!»

¹⁵ Nde tawnoo Pilaatu no faalaa weltinde jamaa on, o accitani be Barabaasi. Bay wonii Iisaa gaynaama focceede, kanko Pilaatu o watti mo e juude maḅḅe fii yo o fempe.

Fii no Suufaabe ben Wadiri Jalnori e hoore Iisaa

(Mat. 27.27-31; Yhn. 19.2-3)

¹⁶ Onsay suufaabe ben naadi Iisaa ka nder tata, e maanaa ka nder suudu laamu. Be nodditi dental suufaabe ben fow,

¹⁷ be borni mo dolokke boḅeejo,^S be wadi ka hoore makko katanwol bulle saccaangol.

^S 15:17 15.17 Ko dolokke boḅeejo lando on bornotonoo.

¹⁸ E hoore d'un, be woni e hiwragol mo, wi'a: «Salminaango e maa, yaa an Lando Yahuudiyankebe!»

¹⁹ Be tappiri mo kadi kalinwol ka hoore, be tutti mo, be jiccii, be sujinkinani mo.

²⁰ Bay wonii be gaynii mo wadude jalnori, be borti mo dolokke bodfeejo on, be borni mo concii makko d'in, be nabi mo fii fempoyegol.

Fii no Iisaa Wariraa

(Mat. 27.32-44; Luk. 23.26-43; Yhn. 19.17-27)

²¹ Tawi godd'o no wi'ee Sim'uunu mo Sireonii no iwaynoo ngesa, rewii d'on. Tawi ko on woni ben Aleksander e Rufuusa. Be karhi mo nabugol *leggal Iisaa altindiraangal ngal.

²² Onsay be nabi Iisaa e ndee nokkuure wi'eteende Golgotaa, ko woni firo d'un ko <Nokkuure Laalagal Hoore>.

²³ Be okkori mo njaram jillaadfan *mirri, kono laatii o jabaali dan yarude.

²⁴ Onsay be fempii mo. Be sendiri concii makko d'in urba^t fii andugol mo kala ko gasata hendaade.

²⁵ Wa ko be fempata mo, tawi ko e walluhaa on.

²⁶ Hari d'unfoo no windii fii ko o happiranaa kon: «Ko lando Yahuudiyanke'en.»

²⁷ Tawi wuybe d'ido no fempidaa e makko, godd'o on ka sengo makko jaamo, oya on ka nano makko.

²⁸ Ko nii ko bindi d'in wi'unoo kon laatori, wonde: «O wattidete e bonbe ben.»^u

²⁹ Tawi feyyooobe ben no hoyna mo, hayla hoore, wi'a: «Hey, an oo wi'unoodo lancay *juulirde mawnde nden, darnita nde e nder balde tati,

³⁰ awa dandito an tigi, tippodaa ka leggal altindiraangal d'on!»

³¹ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannooobe fii Sariya on ben kadi no jalaynoo mo hakkunde maɓbe, wi'a: «O dandii beya, kono o waawataa dandude hoore makko!

³² Si ko o *Almasiihu on, d'un ko lando *Isra'iila'en, yo o jippo ka leggal altindiraangal, yi'en, d'un en gomd'inay mo!» Tawi fempidaabe e makko ben kadi no hoynaynoo mo.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mat. 27.45-56; Luk. 23.44-49; Yhn. 19.28-30)

³³ Gila naange e hoore, niwre wadi e leydi ndin fow haa ka baawo fanaa.

³⁴ Wa fewndo ka baawo fanaa, Iisaa ewnii ko tiidi, o wi'i: «Iilooyi, Iilooyi, lama sabaxtanii?»^w. (Dun no firi: Alla an, Alla an, ko fii hondun tertanidaa mi?)

³⁵ Wobbe e wonnoobe d'on ben nani ko o wi'i kon, be wi'i: «On nanii, o noddii liliya!»

³⁶ Tun godd'o e maɓbe dogi, yettoyi linsere, o fuɓɓini nde haa nde loppii ndiyan lammud'an, o wadi nde e tuggordu, o townani mo fii yo o yaru, e hoore himo wi'a: «Accee, ndaaren si liliya aray, tippina mo.»

³⁷ Iisaa ewnii ko tiidi, onsay o timmi.

³⁸ Wirngallo* ngon ka juulirde mawnde seekii, woni pecce d'idi, gila dow haa ley.

³⁹ Bay hooreejo suufaaɓe wonnoodo yeeso makko kanko Iisaa on yi'ii no o timmiri non, o wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo neddo ko *Bid'o Alla!»

⁴⁰ Tawi rewbe kadi no ka wodditii, no ndaara. Tawi no tawdaa e maɓbe Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yaaquuba tosooko on e Yuusufu, e Saliimatu.

⁴¹ Tawi ko ben jorkunoo mo kanko Iisaa, no kurkanoo mo wa fewndo ko o wonnoo Jaliluu, e duudube goo kadi be o yaadunoo Yerusalaam.

Fii no Iisaa Surriraa

(Mat. 27.57-61; Luk. 23.50-56; Yhn. 19.38-42)

⁴² Hawrondiri niɓɓii, tawi ko hebulanagol *jalaande fowteteende nden.

⁴³ Onsay oo wi'eteedo Yuusufu hewti. On ko hooloraado goo e ngal dental maɓbe, on ko jeyaado Raamati, tawi on kapun tigi ko *laamu Alla ngun o tijjii. O hebi cuucal yahugol ka Pilaatu, toroo mo hettugol furee Iisaa on.

⁴⁴ Pilaatu naldi ko tawi o maayii kon. O noddii hooreejo suufaaɓe ben, o landii mo si tawii o maayiiino.

⁴⁵ Bay hooreejo on humpitii mo d'un, o jonniti Yuusufu furee Iisaa on.

⁴⁶ Kanko Yuusufu o soodoyi kasannge, o tippini furee Iisaa on ka hoore leggal, o tumbi e kasannge, o belnoyi mo e qaburu asaado e fetu. O talli hayre, o wadi ka dambugal qaburu.

⁴⁷ Tawi Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yuusufu no ndaara ka o belniraa.

16

Fii Ummutal Iisaa Almasiihu on

(Mat. 28.1-8; Luk. 24.1-12; Yhn. 20.1-10)

¹ Bay *ɲalaande fowteteende nden feyyii, ɗun ko aseweere nden, Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yaaquuba, e Saliimatu soodi tiiri fii ko ɓe fulla e furee Iisaa on.

² E alat, ɗun ko ɲallal aranal e nder yontere nden, ɓen rewɓe dawi bimbi subaka ka yenaande, ɗun ko ka puɗal naange.

³ Tawi hiɓe wi'indira: «Taw ko hombo tallanta en hayre wonde nden ka dambugal yenaande nden?»

⁴ Tun ɓe banti gite, ɓe haynii, ɓe tawi nden hayre njannde tallaama.

⁵ ɓe naati ka nder yenaande, ɓe yi'i suka gorko, no ɓornii daneeki, no joodori ka sengo ɲaamo. ɓe ɲalɗi, ɓe huli.

⁶ On wi'i ɓe: «Wota on hulu! Iisaa oo jeyaado Naasirata, fempaado on, mo wondon ɗaɓɓitade on, immitike, o alaa ɗoo. E hino nokkuure ka o belnanoo ɗon.

⁷ Awa yahee andinoyon taalibaabe makko ɓen e Petruusu, o adoyto on Jaliilu. Ko ton yi'oyton mo, wano o wiirunoo on non.»

⁸ Onsay ɓe dogi ɓe yalti ka yenaande ko fii hari diwnol e kaawee heɓii ɓe. Kono laatii ɓe wowlanaali hay gooto huunde, ko fii hari hiɓe huli.

Fii no Iisaa Feepirani Sahaabaabe ɓen Sappoo e Go'o

(Mat. 28.9-10; Yhn. 20.11-18)

⁹ Bay Iisaa immitike e ɲalaande aranere nden e nder yontere nden bimbi, ko o adii hollitaade ko Mariyama jeyaado Magaduuna, on mo o yaltinnoo jinnaaji jeediɗi e mun.

¹⁰ On yahi, o ɓanginanoyi ɗun ɓe Iisaa wondunoo ɓen, tawi ɓen no yoomi, no wulla.

¹¹ Bay ɓe nanii wonde himo wuuri, awa kadi kanko debbo on o yi'ii mo, laatii ɓe hoolaaki mo.

¹² Bawto ɗun, tawi ɗiɗo e maɓɓe no e hoore laawol, no yahaynoo e fulawaa, kanko Iisaa o feepirani ɓe noone goo.

¹³ ɓen kadi arti, holliti ɗun ɓeya, laatii ɓe hoolaaki ɓen kadi.

¹⁴ Ka sakkitorun o feepirani sappoo e go'ooɓe ɓen, wa fewndo ko ɓe joodii fii ɲaamugol, o feli ɓe sabu angal gomɗinal maɓɓe ngal e cattal ɓerɗe maɓɓe ɗen, fii ko ɓe hoolaaki yi'unooɓe mo ɓen kon bawto o immintineede.

¹⁵ E hoore ɗun o wi'i ɓe: «Yahee e aduna on fow, feepirananon tageefo ngon fow Kibaaru Moyyo on.

¹⁶ Kala on gomɗinɗo, *lootaa maande kisiyee, dandoyte, kono kala on mo gomɗinaali, happante.

¹⁷ E hino maandeeji wondayɗi e ɓen gomɗinɗe: e innde an ɓe raɗoyto jinnaaji ɗin, ɓe wowla kadi e *haalaaji goo,

¹⁸ ɓe nanga bolle, si ɓe yaru kadi njaram waroojan, ɗun masinbintaa ɓe. Si ɓe *fawoyii kadi juude maɓɓe ɗen e hoore nawnuɓe ɓen, ɓen ndikkay.»

¹⁹ Bay Iisaa Joomi on gaynii ɓe yewtude, o yentinaa ka kammu, o joodori ka sengo ɲaamo Alla.

²⁰ Kamɓe kadi ɓe yahi, ɓe waajoyii hen fow, tawi Joomiraado on no gollidude e maɓɓe, o haqinqiniri daalol ngol maandeeji ɗi ngol wondunoo ɗin.

NO LUUKA YOTTINIRI LINJILA ON NON

Hunorde

¹ Bay woodiino yimbe d'uudufe, nangannooŋe wallifagol fillayeeji fii piiji feyyunoodi hakkunde men,

² wano ɓee tawanooŋe gila ka fud'doode yottinirnoo non e men, ɓen seeditorɓe gite mun, wonti kurkantooŋe daaluyee on,

³ min kadi mi taw no hawranimmi, yo Tawaafilu tedduɗo, tippude e koo ko mi tefi, mi fensiti gila ka fud'doode, weeɓitirangol on ɗun bindudi rewruudi,

⁴ fii no andiron pellital wongal ngal e nder ɗii janndeeji ɗi jannadon.

Fii Feɓɓinannde Jibineede Yaayaa

⁵ Fewndo *Heroodu laaminoo ɗiiwal *Yahuuda ngal, wooduno *yottinoowo sadaka wi'eteedo Zakariyaa'u jeyaaɗo e mojobere oo wi'eteedo Abiiya. Sonna makko ko e lepol *Haaruuna jeyaa, on no wi'ee Elisabaatu.

⁶ ɓe ɗiɗoo non ko ɓe feewuɓe yeeso Alla, awa kadi hiɓe jokkunoo yamirooje e sariyaaŋi Joomiraado on e ɓaawo feloore.

⁷ Kono tawi ɓe maraa ɓiɗɗo, ɓay hari Elisabaatu wonaa jiidotoodo, awa kadi mo kala e maɓɓe nawyii.

⁸ Tawi non e nder ko kanko Zakariyaa'u o gollaynoo golle yottingol sadakaaji ka Alla, ɗun ko fewndo ko mojobere makko nden ardinaa yottingol sadakaaji,

⁹ o toɗɗorano urba tippude e naamuuji maɓɓe kamɓe yottinoobe sadaka ɓen naatugol ka nder juulirde Joomiraado on, fii ittugol sadaka urngallooji sunneteedi.

¹⁰ Fewndo on saa'i ittugol sadaka urngallooji, tawi jamaa on fow no juula ka yaasi.

¹¹ Ko fewndo on saa'i malaa'ikaajo Joomiraado on feɓɓani mo, no darii ka ɓaamo ittirde sadaka urngallooji.

¹² Bay Zakariyaa'u yi'ii on malaa'ikaajo, o ɗenyii, o huli.

¹³ Kono malaa'ikaajo on wi'i mo: «Wota a hulu, yo Zakariyaa'u, ko fii toraare maa nden jabaama. Sonna maa Elisabaatu jibinante boobo gorko, a innay on Yaayaa.

¹⁴ O wonane welo-welo e weltaare, awa kadi yimɓe buy weltoray jibinegol makko,

¹⁵ sabu o wonay aaden mawɗo yeeso Joomiraado on. O yaroytaa njaram mandili-nayɗan e kala ko caakinta. *Ruuhu Seniido on wonoyay e makko gila ka teege yumma makko,

¹⁶ awa kadi o artiroyay *Bani-Isra'iilayankeeɓe buy e laawol Joomiraado on, on Alla maɓɓe.

¹⁷ O yaaray yeeso Joomiraado on e nder ruuhu e doole wa liliya, fii no o artira ɓerɗe baabiraabe e telen-ma ɓiɓɓe mun, o artira murtuɓe ɓen e telen-ma faamu feewuɓe ɓen, e fii no o eɓɓirana Joomiraado on jamaa hebulaniido mo.»

¹⁸ Zakariyaa'u wi'i malaa'ikaajo on: «Ko honno ɗun henirantammi? Ko fii mi nawyii, awa ɓeyngu an kadi wonii nayeejo.»

¹⁹ Malaa'ikaajo on jaabii mo: «Ko min woni Jibriilu, darotoodo takko Allaahu on. Ko mi imminaaɗo fii yewtugol ma, humpite oo kibaaru moyyo.

²⁰ Jooni, a mbobiday, a waawataa wowlude ɗoo e ɗun laataade, sabu a hoolaaki ɗii konguɗi an laatoytoodi e saa'i happaado on.»

²¹ Tawi non jamaa on no habbii Zakariyaa'u, hiɓe jibii ko honɗun neɓɓini mo ka nder *juulirde mawnde ton.

²² Bay o yaltii, o waawaali ɓe yewtude hay fus. ɓe ndaari, ɓe tawi o feɓɓinanaama ka nder juulirde mawnde ton. O woni e eɓɓirangol ɓe juude, o luttu mbobidude.

²³ Bay jalaade makko yottingol sadakaaji ɗen timmii, o yiltiti ka suudu makko.

²⁴ Bay feyyii e ɗun, sonna makko Elisabaatu yetti reedu. O suuditi e nder lebbi jowi, himo wi'a:

²⁵ «E hino ko Joomiraado on wafanimmi kon,

o yeyyitike lan jooni,

o ittanii lan kaa hersa

ka mi wondunoo e hakkunde ɓee yimɓe.»

Fii Feɓɓinannde Jibineede Iisaa

²⁶ Ka lewru jeegaburu, Allaahu on nuli oo malaa'ikaajo wi'eteedo Jibriilu e ndee saare Naasirata jeyaande e ngal ɗiiwal Jaliilu

²⁷ haa e oo jiwo wi'eteedo Mariyama, mo gorko wi'eteedo Yuusufu jeyaafo e bolondaa Daawuuda yami.

²⁸ Malaa'ikaajo on naati ka on jiwo, wi'i: «Mi salminii ma, an oo yedaado sulfu. Joomiraado on no wondi e maa.»

²⁹ Ngol kongol jibi mo, o miiyii ko honɗun e salminaango nii.

³⁰ Malaa'ikaajo on wi'i mo: «Wota a hulu yo Mariyama, sabu a hebii sulfu immorde ka Allaahu on.

³¹ Awa a yettay reedu, jibinaa boobo gorko, innoyaa mo Iisaa.

³² O wonay mawfo, o noddiree Gedal Jom Bural on. Allaahu Joomiraado on jonnoyay mo jullere laamu maama makko Daawuuda nden.

³³ O laamoyto suudu Yaaquuba ndun haa poomaa, awa kadi laamu makko ngun lannataa.»

³⁴ Mariyama wi'i malaa'ikaajo on: «E ko honno ɗun laatorta, bay mi andaali gorko?»

³⁵ Malaa'ikaajo on jaabii mo, wi'i: «Ruuhu Seniifo on aray e maa, bawgal Jom Bural on duwirte^a ɗowdi mun ndin. Ko ɗun si boobo *seniifo heboyteedo on noddiroyte *Bidfo Alla.

³⁶ Jooni non, Elisabaatu oo musidfo maa ko sowiifo, o sowike kanko kadi e nder nayeewu makko boobo gorko. On wi'anoofdo jiidotaako no e nder lewru jeegaburu mun

³⁷ sabu alaa ko Allaahu on ronki.»

³⁸ Onsay Mariyama wi'i: «Min ko mi kordfo Joomiraado on. Yo woniranan wano wiirudon non.» Onsay malaa'ikaajo on yahi.

Fii no Mariyama Humpitoroyi Elisabaatu

³⁹ E nder den balde ɗon, Mariyama immii no hepii yahugol e saare goo ka hoore pelle e nder ndii leydi bolondaa Yahuuda.

⁴⁰ O naati ka suudu Zakariyaa'u, o salmini Elisabaatu.

⁴¹ No Elisabaatu nanirnoo salminaango Mariyama ngon, bidfo makko on memminii ka nder reedu makko, kanko Elisabaatu o heewi Ruuhu Seniifo on,

⁴² o ewnii ko tiidii, o wi'i: «An ko a barkinaado e hakkunde rewbe ben, awa kadi bidfo mo saawuɗaa on ko barkinaado!

⁴³ E ko honno mi newniranaa yo yumma Koohoojo an on seeno ka an.

⁴⁴ No hito salminaango maa ngon naatirnoo ka noppi an, boobo mo mi saawi on memminii weltaare ka reedu an.

⁴⁵ On hooliifo ko Joomiraado on fodi ɗun kon ko laatotoofun, haray ko malaado!»

Beytol Mariyama ngol

⁴⁶ Onsay Mariyama wi'i:

«Wonkii an kin no manta Joomiraado on.

⁴⁷ Ruuhu an on no weltanii Allaahu on,

on Dandoowo lan,

⁴⁸ bay o liiyii giife makko ɗen e ndee lo'ere an min oo kordfo makko.

Ko ɗun wadi, gila hande kala jamaanu aroyayngu

wi'oyay ko mi barkinaado,

⁴⁹ bay Jom Bawgal on wafanii lan piiji mawnudi, innde makko nden ko hormorteende.

⁵⁰ Awa kadi yurmeende makko nden no layude e hoore ben huloobe mo,

gila e jamaanu hebi e jamaanu.

⁵¹ O golliri doole jungo makko ngon golle mawde.

O saakiti ben waduube e berde mun miijooji townitaare.

⁵² O jippini ben marbe doole ka julle mun laamu.

O towni lo'ube ben.

⁵³ O harniri weelaabe ben piiji moyyi.

O radii alduube ben juufe mehe.

⁵⁴ O faabii *Isra'ila'en, ben jiyaafe makko.

O anditi fii yurmeende makko nden,

⁵⁵ wano o fodirnoo maamaabe men ben e Ibraahiima e jurriya mun on non haa poomaa.»

⁵⁶ Mariyama wondi ɗon e Elisabaatu e nder lebbi tati. Onsay o yilitii ka makko.

Fii jibineede Yaayaa

^a 1:35 1.35 Maa: «ɗuhirte».

- ⁵⁷ Bay hewtii ka Elisabaatu jibinta, o jibini boobo gorko.
- ⁵⁸ No kawtalbe makko ñen e sibbe makko ñen humpitornoo nden yurmeende nde Joomiraado on yedi mo, ñe weltodi e makko.
- ⁵⁹ Ka nallal jeetatabal, ñe ari *sunningol boobo on, ñe faalaa mo innitirde ben makko Zakariyaa'u.
- ⁶⁰ Kono yumma makko yetti haala kan, wi'i: «Oo'o, ko Yaayaa o innetee!»
- ⁶¹ Be wi'i mo: «Hay gooto e musibbe maa ñen innaaka nden innde don!»
- ⁶² Be landori ben boobo on ebbirangol mo juude fii andugol ko honno o innata boobo on.
- ⁶³ Zakariyaa'u torii alluwal, o windi don: «Ko Yaayaa o innetee.» Onsay ñe fow ñe njaldi.
- ⁶⁴ Don kisan, o hetti hunduko makko kon e ñengal makko ngal, o wowli, o jarni Alla.
- ⁶⁵ Onsay yimbe kawtal ngal fow huli, awa kadi kodooli wondi ka hoore pelle Yahuuda ñin fow hollondiri fii kon ko wadi don.
- ⁶⁶ Kala nanufo ñun miijii e ñernde mun, wi'i: «Ko hondun oo boobo laatotoo?» Tawi bawgal Joomiraado on no wondi e makko.
- Beytol Zakariyaa'u ngol*
- ⁶⁷ Bay Zakariyaa'u ben boobo on heewii Ruuhu Seniido on, o woni e haalugol ko o longinaa, o wi'i:
- ⁶⁸ «Mantooore wonanii Joomiraado on, on Alla Isra'iila'en, e nder ko o faabii o sotti jamaa makko on kon.
- ⁶⁹ O yedii en Dandoowo mawdo e nder nduu suudu Daawuuda, on jiyaado makko
- ⁷⁰ wano o daalirnoo e kundule annabaabe makko laabufe ñen gila e duubi feyyunoodi,
- ⁷¹ hisingol en e juude aybe men e kala ajuube en.
- ⁷² Ko nii o yedirnoo maamiraabe men ñen yurmeende, o anditi *ahadi makko seniindi ndin,
- ⁷³ ñun ko woondoore nde o woondannoo ben men Ibraahiima nden
- ⁷⁴ fii jattingol en e juude aybe men ñen e newnangol en rewugol mo e ñaawo kulol
- ⁷⁵ e nder laabal e peewal yeeso makko, e nder ngurndan men ñan fow.
- ⁷⁶ An-le oo boobo, a innete annabaajo Alla Jom Bural on, sabu a hikkanto Joomiraado on yeeso fii moyyinangol mo laawi makko ñin,
- ⁷⁷ fii no o andinira jamaa makko on wonde ko yaafuyee junuubaaji maabe ñin o yedirta ñe kisiyee,
- ⁷⁸ ko fii Alla men on ko heewufo yurmeende, ñun ko nden nde o imminirani en ndaygu immorde ka dow
- ⁷⁹ fii ndayginangol wonbe ka niwre ñen e ñen joodiibe ka ñowdi mayde e fii ardagol en e laawol buttu.»
- ⁸⁰ Paykun kun njandi, ruuhu makko on kadi tiidi. Ko ka wulaa o daakinoo haa jande o feepannoo *Banii-Isra'iila'en.

2

Fii jibineede Iisaa (Mat. 1.18-25)

- ¹ E nder ñen balde don Awgustu lando mawdo Roomu on yamiri winditagol laamateeri makko ndin fow.
- ² Fewndo nden winditannde aranere, hari ko Kiriniyu woni ko halfinaa ardagol leydi Sirii ndin.
- ³ Mo kala winditorayno ka saare mun.
- ⁴ Yuusufu kapun kadi iwri ka diiwal Jaliilu e ndee saare Naasirata fii yahugol ka diiwal Yahuuda, ka saare Daawuuda wi'eteende Bayti-Lahiimi, bay hari ko o jeyaado e nder ñeynguure Daawuuda nden, awa kadi ko e ndun suudu o jeyaa,
- ⁵ fii no o winditodira e Mariyama on yamaado makko, tawi on ko sowiido.
- ⁶ Fewndo ñe wonnoo don, saa'i ka Mariyama jibinta hewti.
- ⁷ O firtii dikkuru makko ndun. O buumi mo e wudere, o wallini e nder kunnawal jamminirgal daabeeji, bay hari ñe hebaali werde ka suudu hoobbe.

Fii Hakkunde Malaa'ikaabe ben e Ngaynaakooŋe ben

⁸ Tawi e on jemma, no woodunoo e ngal diiwal d'on ngaynaakooŋe daakinooŋe fii aynugol gureeli mun d'in.

⁹ Malaa'ikaajo Joomiraado on feepani be, annoora Joomiraado on jalbini nokkuure ka be woni d'on. Be huli fota.

¹⁰ Kono malaa'ikaajo on wi'i be: «Wota on hulu, sabu mido feppinande on Kibaaru Moyyo mo welo-welo moolanaango wonanayngo jamaa on fow.

¹¹ Hande e ndee saare Daawuuda, on dajanaama ton Dandoowo, on-le ko *Almasiihu on, ko kanko woni Joomi on.

¹² Awa seedee mun, on taway boobo penu no buumaa e nder wudere, wallinaa e nder kunnawal.»

¹³ No o gaynirnoo wowlude d'un, d'on kisan konu malaa'ikaabe moolanaangu tawti malaa'ikaajo on, no manta Allaahu on, hiŋbe wi'a:

¹⁴ «Mangural wonanii Allaahu on ka kammu,

buttu wonii e oo aduna,

hakkunde ben be o wadani sulfu makko on!»

¹⁵ Bay malaa'ikaabe ben yentii, ngaynaakooŋe ben wi'indiri: «Mahen Bayti-Lahiimi ndaaroyen ko wadi ton kon, d'un ko koo ko Joomiraado on andini en fii mun!»

¹⁶ Be yahi hepa, be tawoyi Mariyama e Yuusufu ton, tawi boobo penu on kadi no wallinaa ka nder kunnawal.

¹⁷ Bay be yi'ii mo, be fillitii ko be wowlananoo kon fii on boobo.

¹⁸ Kala nanunoobe ko ben ngaynaakooŋe yewtaynoo kon wontiri d'un njalaw.

¹⁹ Mariyama mari d'un fow ka bernde mun, maanditii fii miijitagol.

²⁰ Ontuma ngaynaakooŋe ben yilititii, hiŋbe manta mawnina Allaahu on fii kala ko be nanunoo e ko be yi'i wano be wowlirananoo non tigi.

²¹ Bay balde jeetati d'en timmii, o sunninaa o innaa Iisaa, innde nde malaa'ikaajo on todfaninoo boobo on nden ado neene makko saawude mo.

Fii no Iisaa Weebitiraa Yeeso Joomiraado on

²² Bay palaade fii labbinagol maŋbe ngol timmii, wano Sariya Muusaa on wiirunoo non, be nabi boobo on *Yerusalaam fii weebitangol mo Joomiraado on,

²³ (wano windori non ka Sariya Joomiraado on: «Kala boobo gorko afo on ka neene mun ko Joomiraado on jeyi.»),^b

²⁴ e fii ittugol sadaka legetereji d'idi maa gabooji kecci d'idi wano wiiranoo non ka Sariya Joomiraado on.

²⁵ Tawi no woodunoo Yerusalaam gorko wi'eteedo Sim'uunu. On ko feewudo e kadi ko rewowo Joomiraado on. Himo tijjaninoo *Isra'iila'en on Dandoowo, tawi kadi *Ruuhu Seniido on no e hoore makko.

²⁶ Ruuhu Seniido on feppinanno mo wonde o maayataa ado o yi'ude Almasiihu Joomiraado on.

²⁷ Ruuhu Seniido on ardii mo haa ka *juulirde mawnde. Fewndo ko mawbe paykun kun addata kun, d'un ko Iisaa, fii laatinangol kun aadaaji maŋbe tippude e Sariya Muusaa on,

²⁸ kanko Sim'uunu o tambii paykun kun ka juufde makko, o jarni Alla, o wi'i:

²⁹ «Jooni non, yaa an Joomiraado,

a accay jiyaado maa on maaya e nder buttu

wano daalirannoda mo non,

³⁰ sabu mi yi'irii gite an d'en kisiyee iwrufo e maa on,

³¹ mo moyyindaa yeeso jamaaji d'in fow,

³² d'un-le ko ndaygu hentinanayngu leyyi aduna on fow

e darja wonanaydo jamaa maa *Isra'iila on.»

³³ Ben makko e yumma makko njaldi fii ko wowlanoo fii makko kon.

³⁴ Sim'uunu du'anii be, wi'i Mariyama neene paykun kun: «Awa kon paykun wonoyay fii libugol woŋbe, banta beya e nder leydi Isra'iila ndin e fii wonugol maande nde yimbe ben yeddata,

³⁵ e fii no miijooji berde buy feepira. An kadi a heŋay nguli bernde wa tufiraande kaafa.»

³⁶ Tawi no woodunoo d'on kadi debbo haaloowo ko Alla longini d'un wi'eteedo Hannatu, on ko gedal Fanu'iila, jeyaado e bolondaa Asiira, duubindo fota. On ko yeru duubi jeedidi wondunoo e moodi mun gila curbayaagal makko.

^b 2:23 2.23 Maa:«Kala boobo gorko afo on ka neene mun noddroyte laabufo Joomiraado on.» Egg. 13.2, 13.12 e Lew. 12.6

³⁷ Ontuma o heynii haa o hefi duubi cappande jeetati e nay. E nder d'un kadi, o iwataano ka juulirde mawnde, himo duuminoo ton e rewugol Alla, hoora, toroo jemma e jalorma.

³⁸ On debbo hewti e on saa'i tigi, himo jarna Alla, himo wowlana kala tijjinoofo hisineede ndee saare Yerusalem fii kun paykun.

³⁹ Bay Yuusufu e Mariyama wadfi ko Sariya Joomiraado on yamiri kon fow, be yilitii ka saare maŋbe Naasirata, d'un ko e nder Jaliilu.

⁴⁰ Tawi paykun kun no njandude tun tiida e nder ko kun heewata faamu kon. Awa kadi sulfu Alla on no e hoore makkun.

Fii Iisaa Paykun ka Juulirde Mawnde

⁴¹ Tawi mawbe Iisaa ben yahayno hitaande kala Yerusalem fii *Juldeere Yawtaneede nden^c.

⁴² Bay kun hefii duubi sappoo e d'idi, be yaadi e makkun e nden juldeere wano woowiri non.

⁴³ Bay juldeere nden feyyii, mawbe paykun kun hooti, kono kapun paykun kun, d'un ko Iisaa, luttiti Yerusalem, tawi mawbe makkun ben andaali.

⁴⁴ Bay hiŋbe sikka paykun kun no wondi e be be arduoo ben, be yahi yeru jallal. Onsay be woni e d'abŋitugol kun e hakkunde siŋbe maŋbe ben e andindiraaŋbe maŋbe ben.

⁴⁵ Bay be yiitaali kun, be yilitii Yerusalem fii d'abŋitooygol kun.

⁴⁶ Balde tati baawo d'un, be tawoyi kun ka juulirde mawnde, hikun joodii hakkunde karamokoobe ben, heftii be, e kadi hikun landotonoo be lande.

⁴⁷ Nanunooŋbe hikun yewta ben fow ŋaldi sabu hakkille makkun d'en e ko kun jaabotonoo kon.

⁴⁸ Bay mawbe makkun ben yi'i kun, be ŋaldi, neene makkun wi'i kun: «Boobo an, ko hondun wafandaa men d'un? E hino d'un fow min e ben maa meden d'abŋitude ma e nder sokola!»

⁴⁹ Kun wi'i be: «Ko fii hondun d'abŋitirton mi? Hari on andaa mido haani wonude ka suudu Ben an?»

⁵⁰ Kono kambe be faamaali ngol kongol ngol kun haalani be.

⁵¹ Ontuma kun yiltodi e maŋbe Naasirata, kun yankinani be. Neene makkun mari d'in piiji fow ka bernde mun maanditii.

⁵² Tawi kun paykun, d'un ko Iisaa, no mawnude tun, faamu makko on kadi ko yeeso tun woni yaarude, himo beydoo tun welude Allaahu on e yimbe ben.

3

Fii Waaju Yaayaa ngun

(Mat. 3.1-12; Mrk. 1.1-8; Yhn. 1.19-28)

¹ Ka laamu Tibariiyu hefi duubi sappoo e jowi d'on, d'un ko lando mawdo Roomu on, fewndo onsay hari ko Pilaatu Pontii woni lando diiwal Yahuuda ngal, tawi ko *Heroodu laamii diiwal Jaliilu ngal, tawi ko Filiipu mippiraawo makko on kadi laamii dee leyde doo, d'un ko Ituuriya e Taraahuuniti, tawi ko Lisaaniyu laamii diiwal Abiliya ngal,

² fewndo Hannaana e Qayaafa wonnoo *yottinoobe mawbe sadaka, Allaahu on daalanno Yaayaa mo Zakariyaa'u ka wulaa.

³ Onsay Yaayaa yahi daande Yurdayniwol fow himo waajoo yimbe ben yo be aru be *lootee maande tuubuubuyee fii yo junuubaaji maŋbe d'in yaafe

⁴ wano windori non ka deftere fii d'ii kongudfi annabi *Isaaya:

«Kaa hawa ko hawa ewnotofo ka wulaa, wi'a:

Moyyinee laawol Joomiraado on,

fewnon juri makko d'in.

⁵ Ayde d'en fow uddete,

pelle njane e tosooke den fow joltinee.

Date boylliide den fewnee,

laawi kaanudfi d'in newdinee.

⁶ Kala nedd'anke yi'ay kisiyee iwrufo ka Alla on.»^d

⁷ O wi'ayno d'in jamaaji araydi e makko fii *lootegol maande tuubuubuyee: «Ko onon yo iwdi kuura! Ko hombo tindini on dogugol tikkere aroyaynde nden?»

⁸ Awa yo kuufde mon den hollu wonde on tuubii. Hara on hooloraali wi'ugol wonde ko Ibraahiima woni maama mon, ko fii mi andinii on, Alla no waawi wattude dee kaaye doo fiifbe Ibraahiima.

⁹ Toode teenirde nden no waalii ka binde ledde. Kala leggal ngal rimataa fiifbe moyyube, ngal soppete, ngal bugee ka yiite!»

¹⁰ Onsay yimbe ben landii mo: «Ko hondun men wadata jooni?»

¹¹ O jaabii be: «Kala marfo dolokkaaji didi yo sendodu di e mo maraa. Kala jogiifo kadi paameteo yo o warru wano non.»

¹² Yantoofo* sagalle ben ari e makko fii lootegol maande tuubuubuyee, be wi'i mo: «Karamoko, ko hondun men haani wafude?»

¹³ O wi'i be: «Wota on yantu toonin ko yamirafon kon.»

¹⁴ Suufaafo goo kadi landii mo: «Menen-le, ko hondun men haani wafude?»

O jaabii be: «Wota on jattu hay gooto kaalisi, wota on ittin hay gooto e hoore toope, yo njoddi mon ndin yonu on.»

¹⁵ Tawi mo bee e maafbe no miijotonoo ka bernde mun si tawii wonaa Yaayaa woni *Almasihu on, ko fii hari jamaa on no sabbinoo on.

¹⁶ Kanko Yaayaa o jaabii be, o wi'i: «Min, ko ndiyan mi woni on lootirde, kono burfo lan doole on, mo mi hewtaa hay firtugol boggi pafe mun, no arude. On non ko *Ruuhu Seniifo on e yiite o lootirta on.

¹⁷ Himo jogii feeteewo makko ngon ka jungo, ko o hentinira bete^d makko on, o moofa paameteo on ka beembal makko, o sunnira foron on yiite nge daanotaako.»

¹⁸ Tawi Yaayaa no feppinanaynoo jamaa on Kibaaru Moyyo wondude e waajuuji heewuufi.

¹⁹ Kono fay Yaayaa felii *Heroodu lando diiwal ngal, sabu ko on resi sonnaajo yumma-gooto mun on kon, dun ko debbo wi'eteefo Heroodiyya, wondude e kala bonnereji di o wafaynoo,

²⁰ onsay Heroodu beyditiri dun hendagol Yaayaa, soka mo.

Fii no Iisaa Lootiraa

(Mat. 3.13-17; Mrk. 1.9-11)

²¹ Fewndo ko jamaa on fow ari fii lootegol maande tuubuubuyee, Iisaa kadi lootoraa. Fewndo ko o du'otoo, kammu ngon udditii,

²² Ruuhu Seniifo on yetti mbaadi gabooru tippii e makko. Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko an woni Bidfo an yidaado on, mido weltor-maa.»

Fii Iwdi Iisaa ndin

(Mat. 1.1-17)

²³ Ko Iisaa fudfii waajaade, ko wa mo duubi cappande tati. Ko o tuumanoodo wonugol gedal Yuusufu, on bidfo Helii,

²⁴ mo Matsaata, mo Lewi, mo Malkii, mo Yanna, mo Yuusufu,

²⁵ mo Mataasiyaa, mo Amuusa, mo Naahuuma, mo Haslii, mo Najji,

²⁶ mo Maasa, mo Mataasiyaa, mo Sim'ii, mo Yuusuka, mo Yahuuza,

²⁷ mo Yuuhanna, mo Reesa, mo Zarubaabila, mo Sa'alti'iila, mo Neerii,

²⁸ mo Malkii, mo Addii, mo Qusaama, mo Almudaama, mo Iiri,

²⁹ mo Yuusii, mo Aliyaasaru, mo Yuriima, mo Matsaata, mo Lewi,

³⁰ mo Sim'uunu, mo Yahuuda, mo Yuusufa, mo Yuunaana, mo Alyaqiima,

³¹ mo Malayaa, mo Maynaana, mo Mataasa, mo Naasaana, mo Daawuuda,

³² mo Yassaa'u, mo Obiida, mo Bo'aaza, mo Salmaana, mo Nahasuuna,

³³ mo Ammiina-Daaba, mo Adumiina, mo Arnii, mo Hasruunu, mo Faarisa, mo Yahuuda,

³⁴ mo Yaaquuba, mo Issaaqa, mo Ibraahiima, mo Taaraha, mo Naahuura,

³⁵ mo Seruuja, mo Ra'uwa, mo Faalaja, mo Aabira, mo Saalaha,

³⁶ mo Kiinaana, mo Arfaksaada, mo Saama, mo Nuuhu, mo Laamaka,

³⁷ mo Matuusaalaha, mo Hanuuka, mo Yaarada, mo Mahalaliila, mo Kiinaana,

³⁸ mo Anuusa, mo Siita, mo *Aadama, mo Allaahu on.

4

Fii no Ibuliisa Ndarndori Iisaa

(Mat. 4.1-11; Mrk. 1.12-13)

^d 3:17 3.17 Maa: «gete».

¹ Iisaa iwi Yurdayniwol no heewi *Ruuhu Seniido on. Ruuhu on nawri mo ka wulaa.

² Ko ton Ibuliisa ndarndii mo fodde balde cappande nay. O jaamaali hay fus e nder den balde don fow. Bawto dun o weelaa.

³ Onsay Ibuliisa wi'i mo: «Si tawii ko a *Bidfo Alla, yamir ndee hayre yo nde wontu jaamete.»

⁴ Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: <Nedfo hinaa jaamete tun wuurirta.> »e

⁵ Onsay Ibuliisa nabi mo ka buri toowude, o holli mo laamateeriji aduna on fow yeru hinyaango yiitere.

⁶ O wi'i mo: «Mi jonnete laamu e hoore majji di fow wondude e darja majji on, bay mi jonnanooma di, awa-le mi okkay di mo mi faalanaa woo.

⁷ Si tawii a sujjanii lan, dii fow wontante.»

⁸ Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: <Ko Alla Joomiraado maa on sujiantaa, rewaa mo kanko tun.> »f

⁹ Ibuliisa nawri mo kadi Yerusalaam, jodfinoyi mo ka hoore warpakere *juulirde mawnde, o wi'i mo: «Si tawii ko a Bidfo Alla, hocco don, cikkoɗaa ka leydi,

¹⁰ ko fii no windii wondema: <O yamiray malaa'ikaabe makko ben fii maa, yo be reene,

¹¹ awa kadi be tamborte juude maɓbe den fii wota koyngal maa ngal feggo e hayre.> »g

¹² Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: <Wota a ndarndo Joomiraado on, on Alla maa.> »h

¹³ Bay Ibuliisa lannii mo ndarndaade e dii doo fow, o pottitii mo haa o eɓba feere goo.

Fii Golle Iisaa den Jaliilu

(Mat. 4.12-17; Mrk. 1.14-15)

¹⁴ Iisaa yiltodi e bawgal Ruuhu Allaahu on ka diiwal Jaliilu. Fii makko andii e nokkeeli heeduɗi don dii fow.

¹⁵ O jannayno ka juulirde maɓbe. Yimbe ben fow manti mo.

¹⁶ O yahi Naasirata ka o ne'aa don. E *jalaande fowteteende nden, dun ko asewe, o naati ka juulirde wano o woowiri non. O immii fii jangugol.

¹⁷ O jonnaa deftere annabi Isaaya nden, o udditi nde, o hawrondiri e cortewol ka fundoo windii:

¹⁸ «Ruuhu Joomiraado on no e hoore an, sabu ko min woni Subaado on

fii feɗɗinangol miskinbe ben Kibaaru Moyyo on.

O nelii lan

fii hollitugol nangaabe ben hettugol hoore mun,

hollita bumbe ben hettugol giide mun den,

hollita njaggaabe ben kadi hettugol hoore mun,

¹⁹ e fii humpitugol on ndee hitaande nde Joomiraado on wadi moyyere mun nden e mun.»i

²⁰ Ontuma o pobbi deftere nden, o jonni nde wallitotoodo on, o jottii. Tawi yimbe ben fow ka nder juulirde no punnii mo.

²¹ Onsay o wi'i be: «Oo daaluyee mo nanirdon noppi mon dii laatike hande.»

²² Fow seeditanii mo, ɗaldidi e dii konguɗi makko moyyi di o yewtaynoo, hiɓe wi'a: «Wonaa bidfo Yuusufu on nii?»

²³ Iisaa wi'i be: «Midɗo andi on wowlanay lan ngol tindol doo: Nawndoowo, jawndu hoore maa tigi. Kala ko men nani wadfi Kafernahuu, wadu dun kadi ka leydi maa doo.»

²⁴ O wi'i be kadi: «Mi wowlanay on haqiiqa, annabaajo hay e gooto teddinaaka ka leydi mun.

²⁵ E hino goonga ko mi woni on wowlande: E fewndo jamaanu Iliiya, hari keynguube buy no woodi e nder leydi Isra'iila. Ko fewndo onsay wonnoo duubi tati e lebbi jeegoo kammu ngun no uddii ndiyan dan toɓbaali, heege tiidunge wadi e leydi ndin fow,

²⁶ kono hari Iliiya nulaaka e hay gooto e ben keynguube, si hinaa e debbo keynguugo mo Sarfati, dun ko e nder leydi Siduuna.

²⁷ Tawi kadi e fewndo jamaanu annabi Iliyaasa, be damajan buy no leydi Isra'iila, kono hari hay gooto e maɓbe sellinaaka, si hinaa oo Siriyankeejo wi'eteedo Na'amaana.»

²⁸ Bay be nanii dii konguɗi makko, wonnoobe ka nder juulirde ben fow tikki.

²⁹ Be immii, be dupiri mo ka baawo saare, be nabi mo haa ka fello ngon yellitii fon fii bugagol mo ley. Tawi nden saare ko e falo ngon fello darnaa.

³⁰ Kono o ukkitii hakkunde maɓɓe, o feyyi, o yahi.

Fii no Iisaa Raɗori Jinna, Nawndiri Nabbeeli Buy
(Mrk. 1.21-28)

³¹ Iisaa yahi Kafernahuu, nden saare ko jeyaande e diiwal Jaliilu, himo janna e nalaande fowteteende nden, ɗun ko aseweere nden.

³² Ko o jannaynoo kon ɗaldini jamaa on, sabu himo wowliraynoo bawgal.

³³ Tawi no ka nder juulirde ton nedɗo mo jinnawii bonngii nangi, on sonki, wi'i:

³⁴ «Hey, ko hondun faalanadaa men, an Iisaa oo jeyaado Naasirata? Hara ko mulugol men arandaa? Min miɗo andi ko hombo wonu-maa, ko a *Seniido mo Alla!»

³⁵ Onsay Iisaa yamiri ngii, wi'i: «Fanku, yaltaa e oo nedɗo!» Jinnawii ngin libi mo hakkunde maɓɓe, ngii yalti e makko, ngii barminaali mo.

³⁶ Fow ɗaldii, no wi'indira: «E ko hondun woni ngol kongol? Oo no yamira jinnaaji bonɗi ɗin e hoore doole e bawgal, ɗi yalta!»

³⁷ Kibaaru fii makko lolli e nokkeeli heeduɗi ɗon ɗin fow.

³⁸ Bay o iwii ka juulirde, o yahi ka galle Sim'uunu. Tawi esiraawo Sim'uunu suddiido on no nawni nawnaare nguli-bandu tiiduki. Be torii mo kanko Iisaa ballal.

³⁹ O ugginii e hoore makko, o yamiri nawnaare nden, nde yalti e makko. Don kisan on immii, o woni e kurkanagol be.

⁴⁰ Bay naange ngen mutii, kala marnooɓe ɗawɗo noone ɗaw fow, be addi be e makko. O *fawi juude makko ɗen e hoore mo kala e maɓɓe, o sellini be.

⁴¹ Tawi kadi jinnaaji no yaltude e buy e maɓɓe, hara hiɗi sonka, wi'a: «Ko an woni Bidɗo Alla on!» Kono o toɗani ɗi, o salii ɗi wowla, ɓay hari hiɗi andi ko kanko woni *Almasiihu on.

⁴² No weetirnoo bimbi, Iisaa yalti yaari e nokkuure wulɗinnde. Jamaaji ɗin woni e dabɓitugol mo, be ari haa e makko. Be faalaa mo tongude fon, hara o accaali be ɗon.

⁴³ Kono o wi'i be: «Bee mi feppinana ɗeya ca'e kadi Kibaaru Moyyo on, ɗun ko kibaaru fii *laamu Alla ngun, sabu ko fii ɗun mi neliraa.»

⁴⁴ Onsay o woni e waajagol ka juulirde diiwal Yahuuda.

5

Fii Taalibaabe be Iisaa Adii Noddude ben
(Mat. 4.18-22; Mrk. 1.16-20)

¹ Nande goo, tawi Iisaa no e daande nduu *Weendu Jaani-Saarata. Tawi jamaa no dupindira e fee makko fii heɗagol daaluyee Allaahu on.

² O haynii laakoy ɗiɗoy ka sera weendu, tawi yungooɓe ben no jippii fii lootugol *jalaaji maɓɓe ɗin.

³ O yawi e gokkun e koy laakoy, ɗun hawrondiri e kun Sim'uunu kun, o yamiri onɗon wofɗintingol be penceen on seeda. Ontuma o joodii e nder makkun, o woni e jannugol jamaa on.

⁴ Bay o gaynii jannude, o wi'i Sim'uunu: «Nawru laakun kun ka luggi ɗon, bugoɗon jalaaji mon ɗin, nanganon liyyi.»

⁵ Sim'uunu jaabii mo: «Jom amen, oo jemma feyyuɗo ɗoo fow meɗen yungude, men hebaali hay fus. Kono sabu ko maakuɗon kon, mi bugoto jalaaji ɗin.»

⁶ Bay be wadii ɗun, be nangi liyyi ɗuududi, benii jalaaji maɓɓe ɗin fudɗii tayude.

⁷ Onsay be ɓaayi ɓeya wondiɓɓe maɓɓe wonɓe e kuma laakun fii ko ara wallitoo be. Ben ari be hebbini laakoy koy ɗiɗoy non, haa koy faalaa mutude.

⁸ Bay Sim'uunu Petruusu yi'i ɗun, o yani e ley koyɗe Iisaa, o wi'i: «Koohoojo an, wofɗitee lan, sabu min ko mi junuubankeejo!»

⁹ Nalaw heɓi mo, heɓidi mo e be o wondunoo ben fow, sabu ngol nangugol ɗin liyyi.

¹⁰ Ko wano non kadi Yaaquuba e Yuuhanna ɓee ɓiɓɓe Zabadii wondiɓɓe Sim'uunu ɗaldirnoo.

Onsay Iisaa wi'i Sim'uunu: «Wota a hulu, gila jooni a wonay yungoowo yimbe.»

¹¹ Onsay be artiri laakoy koy ka penceen, be acci fow ɗon, be jokki mo.

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan
(Mat. 8.1-4; Mrk. 1.40-45)

¹² Tawi Iisaa no e saare goo. Onsay mo ɗamajan heewi e bandu mun yi'i mo, ari yani yeeso makko. O jeeji mo, o wi'i: «Koohoojo, si hiɗon faalaa, hiɗon waawi lan sellinde, mi laaba!»

¹³ Iisaa fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Mid'o faalaa, laato selludo laabaa.» Don kisan damajan dan yalti e makko.

¹⁴ Onsay o wi'i mo: «Wota a wowlan d'un hay gooto. Kono non a yahay hollitoyodaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka fii ko labbinadaa kon wano Muusaa yamiri non fii yo d'un wonan be seedee.»

¹⁵ Kono tawi innde makko nden no burtude lollude, jamaaji buy moobii fii jentagol mo e fii pawndegol pabbeeli maŋbe,

¹⁶ kono tawi Iisaa no woowunoo pottitaade ka weddii, toroo Alla.

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujjo

(Mat. 9.1-8; Mrk. 2.1-12)

¹⁷ Nande goo tawi Iisaa no jannude. Hari *Fariisiyaabe e jannooŋbe fii Sariya on no joodfii don, hiŋbe iwri e kodooli diiwal Jaliilu ngal fow e diiwal Yahuuda ngal e ka saare Yerusalem. Tawi bawgal Joomiraado on no wondi e makko no o pawndira.

¹⁸ Tawi kadi wobbe arii no rondii jukkudo e boggi-dimbordii. Hiŋbe daŋba fii no be naadira mo ka nder suudu, be wallina mo yeeso Iisaa.

¹⁹ Bay be hebaali ka be naadira mo sabu duufugol jamaa on, be yawdi e makko ka hoore suudu, be tufi ton yolnde, be tippindini mo e boggi-dimbordii d'in e hakkunde jamaa on yeeso Iisaa.

²⁰ Bay Iisaa yi'ii gomdinal maŋbe ngal, o wi'i: «Musid'fo, junuubaaji maa d'in yaafaama.»

²¹ Onsay Fariisiyaabe ben e jannooŋbe fii Sariya on woni e wi'indirgol: «Ko hombo woni oo hoynoowo? Ko hombo waawi yaafaade junuubu ko wonaa Alla?»

²² Iisaa andi d'in miijooji maŋbe, o wi'i: «Ko hondun miijantodon d'un ka berde mon?»

²³ Enee, hakkunde wi'ugol <junuubaaji maa d'in yaafaama> e <immo yahaa>, ko hondun e d'ii doo buri weebude?»

²⁴ O wi'i kadi: «Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna doo fii yaafagol junuubaaji», o wi'i jukkudo on: «Immo yettaa boggi-dimbordii maa d'in, hootaa ka maa.»

²⁵ On immii don kisan e tawnde maŋbe, o yetti boggi-dimbordii makko d'in, o hooti ka makko, himo manta Alla.

²⁶ Kaawee hebi be fow, be manti Alla, be huli fota, hiŋbe wi'a: «Hande men yi'ii huunde hawniinde!»

Fii no Matta Jokkiri Iisaa

(Mat. 9.9-13; Mrk. 2.13-17)

²⁷ Bawto d'un, Iisaa yalti. Ko o yahata, o yi'i yantoowo sagalle wi'eteedo Lewi no joodfii ka yantirde sagalle. O wi'i: «Aru jokkaa mi!»

²⁸ Lewi acci don ko o joginoo kon fow, o immii, o jokki mo.

²⁹ Lewi wadani mo caatal mawngal ka mun, yimbe buy yantooŋbe sagalle wondude e yimbe goo joodfodi e maŋbe.

³⁰ Fariisiyaabe ben e jannooŋbe fii Sariya on jeyaabe e fedde maŋbe nden nuni taalibaabe Iisaa ben, be wi'i be: «E ko fii hondun naamidanton, yaridon e junuubankeefe ben e yantooŋbe sagalle ben?»

³¹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Hinaa selluŋbe ben hatonjini e pawndoowo, kono ko pawbe ben.

³² Min, wonaa noddugol feewuŋbe ben mi arani, kono ko junuubankeefe ben fii yo be tuubu.»

Landal fii Hoorugol

(Mat. 9.14-17; Mrk. 2.18-22)

³³ Onsay wobbe wi'i mo kanko Iisaa: «Taalibaabe Yaayaa ben e taalibaabe Fariisiyaabe ben kapun hooray, juula soono woo. An-le, be maa ben no naamude, yara!»

³⁴ Iisaa jaabii be wi'i: «Taw si on waaway hoorinde njaatigiibe jom jomba nande peera on, hara himo wondi e maŋbe?»

³⁵ Aray e saa'i nde jom jomba pottinaa e hakkunde maŋbe, onsay e den balde don be hooray.»

³⁶ O haalani be ngal misal doo, o wi'i: «Hay gooto yettataa ceelol bagi keso, walkira dolokke kid'fo. Si hinaa d'un, haray ontigi bonni kesun d'un, walkere nden kadi yaadataa e kid'dun d'un.

³⁷ Hay gooto loowataa njaram *wiiju kesan e nder bootooji guri kid'di. Si hinaa d'un, dan njaram kesan wonay sabu ko feeri d'in guri, njaram dan hibba, bootooji guri d'in kadi bona.

³⁸ Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee.

³⁹ Kala yarudo njaram kid'dan faaletaake njaram kesan, ko fii o wi'ay: «Ko kid'dan dan furi welude.» »

6

Landal fii Nalaande Fowteteende nden

(Mat. 12.1-8; Mrk. 2.23-28)

¹ E aseweere goo, dun ko *nalaande fowteteende nden, hari Iisaa no rewude e gese ngawri, taalibaabe makko ben no woocora cawti den gese, worsa di, naama.

² Fariisiyaabe* goo wi'i: «Ko hondun wadanton koo ko dagaaki e nalaande fowteteende nden?»

³ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali ko Daawuuda wadunoo kon fewndo o weelaa, kanko e yimbe wondunoobe e makko ben?»

⁴ O naati ka nder suudu Alla, o yetti birediije weebitaade fii sadaka den, o naami ko daganinoo *yottinoobe sadaka ben tun kon, o okkori kadi wondube e makko ben.»

⁵ Onsay o wi'i: «Ko *Bii-Aaden on woni jom nalaande fowteteende nden.»

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo

(Mat. 12.9-14; Mrk. 3.1-6)

⁶ E aseweere goo, Iisaa naati ka juulirde, o woni e jannugol. Tawi godfo no nder ton mo jungo mun naamo maayi.

⁷ Nde tawnoo jannoobe fii Sariya on ben e Fariisiyaabe ben no faalaa hebude ko be lamitora, be toopa Iisaa, tawi hiibe ndaara si o pawnday e asewe, dun ko nalaande fowteteende nden.

⁸ Kono tawi Iisaa no andunoo din miijooji maabe. Onsay o wi'i maaya-jungoojo on: «Immo darofaa ka hakkunde doo.» On immii, darii.

⁹ Onsay Iisaa wi'i be: «Mi landike on, hara no dagii ka godfo wada ko moyyi maa ko boni, danda wonkii maa wona sabu makki e aseweere?»

¹⁰ Onsay o ndaari be fow, o wi'i on nedfo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, jungo makko ngon selli.

¹¹ Dun tikkini Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on ben fota, be woni e yeddondirgol ko hondun be wadata Iisaa.

Fii no Iisaa Subori Sahaabaabe mun ben

(Mat. 10.1-4; Mrk. 3.13-19)

¹² E nder den balde don, Iisaa yaari ka fello fii toragol Alla, o waali toraade.

¹³ Bay weetii, o noddi taalibaabe makko ben, o subii sappoo e difo e maabe, o todfii be *sahaabaabe:

¹⁴ dun ko Sim'uunu, on mo o jammi Petruusu, e Andaraawu neene-gooto Sim'uunu on, e Yaaquuba e Yuuhanna e Filiipu e Bartolomaawu

¹⁵ e Matta e Tooma e Yaaquuba mo Alfaa e Sim'uunu tawdaafo e fedde *Zelotiibe ben,

¹⁶ e Yahuuda mo Yaaquuba e Yudaasi Iskariiyu, janfoytodfo mo on.

Fii Waaju ngun ka hoore Fello

(Mat. 4.23-25; Mrk. 3.7-11)

¹⁷ Iisaa jippodi e ben taalibaabe be o subii, o darii e nokkuure ndeylere ka falo. Tawi taalibaabe makko duudube no e nden nokkuure, wondude e jamaa moolanaafo iwrufo e cende den fow e diiwal Yahuuda ngal e saare Yerusalaam nden e dii banjeegi Tiiri e Siduuna ka daande baharu.

¹⁸ Ben ko arnoobe hedagol mo e fii pawndegol nabbeeli mun. Be jinna tampinnoo ben sellinaa.

¹⁹ Awa kadi mo kala e maabe no faalanoo mo meemude, bay himo wondunoo e bawgal pawndaynoongal be fow.

²⁰ O banti gite makko den, o ndaari taalibaabe ben, o wi'i:

«On malii yo onon miskinbe,

bay *laamu Alla ngun ko onon wonani.

²¹ On malii yo onon weelaabe fewndo doo,

bay on harnoyte.

On malii yo onon wulloobe fewndo doo,

bay on weltoyto.

²² On wonay malaabe nde yimbe ben api on

e nde be radii on, be yenni on,

be piddini inde mon den sabu Bii-Aaden on.

²³ Nden pande, weltee, jijnon welo-welo,
 bay hid'on maranaa njoddi mawndi ka kammu,
 ko fii ko nii kadi mawbe maβbe ben warraynoo annabaabe ben.

²⁴ Kono bone wonanii on onon aldube ben,
 bay on hendike neweende ko mon kon!

²⁵ Bone wonanii on onon bee haarube jooni,
 bay on weeloyte.

Bone wonanii on onon bee jaloobe hande,
 bay on yoomoyay wullon.

²⁶ Bone wonanii on nde yimbe ben fow wowli on ko moyyi,
 bay ko non mawbe maβbe ben wowliraynoo
 fii bee waditiibe annabaabe.»

Fii Yidugol Aybe mun

²⁷ «Kono min mi wi'ay on yo onon bee hediiibe lan: Yidee aybe mon ben, moyyodon e arube on ben,

²⁸ du'anodon huɔoobe on ben, toranodon tampinoobe on ben.

²⁹ Mo bantike ma e wabbugo, tudan mo ngoya kadi. Mo jattii ma waramba, wota a hadu mo yettude fokiya on kadi.

³⁰ Okkor kala toriido ma, hara kadi a yantaali ko maa kon e juude jattube ma ben.

³¹ Wadaneeyimbe ben wano faaliradon yo be wadan on non.

³² «Si on yidii yidube on ben, haray ko moyyere honde heboyton? Ko fii hay junuubankeebe ben no yidi yidube be ben.

³³ Si on moyyike e moyyiibe e mo'on ben, haray ko moyyere honde heboyton? Hay junuubanke'en ko non warrata.

³⁴ Si on jawlii be tanyinidon yobitay on ben, haray ko moyyere honde heboyton? Hay junuubanke'en jawlindiray fii yo be yobitindir.

³⁵ Kono yidee aybe mon ben, wadanon be ko moyyi, jawlon be hara on habbaaki yobiteede. Dun on heboyay njoddi mawndi, wonoyon kadi biβbe Jom Bural on, sabu himo moyyani dullube ben e bonbe ben.

³⁶ Wonee yurmeteebe wano Baaba mon Jom Bural on woniri Yurmeteedo non.»

Fii Naawitagol

(Mat. 7.1-5)

³⁷ «Wota on jaawu, d'un on jaawetaake. Wota on felu, d'un on feletaake. Yaafee, d'un on yaafoyte.

³⁸ Okkee, d'un on okkorte. On etirante sariyaare yedɔfunde, timmunde, yeyaande haa juuri, wadanedon ka jiifaaji mon. Ko fii ko sariyaare nde etirdon nden etirantedon.»

³⁹ O wowlani be ngal misal d'oo, o wi'i: «Hara bundo no waawi d'owude bundo? Hara be d'ido non be yanidaali e nder ngayka?

⁴⁰ Taalibaajo buraa karamoko mun. Kono kala taalibaajo eltiido wa'ay wa karamoko mun.

⁴¹ «Ko honno yiirataa lojol wongol ka yiitere musidɔ maa on, hara a yi'aali falimawal wongal ka yiitere maa ngal?

⁴² Ko honno wawrataa wi'ude musidɔ maa: «Musidɔ, accu mi ittane lojol ngol ka yiitere maa», hara an, a wattanaali yiila e falimawal wongal ka yiitere maa ngal? Ko an yo faasiqiijo, ittu taho falimawal wongal ka yiitere maa ngal, onsay non a yi'ay no ittiranaa musidɔ maa on lojol wongol ka yiitere makko ngol.»

Misal Yettaangal e Leggal e Bibbe Mun

(Mat. 7.16-20, 12.33-35)

⁴³ «Leggal moyyal rimataa biβbe bonbe, wano non kadi leggal bongal rimataa biβbe moyyube.

⁴⁴ Leggal kala no anditiree biβbe mun: ko fii on ittataa yibbe e bulle-konon, wano non kadi on ittataa sungalaj e bulle-bete.

⁴⁵ Nedɔ moyyo on yaltinay moyyere ka moyyuki bernde mun, nedɔ bondo on kadi yaltina bonki ka bonki mun, ko fii ko ko heewi e bernde woo hunduko wowlata.»

Fii Ninnugol Waajuji d'in

(Mat. 7.24-27)

⁴⁶ «Ko fii hondun noddanton mi «Koohoojo, Koohoojo», hara on wafataa ko mi wi'i on kon?

⁴⁷ Kala neddo ardo e an, nani waajuuji an din huutori di, mi hollay on no on wa'i.

⁴⁸ On no wa'i wa darnudo suudu. Hara o jasu gaawol luggungol haa e fetere, o fuddii fon mahude. Nde waamere nden wadi, ndiyan dan ari e suudu ndun, dan waawataa ndu dillinde, ko fii daroodi mayru on no tiidi.

⁴⁹ Kono kala nanudo kongudi an din, huutoraali di, on no wa'i wa darnudo suudu ndu jasanyaaka gaawol. Ilol ndiyan dan hawri e mayru tun, ndu yani kisan, fii mayru on mula few.»

7

Fii Kurkaadu Suufaajo on

(Mat. 8.5-13; Yhn. 4.46-54)

¹ Bay o gaynii waajaade jamaa heditiido mo on, o naati Kafernahuum.

² Tawi hooreejo suufaabe teemedere no mari kurkaadu ndu o yidunoo, hari ndun no nawni haa moggo mayde.

³ Bay o nanii fii Iisaa, o nuli mawbe *Yahuudiyankeefe goo e makko fii toragol mo arugol jawndana mo ndun kurkaadu makko.

⁴ Bay be arii be tawii Iisaa, be jeeji mo be multi, be wi'i: «Himo handi e wafaneede dun,

⁵ ko fii himo yidi lepol men ngol, awa-le kadi ko kanko darni juulirde amen nden.»

⁶ Iisaa yaadi e maabe.

Bay o battike suudu hooreejo suufaabe ben, on suufaajo nuli yibbe mun goo e Iisaa ko wi'a mo: «Koohoojo, wota on tampintino, sabu mi foddaa e mo'on ka suudu an.

⁷ Ko dun wadi si min tigi mi foddaa e arugol haa ka mon. Kono maakee tun kongol gootol, kurkaadu an ndun ndikkay.

⁸ Ko fii min tigi ko mi wondo e ley kongol hooreefe goo, min kadi mido mari suufaabe wonbe e ley kongol an. Si mi wi'ii goddo e ben <yahu>, o yahay. Si mi wi'ii oya on <aru>, o aray. Awa kadi si mi wi'ii kurkaadu an ndun <wadu dun>, ndu wad'ay.»

⁹ Bay Iisaa nanii din kongudi makko, o njaldi, o fewti e jamaa jokkudo mo on, o wi'i be: «Mi andinii on, hay ka *Isra'iila'en mi yi'aali neddo gomd'indirdo wa oo.»

¹⁰ Bay nulanoofe ben yilitike ka suudu, be tawti kurkaadu nawnunoonda ndun ndikkii.

Fii no Biddo Keynguujoo on Wurnitiraa

¹¹ E nder den balde fon, Iisaa yahi e saare wi'eteende Naa'ina, taalibaabe makko ben wondude e jamaa duududo yaadi e makko.

¹² Ko o hewtaynoo ka naatirgal saare, o fotti e rondiife furee, hari on furee ko biddo bajjo ka neene mun, tawi kadi neene makko ko keynguujoo. Tawi jamaa duududo e nden saare no wondi e on debbo.

¹³ Bay Koohoojo on yi'ii on keynguujoo, o yurmaa mo, o wi'i mo: «Wota a wullu!»

¹⁴ O badii furee on, o *fawi jungo makko ngon e hoore goyki kin, rondiife furee on dartii, o wi'i: «Suka, mi yamirii ma yo a immo!»

¹⁵ Onsay maydo on immii joodii, o fuddii yewtude. Iisaa jonniti mo yumma makko.

¹⁶ Be fow be huli, be manti Alla, be wi'i: «Annabaajo keldudo feepii e fewndo men. Allaahu on arii faabagol yimbe mun ben!»

¹⁷ Fii ngal kuugal makko lolli e diiwal Yahuuda ngal haa e banjeeji heedudi fon din fow.

Fii Lande Yaayaa den

(Mat. 11.2-19)

¹⁸ Taalibaabe Yaayaa ben humpiti mo kanko Yaayaa kon ko wadi fow.

¹⁹ Yaayaa noddi d'ido e taalibaabe mun ben, o immini be e Koohoojo on yo be lando mo: «Taw si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo goddo goo?»

²⁰ Bay ben imminaabe hewtii, be wi'i Iisaa: «Ko Yaayaa *lootoowo maande tuubuubuyee on immini men haa e mon fii landagol on si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo goddo goo?»

²¹ Ko e on saa'i mo be hewti e mun tigi, Iisaa sellini jawbe e jukkube buy e jinnaabe, o wuntini kadi bumbe buy.

²² Ontuma o jaabii ben be Yaayaa immini, o wi'i be: «Yahee fillitanodon Yaayaa ko yi'udon kon e ko nanudon kon wonde, bumbe ben yi'ii, boofoofe ben yahii, be damajan ben sellinaama, be laabii, pahidube ben nanii, maybe no immintineede, Kibaaru Moyyo on no feppinaneede miskinke ben.

- ²³ Kala mo feggaaki e an ko malaado.^k
- ²⁴ Bay ben be Yaayaa nelunoo yiltitike, onsay Iisaa fudfii yewtude jamaa on fii Yaayaa, o landii be dundoo, o wi': «Ko hondun yahunodon ndaaroygol ka wulaa? Hara ko kudof ngol hendu ndun dimbata?
- ²⁵ Kaa ko hondun yahunodon ndaarugol? Ko nedfo borniido conci dimi? Ndaaree bee borniibe conci dimi, wuuru be ngurndan moyyan no e nder galleeji laamu.
- ²⁶ Ko hondun non yahunodon ndaarugol? Ko annabaajo? Hiyyii, min mi wi'ay on, ko ko furi annabaajo.
- ²⁷ Ko oo doo woni mo fii mun windii on:
 <Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa,
 fii ko fertano-maa laawol maa ngol.>^m
- ²⁸ «Mi andinii on, alaa mo suddiido jibini burdo Yaayaa. Kono non burdo fandude on ka laamateeri Alla no furi mo teddude.»
- ²⁹ (Jamaa hedinoodo mo on e yantoo be sagalle ben jabi laawol Alla feewungol ngol e nder ko be lootanoo maande tuubuubuyee ko Yaayaa lootaynoo kon.
- ³⁰ Kono Fariisiyaabe ben e waawube fii Sariya ben bugitii ko Allaahu on ebbannoo be kon, be salii Yaayaa loota be maande tuubuubuyee.)
- ³¹ «Hara ko e hondun mi ebbindirta bee yimbe nguu jamaanu? E ko hondun be nandi?
- ³² Hibe nandi e faybe joodiibe e kubitirde, hara ben no noddindira, wi'a:
 <Men wuttanii on ceri, on amaali,
 men yimanii on gimdi yurmudi, on wullaali!>
- ³³ «Ko fii Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on arno, o naamataano ko defaa, o yarataano ko mandilinta, wi'ufon: <On ko mo jinna!>
- ³⁴ Bii-Aaden* on kadi arii no naama no yara, wi'ufon: <On ko reeredufo, yaroowo, weldufo e yantoo be sagalle e junuubanke'en!>
- ³⁵ Kono jabube faamu Allaahu on ben hollay wonde ko ngu feewungu.»
- Fii no Debbo Junuubankeejo on Yaaforaa*
- ³⁶ Fariisiyaajo goo wi'eteedo Sim'uunu torii Iisaa hawtidugol e makko. Iisaa naati ka suudu Fariisiyaajo on, o toolii fii nafagol.
- ³⁷ Tawi debbo junuubankeejo no e nden saare, on humpitii Iisaa no nafaade ka suudu Fariisiyaajo on. O ardi e tindohun hayre daneere tew angiri,
- ³⁸ o wontiri baawo Iisaa, o uggini ka hoore koyde makko, o wulli haa gondi makko din bubbini koyde Iisaa den. Ontuma debbo on fittiri de sukundu mun ndun, o lunnii de, o wuji de angiri.
- ³⁹ Bay Fariisiyaajo noddunoodo Iisaa on yi'ii dun, o wi' e bernde makko: «Si tawno oo ko annabaajo, o andayno ko hombo woni oo debbo meemufo mo e ko honno on sifori, sabu oo ko junuubankeejo!»
- ⁴⁰ Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Sim'uunu, no woodi ko mi haalanay-maa.»
 On jaabii: «Maakee yo karamoko'en.»
- ⁴¹ O wi'i: «Godfo no pawlunoo yimbe difo. Gooto on no joganii mo *dinaruujii teemedde jowi, oya on ko *dinaruujii cappande jowi.
- ⁴² Bay ben hebaali ko yobitira mo, o yaafanii be didoo non ko be pawlii mo kon. Ko hombo e ben dido burata mo yidude?»
- ⁴³ Sim'uunu jaabii: «Haray ko burdo jamaande tiidunde on.»
 Onsay Iisaa wi'i mo: «A paawirii no moyyiri.»
- ⁴⁴ O fewti e debbo on, o wi'i Sim'uunu: «A yi'ii oo debbo? An, mi naatii ka suudu maa, a okkoraali lan ndiyan ko mi sembora, kono oo doo bubbinirii koyde an den gondi mun din, o fittirii de sukundu makko ndun.
- ⁴⁵ A hirbanooki lan lunnidfaa, kono kanko gila mi naati doo, himo lunnaade lan koyde den.
- ⁴⁶ A wadaali nebban ka hoore an, kono kanko o wadii angiri ka koyde an.
- ⁴⁷ Awa mi andinii ma, junuubaaji makko e duufude yaafaama, ko dun wadi si giggol makko ngol no tiidi. Kono mo yaafaama seeda, ko seeda yida.»
- ⁴⁸ Onsay o wi'i debbo on: «Junuubaaji maa din yaafaama.»
- ⁴⁹ Onsay naamidaynoobe e makko ben miiiji e berde mun: «Ko hombo woni oo nedfo yaafotoodo hay junuubaaji?»
- ⁵⁰ Ontuma o wi'i debbo on: «Gomdfinal maa ngal dandii ma. Yahu e hoore buttu.»

^k 7:23 7.23 Maa: «Kala mo ronkaali gomdfinde lan ko malaado.»

^m 7:27 7.27 Mal. 3.1

8

Fii Downtunooŋe Iisaa ben

¹ Bawto d'un, Iisaa yahayno gila e saare hefi e saare, gila e hodo haa e kodolun wondude e *sahaabaabe makko ben sappoo e dido, hara himo waajoo fejnina Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun.

² Himu wondunoo kadi e rewbe goo jawndaaŋe jinnaaji bonfi e jabbeeli, wano Mariyama oo jammaado Mariyama Magaduuna, mo jinnaaji jeedidi yaltinaa e mun,

³ e Yuuwanna on ko sonnaajo Kuusa oo mbatulaajo *Heroodu, e Suusanatu, e wobbŋe goo wallitoraynooŋe ŋe keyeeji mun.

Misal Yettaangal e Remoowo

(Mat. 13.1-23; Mrk. 4.1-20)

⁴ Jamaa njano moobii, yimbe buy iwri e ca'e heewude, ari e makko. O wadani ŋe ngal misal d'oo:

⁵ «Ko remoowo yaltunoo sankugol awdi mun ndin. E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka d'atal, feyyooŋe ben yaabi, colli d'in kadi modi de.

⁶ Godde den yani e hoore fetere, no de fudirnoo, de yoori, bay de alaa e buubol.

⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fudidi e mayre, sooyoore nden modi de.

⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fudi, de rimi cawti di gabbe teemedere.» Wa fewendu ko o yewtaynoo d'un, o ewnii, o wi'i: «Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

⁹ Onsay taalibaabe makko ben landii mo ko ngal misal d'oo firi.

¹⁰ O jaabii ŋe: «Onon on yedaama andugol gundooji laamu Alla ngun. Kono beya luttube, d'un wowlirante ŋe mise, fii yo ŋe ndaaru, hara ŋe yi'ataa, yo ŋe nanu, hara ŋe faamataa.ⁿ

¹¹ «E hino ko ngal misal firi: Awdi ndin ko daalol Alla ngol.

¹² Nde awdi sankaaŋdi ndin saami ka d'atal, d'un no wa'i wa nde wobbŋe nani daalol ngol, kono Ibuliisa ara itta ngol e berde mabbŋe fii wota ŋe gomdin sakko ŋe dandee.

¹³ Nde awdi sankaaŋdi ndin saami ka fetere, d'un no wa'i wa nde wobbŋe nani daalol ngol, ŋe jabira ngol weltaare. Kono ŋe alaa dadi. Be gomdinay haa e saa'i, kono si ŋe ndarndaama, ŋe tertoo.

¹⁴ Nde awdi sankaaŋdi ndin saami ka sooyoore, d'un no wa'i wa nde wobbŋe nani daalol ngol, kono hara ŋe modiraama anndeeji aduna e jawle aduna e faaleeji ngurndan aduna e nder yaadu mabbŋe ndun, ŋe ronka rimude moyya.

¹⁵ Nde awdi sankaaŋdi ndin saami ka leydi moyyiri, d'un no wa'i wa nde wobbŋe naniri daaluyee on bernde laabunde moyyunde, jogitoo mara. Ko ben woni rimoobe e nder wakkilaare.

Misal Yettaangal e Lampu

(Mrk. 4.21-25)

¹⁶ «Hay gooto hubbintaa lampu buuma mo maa sorna mo e ley danki. Kono o jod'dinay mo e kene fii no naatoobe ben yi'ira ndaygu ngun.

¹⁷ Ko fii alaa ko suudii ko feepataa, kala gundoo ko sakkitorta ko feepoygol.

¹⁸ Awa wattanee yiila e no hedorton non, ko fii ko marfo beydantee, kono mo maraa on jafitante hay ko o sikki himo mari kon.»

Fii Beynguure Iisaa nden

(Mat. 12.46-50; Mrk. 3.31-35)

¹⁹ Yumma Iisaa e yumma-gootooŋe makko ben ari, kono ŋe waawaali tumbondirde e makko hakkee yimbe.

²⁰ O humpitaa wonde: «Yumma mon e yumma-gootooŋe mon ben no darii ka yaasi, hife faalaa yiidude e mon.

²¹ Kono o jaabii ŋe, o wi'i: «Yumma an e yumma-gootooŋe an ben ko hedotoobe daaluyee Alla on, jinna mo.»

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden

(Mat. 8.23-27; Mrk. 4.35-41)

²² Nande goo Iisaa bakii e laakun wondude e taalibaabe mun ben. O wi'i ŋe: «Lumbiten ka gada weendu.» Be yahi.

²³ E nder ko ŋe lumbata kon, Iisaa daanii. Waabiliire tiidunde wondunde e hendu tippii ka weendu, laakun kun fud'dii heewude ndiyan, d'un wonani ŋe nawaare hulbiniinde.

²⁴ Be ari, ŋe findini mo, ŋe wi'i: «Karamoko'en, Karamoko'en, en mulay woni!»

O immii, o tojani hendu ndun e morloode ndiyan den, de deeyiti, onsay buttu wadi.

²⁵ Ontuma o wi'i be: «Ko honto gomdinal mon ngal woni?»

Be huli, be njaldi, hiibe wi'indira: «Ko hombo woni oo nedfo yamiroowo hay hendu ndun e ndiyan dan, dun doftoo mo?»

Fii no Iisaa Selliniri Jinnaado

(Mat. 8.28-34; Mrk. 5.1-20)

²⁶ Be hewtoyi e ndii leydi bee Gadariyankoobe tiindondirndi e ngal diiwal Jaliilu.

²⁷ Bay Iisaa jippike ka leydi, nedfo jeyaado e nden saare mo jinnaaji buy nangi, ari e makko. Tawi gila neebii o bornotaako concii, o naatataa e suudu, ko ka hakkunde genaale o hodunoo.

²⁸ No o yiirunoo Iisaa, o sonki, o yani e ley koyde makko, o ewnii, himo wi'a: «Ko hondun faalanadaa lan an Iisaa *Bidfo Alla Jom Bural on? Mi torike ma wota a lettan!»

²⁹ Ngii jinnawii bonngii wi'i dun sabu ko Iisaa yamiraynoo ngin yaltugol e oo nedfo kon. Tawi ngin jinnawii nangayno mo soono woo, o dumbbee juude e koyde fii aynugol mo, kono o bonnayno den jolokooje fow, onsay jinnawii ngin nawra mo ka wulaaji.

³⁰ Onsay Iisaa landii mo: «Ko honno innetedaa?»

Tawde hari jinnaaji buy no e makko, o jaabii: «Ko Konu.»

³¹ Awa kadi hidii jeejaynoo Iisaa fii wota o yamir di yahugol ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin.

³² Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka falo. Onsay jinnaaji din jeeji Iisaa yo o accu di naata e din koseeji. O newnani di dun.

³³ Jinnaaji din yalti e on nedfo, di naati e nder din koseeji. Onsay koseeji din gididi ka falo, di unoyii ka weendu, di yoolii.

³⁴ Bay ornaynoobe di ben yi'i dun, be dogi, be fillitoyii dun ka saare e ka fulawaaji.

³⁵ Onsay yimbe ben ari yi'ugol kon ko wadi. Be ari e Iisaa, be tawi on nedfo mo jinnaaji din yalti e mun no joodii ka ley koyde Iisaa, himo bornii, himo wondi e hakkille timmude, be huli.

³⁶ Yi'unooobe ko wadi kon fillitanii be no jinnanoodo on selliniraa.

³⁷ Onsay jeyaaabe e diiwal Gadariyankoobe ben fow torii mo yaltugol ka maabe sabu kulol ngol be hebi don ngol. Ontuma Iisaa bakii ka laakun yiltitii.

³⁸ Onsay nedfo mo jinnaaji din yaltinaa e mun on torii Iisaa wondugol e makko. Kono Iisaa yilti mo, o wi'i mo:

³⁹ «Hootu ka mon, fillitoyodaa ko Alla wadan-maa kon.» Onsay o yahi, o ukkii ka saare, o fillitii kala ko Iisaa wadani mo kon.

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, O Sellini Debbo

(Mat. 9.18-26; Mrk. 5.21-43)

⁴⁰ Bay Iisaa lumbitii, jamaa on jabbii mo, ko fii hari fow no sabbii mo.

⁴¹ Tun oo hooreejo juulirde maabe wi'eteedo Yaayirusu ari e makko. Onsay o yani e ley koyde Iisaa, o torii mo hewtugol ka suudu makko,

⁴² Bay tawi jiwo makko bajjo mo wa duubi sappoo e didi no e daande mayde.

Wa fewndo kanko Iisaa o yahata ka oo nedfo, tawi jamaa on no bittiri mo cende den fow.

⁴³ Tawi kadi debbo no e nden nokkuure, hebii duubi sappoo e didi, himo soncaade. Awa kadi o ittii jawle makko fow o yobii jawndooobe ben, kono hay gooto e maabe waawaali mo sellinde.

⁴⁴ On debbo wontiri baawo Iisaa. No o meemirnoo kombol dolokke makko on, ko o soncotonoo kon tayi.

⁴⁵ Onsay Iisaa wi'i: «Ko hombo meemimmi?»

Tun mo kala wi'i wonaa kapun. Onsay Petruusu wi'i: «Karamoko'en, jamaa on no hundi on, awa kadi hiibe hiibii on!»

⁴⁶ Kono Iisaa jaabii, o wi'i: «Godfo meemii lan, ko fii mi andii wonde bawgal an ngal gollii godfun.»

⁴⁷ Nde debbo on tawnoo ko o wadi kon pulfitike, o ari himo diwna, o yani e ley koyde Iisaa, o furpiti yeeso jamaa on fow ko fii hondun o meemani mo e ko honno kadi o selliniraa don kisan.

⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Jiwo an, gomdinal maa ngal sellinii ma. Yahu e hoore buttu.»

⁴⁹ Wa fewndo ko Iisaa yewtata dun, gorko jeyaado ka hooreejo juulirde nden ari, wi'i mo: «Jiwo maa on maayii. Hay tertidaa sonjugol oo karamokoojo.»

⁵⁰ Kono bay Iisaa nanii dun, o wi'i hooreejo juulirde nden: «Wota a hulu, gomdin tun, jiwo maa on hisay.»

⁵¹ Bay Iisaa hewtii ka hooreejo juulirde nden, o jabaano naatidude hay e gooto ka suudu si hinaa Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna wondude e yumma jiwo on e ben jiwo on.

⁵² Tawi fow no wulla fesa fii on jiwo. Onsay Iisaa wi'i: «Wota on wullu mo, ko fii o maayaali, o daani.»

⁵³ Onsay be jali mo, ko fii hiibe andi jiwo on maayii.

⁵⁴ Onsay Iisaa nangi jungo jiwo on, o ewnii, o wi'i: «Jiwo, immo!»

⁵⁵ Tun wonkii jiwo on arti, o immii don kisan. Onsay Iisaa yamiri be okkorgol mo jaameteetee.

⁵⁶ Kaawee hebi mawbe jiwo on. Kono o yamiri be wotlan hay gooto kon ko wadi don.

9

Fii no Sahaabaabe ben Sappoo e Didō Nuliraa

(Mat. 10.2-20; Mrk. 6.7-13)

¹ O noddi be o subunoo ben sappoo e dido, o okki be bawgal e doole e hoore jinnaaji din fow e fii sellngol jabbeleri.

² O immiini be waajoyagol fii *laamu Alla ngun e sellngol jawbe ben.

³ O wi'i be: «Wota on yoofo hay huunde e nder yaadu mon ndun, gila e tuggordu maa bonfo maa jaameteetee goo haa nabani e kaalisi. Awa kadi wota on yoofo dolokkaaji didi.»

⁴ O wi'i be kadi: «Kala suudu ka naatoydon, weeree don haa tuma fokkitudon woo,

⁵ e kala saare nde yimbe ben jabaali on e mun, nde hidon yalta don woo, honkee mbullaari teppe mon den fii yo don wonan be seedee ella mabbe on.»

⁶ Onsay be yahi kodolun e kodolii, hiibe waajoo fii Kibaaru Moyyo on e kadi hiibe sellina hen fow jawbe ben.

Fii Nalaw Heroodu on

(Mat. 14.1-12; Mrk. 6.14-16)

⁷ Heroodu* lando diiwal Jaliilu ngal humpitii fii ko woni wadude kon, don jiiibi mo bernde, sabu hari wofbe no wi'a ko Yaayaa immintinaa e hakkunde maybe ben,

⁸ wofbe ben no wi'a wondema ko liliya feepiti, wofbe goo no wi'a wondema ko goddo e annabaabe hiibe ben immittii.

⁹ Kono Heroodu wi'i: «Mi tayiino daande Yaayaa nden, e hara ko hombo woni oo mi mi nanata fii mun nii?» Gila don himo etoo no o yi'ira mo.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo

(Mat. 14.13-21; Mrk. 6.30-44; Yhn. 6.1-14)

¹⁰ Bay ben *sahaabaabe be o imminoo hewtittii, be sifanii mo kanko Iisaa ko be wadoyi kon fow. Onsay o yaadi e mabbe haa e takko ndee saare Bayti-Sa'iida, be bakittii don.

¹¹ No yimbe ben humpitornoo don, be jokki mo. Onsay Iisaa tolni be, o yewti be fii laamu Alla ngun, o jawndi kadi ben hatonjinbe e jawndeede.

¹² Tawi jallal ngal woddiike. Onsay sappoo e didoobe ben ari e makko, be wi'i mo: «Accitee non jamaa on, be yaha ka kodooli e ka fulawaaji kawtirdi e doo, be dabboya ko be jaama e ka be waaloo, ko fii ko e nokkuure wulfinnde wonden doo.»

¹³ Onsay Iisaa wi'i be: «Onon tigi okkoree be ko be jaama.»

Kono be jaabii, be wi'i: «Ko bireediije jowi e liyyi didi pet men mari doo, si hinaa hara menen tigi men yahay men soodoya ko oo jamaa doo fow jaama!»

¹⁴ Tawi worbe wonbe don ben tun ko wa be guluuje njowo.

Onsay Iisaa yamiri taalibaabe mun ben, wi'i: «Jodfiniree be mojobe mojobe, mojobere kala cappande njowo.»

¹⁵ Be jodfiniri be no o wi'iri be non.

¹⁶ Onsay Iisaa yetti bireediije den jowi e liyyi din didi, o banti gite makko den, o fewti ka kammu, o du'ii. Ontuma o tayiti de, o woni e jonnugol taalibaabe makko ben fii yo ben hewtin jamaa on.

¹⁷ Fow jaami haa haari. Be moofiti debeeje sappoo e didi kunte ko luttii.

Fii Qirritande Petruusu nden

(Mat. 16.13-19; Mrk. 8.27-30)

¹⁸ Nande goo tawi Iisaa no wondi e taalibaabe mun ben ka wirnii, himo toraade Alla. Ontuma o landii be dundoo, o wi'i: «E wi'i jamaa on, ko hombo woni lan min?»

¹⁹ Be jaabii mo, be wi'i: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoodo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni liliya, wobbe goo kadi no wi'a ko on annabaajo kid'fo goo immintinaa.»

²⁰ Onsay o landii be, o wi'i: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

Petruusu jaabii mo, wi'i: «Ko onon woni *Almasiihu Alla on.»

²¹ Iisaa yamiri be, tentini, wota be wowlan dun hay gooto.

²² O beyditi e dun, o wi'i: «Maa *Bii-Aaden on tampa fota, mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannooobe fii Sariya on ben fow wikkoo mo, o waree, o immintinoyee ka palaande tammere.»

²³ Onsay o wi'i be fow wonde: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta pande woo pande *leggal makko altindiraangal ngal,» o jokkammi.

²⁴ Kala faalaado dandude ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min, haray ontigi dandoyay dan.

²⁵ E ko nafa hondun woodani ned'fo hebugol aduna on fow si o hayrintinike maa si o halkitike kanko tigi?

²⁶ Awa kadi, kala hersirdo lan, hersiri kongudi an din, Bii-Aaden on kadi hersiroyay mo tuma o ardoyi e mangural makko ngal e mangural Baabaajo on wondude e malaa'ikaabe laabube ben.

²⁷ Mido wowlande on goonga, no woodi wobbe e mon onon wonbe doo ben, be maayataa ado be yi'ude laamu Alla ngun.»

Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin

(Mat. 17.1-8; Mrk. 9.2-8)

²⁸ Bay wa balde jeetati feyyii bawto yewtugol mo be din kongudi, onsay o noddi Petruusu e Yuuhanna e Yaaquuba, be yahi ka fello fii toragol Alla.

²⁹ Fewndo ko o torotoo, mbaadi yeeso makko ngon waylii, dolokke makko on wonti danejo jalbufo.

³⁰ E nder dun, yimbe dido feeni no yewtida e makko, tawi ben-le ko Muusaa e liliya.

³¹ Ben no feenidi e annoora, hiibe yewta fii yaadu makko sakkitordu ndun Yerusalaam.

³² Tawi Petruusu e wondibbe mun ben no soyyaade, kono be jonti, be yi' annoora Iisaa on e ben yimbe dido be o wondunoo e mun.

³³ Fewndo bee yimbe dido seedata e Iisaa, Petruusu wi'i mo: «Karamoko'en, no moyyi ka wonen doo. Darnen togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, liliya kadi wonndu.» Tawi kanko Petruusu o andaa ko o woni wowlude.

³⁴ Wa fewndo ko o wowlata dun, duulere ari buumi be. Ko nden duulere buumata be, be huli.

³⁵ Onsay hawa yalti ka duulere, no wi'a: «Oo doo ko Bid'fo an Subaado on. Heditee mo!»

³⁶ Bay ngol ewol wadii, be tawi ko Iisaa tun lutti don. Taalibaabe ben mari dun fanki. Be fillitanaaki hay gooto kon ko be yi'i don e nder den balde don.

Fii no Iisaa Selliniri Paykun Jinnaakun

(Mat. 17.14-18; Mrk. 9.14-27)

³⁷ Bimbi nden pande ko be jippotoo ka ley fello, jamaa moolanaado ari fottugol e Iisaa.

³⁸ Onsay gorko goo ewnii ka hakkunde jamaa ton, o wi'i: «Karamoko'en, mi torike on tenyinee oo bid'fo an, ko fii ko bajo an on nii.

³⁹ Nde jinnawii ngin nangi mo woo, o sonkay, o iiroo, o yaltina ngurda. Ngii letta mo, awa kadi ko karahan ngii yaltirta e makko.

⁴⁰ Mi torike taalibaabe mon ben radagol ngii jinnawii, kono be waawaali.»

⁴¹ Iisaa jaabii, wi'i: «Onon ko on jamaanu boyliingu ngu gomdinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon, mido munjanoo on? Awa addu doo bid'fo maa on.»

⁴² Wa ko o bannata paykun kun, jinnawii ngin libi kun ka leydi, kun iirri. Kono Iisaa tonjani ngii. Onsay o sellini paykun kun, o jonniti kun ben makkun.

⁴³ Fow njaldi fii mangural Allaahu on.

Fii no Iisaa Hiitori fii Mayde mun nden

(Mat. 17.22-23; Mrk. 9.30-32)

Wa fewndo ko fow njaldidi e ko o wadaynoo kon kanko Iisaa, onsay o wi'i taalibaabe ben:

⁴⁴ «Onon heditee fota dui kongudi doo: Bii-Aaden on janfoyte, wattee e juude yimbe ben.»

⁴⁵ Kono hari taalibaabe ben alaa faamude dɛn kongudɛ, sabu hari hidɛ wirnanii be fii wota be andu ko dɛ firi. Awa kadi hari hiɓe huli landitagol mo dɛ.

Fii Burɔdo Teddude on e Hakkunde Maɓɓe
(Mat. 18.1-5; Mrk. 9.33-37)

⁴⁶ Onsay yeddondiral wadɛ hakkunde maɓɓe fii andugol ko hombo e maɓɓe ɓuri teddude.

⁴⁷ Nde tawnoo Iisaa kaɓun no andunoo dɛn miijooji maɓɓe, o yetti paykun, o jodɔdini takko makko.

⁴⁸ Onsay o wi'i be: «Kala jabuɔdo kun paykun e innde an, haray ko min o jabi. Awa kadi kala jabuɔdo lan, haray ko Nuluɔdo lan on o jabi. Ko fii ko ɓurɔdo faɔɔdude on e mon woni tedduɔ.»

⁴⁹ Yuuhanna yetti haala kan, wi'i: «Karamoko'en, men yi'i godɔdo no raɔɔo jinnaaji e innde mo'on. Men toɓani mo dɛn, bay o wonda e amen fii jokkugol on.»

⁵⁰ Onsay Iisaa wi'i mo: «Wota on toɓan mo dɛn. Ko fii kala mo wonaa gaɓo mon, haray ko gido mon.»

Fii no Samariyankeeɓe ben Salornoo Tolnude Iisaa

⁵¹ Bay wonii balde de Iisaa ittete e ka aduna dɔo dɛn hewtii, o fiɓi anniye e yahugol Yerusalaa.

⁵² O immini woɓɓe ko hikkoo yeeso makko, ben yahi haa e hoɔo Samariyankeeɓe goo fii eɓɓindanagol mo dɛn kanko Iisaa.

⁵³ Kono ben yimɓe jabaali mo tolnude, bay ko Yerusalaa o sutii.

⁵⁴ Bay be yi'i dɛn, Yaaquuba e Yuuhanna wi'i Iisaa: «Koohoojo amen, hidɛn faalaa yo men wi'u yo yiite ngen iwu ka kammu ara mula ɓee?»

⁵⁵ Onsay Iisaa fewti e maɓɓe, feli be fota.

⁵⁶ Ontuma be yaari e hoɔo goo.

Fii ben Faalaabe Jokkude Iisaa

(Mat. 8.19-22)

⁵⁷ E nder ko be yahata kon, godɔdo wi'i mo: «Mi jokkete kala ka yaaruɔaa.»

⁵⁸ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ndoni dɛn no mari gayde mun, awa kadi colli dɛn ka weeyo no mari pakkaaji mun, kono Bii-Aaden on kan alaa hay ka fowtina hoore mun nden.»

⁵⁹ Iisaa wi'i godɔdo goo: «Jokkan!»

On jaabii mo: «Koohoojo, newnanee lan taho, mi yaha mi wattinoya ben an en.»

⁶⁰ Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Accu maybe ben wattina maybe mun ben, kono an yahaa feɓɓinoyaa fii laamu Alla ngun.»

⁶¹ Godɔdo goo kadi wi'i mo: «Koohoojo, mi jokkay on, kono newnanee lan taho, mi yaha mi waynoyoo beynguure an nden.»

⁶² Iisaa wi'i ondon kadi: «Kala fawuɔdo jungo mun e hoore kerɛ sarin, ontigi yeyyitii ɓaawo, haray on nafataa laamu Alla ngun.»

10

Fii no Taalibaabe ben Cappande Njeedɔdo e Didɔ Nuliraa

(Mat. 10.5-14)

¹ Bay feyyii e dɛn, Koohoojo on toɔɔdɛ fahin taalibaabe cappande njeedɔdo e didɔ. O imminiri be didɔ didɔ ko yaha adoyoo mo e ca'e dɛn fow e kala nokkeeli dɛ o rowoyta e mun.

² O wi'i be: «Baagol ngol no dɛuɔɔɔ, kono wa'ooɓe ben dɛuɔɔɔ. Awa jooni, toree non Jom baagol ngol yo o addu wa'ooɓe ka baagol makko.

³ Jooni mido imminirde on wa baaloy e hakkunde caapaali, yahee.

⁴ Awa kadi wota on yooɓo bonfohun kaalisi maa sasa maa pade goo, hara kadi on hiwraaki hay gooto ka hoore laawol.

⁵ Kala suudu ndu naatoton e mun, wi'ee taho: <Yo buttu wonu e nduu suudu!»

⁶ Si bii-buttu no e nder ndun suudu, buttu mon on juuroto mo. Si ko liddu mun, on buttu wantanay on.

⁷ Tabitee e ndun suudu dɛn, ɓaamon yaron ko be okkori on dɛn woo, ko fii golloowo no handi e njoddi mun, hara on wadaali naata e nduu yalta e nduu.

⁸ «Kala saare nde naatuɔɔn e mun tolnaɔn, ɓaamee ko bannanaɔn kon.

⁹ Sellinon ɓawɓe be tawɔn dɛn ben, wi'on be wonde *laamu Alla ngun ɓadike be.

¹⁰ Kono kala saare nde naatuɔɔn e mun, be salii on tolnude, yahee ka fottirde maɓɓe, wi'on:

¹¹ «Men fid'fay e mon mbullaari saare mon nangundi men ndin e koyofe! Kono andee tun wonde, laamu Alla ngun fadike!»

¹² Mi andinii on, nande jaawoore nden ko ndee saare *Saduuma buretee hoynaneede edii nden saare fon.

¹³ «Bone wonanii ndee saare Kuuraziin e ndee saare Bayti-Sa'iida! Ko fii si tawno fii kaawakeeji moyyi wafunoodi ka mon, ko non wad'irnoo e dee ca'e Tiiri e Siduuna, harayno neefii ko jeyaafe e den ca'e bornii concii heynordii, be wujitii ndoondi fii hollugol wonde be tuubii.

¹⁴ Ko fon wadi, nande jaawoore nden ko Tiiri e Siduuna buretee hoynaneede edii onon.

¹⁵ Onon non, bee be Kafernahuum, hidon sikka fii mon bantete haa ka aljanna? Oo'o, on bugete ka jahannama.

¹⁶ «Kala heditiido on onon bee taalibaabe an, haray ko min o hediti. Kala bugitiido on, haray ko min o bugitii. Awa-le kala bugitiido lan, haray ko Nuludo lan on o bugitii.»

¹⁷ Ben cappande njeedifo e dido artidi e weltaare, be wi'i: «Koohooyo amen, hay jinnaaji din yankinanike men e innde mon!»

¹⁸ Onsay o wi'i be: «Mi yi'ayno Ibuliisa no iwa ka kammu yanira wa farpitere.

¹⁹ Awa mi okkii on bawgal tippugol e bolle den e jahe den e kala bawde gajo on, hara hay fus hebaali on.

²⁰ Wota on weltor ko jinnaaji din yankinani on kon. Kono weltoree ko inde mon den windaa ka kammuuli kon.»

Fii Weltaare Iisaa nden

(Mat. 11.25-27, 13.16-17)

²¹ Ko e on saa'i fon tigi, Iisaa hebi weltaare fota immorde e *Ruuhu Seniido on, o wi'i: «Mi yettii ma yo Baaba, Jom leydi e kammu, fii koo ko wirnandaa fon ben faamu e bee gandidufe, fejjinandaa fon bee faybe. Hiiyii, ko fii ko fon wonnoo yidi maa on yo Baaba.

²² «Awa, Baaba an wattii fow e juude an. Awa kadi hay gooto andaa ko hombo woni Bid'fo on si hinaa Baabaajo on, wano tawiri non kadi hay gooto andaa ko hombo woni Baabaajo on si hinaa Bid'fo on e on mo Bid'fo on faalaa mo fejjinande.»

²³ Onsay o fewtiti taalibaabe ben o wi'i be e qunuutu: «Gite yi'ude ko yi'ufon kon malii!

²⁴ Ko fii mi andinii on, annabaabe e lambe buy faalano yi'ude koo ko wondon yi'ude, kono be yi'aali. Be faalano kadi nanude koo ko wondon nanude, kono be nanaali.»

Misal Yettaangal e Samariyankeejo Moyyo on

²⁵ Onsay godfo e waawube fii Sariya ben immii landii mo fii ndarndagol mo, o wi'i mo: «Karamoko'en, ko hondun mi haani wafude fii yo mi hebu dan *ngurndan poomayankejan?»

²⁶ Onsay Iisaa wi'i mo: «Ko hondun windii ka defte Sariya? Ko honno faamirdaa fon?»

²⁷ O jaabii mo, o wi'i: «Yo a yidir Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e doole maa den fow e hakkil maa kin fow, yidiraaj pokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»^P

²⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «A jaaborii no moyyiri. Warru non, a hebay dan ngurndan.»

²⁹ Kono tawi on no faalaa hollude peewal mun ngal, o wi'i Iisaa: «Ko hombo non woni on pokondo an?»

³⁰ Iisaa jaabori mo nii, o wi'i: «Godfo no iwaynoo Yerusalaam, no yaha Yeerikoo. O hawrondiri e wuybe, ben boori mo, piyi mo haa moggo mayde, be yahi, be acci mo fon.

³¹ Hawrondiri *yottinoowo sadaka no feyyaynoo fon, o yi'i oo nedfo, o takkii mo, o feyyi.

³² Fahin *Lewiyankeejo ari tawi mo fon, on kadi yi'i mo, takkii mo, feyyi.

³³ Kono Samariyankeejo wondo e nder safaari mun, ari tawi mo, yurmaa mo.

³⁴ Onsay o badii, o juurani mo njaram e nebban ka barmeeji, o habbi. Onsay o wadi mo ka mbaadateeri makko, o nabi mo haa e suudu hobbe, o dankii mo.

³⁵ Bimbi mun, o yetti *dinaruuji didi, o jonni jom suudu hobbe ndun, o wi'i mo: «Dankor mo dui doo. Kala ko fawoydaa e hoore dui doo, mi yobitoyte tuma mi rewtoyi.»

³⁶ Ontuma Iisaa wi'i: «Ko hombo e bee doo tato woni pokondo oo mo bee wuybe yani e mun?»

³⁷ On waawuɗo fii Sariya jaabii, wi'i: «Ko yurmaaɗo mo on.»
 Onsay Iisaa wi'i mo: «Yahu an kadi warraa non.»

Fii no Mariyatu e Mariyama Werniri Iisaa

³⁸ Fewndo Iisaa e taalibaabe mun ben wonnoo e hoore laawol, be naati don e hoɗo. Debbo wi'eteedo Mariyatu werni be ka mun.

³⁹ Tawi on no mari neene-gooto wi'eteedo Mariyama, on joodfii e ley koyɗe Koohoojo on no heditoo konguɗi makko ɗin.

⁴⁰ Tawi Mariyatu kapun no jindidude e muraadi nder suudu ɗin. Onsay o ari, o wi'i: «Koohoojo an, on kippataa fii ko oo neene-gooto an accidimmi e dee golle ɗoo kon fow? Wi'anee lan mo yo o wallito lan!»

⁴¹ Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Mariyatu, Mariyatu! Hida maapii aani fii piiji fuuduɗi.

⁴² Kono ko huunde wootere tun hitti. Mariyama kapun suɓike ko ɓuri hittude kon, ɗun-le o jabitantaake ɗun.»

11

Fii no Taalibaabe ben Haani Tororde Alla

(Mat. 6.9-13, 7.7-11)

¹ Nande goo tawi Iisaa no toraade Alla nokku goo. Bay o gaynii toraade, godɗo e taalibaabe makko ben wi'i mo: «Koohoojo, tindinee men no torortee wano Yaayaa tindinirnoo non taalibaabe mun ben.»

² Onsay o wi'i be: «Nde hidon toroo, on wi'iray nii:
 «Baaba,

yo innde maa nden hormone,
 yo laamu maa ngun feeru.

³ Okkor men jande woo paamete e haanando men on.

⁴ Yaafanodaa men junuubaaji amen ɗin,
 wano menen kadi men woni yaaforande kala bonnuɗo men.
 Wota a naadu men e jarrabuyee.»

⁵ O wi'i kadi: «Si godɗo e mon aru e immaade tumbere jemma, yaha ka njaatigi mun, o findina mo, o wi'a mo: «Njaatigi, jawlan bireediije tati,

⁶ ko fii miɗo hebi kodo ka jemma ɗoo, mi alaa hay fus ko mi okkora mo.»

⁷ «Si on non mo o findinoyi wi'i mo: «Mi torike ma wota a finnan, ko fii a taw mi falii baafal ngal, min e faybe an ben men waalike. Mi waawataa immaade fewndo ɗoo, mi jonne bireedi!»

⁸ Mi andinii on, hay si o immaaki, o jonnira mo sabu njaatigiyaagal wongal hakkunde maɓbe ngal, o jonniray mo kala ko o handi sabu ko on torotoodo haɓɓitori angal hersa kon.

⁹ «Min-le mi wi'i on: Toree, on okkorte. ɗaɓɓee, on heɓay. Hoɗɗee, on udditante.

¹⁰ Ko fii kala toriido okkorte, kala ɗaɓɓuɗo heɓay, awa kadi kala on hoɗɗiido udditante.

¹¹ «Ko hombo e mon, biɗɗo mun torotoo ɗun bireedi, ontigi jonna mo hayre? Maa o toroo mo lingii, ontigi jonna mo mboddi?

¹² Maa o toroo mo woofoonde, o jonna mo yaare?

¹³ Si tawii non hay onon bonɓe ben, hidon waawi waɗande ɓiɓɓe mon ben piiji moyyi, haray ko haa honto Ben mon Wondo ka kammu on okkorta ben toriibe mo *Ruuhu Seniido on!»

Fii no Iisaa Raɗori Jinnaaji ɗin

(Mat. 12.22-30; Mrk. 3.22-27)

¹⁴ Nande goo Iisaa raɗii jinnawii mbobindinngii godɗo. No ngii yaltirnoo e ontigi, o wowli, jamaa wonnooɗo don on fow mugaa.

¹⁵ Wobbe e maɓbe wi'i: «Ko e immorde e *Balzabuula lando jinnaaji ɗin o woni raɗorde jinnaaji ɗin!»

¹⁶ Wobbe goo kadi fii ndarndagol mo torii mo hollugol be maande iwrunde ka kammu.

¹⁷ Nde tawnoo himo andi ɗin miijooji maɓbe, o wi'i: «Kala laamateeri liddondirndi, kayri tigi ndi caabay. Awa kadi si suudu liddondirii, ndu lancoto.

¹⁸ Onon hidon wi'a ko tippude e Balzabuula mi woni raɗorde jinnaaji ɗin. Si tawii non Ibuliisa liddike hoore mun tigi, ko honno laamateeri makko ndin tabiirta?»

¹⁹ Si tawii non wonii min ko tippude e Balzabuula mi radforta jinnaaji dɪn, dɪn haray onon ɓe mon ɓen non ko tippude e hombo ɓe radforta dɪ? Ko dɪn wadɪ si kamɓe tigi ɓe ɓaawoyay on.

²⁰ Kono si tawii ko tippude e bawgal Alla ngal mi woni radforde jinnaaji dɪn, haray *laamu Alla ngun arii haa e mon.

²¹ «Nde nedɗo dolnuɗo jom aalaaji ayni galle mun woo, jawle mun dɛn daɗay.

²² Kono si tawii ɓurɗo mo doole arii, yanii e makko, foolii mo, o jabitay dɪn jogaaɓi dɪ o hoolornoo, o sendita dɛn jawle makko.

²³ «Kala mo aldaa e an, haray ko gaɓo an, awa kadi kala mo wallataa lan moobitude, haray ko saakoowo.

²⁴ «Nde jinnawii yalti e nedɗo woo, ngii hammiray ka wulaa, hara hingii dɓɓɓa nokkuure fowtorde. Si ngii tawii ngii hebaali, ngii wi'ay: <Yo mi yiltito ka suudu ka mi iwnoo don.>

²⁵ Nde ngii hewtiti, ngii tawa ndun suudu fittaama labɓinaama.

²⁶ Onsay ngii yahay, ngii dɓɓɓoya jinnaaji jeedɪɗi ɓurɗi ngii honyude, dɪ naata dɛn, dɪ hoda. Onsay sakkitorde on nedɗo ɓuray aranun dɪn bonude.»

²⁷ Fewndo ko Iisaa yewtaynoo dɪn, debbo ewnii ka hakkunde jamaa ton, wi'i: «Maloore wonanii nduu reedu saawundu ma e dɪn endi dɪ muynudaa!»

²⁸ Kono Iisaa jaabii, wi'i: «Maloore wonanii kan ɓen hedotooɓe daaluyee Alla on, doftoo mo!»

Fii Maande Annabi Yuunusa nden

(Mat. 12.38-42)

²⁹ Nde tawnoo jamaa on no beydaade tun, onsay kanko Iisaa o wi'i: «Nguu jamaanu dɗoo ko jamaanu bonngu, hingu dɓɓɓa maande. Kono ngu jonnetaake maande si hinaa sifa ndee nde Yuunusa.

³⁰ Ko fii ko wano Yuunusa wonirannoo yimɓe ndee saare *Niinawa maande non, ko wano non *Bii-Aaden on kadi woniranta nguu jamaanu dɗoo maande.

³¹ Nande ɓaawoore nden, nde yimɓe nguu jamaanu dɗoo no ɓaawee woo, onsay oo debbo laaminooɗo ndii leydi hikkorndi ka sengo ɓaamo immoyto, ɓaawoya ɓe sabu iwugol mo haa ka kattudi leyde, ara heditoo ngun faamu Sulaymaana, hara-le ɓurɗo Sulaymaana no dɗoo.

³² Awa kadi pande ɓaawoore nden, nde yimɓe nguu jamaanu dɗoo no ɓaawee woo, yimɓe Niinawa ɓen kadi immoyto, ɓaawoya ɓe sabu ko ɓe hedɪnoo waaju Yuunusa ngun, ɓe tuubi, hara-le ɓurɗo Yuunusa no dɗoo.»

Misal Yettaangal e Lampu

(Mat. 5.15, 6.22-23; Mrk. 4.21)

³³ «Hay gooto hubɓintaa lampu suuda mo maa hippa mo e ley siyonwal, kono o waday mo e kene fii no naatooɓe ɓen yi'ira ndaygu ngun.

³⁴ Ko yiitere maa nden woni ndaygu bandu ndun. Si tawii yiitere maa nden no selli, haray bandu maa ndun fow no ndaygi. Si tawii non yiitere nden no ɓawi, haray bandu maa ndun no e nder niwre.

³⁵ Reenee wota ndaygu wongu e mon ngun wontan on niwre.

³⁶ Si tawii bandu mon ndun no ndaygi, hara teral mon hay gootal alaa ka niwre, dɪn haray bandu mon ndun fow no ndaygiri wa nde ndaygu lampu jalbi e mon.»

Fii no Iisaa Hajori Fariisiyaabe ɓen

(Mat. 23.1-36; Mrk. 12.38-40)

³⁷ Wa fewndo ko Iisaa yewtaynoo dɪn, *Fariisiyaajo goo torii mo yo ɓe yaadu ka makko, ɓe hirtodoya. Onsay o naati, o joodi fii ɓaamugol.

³⁸ Kono Fariisiyaajo on ɗaldɪ ko Iisaa toolii fii ɓaamugol kon sooɗaaki.

³⁹ Onsay Koohojo on wi'i mo: «Onon ɓee Fariisiyaabe, ko ɓaawo miranji dɪn tun labɓinton, hara hidɛn heewi miile e bonki.

⁴⁰ Onon ko on faada-hakkilɓe, hara hinaa Taguɗo ɓaawo on tagi nder on kadi?

⁴¹ Okkoree waasuɓe ɓen ko woni ka nder kon, onsay ko heddi kon fow laabanay on.

⁴² «Kono bone wonanii on, onon ɓee Fariisiyaabe, ɓay hidɛn ittana naana e suukooran e kala tutateeriji wondi e naakoo farilla, hara hidɛn welsindanii peewal ngal Alla yedata ngal e giggol makko ngol. Hara-le ko dɪn haanunooɗon jokkude, tawa kadi on welsindaaki e ko heddi kon.

⁴³ «Bone wonanii on, onon ɓee Fariisiyaabe, ɓay hidɛn yidi saffawol aranol ngol ka juulirde e hiwreede ka fottirde.

⁴⁴ Bone wonanii on, bay hidfon wa'i wa genaale de aldaa e maande, de godfo rewata e mun hara andaali!»[¶]

⁴⁵ Onsay godfo e hakkunde waawube fii Sariya ben yetti haala kan, wi'i mo: «Karamoko'en, si on maakirii nii, haray on aybinii men menen kadi!»

⁴⁶ Ontuma Iisaa jaabii mo, wi'i: «Bone wonanii on onon kadi bee waawube fii Sariya, bay hidfon fawa yimbe ben dolle de be waawataa nabude, hara onon on fopportaa dun hay hoore hondu fii wallugol be.

⁴⁷ «Bone wonanii on, bay hidfon maha maandina genaale annabaabe ben, hara-le ko baabiraabe mon ben sahinbini be.

⁴⁸ Dun no seedintini wonde hidfon newni den kuude ben baabiraabe mon, bay ben sahinbiniino annabaabe ben, onon kadi hidfon mahude maandina genaale mabbe den.

⁴⁹ Ko dun wadi si Alla, Jom faamu on, no daalunoo: «Mi nabanay be annabaabe e nulaabe, be wara wofbe e ben, be tampina beya ben»,

⁵⁰ fii no nguu jamaanu doo yantroyee yiiyan annabaabe hibbanoodan dan gila ka fudfoode aduna,

⁵¹ dun ko gila e yiiyan Haabiila dan haa addani e yiiyan Zakariyaa dan, on waranoodo hakkunde *layyorde nden e *juulirde mawnde nden. Mi andinii on, pellet nguu jamaanu doo yantoyte fii dun.

⁵² «Bone wonanii on, onon bee waawube fii Sariya, bay on suudii saabiwal gandal ngal, on naataali, awa kadi on jabaali faalanooobe naatude ben naata!»

⁵³ Bay o yaltii don, jannooobe fii Sariya on ben wondude e Fariisiyaabe ben fudfdii mo monanaade, landoo mo lande duuduude,

⁵⁴ wadana mo pirci, fii tun no be nangira mo immorde e kongudi makko din.

12

Fii Hajannde e Waaju

(Mat. 10.26-28)

¹ Wa fewndo onsay, tawi yimbe guluuje guluuje moobondirii haa hibe yaabindira. Onsay Iisaa attii wi'i taalibaabe mun ben: «Reenee e lewen *Fariisiyaabe ben, dun ko faasiqankaaku ngun.

² Alaa ko suudii ko feepataa, awa kadi alaa gundoo mo andotaako.

³ Ko dun wadi, kala ko wowludon ka niwre feepay jalorma tedfan, e kala ko sowndifon ka cuudi ewnorte ka warpakke.

⁴ «Mi andinii on yo yifbe an, wota on hulu warooobe bandu ben, toonin dun alaa ko be waawi.

⁵ Mi hollay on On mo gasoton hulude: hulee on Marfo bawgal warugol bugoo ka jahannama nde wari. Mi andinii on, ko on Marfo bawgal wadugol dun haanudon hulude.

⁶ Hinaa seresereji jowi no yeeyee tammaaji didi? Kono Allaahu on kapun yejjitaa hay gooton e majji.

⁷ Hay cukuli ko'e mon den fow no limaa. Wota on hulu, ko fii hidfon buri seresereji buy hittude ka Alla.

⁸ «Mi andinii on, kala qirritiido fii an yeeso yimbe ben, *Bii-Aaden on kadi qirritoyto fii makko yeeso malaa'ikaabe Alla ben.

⁹ Kono kala yeddudo fii an yeeso yimbe ben, fii ontigi yeddoyte e yeeso malaa'ikaabe Alla ben.

¹⁰ Kala wowludo Bii-Aaden on ko boni, no ara ka yaafanee. Kono kala hoynudo *Ruuhi Seniido on yaafantaake.

¹¹ «Tuma noddadon ka juulirde e yeeso mawbe ben e laamiibe ben, wota on jiboyo ko jaabodon maa ko wi'on.

¹² Ko fii don kisan Ruuhi Seniido on tigi longinay on ko gasoton yewtude kon.»

Fii Galo Faafa-Hakkiljo

¹³ Godfo e hakkunde on jamaa wi'i Iisaa: «Karamoko'en, maakanee ben-gooto an on yo men sendodu ndondi amen ndin.»

¹⁴ O jaabii on nedfo, o wi'i: «Ko hombo wadimmi naawoowo maa sendanoowo on?»

¹⁵ O watti e dun: «Reenee wattanon yiila e kala miile, ko fii ko aaden aldi woo, ngurndan makko dan hinaa e dun humii.»

[¶] 11:44 11.44 Tippude e Sariya Muusa on, si godfo meemi furee maa o rewii e yenaande, haray o wonii harmudo. Lew. 21.11, Ada. 19.11

¹⁶ Onsay o wadani be ngal misal dfoo, o wi'i: «No woodunoo neddo aldudo mo toore leydi mun moyyiri d'un fota.

¹⁷ Tawi on neddo no miijotonoo, wi'a: «Ko honno mi wadata, ko fii mi alaa ka mi wada ngal copal an?»

¹⁸ O wi'itii: «E hino ko mi wadata kon: Mi lancay tumusuuje an den, mi moyyina burde de njandude ka mi loowa nend'e an den e piiji an d'in fow.

¹⁹ Jooni yo wonkii an, bay mido mari jawle buy ko yonatammi e nder duubi buy, yo mi fowto, mi paama, mi yara, mi weltoo!»

²⁰ «Kono Allaahu on wi'i mo: «Ko an yo faada-hakkiljo, e nder oo jemma dfoo tigi a yantete wonkii maa kin. E hara koo ko faandifaa, ko hombo d'un wontanta?»

²¹ «Awa ko nii woniranta kala on moobudo jawle e baawo alfangol Alla.»

Fii Hakkunde Anndeeji e Keyeeji

(Mat. 6.25-34)

²² Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Ko d'un wadi si mi wi'ay on wonde, wota on aanu fii ko paamon e nder ngurndan mon dan maa fii ko bornon balli mon d'in.

²³ Ko fii ngurndan no buri neema, awa kadi bandu no buri koltu.

²⁴ Ndaaree kayakayaaji d'in: di sankataa, di wa'ataa, di alaa tumusuuje e caagaaje, kono Allaahu on no wurni di, hara-le hidon buri colli d'in hittude.

²⁵ Ko hombo e mon e nder annde mun waawata beydude ngurndan mun dan beru sogonal?

²⁶ Si tawii non on waawataa hay ko buri lo'ude kon, haray ko hondun aananton fii ko lutti kon?

²⁷ «Ndaaree no d'ii piindiiji fudirta njanda, hara-le di gollataa, di sappataa. Kono non mi andinii on, hay Sulaymaana e nder darja mun on fow holtiraali hay wa wootiri e majji.

²⁸ Si tawii non Allaahu on no holtinirde non hay hudo wonuko hande ka ngesa kon, bugoyteeko jango ka yiite kon, hara o ronkay wadande on ko buri d'un, onon bee fandagomfinalbe?

²⁹ Onon non wota on yango fii ko paamon maa ko yaron, wota fii d'un maapin on.

³⁰ Ko fii d'un fow ko be gomdinaa ka aduna ben dabata d'un. Kono Ben mon Wondo ka kammu on no andi hidon handi e d'un.

³¹ Kono dabbee tun laamu makko ngun, d'in piiji fow beydanoyte on.

³² «Ko onon yo wuro tosooko, wota on hulu fus, sabu Ben mon Wondo ka kammu on tawii no wela mo ka o yeda on laamu ngun.

³³ Yeeeye ko jeydon kon, okoron miskinbe ben, moyyinee bonfooji di hiddataa, d'un wonanay on keyee mo lannataa ka kammuuli, d'on mooyataa, awa kadi ngujjo meemataa.

³⁴ Ko fii ko ka keyee mon on woni woo, bernde mon nden wonata.»

Fii Reenugol e dow Hebulaare

³⁵ «Wonee hebuliibe,^r hara lampuujj mon d'in no hubbi.

³⁶ Wa'on wa nde jiyaado jijji jom mun, hara ko yahudo peera, hara no on hewtitiri hoddi, o udditanay mo.

³⁷ Ben jiyaabe malii nde jom maabe ari tawi hiibe aynude. Ka haqiiqa mi andinii on, jom ben daditoto, o bannana be ko be paama.

³⁸ Ben jiyaabe be jom mun tawi no ayna tumbere jemma maa ka tatabal jemma, haray ben malii.

³⁹ Ko fii andee fota, si tawno jom galle no andunoo nde ngujjo on araynoo wujjugol, haray o accataano galle makko den fusee.

⁴⁰ Awa onon kadi hebilee, ko fii Bii-Aaden on aroyay e saa'i nde on sogitaaki.»

Fii Jiyaado Holniido e Jiyaado Bondo

(Mat. 24.45-51)

⁴¹ Onsay Petruusu wi'i mo kanko Iisaa: «Koohojo amen, hara ngal misal dfoo ko fii amen tun kaa ko fii yimbe ben fow?»

⁴² Koohojo on jaabii mo, wi'i: «Hara ko golloowo hombo reeniido holniido woni ko jom mun halfinta neemingol kurkaadi mun d'in e saa'i haanudo?

⁴³ Maloore wonanii on jiyaado mo jom mun ari tawi no jokkiri non.

⁴⁴ Ka haqiiqa mi andinii on, o halfinay mo jawle makko den fow.

⁴⁵ Kono si on jiyaado wi'itike: «Jom an neebii araali», onsay, o nangana tilfugol kurkaaduube ben worbe e rewbe e paamugol yara haa mandila,

⁴⁶ jom on jiyaado aray nde on jiyaado sabbaaki mo e saa'i mo o sogitaaki, o letta mo lette sattude, o wada mo ka be gomdinaa ben wadatee ton.

⁴⁷ «Jiyaado andudo faaleeji jom mun din, kono o ebbindaaki, maa o wadaali faaleeji jom makko din, o piyete piggal duudungal.

⁴⁸ Kono si tawii non ontigi andaa faale jom mun on, o wadii kuude foddude e donkineede, o focete ko hawri. On okkoraado ko duudi yantete ko duudi, awa kadi on halfinaado ko duudi landitoyte ko furti.»

Fii Liddondiral

(Mat. 10.34-36)

⁴⁹ «Mid'o ari bugagol yiite e oo aduna, mi faalete hara nge hubbii!

⁵⁰ Kono no woodi loyegol ngol mi loyoytee, e maanaa dun ko tampere, doo yo dun sollitanan, haray mido sonjii.

⁵¹ E hara on sikku ko addugol buttu e oo aduna mi arani? Oo'o, hinaa dun, kono ko liddondiral mi addi.

⁵² Ko fii gila jooni njowo wondube e nder suudu be woncondiray, tato liddondiray e beya d'ido, beya d'ido kadi liddondira e beya tato.

⁵³ Baaba liddondiray e bid'ido, bid'ido liddondira e baaba, neene liddondira e jiwo mun, jiwo kadi liddondira e neene mun, debbo liddondira e esiraawo mun jiwo, jiwo on kadi liddondira e esiraawo mun debbo.»

Fii Faamugol Firo Saa'iiji

(Mat. 16.2-3)

⁵⁴ Iisaa wi'i kadi jamaa on: «No yiirudon duulere no immori ka hirnaange, on wi'ay kisan <ndiyan dan aray>, dun wonira non.

⁵⁵ Awa kadi no yiirudon hendu ndun iwrii sengo jaamo woo, on wi'ay <nguleendi ndin arii>, dun kadi wada.

⁵⁶ Ko onon yo faasiqii'be, on waawii faamude fii ko feeji ka leydi kon e ko feeji ka kammu kon. Ko fii hondun non on waawaali andude oo saa'i fewndiido doo?

⁵⁷ «Hara ko fii hondun onon on waawataa faamande hoore mon ko feewi kon?

⁵⁸ Nde an e mo habidudaa hidon yaha ka yeesojo on woo, wadu feere no faamondiriron ka laawol, fii wota o wate e juude jaawoowo on, on jaawoowo kadi wate e juude aynoobe kaso ngon, ben sokoye.

⁵⁹ Mi andinii ma, a yaltataa don fannamaa a yobaali mbuudu sakkitoro on.»

13

Ewol Tuubuubuyee

¹ Ko fewndo onsay, wofbe ari fillitanii Iisaa fii bee be Jaliilu be Pilaatu warnoo fewndo be hirsata daabeeji fii ittugol sadakaaji mabbe.

² O jaabii be kanko Iisaa, o wi'i: «Hara on sikku ben be Jaliilu no buri Jaliiluyankoo'be ben fow junuubu fay be lettorii non?

³ Min mi wi'ay on - oo'o! Kono si on tuubaali onon kadi, on fow on re'ay.

⁴ Kaa hara on sikku bee sappoo e njeetato, be nduu suudu aynirdu ka maadi Siluwaama yani e mun wari, no buri bee be Yerusalaam luttube fow bakkatu?

⁵ Min mi wi'ay on - oo'o! Kono si on tuubaali onon kadi, on fow on re'ay.»

⁶ Onsay o wadani be ngal misal doo: «Tawi goddo no marnoo yibbehi ka tutateeri mun. O ari dabbugol bibbe e makki, o hebaali.

⁷ Onsay o wi'i gollanoowo mo on ka tutateeri: «Hebii nii duubi tati mido arude dabbugol bibbe e ngal leggal, mi hebaali. Hara ko nafa hondun ngal wonani doo? Jooni soppu ngal!»

⁸ «Kono golloowo on jaabii mo, wi'i: <Jom an, accee ngal doo ndee hitaande doo. Doo e dun mi jasay binde maggal on fow mi wadana ngal jolu.

⁹ No gasa ka ngal rima ko arata. Si ko liddu mun, onsay on soppoyay ngal.> »

Fii no Debbo Jukkunnaajo on Selliniraa e Aseweere

¹⁰ Tawi pande goo Iisaa no jannaynoo e juulirde goo e *palaande fowteteende nden, dun ko asewe.

¹¹ Tawi no don debbo mo jinnawii jukkini hebii duubi sappoo e jeetati, himo turii, o waawataano bantaade few.

¹² Bay Iisaa yi'ii mo, o noddi mo, o wi'i: «Debbo, a sendaama e jukkere maa nden!»

¹³ Onsay Iisaa *fawi juude mun den e makko. Don kisan debbo on feewi e darnde, o manti Allaahu on.

¹⁴ Kono yeesoojo juulirde nden seytini kon ko Iisaa jawndi jande asewe, o wi'i jamaa on: «No woodi balde jeegoo gaseteede golleede e mun. Aree jawndedon e den balde don, hara hinaa e jalaande asewe!»

¹⁵ Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Ko onon yo faasiqiife! Hinaa mo kala e mo'on yaltinay nagge mun maa mbabba mun ka dingiraa mun jande asewe, naba yarnoya?»

¹⁶ Hara oo debbo iwdi Ibraahiima mo Ibuliisa habbi gila duubi sappoo e jeetati, haanaa ka o firtanee din kabbi jande jalaande fowteteende nden?»

¹⁷ Bay o yewtirii non, don hersini aybe makko ben fow, kono jamaa luttudo on weltori fii piiji hittudi di o wadaynoo.

Mise Yettaade e Abbere Bene e Lewen

(Mat. 13.31-33; Mrk. 4.30-32)

¹⁸ O wi'i fahin: «Hara ko hondun *laamu Alla ngun nandi, maa ko hondun mi ebbindirta e maggu?»

¹⁹ Hingu wa'i wa abbere bene nde godfo yetti, bugii ka suntuure mun. Nden fufi, wonti leggal ngal colli din ka weeyo arata hoda e caldi mun.»

²⁰ O wi'i kadi: «E ko hondun mi ebbindirta e laamu Alla ngun?»

²¹ Hingu wa'i wa lewen mo debbo yetti, jillindiri e sariyaare tati condi farin, o piya don, on lewen wona sabu don fow yura.»

Yewtere fii Damun Tosokun

(Mat. 7.13-14)

²² Ko Iisaa yahaynoo Yerusalaam, o rewayno kodolun e kodolii hara himo waajoo.

²³ Godfo goo landii mo, wi'i: «Koohoojo, hara ko yimbe seedaabe tun dandoytee?»

Onsay o wi'i be:

²⁴ «Etee no naatiron ka dambugal faadungal, ko fii mi andinii on, buy dabboyay no naatira don, kono be waawoytaa.

²⁵ Nde jom galle den immii ombi baafal ngal woo, hara hidon ka yaasi, onsay on fuddoto honkande mo baafal ngal, wi'a: «Koohoojo, udditanee men!» O jaaboyto on, o wi'a: «Min mi andaa ko on be honto!»

²⁶ «Wi'on kadi: «Men jaamuno men yaridi e mon, awa kadi on waajotono ka date amen.»

²⁷ O jaaboo on kadi, o wi'a: «Min mi andaa ko on be honto. Onon bee wadaynoobe ko boylii fow, pottitee lan!»

²⁸ «Tuma yi'udon Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba e beya annabaabe heddiibe fow ka nder laamateeri Alla, tawa onon ko on bugoyteebe ka yaasi, ka wullaandu e njatindiro jiiye woni ton.

²⁹ Iwroyte funnaange e hirnaange, nano e jaamo, be nafodoya ka laamateeri Alla.

³⁰ Awa andee wonde, no woodi baawoobe wontiroyaybe yeeso, wano tawiri non kadi no woodi yeesoobe wontiroyaybe baawo.»

Fii no Iisaa Aanirani Yerusalaam

(Mat. 23.37-39)

³¹ Ko e on saa'i don *Fariisiyaabe goo ari wi'i mo kanko Iisaa: «Yahu iwaa doo, ko fii *Heroodu no faalaa sahinbinde ma!»

³² O wi'i be: «Yahee hollon ndun saafaandu: Mido rafaade jinnaaji din, mi sellina jawbe ben hande e jango, ka palaande tammere haray timmanii lan.

³³ Kono bee mi seppa hande e jango e fadfi-jango, ko fii haanaa ka annabaajo waree ko wonaa Yerusalaam.

³⁴ «Ee Yerusalaam! Ee Yerusalaam! Ko an yo saare sahinbinoore annabaabe, wariroore netaabe e mun kaaye! Ko haa honto mi faalanoo moobude bee faybe maa wano gertogal moobirta coppo e ley gabitti mun, e hin-le on jabaali don!

³⁵ Awa nokkuure mon nden eggaama. Kono mi andinii on, on yiitataa lan haa jande wi'oyton: «Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!»^S

14

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnufo Goo

¹ E *aseweere goo, don ko *palaande fowteteende nden, Iisaa naati e suudu hooreejo Fariisiyaabe ben fii nafagol, tawi ben Fariisiyaabe no tenyina mo.

² Tawi aaden buutudo no yeeso makko don.

³ Onsay Iisaa landii waawuube fii Sariya ben e Fariisiyaabe ben, o wi'i: «Hara no dagii ka jawndee e aseweere kaa dagaaki?»

⁴ Kono be fow be deyyi. Onsay o yetti on jawdo, o sellini, o acciti mo, on yahi.

⁵ Onsay o wi'i be: «Ko hombo e mon, si biddo mun maa nagge mun aru e yanude e nder woyndu, salotoo nge yawnde maa yawna mo dfon kisan fii nden jande ko asewe?»

⁶ Laatii be waawaali jaabaade hay huunde e dfun.

Fii no Saatinirtee

⁷ Bay o yi'ii no ben saatinanoobe suboraynoo ndadfdule yeessooje dfen, o wadani be ngal misal doo, o wi'i be:

⁸ «Si on aru e saatineede e peera, wota on wonu ka ndadfdule yeessooje fii hita taw burdo on hittude no saatinaa dfon

⁹ haa saatindo on on ara wi'a on: «Accanee oo doo ndadfdudi ndin.» Onsay on hersay ruttagal ka ndadfdudi baawoori.

¹⁰ Kono tuma saatinadon woo, wontiree baawo fii tuma nde saatindo on on ari woo, yo o wi'u on: «Gido an, aru wonaa yeeso gaa.» Onsay dfun wonanay on teddungal e tawnde ben be saatindinadon fow.

¹¹ Ko fii kala mawnintiniido jippinoyte, awa kadi kala jippindo hoore mun mawninoyte.»

¹² Onsay kanko Iisaa o wi'i saatindo mo on: «Nde hidfa soyyina maa hirtina woo, wota a saatin yibbe maa ben maa neene-gootooje maa ben maa musibbe maa ben maa kawtalbe maa aldube ben, fii wota kambe kadi be saatine jande goo, dfun wonane njoddi.

¹³ Kono nde wadataa caatal woo, saatin miskinbe ben e jukkunnaabe ben, e maanaa bofooje ben e bumbe ben.

¹⁴ Dun a wonoyay malaado, ko fii ben alaa ko yobitire, a yobitoyte jande ummutal feewube ben.»

Misal Yettaangal e Saatinanoobe fii Nafagol

(Mat. 22.1-10)

¹⁵ Bay goddo e be o nafodaynoo ben nanii dfin kongudi makko kanko Iisaa, o wi'i mo: «Malooore wonanoyay on nafoytoodo ka *laamateeri Alla!»

¹⁶ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Nande goo goddo waduno caatal moolanaangal, o saatini yimbe buy.

¹⁷ Bay nafagol ngol fewndike, o nuli kurkaadu makko ndun yo on yahu wi'a be o saatinnoo ben yo ben aru, ko fii hebulaama.

¹⁸ «Kono be fow be kuylitidi. Arano on e maŋbe wi'i ndun kurkaadu: «Midfo soodi ngesa, bee mi yaha mi ndaaroya mba. Mi torike mo yo o yaafo lan.»

¹⁹ Goddo on wi'i: «Midfo soodi kalali sappo, midfo yahude mi lasindoo dfi, mi torike mo yo o yaafo lan.»

²⁰ Goddo goo kadi wi'i: «Midfo jombi neeŋaali, ko dfun hadata mi yaha.»

²¹ «Bay kurkaadu ndun hewtitii, o yottintini e jom makko ko o nulaa kon fow. Onsay jom galle on tikki, o wi'i ndun kurkaadu makko: «Yahu kisan e date den fow, njane e tosooke, addanoyaa mi miskinbe ben e jukkunnaabe ben e bumbe ben e bofooje ben fow.»

²² «Kurkaadu ndun wi'i: «Jom an, ko yamirfon kon wadaama, kono haa jooni ka joodee no luttii.»

²³ «Onsay jom galle dfen wi'i kurkaadu ndun: «Yahu haa ka fulawaa, takkodaa kowle den fow, rewaa e datoy koy fow, etodaa no yimbe ben arda fii no ka an heewira.

²⁴ Ko fii mi andinii on, hay gooto e bee be mi saatinnoo aranun mettotaako oo nafakka an!» »

Fii no Iisaa Haanaa Jokkireede

(Mat. 10.37-38)

²⁵ Tawi jamaa moolanaado no jokkondirnoo e Iisaa. O fewtiti be, o wi'i:

²⁶ «Si goddo arii e an, hara o woniraa selugol ben makko e yumma makko e beyngu makko e bibbe makko ben e neene-gootooje makko ben worbe e rewbe haa naŋani wonkii makko kin tigi, haray ondfon waawataa wonude taalibaajo an.

²⁷ Awa kadi kala mo yettaali *leggal mun altindiraangal ngal jokkimmi, haray ontigi waawataa wonude taalibaajo an.^t

²⁸ «Hara ko hombo e mon si no faalaa darnude koore, ronkata joodaade taho, taskoo fii ko o eŋbi kon si ko ko yonata?»

^t 14:27 14:27 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

²⁹ Kulol wota ootigi fudfo ronka gaynude, fii wota yi'ube mo e d'un ben fow jalu mo,
³⁰ wi'a: <Oo nedfo fudfino darnude, kono o waawaali lannitaade!>

³¹ «Maa hara ko lando hombo fokkitanta habidoygol e lando goo mo konu mun woni embere yimbe guluuje noogayo, hara kanko ngu makko ngun ko embere yimbe guluuje sappo, ronkata joodaade taho, taskoo si o heboyay kutu mabbe?»

³² Si o tawii non o heboytaa kutu mabbe bay oya no wodditii mo taho, o nelay e on fii yo on wafan mo sartiiji no futtu on tabitira.

³³ Ko d'un wadi, kala e mon mo woniraa seedugol e ko o jeyi kon, haray gasataa wonde taalibaajo an.

³⁴ «Landan ko huunde moyyere, kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee?»

³⁵ Haray dan alaa nafa ka leydi maa ka polu, ko hawkoyteedan ka yaasi.
 «Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

15

Misal Yettaangal e Baalii Majjungii (Mat. 18.12-14)

¹ Yantooŋe sagalle ben fow wondude e junuubanke'en no badotonoo Iisaa fii hedagol mo.

² Fariisiyaabe* ben e jannoobe fii Sariya on no n'unaynoo hakkunde mabbe, wi'a: «Oo doo kapun bannitay junuubanke'en, naamida e mabbe!»

³ Onsay kanko Iisaa o wafani ben ngal misal doo, o wi'i:

⁴ «Ko hombo e mon si no mari baali teemedere, gootii e d'in majja, ronkata accude cappande jeenay e jeenayi d'in ka wulaa, yaha dabbitoya majjungii ngin haa nde o yiitoyi ngii woo?»

⁵ Nde o yiitoyi ngii, o wakkoo ngii e hoore weltaare.

⁶ Nde o hewtiti ka makko, o nodditay yiŋbe makko ben e kawtalbe makko ben, o wi'a be: «Weltodee e an, ko fii mi yiitii baalii an majjunoongii ngin!»

⁷ Mi andinii on, ko wano non kadi weltaare burirta woodude ka kammu sabu junuubankeejo gooto tuubudo, edii feewuŋe cappande njeenayo e njeenayo be tuubuubuyee fawaaki d'un.»

Misal Yettaangal e Tammaaru Majjundu

⁸ «Maa ko debbo hombo marfo tammaaji sappo, si wooturu e d'in majjirii mo, ronkata huŋbude lampu, fitta suudu mun ndun, dabbitira hakkil haa nde o yiiti ndu woo?»

⁹ Nde o yiiti ndu, o nodditay yiŋbe makko ben wondude e kawtalbe makko ben, o wi'a be: «Weltodee e an, ko fii mi yiitii tammaaru an majjunoondun!»

¹⁰ Mi andinii on, ko wano non kadi malaa'ikaabe Alla ben weltorta tuma nde junuubankeejo gooto tuubi.»

Misal Yettaangal e Bidfo Funsoowo

¹¹ O wi'i kadi: «Godfo no marnoo biŋbe d'ido.

¹² Toolaajo makko on wi'i mo: «Baaba an, jonnee lan geŋal an ngal mi haani hendoyaade ngal ka jawdi mon.» Onsay ben mabbe sendani be jawdi mun ndin.

¹³ «Bay balde feyyii, toolaajo on moobi ko o jeyi kon fow, o yahi e leydi wodfundi, o funsitoyi ton jawdi makko ndin fow e nder jiiŋbaare.

¹⁴ Bay o lannii fewjande fow, heege tiidfunge wadi e ndin leydi. Onsay o fudfaa ŋakkireede.

¹⁵ O halfinoyii e godfo goo jeyaado e ndin leydi, on nabi mo ka gese mun fii ko aynana d'un koseeji mun d'in.

¹⁶ Himo faaletenoo naamude neteeje de koseeji d'in naamaynoo den, kono hay gooto okkoraali mo.

¹⁷ «O luggini miijo, o wi'i: «Ko gollooŋe njelo ben an mari naamooŋe haa luttina, hara min mido maaya doo heege!

¹⁸ Jooni non, mido yiltitaade ka ben an, mi wi'a be: Baaben, mi wadii junuubu ka Alla, mi hebii hakkee mon,

¹⁹ mi foddaa e noddeede bidfo mon hande kadi. Jogoree lan wa golloowo mon.»

²⁰ «Onsay o yiltitii ka ben makko. Bay o badike, ben makko haynii mo, yurmaa mo. Tun ben makko dogi, hiriibii mo, lunnii.

²¹ Onsay on bidfo makko wi'i mo: «Baaben, mi hebii junuubu ka Alla mi hebii hakkee mon, mi foddaa e noddeede bidfo mon hande kadi!»

²² «Kono ben makko yamiri kurkaaduube mun ben, o wi'i be: <Yahee tinna addanon mo kaftaane burdo fotude on bornon mo, wadanon mo hurundaare ka hondu e pade ko o wattoo.>

²³ O wi'i be kadi: <Addoyee ga'un fayukun kun, hirson, jaamen, weltofen.>

²⁴ Ko fii hari oo bidfo an doo ko mayfo, kono jooni o wuuritii, hari kadi o majjii, kono jooni o yiitaama!> Onsay be woni e fijugol weltoda.

²⁵ «Dun hawrondiri afo makko on no ka ngesa. Bay on badike ka hofo fewndo ko o artata, o nani hito gimi e gami.

²⁶ Tun o noddi golloowo mafbe goo fii ko humpita mo kon ko woni wafude ka mafbe.

²⁷ On golloowo wi'i mo: <Mipan maa hewtitii. Bay non o hewtitii e jam, ko sabu dun ben maa en hirsiri ga'un fayukun kun.>

²⁸ «On seytini kisan, o salii naatude. Onsay ben makko yalti jeeji mo fii yo o naatu.

²⁹ Kono o wi'i ben makko: <E hino, wadii nii duubi buy mido yanganaade on. Haa hande mi yeddaali on. Min-le hay nde wootere on okkaali lan hay be'un fii ko mi saatinira goreebe an ben.

³⁰ Kono bay oo bidfo mon doo dekkudo ndii jawdi mon dekkidi ndi e wadfoobe jinaa artii, ondon on hirsanii mo ga'un fayukun kun!>

³¹ «Ben makko wi'i mo: <An non boobo an, pande woo hidfen wondi. Ko mi mari kon fow ko an jeyi.

³² Kono mi taw bee mi weltoo, mi wada welo-welo, bay hari oo mijjiraawo maa doo ko mayfo, kono jooni o wuuritii, hari kadi o majjii, kono jooni o yiitaama.»

16

Fii Mbatulaajo mo Feewaa

¹ Iisaa wi'i taalibaabe mun ben kadi: «No woodunoo aaden galo mardo mbatulaajo, tawi on mbatulaajo makko no jo'iraa funsugol jawdi on galo.

² O noddi on mbatulaajo, o wi'i mo: <Ko hondun mi woni nanude e hoore maa? Jittanan no won'aa gollirde, ko fii a waawataa wonude mbatulaajo an hande kadi.>

³ «Onsay mbatulaajo on wi'itii: <Hara ko hondun mi wadata jooni, bay jom an no ittude lan wonugol mbatulaajo makko? E hin-le mi maraa doole remugol, awa kadi toragol no hersinanii lan.

⁴ Mi andii ko mi wada fii yo mi heboy ko wernammi ka mun tuma mi ittaa e mbatulayaagal.>

⁵ «Onsay o nodditi kala joganiibe jom makko ben. O wi'i arano on: <Ko jelu joganidaa jom an?>

⁶ On jaabii: <Ko tankonje teemedere nebban.> Ontuma mbatulaajo on wi'i mo: <Joodo kisan, yettaa kaydi maa ndin, windaa ko cappande jowi joganidaa mo.>

⁷ «O wi'i godfo goo kadi: <An-le ko jelu joganidaa mo?> On jaabii: <Ko bootooji teemedere ngawri.> O wi'i ondon kadi: <Yettu kaydi maa ndin, windaa ko bootooji cappande jeetati joganidaa mo.>

⁸ «Onsay jom on mbatulaajo boyliido manti mo sabu kon ko on golliri yoyre. Ko fii faybe nguu jamaanu no yoyi telen jokondooobe mun ben buri faybe jeyaabe ben ka ndaygu.

⁹ Min-le mi wi'ay on: yo on dabbir dee jawle adunyankeeje yibbe, fii tuma nde den lanniroyi on, yo on wernoje ka galleeji poomayankeeji.

¹⁰ «Mo nundii e hoore ko fandi, o nunday e hoore ko mawni. Awa kadi mo nundaali e hoore ko fandi, o nundataa e hoore ko mawni.

¹¹ Si tawii non on nundaali e hoore jawle adunyankeeje den, haray ko hombo halfinoyta on jawle haqiiqaaje den?

¹² Awa kadi si on nundaali e hoore ngel godfo ngel, ko hombo jonnoyta on ko mon kon?

¹³ «Golloowo hay gooto waawataa gollande jeybe dun dido, ko fii o apay oya, o yida oya, maa o habboo e oya, o itta bote e oya. Ko dun wadi si on waawataa rewude Alla, rewon jawdi.>

¹⁴ Fariisiyaabe* ben e yidude mun kaalisi no hedotonoo dun fow liba bote e Iisaa.

¹⁵ O wi'i be: «Onon hidon wadi hoore mon feewube e yeeso yimbe ben, kono Allaahu on kapun no andi ko woni ka berde mon. Ko fii ko yimbe ben banti fii mun kon ko jiddudun yeeso Alla.

¹⁶ «Awa ko Sariya on e defte annabaabe ben wonnoo haa fewndo Yaayaa. Kono gila e fewndo Yaayaa, Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun no fejjineede, mo kala no huutorde doole fii naatugol don.

¹⁷ Kono mi andinii on: kammu ngun e leydi ndin mutude no furi newaade edii ciifun gootun wonkun ka Sariya monteede.

¹⁸ «Kala accitudo beyngu mun, yetti godfo goo, haray ontigi jeenii. Awa kadi kala yettudo debbo seedaado, haray onfon kadi jeenii.

Fii Galo Baaso e Baaso Galo

¹⁹ «Hari no woodunoo aaden galo bornotonoodo concii dimi firsiniraadi ko woji, wadaynoodo jande woo welii e fotii.

²⁰ Tawi miskiino wi'eteedo Laazaru mo bandu mun fow temmaa no waalii ka dambugal makko.

²¹ On no faaletenoo hendaade paameteeki luttaynoofi din ka on galo. Tawi hay bareeji din arayno metta den temmeje makko.

²² «Nande goo on miskiino maayi, malaa'ikaabe ben nabi mo tawtinoyi Ibraahiima. On galo kadi maayi, surraa.

²³ Ka jahannama, tawi on galo no e nder lette, o fanti gite, o haynii Laazaru takko Ibraahiima ka wodfitii.

²⁴ O ewnii, o wi'i: «Baaba an Ibraahiima, yurme lan, yamiraa Laazaru yo o jullu hondu makko ndun ka ndiyan, o ara o fuubbinanamma denngal an ngal. Ko fii mido tampi ka yiite gaa!»

²⁵ «Ibraahiima jaabii mo, wi'i: «Boobo an, anditu an a hendinoke moyyereeki maa din ka aduna, wano non kadi Laazaru yedinoke ton tampereeki. Jooni non kanko bernde makko buttinaama foo, an hidfa tampude.

²⁶ E hoore dun kadi, wimbo moolanaango no wadfaa hakkunde men fii wota faalaafe iwde gaa yaha ton ben waawu dun, wano non onon kadi wota on waawu lumbitirde gaa.»

²⁷ «Onsay on galo wi'i: «Awa mi torike ma yo baaba an, nelanan Laazaru ka galle ben an

²⁸ haa e fee neene-gootoobe an njowo, o hajoyoo fe dun fii wota kambe kadi fe aroy e ndee nokkuure lette.»

²⁹ «Onsay Ibraahiima jaabii mo, wi'i: «Hife jogii ton deftere Muusaa nden e defte beya annabaabe, yo fe hedfo den.»

³⁰ «O wi'i: «O'o, yo baaba an Ibraahiima, kono si godfo e mayfe ben yahii e maabe, fe tuubay.»

³¹ «Kono Ibraahiima wi'i mo: «Si fe hedfaaki Muusaa e annabaabe heddiife ben, haray fe jabataa wurteede hay si fe immintinanaama godfo e mayfe ben!» »

17

Fii Junuubu e Gomdinal e Farilla

(Mat. 18.6-7; Mrk. 9.42)

¹ Iisaa wi'i taalibaafe mun ben: «Alaa no peggal ronkirta arirde, kono bone wonanii on wondo sabu dun.

² Haray ko furi mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka baharu edii o wonude sabu gokkun e koy paykoy feggaade.

³ Reenee hoore mon!

«Si musidfo mon oopike, waajee mo. Si o tuubii, yaafee mo.

⁴ Awa kadi si o bonnii on laabi jeedifi e nder jallal, o yiltitoyike e mon laabi jeedifi hara himo wi'a: «mi tuubii», on yaafoto mo.»

⁵ Sahaabaabe* ben wi'i Koohojo on: «Beydaneen men gomdinal.»

⁶ Onsay Koohojo on wi'i fe: «Hay si tawii gomdinal mon ngal no fota e abbere bene, harayno on waaway yamirde kii ndologahi, wi'on: «Boro, iroyodfaa ka tumbo baharu!», onsay ki doftoto on.

⁷ «Hara ko hombo e mon, si no mari kurkaaduujo remoowo maa ngaynaako, wi'ata on no o iwtiri golle: «Aru jaamaa?»

⁸ Kono ka liddu dun, o wi'ay mo: «Moyyinanen ko mi jaama, bornodfaa si bannanaa mi. Si mi gaynii jaamude yara, onsay an kadi a jaamay yaraa.»

⁹ Hara o mantay on kurkaaduujo fii o wadfi ko o yamiraa kon?

¹⁰ Onon kadi wano non, si on wadfi ko yamiradon kon fow, wi'ee: «Menen ko men kurkaaduube meereefe, ko ko men haani wadufe tun men wadfi.» »

Fii Yimbe Sappo be Damajan Nangi

¹¹ E nder yaadu makko ndun Yerusalaam, kanko Iisaa o rewri hakkunde diiwal *Samariya ngal e diiwal Jaliilu ngal.

¹² Wa fewndo ko o naataynoo e hoŋo, yimbe sappo be ŋamajan nangi sutii fottugol e makko, be dartii ka woŋŋi,

¹³ be ewnii, be wi'i: «Iisaa, ko onon yo Karamoko'en! Yurminee men!»

¹⁴ Bay o yi'ii be, o wi'i be: «Yahee hollitoyoŋon *yottinoobe sadaka ben.»

E nder yaadu maŋbe ndun be tawi be sellinaama, be laabii.

¹⁵ Bay goŋŋo e maŋbe tawii sellinaama, o yiltitii e hoore himo ewnoo manta Alla.

¹⁶ Hawri on neŋŋo ko Samariyankeejo. O ari, o yani e ley koyŋe Iisaa, o weltanii mo.

¹⁷ Onsay Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Hinaa be sappoo non be sellinaama, be laabii? Awa ko honto njeenayooŋe luttube ben woni?»

¹⁸ Hinaa hay gooto e maŋbe yiltitaaki fii mantugol Alla si wonaa oo janano ŋoo tun?»

¹⁹ Onsay o wi'i on: «Immo yahaa, gomŋinal maa ngal hisinii ma.»

Maandeeji Fii Arugol Laamu Alla ngun

(Mat. 24.23-28, 37-41)

²⁰ Nande goo *Fariisiyaabe ben landii mo kanko Iisaa ko honde tuma *laamu Alla ngun arata. Iisaa jaabii be, wi'i: «Laamu Alla ngun ardataa no yi'orta.

²¹ Wi'etaake <hingu ŋoo!> maa ŋun <hingu ŋaa!>, ko fii mi andinii on, laamu Alla ngun no e mon.»

²² Onsay o wi'i taalibaabe makko ben: «Saa'i aroyay nde faaletedon yi'ude wootere e palaade *Bii-Aaden on, kono on yi'oytaa nde.

²³ On wi'oyte <himo ŋoo!> maa <himo ŋaa!> Wota on hammir ton, wota on dogir ton.

²⁴ Awa ko wano mayannde mayirta non, jalba gila nano haa e jaamo ka weeyo, ko wano non ardu Bii-Aaden on woniroyta ka palaande mun.

²⁵ Kono ŋoo e ŋun, bee o tampa fota, nguu jamaanu ŋoo hawka mo.

Fii Hebulanagol Saa'i Artoygol Bii-Aaden on

(Mat. 24.37-41)

²⁶ «Ko waŋunoo kon fewndo jamaanu Nuuhu, waŋoyay kadi ka palaade ado artugol Bii-Aaden on.

²⁷ Ko fii fewndo Nuuhu, hari yimbe ben no jaamaynoo yara, no jomba jombanee, haa pande Nuuhu naatunoo ka laana. Onsay waamere nden ari, muli luttube ben fow.

²⁸ «Ko wano non kadi e fewndo jamaanu Luutu, yimbe ben no jaamaynoo yara, sooda soodita, tuta darna.

²⁹ Kono nde Luutu yaltunoo *Saduuma, mbollan yiite iwruno ka kammu yani e maŋbe, muli be fow.

³⁰ «Ko wano non kadi woniroyta pande Bii-Aaden on feepiti.

³¹ Nden pande, on wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano piiji mun wonŋi ŋin ka nder suudu. Wano non kadi on wondo ka ngesa wota yiltito ka mun.

³² Anditee fii sonnaajo Luutu on.

³³ Kala ŋaŋbuŋo no dandira ngurndan mun, ŋan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayrinaa, o dandoyay ŋan.

³⁴ «Mi andinii on kadi, e nden jemmaare ŋon, yimbe ŋiŋo waaloduŋe e danki wooti, goŋŋo e maŋbe yettete, oya on lutta.

³⁵ Wano non kadi, rewbe ŋiŋo wonŋe unidude, goŋŋo e maŋbe yettete, oya on lutta.

³⁶ Awa kadi yimbe ŋiŋo wondube e ngesa woota, gooto e maŋbe yettete, oya on lutta.»

³⁷ Taalibaabe ben wi'i mo: «Koohooyo amen, hara ko honto ŋun waŋoyta?»

O jaabii be, o wi'i: «Ko ka ko maayi kon woni woo, jigaaŋe ŋen moobotoo.»

18

Misal Yettaangal e Naawoowo Boyliiŋo

¹ Iisaa waŋani taalibaabe mun ben ngal misal fii ŋanginangol be nafa duumagol e toraare Alla, hara be haabaali.

² O wi'i be: «No woodunoo e saare aaden jaawoowo mo hulataa Alla, awa kadi o hersataa hay gooto.

³ Tawi kadi no e nden saare keynguuyo araynooŋo soono woo ka on jaawoowo, wi'a mo: <Naawu hakkunde an e oo gaŋo an.>

⁴ Gila neebii hari on jaawoowo anniyaaki. Kono bawto ŋun o wi'itii: <Fii kala mi hulataa Alla, awa kadi mi hersataa hay gooto,

⁵ bay oo keynguuyo sonjirii lan nii, yo mi jaawan mo fii wota o sonjan pande woo!> »

⁶ Koohooyo on wi'i: «On nani ko on jaawoowo boyliiŋo wi'i kon?»

⁷ E taw si hara Allaahu on jaawantaa ben be o subii, ŋun ko ben torotoobe mo jemma palorma? Hara o nennanay be ŋun?»

⁸ Mi andinii on, o jaawanay be ko yaawi. Kono taw nde *Bii-Aaden on aroyi si o tawoyay gomdɪnbe e hoore ndii leydi?»

Fii Hakkunde Fariisiyaajo on e Yantoowo Sagalle on

⁹ O wadɪ kadi ngal misal doo e hoore ben yimbe fellitube ko feewube, hara hibe aybina beya,

¹⁰ o wi'i be: «Yimbe dido yahuno ka *juulirde mawnde fii juulugol, tawi godfo on ko *Fariisiyaajo, oya on ko yantoowo sagalle.

¹¹ Fariisiyaajo on immii darii, tawi himo tororanaynoo nii hoore makko, wi'a: «Eyoo-maa Alla, mi weltanike ma ko tawi kon mi wa'aa wa heddiibe ben, dɪn ko bee jattoobe maa bee boyliibe maa bee jeenoobe maa wano oo yantoowo sagalle doo.

¹² Min-le mi hooray laabi didi e nder yontere nden, awa kadi mi ittay sappabun e hoore kala ko mi hebi.»

¹³ «Tawi on yantoowo sagalle hay suusataano ɓantirde gite mun dɛn ka kammu, kono himo darii ka wofditii, himo tappitoo e ɓernde, wi'a: «Yaa an Alla, yurminan min oo junuubankejo!»

¹⁴ «Mi andinii on, ko on yantoowo sagalle dɛn-le yiltitinoo ka galle mun e hoore ko o jogoraado wa feewudo edii Fariisiyaajo on. Ko fii kala mawnintiniido jippinoyte, awa kadi kala jippindo hoore mun mawninoyte.»

Fii Hakkunde Iisaa e Paykoy koy

(Mat. 19.13-15; Mrk. 10.13-16)

¹⁵ Wobbe addanayno mo hay booboobe ben fii yo o meemu be. Nde taalibaabe ben yi'unoo dɪn, be tojani be.

¹⁶ Kono Iisaa nodditi paykoy koy e hoore himo wi'a: «Accee paykoy koy ara e an, wota on haɗu koy, ko fii *laamu Alla ngun ko sifa makkoy wonani.

¹⁷ Ka haqiiqa mi andinii on, kala mo jabiraali laamu Alla ngun wa paykun, haray o naatataa ton few.»

Fii Hooreejo Aldufo on

(Mat. 19.16-30; Mrk. 10.17-31)

¹⁸ Hooreejo goo landii Iisaa, wi'i: «Karamokoojo moyyo, hara ko hondun mi haani wafude fii yo mi heboy *ngurndan poomayankejan dɛn?»

¹⁹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun wi'irtaa mi moyyo? Hay gooto moyyaa si hinaa Alla Bajjo on.

²⁰ Hida andi yamirooje dɛn, dɪn ko wota a jeenu, wota a ittu hoore, wota a wujju, wota a seedito fenaande, teddinaa kadi yumma maa e ben maa.»^u

²¹ On hooreejo jaabii, wi'i: «Midɔ wafude dɪn fow gila e cukankaaku an.»

²² Bay Iisaa nanii ko on wi'i kon, o wi'i mo: «No ɲakkan-maa fahin huunde wootere: yeeyitu kala ko jeydaa, senditanaa miskinbe ben, dɪn wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokka mi.»

²³ Bay on nanii dɪn, o aani, ko fii hari himo aldi fota.

²⁴ Bay Iisaa yi'ii dɪn e makko, o wi'i: «Emba no sattani jom jawle en ka be naata ka laamu Alla.

²⁵ No ɓuri weɓande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle en naata ka laamu Alla.»

²⁶ Wonnoobe mo hedaade ben wi'i: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁷ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko waawantaako nedɛanke kon no waawanoo Alla.»

²⁸ Onsay Petruusu wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on.»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, kala accudo suudu mun ndun e ɓeyngu mun e sibbe mun ben e mawbe mun ben e fiɓbe mun ben sabu laamu Alla ngun,

³⁰ o heboyay ko ɓuri dɪn ka aduna doo, awa kadi ka aduna aroyoowo, o heboyay ngurndan poomayankejan dɛn.»

Fii ko Saatii Heboyde Iisaa kon

(Mat. 20.17-19; Mrk. 10.32-34)

³¹ Onsay Iisaa pottini *sahaabaabe mun ben sappoo e dido sera, o wi'i be: «Awa hidɛn yahude Yerusalaam. Kala ko annabaabe ben windunoo kon e hoore Bii-Aaden on laatoyto.

³² O wattoyte e juude be wonaa Yahuudiyanke ben, o jalee, o tiwee, tuttee e hoore makko, be piyira mo cabbi, be wara.

^u 18:20 18.20 Egg. 20.12-16.

³³ Bawto d'un o immitoo ka jalaande tammere.»

³⁴ Kono ben taalibaabe faamaali hay fus e d'un, d'in kongudi wirnanii be, be ronki faamude kon ko yewtaa.

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundfo Yeerikoo

(Mat. 20.29-34; Mrk. 10.46-52)

³⁵ Ko Iisaa badii Yeerikoo, tawi bundfo no joodii ka sera laawol no toroo.

³⁶ On nani hito jamaa on ko feyyata kon, o landii ko hondun wadfi.

³⁷ O andinaa wonde ko Iisaa oo jeyaado Naasirata woni feyyude.

³⁸ Onsay o ewnii, o wi'i: «Ko an yo Iisaa, bii Daawuuda, yurminan!»

³⁹ Hikkinooŋe yeeso ben feli mo fii yo o fanku, kono o burti ewnaade, wi'a: «Ko an yo bii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁰ Onsay Iisaa dartii, o yamiri yo be addan mo mo. Bay on badike, Iisaa landii mo:

⁴¹ «Ko hondun faaladaa yo mi wadane?»

On jaabii mo, wi'i: «Kooŋoojo, ko yo mi hettu giide an d'en!»

⁴² Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Wuntu, gomdinal maa ngal hisinii ma.»

⁴³ O wunti d'on kisan, o jokki Iisaa, himo mawnina Alla. Bay jamaa on yi'i d'un, be woni e mantugol Alla.

19

Fii Gomdinal Zaakaru ngal

¹ Iisaa naati Yeerikoo. Ko o tayitata saare nden,

² tawi aaden galo tawaado e hooreeŋe yantooŋe sagalle ben wi'eteedo Zaakaru

³ no humpanoo yi'ugol mo kanko Iisaa. Kono o ronki feere mun sabu d'uudugol jamaa on, awa kadi himo rabbiŋi.

⁴ Onsay o dogi o feyyi yeeso, o yawoyi e hoore yibbehi fii no o yi'ira Iisaa, bay hari on ko d'on rewata.

⁵ Nde Iisaa hewtunoo e ley kin yibbehi, o tiggiti, o wi'i: «Zaakaru, tippo hepa, ko fii bee mi weera hande ka galle maa.»

⁶ Zaakaru tippii hepa, jabbi mo e nder weltaare.

⁷ Bay fow yi'i d'un, be ŋuni, be wi'i: «Oo kodoyike junuubankejo!»

⁸ Kono Zaakaru immii darii, wi'i Kooŋoojo on: «Heŋee yo Kooŋoojo an, mi okkay miskinŋe ben feccere jawdi an ndin. Awa kadi si mido bonnani goddo goddun, mi yobitiray ontigi d'un cowalle nay.»

⁹ Onsay Iisaa wi'i: «Hande kisiyee naatii e dee galle doo. Ko fii oo doo kadi ko o iwdi Ibraahiima.

¹⁰ Awa ko addi *Bii-Aaden on ko dabbitugol majjuŋe ben, danda be.»

Misal Yettaangal e Manankun

(Mat. 25.14-30)

¹¹ Bay hari o badike Yerusalaam, o beyditani be ngal misal doo, ko fii hari heŋinooŋe mo ben no sikka *laamu Alla ngun feepay kisan.

¹² O wi'i be: «Aaden dimo yahuno e leydi woddundi fii lamminoyegol, arta.

¹³ On noddii kurkaaduube mun sappo, o jonni be manankunji sappo. O wi'i be: <Gollitree d'ii doo haa mi ara.>

¹⁴ Kono tawi yimbe leydi makko ndin no aŋi mo. Be nelti woŋbe ŋaawo makko fii andingol ben ton wonde be faalaaka ondon laamoo be.

¹⁵ «Bay o lamminoyaama, o artii, o nodditi kurkaaduube makko be o jonnunoo mbuudi ben fii no o andira ko honno mo bee e maŋbe gollitiriri di.

¹⁶ «Arano on e maŋbe ari, wi'i: <Kooŋoojo an, di accirnodon mi d'in beydike cowalle sappo.>

¹⁷ O wi'i mo: <A wadii ko moyyi, yo kurkaaduwo moyyo! Ko fii a nundii e hoore ko fandi, mi wadii ma yeesojo e hoore ca'e sappo.>

¹⁸ «Dimmo on e maŋbe ari, wi'i: <Kooŋoojo an, di accirnodon mi d'in beydike cowalle jowi.>

¹⁹ O wi'i ondon kadi: <Mi wadii ma e hoore ca'e jowi.>

²⁰ «Goddo e maŋbe kadi ari, wi'i: <Kooŋoojo an, e hino di accirnodaa mi d'in, hari mido mari di e lincun.

²¹ Ko fii hari mido hulu maa, bay ko a jaaduŋo. A yettay ko a wallinaa, awa kadi a soŋitay ko a aawaa.>

²² «Onsay on lando wi'i mo: <Mi naawitirte kongudi maa din, yo jiyaado bonfo! Hida andunoo ko mi aaden jaadudo? Maa mi yettay ko mi wallinaa, maa mi sojitay ko mi aawaa?»

²³ Fii hondun non a wallinaali di e juude gollitiroobe di ben,^W dun, nde mi artunoo woo, mi hettayno di e hoore tono.>

²⁴ «Ontuma kanko lando on o wi'i wonnoobe don ben: <Jabitee di e juude makko, jonnon di oo jogiido manankunji sappo.>

²⁵ Kono be wi'i mo: <Koohooyo amen, ondon no jogii manankunji sappo!>

²⁶ O jaabii be, o wi'i: <Mi andinii on, ko marfo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.>

²⁷ Dun-le wurin addanee lan doo aybe an ben, ben be faalanooka mi laamoo dun, waron be yeeso an doo.> »

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mat. 21.1-11; Mrk. 11.1-10; Yhn. 12.12-19)

²⁸ Bay kanko Iisaa o gaynii yewtude dun, o hikkii yeeso, o yaari Yerusalaam.

²⁹ Bay wonii o badike Bayti-Faazii e *Betanii, dun ko takko Fello *Zaytuuni ngon, o nuli taalibaabe makko dido,

³⁰ o wi'i be: «Yahee e ngoo hodo wongo yeeso mon doo. No naatirdon e maggo, on taway mbabun kun godfo wadfaaki haa hande no humii don. Hunton kun, addon.

³¹ Si godfo aru on e landaade, wi'a: <Ko hondun huntndon kun?>, on wi'ay mo: <Ko haaju Koohooyo on yani e makkun.> »

³² Nelaabe ben yahi be tawroyi no be wiiranoo non.

³³ Ko be huntata kun, jeybe mbabun kun ben wi'i be: «Ko hondun wondon kun huntande?»

³⁴ Be jaabii, be wi'i: «Ko haaju Koohooyo on yani e makkun.»

³⁵ Be addani kun Iisaa, be ndadfdani mo conci maabe din e hoore makkun si be yawni mo.

³⁶ No o yaaraynoo non, yimbe ben no ndadfdirande mo non conci mun din ka laawol.

³⁷ Nde tawnoo o badike Yerusalaam ka tippagol Fello Zaytuuni, dental taalibaabe ben fow sowti weltaare, be woni e ewnagol manta Alla, sabu fii kaawakeeji moyyi di be ye'i.

³⁸ Tawi hiibe wi'a:

«Yo barki wonan oo lando

wondo arude e innde Joomiraado on.Y

Yo buttu wonu ka kammu,

darja burdo toowude wonanii ma!»

³⁹ Wobbe e *Fariisiyaabe tawaabe e mbatu ngun ben wi'i mo kanko Iisaa: «Karamoko'en, yamiree taalibaabe mon ben yo be fanku!»

⁴⁰ O jaabii be, o wi'i: «Mi andinii on, si kambe be fankii, kaaye den sowtay!»

⁴¹ Bay be badike saare Yerusalaam nden, nde Iisaa haynornoo nde, o fesi fii mayre,

⁴² o wi'i: «Si an kadi hida andunoo hande ko wonanayno-maa buttu, kono jooni dun wirnanike ma.

⁴³ Aroyay e palaade nde aybe maa ben ari hunditu-maa hurgi, bittire cende fow.

⁴⁴ Be lancete, be lancide e kala hodudo e maa. Be accataa e maa hay kaayun e hoore hayre, sabu a anditaali saa'i mo Alla hoddiri faabagol ma on.»

Fii no Iisaa Rad'ori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde

(Mat. 21.12-17; Mrk. 11.15-19; Yhn. 2.13-16)

⁴⁵ O naati ka dingiral *juulirde mawnde, o woni e radagol wonnoobe yeeyude ton ben,

⁴⁶ hara himo wi'ora be: «No windii: <Suudu an ndun ko suudu torordu Alla>,Y kono onon on wattii ndu fammeere wuybe!»^Z

⁴⁷ Tawi kanko Iisaa pande woo o jannayno ka juulirde mawnde. Kono hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben e lambe jamaa on no dabbaynoo no sahinbinira mo.

⁴⁸ Kono hari be andaa ko honno be gerdata, sabu hari jamaa on fow no tudu noppi mun e makko.

20

Lande fii Bawgal Iisaa ngal

(Mat. 21.23-27; Mrk. 11.27-33)

^W 19:23 19.23 Wallingol mbaudii e «juude gollitiroowo di on» no firi wallingol di ka «banki.» ^Y 19:38 19.38 Zab. 118.26 ^Y 19:46 19.46a Isa. 56.7 ^Z 19:46 19.46b Yer. 7.11

¹ E nder d'en balde d'on, tawi Iisaa no waajaade jamaa on ka *juulirde mawnde, d'un-le ko feppinangol be Kibaaru Moyyo on. Onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannooŋe fii Sariya on ben wondude e mawŋe ben ari,

² wi'i mo: «Wowlan men ko e ley kongol hombo wondaŋa wadude d'un e ko e ley kongol hombo wondaŋa?»

³ O jaabii be, o wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere, jaabod'on mi.

⁴ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimbe ben kon, ko ka arsi iwri kaa ko e nedd'anke?»

⁵ Kono ben woni e wi'indirgol: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondun hadunoo gomdinen mo?»

⁶ Si en jaabike mo-le ko e nedd'anke d'un iwri, jamaa on fow fid'ay en kaaye, sabu hiŋe felliti Yaayaa ko annabaajo.»

⁷ Onsay be jaabii mo, be wi'i: «Men andaa ka ngol lootugol d'on iwri.»

⁸ Onsay Iisaa wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde d'un.»

Misal Yettaangal e Fariisiyaabe ben

(Mat. 21.33-46; Mrk. 12.1-12)

⁹ Ontuma o fewtiti jamaa on, o wadani be ngal misal d'oo, o wi'i be: «God'ŋo tutuno *wi'ijnu, o halfini tutateeri ndin remooŋe wi'ijnu ben, o yahi safaari ka o neeboyta.

¹⁰ Bay saa'i sonitugol wi'ijnu on hewtii, o immiini kurkaadu makko haa e remooŋe wi'ijnu ben fii yo ben jonnani mo biŋbe wi'ijnu gebal makko ngal. Kono ben piyi on, be immintini mo juude mehe.

¹¹ O immiini kurkaadu makko goo kadi, be piyi ondon kadi, be hersini, be immintini mo juude mehe.

¹² O immiini tammo kadi, be barmiini ondon kadi, be radii.

¹³ «Jom tutateeri ndin wi'i: <Ko hondun mi wadata jooni? Yo mi immiini biŋd'ŋo an yidaad'o on, no gasa ka be teddinoya ondon.>

¹⁴ Kono no ben remooŋe wi'ijnu haynornoo mo, be wi'indiri: <Ko oo woni ronooŋo on, waren mo fii yo ndondi ndin wontan en!>

¹⁵ Onsay be nabi mo ka baawo tutateeri, be wari.»

Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, hara ko hondun jom ndin tutateeri wi'ijnu wadata ben?»

¹⁶ On aray, re'a ben remooŋe wi'ijnu, o halfina ndi wofŋe goo.»

Bay ben hedinoobe mo kanko Iisaa nanii d'un, be wi'i: «Wota d'un wonir non!»

¹⁷ E nder ko o tenyinta be kon, kanko Iisaa, o wi'i: «Hara ko hondun koo ko windii firi:

<Hayre nde mahooŋe ben hawkunoo nden

wontii hittunde ka soŋbundu?»^a

¹⁸ «Awa kala yanud'o e nden hayre, o lancoto,

kala kadi mo nde yani e hoore mun, o muncoto.»^b

¹⁹ Bay hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannooŋe fii Sariya on ben faamii wonde ko e hoore maŋbe Iisaa wadi ngal misal, tawi hiŋe d'abbude no be fawira juude e makko don kisan, kono hari hiŋe huli jamaa on.

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yobugol Sagalle

(Mat. 22.15-22; Mrk. 12.13-17)

²⁰ Be woni e aynugol Iisaa, be immiini e makko tefooŋe bonŋe waditiibe ko feewuŋe fii ko nangira mo kongud'i makko d'in, watta mo e juude laamu ngun e ley kongol lamminaad'o diiwal ngal.

²¹ Ben landii mo, wi'i: «Karamoko'en, meden andi hid'on jannude waajoo no feewiri, awa kadi on burdindinaa yimbe ben, hid'on jannirde laawol Alla ngol goonga.

²² E hara no haani ka men yoba land'o mawd'o Roomu on sagalle kaa haanaa?»

²³ Kono bay Iisaa faamii janfa maŋbe kan, o jaabii be, o wi'i:

²⁴ «Holle lan *dinaruuru. Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

Be jaabii: «Ko land'o mawd'o Roomu on.»

²⁵ Onsay o jaabii be, o wi'i: «Jonnitee land'o mawd'o Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.»

²⁶ Be ronki hebude feere no be nangira mo e d'in kongud'i makko yeeso jamaa on, kono bay be njaldidii e ngol jaabawol makko, be deyyi.

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal

(Mat. 22.23-33; Mrk. 12.18-27)

²⁷ Wobbe e bee *Sadduusiyaabe, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa, be wi'i mo:

²⁸ «Karamoko'en, e hino ko Muusaa wi'i men kon: Si godfo maayii accii beyngu e baawo bidfo, haray mijnpiraawo on mayfo no haani yettude on keynguujoo mo o accii fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya.

²⁹ Tawa non no woodi biŋbe njeedifo. Arano on jombii, maayii, hebaali bidfo.

³⁰ Dimmo on kadi yettii mo, maayii.

³¹ Tammo on kadi wano non. Dun yaarii non haa ben njeedifo non be timmi, be accaali jurriya.

³² Bawto dun debbo on kadi maayii.

³³ Bay hari ben njeedifoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

³⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «Faybe nguu jamaanu doo tiggay tiggete.

³⁵ Kono ben yedoyaabe immintineede e hakkunde maybe ben e tawegol e nguu jamaanu aroyayngu, resooytaa, resetaake.

³⁶ Awa kadi be maayitoytaa, ko fii haray hibe wa'i wa malaa'ikaabe. Ko be faybe Alla kadi, bay ko be biŋbe ummutal ngal.

³⁷ Seedee maybe ben immitoto, ko dun Muusaa ŋanginnoo ka o wowli don fii pitahun kun fewndo o noddi Joomiraado on, on Alla Ibraahiima e Alla Issaaqa e Alla Yaaquuba.^C

³⁸ Awa Alla wonaa Alla maybe ben, kono ko o Alla wurbe ben, bay fii makko kanko, ben fow ko wurbe.»

³⁹ Wobbe e jannoobe fii Sariya on ben wi'i mo: «Karamoko'en, on yewtii haqiiqa.»

⁴⁰ Bawto dun be suusaali mo landaade hay huunde.

Fii Hakkunde Almasiihu on e Daawuuda

(Mat. 22.41-46; Mrk. 12.35-37)

⁴¹ Iisaa wi'i be: «Ko honno wi'iraa wonde *Almasiihu on ko jurriya Daawuuda?

⁴²⁻⁴³ Daawuuda tigi no holli ka Zabuura wonde:

«Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an naamo

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.»^d

⁴⁴ «Daawuuda tigi wi'ii Almasiihu on «Joomi», haray ko honno non Almasiihu on woniri jurriya makko?»

⁴⁵ Fewndo ka yimbe ben fow hedii mo don, o wi'i taalibaabe makko ben:

⁴⁶ «Reenee e bee jannoobe fii Sariya on, dun ko bee yidufe jindidugol e dolokkaaji njani, yidi hiwreede ka fottirde, yidi saffawol aranol ngol ka juulirde, yidi ndad'dule arane den ka nafaŋol.

⁴⁷ Hibe jatta galleeji keynguube, hibe juutina julde maŋbe fii yiingo, awa ben heboyay naawooje furde sattude.»

21

Fii Sadaka mo Keynguujoo on Itti on

(Mrk. 12.41-44)

¹ Onsay Iisaa banti gite mun den, o yi'i aldube no itta sadakaaji, watta ka nder arkawal sadaka.

² O yi'i kadi keynguujoo baaso no liba ton tammahoy difoy.

³ Onsay o wi'i: «Midfo haalande on goonga, oo keynguujoo baaso no buri beya fow ko ittaa.

⁴ Ko fii beya fow ko ko burtani dun kon be wadi, kono kanko keynguujoo on e waasifude, ko ko o mari kon fow fii ko o wuurira o wadfoyi ton.»

Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on

(Mat. 24.1-2; Mrk. 13.1-2)

⁵ Nde tawnoo wobbe no yewta fii *juulirde mawnde nden e kon ko nde fotiniraa kaaye labaade e piiji ittaadi sadaka, onsay Iisaa wi'i be:

⁶ «Nalaade no ara nde tawata koo ko yi'oton doo fow lancaama, hay hayre e hoore hayre luttoytaa doo.»

⁷ Onsay be landii mo, be wi'i: «Karamoko'en, ko honde tuma dun wadfoya e ko hondun wonoyta maande laatagol dun?»

⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Reenee e faljineede, ko fii buy aroyay baarora innde an nden hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on, saa'i on badike. Wota on jokkoy ben.

⁹ Awa kadi nde nanoyɗon fii hareeji e murtaldu woo, haray wota on hulu. Ko fii ko ɗun haani adaade waɗude, kono lannoode nden hinaa ɗon kisan.»

¹⁰ O wi'i be kadi: «Hareeji waɗoyay hakkunde leyyi ɗin. Laamateerijji ɗin kadi immondirana.

¹¹ Awa kadi dimbande leydi tiidufe waɗa, heege e nabbeeli raabooji waɗa e nokkeeli goo, kaawakeeji hulbiniidɗi waɗa, maandeeji njani kadi waɗa ka kammu.

¹² «Kono ɗoo e ɗun, be faway on juude, be cukkoo on, be naɓoyay on ka juulirde, be bugoo on ka kaso, be ardo on haa e lambe ben e yeesooɓe diiwe ɗen sabu innde an nden.

¹³ Kono ɗun wonanoyay on sabu no seeditoron.

¹⁴ Fifee ka berde mon wonde on hebulotaako jaabagol ko liddetɗon kon.

¹⁵ Ko fii mi okkoyay on faamu, mi longina on konguɗi haa ka tawata aybe mon ben waawataa dartaade on maa yedda.

¹⁶ Awa hay mawbe mon ben e neene-gootooɓe mon ben e siɓbe mon ben e yiɓbe mon ben waɗoyay on e joge be wona sabu wobbe e mon waree.

¹⁷ Fow aɗoyay on sabu innde an nden.

¹⁸ Kono cukulol hoore mon hay gootol majjoytaa.

¹⁹ Kono si on ɗajɗike, haray on hiwii wonkijji mon ɗin.

²⁰ «Nde yi'udon koneeli ɗin daakanike saare Yerusalem nden haa hunditii woo, haray andee lancagol mayre ɓadike.

²¹ Onsay yo hoɗube ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle, yo wonbe ka nder saare Yerusalem ben kadi yaltu. Wota wonbe ka fulawaa ben kadi aru ka saare.

²² Ko fii ɗen wonoyay palaade yottande fii laatingol kala ko windinoo.

²³ E nder ɗen balde ɗon, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben. Ko fii annde tiidunde waɗay e leydi ndin, tikkere yana e hoore oo jamaa.

²⁴ Be libiroyee mbelndi kaafa, be nabe, be maccindinanoyoo leyde ɗen fow. Be wonaa Yahuudiyanke ben yaaɓita Yerusalem haa saa'ijji ɗi be happanaa ɗin timma.

²⁵ «Awa kadi maandeeji waɗoyay ka naange e ka lewru e ka koode. Jamaaji ɗin maapoo ka hoore leydi haa be jiboo ko be waɗa sabu uumaango ndiyan ɗan ka baharu e ko ɗan piyondirta kon.

²⁶ Yimbe ben faɗɗee kulol e nder ko be miijotoo fii ko aroyta ka hoore leydi kon, ko tiidɗi kon ka kammu kadi dimboyoo.»

²⁷ Ontuma non *Bii-Aaden on yi'oyte, no ara e duulere, hara himo arda e bawgal e mangural mawngal.

²⁸ Nde ɗun fuɗɗii waɗude woo, haray ɓantee townon ko'e mon ɗen, ko fii haray kisiyee mon on ɓadike.»

²⁹ Onsay o waɗani be ngal misal ɗoo, o wi'i be: «Ndaaree kii yibbehi maa ledde goo.

³⁰ No de wilitiri, on andanay hoore mon wonde setto ngon ɓadike.

³¹ Ko wano non kadi, no yiirudon ɗii piiji no waɗa woo, haray andee wonde *laamu Alla ngun ɓadike.

³² Ka haqiiqa mi andinii on, ɗun fow waɗay ado nguu jamaanu feyyude.

³³ Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min konguɗi an ɗin feyyataa.

³⁴ «Reenee hoore mon fii wota berde mon ɗen heewu andeeji aduna maa faale jaamugol yara haa betoo, haa nde ndee palaande mawnde juhirta on wa pircol.

³⁵ Ko fii nde hewta e hoore kala wondo e ndelo oo aduna.

³⁶ Findinee hakkillaaji mon ɗin saa'i woo saa'i, torodon fii no hebiron doole dadugol ɗin piiji waɗoyayɗi, e fii no daroroyodon yeeso Bii-Aaden on.»

³⁷ Tawi e nder palle ɗen, Iisaa waajotono ka juulirde mawnde, o waaloya jemma e hoore ngoo fello wi'eteengo *Zaytuuni.

³⁸ Jamaa on fow dawrayno ka juulirde mawnde fii heɗagol mo kanko Iisaa.

22

Fii no Iisaa Janforaa

(Mat. 26.1-5; Mrk. 14.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Hari *Juldeere Bireedi ɗe Aldaa e Lewen nden ɓadike, nden no wi'ee kadi *Juldeere Yawtaneede.^d

² Tawi hooreɓe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben no ɗaɓɓaynoo feere no be mulira Iisaa, kono tawi hiɓe huli jamaa on.

³ Onsay Ibuliisa naati e bernde Yudaasi, ɗun ko oo jammaadɗo Iskariiyu, on ko tawaadɗo e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e ɗiɗo.

^d 22:1 22.1 Egg. 12

⁴ On yahi yewtidoyi e hooreeɓe yottinoobe sadaka ben wondude e halfinaabe aynugol *juulirde mawnde nden fii no o wattira Iisaa e juude maɓɓe.

⁵ Ben weltori d'un, ɓe haldi yeenugol mo kaalisi.

⁶ O jaɓi d'un, o woni e daɓɓugol feere no o wattira Iisaa e juude maɓɓe, hara jamaa on hoyɗaali.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden

(Mat. 26.17-29; Mrk. 14.12-26; Yhn. 13.21-30)

⁷ Bay jalaande Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden hewtii, d'un ko jalaande hirsanteende baalun nden,

⁸ onsay Iisaa immini Petruusu e Yuuhanna, o wi'i ɓe: «Yahee moyyinanon en nafakka fii ko nafoden ka juldeere.»

⁹ Ben wi'i mo: «Ko honto faaladon yo men moyyinanon en d'un?»

¹⁰ Onsay o wi'i ɓe: «No naatirdon ka saare, on fottay e gorko rondiido loonde ndiyan. On jokkay mo haa e suudu ndu o naati e mun woo.

¹¹ Onsay on wi'ay jom suudu ndun: «Karamoko'en wi'ii men yo men lando on: Ko e suudu hondu ɓe nafodata e taalibaabe maɓɓe ben nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹² Ontuma o hollay on konkooru njannu weyyitaandu ka koore dow. Ko d'on moyyinton.»

¹³ Be yahi ɓe tawroyi no o haalirannoo ɓe non, ɓe moyyini nafakka juldeere nden.

¹⁴ Bay saa'i on hewtii, Iisaa ɓadii fii nafagol wondude e sahaabaabe ɓe o toɗɗinoo ɓen sappoo e ɗiɗo.

¹⁵ Onsay o wi'i ɓe: «Mid'o faalanoo fota hawtidugol e mon oo nafakka ado mi tampude.

¹⁶ Ko fii mi andinii on, mi paamitataa oo nafakka ndee juldeere hande kadi haa nde laatooyoo ka *laamateeri Alla.»

¹⁷ Onsay o yetti jardukun wadforkun njaram, o jarni Alla, o wi'i: «Jaɓee kun jardukun njaram, senditon hakkunde mon.

¹⁸ Ko fii mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram ɓiɓɓe wiiju haa tuma laamateeri Alla ndin ari.»

¹⁹ Bawto d'un o yetti kadi bireedi, o jarni Alla, o tayiti, o jonni ɓe, o wi'i: «Dundoo ko ɓandu an ndu okkadon ndun nii, waddee dundoo maande ko anditiron fii an.»

²⁰ Ko wano non kadi, bay ɓe gaynii paamude, o yetti jardukun wadforkun njaram, o wi'i: «Kun jardukun ko maande fii *ahadi heyri tippundi e d'an yiayan an hibboyteedan fii mon.

²¹ Kono non janfotoofo lan on no paamidude e an.

²² Bii-Aaden* on no yahude wano muuyiranoo non, kono bone wonanii on janfotoofo mo!»

²³ Onsay ɓe woni e landondirgol, wi'a: «Hara ko hombo e men wadoyta d'un?»

Fii Yedeteɓe Laamu ben ka Laamateeri Alla

(Mat. 20.25-28; Mrk. 10.42-45)

²⁴ Yeddondiral wadi hakkunde maɓɓe fii andugol ko hombo e maɓɓe gasata wonude mawɗo.

²⁵ Onsay Iisaa wi'i ɓe: «Lamɓe ɗiya leyyi no laamori ɗi doole, ɓen laamiibe no wi'aa wadoobe ko moyyi.

²⁶ Kono onon, wota on wa'u wa ɓen. Burɗo teddude on e mon, yo wa'u wa suka. Awa kadi land'o on, yo wa'u wa kurkaadu.

²⁷ Hara ko hombo ɓuri teddude hakkunde wondo nafaade on e wondo ɓannude nafakka on? Hinaa wondo nafaade on? Min-le non, mid'o woniri hakkunde mon wa on ɓannoowo.

²⁸ Onon-le, ko onon wondunoo e an e nder ɗii tampereeeji an fow.

²⁹ Ko d'un wadi si mi lamminiray on wano Baaba an lamminirimmi non,

³⁰ fii no paamiroyon yaron ka ndaɗɗadi an, d'un ko ka nder laamateeri an, jooɗoɗon kadi ka julle laamu fii laamoyagol *bolondaaji Isra'ila ɗin sappoo e ɗiɗi.»

³¹ Onsay Iisaa wi'i: «Sim'uunu, Sim'uunu! Ibuliisa torike hendagol on, wesira wa nendi.

³² Kono min mi toranike ma fii wota gomɗinal maa ngal hayru. An kadi tuma yiltitidaa e an eto tabintinaa wondiɓɓe maa ɓen.»

³³ Onsay Sim'uunu Petruusu jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, mid'o hebulanii yaadugol e maa haa e kaso maa haa e mayde.»

³⁴ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Petruusu, mi andinii ma, ndonto yoggataa hande hara a yeddaali wonde hiɗa andimmi haa timma laabi tati.»

³⁵ O wi'i be kadi: «Fewndo ko mi neli on e baawo mbuudi e bonfo e paɗe, on nakkiroyano ton godɗun?»

Be jaabitii: «Hay huunde.»

³⁶ O wi'i be kadi: «Jooni non ko nii: Kala jogiɗo mbuudi yo yettu, wano non kadi on mo no mari bonfo yo yettu, awa kadi mo maraa kaafa e mon yo yeeyitu waramba mun on sooda.

³⁷ Awa mi andinii on, bee ko windii fii an kon laato, wonde: «O wattidete e waɗooɗe bone ben.»^e Wano non kadi, kala ko windanoo fii an kon ko e laataade woni.»

³⁸ Onsay be wi'i mo: «Koohoojo, e hino doo kaafaaje diɗi.»

O wi'i be: «Awa yonii.»

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee don Jatsaymaani

(Mat. 26.36-46; Mrk. 14.32-42)

³⁹ Ontuma o yalti o yahi ka Fello *Zaytuuni wano o woowiri non. Taalibaaɗe makko ben kadi jokki mo.

⁴⁰ Bay be hewtii e nden nokkuure, o wi'i be: «Toree Alla fii wota on naatu e jarrabi.»

⁴¹ Onsay o wofɗitori be yeru bugannde hayre, o jiccii o torii,

⁴² o wi'i: «Baaba an, si hiɗa faalaa, yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on waɗu, kono yo faale maa on waɗu.»

⁴³ Onsay malaa ikaajo iwri ka kammu, ari e makko no tiidina mo.

⁴⁴ Bay sonjaa wonkii heɓii mo, o burti toragol. Onsay lakkere makko nden wa'i wa cinte yiiyan de no sinta e leydi.

⁴⁵ Bay o gaynii toragol, o immii o yahi ka taalibaaɗe makko ben woni ton, o tawi hiɓe ɗaanii sabu annde nde be wondi nden.

⁴⁶ Onsay o wi'i be: «Ko fii honɗun ɗaanantofon? Immee torofon fii wota on naatu e jarrabi.»

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Mrk. 14.43-50; Yhn. 18.3-12)

⁴⁷ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri jamaa yimbe hewtii. Tawi ko oo wi'eteedo Yudaasi tawdaado e sappoo e diɗooɗe ben ardii ben. On ɓadii Iisaa fii lunnagol mo.

⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Yudaasi, hara ko lunnagol janfortaa Bii-Aaden on?»

⁴⁹ Bay wondiɓɓe Iisaa ben sogitike ko saatii waɗude kon, onsay be wi'i: «Koohoojo, hara yo men huutor kaafaaje amen den?»

⁵⁰ Tun godɗo e maɓɓe soppo kurkaadu yottinoowo mawɗo sadaka on, o itti mo nowru ɗaamuru ndun.

⁵¹ Kono Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Hattinee doo!» Onsay o meemi nowru on ndun, ndu wattii.

⁵² Iisaa wi'i ben arɓe hendagol mo kadi, ɗun ko hooreeɓe yottinooɓe sadaka ben e hooreeɓe aynooɓe juulirde mawnde nden e mawɓe ben: «Hiɗon ardi e kaafaaje e bedi wa si ko nguɗjo arandon.

⁵³ Hara-le pande woo miɗo wondi e mon ka juulirde mawnde, kono on fawaali juude e an. Kono doo ko saa'i mon nii, e saa'i mbawdi niɓe den.»

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mat. 26.69-75; Mrk. 14.66-72; Yhn. 18.15-18, 25-27)

⁵⁴ Bay wonii be nangii Iisaa, be naɓi mo ka galle yottinoowo mawɗo sadaka on. Petruusu iwtiri baawo maɓɓe ka wofɗitii.

⁵⁵ Onsay be huɓɓi yiite ka hakkunde tande, be joodii. Petruusu kadi ari joododi e maɓɓe.

⁵⁶ No debbo kurkaaduujo goo yiirunoo mo kanko Petruusu himo joodii ka binde yiite, kanko debbo on o tenyini mo, o wi'i: «Oo doo ko wondiɗo Iisaa!»

⁵⁷ Kono kanko Petruusu o yeddi, o wi'i: «Hey ko an yo debbo, min mi andaa oo.»

⁵⁸ Bay nettii seɗa, godɗo goo kadi yi'i mo, wi'i: «An ko a tawdaado e maɓɓe.»

Petruusu wi'i onɗon kadi: «Mi tawdaaka e maɓɓe!»

⁵⁹ Bay wonii embere saa'i gooto feyyii, godɗo goo kadi catii, wi'i: «Pellet, oo ko wondiɗo makko nii, ko fii oo ko mo Jaliilu.»

⁶⁰ Petruusu jaabii onɗon kadi, wi'i: «An mi andaa ko honɗun wonɗaa wowlude!» Wa fewndo o wowlata ɗun, ndontoori ndin yoggi.

⁶¹ Onsay Koohoojo on yeeyitii, cikki gite mun ɗen e Petruusu. Tun Petruusu anditi fii ko Koohoojo on wowlannoo mo kon wondema: «Ado ndonto yoggude hande, haray a yeddi fii an haa timmii laabi tati!»

⁶² Onsay Petruusu yalti ka yaasi, o wulli wullaandu sattundu.

⁶³ Tawi yimbe joginoofe Iisaa ben no jalaynoo mo luuboo,

⁶⁴ awa kadi be buumayno mo yeeso ngon, be wi'a: «Hotto ko hombo luubi-maa!»

⁶⁵ E hoore d'un be kongayno mo, be hoyna.

Fii no Iisaa Nabiraa Yeeso Mawbe Jamaa on

(Mat. 26.59-68; Mrk. 14.55-64; Yhn. 18.19-24)

⁶⁶ Bay weetii, mawbe jamaa on, d'un ko hooreebe yottinoofe sadaka ben e jannoofoe fii Sariya on ben, mottondiri. Be addi Iisaa ka yeeso dental mabbe,

⁶⁷ be wi'i mo: «Si tawii ko an woni *Almasiihu on, wowlan men.»

Iisaa jaabii be, wi'i: «Si mi haalanii on, on hoolotaako,

⁶⁸ awa kadi si mi landike on, on jaabotaako lan.

⁶⁹ Kono gila jooni Bii-Aaden on joodoto ka sengo naamo Allaahu on, on Jom Bawgal.»

⁷⁰ Be fow be wi'i: «Kere ko an woni *Bid'do Alla on?»

Ontuma o wi'i be: «Ko ko wowludon kon onon tigi, ko mi d'un.»

⁷¹ Onsay be wi'i: «Ko seedee hombo faala'en kadi? Kanko tigi o wowlii, en nanii!»

23

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Lambe Diiwe den

(Mat. 27.1-2, 11-26; Mrk. 15.1-15; Yhn. 18.28-40)

¹ Onsay dental ngal fow immii nabi Iisaa ka Pilaatu.

² Be woni e toopugol mo, wi'a: «Men taw oo no murtinde jamaa men on hada be yobugol lando mawdo Roomu on sagalle. Awa kadi himo wi'itii *Almasiihu, d'un ko lando.»

³ Pilaatu landii mo, wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko wano wi'irdaa non.»

⁴ Onsay Pilaatu wi'i hooreebe *yottinoofe sadaka ben e jamaa on: «Mi yi'aali hujja woo ko oo ned'do jogoree!»

⁵ Kono be catii e d'un, be wi'i: «Himo lowirde jamaa on jannugol be. O fud'dii gila ka diiwal Jaliilu, o rewi e diiwal Yahuuda ngal fow haa o hewtii d'oo jooni.»

⁶ Bay Pilaatu nanii d'un, o landii si oo ned'do ko mo Jaliilu.

⁷ Bay kanko Pilaatu o andii wonde Iisaa ko e laamateeri *Heroodu ndin jeyaa, o feyyini mo ka Heroodu. Tawi e den balde d'on, on no Yerusalaam.

⁸ Bay Heroodu yi'ii Iisaa, d'un weltini mo fota. Tawi gila neebi himo faalanoo mo yi'ude sabu ko o nanaynoo no wowlee fii makko kon. Awa kadi himo faalanoo yi'ude himo wada kaawakeeji moyyi goo.

⁹ O landii mo haa juuti, kono Iisaa jaabaaki mo fus.

¹⁰ Tawi hooreebe yottinoofe sadaka ben wondude e jannoofoe fii Sariya on ben no d'on, ben no toopna mo toopne sattude.

¹¹ Heroodu e suufaabe mun ben kadi jali mo aybini. Onsay o borni mo dolokke futudo, o nattani mo Pilaatu.

¹² Nden pande tigi Pilaatu e Heroodu ben ayrunoofe welditi.

¹³ Ontuma Pilaatu nodditi hooreebe yottinoofe sadaka ben e yeesoofe ben wondude e jamaa on,

¹⁴ o wi'i be: «On addanii lan oo ned'do, on wi'ii ko kanko woni murtinde jamaa on. E hino mi landike mo e tawnde mon, mi yi'aali dalil woo e hoore oo ned'do ko toopiron mo.

¹⁵ Awa Heroodu kadi-le wano non, ko fii o artiranii en mo. Awa-le oo ned'do wadaa hay huunde ko foddi e wareede.

¹⁶ Jooni mi donkinay mo, mi accita.»

¹⁷ Tawi no farlii mo kanko Pilaatu, juldeere bee accitangol be nangaado goo.

¹⁸ Onsay be fow be sonki, be wi'i: «Waree oo d'oo! Accitanon men Barabaasi!» (

¹⁹ Tawi on-le ko sokiraa, ko sabu gere no wad'unoo ka saare e waru hoore.)

²⁰ Pilaatu yewti be fahin, bay hari no e fondo makko accitugol Iisaa.

²¹ Kono hibe sonkaynoo, wi'a: «Fempee mo! Fempee mo!»

²² Pilaatu wi'i be tammun: «Hara ko hondun oo bonni? Min mi yi'aali dalil woo ko oo wariree. Jooni mi donkinay mo, mi accita.»

²³ Kono be catii e d'un e hoore sonko njano, hibe toroo yo o fempe. Ngon sonko mabbe fooli mo kanko Pilaatu.

²⁴ Pilaatu jabani be faale mabbe on.

²⁵ O acciti on mo be torii mo fii mun, d'un ko oo sokiranoofo fii gere e waru hoore, o wadi Iisaa faale mabbe on.

*Fii no Iisaa Wariraa**(Mat. 27.32-44; Mrk. 15.21-32; Yhn. 19.17-27)*

²⁶ Fewndo be nabaynoo Iisaa fii warugol mo, be hendii goddo mo Sirenii iwaynoodo ngesa, on no wi'ee Sim'uunu. Be rondi mo *leggal altindiraangal ngal, o iwtiri baawo Iisaa.

²⁷ Tawi jamaa moolanaado no iwtiri baawo makko wondude e rewbe, ben no wulla fesa fii makko kanko Iisaa.

²⁸ Onsay Iisaa fewtiti be, wi'i: «Ko onon yo rewbe Yerusalaam, wota on wullu fii an, kono wullee fii mon e fii biβbe mon ben.

²⁹ Ko fii palaade no aroya ka wi'oytee: «Maloore wonanii ben be jiidotaako e ben be hebaali biβbe e ben be muyninaali!»

³⁰ Onsay yimbe ben wi'oyay: «Pelle yanee e hoore amen! Cehe suumeen men!»

³¹ Hara si ledde kecce den warraama nii, haray ko honno yorde den warroytee?»

³² Tawi bonbe dido no nabideede e Iisaa fii waridoyegol e makko.

³³ Bay be hewtii e ndee nokkuure wi'eteende Laalagal Hoore, be fempi mo don wondude e ben bonbe dido, goddo on ka sengo makko naamo, oya on ka nano makko.

³⁴ Onsay Iisaa wi'i: «Baaba an, yaafu bee, ko fii be andaa koo ko be woni wadude.»

Onsay ben suufaabe sendiri concu makko din urba^f.

³⁵ Tawi yimbe ben no darii don no ndaara. Yeesoobe ben kapun no awmotonoo mo, wi'a: «O dandii beya, awa yo o dandu hoore makko kadi si tawii ko kanko woni Almasiihu Alla, Subaado on!»

³⁶ Suufaabe ben kapun kadi no jalaynoo mo, be βadii bannangol mo ndiyan lammudan,

³⁷ hiβe wi'a: «Si tawii ko an woni Lando Yahuudiyanke'en, dandito an tigi!»

³⁸ Tawi no windii dow makko wonde: «Oo doo ko Lando Yahuudiyanke'en nii.»

³⁹ Tawi bondo mo o fempidaa wengaa goo no hoynaynoo mo, wi'a: «Wonaa an woni Almasiihu on? Awa dandu goy hoore maa, dandaa men menen kadi!»

⁴⁰ Kono d'immo makko on feli mo, wi'i: «An a hulataa Alla? An oo yagginiraado wa makko,

⁴¹ enen dido-le hiden foddi e d'un, ko fii ko kuude men hettuden. Kono oo doo wadaali hay fus ko boni.»

⁴² Onsay o wi'iti kadi: «Iisaa, anditoyee fii an tuma artoydon ka laamu mon.»

⁴³ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Mi holnii ma wondema hande tigi a wonday e an ka aljanna.»

*Fii Mayde Iisaa nden**(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Yhn. 19.25-30)*

⁴⁴ Bay wonii naange e hoore, niwre wadi e leydi ndin fow haa ka baawo fanaa.

⁴⁵ Naange ngen wepi, *wirngallo hormorde nden ka *juulirde mawnde feeri e hakkunde.

⁴⁶ Iisaa ewnii ko tiidi, o wi'i: «Baaba an, mi wattii ruuhu an on e juude maa.» No o gaynirnoo wi'ude d'un, o timmi.

⁴⁷ Bay hooreejo suufaabe ben yi'ii kon ko wadi don, o mawnini Alla, o wi'i: «Ka haqiqa, hari oo neddo ko feewudo.»

⁴⁸ Bay jamaa arnoobe yi'ugol ko wadaynoo don kon yi'ii d'un, be yiltitii hiβe tappitoo e berde.

⁴⁹ Tawi kala andunooobe mo kanko Iisaa, wondude e rewbe iwtirnoobe baawo makko ben gila Jaliilu, no darii ka wodditii, no ndaara kon ko woni wadude.

*Fii no Iisaa Surriraa**(Mat. 27.57-61; Mrk. 15.42-47; Yhn. 19.38-42)*

⁵⁰ Tawi neddo moyyo feewudo wi'eteedo Yuusufu no tawanoo e ngal dental mawbe *Banii-Isra'iila'en ben,

⁵¹ on kapun jabaano taweede e fewjoore maβbe nden e den kuude maβbe. Hari on ko jeyaado e ndee saare Yahuudiyankeebe wi'eteende Raamati, tawi on ko *laamu Alla ngun tijjii.

⁵² On yahi ka Pilaatu, o torii mo hettugol furee Iisaa on.

⁵³ Bawto d'un, o yahi, o tippini furee Iisaa on ka hoore leggal, o tumbi e kasannge, o belnoui mo e qaburu asaado e fetu, mo hari hay gooto surraaka e mun.

⁵⁴ Dun hawri pande hebulanagol *jalaande fowteteende nden, bay hari nden βadike ka naata.

⁵⁵ Rewbe ardunoobe e Iisaa ben gila Jaliilu jokki Yuusufu, be yi'oyi yenaande nden e no furee on belniraa.

⁵⁶ Onsay rewbe ben yiltitii fii moyyinoygol tiiri e angiri. No asewe on naatirnoo, be fowtii wano Sariya on wi'iri non.

24

Fii Wurniteede Iisaa Almasiihu on

(Mat. 28.1-10; Mrk. 16.1-8; Yhn. 20.1-10)

¹ E alat, d'un ko pallas aranal e nder yontere nden, ben rewbe dawi bimbi subaka ka yenaande, hibe yooBii tiiri ndi be moyyinnoo.

² Be tawi hayre ombiranoonde yenaande nden tallaama,

³ be naati, kono be tawaali ton furee Iisaa Koohoojo on.

⁴ Wa fewndo ko be miijotoo fii d'un, worbe dido borniibe concii jalbudii, feepani be.

⁵ Be fow be huli, be uggini ka leydi. Kono ben worbe dido wi'i be: «Ko fii hondun dabbitanton wurdo on e hakkunde maybe ben?»

⁶ O alaa doo, o immintinaama. Anditee ko o wowlanaynoo on kon fewndo o wonnoo Jaliilu,

⁷ himo wi'aynoo on: «Bee *Bii-Aaden on watee e juude junuubanke'en, o fempee, o waree, o immintinoyee ka palaande tammere.» »

⁸ Tun, ben anditi d'in kongudii Iisaa Almasiihu on.

⁹ Onsay be iwi ka yenaande d'on, be yahi yeetoyagol d'un *sahaabaabe ben sappoo e go'o wondude e heddiibe ben fow.

¹⁰ Ben rewbe ko Mariyama Magaduuna e Yuuwanna e Mariyama yumma Yaaquuba wondude e wofbe goo, wowlanoyndoo d'un sahaabaabe ben sappoo e go'o.

¹¹ Kono be ronki hoolaade ben rewbe, tawi kongudii ben d'in no wa'ani be wa fuyanteeji.

¹² Kono Petruusu immii dogiri ton. Bay o hewtii, o uggini ka yenaande, ko kasanng'e on tun o yi'i ton. Onsay o hooti ka makko e hoore himo njaldii sabu kon ko wadi.

Fii Taalibaabe ben Did'o ka Laawol Emayuusu

(Mrk. 16.12-13)

¹³ Tawi nden pande tigi dido e maBbe no yahaynoo e hod'o no wi'ee Emayuusu wodditorngo Yerusalaam embere kilomeeterji sappoo e didi.

¹⁴ Tawi ben no yewta fii ko wadunoo kon fow.

¹⁵ Wa fewndo ko be yewtata d'un be landondira, Iisaa badii be, o waddi e maBbe laawol.

¹⁶ Kono tawi giide maBbe d'en no wirnanaa anditugol mo.

¹⁷ Onsay o wi'i be: «Ko kongudii hondii wond'on bugondirde e nder nduu yaadu mon?»

Be dartii, be yoomi.

¹⁸ Onsay goddo e maBbe wi'eteedo Keleyopaasu jaabii mo, wi'i: «Haray ko an tun woni kodo wondo Yerusalaam mo andaali ko wadi kon e de'e balde doo?»

¹⁹ Onsay o wi'i be: «Hondun?»

Be wi'i mo: «Koo ko wadi e hoore Iisaa oo jeyaado Naasirata, d'un ko oo annabaajo jom kuugal e kongol yeeso Alla e yeeso jamaa on fow,

²⁰ e ko honno kadi hooreebe *yottinoobe sadaka men ben e hooreebe men ben wattiri mo e juude beya fii yo ben naawu mo, be fempa mo e leggal, be wara.

²¹ Meden tanyininoo ko kanko yaltinayno *Bani-Isra'ila'en e njaggu. Kono e nder d'un fow, e hino hebii hande balde tati gila d'un wadi.

²² Awa kadi rewbe wondibe amen goo njaldinii men fota, nde be dawunoo ka yenaande,

²³ be tawaali ton furee makko on. Be ari be wi'i men malaa'ikaabe feepanii be, ben wi'ii be wonde kanko Iisaa himo wuuri.

²⁴ Onsay wondibe amen goo kadi yahi ka yenaande, be tawaali furee Iisaa on ton, tawi ko no rewbe ben wiirunoo men non tigi woniri!»

²⁵ Onsay kanko Iisaa o wi'i be: «Ko onon yo njoofoobe, hidon nennanii gomdingol kala ko annabaabe ben *hiitinoo kon!»

²⁶ Hara haananaa *Almasiihu on ka o tampira nii ado o naatude ka mangural makko?»

²⁷ Onsay o nangi sifanagol be ko windii fii makko kon fow ka defte, gila e Muusaa e beya annabaabe fow.

²⁸ Bay wonii be badike hod'o ngo be yahaynoo e mun ngon, o faaminani be wonde ko toonin ton o sutii.

²⁹ Kono be jeeji mo, be wi'i: «Wonen, ko fii naange ngen yoroyii, nibbay woni.» Onsay o naatidi e maɓɓe.

³⁰ Fewndo o joododi e maɓɓe fii jaamugol, o yetti bireedi on, o du'ii, o tayiti, o jonna be.

³¹ Tun, giide maɓɓe den udditii, be anditi mo, onsay o majjitori be.

³² Be woni e wi'indirgol: «Hinaa berde men den no amaynoo weltaare fewndo ko o yewtata en ka laawol, o sifanoo en ko windii kon ka defte?»

³³ Be immii kisan, be yilititii Yerusalaam, be ari be tawi sahaabaabe ben sappoo e go'o e wondiɓɓe mun ben no mottondiri don.

³⁴ Tawi ben wonnooɓe don no wi'a: «Ka haqiiqa, Koohoojo on immintinaama, o feepanii Sim'uunu!»^g

³⁵ Onsay beya dɗido kadi sifanii be ko be yi'i kon ka laawol e ko honno be anditiri mo ka sendo bireedi.

Fii no Iisaa Feepirani Sahaabaabe ben

(Mat. 28.16-20; Mrk. 16.14-18; Yhn. 20.19-23)

³⁶ Wa fewndo ko be yewtaynoo don, kanko tigi o ari hakkunde maɓɓe, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!»

³⁷ Tun be denyii, be huli, be sikki ko mbeelu be yi'i.

³⁸ Kono o wi'i be: «Ko hondun jibidon? Ko fii hondun kadi ndee sikkitaare wonani ka berde mon?»

³⁹ Ndaaree dee juude an e dee koyde an. Ko min tigi nii! Meeme lan, ndaaron, ko fii mbeelu alaa teewu, alaa yi'e, on yi'ii-le min mido mari.»

⁴⁰ Bay wonii o wi'ii don, onsay o holli be juude makko den e koyde makko den.

⁴¹ Bay tawii e nder weltaare maɓɓe nden haa jooni be hoolaaki, hiɓe e nder njalaw, onsay o wi'i be: «Hara hidon mari doo goddon ko jaametee?»

⁴² Onsay be bannani mo huntere lingii sa'aangii.

⁴³ O yetti ngii, o nafii yeeso maɓɓe.

⁴⁴ Onsay o wi'i be: «Ko dundoo mi wowlannoo on fewndo mi wondunoo e mon, wonde bee ko windii fii an kon fow ka Sariya Muusaa e ka Zabuura e ka defte beya annabaabe laato.»

⁴⁵ Ontuma o udditani be hakkille maɓɓe den fii no be faamira defte den.

⁴⁶ O wi'i be kadi: «Ko dundoo windii wondema Almasiihu on tampay, o immintinee e hakkunde mayɓe ben ka jallal tammal.

⁴⁷ Awa kadi leyyi din fow waajete e innde makko gila Yerusalaam fii yo be tuubu, be yaafanee junuubaaji maɓɓe din.

⁴⁸ Ko onon woni seedeɓe don ben.

⁴⁹ Jooni non mi addanoyay on ko Baaba an fodunoo kon. Kono onon luttee ka nder saare, haa tuma yedaɗon bawgal iwrayngal ka dow ngal.»

Fii Yentineede Iisaa Almasiihu on

(Mrk. 16.19-20; Sah. 1.9-11)

⁵⁰ Bawto don Iisaa nawri be telen *Betanii, o fonti juude makko den, o du'anii be.

⁵¹ Wa fewndo ko o du'antoo be, o acci be don, o yentinaa ka kammu.

⁵² Bay kamɓe be sujjanii mo, be yilititii Yerusalaam e hoore welo-welo mawngo.

⁵³ Onsay be tabiti ka *juulirde mawnde, hiɓe mawnina Alla.

NO YUUHANNA YOTTINIRI LINJILA ON NON

Fii Daaluyee on e Ngurndan dan

¹ Ka fudfoode, hari Daaluyee on no woodi, tawi Daaluyee on no wondi e Alla, tawi kadi Daaluyee on ko Alla,

² tawi himo wondi e Alla ka fudfoode.

³ Ko rewrude e Daaluyee on Alla tagiri kala huunde, hay huunde e ko tagaa kon alaa ko tagaa e baawo makko.

⁴ Awa kadi ko e makko ngurndan dan woni. Ko dan ngurndan kadi woni ndaygu yimbe ben.

⁵ Ndaygu ngun jalbi ka nder nife, laatii nife den foolaali ngu.

⁶ Woodii nedfo mo Allaahu on nuli no wi'ee Yaayaa.

⁷ On ardi wa seedee fii seeditanagol ndaygu ngun, fii yo fow gomdininir sabu makko.

⁸ Hinaa non kanko woni ndaygu ngun, kono ko o ardi ko fii seeditanagol ndaygu ngun,

⁹ dun ko nguu ndaygu haqiiqawu argu e oo aduna, ndayginayngu kala nedfo.

¹⁰ Hari daaluyee on no e oo aduna, awa kadi aduna on ko e makko tagiraa, kono aduna on andaali mo.

¹¹ O arii ka makko, kono be makko ben jabbaaki mo.

¹² Kono kala jabbiibe mo, gomdini innde makko nden, ko ben o newnani wonugol biibe Alla.

¹³ Dun ko ben hebaafe immorde e Alla, hara hinaa immorde e yiiyan maa e mbeleede bandu maa e faale neddanke.

¹⁴ Daaluyee on wonti nedfo, o hodi hakkunde men, dun ko on heewudo moyyere e goonga. Awa-le en punnike mangu makko ngun, ngun mangu ngu Bidfo bajo on hebi e Baabaajo on.

¹⁵ Yaayaa seeditanii mo, ewnii, o wi'i: «Ko oo mi wowlunoo fii mun, mi wi'i: <Araynoodo baawo an on ko burfo lan mawnude, ko fii hari himo woodaa ko adii lan!> »

¹⁶ Awa en fow en hebii moyyere e hoore moyyere immorde e ko woni e makko kon fow.

¹⁷ Ko fii Sariya on ko e Muusaa ardi, kono sulfu on e goonga on ko e Iisaa Almasiihu on ardi.

¹⁸ Haa hande hay gooto yi'aali Alla. Kono Bajjo on, on wondfo Alla, wondudo e Baabaajo on, on banginani en fii makko.

Fii Seeditoore Yaayaa nden

(Mat. 3.1-12; Mrk. 1.1-8; Luk. 3.15-17)

¹⁹ E hino seeditoore Yaayaa nden, fewndo ko hooreebe *Yahuudiyankeebe ben Yerusalaam immiini *yottinoobe sadaka ben e Lewiyankeebe ben fii landagol mo, be wi'i: «An ko a hombo nii?».

²⁰ O qirritii e hoore o yeddaali, o wi'i: «Wonaa min woni *Almasiihu on.»

²¹ Be landii mo kadi, be wi'i: «E hara ko a hombo non? Kaa ko an woni liliya?»

O jaabii be, o wi'i: «Hinaa mi on.»

Be landii mo kadi, be wi'i: «E hara ko an woni Annabaajo on?»

Dun kadi o jaabii: «Oo'o.»

²² Onsay be wi'i mo: «E hara ko a hombo non fii yo men jaabitooyo nulbe men ben? Ko hondun wi'itidaa an tigi?»

²³ O jaabori be wano annabi *Isaaya wiirunoo non, o wi'i: «Ko min woni hawa ewnotofo ka wulaa on, wi'a: «Fewnee laawol Joomiraado on!» » ^a

²⁴ Tawi ben imminanoobe ko ka *Fariisiyaabe ben iwri.

²⁵ Onsay be landii mo, be wi'i: «Ko fii hondun non *lootantaa maande tuubuubuyee, si tawii wonaa an woni Almasiihu on maa liliya maa Annabaajo on?»

²⁶ Kanko Yaayaa o jaabii be, o wi'i: «Min ko ndiyan mi woni *lootirde maande tuubuubuyee. Kono godfo no e hakkunde mon mo on andaa,

²⁷ wondo arude baawo an, mo mi hewtaa hay firtugol boggi pade mun!»

²⁸ Dun ko *Betanii funnaange Yurdayniwol wadi, ka Yaayaa lootaynoo maande tuubuubuyee don.

Fii Baalun Alla kun

^a 1:23 1.23 Isa. 40.3

²⁹ Bimbi nden jande, Yaayaa haccii ka Iisaa arata e makko, o ewnii, o wi'i: «E hino *Baalun Alla booraykun junuubi aduna on kun.

³⁰ Ko oo woni mo mi wowlannoo on fii mun fewndo ko mi wi'i: God'fo aroyay baawo an, on ko Burdo lan mawnude, ko fii hari himo woodanoo ko adii lan.

³¹ Min hari mi andaa mo, kono ko fii banginangol jamaa *Isra'iila on fii makko wadi si mi ari lootirgol ndiyan.»

³² Kanko Yaayaa o seeditii kadi d'undoo, o wi'i: «Mi yi'ii Ruuhu Allaahu on no iwra ka kammu tippora wa gabooru, wona e hoore makko.

³³ Kono min hari mi andaa mo, kono Nulud'fo lan yo mi lootir ndiyan on daalanii lan: «On mo yi'ud'aa Ruuhu an on no tippoo wona e mun woo, haray on ko *Ruuhu Seniido on lootirta.»

³⁴ Min non mi yi'ii, mi seeditike kadi, ko on woni *Bid'fo Alla on.»

Fii no Iisaa Fud'f'ori Hebirde Taalibaabe

³⁵ Bimbi nden jande kadi tawi Yaayaa no d'on, himo wondi e taalibaabe makko d'ido.

³⁶ O yi'i ka Iisaa feyyata, o wi'i: «E hino Baalun Alla kun!»

³⁷ Ben taalibaabe makko d'ido nani d'in kongud'i makko, jokki Iisaa.

³⁸ Onsay Iisaa yeyyitii, o tawi hi'be jokki mo, o wi'i be: «Ko hondun d'abboton?»

Ben kadi jaabii: «Rabbi*», (d'un no firi «Karamoko'en») «ko honto hod'ud'on?»

³⁹ O jaabii be, o wi'i: «Aree yi'on.»

Be yahi, be yi'i ka o hod'i. Nden jande be woni takko makko d'on, tawi ko wa ka alansaraa.

⁴⁰ Tawi oo wi'eteedo Andaraawu, d'un ko oo musid'fo Sim'uunu Petruusu, ko o god'fo e ben d'ido nanube kongud'i Yaayaa d'in e jokku'be Iisaa ben.

⁴¹ Kanko Andaraawu o adii yiidude e Sim'uunu neene-gooto makko on, o wi'i mo: «Men yi'oyii Almasiihu on.» (Dun no firi «Tof'da'fo on.»)

⁴² Onsay o addi mo e Iisaa. Iisaa ndaari mo, wi'i: «Ko an woni Sim'uunu mo Yuunusa, jooni ko Petruusu noddet'faa.» (Ko woni firo d'un ko «fetere.»)

Fii no Iisaa Nodd'iri Filiipu e Natanayiila

⁴³ Bimbi nden jande, tawi kanko Iisaa himo faalaa yahude Jaliilu, o tawoyi Filiipu, o wi'i mo: «Jokkan.»

⁴⁴ Tawi Filiipu ko mo Bayti-Sa'iida ka saare oo wi'eteedo Andaraawu e Petruusu.

⁴⁵ Onsay Filiipu tawoyi oo wi'eteedo Natanayiila, o wi'i mo: «Men yi'ii on mo fii mun windii ka Sariya Muusaa e ka defte annabaabe ben, d'un ko Iisaa oo jeya'ado Naasirata, bid'fo Yuusufu.»

⁴⁶ Natanayiila wi'i mo: «Hara huunde moyyere no waawi yaltude Naasirata?» Filiipu jaabii mo wi'i: «Aru ndaaraa!»

⁴⁷ Bay Iisaa yi'ii Natanayiila no ara e makko, o sifi fii makko, o wi'i: «E hino Isra'iilayankeejo haqiiqaajo mo aldaa e yoyre.»

⁴⁸ Kanko Natanayiila o jaabii: «Ko honno andird'aa mi?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko ado Filiipu noddude ma, fewndo ko wonnod'aa ka ley yibbehi, hari mi yi'ii ma.»

⁴⁹ Natanayiila wi'i: «Karamoko'en, ko onon woni Bid'fo Alla on e Land'o Isra'iila on!»

⁵⁰ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii mi wi'ii mi yi'ii ma ka ley yibbehi gomd'inird'aa? A yi'ay ko ñuri d'undoo mawnude.

⁵¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on yi'ay kammu ngun no udditii, malaa'ikaabe Alla ben no wada yawa jippoo e hoore *Bii-Aaden on.»

2

Fii no Iisaa Wayliri Ndiyan ðan Njaram Wiiju

¹ Balde tati bawto d'un, peera wadi ka wi'etee Kanaa, d'un ko e nder Jaliilu. Tawi yumma Iisaa no ton.

² Iisaa e taalibaabe mun ben kadi saatinaa e on peera.

³ Bay njaram *wiiju ðan lellii, yumma makko kanko Iisaa wi'i mo: «Njaram ðan lellirii be.»

⁴ Onsay Iisaa jaabii yumma mun, wi'i: «Neene, ko hondun faalanad'on mi? Ko fii saa'i an on hewtaali taho!»

⁵ Yumma makko wi'i kurkaadi d'in: «Wad'ee kala ko o wi'i on.»

⁶ Tawi no d'on loofe kaaye jeegoo ebbanaade fii ka Yahuudiyankeebe ben salligoo, tawi nde bee e majje no wada embere liitir teemedere.

⁷ Iisaa wi'i be yo be hebbin d'en loofde ndiyan, kambe kadi be loowi e majje haa de heewi.

⁸ Onsay o wi'i be yo be nedu, be nabana ardotoodo fii naameteeji on. Be nedu, be nabani mo.

⁹ Ardotoodo fii naameteeji on kadi mettii d'an ndiyan waylaadan njaram wiinu. Tawi o andaa ko honto dan njaram iwi, kono tawi kurkaaduube yooguube ndiyan dan ben kapun no andi. Onsay o noddi wondo tiggude on,

¹⁰ o wi'i mo: «Mo kala ko njaram moyyan d'an adotoo yefude, si yefoya jaasudan d'an, tuma yaraa moyya. Kono an, hida mari njaram moyyan d'an haa jooni!»

¹¹ Ko ndee maande hawniinde o attii wafude kanko Iisaa, d'un ko ka wi'ete d'on Kanaa e nder diiwal Jaliilu wafi. Ko nii o banginiri darja makko on, taalibaafe makko ben kadi gomdini mo.

Fii no Iisaa Rad'ori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde

(Mat. 21.12-17; Mrk. 11.15-19; Luk. 19.45-48)

¹² Ko bawto d'un, o yaadi e yumma makko e neene-gootoobe makko ben e taalibaafe makko ben Kafernahuum. Be weeri don balde seeda.

¹³ Tawi juldeere Yahuudiyankeefe ben, d'un ko *Juldeere Yawtaneede nden, badike. Onsay Iisaa yahi *Yerusalaam. ^b

¹⁴ O tawi yeeyoobe na'i e baali e gabooji e wadoobe sensa-sensita no joodii ka dingiral *juulirde mawnde.

¹⁵ Onsay o moyyini paatawol boggi, o radii be fow ka dingiral juulirde mawnde wondude e baali d'in e na'i d'in, o saakiti kaalisiji wadaynoobe sensa-sensita ben, o libi taabe d'en.

¹⁶ O wi'i yeeyaynoobe gabooji ben: «Ittee du'un d'oo! Wota on wafu suudu Baaba an ndun suudu yeeyirdu!»

¹⁷ Onsay taalibaafe ben anditi wonde d'undoo no windinoo: <Giggol ngol mi joganii suudu maa ndun no e an wa yiite wonge lan naamude.>^c

¹⁸ Onsay hooreefe Yahuudiyankeefe ben yetti haala kan wi'i mo: «Ko maande hawniinde honde waawudaa men hollude fii b'angingol hida gasa warrude nii?»

¹⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Lancee ndee juulirde, mi immintinay nde e nder balde tati!»

²⁰ Onsay kambe Yahuudiyankeefe ben be wi'i: «E nder duubi cappande nay e jeegoo ndee juulirde no darneede, an non a immintinay nde e nder balde tati?»

²¹ Kono tawi kanko juulirde nde o wonnoo wowlude fii mun nden, ko bandu makko ndun.

²² Bay wonoyii non o immintinaama e hakkunde maybe ben, taalibaafe makko ben anditoyi wonde hari o wi'uno d'un, onsay be gomdini bindi d'in e ngol kongol ngol Iisaa wi'unoo.

²³ E nder ko Iisaa wonnoo Yerusalaam kon, d'un ko ka Juldeere Yawtaneede, buy gomdini innde makko nden sabu maandeeji hawniidi di o wadaynoo d'in.

²⁴ Kono Iisaa hoolanooki be, ko fii hari himo andunoo yimbe ben fow,

²⁵ awa kadi o hatonjinaa e humpiteede fii yimbe ben, ko fii himo andunoo ko woni ka nder bernde neddanke.

3

Fii Yewtere nden hakkunde Iisaa e Nikodiyuusu

¹ Tawi no e hakkunde fedde *Fariisiyaabe ben hooreejo Yahuudiyankeefe no wi'ee Nikodiyuusu.

² On ari jemma takko Iisaa, o wi'i: «Karamoko'en, meden andi ko a jannoowo iwrufo ka Alla, ko fii hay gooto waawataa wafude fii maandeeji hawniidi di wondaa e wafude, si tawii Alla aldaa e ontigi.»

³ Onsay Iisaa jaabii, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, si ned'fo jibintinaaka, o waawataa yi'ude *laamu Alla ngun.»

⁴ Nikodiyuusu kadi jaabii, wi'i: «Ko honno god'fo waawetee jibintinireede e nder nayeewu mun? E hara himo waawa naatitute kadi ka dimdimol neene makko, o jibintinee?»

⁵ Iisaa jaabii kadi fahin, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, si ned'fo jibiniraaka ndiyan e Ruuhu Alla on, haray o waawataa naatude ka laamu Alla.

⁶ Ko jibiniraa bandu kon ko bandu, ko jibiniraa kadi Ruuhu Alla on kon ko ruuhu.

⁷ Wota a naldu fii mi wi'ii ma bee jibintinedon kesun.

⁸ Ko fii hendu ndun no wifirde ka faaliraa woo, hida nanude hawa kan, kono a andaa ko honto ndu iwri maa ko honto ndu fewri. Ko nii kadi fii kala heβiraad'o Ruuhu Alla on.»

⁹ Nikodiyuusu yettiti haala kan kadi, wi'i: «Dun ko honno gasirta wonirde?»

¹⁰ Iisaa jaabii, wi'i: «Ko a jannoowo *Isra'iilayankeeβe βen e a andaa d'un?»

¹¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, ko ko men andi men wowlata, awa kadi ko ko men yi'i men seeditotoo, kono onon on jabataa seeditoore amen nden.

¹² Si on gomdinaali fii piiji adunyankeeji d'i mi yewti on fii mun d'in, haray ko honno gomd'inirton piiji kammuyankeeji d'i mi yewtoyta on fii mun d'in?

¹³ Hay gooto yawaali ka kammu si hinaa Iwru'do ka kammu on, d'un ko *Bii-Aaden on.

¹⁴ Wano Muusaa townirnoo mboddi ndin non ka wulaa, ko bee Bii-Aaden on kadi towniree non,

¹⁵ fii kala gomd'indo mo yo heβu *ngurndan poomayankejan.

¹⁶ «Ko fii hakkee ko Alla yidi aduna on, o yedii mo Bid'do makko bajjo on, fii kala gomd'indo mo wota halko, kono yo ontigi heβu ngurndan poomayankejan.

¹⁷ Ko fii Allaahu on addaali Bid'do makko on e oo aduna fii naawugol aduna on, kono ko fii yo aduna on dandire sabu makko.

¹⁸ On gomd'indo mo naawetaake, kono on mo gomdinaali mo naawaama wuren, bayru o gomdinaali innde Bid'do Bajjo Alla on.

¹⁹ Awa e hino naawoore nden: ndaygu ngun arii ka aduna, kono yimbe βen yidii niwre nden βuri ndaygu ngun, bay kuude maββe den ko bonde.

²⁰ Ko fii kala waβoowo bone haray no aβi ndaygu ngun, ontigi arataa ka ndaygu fii wota kuude makko den feepu.

²¹ Kono on huutoroowo goonga on aray ka ndaygu fii yo weebite wonde kuude makko den ko e Alla huuwiraa.»

Fii Seeditoore Yaayaa Dimmere nden

²² Bawto d'un Iisaa e taalibaabe mun βen yahi e ngal diiwal *Yahuuda. O jallidi e maββe d'on, tawi himo *loota maande kisiyee.

²³ Tawi Yaayaa kadi no *lootude maande tuubuubuyee ka wi'etee d'on Enuuna, d'un ko takko Saliima, bay tawi ndiyan buy no d'on. Yimbe no yahaynoo d'on fii yo o lootu βe,

²⁴ ko fii tawi Yaayaa waβaaka taho e kaso.

²⁵ Kono yeddondiral immii hakkunde taalibaabe Yaayaa βen e Yahuudiyankejo goo e telen-ma labβinegol ngol.

²⁶ Ben badii Yaayaa, βe wi'i mo: «Karamoko'en, mo wondunodaa on gada Yurdayniwol, d'un ko on mo seeditidaa fii mun, himo lootude yimbe βen, awa kadi fow no yaarude e makko!»

²⁷ Onsay Yaayaa jaabii βe, wi'i: «Ned'do ko ko okkaa ka kammu kon tun waawi hendaade.

²⁸ Onon tigi ko on seedeβe an wonde mi wi'ii hinaa min woni *Almasiihu on, kono ko mi imminaad'o yeeso makko.

²⁹ Ko hombo jeyi jomba? Ko jombud'o mo on. Ko wonani njaatigi jom-jomba ko daragol takko makko, hedoo mo, nana hito makko, heewa weltaare, nden weltaare an-le timmii.

³⁰ Bee on βeydoo, min mi d'uytoo.

³¹ Ko fii on Iwru'do dow no e hoore fow. On mo ka leydi ko mo ka leydi, o wowliray kadi wa mo ka leydi. Kono Iwru'do ka kammu on no e hoore fow.

³² On non no seeditaade ko yi'i kon e ko nani kon, kono hay gooto jabataa nden seeditoore makko.

³³ Kala on jabud'o nden seeditoore makko, haray βanginii wonde Alla ko goonga.

³⁴ Ko fii on mo Allaahu on nuli, ko daaluyeeji Alla d'in o wowlata. Ko fii Allaahu on yed'ay mo Ruuhu mun on no heewiri.

³⁵ Baabaajo on no yidi Bid'do on, awa kadi o wattii fow e juude makko.

³⁶ Kala gomd'indo Bid'do on, haray no mari ngurndan poomayankejan, kono on mo halfinaaki e Bid'do on yi'ataa ngurndan, ko fii tikkere Alla nden wonay e hoore makko.

4

Fii no Iisaa Yewtidiri e Debbo Samariyankeejo on

¹ Fariisiyaabe* βen nani wonde Iisaa no βurude Yaayaa heβude taalibaabe, o lootu βe, ² (kono tawi wonaa kanko Iisaa tigi wonnoo lootude, kono ko taalibaabe makko βen wonnoo lootude).

- ³ Bay Iisaa humpitike d'un, o iwi ka diiwal Yahuuda d'on, o yiltitii ka diiwal Jaliilu.
- ⁴ Tawi-le bee o tayitoya *Samarriya.
- ⁵ E nder d'un, o hewti e saare jeyaande e Samarriya no wi'ee Sikaara e binde ngesa mba Yaaquuba okkunoo bi'd'fo mun on, d'un ko Yuusufu.
- ⁶ Tawi woyndu Yaaquuba ndun no d'on. Iisaa joodii ka binde woyndu sabu ronkere yaadu ndun, d'un ko wa tumbere jalorma.
- ⁷ Debbo Samariyankeejo ari yoogugol ndiyan. Iisaa wi'i mo: «Okkoran mi yara.»
- ⁸ (Ko fii hari taalibaabe makko ben no yahi ka saare fii soodugol jaamete.)
- ⁹ On debbo Samariyankeejo wi'i mo: «Ko honno an a Yahuudiyankejo torortaa mi ko yaraa, mi Samariyankeejo?» (Ko fii huuwondiral alaa hakkunde Yahuudiyankebe ben e Samariyankeebe ben.)
- ¹⁰ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Si hida andunoo dokkal Alla ngal e Wi'ud'o ma <okkoran mi yara> on, hanno ko an torotonoo mo ko yaraa, o okkore ndiyan wurnaydan.»
- ¹¹ Kanko debbo on o jaabii mo, o wi'i: «Koohoojo, a alaa hay huunde ko yoogiraa, awale woyndu ndun no luggi. E hara ko honto heBaynodaan non dan ndiyan wurnaydan?»
- ¹² E hara a buru ben amen Yaaquuba mawnude, on okkudo men nduu woyndu, kanko tigi o yari e mayru wondude e fi'bbe makko e jawle makko?»
- ¹³ Iisaa jaabii, wi'i: «Kala yarudo dan ndiyan donfoyte kadi.
- ¹⁴ On yarudo non ndiyan dan mi okkorta mo dan, donfetaake hande kadi. Kono ndiyan dan mi okkorta mo dan wontay e makko bundu ndiyan, buloojan fii yedugol *ngurndan poomayankejan.»
- ¹⁵ Debbo on jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, okkoran dan ndiyan, hara mi donfetaake hande kadi, e hara mi artaali doo hande kadi yoogugol.»
- ¹⁶ Onsay kanko Iisaa o wi'i mo: «Yahu noddoyaa moodi maa, araa.»
- ¹⁷ Debbo on jaabii mo, wi'i: «Mi alaa moodi.»
- Iisaa wi'i mo: «A wowlu haqiiqa, ko wi'ud'aa kon wonde a alaa moodi.
- ¹⁸ Ko fii a hebii dewle jowi, awa kadi mo wondud'aa on fewndo doo wonaa moodi maa. E d'un non a wowlu goonga.»
- ¹⁹ Debbo on wi'i mo: «Koohoojo, mi tawii ko a annabaajo.
- ²⁰ Menen Samariyankeebe ben, baabiraabe amen ben non rewii Alla e ngoo fello. Kono onon Yahuudiyankebe ben, hidon wi'i ko Yerusalaam woni nokkuure ka Alla rewete don.»
- ²¹ Iisaa wi'i mo: «Hey ko an yo debbo, hoolo lan, saa'iiji goo no aroya hara hinaa e hoore ngoo fello, hinaa Yerusalaam rewoton Baabaajo on.
- ²² Ko fii onon hidon rewude ko on andaa, menen meden rewude ko men andi, ko fii kisiyee mo Alla yedata on ko e Yahuudiyankebe ben ardi.^d
- ²³ Kono saa'i on no arude, d'un-le wuren o hewtii, ka rewoobe e haqiiqa ben rewira Baabaajo on Ruuhu e goonga, ko fii ko sifa ben rewiroobe mo non, Baabaajo on woni d'abbude.
- ²⁴ Alla ko Ruuhu, bee rewoobe mo ben rewira mo Ruuhu e goonga.»
- ²⁵ Debbo on wi'i mo kadi: «Mid'o andi wonde *Almasiihu on aroyay, d'un ko Tod'faado on. Nde o aroyi, o yewtay men fow.»
- ²⁶ Iisaa jaabii mo wi'i: «Ko min oo Wondo ma wowlande nii woni on.»

Fii Misal Yettaangal e Baagol

- ²⁷ Onsay taalibaabe ben hewti, be njaldi ko o wonnoo e yewtidude e debbo on kon. Kono hay gooto e ma'bbe landaaki mo, wi'i: «Ko hondun faaladaa?» maa «Ko hondun yewtidantaa e makko?».
- ²⁸ Debbo on kadi acci don loonde nden, o yahi ka saare, o wi'i yimbe ben:
- ²⁹ «Aree ndaaron ned'fo wowland'o lan kala ko mi wadi. Taw si wonaa kanko woni Almasiihu on?»
- ³⁰ Onsay ben yalti ka saare, be ari e makko.
- ³¹ Wa fewndo onsay, tawi taalibaabe ben no jeejude mo, wi'a: «Karamoko'en, nafee!»
- ³² Kono o jaabii be, o wi'i: «Mid'o mari jaamete ko mi jaama ko on andaa.»
- ³³ Onsay taalibaabe ben wi'indiri: «E hara ko god'fo addani mo ko o jaama?»
- ³⁴ Iisaa wi'i be kadi: «Neema an on ko wadugol faale Nuludo lan on e timmingol golle makko den.
- ³⁵ E on wi'aali kadi: <Doo e baagol ngol no heddi lebbi nay?> Hey, mi wi'ii on, bantee gite den, ndaaron gese den, de wojjani baagol!

^d 4:22 4.22 Dun no faamora kadi ko Yahuudiyankebe ben yottini gandal fii kisiyee.

³⁶ Jooni wa'ooowo on heɓay njoddi, o mooba neema fii ngurndan poomayankejan ɗan, fii yo sankoowo on e wa'ooowo on weltodu.

³⁷ Ko fii ngal misal doo ko goonga wonde: <Ko godɗo aawata, oya on soɓita.>

³⁸ Mi nullii on soɓitoygol ko on remaano. Wobbe remiino, ko e nder yangi ben kin naatudon.»

³⁹ Samariyankeeɓe d'uudufe e nden saare gomɗini Iisaa sabu ngol kongol ngol oo debbo seeditanii mo, o wi'i: «O wowlanii lan kala ko mi wadi.»

⁴⁰ Bay Samariyankeeɓe ben arii e makko, ɓe torii mo wonugol takko maɓɓe, laatii o woni don balde ɗiɗi.

⁴¹ Gomɗinɓe ben ɓurti d'uudufe kadi sabu kongol makko ngol,

⁴² tawi hiɓe wi'a on debbo: «Hinaa sabu kongol maa ngol hande kadi men gomɗiniri, kono ko ɓay menen tigi men heɗike mo. Meɗen andi wonde ko kanko woni Dandoowo aduna on.»

Fii Maande Dimmere Hawniinde Iisaa nden

⁴³ Bay ɗen balde ɗiɗi feyyii, Iisaa iwi don fii yahugol Jaliilu,

⁴⁴ fii kala o seeditike kanko tigi wonde annabaajo alaa teddungal ka leydi mun.

⁴⁵ Bay wonii o hewtii Jaliilu, ɓe Jaliilu ben jabɓii mo, sabu tawde hari ɓe yi'ii ko wadi Yerusalaam kon fow ka fewndo juldeere, ɓay kambe kadi ɓe yahuno juldeere nden.

⁴⁶ O yilititii kadi Kanaa, ɗun ko e nder Jaliilu, ka o waylunoo ndiyan ɗan njaram *wiɓu don.

Tawi ɓiɗɗo yeesoojo laamateeri ndin, wonɗo Kafernahuum, no nawni.

⁴⁷ Bay o nanii wonde Iisaa iwii ka diiwal Yahuuda arii Jaliilu, on ari tawi mo, o torii mo yahugol ndikkinoya on ɓiɗɗo makko wonɗo e daande mayde.

⁴⁸ Iisaa wi'i mo: «Onon si on yi'aali maandeeji e kaawakeeji, on gomɗintaa few!»

⁴⁹ Kono on yeesoojo laamateeri ndin wi'i mo: «Koohoojo, seenee ado paykun an kun maayude!»

⁵⁰ Iisaa wi'i mo: «Yahu, ɓiɗɗo maa on ndikkii.»

On neɗɗo hoolii kongol ngol Iisaa wi'i mo ngol, o yahi.

⁵¹ E nder ko o yilititotoo kon, o fotti e kurkaadi makko ɗin, ben wi'i mo wonde ɓiɗɗo makko on ndikkii.

⁵² O landii ɓe ko e saa'i hombo hayfani paykun kun. Ben jaabii mo: «Ko hanki tumbere jalorma nguli bandu kin yalti e makko.»

⁵³ Onsay kanko baabaajo on o anditi ko e on saa'i tigi Iisaa wi'i mo «ɓiɗɗo maa on ndikkii.» Onsay o gomɗini, kanko e yimbe suudu makko ndun fow.

⁵⁴ Ko ndee maande hawniinde doo woni dimmere nde o wadi ɓay o iwii ka diiwal Yahuuda, o arii Jaliilu.

5

Fii no Iisaa Selliniri Jukkunnaajo

¹ Bawto ɗun, juldeere Yahuudiyankeɓe wadi. Iisaa yahi Yerusalaam.

² Tawi beelun no Yerusalaam ɗon ka binde dambugal wi'eteengal Dambugal Baali. Kun beelun no wi'ee e haala Yahuudiyanke Betesada, caaliiji jowi no hundi kun.

³⁻⁴ Nawnuɓe d'uudufe no waalii e ley ɗin caaliiji, ɗun ko gila e bumbe e boofooɓe e maaya-banduube,^d

⁵ Tawi godɗo no ɗon, jawɗo gila duubi cappande tati e jeetati.

⁶ Iisaa yi'i on no waalii, o andi on no ɗon gila neɓii. Kanko Iisaa o wi'i on: «Hifa faalaa hettude cellal?»

⁷ Jawɗo on jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, mi alaa hay gooto ko yollammi ka nder beelun si ndiyan ɗan memminike. Doo yo wonu mi hewtii, haray godɗo attike lan yollaade.»

⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Immo, yettaa dankun maa kun, yahaa.»

⁹ Don kisan on neɗɗo hetti cellal, o yetti dankun makko kun, o woni e jindugol.

Dun hawrondiri e *aseweere, ɗun ko *jalaande fowteteende e mun nden.

¹⁰ Hooreɓe Yahuudiyankeɓe ben wi'i on sellinaado: «Ko palaande fowteteende nii! Hande daganaaki ma yettugol danki maa kin!»

¹¹ Kono o jaabii ɓe, o wi'i: «Ko sellindo lan on wi'immi: <Yettu dankun maa kun, yahaa.> »

¹² Onsay ben landii mo: «Ko neɗɗo hombo wi'u-maa: <Yettu, yahaa?>»

^d 5:3-4 5.4 Bindi goo no ɓeyditi ɗun ka lannooɗe aaya on: *habbiibe memminagol ndiyan beelun kun. Ko fii hari malaa'ikaajo no woowi tippaade e kun beelun e saa'iiji goo, o yeya ndiyan ɗan. Kala non on adiinoofu yollaade bawto memminagol ndiyan ɗan, o ndikkay, ɗun non nawnaare nde o wondunoo woo.*

¹³ Kono tawi on sellinaado andaa ko hombo, ko fii hari Iisaa majjitorii mo e hakkunde yimbe wonnoobe e nden nokkuure ben.

¹⁴ Bawto d'un Iisaa tawti mo ka *juulirde mawnde, o wi'i mo: «E hino a hettii cellal. Wota a waditu junuubu hande kadi, fii wota god'dun goo hebe ko buri d'undoo bonde.»

¹⁵ Onsay on ned'fo yiltitii, wi'i hooreebe Yahuudiyankeebe ben wonde ko Iisaa sellini mo.

Fii hakkunde Bid'fo on e Baabaajo on

¹⁶ Ko wadi si hooreebe Yahuudiyankeebe ben cukkii Iisaa, ko sabu tawde o wadii d'un e aseweere.

¹⁷ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Ben an no gollude haa jooni. Min kadi mido gollude.»

¹⁸ Sabu d'un hooreebe Yahuudiyankeebe ben burti d'abbude no warira mo, d'un non hinaa fii tun himo bonni Sariya on e asewe, d'un ko palaande fowteteende nden, kono ko fii himo inni kadi Alla ko Ben makko, ko nii o waditori himo fota e Alla.

¹⁹ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, Bid'fo on waawataa wadude hay huunde immorde e makko kanko tigi, si hinaa ko o yi'i Baabaajo on no wada kon. E kala ko Baabaajo on wadi, Bid'fo on kadi wadiray wano non.

²⁰ Ko fii Baabaajo on no yidi Bid'fo on, o hollay mo kadi kala ko o wadata. Awa kadi o hollay mo kuude burde dee doo, fii no woniron e nder njalaw.

²¹ Ko d'un wadi, wano Baabaajo on immintinirta maybe ben non, o wurnita be, ko wano non kadi Bid'fo on wurnitirta on mo o faalaa wurnitude.

²² Ko wattii e d'un, Baabaajo on jaawataa hay gooto, kono o wattii kala jaawoore e juude Bid'fo on,

²³ fii yo fow teddin Bid'fo on wano be teddiniri Baabaajo on non. On mo teddinaali Bid'fo on haray teddinaali Baabaajo on, on Nuludo mo.

²⁴ «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala on hed'ifo kongol an ngol, gomdini Nuludo lan on, haray on no e *ngurndan poomayankejan. Awa kadi o aretaake e jaaweede, ko fii haray o iwii e mayde, o arii e ngurndan.

²⁵ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, saa'i araynoodo on ko fewndo doo, nde maybe ben nani hawa *Bid'fo Alla on, ben nanube wuura.

²⁶ Ko wano non, nde tawnoo ko Baabaajo on woni bundu ngurndan, ko wano non kadi o yediri Bid'fo on wonugol bundu ngurndan,

²⁷ o yedi mo kadi bawgal wadugol jaawoore nden, bay ko kanko woni *Bii-Aaden on.

²⁸ Wota d'un njaldin on, ko fii saa'i no arude mo tawata wonbe ka genaale ben fow nanay hawa makko kan, be immitoo.

²⁹ Wadunoobe ko moyyi ben immitoo ummutal ngurndan, wadunoobe ko boni ben immitoo ummutal jaawoore.

³⁰ Min non, mi waawataa wadude hay huunde immorde e an min tigi, ko ko mi naniri Alla kon mi jaawirta. Jaawoore an nden-le ko feewunde, ko fii hinaa faale an on mi woni wadude, kono ko faale Nuludo lan on.»

Fii Seeditooje Bid'fo on

³¹ «Si ko min woni seeditanaade hoore an, haray seeditoore an nden wonaa goonga.

³² Ko god'fo goo seeditanii lan. Mido andi non kon ko o seeditii fii an ko goonga.

³³ Onon on nelii wobbe e Yaayaa, o seeditanii goonga on.

³⁴ Min non mi hatonjinaa yo ned'fo seeditano lan. Ko mi wowliri fii seeditoore Yaayaa nden, ko fii yo on dande.

³⁵ Yaayaa hari ko lampu hub'bufo ndaygufo, faala'fon weltorde ndaygu makko ngun e nder saa'ihun.

³⁶ «Min mido mari seede burdo mo Yaayaa on mawnude, ko fii kuude de Baabaajo on jonni lan fii laatingol den, ko den kuude tigi woni seeditanaade lan wonde ko Baabaajo on nuli lan.

³⁷ On non Baabaajo Nuludo lan, kanko tigi o seeditike fii an. Haa hande on nanaali hito makko, maa yi'on mbaadi makko,

³⁸ awa kadi daaluyee makko on tabitaa e mon, ko fii on gomdinaali mo o nuli on.

³⁹ Hidon taskoo bindi din, bay hidon sikka ko kanji hebirton ngurndan poomayankejan, e hin-le ko din seeditii fii an.

⁴⁰ E hara-le on faalaaka arude e an fii hebugol ngurndan dan.

⁴¹ «Min-le, mi alaa d'abbude no yimbe ben mantirammi.

⁴² Kono mido andi on, on joganaaki Alla giggol.

⁴³ Min ko e innde Ben an mi ari, kono on wernaali lan. Kono si god'fo arii e innde mun, on wernay mo.

⁴⁴ Ko honno gomdɛnirton onon, si tawii ko mantindirgol yidufɔn, hara hinaa ɗaɓɓugol mantoore iwrunde ka Allaahu Bajjo on nden?

⁴⁵ «Wota on sikku min mi felay on yeeso Ben an. Ko Muusaa woni feloowo on on, on mo hoolordɔn.

⁴⁶ Ko fii si on gomdɛnno Muusaa, on gomdɛnayno lan min kadi, bay himo windi fii an.

⁴⁷ Kono si on gomdɛnaa bindi makko dɛn, haray ko honno gomdɛnirton kongudɛ an dɛn?»

6

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo

(Mat. 14.13-21; Mrk. 6.30-44; Luk. 9.10-17)

¹ Bawto dɛn Iisaa yahi, wontiri gaɗa *Weendu Jaliilu ndun. (Ndun weendu no wi'ee kadi Tiberiyaada.)

² Tawi jamaa duudufɔn no jokki mo sabu maandeje hawniidi di ɓe yi'aynoo himo wada dɛn e hoore nawnuɓe ɓen.

³ Kanko Iisaa o yawi dɔn e hoore fello, o joodfodi dɔn e taalibaaɓe makko ɓen.

⁴ Tawi juldeere Yahuudiyankeɓe ɓen, dɛn ko *Juldeere Yawtaneede nden, ɓadike.

⁵ Onsay Iisaa ɓanti gite dɛn, yi'i on jamaa duudufɔn no ara e makko. O wi'i Filiipu: «Ko honto soodeten doo jaameteɓe fii ko ɓee yimbe jaama?»

⁶ (Ko o wiirunoo dɛn ko fii ndarndagol mo, ko fii hari himo andunoo ko hondun o wadata.)

⁷ Filiipu jaabii mo, wi'i: «Hay *dinaruuji teemedɗe dɛdi yonataa ko soodee bireedi haa dɛn yona fii yo mo kala heɓu seeda!»

⁸ Godɗo e taalibaaɓe makko ɓen no wi'ee Andaraawu, dɛn ko oo miɗɗiraawo Sim'uunu Petruusu, wi'i mo:

⁹ «Suka no doo marɗo bireedije jowi e liyyi dɛdi. Kono ko hondun dɛn nafata oo jamaa doo fow?»

¹⁰ Onsay Iisaa wi'i: «Jodɗineɓe yimbe ɓen.» Tawi huɗo buy no e nden nokkuure. Ben joodii, tawi ko wa ɓe worɓe guluuje njowo.

¹¹ Bawto dɛn Iisaa yetti bireedi on, o jarni Alla, o senditani wonɓe dɔn ɓen. O wadiri liyyi dɛn kadi wano non haa mo ɓee heɓi yeru faale mun on.

¹² Bay wonii ɓe haarii, o wi'i taalibaaɓe makko ɓen: «Moobiteɓe kunte luttuɗe dɛn fii wota hay huunde bonu.»

¹³ Ben hoccii ɗe, ɓe hebbini debeɓe sappoo e dɛdi ko jaamaa luttinaa ko iwi e dɛn bireedije jowi.

¹⁴ Bay ɓen yimbe yi'i nden maande hawniinde nde Iisaa wadɛ, ɓe wi'i: «Ko oo tigi woni Annabaajo haanudo arude ka aduna on!»

¹⁵ Bay Iisaa andii wonde ɓe faandanike yettugol mo lammina, o sortii e hakkunde maɓɓe, o woni feere ka fello ton.

Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan

(Mat. 14.22-33; Mrk. 6.45-52)

¹⁶ Bay wonii niɓɓii, taalibaaɓe makko ɓen tippori ka weendu.

¹⁷ Be bakii e laakun fii yahugol e ngoya sengo weendu ndun, dɛn ko Kafernahuum, tawi niwre nden wadii, ɓe yiitidaali e Iisaa taho.

¹⁸ Onsay hendu dolnundu wifi, ndiyan weendu ndun yeyii.

¹⁹ Bay wonii ɓe awyini laakun kun wa kilomeeterji jowi maa jeegoo, ɓe haccii Iisaa no seppa ara ka hoore ndiyan, himo badaade laakun kun, onsay ɓe huli.

²⁰ Kono Iisaa wi'i ɓe: «Ko min nii! Wota on hulu!»

²¹ Tawi hiɓe faalaa mo yettude tumba ka nder laakun, tun laakun kun hewti leydi ka ɓe yahaynoo dɛn.

²² Bimbi nden pande, jamaa wonnooɗo e ngoya sengo weendu ndun ndaari tawi ko laakun gooton wonnoo dɛn, awa kadi Iisaa bakodaano e taalibaaɓe mun ɓen e kun laakun, kono ko taalibaaɓe ɓen tun yahi.

²³ Onsay laakoy goo iwroyi Tiberiyaada, ɓe ari e binde ndee nokkuure nde ɓen jaamunoo bireedi e mun ɓawto Koochojo on jarnude.

²⁴ Bay ɓen yimbe ndaarii tawii Iisaa woo, taalibaaɓe mun ɓen woo alaa dɛn, ɓe bakii kambe tigi e koy laakoy, ɓe yahi Kafernahuum fii ɗaɓɓitoygol Iisaa.

Fii no Iisaa Woniri Bireedi Wurnoowo

²⁵ Ben yimbe tawtiroyi Iisaa ka gaɗa weendu, ɓe wi'i mo: «Karamoko'en, nde hewtuɗon doo?»

²⁶ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, hinaa fii on yi'ii maandeeji hawniidii wondon mi dafbitirde, kono ko fii on naamii haa on haarii.

²⁷ Wota on yangano naameteen lannoowo on, kono yanganee naameteen luttoowo fii *ngurndan poomayankejan dan on, dun ko on mo *Bii-Aaden on yedata on, ko fii ko e makko Alla Baabaajo on noti maande mun nden.»

²⁸ Ben kadi wi'i mo: «Ko hondun men wadata fii yo men huuwu kuude de Alla faalaa den?»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko woni kuugal ngal Alla faalaa ngal, ko yo on gomdin on mo o nuli.»

³⁰ Be wi'i mo kadi: «Ko maande hawniinde honde wadataa jooni, men yi'a, men gomdine? Ko kuugal hongal wadataa?»

³¹ Baabiraafe men ben naamuno <*manna> ka wulaa, wano windori non: <O okkori be bireedi immorde ka kammu.> »^e

³² Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, hinaa Muusaa okkori on bireedi immorde ka kammu, kono ko Ben an okkori on bireedi tigi-tigiijo iwrude ka kammu.

³³ Ko fii bireedi Alla on ko on Iwroowo ka kammu, yeda yimbe ben ngurndan.»

³⁴ Onsay be wi'i mo: «Koohoojo, awa okkor men saa'i kala on bireedi.»

³⁵ Iisaa wi'i be kadi: «Ko min woni Bireedi Wurnoowo on: kala ardo e an weetaake hande kadi, e kala on gomdindo lan d'ondetaake hande kadi.

³⁶ Kono mi andinii on, on yi'ii lan, kono on gomdinaali.

³⁷ Kono be Baabaajo on yedi lan ben fow aray e an, kala non on ardo e an mi radotaako mo.

³⁸ Ko fii hinaa wadugol faale an on tippinimmi iwrude ka kammu, kono ko wadugol faale Nuludo lan on.

³⁹ Ko fii e hino faale on Nuludo lan: ko wota hay gooto e be o yedimmi ben hayru, kono ko yo mi immintin be ka palaande sakkitorde.

⁴⁰ Ko woni faale Ben an on kon, ko kala yi'udo Bidfo on, gomdini mo, yo hebu ngurndan poomayankejan, awa kadi mi immintina mo ka palaande sakkitorde.»

⁴¹ Onsay Yahuudiyankeefe ben fudfii njunude fii makko, bay hari o wi'ii ko kanko woni Bireedi Iwrufo ka kammu on.

⁴² Tawi hiibe wi'a: «E hara hinaa oo woni Iisaa, bidfo Yuusufu on, on mo andufen yumma mun e ben mun? Ko honno non on wi'irta ko ka kammu o iwri?»

⁴³ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Wota on nunu hakkunde mon.

⁴⁴ Hay gooto waawataa arude e an si hinaa hara ko Baabaajo Nuludo lan on poodi mo, mi immintinoya mo ka palaande sakkitorde.

⁴⁵ No windii ka defte annabaafe ben wonde: <Alla jannay be fow.>^f Kala on nanando Baabaajo on, jabi gandal iwrunyal ka makko ngal, aray e an.

⁴⁶ Hay gooto yi'aali Baabaajo on, si hinaa on Iwrufo ka Alla, on kapun yi'ii Baabaajo on.

⁴⁷ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala gomdindo haray hebii ngurndan poomayankejan dan.

⁴⁸ Ko min woni Bireedi Wurnoowo on.

⁴⁹ Baabiraafe mon ben naamuno <manna> ka wulaa, kono be maayuno.

⁵⁰ E hino doo Bireedi tippiido iwrude ka kammu on, fii kala naamudo mo wota maayu.

⁵¹ Ko min woni Bireedi Wurdo tippiido iwrufo ka kammu on, kala naamudo oo bireedi, ontigi wuuray haa poomaa. Ko bandu an ndun woni on bireedi mo mi okkitirra, fii no aduna on wuurira.»

⁵² Onsay Yahuudiyankeefe ben sonki hakkunde maaffe, be wi'i: «Ko honno oo waawirta okkude en teewu mun ngun, yo en naamu?»

⁵³ Onsay Iisaa wi'i be: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, si on naamaaali teewu Bii-Aaden on, yaron yiyan makko dan, haray on hebataa ngurndan.

⁵⁴ Ko fii kala naamudo teewu an ngun, yari yiyan an dan, haray hebii ngurndan poomayankejan, awa kadi mi immintinay mo ka palaande sakkitorde.

⁵⁵ Ko fii teewu an ngun ko neema tigi, awa kadi yiyan an dan ko njaram tigi.

⁵⁶ Ko fii kala naamudo teewu an ngun, yari yiyan an dan, haray o humondirii e an, min kadi mi humondirii e makko.

⁵⁷ Bay Baabaajo Wurdo on nulii lan, awa kadi mido wuuriri Baabaajo on, ko non kadi kala on naamudo lan wuurirta sabu an.

⁵⁸ Ko oo doo woni Bireedi tippiido iwri ka kammu on. O wa'aa wa mo baabiraabe mon ben paami on, be maayi. Kala on paamufo oo bireedi doo wuuray haa poomaa.»

⁵⁹ Ko d'un Iisaa wi'unoo wa fewndo ko o jannaynoo ka juulirde Kafernahuum.

⁶⁰ Bay be nanii d'un, buy e hakkunde taalibaabe makko ben wi'i: «Ngol kongol no satti. Ko hombo waawi jabude ngol?»

⁶¹ Bay Iisaa andanii hoore mun wonde taalibaabe makko ben no nunude fii d'un, o wi'i be: «E hara d'un feggin on?»

⁶² E si on yi'ii non Bii-Aaden on no yenta ka wonnoo ton?»

⁶³ Awa, ko Ruuhu Alla on wurnata, bandu ndun nafataa huunde. Dii kongudi, di mi yewtata on, ko iwrudi e Ruuhu Allaahu yedoowo ngurndan on.

⁶⁴ Kono wobbe no e hakkunde mon be gomdinaa.» (Ko Iisaa wi'irnoo d'un, ko fii hari himo andi gila ka fuddoode ko hombo woni mo gomdinaa, e ko hombo janfoytoo mo.)

⁶⁵ O beyditi kadi, o wi'i: «Ko d'un wadi si mi wi'ii on: Hay gooto waawataa arude e an si hinaa taw hara ko Baabaajo on yefi ontigi.»

⁶⁶ Gila nden pande buy e taalibaabe makko ben yiltii, be acciti yaadugol e makko.

⁶⁷ Onsay Iisaa wi'i sappoo e didoobe ben: «E onon-le, on faalaaka yahude?»

⁶⁸ Onsay Sim'uunu Petruusu jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, men jokka hombo? Ko onon jogii kongudi ngurndan poomayankejan dan.

⁶⁹ Awa men gomdini, men andii kadi wonde ko onon woni *Seniido mo Alla!»

⁷⁰ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «E wonaa ko min subii on, onon sappoo e didoobe ben? Kono godfo e mon ko mo Ibuliisa.»

⁷¹ Tawi ko Yudaasi mo Sim'uunu Iskariyyu o woni wowlude fii mun, ko fii ko on janfoytoo mo, on ko godfo e sappoo e didoobe ben.

7

Fii Angal Gomdinal Musibbe Iisaa ben

¹ Bawto d'un Iisaa woni e jindugol e nder diiwal Jaliilu ngal, tawi o yid'aa jindude few e nder diiwal Yahuuda ngal, ko fii hari hooreebe Yahuudiyankeebe ben no d'abbude no warira mo.

² Hawrondiri juldeere Yahuudiyankeebe, wi'eteende nden *Juldeere Togoaji, badike.

³ Onsay neene-gootoobe makko ben wi'i mo: «Iwu doo, yahaa ka diiwal Yahuuda, fii yo taalibaabe maa ben yi'u kuude de wonfaa wadude den.

⁴ Ko fii hay gooto wadataa huunde e nder gundoo si tawii himo d'abbude andeede e kene. Si a waday d'ii piiji, hollito e aduna on.»

⁵ Tawi ben neene-gootoobe makko tigi gomdinaa mo kanko Iisaa.

⁶ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Saa'i on hewtanaali lan taho, kono onon saa'i kala no moyyani on.

⁷ Ko fii aduna on waawataa on ajunde, min non, himo joganii lan ngayngu, bay mido seeditaade e hoore makko wonde kuude makko den ko bonde.

⁸ Onon yahee ka juldeere. Min mi alaa yahude taho e nden juldeere, ko fii saa'i an on hewtaali taho.»

⁹ Bay wonii o wi'ii be d'un, o wonti Jaliilu don.

Fii Yewtere nde Iisaa Yewti nden ka Juldeere

¹⁰ Bay wonii neene-gootoobe makko ben yahii ka juldeere, kanko kadi o yahi, kono e nder gundoo e baawo hollitagol.

¹¹ Tawi hooreebe Yahuudiyankeebe ben no d'abba mo, wi'a: «Ko honto o woni?»

¹² Tawi nunu-nunu fii makko on no duudi e hakkunde yimbe ben. Wobbe e mabbe no wi'a: «Ko o neddo moyyo», beya ben kadi no wi'a: «Oo'o, o majjinay woni jamaa on.»

¹³ Kono tawi hay gooto alaa wowlude fii makko e kene sabu kulol hooreebe Yahuudiyankeebe ben.

¹⁴ Wa fewndo ko juldeere nden feccii e hakkunde, Iisaa yahi ka *juulirde mawnde woni e jannugol.

¹⁵ Onsay Yahuudiyankeebe ben njaldi, be wi'i: «Ko honno oo andiri bindi din, o jangaali!»

¹⁶ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Gandal an ngal hinaa e an iwi, kono ko e Nuludo lan on.

¹⁷ Kala faalaado wadude faale Alla on anday si ko e makko ndee jannde iwri, e si tawii d'ii kongudi an ko e immorde e an min.

¹⁸ On mo no wowlude kongudɪ iwruɪ e mun, haray ko hoore mun woni ɗaɓɓande darja, kono on mo no ɗaɓɓude darja nuludɔ ɗun on, haray on ko goongaajo, haray angal peewal alaa e makko.

¹⁹ E hara Muusaa jonnaano on Sariya on? Kono hay gooto e mon jokkaali on Sariya. E ko fii hondun non eɓɓanton warugol lan?»

²⁰ Yimbe ben jaabii mo, wi'i: «An, jinnaaru no e maa! Ko hombo woni ɗaɓɓude no warire?»

²¹ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Mi wadii kuugal gootal, on fow on ɗaldɪi.

²² Muusaa yamirii on *sunningol, hay si tawii non ɗun wonaa e makko iwri, kono ko e maamaabe mon ben. Kono onon hidon wadude ɗun e *jalaande fowteteende nden.

²³ Si godɗo sunninaama e asewe, fii tun wota Sariya Muusaa on bonne, haray ko fii hondun seyintanton mi fii mido sellini godɗo o fow makko e asewe, ɗun ko jalaande fowteteende e mun nden?

²⁴ Awa accee ɗaawirgol ko sikkudon kon tun, kono ɗaawee ɗaawoore feewunde.»

Fii Landal si ko Iisaa Woni Almasiihu on

²⁵ Tun, wɔɓɓe e hodube Yerusalaam ben woni e wi'ugol: «E hara hinaa oo wonaa ɗaɓɓeede fii waregol?

²⁶ E hino ka o woni wowlude e kene, o alaaka wi'eede hay huunde. E taw si hara yeesoobe ben fottii wonde ko oo woni *Almasiihu on?

²⁷ E hin-le hidon andi oo ɗoo ko mo o honto, kono nde Almasiihu on ari, hay gooto andataa ko mo o honto.»

²⁸ Onsay Iisaa ewnii fewndo ko o jannata ka juulirde mawnde, o wi'i: «Hidon andi lan, hidon andi kadi ko mo mi honto. E hara-le wonaa hoore an mi arani, kono Immindo lan on ko o goonga, onon-le on andaa mo.

²⁹ Min non mido andi mo, ɓay ko ka makko mi iwri, ko kanko nulimmi.»

³⁰ Onsay be woni e ɗaɓɓugol no be nangira mo, kono laatii hay gooto fawaali mo jungo, ko fii hari saa'i makko on hewtaali.

³¹ Buy e hakkunde jamaa on gomɗini mo, be wi'i: «E hara, nde Almasiihu on aroyi, taw si o wadfoyay maandeeji hawniidi burɗi ɗi oo ɗoo wadi ɗin?»

³² Bay *Fariisiyaabe ben nanii ko jamaa on woni sowndaade fii makko kon, onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben immiini suufaabe ko nanga mo.

³³ Kono Iisaa wi'i: «Mido wondi e mon taho seeda si mi yilitoo ka Nuludɔ lan on.

³⁴ Onsay on ɗaɓɓitay lan, on yi'ataa lan, e ka mi wonoyta ɗon, on waawoytaa yahoyde ɗon.»

³⁵ Onsay hooreebe Yahuudiyankeebe ben wi'indiri: «E hara ko honto o yahoyta fii wota en tawoy mo? E hara o yahay e jamaa men saakitiido e hakkunde *Gereekiyankeebe ben, o janna ben Gereekiyankeebe?

³⁶ Ko hondun woni ngol kongol ngol o wi'i wonde: «On ɗaɓɓay lan, on yi'ataa lan, e ka mi yahata ɗon on waawataa hewtoyde ɗon?» »

³⁷ Nalaande sakkitorde juldeere nden, ɗun ko jalaande burnde mawnude nden, Iisaa immii, o ewnii, o wi'i: «On mo no donɗaa yo aru e an, o yara!

³⁸ Ko fii kala on gomɗindo lan, candi ndiyan warnayɗan ɓulay e ontigi, wano bindi ɗin wi'iri non.»

³⁹ Tawi ko Iisaa woni wowlude fii mun ko Ruuhu Allaahu mo gomɗinbe mo ben yedoytee on, ko fii hari Ruuhu Allaahu on yedaaka taho, ɓay hari kanko Iisaa o yentinaaka taho ka mangural.

⁴⁰ Bay wɔɓɓe goo e hakkunde jamaa on nanii ɗin kongudɪ, be wi'i: «Sikke woo alaa, ko oo woni Annabaajo habbanooɗo on!»

⁴¹ Tawi beya no wi'a: «Ko oo woni Almasiihu on!» Beya kadi no wi'a: «E hara ko diiwal Jaliilu Almasiihu on feejirta?

⁴² E hara defte ɗen wi'aali wonde Almasiihu on ko e jurriya Daawuuda on iwata, e hoore ɗun ko e kodolun no wi'ee Bayti-Lahiimi, ɗun ko ka Daawuuda wonnoo ɗon, o feenata?»

⁴³ Dun wadi haa jamaa on yeddondiri sabu makko.

⁴⁴ Wɔɓɓe e hakkunde maɓɓe faalaa mo nangude, kono hay gooto fawaali mo juude.

Fii ko Suufaabe ben Jaabitii Nulnoobe be ben kon

⁴⁵ Onsay suufaabe ben yilititii ka hooreebe yottinoobe sadaka ben e ka Fariisiyaabe ben, ben wi'i suufaabe ben: «Fii hondun on addaali mo?»

⁴⁶ Suufaabe ben jaabii be, wi'i: «Hay gooto yewtiraali wano oo nedɗo yewtirta nii!»

⁴⁷ Fariisiyaabe ben jaabii be kapun kadi, wi'i: «E hara onon kadi, ɗun faljinii on?

⁴⁸ Kaa hara no woodi godɗo e yeesoobe ben maa godɗo e Fariisiyaabe ben gomɗindo mo?

⁴⁹ Kono oo jamaa mo andaa Sariya ko huɗaado!»

⁵⁰ Onsay Nikodiyuusu jeydaado e maɓɓe kamɓe Fariisiyaabe ben, ɗun ko yiidoynoodo e Iisaa e saa'i goo, wi'i ɓe:

⁵¹ «E hara Sariya men on no waawi ɓaawude sifa oo neɗɗo ado jentaade mo, anden ko honɗun o waɗi?»

⁵² Kamɓe kadi ɓe jaabii mo, ɓe wi'i: «E hara an kadi, ko mo a Jaliilu? Tasko moyya, a taway annabaajo feepirtaa Jaliilu.»

⁵³ Onsay mo kala e maɓɓe yiltitii ka suudu mun.

8

Fii Debbo Nangidaado e Jinaa on

¹ Iisaa kapun yaari ka Fello *Zaytuuni.

² Kono no weetirnoo, o arti kadi ka *juulirde mawnde. Jamaa on fow kadi ari e makko, o joodii, o woni e jannugol ɓe.

³ Onsay jannoobe fii Sariya on ben e *Fariisiyaabe ben addi debbo mo ɓe nangi no wada jinaa, ɓe jodɗini mo hakkunde.

⁴ ɓe wi'i Iisaa: «Karamoko, oo debbo nanga no wada jinaa.

⁵ Ko fii ka Sariya, Muusaa no yamiri fidugol sifa oo kaaye. An non, ko honɗun wi'udaa?»

⁶ Tawi ko ɓe wonnoo wi'irde ɗun, ko fii ndarndagol mo fii no ɓe heɓira feere no ɓe toonira mo.

Kono Iisaa ugginii, o nangi windirgol hondu makko ndun ka leydi.

⁷ Nde tawnoo hiɓe catii e landagol mo tun, o bantii, o wi'i ɓe: «On mo aldaa e junuubu hakkunde mon yo ado fidude mo hayre.»

⁸ O ugginii kadi, o woni e windugol ka leydi.

⁹ Bay wonii ben nanii ɗun, ɓe sortori gooto gooto, gila e burɓe mawnude ben, luttii ɗon Iisaa tun e debbo wonnoodo on ka hakkunde.

¹⁰ Bawto ɗun Iisaa bantii, wi'i mo: «Debbo, honto toonube ma ben woni? E hay gooto fawaali ma ɓaawoore?»

¹¹ Debbo on jaabii, wi'i: «Koohoojo, hay gooto.»

Iisaa kadi wi'i mo: «Min kadi men, mi faawaali ma ɓaawoore. Yahu, wota a waɗitu junuubu hande kadi.»

Fii no Iisaa Woniri Ndaygu Aduna on

¹² Bawto ɗun Iisaa yewti yimɓe ben, o wi'i: «Ko min woni Ndaygu aduna on. Kala on jokkuɗo lan yahataa han kadi ka nder niɓe, e hoore ɗun, ontigi heɓay ndaygu ngurndan ɗan.»

¹³ Sabu ɗun Fariisiyaabe ben wi'i mo: «Hida seeditanaade hoore maa, awa seeditoore maa nden wonaa goonga.»

¹⁴ Iisaa kadi jaabii ɓe, wi'i: «Hay si mi seeditani hoore an, haray nden seeditoore an ko goonga, ko fii miɗo andi ko honto mi iwi e ko honto mi yahata. Kono onon on andaa ko honto mi iwi e ko honto mi yahata.

¹⁵ Onon, ko no yimɓe ben ɓaawirto non ɓaawirto, min non, mi ɓaawataa hay gooto.

¹⁶ Min si mi ɓaaway, haray ɓaawoore an nden ko nde goonga, ko fii haray wonaa min tun, miɗo wondi e Baabaajo on, ɗun ko on Nuludɗo lan.

¹⁷ No windii ka Sariya mon wonde seeditoore ɗiɗo ko goonga.

¹⁸ Min miɗo seeditanaade hoore an, awa kadi Baabaajo, Nuludɗo lan on, no seeditaade fii an.»

¹⁹ Onsay ben wi'i mo: «Ko honto non ben maa woni?»

Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «On andaa lan, min woo, Ben an woo. Si hidon andunoo lan, harayno hidon andi Ben an.»

²⁰ Ko ka nder nokkuure ka arkawal sadaka ngal woni ɗon, Iisaa wowli dɗii konguɗi, fewndo ko o jannata ka juulirde mawnde. Laatii hay gooto nangaali mo, ko fii hari saa'i makko on hewtaali taho.

²¹ Iisaa wi'i ɓe fahin: «Mi yahay, kono on ɗaɓɓitay lan, maayon e nder junuubu. Onon on waawataa hewtoyde ka min mi yahata ton.»

²² Onsay hooreeɓe Yahuudiyankeeɓe ben wi'indiri: «E hara o wartoto, ɓay o wi'ii: <On waawataa hewtoyde ka mi yahata ton?>»

²³ O wi'i ɓe kadi: «Onon ko on ɓe ley gaa, min ko mo mi ka dow. Ko fii onon, ko on ɓe oo aduna, min non wonaa mo mi oo aduna.

²⁴ Ko d'un wad'i si mi wi'ay on, on maayay e nder junuubi mon. Ko fii, si on gomdinaali wonde ko min woni Wondo on, on maayay e nder junuubu mon.»^g

²⁵ Onsay ben landii mo: «Ko hombo wonu-maa an?»

Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «Ko ko mi wi'i on kon gila ka fudfoode.

²⁶ E telen-ma mon, mido mari buy ko mi wowla e ko mi jaawa. Kono Nulufo lan on ko o goonga, awa kadi ko mi naniri mo kon, mi hollay d'un aduna on.»

²⁷ Laatii be faamaali ko fii Baabaajo on o yewti be.

²⁸ Iisaa wi'i be fahin: «Nde yowufoon *Bii-Aaden on, onsay on anday ko min woni Wondo on, awa kadi mi alaa wadufe hay huunde immorde e an min, kono ko wano Baabaajo on jannirimmi non mi woni yewtirde.

²⁹ Nulufo lan on no wondi e an, o accitaali lan min tun, ko fii min mido wadufe soono woo ko welata mo kon.»

³⁰ Bay o wowlirii nii, duuduube gomdini mo.

Fii Ndimankaaku e fii Jurriya Ibraahiima on

³¹ Onsay Iisaa wi'i Yahuudiyankeebe gomdinbe mo ben: «Si on duumike e wuurirgol kongol an ngol, haray ka haqiiqa, ko on taalibaabe an.

³² Onsay on anday goonga on, goonga on watta on rindinaabe.»

³³ Onsay ben jaabii mo, be wi'i: «Menen ko men jurriya Ibraahiima, haa hande men wonaali maccube hay gooto. Ko honno non wi'irtaa men wonay rindinaabe?»

³⁴ Iisaa jaabii, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala wadfoowo junuubu haray ko o maccufo junuubu.

³⁵ Maccufo wontataa beynguure jeyfo d'un haa poomaa, kono bidfo on ko d'on jeyaa haa poomaa.

³⁶ Ko d'un wad'i si Bidfo on non rindinii on, haray on wonii rimbe tigi.

³⁷ Mido andi wonde ko on jurriya Ibraahiima, kono hidon dabbeude no wariron mi, ko fii kongol an ngol hebaali werde e mon.

³⁸ Min non mido wowlude ko mi yi'i ka Ben an kon. Kono onon hidon wadufe ko nanirfon baaba mon kon.»

³⁹ Onsay ben jaabii mo, be wi'i: «Ko Ibraahiima woni ben amen.»

Iisaa kadi wi'i be: «Si tawii ko on iwdi Ibraahiima, haray wafee kuufe Ibraahiima den.

⁴⁰ Kono jooni onon, hidon dabbeude no wariron mi, min oo nedfo wowlando on goonga mo mi naniri Alla, kono Ibraahiima kan wadaali ko nandi e d'un.

⁴¹ Ko kuufe baaba mon den wonfon wadufe!»

Ben kadi wi'i mo: «Menen hinaa men bibbe hebiraabe nii, ko gooto men mari baaba, on-le ko Alla!»

⁴² Onsay Iisaa wi'i be: «Si tawii ko Alla wonnoo Ben mon, on yid'ayno lan, ko fii ko ka Alla mi iwri, mi ari. Mi aranaa hoore an, kono ko kanko nulimmi.

⁴³ E ko fii hond'un on alaa faamude ko mi woni on wowlande kon? Ko bay on waawataa hefaade kongudi an d'in.

⁴⁴ Ko fii, ko Ibuliisa woni baaba mon, e hin-le hidon faalaa wadufe faaleeji baaba mon d'in. On-le o woniino waroowo gila ka fudfoode, o jabaali daraade e goonga, bay goonga on alaa e makko. Nde o wowlu fenaande nden woo, haray d'un ko e jikku makko on iwri, ko fii ko o fenoowo, awa kadi ko o baaba penaale.

⁴⁵ Min non, bay mido wowlude goonga, on hoolotaako lan.

⁴⁶ Ko hombo e mon waawi hollude wonde mi wadii junuubu? Si mi wowlu goonga, ko hond'un hadata hoolodfon mi?

⁴⁷ Ko fii, mo Alla on hefoto daaluyeeji Alla d'in. Kono onon, on hefotaako, bay hinaa on be Alla.»

⁴⁸ Onsay Yahuudiyankeebe ben jaabii mo, wi'i: «Kere men alaa goonga si men wi'i ko a Samariyankeejo, awa kadi jinna no e maa?»

⁴⁹ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Min, jinna alaa e an, kono mi teddinay woni Ben an, kono onon hidon hayfinde lan.

⁵⁰ Min mi alaa dabbande hoore an darja. No woodi Wondo lan dabbande, jaawa kadi.

⁵¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, mo doftike kongol an ngol, o maayataa few.»

⁵² Yahuudiyankeebe ben wi'i mo: «Jooni non men andii jinna no e maa. Ko fii Ibraahiima maayiino, annabaabe ben kadi wano non, an non hid'a wi'ude: mo doftike kongol an ngol, o maayataa few.

^g 8:24 8.24 «Ko min woni Wondo on», no yaadi e taariika kan ka pitahun huɓɓukun ka Eggudu ndun ka Tawreeta 3.14, ka Alla daali d'on: «Ko min woni Wondo on.»

⁵³ E hara a buru Ibraahiima baaba amen mawnude? On-le maayii, annabaabe ben kadi maayii. Ko hombo wadufaa hoore maa?»

⁵⁴ Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «Si mi mawninii hoore an, haray darja an on ko fus. Ko Ben an darjintammi, on mo wi'ufon ko Alla mon.

⁵⁵ E hara-le on andaa mo, min non mido andi mo. Si mi wi'iino mi andaa mo, harayno mi wonii fenoowo, mi wa'ii wa mon. Kono-le mido andi mo, mido doftii kongol makko ngol.

⁵⁶ Ben mon Ibraahiima weltorno yi'ugol palaande arugol an, bay o yi'ii nde, o weltii.»

⁵⁷ Hooreebe Yahuudiyankeebe ben kadi wi'i mo: «Hay a hebaali duubi cappande jowi, a yi'ii Ibraahiima?»

⁵⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, ado Ibraahiima woodeede, hari min mido woodaa.»^h

⁵⁹ Ko sabu din kongudi be hocciri kaaye fii fidugol mo, kono Iisaa suudii, yalti ka juulirde mawnde.

9

Fii Hebidaado e Mbundan on

¹ E nder ko Iisaa feyyata kon, o yi'i neddo hebidaado e mbundan.

² Taalibaabe makko ben landii mo, wi'i: «Karamoko'en, e hara oo e mawbe mun ben, ko hombo e maabe wadi junuubu haa si o hebidaa e mbundan?»

³ Iisaa jaabii be, wi'i: «Hinaa kanko, hinaa mawbe makko ben wadi junuubu, kono ko fii no kuude Alla den feepira e makko.

⁴ Ko jalorma haanuden gollirde golle Nuludo lan on. Ko fii jemma no ara mo tawata hay gooto waawataa gollude e mun.

⁵ Fannii mido ka aduna, ko min woni Ndaygu aduna on.»

⁶ Bay o gaynii wi'ude dun, onsay o tutti ka leydi, o wadiri tuutaade den loopun, o yetti kun loopun, o wuji ka gite bundo on.

⁷ O wi'i mo: «Yahu sulmoyodaa ka beelun Siluwaama.» (Siluwaama no firi «nulaado».) O yahi, o sulmoyii don, tawi ko o artata ko o wuntufo.

⁸ Onsay kawtalbe makko ben e woowunoobe yi'ude himo toroo ben nangi e wi'ugol: «E hara hinaa oo joodinoo no toroo?»

⁹ Wofbe e maabe wi'i: «Ko kanko.»

Beya kadi wi'i: «Wonaa, be nandu tun.»

Onsay kanko tigi o wi'i: «Ko min tigi.»

¹⁰ Be wi'i mo: «Ko honno wuntirfaa?»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Ko goddo no wi'ee Iisaa wadi loopun, wuji ka gite an, wi'immi: «Yahu sulmoyodaa Siluwaama.» Min kadi mi yahi, mi sulmoyii. Awa e hino mi wuntii.»

¹² Be wi'i mo: «Ko honto on neddo woni?»

O jaabii be: «Mi andaa.»

¹³ Onsay be nabi on wumunoodo ka *Fariisiyaabe ben.

¹⁴ (Tawi ko e *jalaande fowteteende e mun, dun ko asewe, woni ko Iisaa wadi loope den ka gite makko, o wuntini mo.)

¹⁵ Ko dun wadi si Fariisiyaabe ben kadi landii mo, be wi'i ko honno o hettiri gite makko den. O jaabii be: «Ko loope o wadi ka gite an, mi sulmii tun, mi yi'i!»

¹⁶ Ko e hoore dun Fariisiyaabe goo wi'i: «Oo neddo hinaa iwrufo ka Alla, ko fii o alaa tedinde jalaande fowteteende nden.»

Tawi wofbe no wi'a: «Ko honno neddo wadoowo junuubu waawirta wafude sifa dui maandeeji hawniidi?» Onsay yeddondiral wadi hakkunde maabe.

¹⁷ Be wi'i fahin wumunoodo on: «An ko hondun wi'udaa fii on wuntindo ma?»

O jaabii: «Ko o annabaajo.»

¹⁸ Tawi hooreebe Yahuudiyankeebe ben hoolanooki wonde ko wumunoodo wunti, ado be noddude mawbe makko ben, be landoo,

¹⁹ be wi'a: «Oo mo wi'oton hebida e mbundan, ko biddo mon? Ko honno oo woni yiirude jooni?»

²⁰ Mawbe makko ben jaabii, wi'i: «Menen, meden andi oo ko biddo amen, awa kadi o hebida e mbundan.

²¹ Kono men andaa ko honno o yiiri jooni. Men andaa kadi ko hombo wuntini mo. Landee mo kanko, o hebii duubi fii yewtangol hoore makko.»

^h 8:58 8.58 «Mido woodaa» no yaadi e «Ko min woni Wondo on», ndaaree Eggudu ndun ka Tawreeta 3.14.

²² Tawi ko mawbe makko ben wi'iri d'un ko fii hari hibe huli hooreebe Yahuudiyan-keebe ben, ko fii hari ben nanondirii wonde mo qirritike Iisaa ko *Almasiihu, ontigi yaltinte ka juulirde.

²³ Ko d'un wadi si mawbe makko ben wi'i: «O hebii duubi, landee mo.»

²⁴ Onsay Fariisiyaabe ben nodditi fahin on nedfo wumunoofo, be wi'i mo: «Woondirii Alla! Ko fii menen meden andi oo nedfo ko junuubankeejo.»

²⁵ Kanko kadi o jaabii be, o wi'i: «Si tawii on ko junuubankeejo, min mi andaa. Mido andi tun huunde wootere: hari ko mi bundo, jooni mi wuntii.»

²⁶ Ben wi'i mo fahin: «Ko hond'un on wadan-maa? Ko honno o wuntinir-maa?»

²⁷ Kanko kadi o jaabii be, o wi'i: «Hari mi wowlanii on, kono on hebaaki. Ko honno faaliradon nanirde kadi? E hara onon kadi on faalaa wonude taalibaabe makko?»

²⁸ Onsay be yenni mo, be wi'i: «Ko an woni taalibaajo makko on, menen ko men taalibaabe Muusaa.

²⁹ Ko men andi, Alla yewtiino Muusaa, kono oo doo, men andaa ko mo o honto.»

³⁰ Onsay on nedfo jaabii be, wi'i: «E hino ko ndalini kon, ko ko tawi kon o wuntinii lan, e hin-le on andaa ko mo o honto.

³¹ Kono hiden andi Alla jaabinantaa junuubankeejo, kono si godfo ko dewo Alla, o wadii faale makko on, haray o jaabinanay mo.

³² Awa kadi haa hande on nanaali no wi'ee godfo wuntinii hebidaado e mbundan.

³³ Si tawiino oo nedfo wonaa mo Alla, o waawataano wafude hay fus.»

³⁴ Onsay ben jaabii mo, wi'i: «An, oo hebidaado a fow maa e junuubu, ko an jannata men?» Onsay be bugii mo ka yaasi.

³⁵ Iisaa humpitii wonde be ferike on wumunoofo ka yaasi. Onsay kanko Iisaa o ari, o tawi mo, o wi'i mo: «Hida gomdini *Bii-Aaden on?»

³⁶ On jaabii mo, wi'i: «Ko hombo woni on, yaa an Koohoojo, fii yo mi gomdin mo?»

³⁷ Iisaa wi'i mo: «A yi'ii ontigi. Oo wondo ma wowlande ko kanko.»

³⁸ Kanko kadi o wi'i: «Koohoojo, mi gomdini.» Onsay o sujani mo.

³⁹ Iisaa wi'i fahin: «Ko fii naawoore addimmi ka aduna doo, fii yo be yi'ataa ben yi'u, e yo yi'ooobe ben wumu.»

⁴⁰ Bay wobbe e Fariisiyaabe wondunoobe e makko ben nanii din kongudi, be wi'i mo: «Kere menen kadi, ko men bumbe?»

⁴¹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Si tawno hara ko on bumbe, on hebataano junuubi, kono bay jooni hidon wi'ude hidon yi'a, ko non luttidirton e junuubi mon.»

10

Fii Ngaynaako Moyyo on

¹ «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on mo yawi nokku goo, naati ka kula baali, hara hinaa ko dambugal o rewri, haray on nedfo ko ngujo, jattoowo.

² Kono on naatirde ka dambugal kula, ko on woni ngaynaako baali din.

³ Aynoowo dambugal kula on udditanay mo, baali din nana hawa makko, o noddira baali di o jeyi din inde majji, o yaltina di.

⁴ Nde o yaltini di makko din fow woo, o wontay yeeso majji, di jokka mo, ko fii hidii andi hawa makko kan.

⁵ Di jokkataa janano few, kono di dogay mo, di wodfitoo, ko fii di andaa hawa jananbe ben.»

⁶ Bay Iisaa wadani be ngal misal, laatii be faamaali ko o wi'i be.

⁷ Iisaa wi'i be kadi: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, ko min woni dambugal baali din.

⁸ Adinoobe lan arude ben fow ko wuybe e jattoobe, kono baali din hefanooki be.

⁹ Ko min woni dambugal ngal. Mo naatirii lan o dandete, o naatay, o yalta, o heba faggorde.

¹⁰ Ngujo on kan ko aranta ko fii wujjugol, wara, hayrina. Min non ko mi arani ko fii yo baali din hebu ngurndan, hara ko ngurndan heewudan.

¹¹ «Ko min woni Ngaynaako Moyyo on, ko fii ngaynaako moyyo on okkitiray ngurndan mun dan fii baali mun din.

¹² Kono wonaa faggiroowo fii njoddi on woni ngaynaako on, wonaa on jeyi baali din. No ondon yi'iri saafaandu no ara, o accay don baali din, o dogaa, saafaandu ndun ukkoo e majji, saakita di.

¹³ Ko on nedfo wadirta d'un ko fii ko njoddi wonani mo e den golle, o haajetaake e din baali.

¹⁴ «Ko min woni Ngaynaako Moyyo on. Midfo andi baali an dfin, awa kadi baali an dfin no andimmi,

¹⁵ wano Baabaajo on andirimmi non e wano mi andiri Baabaajo on non, awa kadi mi okkitiray ngurndan an dfan fii baali an dfin.

¹⁶ Midfo mari baali goo kadi di tawaaka e oo kula dfo. Din kadi bee si mi addu di, di nana hawa an kan, di wona wuro woto, di wona e ngaynaako gooto.

¹⁷ Baabaajo on no yidi lan, ko fii mi okkitiray ngurndan an dfan, mi hettitoya dfan kadi.

¹⁸ Hay gooto sortataa dfan e an, kono ko min tigi okkitirta dfan. Midfo mari bawgal okkitirgol dfan e bawgal hettugol dfan. Dun ko yamiroore nde mi hebiri Ben an non.»

¹⁹ Sabu dfin kongudi, yeddondiral wadi hakkunde Yahuudiyankeefe ben kadi.

²⁰ Buy e mabbe tawi no wi'a: «Jinna no e oo. Oo ko feetufo. Ko fii hondun hedantofon mo?»

²¹ Tawi beya ben kadi no wi'a: «Dii kongudi hinaa di mo jinna. E hara jinnawii no waawi wuntinde bumbe?»

Fii no Iisaa Apiraa

²² Tawi juldeere fii anditugol labbintineede *juulirde mawnde nden no wafude Yerusalem, dfun hawrondiri ko dabbunde.

²³ Tawi Iisaa no jinda ka *Tungarru Sulaymaana, dfun ko ka juulirde mawnde.

²⁴ Onsay Yahuudiyankeefe ben hundi mo, be wi'i mo: «Ko haa honde tuma humpintaa men? Si tawii ko an woni *Almasihu on, laaban men!»

²⁵ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «Mi yeetike on, kono on hoolaaki. Kuufe de mi woni wafude den e innde Ben an no seeditii fii an.

²⁶ Kono on hoolotaako, bay wonaa on baali an.

²⁷ Kono baali an dfin kan hedoto lan, min mido andi di, di jokkay lan kadi.

²⁸ Mi yeday di *ngurndan poomayankejan dfan, hara di mulataa han kadi, awa kadi hay gooto ittataa di e juufe an.

²⁹ Ben an, on Yefufo lan di, no mawni buri fow, awa hay gooto waawataa ittude di e juufe Baabaajo on.

³⁰ Min e Baabaajo on ko men Goto.»

³¹ Yahuudiyankeefe ben hocci kadi kaaye fii fidugol mo.

³² Iisaa wi'i be kadi: «Mi hollii on kuufe moyye buy iwrufo ka Baabaajo on. E hara ko hongal e den kuufe wondon mi fidirde kaaye?»

³³ Onsay Yahuudiyankeefe ben jaabii mo, wi'i: «Men fidirtaa ma fii kuugal moyyal, kono ko fii ko hoynuda kon, e tawde kadi an, ko a nedfo, hidfa waditii Alla.»

³⁴ Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «E hara windaaki ka Sariya mon: «Allaahu on daali: ko on allaabe.»¹

³⁵ Bay non Alla noddirii bee be daaluyee makko on tuggaa e mun: «allaabe», e hin-le bindi dfin montotaako,

³⁶ haray ko honno wi'irton on mo Baabaajo on subii, nuli ka aduna no hoynude, fii tun mi wi'ii ko mi *Bidfo Alla?

³⁷ Si mi wadaali kuufe Ben an dfen, haray wota on hoolo lan.

³⁸ Kono si mi wadii de, hay si on hoolotaako lan, hoollee de kanje kuufe den, fii no andiron faamon wonde Baabaajo on no e an, min kadi midfo e makko.»

³⁹ Be dafbi kadi no be nangira mo, kono o laawii be.

⁴⁰ Bay Iisaa iwii dfon, o yilitii gafa Yurdayniwol ka Yaayaa *lootaynoo maande tuubuubuyee dfon aranun, o daakii dfon.

⁴¹ Yimbe buy ari e makko, tawi hibe wi'a: «Yaayaa kapun wadaali maande hawniinde woo, kono ko Yaayaa wi'i e hoore oo nedfo kon fow ko goonga.»

⁴² Buy gomdini mo dfon.

11

Fii no Laazaru Nawniri haa o Maayi

¹ Gorko wi'eteedo Laazaru nawnuno ka saare *Betanii, ka Mariyatu e mijan mun Mariyama hodunoo dfon.

² Ko Mariyama on juurunoo angiri ka koyde Koohoojo on, o fittiri de sukundu makko ndun. Tawi ko Laazaru oo nawnunoodo woni bandiraawo makko on.

³ Onsay ben bandiraabe Laazaru dido immi godfo haa e Iisaa ko andinoya mo, wi'a: «Koohoojo, gidfo maa on no nawni.»

⁴ Bay Iisaa humpitike d'un, o wi'i: «Wonaa ndee nawnaare doo warata mo, kono nde hollay mangural Alla ngal, fii no *Bid'fo Alla on mawniniree sabu mayre.»

⁵ Ko fii hari Iisaa no yidi Mariyatu e Mariyama mijjiraawo mun on, kapun e Laazaru bandiraawo ma'bbe on.

⁶ Bay wonii o andii on no nawni, o wonti e nden nokkuure ka o wonnoo d'on balde didi.

⁷ Onsay o wi'i taalibaa'be ben: «Yiltitofen ka diiwal Yahuuda.»

⁸ Taalibaa'be ben wi'i mo: «Karamoko'en, ko nee'baali koo, Yahuudiyanke'be ben no etaade no fidira on kaaye. E on yiltitoto d'on?»

⁹ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «E nder pallal ngal hinaa saa'iiji sappoo e didi? Awa si god'fo yaarii jalorma, o feggotaako, bay haray himo yi'irde ndaygu oo aduna.

¹⁰ Kono si god'fo yaarii jemma, o feggoto, ko fii haray ndayganaa mo.»

¹¹ Bawto din kongudi o wi'i be: «Laazaru, gid'o men on, d'aanike, kono mido yahude fii findingol mo.»

¹² Taalibaa'be ben wi'i mo: «Koo'hoajo, si tawii o d'aani, o ndikkay.»

¹³ Tawi Iisaa ko yewti ko fii mayde Laazaru nden, kono kambe be sikki ko fii d'oyngol tun o wowli.

¹⁴ Onsay Iisaa laabani be, o wi'i be: «Laazaru maayii.

¹⁵ Kono mido weltii fii mon tawde hari mi alaa ton fii no gom'diniron. Jooni yahen ka o woni ton.»

¹⁶ Onsay Tooma, jammaado Siwtaado on, wi'i taalibaa'be heddiibe ben: «Mahen enen kadi, maayiden e makko!»

Fii no Iisaa Woniri Ummutal ngal e Ngurndan d'an

¹⁷ Bay wonii Iisaa hewtii, o tawi Laazaru hebii balde nay ka yenaande.

¹⁸ Tawi hakkunde Betanii d'on e Yerusalaa yonaa kilomeeterji tati leydi.

¹⁹ Tawi Yahuudiyanke'be buy no ari ka Mariyatu e Mariyama fii yarlingol be mayde bandiraawo ma'bbe on.

²⁰ Bay wonii Mariyatu humpitike wonde Iisaa no arude, o yahi fottugol e makko, Mariyama kapun lutti joodaade ka suudu.

²¹ Mariyatu wi'i Iisaa: «Koo'hoajo, si tawno hid'on doo, bandiraawo an on maayataano.

²² Kono haa jooni mido andi kala ko torid'on Alla, Alla wad'anay on.»

²³ Onsay Iisaa wi'i mo: «Bandiraawo maa on immitoto.»

²⁴ Mariyatu jaabii mo, wi'i: «Mido andi o immitoyto ka ummutal, d'un ko ka palaande sakkitorde.»

²⁵ Iisaa kadi wi'i mo: «Ko min woni Ummutal ngal e Ngurndan d'an. Kala gom'dindo lan wuuray, hay si o maayii non.

²⁶ Kala wurd'o gom'dindo lan maayataa han kadi. Hid'a hoolii d'un?»

²⁷ Mariyatu wi'i mo: «Eyyo, yaa an Koo'hoajo, mido gom'dini ko an woni Almasiihu on, Bid'fo Alla, haanudo arude ka aduna on.»

²⁸ Bay kanko Mariyatu o wi'i d'un, o yiltitii, o noddoyi Mariyama mijjiraawo makko on, o wi'i mo e gundoo: «Karamoko'en no doo, hi'be noddude ma.»

²⁹ Nde Mariyama nanirnoo d'un, o hawtii nde wootere, o yahi e makko.

³⁰ Tawi hari Iisaa naataali taho ka nder hod'o, himo e nden nokkuure ka Mariyatu fottunoo e makko d'on.

³¹ Yahuudiyanke'be wondunoobe e Mariyama ka suudu ben fii yarlingol mo yi'i himo hawtoo tun yalta, ben kadi jokki mo, ko fii hari hi'be sikka himo yahude wulloygol ka yenaande.

³² Bay wonii Mariyama hewtii ka Iisaa woni d'on, o yi'ii mo, o yani e ley koyde makko, o wi'i: «Koo'hoajo, si tawno hid'on doo, bandiraawo an on maayataano!»

³³ Bay Iisaa yi'ii himo wulla, awa kadi Yahuudiyanke'be be o ardi ben kapun kadi no wullude, d'un yurmi mo ka wonkii haa bernde makko jibii.

³⁴ Onsay kanko Iisaa o wi'i: «Ko honto surrud'on mo?»

Be jaabii mo: «Koo'hoajo, seenee tinon!»

³⁵ Iisaa mbojji.

³⁶ Onsay Yahuudiyanke'be ben wi'i: «Ndaaree no be yid'irnoo mo!»

³⁷ Wobbe e hakkunde ma'bbe wi'i: «Kanko, oo wuntinnood'o bumbe, e hara o waawataano wadude kadi hara oo ned'fo maayaali?»

Fii no Iisaa Immintiniri Laazaru

³⁸ Dun yurmi Iisaa kadi, o ari ka yenaande, tawi ko fammeere ombiraande hayre.

³⁹ Iisaa wi'i: «Pottinee hayre nden.»

Mariyatu bandiraawo mayɗo on wi'i mo: «Koohoojo, o luubii jooni, ko fii ko balde nay on nii.»

⁴⁰ Kono Iisaa wi'i mo: «E hinaa mi wi'iino ma, si tawii hida gomɗini, a yi'ay mangural Alla ngal?»

⁴¹ Onsay ɓe pottini hayre nden. Iisaa ɓanti gite mun ɗen, fewtini dow, wi'i: «Baaba, mi weltanike ma fii ko jaabinandaa mi kon.

⁴² Min mido andi hida jaabinande lan saa'i kala, kono ko sabu ɓee yimɓe dariiɓe ɗoo mi wowliri, fii yo ɓe gomɗin wonde ko an nulimmi.»

⁴³ Bay wonii o wi'i ɗun, o ewnii ko tiidi, o wi'i: «Laazaru, yaltu!»

⁴⁴ Onsay mayɗo on yalti, tawi koyɗe ɗen e juude ɗen no haɓɓiraa lincoy, himo buumiraa kasanng'e on.

Onsay Iisaa wi'i ɓe: «Firtee mo, accon o yaha.»

⁴⁵ Onsay ɓay buy e Yahuudiyankéeɓe arnooɓe ka Mariyama ɓen yi'ii ko Iisaa waɗi kon, ɓe gomɗini mo.

⁴⁶ Kono woɓɓe e maɓɓe yahi tawoyi *Fariisiyaabe ɓen, andini ɓen ko Iisaa waɗi kon.

⁴⁷ Onsay hooreeɓe *yottinooɓe sadaka ɓen e Fariisiyaabe ɓen mottindiri dental fewjooɓe ɓen, ɓe wi'i: «Ko hondun waɗeten? Ko fii oo neɗɗo no waɗude maandeeji hawniidi buy.

⁴⁸ Si en accii o jokkirii nii, fow gomɗinay mo, awa kadi Roomiyankooɓe ɓen aroyay jatta nokkuure men hormorde nden e jamaa men on.»

⁴⁹ Onsay godɗo e maɓɓe no wi'ee Qayaafa, tawi ko on wonnoo yottinoowo mawɗo sadaka e nden hitaande ɗon, o wi'i ɓe: «Onon on faamaali huunde.

⁵⁰ Onon on andaa wonde no moyyani yimɓe ɓen ka aaden gooto maaya fii jamaa on, hara jamaa on fow mulaali.»

⁵¹ Tawi ngol kongol hinaa e makko kanko tigi iwri, kono ko ɓay ko kanko wonnoo yottinoowo mawɗo sadaka e nder nden hitaande ɗon, o hiitii* wonde Iisaa no haani maayude fii jamaa *Isra'iila on.

⁵² Dun non hinaa fii oo jamaa tun, kono ko fii no fayɓe Alla saakitiiɓe ɓen mottindiriree, wona *moftal gootal.

⁵³ Gila nden pande ɓe fottani fii warugol mo.

⁵⁴ Laatii tawi Iisaa jindataa han kadi e kene hakkunde Yahuudiyankéeɓe ɓen. O iwi ɗon, o yahi e leydi kawtirndi e ɗon ndin ka wulaa e saare no wi'ee Efrayiima, o wondi ɗon e taalibaabe makko ɓen.

⁵⁵ Tawi juldeere Yahuudiyankéeɓe, ɗun ko *Juldeere Yawtaneede nden, ɓadike. Buy e yimɓe leydi ndin yahi Yerusalaam fii yo ɓe laɓɓino ado Juldeere Yawtaneede nden hewtude.

⁵⁶ Tawi mo ɓee e maɓɓe no ɗaɓɓa Iisaa ka *juulirde mawnde, wi'a: «Ko sikkudon? E hara o arataa ka juldeere few?»

⁵⁷ Tawi non hooreeɓe yottinooɓe sadaka ɓen e Fariisiyaabe ɓen yamiriino wonde, si tawii godɗo no andi ka o woni, yo o wowlu fii no ɓe nangira mo.

12

*Fii no Debbo Juuriri Angiri ka Koyɗe Iisaa
(Mat. 26.6-13; Mrk. 14.3-9)*

¹ Balde jeegoo ado *Juldeere Yawtaneede nden, Iisaa ari ka wi'etee ɗon *Betanii ka Laazaru, oo mo o immintinnoo e hakkunde mayɓe ɓen.

² Be moyyinani mo ɗon nafakka. Tawi ko Mariyatu wonnoo ɓannude, awa kadi Laazaru ko godɗo e wonnooɓe jaamidude e makko ɓen.

³ Mariyama kadi yetti wa feccere liitir angiri laaɓundi, satta-cogguuri, no wi'ee <naar>, o juuri ka koyɗe Iisaa, o fittiri koyɗe on ɗen sukundu makko ndun, suudu ndun heewi urngol angiri ndin.

⁴ Onsay godɗo e taalibaabe makko ɓen, ɗun ko Yudaasi Iskariiyu, ɗun ko oo janfoytodoo mo, wi'i:

⁵ «Ko fii hondun en yeeyaali ndii angiri yeru *dinaruui teemedɗe tati, okken miskinɓe ɓen?»

⁶ Tawi o wiiraali ɗun wa si tawii himo aanannoo miskinɓe ɓen, kono ko ɓay hari ko o ngujo, awa kadi ko kanko joginoo bonfo on, o yettayno ko waɗaa ton woo.

⁷ Kono Iisaa wi'i: «Terto mo, ko fii pande mi surrete o marirnoo ndii angiri.

⁸ Miskinɓe ɓen kan, hidon wondi e maɓɓe soono woo, kono min, on wondataa e an soono woo.

⁹ Tawi jamaa Yahuudiyankeefe ðuudufdo humpitike wonde himo ðoo. Be ari, tawi hinaa sabu Iisaa tun, kono ko fii yi'ugol Laazaru kadi, on mo o immintini e hakkunde maybe ben.

¹⁰ Hooreefe *yottinoobe sadaka ben aadii warugol Laazaru kadi,

¹¹ bay hari ko sabu makko wadfi si Yahuudiyankeefe buy no sortaade e hakkunde mabbe, gomdina Iisaa.

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mat. 21.1-11; Mrk. 11.1-11; Luk. 19.28-40)

¹² Bimbi nden pande jamaa ðuudufdo ari fii juldeere nden, be humpitii kadi wonde Iisaa aray Yerusalaam.

¹³ Onsay be yetti baape tugi, be yalti fii jabbagol mo, be woni e ewnagol, wi'a: «*Hosannaa!

Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on,

ðun ko oo lando *Isra'iilayanke'en!»^j

¹⁴ Iisaa kadi tawi mbabun, o yawi e hoore makkun, o joodii wano windori non:

¹⁵ «Wota a hulu, yo jamaa *Siyuuna!

E hino lando maa on ka arata,

himo joodii e hoore bikkun mbabba!»^k

¹⁶ Tawi taalibaabe makko ben faamaali fii ðun fow taho, kono bay wonii Iisaa yentinaama ka mangural, onsay be anditi wonde ðii piiji no windinoo fii makko, awa ko ðun tigi laatinanaa mo.

¹⁷ Tawi yimbe wondunoobe e Iisaa ben fewndo ko o noddata Laazaru ka qaburu, o immintina mo e hakkunde maybe ben, non seeditaade fii ko be yi' kon.

¹⁸ Ko sabu ðun wadfi si jamaa on ari, jabbbii mo, ko fii hari be nanii wonde o wadfi nden maande hawniinde.

¹⁹ Tawi *Fariisiyaabe ben no wi'indirde: «On yi'ii en alaa waawude hay huunde, bay fow jokkii mo!»

Fii no Iisaa Hiitori fii Mayde mun nden

²⁰ Tawi *Gereekiyankeefe goo no e hakkunde yimbe yahunoobe rewugol Alla ben pande juldeere nden.

²¹ Be badii oo wi'eteedo Filiipu mo Bayti-Sa'iida, ðun ko e nder Jaliilu, be landii mo, be wi'i: «Moodibbo, meden faalaa yiidude e Iisaa!»

²² Filiipu kadi yahi, wowlani Andaraawu, onsay Andaraawu e Filiipu yahi, wowlani Iisaa.

²³ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Saa'i mo *Bii-Aaden on mawnintee e mun on hewtii.

²⁴ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, si abbere yanii e leydi, nde maayaali, nde wonay kayre tun, kono si nde maayii, nde rimay fiibbe buy.

²⁵ Kala yidufdo ngurndan mun ðan, ðan hayriray mo, kono kala non aputo ngurndan mun ðan ka aduna ðoo, haray ko fii *ngurndan poomayankejan o marani ðan.

²⁶ Awa kala on kurkantoodo lan yo jokkan, ko fii ko ka mi woni ðon, ko ðon kurkaadu an ndun wonata. Kala non on kurkaniido lan, Baabaajo on teddinay mo.

²⁷ «Jooni bernde an nden jibike. E ko hondun mi wi'ata? Hara mi wi'ay: Baaba an, dandan oo saa'i? Oo'o, bay ko fii ðun mi arani haa e oo saa'i.

²⁸ Baaba an, mawnin innde maa nden!»

Onsay hawa iwri ka kammu no wi'a: «Mi mawninii nde, mi mawninay nde kadi!»

²⁹ Jamaa wonnoodo ðon nani ðun on wi'i ko riggannde, wobbbe wi'i ko malaa'ikaajo wowlani mo.

³⁰ Iisaa wi'i kadi: «Hinaa fii an kaa hawa nanori, kono ko fii mon.

³¹ Ko jooni non aduna on jaawetee, bay ko jooni non lando aduna on bugetee ka yaasi.

³² Min non tuma mi townaa ka hoore leydi, mi pooditay yimbe ben fow e an.»

³³ Tawi ko o wowliri ðun, ko fii hollugol ko honno o maayirta.

³⁴ Onsay jamaa on jaabii mo, wi'i: «Sariya on no wi'i men wonde *Almasiihu on woodete haa poomaa. Haray ko honno non wi'irdaa bee Bii-Aaden on townee? Ko hombo non woni on Bii-Aaden?»

³⁵ Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «Ndaygu no e hakkunde mon taho seeda. Yahee fewndo ka marfon ndaygu ðon, fii wota niwre nden juhu on. Ko fii on yahoowo e niwre andaa ka yahata.

³⁶ Awa fewndo ka marɗon ndaygu ɗon, hoolee ngu, fii no woniron fayɓe ndaygu ngun.» Bay Iisaa wi'i ɗun, onsay o yahi, o suudii ɓe.

Fii no Yahuudiyankeebe ben Salori Gomɗinde

³⁷ Fii kala o wadii wa dui maandeeji hawniidi yeeso maɓɓe, kono ɓe gomɗinaano mo.

³⁸ Ko nii kongol ngol annabi Isaaya wowlunoo ngol laatori, ɗun ko ka o wi'unoo ɗon: «Joomiraado, ko hombo gomɗini waaju amen ngun?

E ko hombo sookewo Joomiraado on feɗninanaa?» m

³⁹ Be waawataano hoolaade, bay wano Isaaya wi'irnoo non kadi:

⁴⁰ «Allaahu on wuminii ɓe,
o uddii ɓerɗe maɓɓe ɗen,
fii wota ɓe yiiru gite maɓɓe ɗen,
e hita ɓe faamir ɓerɗe maɓɓe ɗen,
haa ɓe tuuba, o sellina ɓe.»ⁿ

⁴¹ Ko ɗun woni ko *Isaaya yewti, bay wonii o yi'ii darja Iisaa Almasiihu on, o yewti fii makko.

⁴² Kono e nder ɗun, hay e hakkunde yeesooɓe ɓen, buy e maɓɓe gomɗini mo, kono sabu Fariisiyaabe ɓen ɓe suusaali qirritaade, fii wota ɓe pottine ka juulirde,

⁴³ ko fii hari hiɓe yiɗi weltingol yimɓe ɓen ɓuri weltingol Alla.

⁴⁴ Onsay Iisaa ewnii, wi'i: «Kala on gomɗindo lan, haray wonaa min o gomɗini, kono ko Nuludo lan on!

⁴⁵ E kala yi'udo lan, haray o yi'ii Nuludo lan on.

⁴⁶ Ko fii wonugol Ndaygu addimmi e oo aduna, hara kala gomɗindo lan wonaali e nder niwre nden.

⁴⁷ Kala nanudo konguɗi an ɗin kadi, ronki ɗi huutorde, hinaa min ɗaawoyta mo. Ko fii mi ariraali fii ɗaawugol aduna on, kono ko fii dandugol aduna on.

⁴⁸ Kala non bugitiido lan, salii jaɓude konguɗi an ɗin, no mari ɗaawoowo. Ko fii ko konguɗi ɗi mi yewti ɗin ɗaawoyta mo ka ɗalaande sakkitorde.

⁴⁹ Bay konguɗi an ɗin wonaa e an iwri, kono ko Baabaajo imminɗo lan on tigi yamirimmi ko mi haala e ko mi wi'a.

⁵⁰ Awa-le miɗo andi yamiroore makko nden ko nde ngurndan poomayankejan. E hin-le, ko mi wi'i kon, ko no Baabaajo on wi'irimmi non mi wowliri.»

13

Fii no Iisaa Sembiri Taalibaabe mun ɓen

¹ Bay *Juldeere Yawtaneede nden ɓadike, tawi kanko Iisaa o andii saa'i makko iwugol e oo aduna, yaha ka Baabaajo on, hewtii. Kanko Iisaa himo yiɗunoo ɓe makko ɓen e oo aduna ɗoo haa ka raawoode.

² E nder ko ɓe nafotoo kon, tawi Ibuliisa wadii e ɓernde Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu janfagol mo.

³ Nde tawnoo Iisaa no andi wonde Baabaajo on wattii fow e juude makko, awa kadi ko ka Alla o iwi, ko ka Alla kadi o ruttotoo,

⁴ o immii ka ɓe ɗaamaynoo ɗon, o ɓortii burmusu makko on, o yetti lefol bagi, o daditii.

⁵ Onsay o wancini ndiyan e miran, o woni e sembugol taalibaabe ɓen, o fittira koyɗe maɓɓe ɗen bagi mo o daditinoo on.

⁶ Bay wonii o hewtii Sim'uunu Petruusu, on wi'i mo: «Koohoojo, ko an sembatammi?»

⁷ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko mi woni wafude kon a faamataa ɗun fewndo ɗoo, kono a faamoyay ɗun onsay.»

⁸ Kanko Petruusu o wi'i mo: «Oo'o, a sembataa lan few!»

Iisaa kadi jaabii mo, wi'i: «Si mi sembaali ma, haray a alaa geɓal e an few.»

⁹ Onsay kanko Sim'uunu Petruusu o wi'i: «Koohoojo, awa hinaa koyɗe an ɗen tun, kono hay juude ɗen e hoore nden!»

¹⁰ Iisaa wi'i mo kadi: «Lootiido hatonjinaa e lootagol si wonaa sembagol, ko fii o fow ko o laaɓuɗo. E hin-le ko on laaɓuɓe, kono non hinaa on fow.»

¹¹ Ko fii hari himo andi janfotooɗo mo on. Ko ɗun wadi si o wi'i: «Hinaa on fow woni laaɓuɓe.»

¹² Bay wonii o gaynii ɓe sembude, o ɓornii burmusu makko on, o jottii, o wi'i ɓe: «On faamii fii koo ko mi wafani on?»

¹³ Hiɗon noddirammi Karamoko e Koohoojo. On wowlii goonga, ko fii ko mi ɗun.

¹⁴ Si tawii non min Koohoojo on, min Karamoko mon, mi sembii on, haray onon kadi hidfon haani sembindirde.

¹⁵ Ko fii, mi wadaniin on misal, fii no onon kadi wadifiron wano mi wadifirani on non.

¹⁶ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kurkaadu buraa jom mun teddude, nulaado kadi buraa nuludo fon on teddude.

¹⁷ Jooni non, bay on andii fon, si on huutorii, haray on mali.

¹⁸ «Hinaa non fii mon on fow mi wi'i fon, mido andi fe mi subii ben. Kono bee ko windii kon laato:

«On mo mi hawtidi bireedi dartike lan.»

¹⁹ «Ko fon wadi, gila jooni mi yeetoto on ado nden huunde hewtude, fii tuma nde hewtoyi yo on hooloyo ko min woni Wondo on.

²⁰ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala jabudo mo mi nuloyta on, haray jabii lan, awa kadi kala jabudo lan, haray jabii Nuludo lan on.»

Fii no Iisaa Fejjiniri fii Janfotoodo mo on

(Mat. 26.17-29; Mrk. 14.12-26; Luk. 22.7-23)

²¹ Bay wonii kanko Iisaa o yewtii fon, bernde makko nden aani, o holli fonduu, o wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, godfo e mon janfoto lan.»

²² Onsay taalibaabe ben ndaarindiri, fe jibii ko hombo o wi'i.

²³ Tawi godfo e taalibaabe ben, mo Iisaa yidunoo, no joodii ka sera taabal takko Iisaa.

²⁴ Onsay Sim'uunu Petruusu sowndii on, wi'i: «Lando ko hombo o woni wowlude fii mun.»

²⁵ On taalibaajo kadi ugginii ka fewndo bernde Iisaa, o wi'i: «Koohoojo, ko hombo woni on?»

²⁶ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko mo mi jullani kuntun bireedi ka mi naamata fon, mi jonni woo.» Onsay o julli bireedi on, o jonni Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu.

²⁷ No Yudaasi hendornoo kun kuntun bireedi, Ibuliisa naati e bernde makko.

Iisaa wi'i mo: «Wadu ko wadataa kon heja.»

²⁸ Kono hay gooto e fe o naamidaynoo ben faamaali ko fii hondfun o wi'irani mo fon.

²⁹ Nde tawnoo ko Yudaasi jogii bonfo on, wofbe ben sikki ko Iisaa wi'i mo wonde ko yo o soodu ko fe handi e mun fii juldeere nden, maa okkorgol miskinbe ben godfon.

³⁰ Onsay Yudaasi yetti kuntun bireedi kun, yalti heja, hari nibbii.

Fii Yamiroore Heyre nden

³¹ Bay wonii Yudaasi yaltii, Iisaa wi'i: «Jooni non *Bii-Aaden on mawninaama, awa kadi Alla mawniniraama mo.

³² Si tawii non Alla mawniniraama mo, Alla kadi mawninay mo immorde e mun, o mawnina mo kisan.»

³³ O wi'i kadi: «Ko onon yo faybe an, mido wondi e mon kadi seeda. On dabboyay lan, kono jooni mido yeetaade on onon kadi wano mi wiirunoo non hooreebe Yahuudiyankeebe ben: «Ka mi yahata ton on waawataa hewtude.»

³⁴ «Mido yamirde on yamiroore heyre: Yidindiree. Wano mi yidiri on non, onon kadi yidindiree.

³⁵ Si on yidindirii, fow anday ko on taalibaabe an.»

³⁶ Onsay Sim'uunu Petruusu wi'i mo: «Koohoojo, ko honto yahataa?»

Iisaa jaabii, wi'i: «Ka mi woni yahude ton a waawataa lan jokkude fewndo doo, kono a jokkitoyay lan si neebii.»

³⁷ Petruusu wi'i mo fahin: «Koohoojo, ko hondfun hadata mi waawe jokkude fewndo doo? Mi okkitiray ngurndan an dan fii maa!»

³⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «A okkitiray ngurndan maa dan fii an? Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, ndonto yoggataa few hara a yeddaali fii an haa timma laabi tati.»

14

Fii Laawol ngol e Goonga on e Ngurndan dan

¹ «Wota berde mon den aanu. Gomdinee Alla, gomdinin lan, min kadi.

² Wonundeeji buy no woodi ka galle Ben an. Si hinaano fon, harayno mi yeetike on, ko fii mido yahude parangol on wonunde.

³ Jooni si mi yahii, mi paranoyii on wonunde nden, mi aranoyay on, fii yo on wonoy onon kadi ka mi woni ton.

⁴ Ka mi woni yahude fon, hidfon andi ngol laawol.»

⁵ Kono Tooma wi'i mo: «Koohoojo, men andaa ka seenotodfon ton. Ko honno non men andirta laawol ngol?»

⁶ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko min woni Laawol ngol e Goonga on e Ngurndan d'an. Hay gooto waawataa yahude ka Baabaajo on si wonaa e an o rewri.

⁷ Si hidfon andi lan, on andoyay kadi Ben an. Kono gila jooni hidfon andi mo, awa kadi on yi'ii mo.»

⁸ Onsay Filiipu wi'i mo: «Koohoojo, hollu men Baabaajo on, d'un haray yonii men.»

⁹ Iisaa wi'i mo: «Filiipu, koo ko mi neefi wondude e mon fow, e a andaali lan? Kala yi'udfo lan, haray yi'ii Baabaajo on. An non, ko honno wi'irtaa: <Hollu men Baabaajo on?»

¹⁰ A hoolaaki wonde midfo humondiri e Baabaajo on, kanko Baabaajo on kadi himo humondiri e an? Dii konguđi d'i mi woni on wowlande, wonaa e an d'i iwri. Ko Baabaajo Wondo e an on woni wadufe kuude mun d'en.

¹¹ Gomdinee lan wonde midfo humondiri e Baabaajo on, kanko Baabaajo on kadi himo humondiri e an. Si hinaa d'un, gomd'iniron bete sabu d'ee kuude de mi woni wadufe.

¹² Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala on gomd'indfo lan, kapun kadi waday kuude de mi wadata d'en, o wada ko buri mawnude, ko fii midfo jaarude ka Baabaajo on.

¹³ Awa kala ko toridfon e innde an, mi waday, fii no Baabaajo on mawniniree immorde e Bidfo on.

¹⁴ Si on torike goddun e innde an, mi waday d'un.»

Fodaari fii Arugol Ruuhu Seniido on

¹⁵ «Si hidfon yidi lan, on doftoto yamirooje an d'en.

¹⁶ Min kadi mi toroto Baabaajo on, o yedfa on Ballo goo, hara ko Wondoowo e mon haa poomaa:

¹⁷ on non ko Ruuhu Wondudfo e Goonga mo aduna on waawataa jabude, bay be yi'ataa mo, be andataa mo. Kono onon hidfon andi mo, bay himo humondiri e mon, awa kadi o hoday e mon.

¹⁸ Mi accataa wonon aliyatiimaafbe, mi aray e mon.

¹⁹ E nder seeda nii aduna on yiitataa lan han kadi, kono onon on yi'ay lan. Bay midfo wuuri, awa onon kadi on wuuray.

²⁰ Nden nande on andoyay wonde midfo humondiri e Baaba an, onon kadi hidfon humondiri e an, min kadi midfo humondiri e mon.

²¹ Yidudfo lan on ko jabudfo yamirooje an d'en, doftii. Kala yidudfo lan, Ben an yidaf mo, min kadi mi yiday mo, mi hollitoo mo.»

²² Onsay oo wi'eteedo Yahuuda, (hara hinaa Yudaasi Iskariiyu), wi'i mo: «Koohoojo, ko honno hollitortaa e amen menen tun, hara hinaa e aduna on?»

²³ Iisaa jaabii mo, wi'i : «Kala yidudfo lan doftoto kongol an ngol, Ben an yida mo, men ara e makko, men daakoo ka makko.

²⁴ Kala non on mo yidaa lan doftotaako konguđi an d'in. Ngol kongol ngol wondfon e nanude hinaa e an iwri, kono ko e Baabaajo Nuludfo lan on.

²⁵ «Mi yewtii on d'un wa fewndo ko mi wondi e mon.

²⁶ Kono on Ballo, d'un ko *Ruuhu Seniido mo Baabaajo on addoyta e innde an on, ko on jannoyta on kala huunde, andintina on kala ko mi wi'unoo on.

²⁷ Midfo accande on buttu, ko buttu an ngun mi woni on okkude. Mi alaa on non okkirde wano aduna on okkirta non. Wota berde mon d'en jibo, wota de hulu kadi.

²⁸ «On nanii ko mi wi'i on kon wonde midfo yahude, kono mi artoyay e mon. Si hidfon yidunoomi, on weltorayno ko mi woni jaarude ka Baabaajo on kon, bay Baabaajo on no buri lan mawnude.

²⁹ Ko mi woni on wowlirande d'ii piiji jooni, ado d'i hewtude, ko fii nde d'i hewtoyi ko yo on gomd'in.

³⁰ Mi yewtidoytaa e mon buy han kadi, ko fii landfo aduna on no arude, kono o maraa bawgal woo e hoore an.

³¹ Kono aduna on no haani andude wonde midfo yidi Baabaajo on, ko d'un wadfi si midfo wadirde wano Baabaajo on yamirimmi non. Immee, iwen d'ool!»

15

Fii Dayyere e Cald'i mun

¹ O wi'i be kadi: «Ko min woni dayyere tigi-tigiire nden, ko Baaba an woni Tutudfo on.

² O tayay kala salndu wonndu e an ndu rimataa, o feppita rimooji d'in fow haa d'i laaba fii yo d'i furto rimude.

- ³ Dun-le wuren on wonii laabube sabu kongol ngol mi feppinani on ngol.
- ⁴ Awa duumee e humagol e an, wano min kadi mi duumori e humagol e mon non. Ko fii salndu tun waawataa rimude, hara ndu sirjaaki e dayyere nden. Onon kadi wano non, si on humaaki e an, haray on waawataa rimude.
- ⁵ «Ko min woni dayyere nden, ko onon woni caldi dfin. Kala on humondirdo e an, wano min kadi mi humondiri e makko non, o rimay buy. Ko fii on waawataa wadude hay huunde e baawo an.
- ⁶ Kala mo humaaki e an, ko bugorteedo wa salndu tayaandu yoori, sifa dfin caldi ko moobeteedi, bugee ka yiite, sunnee.
- ⁷ Si on humike e an, kongudi an dfin kadi wonii e mon, haray toree kala ko faaladon, dfun newnante on.
- ⁸ E hino no Baaba an mawninirtee: ko yo on rimu ko duudi, wonon taalibaabe an.
- ⁹ «Wano Baabaajo on yidirimmi non, ko non min kadi mi yidiri on. Tabitee e giggol an ngol.
- ¹⁰ Si on doftike yamirooje an dfen, wano mi doftori yamirooje Ben an dfen non, haray on tabitay e giggol an ngol, wano mi tabitiri e giggol makko ngol non.
- ¹¹ Ko mi yewtirani on nii ko fii yo weltaare an nden wonu e mon, e fii yo weltaare mon nden onon kadi wonu timmunde.
- ¹² E hino yamiroore nde mi yamiri on nden: Yidindiree wano mi yidiri on non.
- ¹³ Hay gooto alaa giggol burngol mawnude wa okkitirgol ngurndan mun d'an fii yibbe mu'un ben.
- ¹⁴ Si on wadii ko mi yamiri on kon, haray ko on yibbe an.
- ¹⁵ Mi innataa on hande kadi kurkaadi, ko fii kurkaadu andaa ko jom mun wadata. Mi wi'ii on yibbe, ko fii ko mi andiri Ben an kon fow mi andinii on.
- ¹⁶ Awa kadi hinaa onon subii lan, kono ko min subii on, todfii on kadi, fii yo on yahu rimoyon, kon ko rimudon lotta, e yo Baabaajo on yedu on kala ko toridon mo e innde an.
- ¹⁷ Ko mi yamiri on, ko yo on yidindir.»

Fii no Taalibaabe ben Apirtee ka Aduna

- ¹⁸ «Si aduna on non apii on, andee o apiino lan ko adii on.
- ¹⁹ Si tawiino ko on be oo aduna, aduna on yidayno on, bay ko on be makko, kono nde tawnoo hinaa on be oo aduna, awa kadi mi subike on e hakkunde oo aduna, ko dfun wadi si aduna on no joganii on ngayngu.
- ²⁰ Anditee ngol kongol ngol mi wi'unoo on wonde kurkaadu buraa jom mun teddude. Si be cukkike lan, be cukkoyto on onon kadi. Si be doftike kongol an ngol, be doftoyto kongudi mon dfin kadi.
- ²¹ Kono be wadafay on dfun fow sabu innde an nden, bay be andaa Nuludo lan on.
- ²² Si tawno mi araali, maa mi wowlanaano be, harayno be felnaaki. Kono jooni non be alaa lamitorgal fii junuubaaaji maβbe dfin.
- ²³ Ko fii kala apudo lan, haray apii Ben an.
- ²⁴ Si tawno mi wadaali e hakkunde maβbe dee kuude de hay gooto wadaali, harayno be felnaaki, kono jooni non be yi'ii, be apii lan, be apii Ben an.
- ²⁵ Kono bee ngol kongol windiingol ka Sariya maβbe laato, dfun ko ngol wi'ungol: <Be apii lan e baawo hujja.>^{1]}
- ²⁶ «Kono tuma Ballo on ari, dfun ko on mo mi nulata e mon immorde e Baabaajo on, dfun ko Ruuhu Wondudo e Goonga, on Ruuhu mo tawata ko iwrufo ka Baabaajo on, o seeditanto lan.
- ²⁷ Awa onon kadi, on seeditanoyto lan, ko fii hidon wondunoo e an gila ka fudfoode.»

16

- ¹ «Ko mi wowlirani on dfun ko fii wota on faljinoye.
- ² Ko fii be yaltinoyay on ka juulird'e, hay saa'i kadi aroyay nde tawata kala wardo on sikkay o wadii ko Alla yidi.
- ³ Ko be wadiroyta dfun, ko bay be andaali Baabaajo on, be andaali lan kadi.
- ⁴ Ko mi wowlirani on dfun, ko fii nde saa'i on hewtoyi, yo on anditoy wonde mi wowlaniino on dfun. Ko hadi mi wowlana on dfun gila ka fudfoode, ko fii hari mido wondi e mon.»

Fii Golle Ruuhu Seniido on

⁵ «Jooni non mido yiltitorde ka Nuludo lan on, kono hay gooto e mon landaaki lan ko honto mi yahata.

⁶ Bay mi wowlirii nii annde heewii e berde mon.

⁷ E hin-le mido wowlande on goonga, no moyyani on ka mi yaha. Ko fii si mi yahaali, Ballo on arataa e mon. Kono si mi yahii, mi nulay mo e mon.

⁸ Tuma o aroyi, o weebitanay aduna on fii junuubu e peewal e naawoore:

⁹ ka banje junuubu, ko bay hari be hoolaaki lan,

¹⁰ ka banje peewal, ko bay mido jaarude ka Baabaajo on, awa kadi on yiitataa lan han kadi,

¹¹ ka banje naawoore, ko bay lando oo aduna naawaama.

¹² «Mido mari fahin piiji buy ko mi yewta on, kono on waawataa faamude di fewndo doo.

¹³ Tuma on Ruuhu Wondudo e Goonga ari, o ardoyto on e kala goonga, ko fii kongudi makko din wonaa e makko iwroyta, kono o yewtoyay kala ko o nani, o yewta on kadi fii piiji aroyaydi.

¹⁴ O mawninoyay lan, ko fii o yettoyay e ko wonanimmi kon, o feppinana on.

¹⁵ Ko fii, kala ko Baabaajo on jeyi ko min wonani. Ko dun wadi si mi wi'i wonde, o yettay e ko an kon, o feppinana on.

Fii no Iisaa Wakkiliniiri Taalibaabe mun ben

¹⁶ «Si burii nii seeda, on yiitataa lan han kadi, onsay si nettii seeda, on yiitoyay lan kadi.»

¹⁷ Onsay wofbe e taalibaabe ben wi'indiri: «Ko hondun oo woni en wi'ude: si burii nii seeda, en yiitataa mo hande kadi, e hoore dun si nettii seeda en yiitay mo, e himo jaarude kadi ka Baabaajo on.»?

¹⁸ Tawi ko be woni wi'ude: «Ko hondun o wi'i doo: <Si burii nii seeda?> En andaa ko hondun o woni wowlude.»

¹⁹ Bay Iisaa andii wonde hibe faalaa mo landaade, onsay o wi'i be: «Hifon landondira fii koo ko mi wi'i: <Si burii nii seeda on yiitataa lan han kadi, awa kadi si nettii seeda on yiitay lan.>

²⁰ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on wulloyay feson, aduna on kapun weltoo, wonoyon e nder annde, kono annde mon nden wattoyte weltaare.

²¹ Nde debbo no jibina, haray himo e annde, ko fii haray saa'i muuseendi hewtanii mo. Kono si o jibinii, haray o anditoytaa hande kadi fii ndin muuseendi makko, sabu weltaare ko o jibini boobo on kon.

²² Onon kadi hifon mari annde jooni, kono mi yiitidoyay e mon kadi, berde mon den weltoyto. Onsay hay gooto ittoytaa weltaare mon nden.

²³ E nden palaande, on landotaako lan fii hay huunde hande kadi, ko fii, ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, Baabaajo on okkay on kala ko toridon e innde an.

²⁴ Ko fii haa jooni on toraaki hay huunde e innde an. Toree, on hebay, fii no weltaare mon nden timmira.

²⁵ «Ko mise mi yewtiri on dun fow. Saa'i no aroya mo tawata mi yewtirtaa on mise hande kadi, kono hara ko no laabiri poy mi yewtirta on fii Baabaajo on.

²⁶ Nden jande on toroyto e innde an, kono mi wi'aali on wonde mi toranoyto on Baabaajo on,

²⁷ ko fii haray Baabaajo on tigi no yidi on. Ko wadi si kanko tigi o yidi on, ko bay hari on yidiino lan, awa kadi on gomdiniino wonde ko ka makko kanko Alla mi iwi.

²⁸ Ko ka Baabaajo on mi iwi, mi ari e oo aduna. Jooni non mido iwude e oo aduna, mi yaha ka Baabaajo on.»

²⁹ Onsay taalibaabe makko ben wi'i mo: «E hino jooni non hifon wowlude no laabiri, e on alaa wowlirde mise woo.

³⁰ Jooni non meden andi wonde hifon andi kala huunde, awa kadi jaraa ka godfo landoo on. Ko dun wadi si meden gomdini wonde ko ka Alla iwrufon.»

³¹ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «On gomdini jooni?»

³² Awa e hino saa'i no arude, dun-le wuren o hewtii, ka tawata on saakitete, mo kala yaara sengo, accon mi min tun. Kono haray mi weddaaki ko fii Baabaajo on no wondi e an.

³³ «Ko mi wowlirani on nii, ko fii yo on hebu buttu e an. On heboyay satteendeeji e oo aduna, kono wakkilee, ko fii min mi foolii aduna on!»

- ¹ Bay wonii o wowlirii nii, onsay Iisaa banti gite den, o fewti ka dow, o wi'i:
 «Baaba an, saa'i on hewtii. Mawnin Bid'fo maa on, fii no Bid'fo maa on mawninira fii maa,
- ² wano yedirdaa mo bawgal e hoore kala ned'fo non, fii no o yedira kala mo okkudaa mo *ngurndan poomayankejan.
- ³ Ngurndan poomayankejan dan ko yo be ande an Alla Bajjo Goongaajo on, e Iisaa Almasiihu, mo nuludaa on.
- ⁴ Mi mawninii ma ka hoore leydi, mi timminii kuude de yamirdaa mi wadugol den.
- ⁵ Jooni non an kadi, yo Baaba an, mawninan takko maa tigi, hara ko mangu ngu mi joginoo takko maa ngun ado aduna on woodeede.
- ⁶ «Mi fejninii innde maa nden e hakkunde yimbe be okkudaa mi ka aduna doo ben. Ko an be wonannoo, a okkii lan be, awa be doftike daaluyee maa on.
- ⁷ Jooni be andii wonde ko yedufaa mi kon fow ko e maa iwri.
- ⁸ Ko fii, mi hewtinii be daaluyeeji di jonnudaa mi din, be jabii di, awa be andii ka haqiiqa wonde ko ka maa mi iwri, awa kadi be gomdinii wonde ko an nulimmi.
- ⁹ Ko ben mi woni toranaade. Hinaa aduna on mi woni toranaade, kono ko be yedufaa mi ben, bay ko be maa.
- ¹⁰ Wano tawiri non kala ko mi jeyi ko an jeyi, awa kadi kala ko jeyudaa ko min jeyi, e hoore d'un ko e ma'bbe mangu an ngun feepiri.
- ¹¹ Hande kadi mi alaa e oo aduna. Kambe hi'be ka aduna, min mido yahude ka maa. Yaa Baabaajo *Seniido, hiwir be innde maa nde okkudaa mi nden, fii no be wonira gooto wano wonirden gooto non.
- ¹² Fewndo mi wondi e ma'bbe, mi marirno be innde maa nde okkudaa mi nden, mi hiwi be. Hay gooto e ma'bbe majjaali, si hinaa muuyanaado hayrugol on, fii no ko *hiitanoo ka defte kon laatora.
- ¹³ «Jooni non mido yahude ka maa. Ko mi yewtiri d'un ka aduna doo, ko fii no weltaare an nden timmira e ma'bbe.
- ¹⁴ Mi hewtinii be kongol maa ngol. Aduna on apii be, bay be jeyaaka e oo aduna, wano tawiri non min kadi mi jeyaaka e oo aduna.
- ¹⁵ Mi toraaki ma yo a suutu be e oo aduna, kono ko yo a dandu be Bondo on.
- ¹⁶ Be jeyaaka e oo aduna, wano tawiri non min kadi mi jeyaaka e oo aduna.
- ¹⁷ Ko daaluyee maa on woni goonga on, wadu be be maa rewruude e goonga on.
- ¹⁸ Wano nulirdaa mi non ka aduna, min kadi mi nulirii be non e oo aduna.
- ¹⁹ Min kadi non mi waditike mo maa fii ma'bbe, fii yo kambe kadi be wadito be maa rewruude e goonga on.
- ²⁰ «Hinaa non kambe tun mi woni toranaade, kono hay gomdinoyoo'be lan ben sabu kongudi ma'bbe din,
- ²¹ fii no be fow, be wonira gooto wano an Baabaajo on wonirdaa e an non, min kadi mi woniri e maa non. Kambe kadi, yo be wonir non e men fii no aduna on gomdinira wonde ko an nulimmi.
- ²² Min non mi okkii be mangu ngu yedufaa mi ngun, fii no be wonira gooto, wano wonirden gooto non.
- ²³ Mi wona e ma'bbe, an kadi, wonaa e an, fii no be wonira gooto few, e no aduna on andira wonde a nullii lan, awa kadi a yidii be wano yidirdaa mi non.
- ²⁴ «Baaba an, mido yidi yo be okkudaa mi ben wonu ka mi woni don, fii no be yi'ira mangu an ngu yedufaa mi ngun, bay a yidiino lan ado aduna on woodeede.
- ²⁵ «Baaba an Feewudo, aduna on andaali ma, kono min, mi andii ma, awa bee doo kadi andii ko an nulimmi.
- ²⁶ Mi andinii be innde maa nden, awa kadi mi andinay be, fii no giggol ngol yidufaa mi ngol wonira e ma'bbe, min kadi mi wona e ma'bbe.»

18

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Mrk. 14.43-50; Luk. 22.47-53)

¹ Bay Iisaa gaynii toraade, o yaltidi e taalibaabe makko ben, be yahi e gada joolol no wi'ee Kidruuna ka tutateeri woni, o naatidi don e taalibaabe makko ben.

² Tawi Yudaasi, d'un ko janfotoodo mo on, no andunoo nden nokkuure, ko fii hari Iisaa e taalibaabe mun ben no moobondiraynoo don soono woo.

³ Yudaasi ardi e dental suufaabe e yeesoobe goo, be tawata ko hooree'be *yottinoobe sadaka e *Fariisiyaabe ben immiini, be yahi ka o woni don, tawi hi'be jogii lampuuji e jowli e jogaaji.

⁴ Nde tawnoo Iisaa no andi ko arata mo e hebude kon fow, o fadii be, o wi'i: «Ko hombo dafbitoton?»

⁵ Ben jaabii mo, be wi'i: «Ko Iisaa, oo jeyaafo Naasirata.»

O wi'i be kadi: «E hino lan.» Tawi Yudaasi, janfiido mo on, no wondi e maɓbe.

⁶ Fewndo ko Iisaa wi'i be «e hino lan», be yiltitori fawre-fawre, be yani ka leydi.

⁷ O landitii be, o wi'i: «Ko hombo wondon dafbitude?»

Be wi'i fahin: «Ko Iisaa, oo jeyaafo Naasirata.»

⁸ Iisaa jaabii be fahin, wi'i: «Mi innii on: e hino lan. Si tawii ko min wondon dafbitude, accitee bee doo, be yaha.»

⁹ Ko nii kongol ngol o wi'unoo ngol laatori wonde: «Hay gooto e be jonnudaa mi ben hayriraali lan.»^P

¹⁰ Tawi Sim'uunu Petruusu no jogii kaafa. Onsay o sorti ka, o soppi kurkaadu yottinoowo mawfo sadaka on, o itti mo nowru paamuru ndun. Tawi ndun kurkaadu no wi'ee Malkuusa.

¹¹ Tun Iisaa wi'i mo kanko Petruusu: «Wattu kaafa maa kan ka holgo! A sikku mi yarirtaa jardukun tampere kun Baaba an yefimmi kun?»

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben

(Mat. 26.57-58; Mrk. 14.53-54; Luk. 22.54)

¹² Onsay ngal dental suufaabe e hooreejo mun e yeesoobe Yahuudiyankeefe ben nangi mo kanko Iisaa, be habbi.

¹³ Be nabiri mo taho ka Hannaana, on ko esiraawo Qayaafa, yottinoowo mawfo sadaka on e nden hitaande.

¹⁴ Awa kadi ko Qayaafa on waajinoo Yahuudiyankeefe ben wonde no furi ka aaden gooto maaya fii jamaa on.

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mat. 26.69-75; Mrk. 14.66-72; Luk. 22.54-62)

¹⁵ Sim'uunu Petruusu e taalibaaajo goo jokkiti Iisaa. Tawi yottinoowo mawfo sadaka on no andi on taalibaaajo, o naatidi e Iisaa ka nder tata yottinoowo mawfo sadaka on.

¹⁶ Kono Petruusu kapun wontiri ka binde baafal ka baawo. Oya taalibaaajo, mo yottinoowo mawfo sadaka on andunoo on, yalti, yewti debbo aynoowo dambugal ngal, o naadi Petruusu.

¹⁷ On kurkaadu aynufo dambugal ngal wi'i Petruusu: «E hara an kadi, hinaa a tawdaado e bee taalibaaabe oo nedfo?»

O jaabii: «Wonaa mi tawdaado e maɓbe.»

¹⁸ Tawi kurkaadi dɛn e aynoobe ben, dɛn ko darinoobe dɛn ben, no hubbi yiite, ko fii hari jaangol ngol no woodi, be woni e iwlagol. Tawi Petruusu kadi no wondi e maɓbe, no iwloo.

¹⁹ Onsay yottinoowo mawfo sadaka on landii Iisaa fii taalibaaabe mun ben e fii ko o jannaynoo kon.

²⁰ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Mi yewtayno aduna on e kene. Ko mi jannaynoo kon fow ko ka juulirde e ka *juulirde mawnde ka Yahuudiyankeefe ben fow fottaynoo dɛn. E hoore dɛn mi wowlaali hay fus e gundoo.

²¹ Ko hondun non landortaa mi? Lando nanirbe lan ben ko hondun mi wowlani dɛn. E hino hiɓe andi ko mi wi'i kon.»

²² Bay Iisaa wi'ii dɛn, godfo e ben aynoobe wonnoobe dɛn bantii Iisaa, e hoore himo wi'a: «Ko nii jaabortaa yottinoowo mawfo sadaka on?»

²³ Iisaa jaabii, wi'i: «Si mi wowlii ko boni, hollu ko hondun e ko boni. Si tawii non ko ko moyyi mi wowli, haray ko hondun piyirtaa mi?»

²⁴ Onsay Hannaana feyyini mo ka Qayaafa, dɛn ko ka yottinoowo mawfo sadaka on, e hoore himo habbii.

²⁵ Tawi kapun Sim'uunu Petruusu no darii dɛn, no iwloo. Onsay be wi'i mo: «An kadi, hinaa a godfo e taalibaaabe makko ben?»

O yeddi, o wi'i: «Hinaa mi taalibaaajo makko few!»

²⁶ Onsay godfo e kurkaadi yottinoowo mawfo sadaka on, dɛn ko musidfo oo mo Petruusu ittunoo nowru mun, wi'i: «Taw si hinaa an e makko mi yi'idi ka tutateeri?»

²⁷ Petruusu yeddi dɛn kadi. Tun ndontoori ndin yoggi.

Fii no Pilaatu Landori Iisaa

(Mat. 27.1-2, 11-26; Mrk. 15.1-15; Luk. 23.1-7, 13-25)

²⁸ Bay be iwii ka Qayaafa, be nabi Iisaa ka suudu laamu. Tawi ko ka subaka, laatii kambe tigi be naataali ka suudu laamu fii wota be tuunintino, fii no be jaamira ka *Juldeere Yawtaneede.

²⁹ Onsay Pilaatu lando on yalti, tawoyi be, o wi'i be: «Ko feloore honde wondon fawude oo nefdo?»

³⁰ Ben jaabii, wi'i: «Si tawno o wadaano bone, men addantaano ma mo.»

³¹ Ko e hoore dun Pilaatu wi'i be: «Yettee mo, onon tigi, paawiron mo sariya mon on.»

Kono Yahuudiyankeefe ben wi'i mo: «Men newnanaaka warugol godfo.»

³² (Tawi ko nii kongol ngol Iisaa wi'unoo ngol laartota fii bangingol ko mayde honde o maayata.)

³³ Onsay Pilaatu naatiti ka suudu laamu, o noddi Iisaa, o landii mo, o wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

³⁴ Iisaa jaabii mo, wi'i: «E ko an wowlani dun hoore maa, kaa ko wofbe wowlan-maa dun fii an?»

³⁵ Pilaatu kadi jaabii mo, wi'i: «E hara ko mi Yahuudiyankeejo? Ko jamaa maa on e hooreefe yottinoofe sadaka ben wattu-maa e juude an. Ko hondun wadufoa?»

³⁶ Iisaa jaabii mo fahin, wi'i: «Laamateeri an ndin hinaa jeyaandi e oo aduna. Si tawno laamateeri an ndin ko jeyaandi e oo aduna, kurkaadi an din habanayno lan fii wota mi watta nun e juude Yahuudiyankeefe ben. Kono laamateeri an ndin hinaa jeyaandi ley gaa.»

³⁷ Onsay Pilaatu wi'i mo: «Ko a lando-le?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko ko wowludon kon onon tigi, ko mi lando. Ko sabu dun mi hefiraa e ko fii dun mi arani ka aduna: ko fii seeditanagol goonga on. Kala jeyaado e goonga hefoto kongol an ngol.»

³⁸ Pilaatu wi'i mo fahin: «Ko hondun woni goonga?»

Bay wonii o wi'ii dun, o yalti kadi, o tawi Yahuudiyankeefe ben, o wi'i be: «Min mi yi'aali hujja woo fawudo mo donkineede.

³⁹ Kono Juldeere Yawtaneede kala, no woowi ka mi accitana on kasoojo gooto. Hara hidon yidi yo mi accitan on lando Yahuudiyanke'en?»

⁴⁰ Onsay be ewnii, be wi'i: «Kono hinaa non oo doo, ko Barabaasi!» Tawi-le Barabaasi ko murtunoodo.

19

Fii no Iisaa Naawiraa Happanaa Wareede

¹ Onsay Pilaatu yamiri yo be nabu Iisaa, be focca.

² Suufaafe ben kadi sacci katanwol bulle, be wadi ngol ka hoore Iisaa, be borni mo kadi dolokke bofeejo.¶

³ Be hadii mo kadi kanko Iisaa, be wi'i: «Salminaango e maa, yaa an lando Yahuudiyankeefe!» Be helloo mo bante kadi.

⁴ Pilaatu yaltiti fahin, wi'i hooreefe Yahuudiyankeefe ben: «Awa mido yaltinande on mo fii no andiron wonde mi yi'aali hujja woo fawudo oo donkineede.»

⁵ Onsay Iisaa yalti, tawi katanwol bulle ngol no ka hoore makko, himo bornii kadi dolokke bofeejo. Pilaatu wi'i be: «E hino aaden on!»

⁶ Bay hooreefe *yottinoofe sadaka ben e suufaafe ben yi'ii mo, be ewnii, be wi'i: «Fempee mo! Fempee mo!»

Pilaatu kadi wi'i be: «Yettee mo onon tigi, fempon. Ko fii min mi yi'aali hujja fawudo mo donkineede.»

⁷ Yahuudiyankeefe ben jaabii fahin, wi'i: «Meden mari Sariya, tippude e on Sariya himo haani wareede, ko fii himo waditii *Bidfo Alla!»

⁸ Bay Pilaatu nanii ngol kongol, o burti hulude.

⁹ Onsay o naatiti ka nder suudu laamu, o wi'i Iisaa: «Ko honto iwudaa?» Kono laatii Iisaa jaabaaki mo.

¹⁰ Pilaatu wi'i mo kadi fahin: «A wowlantaa lan? E a andaa mido mari feere accitugol ma, maa fempugol ma?»

¹¹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «A hebataa feere woo e hoore an si hinaa taw hara a yeda immerde ka dow. Ko dun wadi, on wattudo lan e juude maa fawtike junuubu burdo mawnude.»

¶ 19:2 19.2 Ko dolokke bofeejo lando on bornotonoo.

¹² Gila e on saa'i don, tawi Pilaatu no dabbude no accitira mo, kono Yahuudiyankee be ben woni e ewnagol wi'a: «Si a accitii mo, haray hinaa a gid'o lando mawdo Roomu on! Ko fii kala waditiido lando, haray hollitike ko o gajo lando mawdo Roomu on!»

¹³ Bay Pilaatu nani d'fin kongudi, o yaltini Iisaa ka yaasi, kanko Pilaatu o joodii ka naawirde e nokkuure no wi'ee <Meltaande>, nden no wi'ee kadi e haala Yahuudiyanke <Gabbata>.

¹⁴ Tawi ko jande hebulanagol *Juldeere Yawtaneede nden, wa ka tumbere jalorma, o wi'i Yahuudiyankee be ben: «E hino Lando mon on!»

¹⁵ Kono be ewnii, be wi'i: «Yo o ware! Yo o ware! Fempee mo!»

Pilaatu kadi landii be: «Yo mi fempu Lando mon on?»

Onsay hooree be yottinoobe sadaka ben jaabii mo, wi'i: «Menen men maraa lando goo si wonaa lando mawdo Roomu on!»

¹⁶ Onsay o watti mo e juude maabe fii yo o fempe. Kambe kadi be yetti Iisaa, be nabi.

Fii no Iisaa Fempira

(Mat. 27.32-44; Mrk. 15.21-32; Luk. 23.26-43)

¹⁷ Iisaa yalti e nden saare, himo rondanii hoore makko *leggal altindiraangal ngal. O sutanii nokkuure wi'eteende Golgotaa e haala Yahuudiyanke, ko woni firo don ko <Nokkuure Laalagal Hoore>.

¹⁸ Ko don be fempi mo wondude e yimbe dido goo, mo bee e maabe sengo goo, kanko Iisaa o woni ka hakkunde.

¹⁹ Pilaatu windi, wadi ka dow leggal altindiraangal: «Iisaa oo jeyaado Naasirata, Lando Yahuudiyanke'en.»

²⁰ Buy e Yahuudiyankee be ben jangi kon ko windii, ko fii nden nokkuure nde Iisaa fempaa e mun no battinoo saare nden, tawi d'fin bindi ko e haala Yahuudiyanke e haala Roomiyanke e haala Gereekiyanke windii.

²¹ Onsay hooree be diina Yahuudiyankee be ben wi'i Pilaatu: «Wota a windu ko o lando Yahuudiyankee be ben, kono windu: O wi'ii wonde ko kanko woni lando Yahuudiyankee be ben.»

²² Kono Pilaatu jaabii be, wi'i: «Ko mi windi kon mi windii.»

²³ Bay wonii suufaabe ben fempii Iisaa, be yetti concii makko d'fin, be wadi di pecce nay, suufaajo kala hefi feccere. Be yetti kadi fokiya makko on, tawi on hinaa jo'aado, ko o alluwal gootal gila dow haa ley.

²⁴ Onsay be wi'indiri: «Wota en seeku mo. Waden urba, don hollay ko hombo o wonanta.» Tawi don ko fii ko bindi d'fin *hiitinoon kon no laatora, don ko:

«Be senditii concii an d'fin,
be wadi fokiya an on urba.»^r
Ko don suufaabe ben wadi.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49)

²⁵ Tawi yumma makko e mijjiraawo yumma makko, don ko Mariyama sonna oo wi'eteedo Kulopaasi, e Mariyama Magaduuna no darii ka binde leggal altindiraangal ngal Iisaa fempaa e mun ngal.

²⁶ Bay Iisaa yi'ii yumma mun, awa kadi oo taalibaajo mo o yidi no darii takko yumma makko, onsay o wi'i yumma makko: «Neene, ko on don woni bid'o mon on.»

²⁷ O wi'i taalibaajo on kadi: «E hino don yumma maa.» Gila e on saa'i don, taalibaajo on nabi Mariyama neene Iisaa ka mun.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49)

²⁸ Bawto don, nde tawnoo Iisaa no andi wonde fow huubii, o wi'i: «Mido dondaa!» fii ko bindi d'fin wi'i kon no laatora.

²⁹ Tawi loonde tew njaram lammudan no don. Be wadi linsere e salndu leggal no wi'ee *hisooptu, be yolli nde ka ndiyan, be fanni ka hunduko makko.

³⁰ Bay wonii o yettii dan njaram, o wi'i: «Fow laatike!» Bawto don o liiyi hoore nden, o timmi.

³¹ Nde tawnoo nden jande ko hebulanagol fii *jalaande fowteteende nden e tawde kadi nden jalaande ko mawnde. Tawi Yahuudiyankee be ben faalaaka yo fureeji d'fin acce ka ledde altindiraade. Onsay be torii Pilaatu yo koyde fureeji d'fin hele si di ittee don.

³² Onsay suufaabe ben ari heli koyde arano on e oya kadi mo o fempidanoo e mun.

³³ Bay wonii be hewtii Iisaa, be tawi o maayiino, laatii be helaali mo koyde den.

³⁴ Kono goddo e suufaabe ben tufiri mo conkenwal ka beccal, tun ndiyan e yiiyan yalti.

³⁵ Yi'udo mo on seeditike, awa seedee makko on ko goonga. Kanko non himo andi ko goonga o wowli, fii onon kadi no gomdiniron.

³⁶ Dun wadiri fii ko bindi din wi'i kon no laatora wonde: «Yi'al makko woo heletaake.»^s

³⁷ Nokku goo bindi din no wi'i kadi: «Be ndaaray mo be tufi on.»^t

Fii no Iisaa Surriraa

³⁸ Bawto dun goddo no wi'ee Yuusufu jeyaado Raamati, tawi on ko taalibaajo Iisaa nun, kono ko e nder gundoo sabu tawde himo hulunoo hooreebe Yahuudiyankeebe ben, o torii Pilaatu yo o newnan mo o yetta furee Iisaa on. Pilaatu newnani mo. Onsay o ari, o yetti furee on.

³⁹ Nikodiyuusu oo yahunoofo ka Iisaa jande goo jemma, o ari kadi, o addori wa kiloo cappande tati tiiri jillaandi *mirri.

⁴⁰ Onsay be yetti furee Iisaa on, be tumbi e kasannge wondude e urngallooji, bay tawi ko dun woni naamu Yahuudiyankeebe ben fii surrugol.

⁴¹ Tawi tutateeri no e nden nokkuure nde o fempaa e mun, e nder ndin tutateeri kadi tawi no ton qaburu keso mo hay gooto surraaka e mun taho.

⁴² Nde tawnoo nden jande ko jalaande nde Yahuudiyankeebe ben woni hebulanaade fii aseweere nden, awa kadi ko on qaburu buri badaade, be surroyi Iisaa e on qaburu.

20

Fii Immitagol Iisaa Almasiihu

(Mat. 28.1-8; Mrk. 16.1-10; Luk. 24.1-12)

¹ E alat, dun ko pallal aranal e nder yontere nden, Mariyama jeyaado Magaduuna dawi bimbi law ka yenaande, tawi hentaaki taho. O tawi hayre nden ittaama ka yenaande.

² Onsay o dogi, o tawoyi Sim'uunu Petruusu e oya taalibaajo mo Iisaa yidunoo, o wi'i be: «Be ittii Koohoojo on ka yenaande, men andaa ko honto be wadi mo!»

³ Onsay Petruusu e oya taalibaajo yalti, yaari ka yenaande.

⁴ Be didoo non be dogi, kono oya taalibaajo dogi buri Petruusu, o adii hewtude ka yenaande.

⁵ O ugginii, o yi'i kasannge on ka waalii, kono o naataali.

⁶ Sim'uunu Petruusu iwtirnoofo baawo makko on kapun kadi hewti, o naati ka nder yenaande, o haynii kasannge on no waalii don

⁷ e lefol wadanoongol ka hoore Iisaa ngol, tawi ngol wondaa e kasannge on, kono tawi hingol tagгаа, hingol feere.

⁸ Onsay oya taalibaajo, adinoofo hewtude ka yenaande kapun kadi naati, o yi'i, o hoolii.

⁹ Tawi hari be faamaali taho ko bindi din wi'i kon wonde himo haani immitaade e hakkunde maybe ben.

¹⁰ Onsay kambe taalibaabe ben be yiltitii ka maβbe.

Fii no Iisaa Feepirani Mariyama Magaduuna

(Mrk. 16.9-11)

¹¹ Tawi Mariyama Magaduuna no darii ka baawo yenaande no wulla. E nder ko o wullata kon, himo ugginii, himo ndaara nder yenaande nden.

¹² O yi'i malaa'ikaabe dido borniibe daneeji no joodii ka furee Iisaa on waalinoo don, goddo on telen ka hoore, oya on telen ka koyde.

¹³ Ben wi'i mo: «Debbo ko hondun wullataa?»

Kanko debbo on o jaabii be, o wi'i: «Ko fii be ittii doo Koohoojo an on, mi andaa ka o wadira.»

¹⁴ E nder ko o wi'ata dun kon, o yeyyitii, o yi'i Iisaa no darii, kono tawi o andaa wonde ko Iisaa non.

¹⁵ Onsay Iisaa wi'i mo: «Debbo ko hondun wullataa e ko hombo dabbitataa?»

Nde tawnoo himo sikka ko golloowo ka tutateeri, o wi'i mo: «Koohoojo si tawii ko an nabi mo, haray yeeto lan ko honto wadufaa mo, mi yahana mo.»

¹⁶ Iisaa wi'i mo kadi fahin: «Mariyama!»

Debbo on fewti mo, wi'i e haala Yahuudiyanke: «Rabbunii!» (Ko woni dun ko «Karamoko'en».)

¹⁷ Kono Iisaa wi'i mo: «Wota a jogito lan, ko fii mi yentaali taho ka Ben an. Kono yahu ka musiɓɓe an ɓen, wi'aa ɓe wonde mido yentude ka Ben an e ka Ben mon, ka Alla an e ka Alla mon.»

¹⁸ Onsay kanko Mariyama Magaduuna o yahi, o wi'i taalibaabe ɓen wonde o yi'ii Koohojo on, awa kadi kanko Iisaa o yewtii mo ɗun.

Fii no Iisaa Feepirani Sahaabaabe ɓen

(Mat. 28.16-20; Mrk. 16.14-18; Luk. 24.36-49)

¹⁹ E alat kiikiife, ɗun ko palaande aranere e nder yontere nden, tawi taalibaabe ɓen sokii baafe ɗen ka ɓe woni ɗon sabu kulol ngol ɓe huli Yahuudiyankeefe ɓen ngol. Onsay Iisaa ari darii hakkunde maɓɓe, o wi'i ɓe: «Yo jam wonu e mon!»

²⁰ Bay wonii o wi'ii ɗun, onsay o holli ɓe juude makko ɗen e beccal makko ngal. Taalibaabe ɓen weltii fii ko ɓe yi'i Koohojo on kon.

²¹ Iisaa wi'i ɓe kadi fahin: «Yo jam wonu e mon! Min kadi mi nulirii on wano Baabaajo on nulirimmi non!»

²² Bawto ɗin konguɗi, o wutti e hoore maɓɓe, o wi'i ɓe: «Jabee *Ruuhu Seniido on.

²³ Be yaafanidon junuubaaji mun woo, ɗi yaafante ɓe. Be on yaafanaaki junuubaaji mun woo, haray ɗi yaafaaka.»

Fii Sikkitannde Tooma nden

²⁴ Tawi Tooma jammaaɗo Siwtaaɗo tawdaaɗo e sappoo e ɗiɗooɓe ɓen wonda e maɓɓe fewndo ko Iisaa ari.

²⁵ Onsay taalibaabe heddiife ɓen wi'i mo: «Men yi'ii Koohojo on!»

Kono o wi'i ɓe: «Si mi yi'aali batte peɗe ɗen ka juude makko, mi fawa hondu an ndun e batte ɗen peɗe, mi fawa kadi jungo an ngon ka beccal makko, haray mi hoolotaako few.»

²⁶ Bay yontii, tawi taalibaabe Iisaa ɓen no ka suudu kadi, tawi hiɓe wondi e Tooma. Onsay Iisaa ari darii hakkunde maɓɓe, tawi baafe ɗen no sokii, o wi'i ɓe: «Yo jam wonu e mon!»

²⁷ E hoore ɗun o wi'i Tooma: «Bannu ɗoo hondu maa ndun, ndaaraa juude an ɗen, ɓanna kadi jungo maa ngon, meemaa beccal an ngal. Wota a wonu mo hoolotaako, kono gomɗin!»

²⁸ Onsay Tooma jaabii mo, wi'i: «Joomi an e Alla an!»

²⁹ Iisaa wi'i mo kadi: «Ko ɓay a yi'ii lan si hooliɗaa. Kono maloore wonanii ɓen hooliife ɓe yi'aali!»

³⁰ Iisaa wafii kadi maandeeji hawniɗi goo ɗuudufi e tawnde taalibaabe makko ɓen, ɗi windaaki e ndee deftere.

³¹ Kono ɗundoo ko windanaa ko fii no gomɗiniron wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on e *Biɗɗo Alla on, e fii no heɓiron ngurndan e nder gomɗingol innde makko nden.

21

Fii no Iisaa Feepirani Taalibaabe mun ɓen ka Daande Weendu

¹ Bawto ɗun Iisaa feepitani kadi taalibaabe mun ɓen e daande nduu *Weendu Tiberiyaada. E hino no o feepirani ɓe.

² Tawi Sim'uunu Petruusu e Tooma jammaaɗo Siwtaaɗo e Natanayiila oo mo Kanaa, ɗun ko e nder Jaliilu, e ɓiɓɓe oo wi'eteedo Zabadii e taalibaabe makko ɗiɗo goo no wondi.

³ Sim'uunu Petruusu wi'i ɓe: «Midɗo yaade yungugol.»

Kamɓe kadi ɓe wi'i mo: «Menen kadi men yaaday e maa.» Be yalti, ɓe yahi, ɓe bakoyii ka laakun. Laatii e on jemma ɗon ɓe nangaali hay huunde.

⁴ Bay weetii, tawi Iisaa no darii ka daande weendu, kono tawi taalibaabe ɓen andaa wonde ko Iisaa.

⁵ Kanko Iisaa o wi'i ɓe: «Fayɓe on heɓaali hay lingii?»

Be jaabii mo: «Hay gootii!»

⁶ Onsay o wi'i ɓe: «Bugoree *jalaaji ɗin ka sengo jaamo laakun kun, on heɓay!» Be bugii ɗi, tawi hakke ko liyyi ɗin ɗuudii, ɓe alaa feere poofugol jalaaji ɗin.

⁷ Onsay taalibaajo mo Iisaa yidunoo on wi'i Petruusu: «Ko Joomi on nii!» Nde Sim'uunu Petruusu nanirnoo wonde ko Joomi on nii, o bornii dolokke makko on, ko fii hari himo ɓortii, onsay o iwi ka laana o cikii ka nder ndiyan.

⁸ Beya taalibaabe ardi e laakun kun e nder pooforgol jalaaji ɗin e hoore hiɗi heewi tew liyyi, ko fii hari hiɓe wodɗitori penden on wa sogone teemedɗe ɗiɗi.

⁹ Bay wonii be tippike ka leydi, be yi'i don liyyi no fawii e hoore yiite, wondude e bireedi.

¹⁰ Iisaa wi'i be: «Addee godfi e liyyi di nangufon jooni dīn.»

¹¹ Onsay Sim'uunu Petruusu yawi ka laakun, o poodi jalaaji dīn, o tippini ka leydi. Tawi dīn jalaaji no heewi liyyi njani yonufi teemedere e cappande jowi e tati. Fii kala non hidī dūud'unoo, kono jalaaji dīn seekaaki.

¹² Iisaa wi'i be: «Aree jaamon.» Laatii hay gooto e taalibaafe ben suusaali mo landaade wi'a: «Ko an hombo nii?» Ko fii hari hiife andi ko Joomi on.

¹³ Onsay Iisaa badii, o yetti bireedi on e liyyi dīn, o jonni be.

¹⁴ Tawi ko tammun d'un non Iisaa no feejana taalibaafe mun ben gila o immintinaa e hakkunde maybe ben.

Fii Kaliifu mo Iisaa Halfini Petruusu on

¹⁵ Bay be gaynii jaamude, Iisaa wi'i Sim'uunu Petruusu: «Ko an yo Sim'uunu mo Yuunusa, e hara hidā yidi lan furi bee doo?»

O jaabii mo, o wi'i: «Hiyyii Joomi an, hidā andi mido yidū-maa.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Awa danko baaloy an koy.»^u

¹⁶ Iisaa wi'i mo kadi: «Enee Sim'uunu mo Yuunusa, hidā yidimmi?»

Kanko Sim'uunu o jaabii mo, o wi'i: «Hiyyii Joomi an, hidā andi mido yidū-maa.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Awa aynu baali an dīn.»

¹⁷ O wi'i mo kadi tammun: «Sim'uunu mo Yuunusa, e hara hidā yidi lan?»

Dun aanini Petruusu fii ko o wi'i mo kon tammun si himo yidi mo. O jaabii mo, o wi'i: «Joomi an, hidā andi kala huunde. Hidā andi mido yidū-maa.»

Iisaa wi'i mo kadi: «Awa danko baali an dīn.

¹⁸ Ko fii ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, wa fewndo ko wonnofaa suka, a daditantonoo hoore maa dolokke maa on, yahaa ka faaladāa. Kono si a nawyoyii, a fontay juude maa dēn, godfo dade, o nabe ka a faalanooka.»

¹⁹ Tawi ko o wi'iri d'un, ko fii hollugol ko mayde honde Petruusu maayata fii mawningol Alla. Bay o gaynii yewtude mo d'un, o wi'i mo: «Jokkan!»

²⁰ Kanko Petruusu o yeyyitii, o yi'i oo taalibaajo mo Iisaa yidi ka jokkata be, d'un ko oo liiyinoofo ka bernde Iisaa fewndo ko be jaamaynoo, o wi'i: «Koohoojo ko hombo woni wattoowo on e joge.»

²¹ Bay o yi'ii mo, kanko Petruusu, o wi'i Iisaa: «Oo doo non Joomi an, ko hondun heboyta mo?»

²² Iisaa jaabii mo, wi'i: «Si mido faalaa o wona haa nde mi artoyi, haaju maa e d'un? An jokkan tun!»

²³ E hoore d'un, kan haala jonnondiraa e hakkunde musibbe ben wonde on taalibaajo maayataa. E hara-le Iisaa wi'aali mo wonde on maayataa, kono ko o wi'i ko: «Si mido faalaa o wona haa nde mi artoyi, haaju maa e d'un?»

²⁴ Ko on taalibaajo seeditii fii dīn piiji windi dī. Awa hidēn andi nden seeditoore makko ko goonga.

²⁵ Iisaa waduno piiji goo kadi buy. Si men winduno d'un men fensiti, mi sikkaano si dēn defte de men windaynoo heyayno e aduna on.

^u **21:15** 21.15-17 Ko wonaa wi'eede «baaloy» doo ko jokkufe Iisaa ben.

DEFTERE KUUDE SAHAABAABE BEN

Fii Yentineede Iisaa Almasiihu on

¹ Ko an yo Tawaafiilu, mi yewtuno ka deftere an aranere fii kala ko Iisaa nangannoo wadugol e jannugol,

² haa e jalaande yentineede makko, bawto o yamirde *sahaabaabe be o subinoo ben immorde e *Ruuhu Seniido on,

³ dun ko ben be o hollitii himo wuuri bawto o wareede, be o wadani seedeeji duudufdi fii ummutal makko ngal. O feepani be e nder balde cappande nay, himo haalana be fii *laamu Alla ngun.

⁴ Nande goo, ko o wondi e mabbe, o yamirno be wota be woddito *Yerusalaam, kono yo be habbo fodaari Baabaajo on, o wi'i be: «Dun ko ndin ndi mi wowlani on fii mun.

⁵ Ko fii Yaayaa kapun ko ndiyan lootiraynoo, kono onon e nder balde nii ko Ruuhu Seniido on lootirtefon.»

⁶ Nde tawnoo hiibe mottondiri takko makko, be landii mo, be wi'i: «Joomi, hara ko e on saa'i joddiintintaa laamu *Isra'iila ngun?»

⁷ O jaabii be, o wi'i: «Wonaa onon haani andude fewndooji e saa'iiji di Baabaajo on todfori bawgal mun ngal e mun din.

⁸ Kono onon on hefay bawgal nde Ruuhu Seniido on ari e mon, wonon seedeebe an Yerusalaam e diiwal *Yahuuda ngal fow e diiwal *Samariya ngal fow haa ka kattude leyde.»

⁹ Bay o gaynii be wowlande dun, wa fewndo ko be ndaarata mo, o yentinaa, onsay duulere wirni mo e gite mabbe.

¹⁰ Ko be tiggittii ka kammu, fewndo ko o yentata, worbe difo borniibe daneegi feepani be, wi'i be:

¹¹ «Ko onon yo be Jaliilu, ko hondun daridon, hidon ndaara nguu kammu? Iisaa oo yentinaado ka kammu e hakkunde mon artiroyay wano yiirufon o yentiniraama ka kammu nii.»

¹² Onsay be yiltitii Yerusalaam be iwi e ngon fello wi'eteengo Fello *Zaytuuni wodditonngo Yerusalaam yeru sagara yaadu happaandu e *jalaande fowteteende nden.^a

¹³ Bay wonii be hewtitii, be naatiroyi ka suudu dow-dowru ndu be woni weerude e mun ndun. Tawi ben ko Petruusu, e Yuuhanna e Yaaquuba e Andaraawu, kapun e Filiipu e Tooma e Bartolomaawu e Matta e Yaaquuba mo Alfaa e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiibe ben, e Yahuuda mo Yaaquuba.

¹⁴ Be fow e nder nanondiral mabbe, be duumii e toragol Alla, toroda e rewbe ben wondude e Mariyama yumma Iisaa e neene-gootoobe makko ben kanko Iisaa.

Fii no Matiyaasa Suboraa

¹⁵ E den balde fon, Petruusu immii, o darii hakkunde musibbe ben. Tawi ben moobinoobe fon ko wa be teemedere e noogayo. O wi'i ben:

¹⁶ «Musibbe, bee ko windanoo kon wadfa, dun-le ko ko Ruuhu Seniido on longinnoo Daawuuda kon, o *hiitii fii oo wi'eteedo Yudaasi ardinoodo bee nangunooobe Iisaa.

¹⁷ On no tawdanoo e men, awa kadi himo marnoo gefal e dee golle men.»

¹⁸ (Yudaasi hendorii ngesa mban njoddi janfa mun kan, ko fon fii makko lanniri hippagol, fecco e hakkunde, nder reedu makko ndun fow lancitii.

¹⁹ Hakkee ko jeyaabe Yerusalaam ben fow andunoo fii dun, be inni mban ngesa e haala mabbe «Hakel-Dama», ko woni firo fon ko Ngesa Yiiyan.)^b

²⁰ «E hin-le no windii ka deftere Zabuura:

<Yo galle on den caabu,

hara hay gooto hodataa fon.>^c

«No windii kadi:

<Yo godfo lonto mo ka ardagol.>^d

²¹ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Ko fon wadi, bee godfo e bee wondunooobe e men fewndo ko jindideten e Iisaa Joomi on,

²² gila ko Yaayaa lootunoo mo haa jande o yentinaa hakkunde men, heboo ko wonda e men seeditoo fii ummutal makko ngal.»

^a 1:12 1.12 Ko woni «sagara yaadu happaandu e jalaande fowteteende nden» ko wa kiloo gooto leydi, yaareteedo wa minitaaaji sappoo e jowi. ^b 1:19 1.19 Mat. 27.3-10 ^c 1:20 1.20 Zab. 69.25 ^d 1:20 1.20 Zab. 109.8

²³ Onsay be banni yimbe dido: goddo on no wi'ee Yuusufu, dun ko Barsabaa jammaado Yustuusa, oya on no wi'ee Matiyaasa.

²⁴ Onsay be torii, be wi'i: «Yaa an Joomiraado Andudfo berde yimbe fow, banganin men ko hombo e bee dido subidaa

²⁵ fii ko lontoo Yudaasi e golle e sahaabankaaku mun, bay kanko Yudaasi o sortike, o yahii ka o muuyanaa don.»

²⁶ Be wadi urba hakkunde ben dido, urba on hawri e Matiyaasa, on tawtinaa sahaabaabe ben sappoo e go'o.

2

Fii Arugol Ruuhu Seniido on

¹ Nde palaande juldeere wi'eteende *Pentakosta hewtunoo, tawi be fow hiibe wondi nokkun gootun.

² Tun nde wootere, hawa wa hendu tiifundu iwri ka kammu ari, hebbini suudu ka be woni don.

³ Onsay wa dende yiite fejnani be, de sendondiri, de woni e hoore mo kala e mabbe.

⁴ Be fow be heewi *Ruuhu Seniido on, be nangani wowlugol e *haalaaji goo, mo bee e ko Ruuhu on longini dun.

⁵ Tawi wa nden pande *Yahuudiyankeefe rewoobe Alla iwruube e leyde aduna on fow no Yerusalaam.

⁶ E nder ko hawa kan wadata kon, jamaa moobinoodo don on jiiibii sabu ko mo kala e mabbe nanaynoo ben no wowla e haala mun kan tigi kon.

⁷ Dun naldini be haa feyyiti, e hoore hiibe wi'a: «Hara bee yimbe wonbe wowlude doo fow hinaa be diiwal Jaliilu?

⁸ Ko honno nanirden bee no wowla e haala ka muynuden kan tigi?

⁹ Dun ko enen bee Fartiyankooobe e Maadiyankooobe e Elaamiyankooobe e bee hodufe Mesopotamii e ka diiwal Yahuuda e be Kapadoosi ben e be Pontii ben e be *Aazii ben,

¹⁰ e be Firii ben e be Pamfilii ben e be Misira ben e bee jeyaabe e ndii leydi Libii kawtirbe e Sireni e iwruube Roomu ben,

¹¹ dun ko Yahuudiyankeefe ben e naatufe e diina Yahuudiyanke ben e jeyaabe Kereeti ben e Aarabeebe ben, enen doo fow en nanii hiibe wowla e haala mo kala e men fii kuude Alla mawde den!»

¹² Tawi dun no naldini be fota be fow haa hiibe jibii, be nangi wi'indirgol: «Ko hondun du'un hollii?»

¹³ Kono wobbe no awmotonoo be, wi'a: «Bee ko yarube haa mandili!»

Fii Waaju Petruusu Aranu ngun

¹⁴ Ontuma Petruusu immodi e *sahaabaabe ben sappoo e go'o, o ewnii jamaa on, o wi'i be: «Ko onon yo Yahuudiyankeefe e kala hodufdo Yerusalaam, heditee kongudi an din, andon dundoo.

¹⁵ Ko fii hinaa ko sikkudon kon, bee wonaa mandilube nii, ko walluhaa on nii.

¹⁶ E hino ko annabi Yuu'iila wi'unoo kon, himo wi'i:

¹⁷ «Alla daalii:

Ka balde sakkitore

mi tippinay Ruuhu an on e hoore kala tagaado haa heewa.

Onsay biibe mon worbe e rewbe haaloyay ko Alla longini dun,

sukaabe mon ben yi'oya fejninande,

mawbe mon ben hoydoya koydi.»

¹⁸ «Kanko Alla o daalii kadi:

Ko non woniri e den palaade don,

mi tippinay Ruuhu an on e hoore

jiyaabe an ben worbe e rewbe,

be haala ko be longinaa.

¹⁹ Mi wada kadi kaawakeeji ka kammu dow,

e maandeeji ka hoore leydi,

dun hara ko yiian e yiite e duggal curki.

²⁰ Naange ngen wayloo nibe,

lewru ndun kadi wayloo yiian,

dun ko ado palaande Joomiraado on hewtude,

dun ko nden palaande mawnde teddunde.

²¹ Onsay kala jantotoodo innde Joomiraado on dandoyte.»^d

22 Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Ko onon yo *Isra'iilayankeebe, heditee dñi kongudi an! Oo gorko wi'eteedo Iisaa, oo jeyaado Naasirata, on mo Allaahu on ßanginiri yeeso mon kaawakeeji moyyi e kuude e maandeeji, kon ko Alla warri e makko e hakkunde mon, wano andirdon non tigi,

23 ðun ko on wadaado e joge tippude e eßboore Alla nden e gandal makko adiingal ngal kanko Alla, warirdon mo wattugol mo e juude heeferbe ßen, ßen wariri mo fempugol wenga.

24 Allaahu on immintinii mo, o sortii mo e nder ndin muuseendi mayde, ko fii hari gasataa ka nguli mayde kin jogoo mo ton.

25 Ko fii hari Daawuuda wi'irii nii fii makko, woo:

«Mi yi'ay Joomiraado on saa'i woo yeeso an,
ko fii hari himo ka sengo ßaamo an
fii wota mi diwnu.

26 Ko ðun wadi si ßernde an nden no heewi weltaare,
ðengal an ngal no e nder welo-welo,
hay ßandu an ndun fowtoto e nder tanyinaare.

27 Ko fii a accoytaa wonkii an kin ka wonunde maybe,
awa kadi a jabataa *Seniido maa on laatoo joldo.

28 A andinii lan laawi ngurndan ðin,
a hebbinay lan weltaare yeeso maa.»^e

29 Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Musibbe, newnanee lan mi yewta on no laabiri fii Daawuuda oo baabiraawo meeden, on maynoodo surraa, mo tawata yenaande mun no woodaa haa jooni hakkunde men.

30 Nde tawnoo ko o annabaajo, himo andi kadi wonde Allaahu on woondanii mo woondoore wonde o jodðinay godfo e jurriya makko on ka jullere laamu makko.

31 O *hiitino fii immintinegol *Almasiihu on, on mo accoytaake ka wonunde maybe ßen, ðun ko on mo ßandu mun laatoytaako jolayndu.

32 Iisaa on non, Allaahu on immintinii mo, men fow ko men seedee ðun.

33 Alla ßantirii mo ka sengo mun ßaamo, o hendike e juude Baabaajo on ko fodanoo kon, ðun ko Ruuhu Seniido on, kanko kadi o tippinii ðun, wano wondon yiirude nii, e no wondon nanirde nii.

34 Fii kala Daawuuda yahaali ka kammu, kono kanko tigi o wi'i:

«Joomiraado on daalanii Joomi an on:
Joodor ka sengo an ßaamo,

35 haa mi wada aybe maa ßen ka ley teppe maa.»^f

36 Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Awa yo *bolondaaji Isra'iila ðin fow andu e nder pellital wonde Allaahu on wadii Iisaa, oo mo fempunodon, Almasiihu e Joomi.»

Fii Moftal Aranal ngal

37 Bay ße nanii ðun, ðun naati e ßerde maßbe ðen. Onsay ße wi'i Petruusu e ßeya sahaabaabe: «Musibbe, ko hondun men haani waduðe?»

38 Petruusu wi'i ße: «Tuubee, mo kala e mon kadi *lootoo maande kisiyee e innde Iisaa Almasiihu on, fii yaafuyee junuubaaji mon ðin. Onsay on heßay dokkal Ruuhu Seniido on.

39 Ko fii fodaari ndin ko fii mon e fii bißbe mon ßen e fii kala wodðitiido, ðun ko kala ßen ße Alla Joomiraado men on noddoyta.»

40 Awa ko kongudi duuðuði goo kadi o seeditorani ße, e himo waajotonoo ße kadi, wi'a: «Dandee hoore mon e nguu jamaanu boyliingu.»

41 Ben jabuße kongol makko ngol, lootaa maande kisiyee. Nden ßande ko wa guluuje tato yimbe ßeyditi e maßbe.

42 Onsay ße duumii e janndeeji ßen sahaabaabe, e mottondirgol fii jokkere endan e ßaamidugol e toragol Alla.

43 Naalaw heßi mo kala e maßbe. Tawi sahaabaabe ßen no wadaaynoo kaawakeeji moyyi e maandeeji heewuði.

44 Onsay gomðinnooße ßen fow wontidi, ße hawti piiji ðin fow.

45 Be yeeyi keyeeji maßbe ðin e ko wonani ße kon, ße senditi ðun hakkunde maßbe, mo kala e ko hatonjini kon.

46 Tawi ßande woo e nder wakkilaare maßbe e nanondiral hiße wontidi, hiße ka *juulirde mawnde, awa kadi ße ßaamidayno ka nder cuuði, ße ßaamida e nder welo-welo e ßernde laabunde,

⁴⁷ be manta Alla, be hebayno kadi sulfu jamaa on fow. Joomiraado on kadi no beydiraynoo *moftal maŕbe ngal jande woo ben wonaafe dandeede.

3

Fii no Jukkunnaajo Nawndiraa ka Dambugal Juulirde Mawnde

¹ Nande goo, tawi Petruusu e Yuuhanna no yahude ka *juulirde mawnde ka waqutu juuleteedo e saa'i sappoo e jowabo on.

² Dun hawrondiri aaden jibindinaado e boofoyaagal no addeede joddiinee ka dambugal juulirde mawnde wi'eteengal Dambugal Fotungal, fii toragol naatoofe ben ka juulirde, wano woowirannoo mo non kanko jukkunnaajo on jande woo.

³ No o yiirunoo Petruusu e Yuuhanna no e fii naatugol, o torii yo be okkor mo.

⁴ Kono Petruusu e Yuuhanna tenyini mo, be wi'i: «Ndaarii men!»

⁵ Kanko kadi o tenyini be, himo tanyininoo hebirgol be godfun.

⁶ Kono Petruusu wi'i mo: «Mi maraa kaalisi maa kanje, kono non mi okkorte ko mi jogii kon. Immo, waawaa yahude e innde Iisaa Almasiihu on, oo jeyaado Naasirata!»

⁷ Onsay kanko Petruusu o jogori mo jungo makko jaamo ngon, o immini. Tun koyfe on den e kolbule mun den sattiti.

⁸ O hawtii kisan, o nangani yaadu, o naatidi e maŕbe ka juulirde mawnde e hoore himo yaha hoccoo, manta Alla.

⁹ Jamaa on fow yi'i himo yaha manta Alla.

¹⁰ Bay be anditii wonde ko kanko joodotonoo toroo ka dambugal juulirde mawnde wi'eteengal Fotungal, be njaldi fun, be haawii fii kon ko o wafanaa.

Fii Waaju Petruusu Dimmu ngun

¹¹ Kono tawi on jukkunnaajo alaa seedude e Petruusu e Yuuhanna. Jamaa on fow dogiri ka be woniri ton, fun ko ka tungarru wi'eteendu *Tungarru Sulaymaana, e hoore hibe njaldi.

¹² Bay Petruusu yi'i fun, o wi'i jamaa on: «Ko onon yo *Isra'ililayankeefe, ko fii hondun njaldandon fii fun? E ko fii hondun ndaarirton men nii, wa si ko doole amen maa dewal amen men imminiri oo neddo, o waawi yahude?»

¹³ Awa kadi on Alla Ibraahiima e Issaaga e Yaaquuba, fun ko on Alla baabiraafe men ben, o mawniniino on Jiyaado makko, fun ko Iisaa, on mo hendinnodon Pilaatu lando on, yeddudon, fun ko on mo o aadiino accitugol.

¹⁴ Kono onon yeddudon on *Seniido Feewudo, toridon sulfu fii yo on accitane warnoodo yimbe goo,

¹⁵ wardon on wondo dayyere ngurndan dan. Kono Allaahu on immintinii mo e hakkunde maybe ben. Ko men seedee fun.

¹⁶ Ko tippude e gomdingol innde makko nden kanko Iisaa, wafi si oo neddo sattiti. Ko e immorde e innde Iisaa nden e gomdingol e mayre on wafi si oo neddo yedfaa cellal timmungal yeeso mon on fow.

¹⁷ «Jooni non yo musibbe, mido andi, onon e hooreefe mon ben, ko angal andude warrunodon fun.

¹⁸ Kono ko non Allaahu on laatiniri kon ko o longinnoo annabaafe ben fow ko adii fun, fun ko wonde *Almasiihu makko on no haanunoo tampude.

¹⁹ Jooni non, tuubee, ruttodon fii yo junuubaaaji mon din monte,

²⁰ fii no Joomiraado on yedira on saa'iiji fowtere immorde e makko, e fii no o additirana on on Almasiihu mo fodanodon, fun ko Iisaa.

²¹ Himo haani wonude ka kammu ton haa tuma Allaahu on heydintini ko o daalirnoo annabaafe makko laabube ben kon fow gila law.

²² Muusaa wi'uno: «Alla Joomiraado mon on yaltinanoyay on annabaajo wa'udo wa an min e hakkunde musibbe mon ben. Ko yo on hedoyo kala ko o wi'oyi on.

²³ Kono kala on mo hedoyaaki on annabaajo, o suutete e hakkunde jamaa on.»

²⁴ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Annabaafe *hiitinooŕe ben fow, gila e Samu'iila haa e hikkiibe e makko ben, hari hiitinoke fii dee palaade doo.

²⁵ Ko onon woni sibbe annabaafe ben e *ahadi ndi Allaahu on yettannoo baabiraafe men ben, ka o daalannoo Ibraahiima wonde: «Beynguureeji aduna on fow barkinte sabu jurriya maa on.»

²⁶ Ko fii mon onon taho Allaahu on addirnoo oo Jiyaado makko, mo o immintini e hakkunde maybe ben, fii ko barkinira on, sendugol mo kala e mon e wafugol ko boni.»

4

Fii no Petruusu e Yuuhanna Addiraa yeeso Mawbe ben

¹ Wa fewndo ko Petruusu e Yuuhanna yewtata d'un jamaa on, *yottinoobe sadaka ben e hooreejo aynoobe *juulirde mawnde nden e *Sadduusiyaabe ben ari.

² Ko fii hari be haabii ko ben woni waajaade jamaa on kon e ko ben woni banginde kon wonde ko e Iisaa ummutal maybe ben woni.

³ Be fawi be juude. Bay hari niββii, be soki be haa bimbi nden jande.

⁴ Kono buy e nanuooβe d'in kongudfi maββe gomd'ini, adadu ben yimbe gomd'inbe ko wa be guluuje njowo.

⁵ Bimbi nden jande yeesoobe Yahuudiyankeefe ben e mawbe maββe ben e jannooβe fii Sariya ben mottondiri Yerusalaam,

⁶ wondude e Hannaana, d'un ko yottinoowo mawdo sadaka on, e Qayaafa e Yaayaa e Iskandar, e βeya jeyaaβe e gorol yottinoowo mawdo sadaka on.

⁷ Be addi Petruusu e Yuuhanna hakkunde maββe, be landii be, be wi'i: «Hara ko mbawdi hondi maa innde honde wadirdon d'un?»

⁸ Onsay Petruusu heewudo *Ruuhu Seniido on wi'i be: «Ko onon yo yeesoobe jamaa e mawbe,

⁹ bay hande meden landiteede fii moyyere nde men wadani aaden jukkunnaajo, e noone no o ndikkiniraa,

¹⁰ awa andee fota, jamaa *Isra'ila on fow kadi anda, ko e innde Iisaa Almasiihu on, oo jeyaafo Naasirata, d'un ko on mo fempunodon, Alla immintini mo e hakkunde maybe ben, ko sabu on oo nedfo selliniraa, o darii yeeso mon doo.

¹¹ Ko Iisaa on woni: «Hayre nde onon mahoobe ben hawkunodon nden wontii hittunde ka sobbundu.»^h

¹² Ko fii kisiyee hebortaa godfo goo si wonaa Iisaa Almasiihu on, sabu hay gooto okkaaka innde goo ka ley kammu doo, nde waaweten dadirde sabu mun si wonaa nde makko nden.»

¹³ Bay be yi'i pellital Petruusu e Yuuhanna ngal, d'un njaldini be. Be ndaari be tawi bee ko be yinkoy koy jangaa, be anditiri be ko be wondaynoo e Iisaa kon.

¹⁴ Nde tawnoo jawndaado on no darii takko maββe, be tawi alaa fus ko be jaaboo.

¹⁵ Be yamiri yo ben yaltine, be accana be mbatirdu ndun. Onsay be diisondiri hakkunde maββe, be wi'i:

¹⁶ «Ko hondun wadeten bee? Ko fii no henani kala hodufdo Yerusalaam wonde bee wadii kaawake moyyo tiidufdo, en waawataa-le yeddude d'un.

¹⁷ Jooni non, fii wota d'un lollu βuri nii e hakkunde jamaa on, haden be, sattinanen be wota be wowlan hay gooto nden innde hande kadi.»

¹⁸ Onsay be nulitani Petruusu e Yuuhanna, be tojani be few waajagol maa janna e innde Iisaa.

¹⁹ Kono Petruusu e Yuuhanna jaabii be, wi'i: «Hara no feewi yeeso Alla ka men doftoo on, men acca Alla?

²⁰ Naawanee hoore mon d'undon, ko fii men waawataa ronkude wowlude ko men yi'irnoo gite amen d'en kon e ko men nanirnoo noppi amen d'in kon.»

²¹ Be βeydi be sattinande fii d'un, kono bay be hebaali feere no be donkinira be, sabu ko jamaa on fow wonnoo mawwande Alla fii kon ko wadi don, be acciti be.

²² Tawi on nedfo sellinaado, mo kaawake moyyo on wadaa e hoore mun, βurnii duubi cappande nay.

Fii no Gomd'inbe ben Torori Alla

²³ Bay Petruusu e Yuuhanna accitaama, be yaari ka dimmoobe maββe ben, be fillitanii ben kala ko hooreefe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben wi'i be kon.

²⁴ Bay ben nanii ko be wi'i kon, be hawtiti, be ewnii Alla, be wi'i: «Ko an yo Joomiraado Tagudo leydi e kammu e baharu e kala ko woni e mun,

²⁵ ko an daalirnoo Ruuhu Seniido on, longindaa oo jiyaado maa, d'un ko Daawuuda oo baabiraawo amen d'undoo:

«Ko fii hondun leyyi d'in monondiranta,
e ko hondun jamaaji d'in joganii d'ii miijooji mehi?»

²⁶ Lambe aduna on no dartodi,
hikkondirbe e maββe ben no wontidi,

dartii Joomiraado on e *Almasiihu makko on.»ⁱ

27 «Awa yaa an Alla, ka haqiiqa, e nder ndee saare doo, oo wi'eteedo *Heroodu e oo wi'eteedo Pilaatu Pontii, be wontiduno e be wonaa Yahuudiyanke ben, wondude e Isra'iilayankeefe ben, be dartii oo Kurkantoodo ma Seniido, dun ko Iisaa, on mo subidaa.

28 Be wadiri dun faale maa on e bawgal maa ngal, fii timmingol kodduruyee maa on.

29 Jooni non, yaa an Joomiraado, wattan yiili fii bee jokkuba men, newnanaa kadi jiyaafe maa ben fejjnirngol daaluyeeji maa din pellital timmungal.

30 Fontu sookewo maa ngon fii no jawndule e maandeeji e kaawakeeji moyyi wadira e inne Kurkantoodo ma Seniido on, dun ko Iisaa.»

³¹ Bay be gaynii toraade, nokkuure nde be wonnoo e mun nden dimbii, be fow be heewi Ruuhu Seniido on, be woni e fejjnirngol daaluyee Alla on pellital.

Fii Moftal Gomdinbe ben

³² Gomdinbe ben fow wonti bernde wootere e miijo wooto, tawi hay gooto e maŋbe wi'ataa ko jeyi kon ko halal mun, tawi ko be kafu e fow.

³³ Tawi *sahaabaabe ben no seeditora bawgal tiifungal fii ummutal Iisaa Joomi on, moyyere tiidunde kadi woni e hoore maŋbe be fow.

³⁴ Tawi baaso alaa hakkunde maŋbe, ko fii kala marnoodo ngesa maa suudu yeeyitayno dun, adda coggu ko yeeyi kon,

³⁵ watta e juude sahaabaabe ben. Dun senditee, mo kala hendoo ko handi kon.

³⁶ Yuusufu kadi, dun ko on mo sahaabaabe ben jammi Barnabaasi (ko woni firo dun ko «wakkilinoowo»), on ko *Lewiyankeejo mo Siipuru,

³⁷ o yeeyi ngesa himo marnoo, o addi mbuudi din, o watti e juude sahaabaabe ben.

5

Fii ko Hebi Hanaaniya e Safirata kon

¹ Onsay gorko goo kadi wi'eteedo Hanaaniya e beyngu mun Safirata yeeyi ngesa hibe marnoo.

² E nder haldigal makko e beyngu makko, o mari feccere coggu ko yeeyaa kon, o yetti ndeya feccere o watti e juude *sahaabaabe ben.

³ Onsay Petruusu wi'i mo: «Hanaaniya, ko honno Ibuliisa naatiri ka bernde maa haa ka fenanaa *Ruuhu Seniido on, maraa feccere coggu ngesa mban.

⁴ Ado a yeeyude mba, wonaa an jeyunoo mba? E bay a yeeyii mba, wonaa an jeyunoo coggu mabba on? Ko fii hondun non wadandaa ka bernde maa sifa ngal kuugal? Awa hinaa yimbe ben fenandaa, kono ko Alla.»

⁵ Nde Hanaaniya nanirnoo din kongudi, o yani, o maayi. Tun kulol njanol hebi ben hedfinoobe don fow.

⁶ Onsay sukaabe ben immii wadi kasanng e makko, be nabi mo, be surroyi.

⁷ Bawto dun, bay wa saa'iiji tati feyyii, beyngu makko ari e hoore o andaali kon ko wadi.

⁸ Onsay Petruusu wi'i mo kanko debbo on: «Yeeto lan si tawii ko nguu coggu doo yeeyudon ngesa mban.»

Debbo on jaabii mo, wi'i: «Eyyo, ko nguu coggu doo.»

⁹ Petruusu wi'i mo fahin: «Ko fii hondun haldandon ndarndagol Ruuhu Joomiraado on? Awa e hino surroybe moodi maa ben ka dambugal daa. Be nabete an kadi.»

¹⁰ Don kisan o yani e ley koyde Petruusu, o maayi. Wa ko sukaabe ben naatata, be tawi kanko debbo on kadi o maayii. Be nabi mo, be surroyi takko moodi makko.

¹¹ Kulol moolanaangol kadi hebi *moftal ngal fow e kala nanunooŋbe fii dun.

Fii Kaawakeeji Moyyi di Sahaabaabe ben Wadi

¹² Tawi sahaabaabe ben no wadude maandeeji e kaawakeeji moyyi duudufi hakkunde jamaa on. Hari kambe gomdinbe ben fow hibe mottondiri e nder nanondiral maŋbe ka *Tungarru Sulaymaana.

¹³ Tawi jamaa on no mantude be fota, kono hay gooto e maŋbe suusataano be badaade.

¹⁴ Tawi pande woo wonbe gomdinde Joomi on no beydaade fota, hara ko worbe e rewbe.

¹⁵ Awa kadi nawnuŋbe no addetenoo ka sera ballaŋe, wallinee e buutuujii maa e gate, fii nde Petruusu no feyya, hay si ko yo dowdi makko ndin hawru e godfo e maŋbe.

¹⁶ Lappi lappi yimbe no wuggotonoo iwa e feya ca'e heedude e Yerusalaam, be addora nawnuŋbe ben e be jinna tampini, ben fow sellinaa.

Fii no Sahaabaabe ben Naawiraa

17 Onsay *yottinoowo mawdo sadaka on e kala wondunoobe e makko, d'un ko ndee fedde bee *Sadduusiyaabe, be hawtodi e nawliigu timmungu.

18 Be fawi sahaabaabe ben juude, be soki be.

19 Kono e nder on jemma, malaa'ikaajo Joomiraado on udditi baafe kaso ngon, o yaltini be, o wi'i be:

20 «Yahee wonoyon ka *juulirde mawnde, feppinanon jamaa on kala kongudi fii dan nurgundan kesan.»

21 Bay be nanii d'un, no weetirnoo, be naatoyi ka juulirde mawnde be woni e waajagol.

Onsay yottinoowo mawdo sadaka on e wondiɓbe mun ben hewti, be nodditi dental fewjoobe ben, e dental mawbe *Banii-Isra'iila'en ben fow, be immiini ko yahana sahaabaabe ben ka kaso.

22 Bay ben suufaabe hewtii, laatii be tawaali beya ka kaso. Be yiltitii be hunitii be, be wi'i:

23 «Men yahuno, men tawi kaso ngon no sokiraa no holnori, ayninaabe dame den kadi mo bee e ka woni. Kono bay men udditii, men tawaali hay gooto nder ton!»

24 Nde hooreejo aynooɓe juulirde nden e hooreeɓe yottinoobe sadaka ben nanirnoo d'in kongudi, be jibii fii ben e ko honno fii d'un sakkitoroyta.

25 Tun goddo ari, wi'i be: «E hino yimbe be sokunodfon ka kaso ben ka waajotoo jamaa on ka juulirde mawnde too!»

26 Onsay hooreejo aynooɓe ben e suufaabe mun ben yahani be, addi e baawo doolugol be, sabu hiɓe hulunoo wota jamaa on fidir be kaaye.

27 Bay be addii be, be darni be yeeso dental fewjoobe ben. Onsay yottinoowo mawdo sadaka on landori be nii, wi'i:

28 «Hid'on andi hari men hadiino on few waajorgol ndee innde! Jooni non e hino on lannii lollinde waajuuji mon d'in Yerusalaam. E hoore d'un hid'on faalaa fawude kii wonkii oo neddo e hoore amen!»

29 Onsay Petruusu e sahaabaabe ben jaabii be, wi'i: «Ko Alla doftetee edii yimbe ben.

30 On Alla baabiraabe men ben immintinii Iisaa, on mo warirdon fempugol e leggal, wenga.

31 Allaahu on bantirii mo ka sengo mun jaamo, wadii mo Ardotoodo e Dandoowo fii okkugol *Isra'iila'en feere no be tuubira e no be yaaforanee junuubaaji.

32 Menen e Ruuhu Seniido mo Allaahu on yedi ben doftiiɓe mo, ko men seedee d'un.»

33 Bay ben nanii ko ben sahaabaabe wi'i kon, be hiɓɓii haa be faalaa be warude.

34 Kono Fariisiyaajo jannoowo fii Sariya on, wi'eteedo Gamaliyiila, mo jamaa on fow hoolii, hawtii ka nder dental, yamiri yo ben sahaabaabe yaltine ton taho.

35 Onsay o wi'i: «Ko onon yo Isra'iilayankeeɓe, wattanee yiila e ko miijidon wadugol bee kon.

36 Ko fii hid'on andi neebaali ko Teyodaasu, waditiido ko tedduɗo, immii, mo wa yimbe teemedde nayo iwtirnoo baawo mun. Kanko Teyodaasu o waraa, doftinoobe mo ben fow lancaa. E hoore d'un hay huunde nantaaka.

37 Bay feyyii e on, wi'eteedo Yudaasi, jeyaado Jaliilu, immii ka fewndo windito. O d'abbi yimbe ko iwtira baawo makko, on kadi mulaa, doftinoobe mo ben fow kadi saakitaa.

38 Jooni min mi wi'ay on, tertee bee yimbe, acciton be, be yaha. Si tawii dee eɓbooje maa dee kuude ko e neddanke'en iwi, de bonoyay.

39 Si tawii non ko e Alla iwri, haray on waawataa de bonnude. Reenee fii wota on wonu habidoobe e Alla!»

40 Be fow be iwtiri e baawo ko o wi'i kon. Onsay be nodditi sahaabaabe ben, be focci be, be hadi be wowlugol innde Iisaa, be acciti be.

41 Kambe kadi be yalti ka hakkunde dental e hoore hiɓe weltii ko tawi kon hiɓe foddi e aybineede fii innde Iisaa nden.

42 Tawi be haabataano waajagol janna ka juulirde mawnde e ka cuudi fii Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu on.

6

Fii no Taalibaabe ben Tod'ornoo Yeesooɓe ko Wallitoo be

1 Nde tawnoo taalibaabe ben no beydaade tun e den balde don, Yahuudiyankeeɓe wowloobe haala Gereeki wonbe hakkunde maɓbe ben woni e nurrjurtugol beya Yahuudiyankeeɓe, sabu ko be welsindii wad'angol keynguube maɓbe ben ko ben handi pande woo kon.

² Onsay *sahaabaafe ben sappoo e dido nodditi taalibaabe ben no be fotata fodde, be wi'i ben: «Haanaa ka acciten daaluyee Alla on fii sendugol naameteeji tun.

³ Ko dun wadi, yo musibbe, subee hakkunde mon yimbe njeedifo, hara ko holniibe, heewuBe Ruuhu Allaahu on e faamu, ko halfinen dee golle.

⁴ Dun, menen men duumoto e toragol e kurkanagol daaluyee on.»

⁵ Din kongudi weli be no be fotata fodde. Onsay be subii oo wi'eteedo Astefaana, on ko nedfo heewudo gomdinal e *Ruuhu Seniifo on, e Filiipu e Porokoor e Nikanuura e Timuuna e Parmeena e Nikolaasi mo ka wi'etee don Antiyoosi-Sirii, on ko naatunoodo e diina Yahuudiyanke.

⁶ Onsay be weebitani be sahaabaafe ben, ben *fawi juude mun den e hoore maBbe, du'anii be.

⁷ Tawi daaluyee Alla on no layude tun, adadu taalibaabe ben no beydaade fota e nder Yerusalem. E hoore dun jamaa *yottinoobe sadaka duududo no doftaade gomdinal ngal.

Fii no Astefaana Nangiraa

⁸ Tawi Astefaana, on heewudo sulfu e bawde, no wafaynoo kaawakeeji moyyi mawdi e maandeeji e hakkunde jamaa on.

⁹ Onsay woBbe be Sirenii e be Aleksandiri e be be Silisii e be *Aazii, wonnoobe ka juulirde wi'eteende juulirde Rindinaabe, be woni e yeddondirgol e Astefaana.

¹⁰ Kono tawi be alaa kutu dartagol faamu makko ngun e kongudi di Ruuhu Allaahu on longinaynoo mo din.

¹¹ Onsay be yeeni woBbe yo wi'u: «Men nanirii mo kongudi hoynudi Muusaa e Alla!»

¹² Ko nii be yuuniri jamaa on e mawbe ben e jannoobe fii Sariya on, ben ari nangiri Astefaana doole, be nabi mo ka dental fewjoobe ben.

¹³ Tawi hiBe ebBi woBbe ko seeditoo fenaande, ben wi'i: «Oo nedfo no jokki aybingol nokkuure hormorde nden e Sariya on.

¹⁴ Ko fii men nanii himo wi'a wonde, Iisaa, oo jeyaado Naasirata, lancay ndee nokkuure, o wayla kadi naamuuji di Muusaa wafani en din.»

¹⁵ Onsay ben wonnoobe ka dental don ndaari mo kanko Astefaana, tawi yeeso makko ngon wa'itii wa yeeso malaa'ikaajo.

7

Fii Yewtere Astefaana nden

¹ Onsay *yottinoowo mawdo sadaka on landii mo, wi'i: «Hara dun ko non woniri?»

² Astefaana jaabii, wi'i: «Ko onon yo musibbe an e baabiraaBe an, heditee! Alla Jom Mangural on feepanno Ibraahiima ben men fewndo ko o wonnoo Mesopotamii, dun ko ado o hodoyde Haraana.

³ O daalanno mo, o wi'i: «Yaltu ka leydi maa e ka bolondaa maa, yahaa haa e leydi ndi mi holloyte.»

⁴ Kanko Astefaana o wi'i kadi: «Onsay o yalti e ndin leydi ben KaldiyankeeBe, o hodoyi Haraana. Bay ben makko faatike, Allaahu on addi mo kanko Ibraahiima haa e ndii leydi ndi wondon e mun jooni.

⁵ E hoore dun o yedaali mo ndondi woo e ndii leydi, hay non yeru ka o tippa koyngal. Kono o fodi mo okkugol mo ndi, ndi wona halal makko kanko e jurriya makko aroyoowo baawo makko on. Wa fewndo ko Alla daalani mo dun, hari o maraa bidfo.

⁶ Allaahu on daalani mo kadi wondema jurriya makko on aroyay nde daakoyii e leydi jananiri, wonbe e ndin leydi kurkoya be, tampina e nder duubi teemedde nay.

⁷ Kono o daalani mo kadi, o wi'i: «Ko min jaawata on jamaa kurkoyfo be. Bawto dun, be yaltoya ton, be rowoyammi e ndee nokkuure doo.»^k

⁸ E hoore dun Allaahu on yettodi e makko *ahadi ndi maande mun woni *sunninegol. Ko e nder dun Ibraahiima dani Issaaqa, o sunnini mo ka jalaande jeetabere. Issaaqa wadiri non Yaaquuba, Yaaquuba kadi wadiri non e maamiraaBe men ben, dun ko biBbe makko ben sappoo e dido.

⁹ «Ben maamiraaBe men nawli Yuusufu, be yeeyi mo fii nabegol *Misira.

¹⁰ Kono tawi Alla no wondi e makko, o sorti mo e nder din tampereji makko fow, Alla okki mo sulfu e faamu yeeso Fir'awna. On lando Misira wadi mo ardotoodo leydi Misira ndin, e ka galle makko kanko lando on.

¹¹ Bawto dun, heege wadi e nder leydi Misira ndin fow haa hewtoyi *Kanaana, tampere nden tiidi, tawi ben maamiraaBe men alaa hebude ko jaama.

¹² Yaaquuba nani wonde naametee no woodi Misira. Ka laawol aranol, o immini faybe makko ben, d'un ko maamiraafe men ben.

¹³ Ka laawol d'immol, Yuusufu andintinii ben-gootoobe mun ben, ko onsay Fir'awna andi iwdi Yuusufu ndin.

¹⁴ Onsay Yuusufu immini ko yahana ben makko Yaaquuba e beynguure mun nden fow, tawi ben no yonunoo cappande njeedfido e njowo.

¹⁵ Kanko Yaaquuba o yahi Misira. Ko d'on kanko e ben maamiraafe men be faatii.

¹⁶ Be na'baa Sakiima, be wattinoyaa ka berde de Ibraahiima ittunoo kaalisi soodi Sakiima d'on e juude bibbe Hamuura ben.

¹⁷ «Nde tawnoo saa'i on badike ka Allaahu on hunna ko o fodunoo Ibraahiima kon, tawi jamaa makko wondo Misira on, no burtude tun duudude,

¹⁸ haa nde godfo mo andaano Yuusufu laamii Misira.

¹⁹ On lando dayni lejol men ngol, o tampini maamiraafe men ben haa o hawkini be bibbe ma'bbe ben fii wota ben wuuru.

²⁰ Ko fewndo on saa'i d'on Muusaa jibinaa, tawi himo labaa yeeso Alla. O muyninaa lebbi tati ka galle ben makko.

²¹ Bay o accaama ka yaasi, jiwo Fir'awna on hocci mo, ne'iri mo wa bidfo mun.

²² Onsay Muusaa jannaa gande Misirayankoo'be ben fow, o woni tiida-kongudi e kuude.

²³ «Bay wonii o timminii duubi cappande nay, o mii'iji e bernde makko fii yewtoyagol musibbe makko ben, d'un ko *Bani-Isra'iila'en.

²⁴ O yi'i godfo e ben musibbe makko no tampinee. O ari dandugol mo, o yottanii mo, o wari Misirayankoojo on.

²⁵ Tawi himo sikka musibbe makko ben faamay wonde Allaahu on yedii be kisiyee tippude e sookeeje makko den, kono kambe be faamaali d'un.

²⁶ Bimbi nden jande, o yaltiti e hakkunde wofbe e ben musibbe makko ka piirata, o woni e moyyintingol hakkunde ma'bbe, o wi'i be: «Ko onon woni musibbe, ko fii hondun mo kala e mon no tampina oya?»

²⁷ «Kono wonnoodo tampinde jokondo mun on wiggii Muusaa, wi'i: «Ko hombo wadu-maa lando e paawoowo e hoore amen?»

²⁸ Kaa a faalaa lan warude, wano warirdaa Misirayankoojo on non hanki?»

²⁹ Sabu ngol kongol, Muusaa dogi, yahi daakoyii e ndii leydi wi'eteendi Midiyaani, o dapi d'on bibbe dido.

³⁰ «Duubi cappande nay bawto d'un, malaa'ikaajo feepani mo e loyngol yiite ka pitahun woni sumude ka wulaa fello *Sinaayi.

³¹ Bay o yi'ii d'un, kanko Muusaa o njaldi fii kon ko o yi'i. Nde tawnoo himo badaade fii tenyingol, o nani Joomiraado on no wi'a:

³² «Ko min woni Alla Joomiraado baabiraafe maa ben, Alla Ibraahiima e Issaqa e Yaaquuba.» Onsay Muusaa diwni, tawi suusataa ndaarirde ton.

³³ «Joomiraado on daalani mo kadi, wi'i: «Solu pade maa den, ko fii ndee nokkuure nde wonda e mun ko nokkuure hormorde.»

³⁴ O daalani mo kadi, o wi'i: «Mi yi'ii tampere jamaa maa wondo Misira on, mi nanii woytaango ma'bbe ngon, mi jippike fii jatingol be.» O daalani mo kanko Muusaa, o wi'i: «Mid'o imminde ma Misira.»

³⁵ Kanko Astefaana o wi'i kadi: «Ko Muusaa on mo be hayfinnoo be wi'i: «ko hombo wadu-maa lando maa paawoowo?», ko on Alla immini tippude e ballal malaa'ikaajo feepannoo' mo ka pitahun on fii wonugol lando e sottoowo.

³⁶ Ko on yaltini be e hoore wadugol kaawakeeji e maandeeji e nder leydi Misira, haa nabani ka *Baharu Bodeejo e ka wulaa e nder duubi cappande nay.

³⁷ Ko Muusaa wi'unoo Bani-Isra'iila'en wonde: «Alla yaltinanoyay on annabaajo wa'ud'o wa an min e hakkunde musibbe mon ben.»^m

³⁸ Fewndo ko jamaa on mottondirnoo ka wulaa, ko kanko wondunoo e malaa'ikaajo yewtaynoodo mo on ka fello Sinaayi, wondude kadi e maamiraafe men ben. Ko kanko kadi Alla yed'i daaluyeeji ngurndan d'in fii hewingol en di.

³⁹ Kono tawi maamiraafe men ben faalaaka mo doftaade, be bugitii mo, tawi berde ma'bbe ko Misira fewti.

⁴⁰ Be wi'i *Haaruuna: «Moyyinan men allaaji ko ardoo men. Ko fii men andaa ko hebi Muusaa oo yaltindo men leydi Misira.»

⁴¹ E nder den balde d'on be moyyini nandolla ga'un nagge, be addani ndun nandollaru sadaka, be weltori kon ko be moyyiniri juude ma'bbe.

⁴² Onsay Allaahu on hucchi be, o accidi be e rewugol koode den ka kammu, wano windori non ka deftere annabaabe ben, ka o daali don:

«Ko onon yo bolondaa *Isra'iila,
fewndo hirsaynodon wadon sadakaaji ka wulaa
e nder duubi cappande nay,
hara ko min wad'anaynodon don?»

⁴³ Kono bay on rewii oo allaajo wi'eteedo Muluuka,
on rewii kadi ndee hoodere oo allaajo mon wi'eteedo Ronfa,
din nandollaaji di moyyindon fii ko rewon,
min kadi mi bugoto on toonin *Baabiila.»¹

⁴⁴ «Tawi maamiraabe men ben no wondi e *rewirdu ndu seeditoore nden woni e mun ndun ka wulaa ton, wano yewtidaynoodo e Muusaa on yamirirnoo mo yo ndu moyyiniire non, e sifa no o hollirnoo mo non kadi.

⁴⁵ Bay maamiraabe men hikkiibe e bendon ben yettiti ndu, be yaadi e mayru, tippude e yamiroore Yaasuwa, e ndii leydi dii leyyi di Alla bugitinoo yeeso maabe, ndu lutti don haa hewti e Daawuuda,

⁴⁶ on mo Allaahu on yedi sulfu, o torii ka o darnana Alla Yaaquuba on suudu,

⁴⁷ kono ko Sulaymaana wonnoo ko darnani mo suudu.

⁴⁸ E hin-le Jom Bural on hodataa e ko goddo mahiri juude, wano annabaajo on holliri non wonde, Alla daali:

⁴⁹ «Ko kammu ngun woni jullere laamu an nden,
leydi ndin wonanimmi ka mi tippa.»

Joomiraado on daaluno:

«Ko suudu hondu darnanton mi,
maa ko nokkuure honde wonantammi fowtorde?»

⁵⁰ E hara hinaa bawgal an mi warri don fow?»¹

⁵¹ «Ko onon yo yimbe yooraa-hooreebe, be berde mun e be noppi mun uddi, onon non ko on dartotoobe soono woo *Ruuhu Seniido on, wano baabiraabe mon ben dartoraynoo non!

⁵² E hara, ko hombo e annabaabe ben wonnoo mo baabiraabe mon ben fittinaano? Hay be warno ben adinoobe *hiitaade fii arugol Feewudo on, on mo janfidon wardon,

⁵³ dun ko onon be huutoraali Sariya mo malaa'ikaabe ben hewtinnoo on on!»

Fii Piyeede Astefaana

⁵⁴ Bay ben nanii don, berde maabe den sokii, be natindiri piye maabe den, monee makko kanko Astefaana.

⁵⁵ Kono kanko Astefaana o burti heewude Ruuhu Seniido on, o tiggiti ka kammu, o yi'i annoora Alla on, o yi'i kadi Iisaa no darii ka sengo naamo Alla.

⁵⁶ Kanko Astefaana, o wi'i: «Mi yi'i kammu ngun no udditii. E hino ka *Bii-Aaden on darii ka sengo naamo Alla!»

⁵⁷ Onsay be fow be uddi noppi, be sonki e makko, be wubbani mo.

⁵⁸ Be radii mo haa ka baawo saare, be wariri mo kaaye. Seedeefe ben acci concii mun din e ley koyde suka no wi'ee Saawulu.

⁵⁹ Wa fewndo ko be fidata mo kanko Astefaana kaaye, tawi himo tororde nii, wi'a: «Ko an yo Joomi an Iisaa, jabbo wonkii an kin!»

⁶⁰ Onsay o jiccii kadi, o ewnii ko tiidi, o wi'i: «Joomi, wota a faw oo junuubu e hoore bee!» No o gaynirnoo wowlude don, o timmi.

8

¹ Tawi Saawulu no wonani fii mayde Astefaana nden.

Fii no Saawulu cukkori Moftal ngal

Nden pande jokkere mawnde hebi dental gomdinbe wongal ngal Yerusalaam haa be fow be saakitii be yaari e ngal diiwal Yahuuda e Samariya, si wonaa *sahaabaabe ben.

² Onsay yimbe be dewal ben surri Astefaana, be fesi mo kadi fota.

³ Tawi Saawulu kanun ko lancaynoodo *moftal gomdinbe ben, ko fii himo naataynoo e cuudi fii wippitugol gomdinbe ben, worbe e rewbe, o feroo ka kaso.

⁴ Ko ben saakitanoobe yahaynoo nokkeeli fow waajoo fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Kibaaru Moyyo on Lolliri Samariya

⁵ Filiipu kadi yahi e saare jeyaande e diiwal *Samariya, o waajii don fii *Almasiihu on.

⁶ Bay jamaa on nanii ko Filiipu yewtata kon, be yi'ii kadi maandeeji dɔi o woni waɗude dɔn, be habɓitii e konguɗi dɔi o woni yewtude dɔn.

⁷ Sabu tawde jinnaaji no yaltaynoo e yimbe ɗuuduɓe be dɔi wonnoo e mun, e hoore hiɗi haaca ko tiɗi, awa kadi maaya-banduube buy e bofooɓe sellinaama.

⁸ Onsay welo-welo moolanaango waɗi e nden saare.

⁹ Kono tawi ado dɔn, gorko wi'eteɗo Sim'uunu no e nden saare, waɗaynooɗo mbilankaaku ɗaldina jamaa Samariiya on, waɗitiɗo ko tedduɗo.

¹⁰ Hari be fow, gila e tosooko on haa e ɓurɗo mawnude on, hiɓe habɓii e makko, hiɓe wi'a: «Oo ko bawgal Alla wi'eteengal Mawngal ngal!»

¹¹ Tawi hiɓe habɓinoo e makko sabu tawde gila neebii himo ɗaldiniraynoo be mbilankaakuuji makko.

¹² Kono bay be hoolike Filiipu on feɗɗinando be innde Iisaa Almasiihu on e Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun, onsay worɓe e rewɓe *lootaa maande kisiyee.

¹³ Sim'uunu kadi gomɗini. Bay o lootaa maande kisiyee, tawi o seedataa e Filiipu. O watti yi'ude maandeeji mawɗi e kaawakeeji moyyi ka waɗata, o ɗaldɔi fii dɔn.

¹⁴ Nde beɓe sahaabaabe wonɓe Yerusalaam nanirnoo wonde hoɗuɓe Samariiya ben jabii daaluyee Alla on, be imminani be Petruusu e Yuuhanna.

¹⁵ Ben ari ka maɓɓe, be toranii be fii yo be heɓu *Ruuhu Seniɗo on.

¹⁶ Ko fii hari Ruuhu Allaahu on jippaaki e hoore hay gooto e maɓɓe taho, hari ko maande kisiyee tun be lootaa e innde Iisaa Joomi on.

¹⁷ Onsay Petruusu e Yuuhanna *fawi juuɗe mun den e hoore maɓɓe, ben heɓi Ruuhu Seniɗo on.

¹⁸ Bay Sim'uunu ndaarii tawii ko nde sahaabaabe ben fawunoo juuɗe mun den e hoore maɓɓe si be okkaa Ruuhu Allaahu on, onsay o addani be mbuudɗi, o wi'i be:

¹⁹ «Yeɗee lan min kadi ngal bawgal, fii yo tawu kala mo mi fawi juuɗe an den e hoore mun heɓay Ruuhu Seniɗo on!»

²⁰ Kono Petruusu wi'i mo: «Yo kaalisiiji maa dɔn halkodu e maa, bay hiɗa sikka dokkal Alla ngal ko kaalisi heɓorta!»

²¹ Ko fii a alaa geɓal, a alaa ndondi e nder dɔn, bay ɓernde maa nden laabaa yeeso Alla.

²² Tuubu fii dɔii miijooji bonɗi wonɗi ka ɓernde maa, toroɗaa Joomiraado on no dɔi yaaforee si no gasa.

²³ Ko fii mi yi'ii hiɗa tumbii e nder hahhannde, hiɗa humonɗi e angal peewal.»

²⁴ Onsay Sim'uunu jaabii, wi'i: «Onon tigi toranee lan Joomiraado on fii kon ko wi'udon wota hewtan.»

²⁵ Bay ben ɗiɗo be sahaabaabe ben imminoo gaynii feɗɗinde daaluyee Joomiraado on e seeditanagol mo, be yilititii Yerusalaam. E nder yilititagol maɓɓe ton, be waajii fii Kibaaru Moyyo on e nder kooɗoli Samariyankeeɓe ɗuudufi.

Fii ko Waɗi kon hakkunde Filiipu e Nuunaado mo Ecopii on

²⁶ Malaa'ikaajo Joomiraado on feɗɗani Filiipu, wi'i mo: «Immo jokkaa laawol iwungol Yerusalaam yaari Gaaza, dɔn ko ngol ka sengo ley, jaarungol ngol ka wulaa.»

²⁷ Onsay o immii o yahi, o haccii gorko *nuunaado mo Ecopii toowa ndarndeejo e nder laamateeri ndi debbo wi'eteɗo Kandaas laamii e mun Ecopii. Tawi ko on gorko halfinaa ngaluuji on debbo fow, tawi on no arnoo Yerusalaam fii rewugol Alla.

²⁸ Ko on yilititotoo Ecopii, tawi himo joodii e hoore *giri-giriwal makko ngal pucci poofata, himo jangora deftere annabi Isaaya nden.

²⁹ Onsay Ruuhu Allaahu on yamiri Filiipu, wi'i: «Wuggo, hewtitooɗaa oo mo giri-giriwal.»

³⁰ Onsay Filiipu dogi. Bay o badike on mo Ecopii, o nani on no janga deftere annabi Isaaya nden. O landii mo, o wi'i: «Hara hiɗa faamude koo ko wonɗaa jangude?»

³¹ On gorko jaabii, wi'i: «Ko honno mi faamirta si godɗo sifanaaki lan?» Onsay o noddi Filiipu yo o yawu, o jooɗoo takko makko.

³² Tawi ko oo aaya ɗoo o wonnoo jangude:

«Himo ɗowiraa wa baalii hirsoyteengii,

hara o udditaali hunduko,

wa baalun mbobidankun tayoowo kun leefi.

³³ E nder ko o hayfinaa kon, be fanni mo goonga.

Hara non ko hombo fillitotoo fii jamaanu makko ngun?

Ko fii ngurndan makko ɗan tayaama ka hoore leydi.»^{1]}

³⁴ Bay kanko nuunaado on o gaynii jangude d'un, onsay o wi'i Filiipu: «Mi torike ma, andinan ko hombo oo annabaajo wowli fii mun, si ko kanko tigi maa si ko godfo goo?»
³⁵ Onsay Filiipu yetti haala kan, o fudforani mo on aaya mo o jangi, o feppinani mo Kibaaru Moyyo Iisaa on.

³⁶⁻³⁷ E nder yaadu maŋŋe ndun, be yi'oyi ka ndiyan woni. Onsay nuunaado on wi'i: «E hino ndiyan, ko hondun hadatammi *looteede maande kisiyee?»^P

³⁸ Onsay on nuunaado yamiri yo giri-giriwal ngal darne, o ukkodi e Filiipu ka ndiyan, on looti mo d'on maande kisiyee.

³⁹ Bay be yawii ka ndiyan, Ruuhu Joomiraado on jilii Filiipu, nuunaado on yiitaali mo hande kadi. O jokkiti laawol makko e hoore himo weltii.

⁴⁰ Filiipu kapun taw tun no Asduuda. Gila d'on o waajii fii Kibaaru Moyyo on e ca'e de o rewii e mun den fow haa o hewti Seezariiya.

9

Fii no Saawulu Gomdiniri

(Sah. 22.6-16, 26.12-18)

¹ Kono tawi Saawulu kapun no wadi ka wonkii mun kambirangol taalibaabe Joomi on mayde. Kanko Saawulu o yahi ka *yottinoowo mawdo sadaka on,

² o wi'i on yo o windu bataake haa e dee juulirde Yahuudiyankeefe wonde Damaasi, fii no o andira si tawii no woodi ton worbe maa rewbe jokkibe laawol Iisaa ngol, o yaha o habboya be, o adda Yerusalaam.

³ Bawto d'un, bay o yahii haa o badike Damaasi, tun nde wooteere ndaygu iwri ka kammu ari, hundi mo.

⁴ O yani kisan ka leydi, o nani hawa no wi'a mo: «Saawulu, Saawulu, ko fii hondun wonda mi cukkanaade?»

⁵ On jaabii, o wi'i: «Ko an hombo nii, yaa an Joomi an?»

Onsay kanko Joomi on o jaabii mo, o wi'i: «Ko min woni Iisaa on mo wonda cukkaade.

⁶ Immo naataa e ndee saare d'oo, ben yeetoto ma ko haanudaa wafude.»

⁷ Tawi ben be o yaadaynoo no darii mbobidi hakkee kulol. Hiibe nanaynoo kadi kan hawa, kono be alaa yi'ude hay gooto.

⁸ Onsay Saawulu immii ka leydi. Fii kala gite makko den no udditinoo, kono tawi o alaano yi'ude hay huunde. Be d'owiri mo juude makko den haa Damaasi.

⁹ O woniri non balde tati o yi'aali, e hoore d'un o naamaa, o yaraa.

¹⁰ Kono tawi taalibaajo no Damaasi d'on wi'eteedo Hanaaniya. Joomi on feppinani mo, wi'i: «Hanaaniya!»

O jaabii: «Naamu, yaa an Joomi!»

¹¹ Kanko Joomi on o wi'i mo: «Immo yahaa e ngal d'atal wi'eteengal Feewungal, landodaa fii oo wi'eteedo Saawulu mo Tarsiisu wonda ka galle Yahuuda, himo toraade d'on.

¹² E nder ko o torotoo kon, o feppinananaa, o yi'i godfo no wi'ee Hanaaniya, on no naata *fawa juude mun den e hoore makko fii yo o wuntu.»

¹³ Hanaaniya jaabii, wi'i: «Joomi an, mi nanirii buy no wi'a wonde on neddo wadi boneeji duududi e hoore laabube maa ben Yerusalaam.

¹⁴ Awa d'oo kadi hooreefe yottinoobe sadaka ben no newnani mo habbugol kala jantotoodo innde maa nden.»

¹⁵ Kono Joomi on wi'i mo: «Yahu, ko fii on neddo ko aala mo mi subii fii ko lollina innde an nden yeeso be wonaa Yahuudiyanke ben e lambe ben e yeeso *Banii-Isra'iila'en.

¹⁶ Awa kadi mi hollay mo ko ittiri haa honto o tampirta innde an nden.»

¹⁷ Onsay Hanaaniya yahi. Bay o hewtii e ndun suudu ka on woni d'on, o fawi juude makko den e hoore Saawulu, o wi'i: «Ko an yo Saawulu musidfo an, ko Joomi Iisaa, on feepando ma ka laawol fewndo arataa, woni ko immiinimi fii yo a wuntu, awa kadi fii yo a heewu *Ruuhu Seniido on.»

¹⁸ Don kisan ko wa'itata wa kobolle iwi ka gite makko, saami, o wunti, o immii, o *lootaa maande kisiyee.

¹⁹ Bawto d'un bay o naamii, o hetti doole makko den.

Fii no Saawulu Seeditorani Iisaa Almasiihu on

O wontidi e taalibaabe wonnoobe Damaasi d'on ben e nder balde.

^P 8:36-37 8.37 Bindi goo no beyditi d'un ka lannoode aaya on: *Onsay Filiipu wi'i mo: «Si tawii hid'a gomdini ittiri bernde maa nden fow, haray no gasa.» Onsay nuunaado on wi'i: «Mido gomdini wonde Iisaa Almasiihu on ko *Bidfo Alla.»*

²⁰ O fuddii kisan waajaade fii Iisaa ka juulirde, o wi'a jaka ko oo nun woni *Bidfo Alla on.

²¹ Nanunoobe d'un ben fow naldi fota, be wi'i: «Hinaa oo giddanaynoo mulugol ben jantotoobe ndee innde Yerusalaam? Hinaa ko addunoo mo kadi ko fii nangugol ben wonnoobe jantaade nde, naba be yeeso hooreebe yottinoobe sadaka ben?»

²² Tawi kanko Saawulu himo burtude tun beydaade, himo naldiniraynoo Yahuudiyankeebe wonnoobe Damaasi ben e dow banginirangol be pellital wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on.

²³ Bay wontii don haa neebii, Yahuudiyankeebe ben diisondiri fii warugol mo.

²⁴ Kono Saawulu humpitii fii kan janfa maβbe. Tawi ben no aynunoo dame den jemma e jalorma fii no be warira mo.

²⁵ Onsay taalibaabe ben yettiri mo jemma, tumbi e nder debeere, be yawtini mo maadi ndin.

²⁶ Bay kanko Saawulu o hewtii Yerusalaam, o dabbi no o wontidira e taalibaabe ben, kono tawi fow no hulunoo mo, awa kadi hari be hoolaaki o wontii taalibaajo.

²⁷ Onsay Barnabaasi yetti mo, nabi takko *sahaabaabe ben. O sifanii be ko honno kanko Saawulu o yiidiri e Joomi on fewndo o yahata Damaasi e ko hondun Joomi on yewti mo e ko pellital hongal o waajori Damaasi e innde Iisaa.

²⁸ Gila d'un, tawi o hayloday e maβbe Yerusalaam, o yewtira kadi pellital e innde Joomi on.

²⁹ Tawi himo yewtidaynoo kadi, yeddondira e Yahuudiyankeebe wowloobe haala Gereeki ben, kono tawi ben kadi no dabbeude no warira mo.

³⁰ Bay kambe sibbe wonbe e laawol gootol ben be humpitike d'un, be nawri mo Seezariya, be itti mo don kadi, be nabi mo Tarsiisu.

³¹ Tawi buttu no wonani *moftal ngal e nder dee leyde doo fow, d'un ko dee diiwe Yahuuda e Jaliilu e Samariya. Tawi hiβe mawnude e nder gomdinal ngal, awa kadi hiβe wuuri e nder yankinaare Joomiraado on, hiβe beydorde kadi ballal Ruuhu Seniido on.

Fii no Iiniya Ndikkiri e fii Wurniteede Taabiita

³² E nder ko Petruusu jindata e nokkeeli din fow kon, o yahi ka bee gomdinfbe hodufe Lidaa.

³³ O tawi don godfo, maaya-banduujo, no waalii e danki gila duubi jeetati, on no wi'ee Iiniya.

³⁴ Kanko Petruusu o wi'i mo: «Iiniya, Iisaa Almasiihu on sellinii ma! Immo an tigi, weyyitaa danki maa kin!» O immii kisan.

³⁵ Bay hodufe Lidaa ben e bee ka hollaande Saruuna fow yi'ii d'un, be gomdini Joomi on.

³⁶ Tawi kadi debbo okkaynoodo fota, wada kuude moyye, no hodunoo Jaffaa, on no wi'ee Taabiita. (Ko woni firo d'un e haala Gereeki ko Dorkaas.)

³⁷ On debbo nawni e den balde don, o maayi. Bay be gaynii fewnude mo, be nabi mo, be wallinoyi e nder suudu goo ka koore dow.

³⁸ Nde tawnoo Lidaa e Jaffaa wodfondiraa, awa kadi hari taalibaabe ben andii wonde Petruusu no Lidaa don, be immini yimbe dido ko yahana mo, wi'a: «Yandi men torike ma arugol tinna, hara a neebaali.»

³⁹ Onsay Petruusu immii, yaadi e maβbe. Bay o hewtii, be yawni mo ka koore e ndun suudu. Rewbe keynguube ben fow fadii mo no wulla, e hoore hiβe holla mo dolokkaaji e burmusuuji di kanko Dorkaas o moyyinaynoo wa fewndo ko o wondi e maβbe.

⁴⁰ Onsay kanko Petruusu o yaltini be fow ka yaasi, o jiccii, o torii. Bawto d'un o fewtiti furee on, o wi'i: «Taabiita, immo!» Onsay kanko Taabiita o udditi gite den, o yi'i Petruusu, o immii, o joodii.

⁴¹ Kanko Petruusu o nangi mo jungo ngon, o immini, o noddi gomdinfbe ben e keynguube ben, o watti mo e juude maβbe e hoore ko o wurdo.

⁴² Dun andii e nder Jaffaa fow, buy gomdini Joomi on.

⁴³ Kanko Petruusu o weeri Jaffaa don seeda ka garankeejo no wi'ee Sim'uunu.

10

Fii no Korneliyuusu Gomdini

¹ Tawi godfo no Seezariya don kadi wi'eteedo Korneliyuusu, on ko yeesojo goo e nder dental suufaabe wi'eteengal dental be Itali.

² Tawi on ko dewo, kanko e yimbe suudu makko ndun fow hiβe hulaynoo Alla, awa kadi himo wallaynoo miskinfbe fota, duumoo e toragol Alla.

³ Fewndo ka baawo fanaa, o feɗɗinanaa, o yi'i ko laabi poy, malaa'ikaajo Alla no naata ka makko. On malaa'ikaajo noddii mo, wi'i: «Korneliyuusu!»

⁴ Kanko Korneliyuusu o punnii mo e hoore himo huli. O wi'i malaa'ikaajo on: «Ko hondun wadi Koohoojo?»

Karun malaa'ikaajo on wi'i mo: «Torndeeji maa din e dokke de okkordaa miskinbe ben yentinaama fii ko anditee yeeso Alla.

⁵ Jooni immiin wobb'e ko yaha Jaffaa addanoye goddo no ton no wi'ee Sim'uunu jammaado Petruusu.

⁶ Himo weeri ka garankeero wi'eteedo kadi Sim'uunu, on no hodi ka daande baharu.»

⁷ Nde on malaa'ikaajo yewtuwo mo dun yahirnoo, kanko Korneliyuusu o noddii kisan kurkaaduube makko d'ido e suufaajo dewo Alla goo tawanoodo e ben be o halfinaa.

⁸ Bay o gaynii be sifanaade dun fow, o immiin be Jaffaa.

Fii ko Petruusu Feɗɗinanaa kon

⁹ Bimbi nden pande nde tawnoo hiibe ka laawol, awa kadi be badike saare nden, Petruusu kadi yawi ka fowtorde hoore suudu tumbere palorma fii toragol Alla.

¹⁰ O weelaa, o faalaa ko o naama. Wa fewndo ko o defantee, o feɗɗinanaa goddun,

¹¹ o yi'i kammu ngun no udditii, o haynii huunde nanditaynde e sollewol fontingol njanol jogaangol e cobbi din nay no tippoo waaloo ka hoore leydi.

¹² Tawi no e maggol kulle yaarayde koyde nay den fow e kala kulle daasotoode ka hoore leydi e colli wiirooji din fow.

¹³ O nani hawa no wi'a mo: «Petruusu! Immo waraa, naamaa!»

¹⁴ Kono kanko Petruusu o wi'i: «O'o Joomiraado! Ko fii mi naamaali haa hande ko tuuni maa ko laabaa!»

¹⁵ Ka dimmun o nani hawa kan no wi'a mo: «Wota a jogor ko Allaahu on labbini kon wa ko tuuni.»

¹⁶ Dun wadiri non haa laabi tati. Bawto dun, nden huunde yentinaa kisan ka kammu.

¹⁷ Wa fewndo ko kanko Petruusu o jibii fii ko o feɗɗinanaa kon, tawi e hino yimbe ka dambagal, dun ko bee be Korneliyuusu immiin, humpitiibe fii nduu suudu Sim'uunu.

¹⁸ Be noddii, be landii si ko doo oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu weeri.

¹⁹ Fewndo ko Petruusu miijotoo fii ko o feɗɗinanaa kon, Ruuhu Allaahu on wi'i mo: «E hino yimbe tato ka landotoo fii maa.

²⁰ Immo tippodaa, yaadaa e maɓbe, hara a sikkitaaki, ko fii ko min immiin be.»

²¹ Onsay kanko Petruusu o tippii, o wi'i be: «E hino lan. Ko min wondon landaade fii mun. Ko fii hondun addi on doo?»

²² Be jaabii mo, be wi'i: «Ko hooreejo dental suufaafe wi'eteedo Korneliyuusu, aaden feewudo, huloowo Alla, mo jamaa Yahuudiyanke fow joganii kongol moyyol, woni ko malaa'ikaajo laabudo andini wonde yo o adde ka suudu makko fii hedagol kongudu maa din.»

²³ Onsay kanko Petruusu o werni be.

Bimbi nden pande, o immiin, o yaadi e maɓbe. Sibbe goo be Jaffaa dowti mo.

²⁴ Bimbiti nden pande o hewtoyi Seezariya, tawi kanko Korneliyuusu himo habbii be, tawi himo nodditii sibbe makko ben e yibbe makko hibbebe ben ka makko.

²⁵ Bay kanko Petruusu o hewtii, Korneliyuusu yahi jabbagol mo, yani ka ley koyde makko, o sujiani mo.

²⁶ Kono kanko Petruusu o banti mo, o wi'i: «Immo, min kadi ko mi neddo!»

²⁷ E nder ko o yewtidata e makko kon, bay be naatii, be tawi yimbe buy no moobii ton.

²⁸ Onsay kanko Petruusu o wi'i be: «Hidon andi Yahuudiyanke no tonanaa ka takkondira e mo wonaa Yahuudiyanke maa ka on naata ka makko. Kono min, Alla hollii lan, haanaa ka goddo wi'a hay gooto no tuuni maa laabaa.

²⁹ Ko dun wadi, bay on immiin ko yahanammi, mi arii e hoore mi sattinaali. Jooni non mi landike on, ko fii hondun addirdon mi?»

³⁰ Korneliyuusu wi'i mo: «Hari mido toroo Alla ka suudu an ka baawo fanaa, mi yi'i gorko borniido concii jalbudi no darii yeeso an, gila dun wadii nii balde nay.

³¹ On wi'immi: «Korneliyuusu, torndeeji maa din jabaama, Alla kadi maanditike dokke de okkordaa miskinbe ben.

³² Jooni immiin ko yaha Jaffaa, addane oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu. On no weeri e suudu garankeero no wi'ee kadi Sim'uunu ka daande baharu.»

³³ Don kisan mi immiin ko yahane, an kadi a moyyini ko ardaa kon. Jooni non, men fow mefen doo yeeso Alla fii hedagol ko Joomiraado on yamir-maa kon fow.»

³⁴ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i: «Ka haqiiqa mi faamii d'un, fow no fota yeeso Alla.

³⁵ E nder leyyi d'in fow, kala huludo mo, jokki peewal, o jabanay ontigi.

³⁶ O tippinani *Bani-Isra'ila'en daaluyee on, fii ko feppinana be Kibaaru Moyyo wondudo e buttu on, rewrude e Iisaa Almasiihu on, on Joomi yimbe ben fow.

³⁷ Onon tigi hidon andi ko feyyunoo kon Jaliilu, haa hewtoyi diiwal Yahuuda ngal fow, bawto *lootagol maande tuubuubuyee ko Yaayaa waajinoo fii mun kon.

³⁸ E ko honno Allaahu on yediri Iisaa, oo jeyaado Naasirata, *Ruuhu Seniido on wondude e bawgal, d'un ko on yahaynoodo hen fow, wada moyyere, sellina be jinna nangunoo fow, sabu tawde Alla no wondunoo e makko.

³⁹ «Ko men seedee kadi ko o wadi kon fow e nder ndii leydi Yahuudiyankeefe haa na'ani Yerusalaam. Be wariri mo fempugol mo e legal, wenga.

⁴⁰ Allaahu on immintini mo ka jalaande tammere, o newnani mo kadi hollitagol,

⁴¹ hinaa non e yimbe ben fow, kono e seedeebe be Allaahu on subinoo aranun ben, d'un ko menen bee jaamidube e makko, yaridi bawto immintineede makko e hakkunde maybe ben.

⁴² Kanko Iisaa o yamiri men waajagol jamaa on, fellintinana be wonde Allaahu on todfike mo kanko tigi naawoowo wurbe e maybe.

⁴³ Awa kadi annabaabe ben fow seeditaninoko mo wonde kala gomdindo mo hebay yaafuyee junuubaaji e innde makko.»

⁴⁴ Nde tawnoo Petruusu no waajaade fii d'un, Ruuhu Seniido on tippii e ben wonnoobe hedaae ngol kongol don fow.

⁴⁵ Gomdinnooobe sunninaa ben fow, d'un ko bee be Petruusu ardii, naldii fii ko be wonaa Yahuudiyanke ben okkaa kon Ruuhu Seniido on.

⁴⁶ Ko fii hari hiibe nanaynoo hiibe wowla e *haalaaji janani, manta Alla.

Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i:

⁴⁷ «E hara en salanto bee hefube Ruuhu Seniido on ndiyan ko be lootora maande kisiyee wano hebirden non enen kadi?»

⁴⁸ Onsay o yamiri yo be loote maande kisiyee e innde Iisaa Almasiihu on. Kambe kadi be torii mo wondugol e mabbe e nder balde.

11

Fii no Petruusu Siforani Gomdinbe ben Yerusalaam

¹ Sahaabaabe* wonbe ka diiwal Yahuuda ben e be be wondi e laawol gootol ben, nani wonde be wonaa Yahuudiyanke ben jabii daaluyee Alla on.

² Bay kanko Petruusu o yahii Yerusalaam, gomdinbe sunninaa ben banniti mo, feli, be wi'i:

³ «A naatii ka be *sunninaaka ben, awa kadi a jaamidii e mabbe!»

⁴ Onsay Petruusu nangi be sifanagol fii d'un,

⁵ o wi'i: «Fewndo ko mi woni ka saare Jaffaa, hari mido toroo Alla, mi feppinanaa goddun. E nder d'un, mi yi'i huunde nanditaynde e sollewol fontingol njanol jogaangol e cobbi d'in nay no tippoo tawammi.

⁶ Bay mi ndarii d'un, mi tenyinii, mi yi'i ton kulle yaarayde koyde nay den ka hoore leydi e kulle buruure den e kulle daasotoode den e colli wiirooji d'in.

⁷ Mi nani hawa no wi'ammii: «Petruusu, immo waraa, jaamaa!»

⁸ Kono mi wi'i: «Oo'o Joomiraado! Ko fii haa hande ko tuuni maa ko laabaa naataali ka hunduko an!»

⁹ Ka dimmun hawa kan fillitii ka kammu, wi'immii: «Wota a jogor ko Allaahu on labbini kon wa ko tuuni.»

¹⁰ Dun warri non haa laabi tati, onsay fow yentinaa ka kammu.

¹¹ «Tun mi yi'i yimbe tato imminaabe e an iwruube Seezariya no ara ka suudu ka men woni don.

¹² Ruuhu Allaahu on yamirimi yaadugol e mabbe, hara mi sikkitaaki. Ko bee musibbe doo njeegoo d'owtimmi haa men naatoyi ka galle Korneliyuusu.

¹³ On sifanii men ko honno o yiiri malaa'ikaajo on no darii ka suudu makko, e ko o wi'i mo: «Immin ko yahana oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu wondo on Jaffaa.

¹⁴ On yeetoto ma kongudi di dadirtaa d'in, an e beynguure maa nden fow.»

¹⁵ «Bay min kadi mi nanganii yewtugol, *Ruuhu Seniido on tippii e wonbe d'on ben wano o tippornoo non e men ka fud'foode.

¹⁶ Onsay mi anditi ngol daalol ngol Joomi on wi'unoo wonde: «Yaayaa kapun ko ndiyan lootiraynoo, kono onon ko Ruuhu Seniido on lootirtefon.»

¹⁷ Bay Allaahu on yedii be kambe kadi ko o yedunoo en kon, enen bee gomdinbe Iisaa Almasiihu Joomi on, hari ko mi hombo haa ka mi dartoo Alla?»

¹⁸ Bay gomdinbe sunninaa ben nanii dun, be fanki, be manti Alla, e hoore hibe wi'a: «Allaahu on yedii be wonaa Yahuudiyanke ben tuubuubuyee fii no be hebira ngurndan!»

Fii no Moftal ngal Sinciraa ka saare Antiyoosi-Sirii

¹⁹ Saakitinoobe ben sabu bittineede bawto waregol Astefaana, be yahi haa Fenisii e ka suriire Siipuru e haa Antiyoosi-Sirii. Tawi be alaa banginande hay gooto daaluyee on si wonaa Yahuudiyankeebe ben.

²⁰ Hefii ton e hakkunde ben saakitinoobe, be Siipuru e be Sirenii, arbe Antiyoosi-Sirii, yewti bee *Gereekiyankeebe, fejnani be fii Kibaaru Moyyo Iisaa Joomi on.

²¹ Tawi jungo Joomiraado on no e hoore maBbe, yimbe buy gomdini, jabi Joomi on.

²² Nde *moftal ngal Yerusalem humpitinoo dun, ben kadi immiini Barnabaasi ko yaha Antiyoosi-Sirii.

²³ Bay o hewtii, o yi'i moyyere Alla nden, o weltii, o wakkilini be fow catorgol e Joomi on bernde tabitunde,

²⁴ ko fii hari on ko aaden moyyo heewudo gomdinal e Ruuhu Seniido on. Konu yimbe duudungu jokki Joomi on.

²⁵ Onsay Barnabaasi yaari Tarsiisu fii yahangol Saawulu.

²⁶ Bay o tawii mo, o ardi e makko Antiyoosi-Sirii. E nder hitaande fow hibe tawdeede e tumbondire moftal ngal, e hoore dun hibe jannude jamaa yimbe duuduBe. (Ko Antiyoosi-Sirii don taalibaafe ben attaa noddeede *Almasiyyaabe.)

²⁷ E nder den balde don, haalooBe ko Alla longini dun iwi Yerusalem, ari Antiyoosi-Sirii.

²⁸ Godfo e ben no wi'ee Agabuusi, on immii *hiitii tippude e Ruuhu Allaahu on, o wi'i wonde heege moolanaange waday e aduna on fow. (Dun wadi-le e fewndo laamu Kuloodiyuus.)

²⁹ Taalibaafe ben anniyii wonde mo bee e maBBe wallitoto musibbe maBBe wonbe ben ka diiwal Yahuuda embere taaga maBBe on.

³⁰ Be wadi dun, be watti e juude Barnabaasi e Saawulu yo ben nabu, jonna ardotoobe moftal ngal ben.

12

Fii no Yaaquuba Wariraa e no Petruusu Sokiraa

¹ Ko e fewndo on saa'i, oo lando wi'eteedo *Heroodu nangi wobbe e *moftal ngal fii lettugol be.

² O wariri Yaaquuba kaafa, dun ko oo kotiraawo Yuuhanna.

³ Nde o ndaarunoo o tawi dun no wela Yahuudiyankeebe ben, o nangi Petruusu kadi. Dun hawrondiri e *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden.

⁴ Bay o nangii mo, o ferii mo ka kaso, o itti mojobe nay ko ayna mo, mojobere kala suufaabe nayo. Hari e miijo makko ko si *Juldeere Yawtaneede nden feyyii o jaawa mo yeeso jamaa on.

⁵ Ko kanko Petruusu o woni ka kaso, moftal ngal duumii e toranagol mo Alla.

⁶ Weetaynoo Heroodu jaawa mo, e on jemma mun, tawi kanko Petruusu himo jolkaa jolokooje didi, daanii hakkunde suufaabe dido, tawi aynooBe kaso ngon no dartori ka dambugal.

⁷ Onsay malaa'ikaajo Joomiraado on feepani mo, ka o wonnoo don ndaygi. O findiniri mo kanko Petruusu mbaBbugol mo ka becce, o wi'i mo, «Immo tinna!» Jolokooje wonnoode ka juude makko den yani.

⁸ Malaa'ikaajo on wi'i mo kadi: «Habbu duhol maa ngol, wattofaa pade maa den.» O wadi dun. Malaa'ikaajo on wi'i mo: «Waano burmusu maa on, jokkaa mi.»

⁹ Petruusu yalti, jokki mo, tawi o andaa si ballal malaa'ikaajo on ko goonga, tawi himo sikka ko fejnannende tun o hebi.

¹⁰ Bay be feyyii ayninaabe yeeso ben e hikkube don ben, haa be hewtii ka baafal njandi feyyeteengal si yahee ka saare, onsay ngal udditanii hoore maggal yeeso maBBe, be yalti, be yaadi haa e laawol. Tun malaa'ikaajo on seedi e makko.

¹¹ Kanko Petruusu o hetti non hakkil, o wi'i: «Jooni non, ka haqiiqa, mi andii wonde Joomiraado on imminii malaa'ikaajo mun on, o sortii lan e juude Heroodu e kala ko jamaa Yahuudiyankeebe ben tijjinoo e hoore an.»

¹² Bay o faamii ko wadi kon, o yahi ka galle Mariyama yumma Yuuhanna jammaado Markuusa, ka wobbe moobinoo no toroo.

¹³ Bay o hodfike baafal ngal ka naatirgal, jiwo kurkaaduwojo no wi'ee Rodaasi badoyii fii andugol ko hombo.

¹⁴ Bay o anditii hawa Petruusu kan, hakkee ko o weltii, doo yo o udditu baafal ngal, o yahi taho, o andinoyi beya wonde Petruusu no ka naatirgal.

¹⁵ Ben wi'i mo: «A feetii!» Kono o wi'i ko goonga. Ben wi'i: «Awa ko malaa'ikaajo makko on!»

¹⁶ Kono tawi Petruusu no jokki tun hodfagol. Bay be udditoyii, be yi'ii mo, be njalɗi fota.

¹⁷ O fankiniri be yeyangol be juude makko den, o sifanii be ko honno Joomiraado on yaltiniri mo ka kaso. O yamiri be, o wi'i: «Andinee d'un Yaaquuba e musidal ngal.» Onsay o yalti don, o yaari nokku goo.

¹⁸ Bay weetii, jiiɓoldu tiidundu wadi e hakkunde sufaaɓe ben, be woni e landondirgol ko honto Petruusu woni.

¹⁹ Heroodu kadi dabɓiti mo, kono o yi'aali mo. O landii sufaaɓe ben, o yamiri yo be ware. Onsay kanko Heroodu o iwi ka diiwal Yahuuda don, o yaari Seezariya fii wonugol ton.

Fii no Heroodu Maayiri

²⁰ Tawi kanko Heroodu himo haɓidi e Tiiriyankooɓe ben e Siduunayankooɓe ben. Be ari be tawi mo e nder nanondiral maɓɓe. Bay be hettii Balastuusa oo dankotoodo kaybonru lando on, be torii buttu, sabu tawde ko leydi on lando tambitinoo leydi maɓɓe ndin.

²¹ Bay nalaande nde be haldunoo nden hewtii, kanko Heroodu o fornii concii makko laamu din, o joodii ka jullere makko laamu, o yewti be kambe jamaa on.

²² Jamaa on nangi ewnagol wi'a: «Kaa hawa ko hito allaaɗo nii, hinaa hawa nedɗo!»

²³ Don kisan malaa'ikaajo Joomiraado on libi nawnare e makko, sabu tawde o jonnitaali Alla mangural ngal, o yilmi, o maayi.

²⁴ Kono daaluyee Alla on burti yaajude.

²⁵ Bay Barnabaasi e Saawulu gaynii golle mun den Yerusalaam, be yiltitii Antiyoosi-Sirii, be naɓori Yuuhanna oo jammaado Markuusa.

13

Fii no Ruuhu Seniido on Subori Barnabaasi e Saawulu

¹ Tawi haaloobe ko Alla longini d'un e jannoobe no e nder *moftal wongal ngal Antiyoosi-Sirii, ben-le ko Barnabaasi e Sim'uunu jammaado Baleejo, e Lukiyuusi, oo mo Sireonii, e Saawulu e Manayiina, d'un ko oo ne'idaado e *Heroodu lando diiwal ngal.

² E nder ko be rewaynoo Joomiraado on kon, be hoora, *Ruuhu Seniido on wi'i be: «Wadane lan Barnabaasi e Saawulu feere fii golle de mi noddiri be den.»

³ Bay be gaynii hoorude toroo, be *fawi juude maɓɓe den e hoore Barnabaasi e Saawulu, be nuli be.

Fii no Barnabaasi e Saawulu Yaari ka Suriire Siipuru

⁴ Ben be Ruuhu Seniido on immiini, d'un ko Barnabaasi e Saawulu, be yahi Seluusi, be bakii don e laana ndiyan fii yahugol Siipuru.

⁵ Bay be hewtii Saalamini, be feppini daaluyee Alla on ka juulirdɗe Yahuudiyankeɓe ben. Tawi hiɓe wondi e oo wi'eteedo Yuuhanna jammaado Markuusa fii ko wallitoo be.

⁶ Bawto d'un, bay be tayitoyii ndee suriire fow haa be hewtoyii Paafuusa, be tawi don mbileejo goo, tawi on ko Yahuudiyankeɓe waditiido annabaajo, tawi on no wi'ee Bar-Iisaa.

⁷ Tawi himo wondi e on addaado lamminaa ngal diiwal, d'un ko oo wi'eteedo Sargiisu Puulusa, tawi on lando ko jooma-hakkiljo. On lando noddii Barnabaasi e Saawulu bay himo faalanoo nanude daaluyee Alla on.

⁸ Kono oo wi'eteedo Elimaasi, d'un ko mbileejo on, (ko fii ko non innde makko nden firiraa), o dartii be, tawi himo dabɓude fii no o bonnira gomdinal lando on.

⁹ Onsay Saawulu, himo wi'ee kadi Puulusa, heewudo Ruuhu Seniido on, tenyini on mbileejo, o wi'i:

¹⁰ «Ko an yo heewudo kala noone yoyre e bonki, biɗɗo Ibuliisa, gaɗo kala peewal, a accataa bonnugol laawi feewudi Joomiraado on?»

¹¹ Jooni non hedo! Joomiraado on fawete jungo, wumaa, wona e saa'i mo a yi'ataa naange ngen.» Don kisan niɓbitani mo, niwre tiidunde yani e makko, o woni e memugol, tawi himo dabɓa woɓɓe ko dowo mo.

¹² Bay on lando yi'ii kon ko wadi, o njalɗi fii jannde Joomi on, o gomɗini.

Fii no Puulusa e Barnabaasi Waajori ka Saare Antiyoosi-Pisidii

¹³ Bay kanko Puulusa e wondiɓbe makko ben be iwii Paafuusa, be bakii don e laana ndiyan fii yahugol Pergii, don ko e nder ndii leydi wi'eteendi Pamfili. Bay be hewtii don, Yuuhanna jammaado Markuusa on seedi don e maɓbe, o yiltitii Yerusalaam.

¹⁴ Bay be iwii Pergii, be jokkitii laawol maɓbe haa be hewti ka saare Antiyoosi-Pisidii. Be naati don e nder juulirde, be joodii, don hawri e *palaande fowteteende, don ko e *aseweere nden.

¹⁵ Bay fii Sariya on e fii annabaabe ben gaynaama jangeede, yeesoobe juulirde nden immiini woɓbe e maɓbe ko wi'a be: «Musibbe, si tawii hidon mari kongudfi wakkilinaydi jamaa on, haray yewtee.»

¹⁶ Onsay kanko Puulusa o immii, o townani be jungo, o wi'i: «Ko onon yo *Bani-Isra'iila'en e onon bee huloobe Alla, heditee!

¹⁷ Alla oo jamaa Isra'iilayankeebe subike baabiraafe men ben, on Yappudo kadi oo jamaa fewndo ko be woni tunjarankeebe e nder ndii leydi *Misira, o yaltiniri be ton kadi sookewo makko dolnungo ngon.

¹⁸ O muppanii be kadi wa telen duubi cappande nay ka wulaa.

¹⁹ Onsay bay o mulii leyyi jeedifi e nder ndii leydi *Kanaana, o yedi baabiraafe men ben laral leydi ben ndin.

²⁰ Dun fow wadi e nder duubi teemedde nay e cappande jowi.

«Bawto don o addani be hooreebe, haa e fewndo annabi Samu'ila.

²¹ Bawto don be torii hebugol lando. Onsay Alla addani be Saawulu bidfo Kiisi on, jeyaado e oo bolondaa *Buniyamiinu, ko laamoo be e nder duubi cappande nay.

²² Bay o follii ondon, o lamminani be Daawuuda, don ko on mo o seeditornoo dundo, o daali: «Mi taw Daawuuda mo Yassaa'u ko nedfo waalaniido lan e bernde, timminoowo faaleeji an din fow.»^q

²³ Kanko Puulusa o wi'i kadi: «Ko tippude e fodoore makko nden kanko Alla wadi si Iisaa jibinaa e nder bolondaa Daawuuda on, fii ko wonana Isra'iila'en dandoowo.

²⁴ Ado o arude, hari Yaayaa waajike jamaa Isra'iilayankeebe ben fow fii *lootagol maande tuubuubuyee.

²⁵ Fewndo kanko Yaayaa o timminaynoo golle makko den, o wi'uno: «Hinaa min woni on mo sikkudon, kono on no ara baawo an doo, on mo mi hewtaa hay firtugol boggi pade mun!»

²⁶ Kanko Puulusa o wi'i kadi: «Ko onon yo musibbe an, siɓbe bolondaa Ibraahiima, e huloobe Alla wonbe hakkunde mon, ko haa e men enen ngol daalol kisiyee addaa.

²⁷ Ko fii yimbe Yerusalaam ben e lambe mun ben andaali ko hombo woni Iisaa, awa kadi be faamaali kongudfi annabaabe wonaadi jangeede din asewe kala, be laatiniri di naawugol mo.

²⁸ E hoore be hebaali hujja happando mo wareede, kono be torii Pilaatu yo o waru mo.

²⁹ Be laatiniri nii ko windinoo kon fii makko. Onsay be tippini mo ka *leggal altindiraangal, be wallini mo e nder qaburu.

³⁰ Kono Allaahu on immintini mo e hakkunde maybe ben.

³¹ Ben yaadaynoobe e makko gila Jaliilu haa Yerusalaam, yi'itike mo e nder balde buy, ben ko seedebe makko jooni yeeso jamaa on.

³²⁻³³ «Menen, meden feppinande on wonde: Alla hunnii ko o fodunoo baabiraafe men ben kon e faybe maɓbe ben, don ko enen. O hunniri don immintingol Iisaa, tippude e ko windii kon ka beytol dimmol Zabuura, ka o wi'i don:

«Ko an woni Bidfo an on,

hande a wonii mo an.»^r

³⁴ «Kon ko Alla immintini Iisaa e hakkunde maybe ben, hara o luttaali ka nolu, ko don o daalunoo, o wi'i:

«Mi yeday on barkiiji laabudfi holniidfi

di mi fodunoo Daawuuda din.»^s

³⁵ Kanko Puulusa o wi'i: «E hoore don, no wi'aa nokku goo kadi:

«Yaa an Alla, a jabataa Seniido maa on laato poldo.»^t

³⁶ Puulusa wi'i fahin: «Kono nde Daawuuda wadunoo faaleeji Alla din e nder jamaanu makko ngon, o maayuno, o tawtinaa baabiraafe makko ben, o joli.

³⁷ Kono on mo Allaahu on immintini laataaki poldo.

³⁸ «Ko onon non, yo musibbe amen, andee dey ko sabu makko kanko Iisaa feppiniranadon yaafuyee junuubaaji din.

³⁹ Kala on hooliido mo jogorte feewudo e hoore kala ko on waawetanooke jogoreede feewudo e nder Sariya Muusaa on.

⁴⁰ Ko d'un wadi si men wi'ay on, reenee fii wota ko wi'aa kon ka defte annabaabe ben hawru e mon, d'un-le ko d'undoo:

⁴¹ «Ndaaree onon bee yawitiibe,
wonee njaldube, mulon!

Ko fii e fewndo mon,
mi waday kuugal ngal on sikkataano
hay si on sifanaama!»^u

⁴² Bay Puulusa e Barnabaasi fokkitii yaltude ka juulirde don, be saatinaa e aseweere aroore nden, don ko jalaanee fowteteende nden, fii yewtugol fii don.

⁴³ Bay mottondiral ngal lannii, Yahuudiyankeefe buy e naatufe e diina Yahuudiyanke buy jokki Puulusa e Barnabaasi, be yewtidi e mabbe. Onsay Puulusa e Barnabaasi wakkilini be fii tabitugol, habbitoo e moyyere Alla nden.

⁴⁴ E aseweere hikkunde don nden, fayda saare nden fow mottondiri fii hedagol daaluyee Joomiraado on.

⁴⁵ Bay Yahuudiyankeefe ben yi'ii on jamaa, be nawli, be yeddi ko Puulusa yewtaynoo kon, be hoyni mo.

⁴⁶ Onsay Puulusa e Barnabaasi yewtiri pellital, wi'i be: «Hari ko e mon taho daaluyee Allaahu on haananoo yottineede. Kono bay on bugitike, awa kadi on wadaali hoore mon handube e *ngurndan poomayankejan dan, men yaaray ka be wonaa Yahuudiyanke ben.

⁴⁷ Ko fii, ko nii Joomiraado on yamiriri men, o daali:

«Mi subike on fii yo on wonan leyyi din ndaygu,
e nabugol kisiyee on haa ka kattudi leyde.»^w

⁴⁸ Bay be wonaa Yahuudiyanke ben nani d'un, be weltii, be manti daaluyee Joomiraado on, tawnoobe no muuyanaa ngurndan poomayankejan dan ben fow gomdini.

⁴⁹ Tawi daaluyee Joomiraado on no layude e nder leydi ndin fow.

⁵⁰ Kono Yahuudiyankeefe ben yuuni e mabbe rewbe teddinaabe rewoobe Alla, e mokobaabe saare nden, ben wadi jokke e hoore Puulusa e Barnabaasi, be radii be ka diiwal mabbe.

⁵¹ Ko d'un wadi si Puulusa e Barnabaasi honki mbullaari pade mun den e Yahuudiyankeefe wonbe ton ben, be yaari Ikoniim.

⁵² Fii kala d'un wadii, tawi taalibaabe wonbe Antiyoosi-Pisidii ben kan no heewi weltaare e Ruuhu Seniido on.

14

Fii Yaadu Puulusa e Barnabaasi ndun Ikoniim

¹ Bay Puulusa e Barnabaasi hewtii Ikoniim, be naatiri ka juulirde Yahuudiyankeefe ben. Noone no be yewtiri non wadi haa Yahuudiyankeefe duuduube e *Gereekiyankeefe gomdini.

² Kono Yahuudiyankeefe be gomdinaali d'un ben yuuni be wonaa Yahuudiyanke ben fii yo ben wadu gomdinbe ben bene.

³ Kono laatii, be woni Ikoniim ko neebi, tawi hife yewtiraynoo pellital fii Joomiraado on, on Seeditantoodo daaluyee mun sulfu on, himo newnannoo fe wadigol juude mabbe den maandeeji e kaawakeeji moyyi yi'otoodi.

⁴ Onsay yimbe saare nden senditii, wofbe wontidi e Yahuudiyankeefe ben, wofbe kadi wontidi e *sahaabaabe ben.

⁵⁻⁶ Bay Puulusa e Barnabaasi humpitike wonde Yahuudiyankeefe ben e be wonaa Yahuudiyanke ben wondude e yeesoobe mabbe ben immanike be e feragol be kaaye, be tawi yo be yahu, be fattoyoo e dee ca'e jeyaade e ndii leydi wi'eteendi Likayonii, d'un ko Listaara e Derbata, e ca'e heedufe don den,

⁷ be woni e waajagol ton fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Puulusa Imminiri Maaya-Koydeero on Listaara

⁸ Tawi maaya-koydeero no Listaara don, hebidaado e boofoyaagal, mo yahaali haa hande,

⁹ tawi on no hedii ko Puulusa yewtaynoo kon. Puulusa tenyini mo, ndaari tawi himo mari gomdinal sellinayngal mo.

¹⁰ Onsay kanko Puulusa o ewonii, o wi'i: «Immo daroɗaa e hoore koyɗe maa den!» Tun o hawtii nde wootere, o nangi jindugol.

¹¹ Bay ɓe yi'i kon ko Puulusa waɗi, jamaa on ewonii e haala Likayonii, ɓe wi'i: «Allaabe ɓe mbaadi nedɗanke tippike e men!»

¹² Be inni Barnabaasi Zafsa, Puulusa kaɗun Hermiisi, bay ko kanko joginoo kongol ngol.

¹³ Onsay oo waɗoowo sadakaaji fii nduu allaaru maɓɓe wi'eteendu Zafsa, wonda ka yeeso saare, addi ga'i e *meetelli telen ka dambuɗe saare, tawi kanko e jamaa on hiɓe woniri waɗangol Puulusa e Barnabaasi sadaka.

¹⁴ Bay sahaabaabe ɓen nanii ɗun, ɗun ko Barnabaasi e Puulusa, ɓe seeki dolokkaaji maɓɓe ɗin, ɓe wubbi, ɓe ukkitoyii e hakkunde jamaa on e hoore hiɓe sonkana yimɓe ɓen, wi'a:

¹⁵ «Ko hondun waɗanton ɗun? Menen kadi ko men yimɓe wano mo'on! Meden waajorde on wa Kibaaru Moyyo fii ittugol on e ɗii piiji mehi, ruttodon e Alla Wuurudon on, on Tagudon kammu e leydi e baharu e kala ko woni e mun.

¹⁶ E ɗii jamaanuujii feyyuɗi, o accuno leyyi ɗin fow jokki faaleeji mun,

¹⁷ e hoore o accaali seeditorgol moyyere nde o waɗata nden, ɗun ko yedugol on ndiyan saayoojan iwruɗe ka kammu e saa'iiji moyyooji fii demal, e timminangol on neemaaji e hebbingol ɓerɗe mon ɗen welo-welo.»

¹⁸ Fii kala ɓe yewtirii non, ko karahan ɓe waawiri haɗirde ɓen yimɓe waɗangol ɓe sadakaaji.

¹⁹ Onsay Yahuudiyankeefe iwri Antiyoosi-Pisidii e Ikoniim, ɓe murtini jamaa on, ɓe hawtiti, ɓe fiɗi Puulusa kaaye haa ɓe sikki o maayii, ɓe daasi mo, ɓe nabi ka ɓaawo saare.

²⁰ Kono taalibaabe ɓen hundi mo, o immii, o naatiti ka saare. Bimbi nden jande kanko Puulusa e Barnabaasi ɓe yahi Derbata.

Fii Yiltitagol Puulusa e Barnabaasi Antiyoosi-Sirii

²¹ Bay Puulusa e Barnabaasi waajike fii Kibaaru Moyyo on e nden saare haa ɓe heɓii taalibaabe ɗuuduɓe, onsay ɓe yiltitii e ɗee ca'e ɗoo, ɗun ko Listaara e Ikoniim e Antiyoosi-Pisidii.

²² Be wallitii taalibaabe ɓen fii tiidngol ɓerɗe maɓɓe ɗen, ɓe wakkilini ɓe e duumagol e gomɗinal ngal, ɓe wi'i ɓe: «Ko e nder tampereji buy naateten ka *laamu Alla!»

²³ Be toɗɗanii *moftal kala ko wonana ɗun ardotooɓe. Bay ɓe gaynii hoorude toroo, ɓe halfinii ɓe Joomiraado mo ɓe gomɗini on.

²⁴ Bawto ɗun, ɓe tayitoyi ngal diiwal Pisidii, ɓe yahi Pamfilii.

²⁵ Bay ɓe waajike fii daaluyee Alla on ka saare Pergii, onsay ɓe yahi Atalii.

²⁶ Be bakii ɗon e laana fii yiltitagol Antiyoosi-Sirii, ka ɓe yettanoo ɗon ɓe halfinaa sulfu Alla on fii ɗee golle ɗe ɓe ari e laatinde ɗoo.

²⁷ Bay ɓe hewtii, ɓe mottindirii moftal ngal, ɓe fillitanii ɓe ko Alla waɗini ɓe kon fow, e ko honno o udditirani ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen dambugal gomɗinal ngal.

²⁸ Onsay ɓe wontidi e taalibaabe ɓen ɗon ko neɓi.

15

Fii Yewtere nden Yerusalaam

¹ Onsay woɓɓe iwri ka diiwal Yahuuda ari e jannugol musibɓe ɓen, wi'a: «Si on sunninaaka tippude e aada Muusaa on, haray on waawetaake dandeede.»

² Bay yeddondiral njanal e yewtere tiidunde wonii hakkunde maɓɓe e Puulusa e Barnabaasi fii ɗun, onsay musibɓe ɓen aadii yo Puulusa e Barnabaasi e woɓɓe goo hakkunde maɓɓe yaadu Yerusalaam, ɓe tawoya *sahaabaabe ɓen e ardotooɓe *moftal ngal fii nden huunde.

³ Bay moftal ngal wattii ɓe e laawol, ɓe yahi ɓe tayitoyi Fenisii e Samariya, e hoore hiɓe fillitanoo ɓen musibɓe wonɓe e ɗen ca'e, ɓe fensita ko honno ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen jaɓiri laawol ngol. Dun wonanii musibɓe ɓen fow weltaare njande.

⁴ Bay ɓe hewtii Yerusalaam, moftal ngal e sahaabaabe ɓen e ardotooɓe moftal ngal tolni ɓe, kamɓe kadi ɓe fillitanii ɓen ko Allaahu on waɗini ɓe kon fow.

⁵ Onsay woɓɓe e fedde *Fariisiyaabe gomɗinɓe ɓen hawtii, wi'i: «No haani ka ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen sunninee, ɓe yamiree doftagol Sariya Muusaa on.»

⁶ Onsay sahaabaabe ɓen e ardotooɓe moftal ngal yiitidi fii ndaarangol ndun muraadu.

⁷ Bay yeddondiral ngal tiidii hakkunde maɓɓe, onsay Petruusu hawtii, wi'i be: «Musibbe, hid'on andi wonde, gila ka palaade arane, Allaahu on subino lan e hakkunde mon fii no be wonaa Yahuudiyanke ben nanira daaluyee Kibaaru Moyyo on, be gomɗina.

⁸ Alla, on Andufo ko woni e berɗe, o seeditoranke be yedugol be *Ruuhu Seniifo on wano men non.

⁹ O wad'aali hay fus ko serti hakkunde men e maɓɓe, ko fii ko gomɗinal maɓɓe ngal o laɓɓiniri berɗe maɓɓe ɗen.

¹⁰ Jooni non, ko hondun ndarndoranton Alla rondugol taalibaabe ben dongal ngal enen tigi e baabiraabe men ben en waawaali townude?

¹¹ Kono ko moyyere Iisaa Joomi on tanyinorɗen dandeede, kambe kadi-le wano non.»

¹² Onsay mbatu ngun fow deyyiti, be heɗii Barnabaasi e Puulusa, ben fillitanii be kala maandeji e kaawakeji moyyi di Allaahu on wad'ini be e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben.

¹³ Bay be gaynii yewtude, Yaaquuba kadi yetti haala kan, wi'i: «Heɗee lan yo musibbe an!

¹⁴ En nanii ko Sim'uunu Petruusu fillitanii en kon, ko honno Allaahu on haajiraa e be wonaa Yahuudiyanke ben gila ka fud'foode, o yetti jamaa e hakkunde maɓɓe ko wona e innde makko.

¹⁵ Kongudi annabaabe ben no fotti e ɗun-le, ko fii no windii:

¹⁶ «Bawto ɗun mi artoyay,

mi banta suudu laamu Daawuuda yanunoonu ndun,

mi banta kadi ko yirbi kon, mi fewna,

¹⁷ fii no yimbe heddiibe ben ɗaɓɓira Joomiraado on,

e kala leyyi di innde an nden jantaa e mun.

¹⁸ Ko Joomiraado on daali ɗun,

on Wad'unoofo ɗii piiji andanoofi gila ko ɓooyi.» »Y

¹⁹ Yaaquuba wi'i kadi: «Ko ɗun wadi si mi miijii wonde moyyaa ka sincanen ben be wonaa Yahuudiyanke tuubanbe Alla satteende.

²⁰ Kono windanen be tun, wi'en be yo be terto tuunintinorgol sanamuuji e jinaa e naamugol jilbe e yiyan.

²¹ Ko fii, gila e ɗiya jamaanuuji feyyuɗi, Muusaa no mari yimbe e saare kala ko waajoo fii makko, bay hid'en jangude fii ɗun e aseweere kala ka juulirde.»

Batakuru Nabanaandu Gomɗinbe ben Antiyoosi-Sirii

²² Onsay sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal e moftal ngal fow ndaari tawi no moyyi ka be suba woɓɓe e hakkunde maɓɓe, be wattida be e Puulusa e Barnabaasi fii ko yaha Antiyoosi-Sirii. Onsay be subii Yahuuda, jammaado Barsabaa, e Silaasi, tawi ben ɗiɗo ko be be musibbe ben teddini fota.

²³ Be wattidi be e batakuru ndu tawata ko ɗundoo windii ton:

«Menen bee musibbe mon, ɗun ko sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal, men salminii on onon bee musibbe amen wonbe e hakkunde bee be wonaa Yahuudiyanke, hoɗuɓe Antiyoosi-Sirii e Sirii e Silisii.

²⁴ «Men nanii wonde woɓɓe e amen jilbiroyii on konguɗi maɓɓe haa be aaninii wonkiiji mon ɗin, ben-le wonaa menen yamiri be ɗun.

²⁵ Men taw no moyyi, e nder nanondiral amen, ka men suɓoo woɓɓe, men immindinana on be e bee yiɓɓe amen, ɗun ko Barnabaasi e Puulusa,

²⁶ ɗun ko bee weebiɗuɓe ngurndan mun ɗan fii innde Iisaa Almasiihu Joomi men on haa takko mayde.

²⁷ Ko men imminiri Yahuuda e Silaasi, ko ko yewta on e hunduko fii ko woni kon ka batakuru.

²⁸ Ko fii menen e Ruuhu Seniifo on men taw no moyyi ka men ronka on fawude dongal goo, si hinaa ɗii haanuɗi ɗoo:

²⁹ ɗun non ko yo on terto tebbeeli sakkanaadi sanamuuji e yiyan e mummunteeji jilbuɗi e jinaa. Si on reenike e ɗun, haray on wadii ko moyyi. Yo jam wonu e mon!»

³⁰ Onsay kambe imminaabe ben be waynii, be yahi Antiyoosi-Sirii, be wattoyi batakuru ndun e juude mbatu moobiingu ɗon ngun.

³¹ Bay batakuru ndun jangaama, be weltori kon ko be wakkilinaa.

³² Nde tawnoo Yahuuda e Silaasi ko haaloobe ko Alla longini ɗun, be beydi wakkilinde musibbe ben, be tiidfiniri be kadi konguɗi buy.

³³ Bay be neebidii e mabbe seeda, musibbe ben newnitani be ruttagol ka imminnoobe be ben e dow buttu.

³⁴ Kono Silaasi kapun tawi luttugol mo ton no moyyi.

³⁵ Puulusa kadi e Barnabaasi lutti kodaade Antiyoosi-Sirii don e jannugol feppindina e yimbe buy fii daaluyee Joomiraado on.

Fii Datal Puulusa Dimmal ngal Aazii

³⁶ Balde seeda bawto dun, Puulusa wi'i Barnabaasi: «Yiltitoden, ndartoyen musibbe ben e nder ca'e de waajiden fii daaluyee Joomiraado on e mun den fow, fii andugol ko honno be fewndori.»

³⁷ Tawi Barnabaasi no faalaa yo be yaadu e Yuuhanna jammaado Markuusa.

³⁸ Kono Puulusa ndaari tawi haanaa ka be yaada e on yiltinoofo baawo mabbe gila Pamfilii, salii be d'wotude ka golleeji mabbe.

³⁹ Hakkee yeddondiral ngal tiidii hakkunde mabbe, be sakkitori seedugol. Onsay Barnabaasi yetti Markuusa, be bakii don e laana ndiyan fii yahugol Siipuru.

⁴⁰ Puulusa kapun subii Silaasi ko o yaada, bawto musibbe ben halfinde mo kanko Puulusa sulfu Joomiraado on.

⁴¹ Onsay be yahi, be tayitoyi Sirii e Silisii, e hoore hiibe tiidina mofte den.

16

Fii Ruttagol Puulusa ngol Derbata e Listaara

¹ Kanko Puulusa o hewtoyi kadi Derbata e Listaara, o tawi no don taalibaajo wi'eteedo Timotee. Tawi on yumma mun ko Yahuudiyankejo gomdindo, kono ben makko ko *Gerekiyankeejo.

² Tawi musibbe be Listaara e be Ikoniim ben no joganii mo kanko Timotee kongol moyyol.

³ Tawi Puulusa no faalaa naborde mo. Onsay o yetti mo, o sunnini sabu Yahuudiyankebe wonbe e din nokkeeli don ben, ko fii hari fow no andi wonde ben makko kanko Timotee ko Gerekiyankeejo.

⁴ Tawi kanko Puulusa e Timotee, hiibe hollitude e nder ca'e de be rew e mun den, pehe de *sahaabaabe ben e ardotoobe *moftal ngal Yerusalaam yetti den fii yo de huutore.

⁵ Tawi mofte den no tiidude tun e nder gomdinal ngal, awa kadi hiibe beydaade duudugol pande woo pande.

Fii Ruttagol Puulusa ngol Figgii e Galaasi

⁶ Nde tawnoo *Ruuhu Seniido on newnanaali be feppinoygol daaluyee on e nder *Aazii on, be yahi be tayitoyi Figgii wondude e leydi Galaasi ndin.

⁷ Bay be hewtii takko Misii, be etii fii yahugol Bitinii, kono laatii Ruuhu Iisaa on newnanaali be.

⁸ Onsay be tayitiri Misii don, be yahi Turuwaasi.

⁹ E nder jemma on, kanko Puulusa o yi'i e nder koydol, godfo mo Masedonii no darii no jeeja mo, wi'a: «Rewu Masedonii gaa, faabodfaa men!»

¹⁰ Bawto ngol koydol Puulusa, men dabbi kisan feere no men hewtira Masedonii, sabu meden felliti ko Alla noddii men ton, fii yo men waajo fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Linda Gomdiniri ka Saare Filipii

¹¹ Bawto dun, men bakii Turuwaasi don e laana ndiyan, men sutori Samotiraasi. Bimbi nden pande kadi men sutori Neyapolii.

¹² Bay men iwii don, men yahi Filipii, dun ko saare wonde e diiwal aranal ngal ka leydi Masedonii, jeyaande e ley laamu Roomu, men woni Filipii don e nder balde.

¹³ Nande *jalaande fowteteende nden, dun ko *aseweere nden, men yahi e binde caangol, dun ko ka baawo saare, ka men tanyininoo ko don wonnoo ka juuletee. Bay men joodike, men yewti rewbe moobinoobe don ben.

¹⁴ Tawi no e ben debbo rewoowo Alla, on no wi'ee Linda, jeyaado e ndee saare wi'eteende Saayatiira, yeyoowo gaara baka. Tawi himo hedino, Joomiraado on kadi udditi bernde makko nden fii yo o wonan ko Puulusa yewtaynoo kon.

¹⁵ Bay o *lootidaama e beynguure makko nden maande kisiyee, o saatini men e hoore himo wi'a: «Si tawii hidon jogori lan wa gomdindo Joomi on, haray naatee ka suudu an, weeron ka beynguure an doo.» O jeeji men e dun haa men jabi.

Fii no Puulusa e Silaasi Jogora ka Kaso

¹⁶ Bawto dun, ko men yahata ka juuletee don, kordfo mo jinnawii *hiitinoowii nangi, ari fotti e amen, tawi kon ko o hiitotonoo no okkoraynoo jeybe mo ben jawle buy.

¹⁷ O woni e jokkugol men, menen e Puulusa, e hoore himo ewnoo, wi'a: «Bee yimbe ko kurkaadi Alla Jom 'Bural on, awa hiibe feppinande on laawol kisiyee on!»

¹⁸ O wadi d'un e nder balde buy. Bay Puulusa haabii d'un, o yeyyitii, o wi'i ngin jinnawii: «Mi yamirii ma e innde Iisaa Almasiihu on, yaltu e oo debbo!» Jinnawii ngin yalti e makko e on saa'i tigi.

¹⁹ Bay jeybe kurkaadu ndun tawii ka be tanyininoo hebugol d'on bonii, be nangi Puulusa e Silaasi, be poofi be, be addi yeeso hooreebe ben ka nokkuure fottirde.

²⁰ Onsay be addi be ka naawoobe ben, be wi'i: «Bee yimbe ko Yahuudiyankeebe, hiibe jiiɓude saare men nden,

²¹ be janna naamuuji di en newnanaaka jabugol maa wadugol, enen bee jeyaabe e laamateeri Roomu!»

²² Jamaa on kadi immanii be kambe dido. Bay naawoobe ben wadii haa be bortii be dolokkaaji d'in, be yamiri yo be luubor be bedi.

²³ Bay be gayni be luubaade, be bugii be ka kaso. Be yamiri aynudo kaso on yo o jogo be, o ayna fota.

²⁴ On yamiraado d'un bugii be ka nder kaso nder-nderwo, o dumbi be ka koyde.

²⁵ Bay wonii tumbere jemma, Puulusa e Silaasi woni e toragol Alla, beytana mo. Tawi kasoobe ben no hedii be.

²⁶ Tun, nde wootere leydi ndin dimbii ko tiidii, didoodi kaso ngon yergi. E on saa'i tigi baafe kaso ngon fow udditii, jolokooje de kasoobe ben jolkanoo d'en kadi jolkitii.

²⁷ Aynudo kaso ngon fini. Bay o yi'i baafe kaso ngon udditike, o sorti kaafa makko kan fii wartagol, ko fii hari himo sikkka kasoobe ben dogii.

²⁸ Kono Puulusa ewnii mo e hawa tiiduka, wi'i: «Wota a wadito bone woo! Men fow meden doo!»

²⁹ Onsay kanko aynudo kaso ngon o torii ndaygu, o wubbi o naati, o yani yeeso Puulusa e Silaasi e hoore himo diwna.

³⁰ Onsay o yaltini be ka yaasi, o wi'i: «Koohoobe, ko hondun mi wadata fii yo mi dande?»

³¹ Be jaabii mo, be wi'i: «Gomdin Iisaa Joomi on, d'un a dandete, an e beynguure maa nden.»

³² Onsay be feppindinani mo e kala wondo ka suudu makko daaluyee Joomiraado on.

³³ Kanko kadi o yetti be e on saa'i tigi e nder on jemma, o lootani be barmeeji maɓbe d'in. E on saa'i tigi kanko kadi o *lootaa maande kisiyee, kanko e yimbe suudu makko ndun fow.

³⁴ O werni be ka suudu makko, o bannani be naamete, o weltodi e beynguure makko nden fow fii ko be gomdini Alla kon.

³⁵ Bay weetii, naawoobe ben immini mbatulaabe mun ben ko yaha wi'a aynudo kaso on: «Accitu ben yimbe.»

³⁶ Onsay aynudo kaso on fillitanii Puulusa kon ko be wi'i, o wi'i mo: «Naawoobe ben imminii woɓbe ko wi'ammi yo mi accitu on. Jooni yaltee, yahon e hoore buttu.»

³⁷ Kono Puulusa wi'i ben mbatulaabe: «Bay be foccii men ka tumbere mbatu e baawo naawugol men, menen bee jeyaabe e laamateeri Roomu, e hoore d'un be bugike men ka kaso, e hara jooni be yaltinay men ka kene e dow gundoo? Waawaa wonude! Kambe tigi yo be aru, be yaltina men!»

³⁸ Onsay ben mbatulaabe yahi hollitoyi d'un naawoobe ben. Ben huli bay be andii ben ko jeyaabe e laamateeri Roomu.

³⁹ Onsay ben ari, be jeeji be, be acciti be, be torii be kadi yaltugol saare nden.

⁴⁰ Bay be yaltii ka kaso, be naatiri ka oo debbo wi'eteedo Linda, be yiidi e musiɓbe ben, be wakkilini be. Onsay be yahi.

17

Fii Yaadu Puulusa ndun Tesalonii

¹ Be rewoyi Amfipolii e Apolonii, be hewti Tesalonii ka Yahuudiyankeebe ben mari juulirde d'on.

² Puulusa naati d'on wano woowirani mo non, o wondi e maɓbe e nder aseweeje tati, himo yewtidude e maɓbe fii ko bindi d'in wi'i kon.

³ O sifii, o weebi wonde *Almasiihu on no haanunoo tampude e immintineede kadi e hakkunde maybe ben, o wi'i be: «Iisaa oo mo mi woni on wowlande fii mun, ko on woni Almasiihu on.»

⁴ Woɓbe e maɓbe hoolii d'un, be tawti Puulusa e Silaasi, e hoore d'un *Gereekiyankeebe duudufe rewoobe Alla, e rewbe buy jeyaabe e burbe teddude ben kadi hoolii.

⁵ Kono Yahuudiyankeefe ben nawli d'un, be yetti wobbe e bonbe wonbe ka fottirde ben, be wattidi e mabbe, be wadi haa sonko wadi e nder saare nden e haa yimbe ben dilliri hen fow. Be yahi ka suudu oo wi'eteedo Yaasuunu fii d'abbitugol Puulusa e Silaasi be adda be e yeeso jamaa on.

⁶ Laatii be tawaali be ton. Onsay be poodi Yaasuunu e musibbe goo, be addi be yeeso hoorebe saare nden, e hoore hibe sonka, wi'a: «Bee jiiube aduna on fow arii doo kadi,

⁷ Yaasuunu wernii fe! Be fow hibe dartaade yamirooje lando mawdo Roomu on, e hoore hibe wi'a lando goo no woodi wi'eteedo Iisaa.»

⁸ Din kongudi jibi jamaa on e naawoobe ben.

⁹ Laatii be accitude Yaasuunu e beya woo nde be yobunoo alamaani.

Fii Yaadu Puulusa ndun Biriyata

¹⁰ E on jemma kisan musibbe ben watti Puulusa e Silaasi e laawol Biriyata. Bay ben hewtoyii, be naatiri ka juulirde Yahuudiyankeefe ben.

¹¹ Tawi berde ben den no buri be Tesalonii ben udditaade. Be jabiri daaluyee on hepaare tiidunde e hoore hibe taskotonoo pande woo bindi d'in fii andugol ko be wi'aa kon si ko non woniri.

¹² Onsay buy e hakkunde mabbe gomdini, be gomdindini e rewbe Gereekiyankeefe teddube e worbe Gereekiyankeefe duudube.

¹³ Kono nde Yahuudiyankeefe be Tesalonii ben andunoo wonde Puulusa no feppinde kadi daaluyee Alla on Biriyata, ben kadi ari, be memmini jamaa on, be jiiindari.

¹⁴ Kisan, musibbe gomdinbe ben wadi feere no Puulusa yaara ka daande baharu, kono Silaasi e Timotee kapun lutti d'on.

¹⁵ Ben wonnoobe d'owtude Puulusa, be ardii mo haa Atiina. Onsay ben yiltitii, bay be yamiraama wi'ugol Silaasi e Timotee wonde yo ben tawtoy mo ko yaawi.

Fii Arugol Puulusa ngol Atiina

¹⁶ Nde tawnoo Puulusa no habbii beya Atiina, tawi bernde makko nden no aani fota kon ko o yi'aynoo saare nden no jokki sanamuuji.

¹⁷ Onsay o yewtidi e Yahuudiyankeefe ben e rewoobe Alla ben ka juulirde e yimbe fottaynoobe ben ka nokkuure fottirde nden, d'un non tawi ko pande woo.

¹⁸ Faamuube goo e nder fedde Epikuriibe ben e fedde Sitoyikiibe ben nangi e yewtidugol e makko. Onsay wobbe e mabbe wi'i: «Ko hondun oo wowloowo faalaa wowlude?» Tawi wobbe e mabbe no wi'a: «Himo wa'i wa waajotoodo fii allaabe jananbe goo.» Tawi d'un fow ko fii himo waajaade fii Iisaa e kibaaru mun moyyo on e fii ummutal ngal.

¹⁹ Onsay be yetti mo, be nabi ka mbatirde wi'eteende Areyopaasi, be wi'i mo: «A waaway men andinde ko hondun woni ndee jannde heyre nde wonda wowlude fii mun?»

²⁰ Ko fii hid'a wadude e noppi amen piiji di men woowaa nanude, meden faalaa andude ko hondun woni d'un.»

²¹ Tawi be Atiina ben fow e hobbe wondunooobe e mabbe ben ko jukkunoo woo ko wowlugol maa hedagol piiji hesi.

²² Onsay Puulusa darii ka tumbo mbatirde, o wi'i: «Ko onon yo be Atiina, mi ndaarii e cende den fow, mi tawii ko on be diina fota.

²³ Awa kadi e nder ko mi feyyata kon, mi yi'ii kala ko rewoton, e hay mi yi'ii *layyorde ka d'undoo windii: <Ko ko allaajo mo andaaka.> Dun ko on mo wondon teddinde, mo tawata on andaa, mi woni on feppinande.

²⁴ Dun ko on Alla tagudo aduna on e kala ko woni e mun, on wondo Joomiraado kammuuli d'in e leydeele den, on ko mo hodataa e nder juulirde de yimbe moyyiniri juude mun.

²⁵ Hinaa neddanke wadanta mo, wa si tawii himo hatonjini e goddun, ko on woni Yedoowo mo kala ngurndan e poopaali e kala huunde.

²⁶ Ko immorde e aaden gooto o tagiri leyyi neddanke d'in fow, yo ben hodu e hoore ndelo leydi ndin fow. Awa o happiino saa'iiji mabbe d'in e ittiri ko be hodata e mun kon,

²⁷ fii no be d'abbira Alla, be yi'a mo si no hawri e nder memugol, fii kala o woddaaki hay gooto e men.

²⁸ Ko fii ko kanko hebirden ngurndan, waawirden memminaade, ko e makko kadi woodafen. Ko d'un yubboobe gimdi mon goo no wi'i: «Ko en faybe makko kadi.»

²⁹ «Bay non ko en faybe Alla, haanaa ka miijoden wonde Alla no nandi e kanje e kaalisi maa e kaaye lesaade fotinaa, hara ko e immorde e miijo neddanke.

³⁰ Hari Allaahu on jogoraano yimbe ben ko be andaano mo kon, kono jooni o daalanii yimbe ben fow e nder nokkeeli dɔn fow yo be tuubu.

³¹ Ko fii o happii jalaande nde o jaawirta aduna on peewal, rewruude e on nedɔo mo o toddii, dɔn ko on mo o wadɔrani fow seedee timmuɔo immintingol mo e hakkunde maybe ben.»

³² Nde be nanunoo himo wowla fii ummutal maybe ben, wofbe e maɓbe jali mo, wofbe ben wi'i: «Men heɔoto ma jande goo fii dɔn.»

³³ Onsay kanko Puulusa o sortii hakkunde maɓbe.

³⁴ Kono fow e mun, dɔn hadaali wofbe humoo e makko, gomdina. Tawi no tawaa e ben oo wi'eteedo Denuusi, tawdaaɔo e dental fewjooɓe Areyopaasi ben, e debbo no wi'ee Damaari, kaɓun e wofbe goo kadi.

18

Fii Yaadu Puulusa ndun Korenti

¹ Bawto dɔn, Puulusa iwi Atiina, o yahi Korenti.

² O tawi dɔn Yahuudiyankoojo wi'eteedo Akilla, mo iwɔi mun woni Pontii, tawi neeɓaali ko on yaltidi e sonna mun Piriskiila leydi Italii, sabu ko Kuloodiyuuu lando Roomu on yamiri Yahuudiyankooɓe ben fow yaltugol Roomu kon. Onsay Puulusa yahi yiidoi e maɓbe,

³ Bay tawii ko mecce goote be mari, o weeri ka maɓbe, be woni e gollidugol. Tawi ko wonnoo mecce maɓbe ko moyyingol cuudi bagi.

⁴ Tawi kanko Puulusa himo yewtaynoo yewtereeji e aseweere kala ka juulirde fii fellintingol Yahuudiyankooɓe ben e *Gereekiyankooɓe ben.

⁵ Kono bay Silaasi e Timotee iwii Masedonii hewtii, Puulusa jokkii e daaluyee on tun e seeditanagol Yahuudiyankooɓe ben wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on.

⁶ Kono nde tawnoo Yahuudiyankooɓe ben no liddaade mo, hoyna, o fidɔi concii makko dɔn, o wi'i be: «Yo yiian mon dɔn yantu e hoore mon, min mi laabii. Kono gila jooni ko ka be wonaa Yahuudiyanke ben mi yaarata.»

⁷ O iwi dɔn, o yahi e suudu aaden rewoowo Alla no wi'ee Titiyuusu Yustuusa, tawi kadi suudu makko ndun no hadondiri e juulirde nden.

⁸ Onsay oo wi'eteedo Kirispuusa, dɔn ko ardiido juulirde nden, kaɓun e beynguure mun nden fow gomdini Joomi on. Korentiyankooɓe dɔuudube kadi heɔotonoobe Puulusa gomdini, *lootaa maande kisiyee.

⁹ Bawto dɔn, Joomiraado on daalani Puulusa e nder jemmaare goo e nder koyɔol, o wi'i mo: «Wota a hulu, yewtu, wota a fanku.

¹⁰ Ko fii min mido wondi e maa, gooto fawataa ma jungo fii wadugol ma ko boni, ko fii mido mari jamaa dɔuududo e nder ndee saare doo.»

¹¹ Onsay kanko Puulusa o daakii hakkunde maɓbe e nder hitaande e lebbi jeegoo, himo janna daaluyee Alla on.

¹² Wa fewndo on saa'i tawi ko Galiyuunu lamminaa Akaaya. Onsay Yahuudiyankooɓe ben immanii Puulusa e nder nanondiral maɓbe, be addi mo ka yeeso jaawirdu,

¹³ e hoore hiɓe wi'a: «Oo nedɔo no fellintinde yimbe ben no be rewira Alla e noone no woopondiriri e Sariya on!»

¹⁴ Fewndo ko Puulusa udditata hunduko mun kon, tawi Galiyuunu wi'ii Yahuudiyankooɓe ben: «Ko onon yo Yahuudiyankooɓe, si tawiino ko angal peewal goo maa bonnere goo, mi heɔotono on e hoore no newori.

¹⁵ Kono bay ko yeddondiral fii haalaaji e fii inde e sariyaaji mon onon tigi, yo dɔn wonu haaju mon. Mi faaletaake wonande on jaawoowo dɔn.»

¹⁶ Onsay o yaltini be ka jaawirdu.

¹⁷ Tun, be fow be nangi Sosteene, dɔn ko ardiido juulirde nden, be woni e piyugol mo ka yeeso jaawirdu. Tawi Galiyuunu haajaaka e dɔn.

Fii Yiltitagol Puulusa Antiyoosi-Sirii

¹⁸ Laatii Puulusa daakii Korenti dɔn kadi ko neɓi. Bawto dɔn, o waynitii musifbe ben. Onsay o fembii ka wi'eteɔ dɔn Kenkere, sabu himo woondunoo woondoore. Ontuma o bakodi e Piriskiila e Akiila e laana ndiyan fii Sirii.

¹⁹ Be hewtii Efeesi. Puulusa acci dɔn be o wondunoo ben, o naatoyi ka juulirde, o yewtidi e Yahuudiyankooɓe ben.

²⁰ Ben torii mo wonugol dɔn seeda, kono laatii o jabaali.

²¹ O waynitii be, o wi'i: «Mi aroyay ka mon si Allaahu on jabii.» Bay o iwii Efeesi dɔn e laana ndiyan,

²² o tippoyii Seezariya. O yahi, o hiwroyii *moftal ngal, onsay o yahi Antiyoosi-Sirii.

Fii no Apoloosi Waajori ka saare Efeesi e Korenti

²³ Bay o wonii don seeda, o yiltitii, o jindi e ca'e Galaasi e Firgii den, o wakkilini taalibaabe ben fow.

²⁴ Bawto dun, Yahuudiyankeejo waawudo haala, andudo kadi bindi daaluyee on, wi'eteedo Apoloosi jeyaado Aleksandiri hewti Efeesi.

²⁵ Tawi on no jangi fii laawol Joomi on, himo wowliraynoo jijo tiidungo, himo feppinaynoo kadi janna no feewiri fii Iisaa, tawi e hoore dun fow ko ko Yaayaa lootaynoo kon tun o andi.

²⁶ Onsay o yewtiri pellital ka nder juulirde. Bay Piriskiila e Akiila hefike mo, be yaadi e makko, be feppinanoyi mo no woniri non tigi fii laawol Alla ngol.

²⁷ Kono bay tawii Apoloosi no faalanoo yahugol Akaaya, musibbe ben wakkilini mo, be windani kadi taalibaabe ben wonde yo be wernu mo no moyyiri. Bay o hewtii don, o nafi ben gomdirirbe sabu sulfu Alla on,

²⁸ e hoore himo yeddondiraynoo e Yahuudiyankeebe ben ka tumbondiral no tiidiri, e himo banginira bindi din wonde ko Iisaa woni Almasiihu on.

19*Fii no Puulusa Janniroyi ka saare Efeesi*

¹ Fewndo ko Apoloosi on woni Korenti, tawi Puulusa kapun tayitoyii leyde dowje den, haa o hewtoyii Efeesi, o fotti don e taalibaabe goo.

² O wi'i ben: «Hara on hebii Ruuhu Seniido on wa ko gomdingon?»

Ben jaabii mo, be wi'i: «Menen hari hay men nanaali wonde Ruuhu Seniido no woodi.»

³ Onsay o wi'i be: «Awa ko honno lootiranodon?»

Ben kadi jaabii mo, wi'i: «Ko no Yaayaa lootiraynoo non.»

⁴ Puulusa wi'i: «Yaayaa ko fii tuubuubuyee looti, e hoore dun himo wi'aynoo yimbe ben yo be gomdin aroyoowo baawo makko on, dun ko Iisaa.»

⁵ Bay be nanii din kongudi makko, be *lootaa maande kisiyee e innde Iisaa Joomi on.

⁶ Onsay Puulusa *fawi juude mun den e hoore mabbe, Ruuhii Seniido on ari e mabbe, be woni e wowlugol e *haalaaji janani, wowla ko Alla longini be.

⁷ Tawi ben yimbe ko wa be sappoo e dido.

⁸ Onsay Puulusa naati ka juulirde, o yewtiri don pellital. E nder lebbi tati himo yewtidude e mabbe o fellintinana be ko yowitii e fii *laamu Alla ngun.

⁹ Kono bay wobbe wonii e sattinkinagol e angal gomdingol e aybingol laawol Joomi on e hakkunde jamaa on, o sortii hakkunde mabbe, o yetti taalibaabe ben o wadi be feere, o woni e yewtidugol e mabbe pande woo ka dudal oo wi'eteedo Tiranuusu.

¹⁰ Dun neebi yeru duubi didi, haa kala hodudo *Aazii humpitii fii daaluyee Joomiraado on, dun ko Yahuudiyankeebe ben e *Gereekiyankeebe ben fow.

¹¹ Tawi Allaahu on no wadaynoo kaawakeeji moyyi hawniidi rewruude e Puulusa,

¹² haa ka tawata hibe yahaynoo be yetta disaaje maa lince de Puulusa meemaynoo den, be adda, be wada e nawnube ben, ben ndikka, jinnaaji bondi din kadi yalta e mabbe.

¹³ Yahuudiyankeebe goo, jindaynoobe wi'a no rafoo jinna, woni e jantagol e hoore ben be jinnaaji woni e mun innde Iisaa Joomi on, hara hibe wi'a: «Mi yamirii on yaltugol e innde Iisaa, on mo Puulusa woni waajaade fii mun!»

¹⁴ Tawi ben wadaynoobe dun ko be njeedido, ben-le ko be bibbe oo wi'eteedo Sekubaa, tawaado e hooreebe *yottinoobe sadaka Yahuudiyankeebe ben.

¹⁵ Ngin jinnawii jaabii be, wi'i: «Mid'o andi Iisaa, mid'o andi kadi ko hombo woni Puulusa, kono onon ko on hombe?»

¹⁶ Onsay on neddo mo ngin jinnawii woni e mun yani e mabbe, o waawi be fow e hoore doole tiidude, haa ben dogi yalti e ndun suudu be fornaaki, e hoore hibe barminaa.

¹⁷ Kala Yahuudiyankeejo e Gereekiyankeejo hodudo Efeesi andi fii dun, kulol nangi be fe fow, onsay innde Iisaa Joomi on mawninaa.

¹⁸ Onsay buy e arube e gomdinde ari qirritii, weebiti boneeji di be wadunoo.

¹⁹ Bawto dun, yimbe buy wadaynoobe mbilankaaku, addi defte mun, be sunni de yeeso fow. Coggu majje on jittaa, tawaa ko tammaaji kaalisi guluuji cappande jowi.

²⁰ Ko nii, daaluyee Joomiraado on woni layirde semba e hoore doole.

²¹ Bawto dun Puulusa ebbani fii yahugol Yerusalaam, hara ko Masedonii e Akaaya o rewri. O wi'i: «Si mi iwii don, bee mi hewtoya Roomu.»

²² Onsay o immini wallindirteebe makko dido Masedonii, dun ko Timotee e Arastuusa, kanko o luttii Aazii don seeda.

Fii no oo Siyaakeejo wi'eteedo Dimitiriyuusu Imminiri Gere

²³ Onsay jii boldu tiidundu wadi sabu laawol Joomi on.

²⁴ Tawi no e nden saare siyaakeejo wi'eteedo Dimitiriyuusu, tafaynoodo rewirkoy to sokoy tafiraakoy kaalisi, hara ko nandintinaakoy e rewirdu allaaajo ma bbe debbo wi'eteedo *Artemiisi on. Tawi d'un no wondannoo e be o tafidaynoo ben tono tiidudo.

²⁵ On moobindiri be o tafidaynoo ben, kambe e be be kafidunoo mecce goote ben, o wi'i be: «On fow hid'on andi, fii men on ko e dee golle doo humii,

²⁶ awa kadi hid'on yi'ude, hid'on nanude ko woni feyyude kon, hara hinaa Efeesi doo tun, fayda ko e nder Aazii on fow wonde, oo wi'eteedo Puulusa no murtinde jamaa duududo, fellintinira be wi'ugol wonde allaaaji moyyiniraadi juude neddanke wonaa allaaaji.

²⁷ Dun non hinaa fii hayfingol mecce men den tun, kono ko libugol fii nduu rewirdu oo allaaajo debbo mawdo wi'eteedo Artemiisi e boorugol teddungal makko ngal, on mo Aazii fow e aduna on fow woni rewude.»

²⁸ Bay be nanii din kongudi, be heewi tikkere, be nangi e ewnagol, wi'a: «Artemiisi Efeesiyankoo be ben ko mawdo!»

²⁹ Onsay saare nden fow jii bondiri, be wubbidi, be saalori bee Masedoniyankoo be be Puulusa jindidaynoo, d'un ko Gayuusi e Aristarke, be nabori be ka fijirde mawnde.

³⁰ Puulusa kadi faalaa hollitaade jamaa on, kono laatii taalibaabe ben jabaali.

³¹ Hay wof be e hooree be Aazii ben, be tawata ko yi bbe makko kanko Puulusa, be nuli wof be e makko ko jeeja mo fii wota o yahu ka fijirde mawnde.

³² Tawi wof be no ewnoo goddun goo, beya kadi no ewnoo goddun goo, ko fii jii baare nden no woni hakkunde dental ngal, e hoore d'un bur be ben andaa wuren ko hondun moobindiri be.

³³ Onsay wof be e hakkunde jamaa on lowi oo wi'eteedo Aleksander mo Yahuudiyankee be ben feyyini yeeso dental ngal. Kanko Aleksander o towni jungo, tawi himo faalaa sifanaade jamaa on.

³⁴ Bay beya andii ko o Yahuudiyankeejo, fow ewnodi wa saa'iji didi, hi be wi'a: «Artemiisi Efeesiyankoo be ben ko mawdo!»

³⁵ Onsay hoore kaydi on dahi yim be ben, o wi'i be: «Ko onon yo Efeesiyankoo be, hara ko hombo woni andaa wonde saare Efeesi nden ko ngaynaakoore rewirdu oo allaaajo debbo mawdo wi'eteedo Artemiisi, awa kadi ko nde ngaynaakoore nandolla makko iwru do ka kammu on?»

³⁶ Bay d'un hinaa ko yeddinii, wonee deeyu be, hara on wadiraali huunde hawjere.

³⁷ Ko fii on addii bee yim be, be tawata bonnaa ka hormorde, be hoynaa kadi allaaajo men debbo on.

³⁸ Si tawii non Dimitiriyuusu oo, e siyaakee be e o kafidi mecce ben no galdidi e goddo, haray no woodi naawirdi e naawoo be lamminaa be fii mun, yo be wullito e ben.

³⁹ Si tawii non hid'on mari goddun ko beyditii e d'un, haray ko ka dental ardinaangal ngal dundon moyyintee.

⁴⁰⁻⁴¹ Ko fii hid'en waawi hebude feloore fii nduu murtaldu wadundu hande, bay dalil woo alaa mo holloyen ko hondun wadirden nduu jii boldu.» Bay o gaynii wowlude d'un, o yilti jamaa on.

20*Fii Yaadu Puulusa Masedonii e Gereesi*

¹ Bay murtaldu ndun accii, Puulusa banniti taalibaabe ben. Bay o gaynii be wakkilinde, o waynii be, o immii, o fokkitani yahugol Masedonii.

² O tayitoyi den leyde e hoore himo yewta yim be ben nooneeji no be wakkilora, onsay o hewtuyi Gereesi.

³ Onsay o kodii don lebbi tati, hari himo woniri yettugol don laana ndiyan, yaara Sirii. Kono nde tawnoo Yahuudiyankee be ben no ebbani mo janfa, o aadii yiltitagol Masedonii.

⁴ Hari ko o wondi ko dowta mo, ko oo bid do Pirusi mo Biriyata wi'eteedo Sopateere, e Aristarke e Sekondiisu, on ko mo Tesalonii, e Gayuusi, on kadi ko mo Derbata, e Timotee e Tikiiki e Torofiimi, bee fow ko be iwdi *Aazii.

⁵ Ben woni yeeso, be habboyii men Turuwaasi.

⁶ Menen kadi, bay *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden feyyii, men bakii e laana ndiyan Filipii. E nder balde jowi men tawoyi be Turuwaasi, men wadi don balde jeeddi.

Fii Wurniteede oo wi'eteedo Etikuusi

⁷ E asewe kiikiide, men moobondiri fii naamidugol. Nde tawnoo Puulusa ruttoto bimbi nden pande, o yewtidi e tawanoobe ben, o junni yewtere makko nden haa tumbere jemma.

⁸ Tawi lampuujii duuduudi no ka suudu dow-dowru ka men mottondirnoo don.

⁹ Tawi kadi suka no wi'ee Etikuusi no joodfinoo e damun tosokun^Z e on koore tammo. O yetti doyngol luggungol e nder ko Puulusa juutini yewtere nden kon, o accitii ka koore ton sabu doyngol ngol, o yani. O imminaa, tawi o maayii.

¹⁰ Onsay Puulusa tippii, o uggini e hoore makko, o yetti mo, o tambii, o wi'i: «Wota on aanu, ko fii himo wuuri.»

¹¹ Bay kanko Puulusa o yawitoyii, o tayiti bireedi on, o naami. Bawto dun, o yewti kadi ko juuti haa wa ka peeral fajiri. Onsay o yahi.

¹² Bawto dun, suka on nattaa ko o wurdoo, dun wonani be welo-welo mawngo.

Fii Iwugol Puulusa Efeesi Yaha Miletii

¹³ Onsay menen men hikkani men yeeso, men bakii don e laana ndiyan fii yahugol Asoosi ka men haanunoo yiitidude e Puulusa don, bay hari kanko o aadike wonde o seppay.

¹⁴ Bay o tawoyii men Asoosi, men yawni mo ka laana fii yaadugol e makko Mitileeni.

¹⁵ Bay men iwii don, men jokki baharu on haa men hewtoyi bimbi nden pande yeeso Kiyoo. E nallal hikkungol don ngal kadi, men meemoyi ka wi'etee don Samoosi. Bawto ngal nallal don kadi, men hewtoyi Miletii.

¹⁶ Tawi Puulusa no miijinoo feyyugol Efeesi tun hara daraaki, fii wota o tongo e nder Aazii on. Ko fii hari himo hawji hewtoyogol Yerusalaam fii Juldeere *Pentakosta nden, si tawii dun no waawi mo gasande.

¹⁷ Ko onsay, ko o woni Miletii don, kanko Puulusa o immiini ko yahana ardotoobe *moftal ngal Efeesi.

¹⁸ Bay ben arii, o wi'i be: «Hidon andi ko honno mi wondiri e mo'on yeru ko mi woni doo kon, gila pande mi tippi Aazii.

¹⁹ E hoore dun mi kurkanike Joomiraado on, e hoore yankinaare fow, e nder gondi, e hakkunde ndarndeede wonandun lan janfaaji immorde e Yahuudiyanke'en.

²⁰ E baawo suudugol on hay huunde, mido feppinande on, janna on e hakkunde fow e ka cuudi kala ko wondani on e nafa,

²¹ e seedintinangol Yahuudiyankeefe ben e *Gereekiyankeefe ben fii tuubangol Alla e gomdingol Iisaa Joomi men on.

²² «Jooni yo mi yahu Yerusalaam, bay Ruuhu Allaahu on no habbitii e dun, e hoore mi andaa ko heboytammi ton.

²³ Ko woni tun, gila saare hebi e saare, *Ruuhu Seniido on no seedintinande lan wi'ammi wonde, kabbi e satteendeeyi no sabbii lan.

²⁴ Kono mi wadaa ngurndan an dan ko god'dun, wa si tawii hidan hitti e an, fii tun yo mi timmin jinduruuji an din e golle de mi hebiri Iisaa Joomi on den, dun ko seeditagol fii Kibaaru Moyyo fii moyyere Alla nden.

²⁵ «Jooni mido andi, on yi'itataa lan hande kadi, dun ko onon bee be mi rewi hakkunde mun, mi waajii fii *laamu Alla ngun.

²⁶ Ko dun wadi, mido seedaade hande wonde si god'do e mon halkike, haray wonaa min wadi.

²⁷ Ko fii mi suudfaali on hay huunde, mi banganani on ebbore Alla nden fow.

²⁸ Jooni reenee, reenidon hoore mon e wuro ngo Ruuhu Seniido on wadi on e hoore mun ngon, fii no ayniron moftal Alla ngal o hebiri yiyian biidoo makko on tigi.

²⁹ Mido andi si mi iwoyii doo, caapaali hunyudi aroyay hakkunde mon di tawata accoytaa wuro ngon.

³⁰ Awa kadi wofbe hawtoyo e hakkunde mon, hara hiibe wowla haalaaji boyliidi fii poofugol taalibaabe ben e mabbe.

³¹ Awa on wattanoyay yiila, anditon, e nder duubi tati jemma e jalorma mi accaali waajagal mo kala e mon e hoore gondi.

³² «Jooni mi yettii on, mi halfinii Alla e daaluyee moyyere makko nden, ko on mari bawgal fii mawningol on e yedugol on ndondi wondude e yimbe Alla ben fow.

³³ Mi himmanaali kaalisi e kanje e concii hay gooto.

³⁴ Onon tigi hidon andi ko juude an den mi golliri fii ko mi hatonjini e mun kon e ko wondibbe an ben hatonjini e mun kon.

^Z 20:9 20.9 «Damun tosokun» ko ko wi'etee «fineeter» kon fewndo doo.

³⁵ E nder d'un fow, mi hollii on yo on gollir nii fii yo on wallito lo'ube ben, anditon kadi kongudfi Iisaa Joomi on ko o wi'i kon kanko tigi wonde: «Ko okkugol furi moyyude edii okkoreede.» »

³⁶ Bay o gaynii yewtude d'un, onsay o jiccii fii du'ondirgol e maɓɓe ɓe fow.

³⁷ Onsay ɓe fow ɓe hirbii mo kanko Puulusa, ɓe lunnii e hoore gondfi tiidufdi.

³⁸ Ko burnoo ɓe sokolinde kon, ko ko o wi'unoo ɓe kon wonde ɓe yi'tataa mo hande kadi. Onsay ɓe d'owtiti mo haa ka laana ndiyan.

21

Fii Yaadu Puulusa ndun Tiiri e Seezariya

¹ Bay men sertii e maɓɓe, men bakii d'on e laana ndiyan, men fewni haa Koosi. Bimbi nden pande men yahi Rodeesi. Bay men iwii d'on kadi, men yahi Patara.

² Bay men tawii d'on laana lumbooha yaara Fenisii, men bakii d'on, men yahi.

³ Bay men battike Siipuru, onsay men acciri d'on ka nano, men yaari telen Sirii fii tippinoygol ko laana kan rondii kon Tiiri.

⁴ Bay men tawii taalibaabe ɓen d'on, men woni balɗe jeedifi. Immorde e Ruuhu Allaahu on ɓe wi'i Puulusa: «Wota yahu Yerusalem.»

⁵ Bay den balɗe jeedifi timmii, men yahi. Onsay kamɓe fow e rewɓe maɓɓe ɓen e ɓiɓɓe maɓɓe ɓen, ɓe d'owtiti men, men yaadi haa men yalti saare nden, d'un ko ka sera ndiyan, men jiccii, men du'ondiri.

⁶ Onsay men waynondiri e maɓɓe, men bakii ka laana, kamɓe ɓe yiltitii ka maɓɓe.

⁷ Bay men gaynii ko yaaretee laana ndiyan kon, d'un ko gila Tiiri haa Potolemaayi, men hiwrondiri e musibɓe gomɗinɓe wonɓe d'on ɓen, men wondi e maɓɓe jallal.

⁸ Bimbi nden pande, men yahi men hewtoyi Seezariya, men naatiri ka suudu Filiipu oo waajotoodo fii Kibaaru Moyyo on, tawdaado e njeedifooɓe ɓen, men weeri ka makko.^a

⁹ Tawi himo mari jiwɓe nayo haaloobe ko Alla longini d'un ɓe andaali gorko.

¹⁰ Nde tawnoo men wadii d'on balɗe buy, haaloowo ko Alla longini d'un wi'eteedo Agabuusi, iwrudo ka diiwal Yahuuda, ari tawi men.

¹¹ O yetti dattol Puulusa ngol, o haɓɓitii juude e koyɗe, o wi'i: «E hino ko *Ruuhu Seniido on wi'i kon: «Oo nedɗo jeyɗo ngol dattol, Yahuudiyankeɓe ɓen haɓɓiray mo nii Yerusalem, ɓe watta mo e juude ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen.» »

¹² Bay menen e ɓen yimɓe hodufe e nden nokkuure men nanii d'un, men jeeji Puulusa fii wota o yahu Yerusalem.

¹³ Kono Puulusa jaabii men, wi'i: «Ko hondun wulloton, bonnon mi ɓernde? Ko fii min hinaa fii haɓɓegol tun mi hebulanii, kono ko hay maayugol Yerusalem fii innde Iisaa Joomi on.»

¹⁴ Nde tawnoo o jabaali yilteede e ko o anniyii kon, men haɓɓitaaki hande kadi, kono men wi'i: «Yo kodduruyee Joomiraado on wadu!»

¹⁵ Bay den balɗe d'on feyyii, men eɓɓindii, men yahi Yerusalem.

¹⁶ Taalibaabe goo ɓe Seezariya d'owti men ka godɗo no wi'ee Manasuuna mo Siipuru, on ko taalibaajo gila ko neebi, fii ko werna men.

Fii Hewtugol Puulusa Yerusalem

¹⁷ Bay men hewtii Yerusalem, musibɓe ɓen jabɓori men weltaare.

¹⁸ Bimbi nden pande menen e Puulusa men ari ka Yaaquuba, ardotoobe *moftal ngal kadi fow ari d'on.

¹⁹ Bay Puulusa gaynii ɓe hiwraade, o nangi e fillitanagol ɓe, fensita ko Allaahu on wadi e hakkunde ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen e nder golle makko d'en.

²⁰ E nder ko ɓe hedii mo kon, ɓe mawnini Alla, e hoore d'un ɓe wi'i mo: «Musidɗo, a yi'ii ittiri guluuje guluuje Yahuudiyankeɓe ko gomɗini, e hoore ɓe fow hiɓe haɓɓitii e Sariya on.

²¹ E hoore ɓe yeetaama wonde hidfa jannude Yahuudiyankeɓe wonɓe e hakkunde ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen fow wota ɓe jokku Sariya Muusaa on, d'un ko wi'ugol ɓe wota ɓe sunnin fayɓe maɓɓe ɓen e wota ɓe jokku naamuuji d'in.

²² Hara ko hondun wadeten? Ko fii pellet ɓe anday wonde a arii.

²³ Ko d'un wadi si men wi'ete yo a wadu ko men wi'u-maa kon. No e hakkunde amen yimɓe nayo woondube woondoore.

²⁴ Yettu ɓen, labɓindinodaa e maɓɓe, fawtoɗaa njoddi fembagol maɓɓe ngol, d'un fow anday goonga alaa e ko ɓe wowlanaa kon fii maa, kono an kadi hidfa doftii Sariya on.

^a 21:8 21.8 Sah. 6.1-6

²⁵ Kono fii be wonaa Yahuudiyanke, gomdinbe ben, men tawi no moyyi ka men windana be, yo be reeno e tebbeeli sakkanaadi sanamuuji e yiiyan e mummunteeji jii budi e jinaa.»

²⁶ Bimbi nden pande, Puulusa yetti ben yimbe nayo, o labbindinodi e maβbe, o naati ka *juulirde mawnde. O feppini ko honde tuma e jalaafe den labbinagol maβbe ngol timmata, sadaka mo bee e maβbe wadee.

Fii no Puulusa Nangiraa

²⁷ Ka balde jeedifi den timmata don, bay Yahuudiyankeefe be *Aazii ben yi'ii mo ka juulirde mawnde, be yuuni jamaa on fow, be fawi mo juufde,

²⁸ e hoore hibe ewnoo, wi'a: «Isra'iilayankeeefe*, wallee men! E hino nedfo wondo jannude fow on nokku woo nokku fii liddagol jamaa on, liddoo Sariya on, liddoo kadi ndee nokkuure. E hay o naadii *Gereekiyankeefe ka juulirde mawnde, o tuuninii ndee nokkuure hormorde!»

²⁹ (Ko woni sabu don ko tawde hari be yiidiino mo e oo Efeesiyankoojo wi'eteedo Torofiimi ka saare, haa be sikki wonde Puulusa naadii mo ka juulirde mawnde.)

³⁰ Onsay saare nden fow memminii, yimbe ben dogi iwri e cende den fow, be nangi Puulusa, be poodi mo, be itti ka juulirde mawnde, baafe den ombaa kisan.

³¹ Wa ko be ebbata fii warugol mo, tawi hooreejo dental suufaafe Roomu ben nani wonde jii boldu wadii e nder Yerusalaam fow.

³² Don kisan, o yetti suufaafe e yeesoobe mun, be wubbani ben ebbunoobe warugol Puulusa. No be yiirunoo on hooreejo e ben suufaafe, be acciti piyugol mo.

³³ Onsay on hooreejo badii mo kanko Puulusa, o nangi mo, o yamiri yo be jolku mo jolokooje didi. O landii non ko hombo woni oo e ko hondun o wadi.

³⁴ Kono tawi e nder jamaa on, wobbbe no ewnoo wi'a god'dun, beya kadi no wi'a god'dun goo, tawi kanko hooreejo on o waawaali andude ko woni haqiiqa fii murtaldu ndun. Onsay o yamiri yo be nabu mo ka daaka suufaafe ben.

³⁵ Wa ko Puulusa yawata bordi din, suufaafe ben kutii mo tambii sabu hunyeendi jamaa on.

³⁶ Ko fii hari konu yimbe ben no jokki mo, no ewnoo, wi'a: «Waree mo!»

Fii Yewtere nde Puulusa Yewti Jamaa Yerusalaam on

³⁷ Wa ko kanko Puulusa o naadete e ka daaka suufaafe ben, o landii hooreejo dental suufaafe ben, o wi'i: «E hara a newnanay lan yeetagol ma god'dun?»

On jaabii mo, wi'i: «Hida waawi haala Gereeki?»

³⁸ E hara hinaa an woni oo Misirayankoojo, wonufo sabu nduu murtaldu ko feyyi koo, dogidi e bee ittoobe ko'e guluuje nayo ka wulaa?»

³⁹ Kanko Puulusa o wi'i mo: «Min, ko mi Yahuudiyankeejo mo Tarsiisu, don ko e nder Silisii, jeyaado e saare nde tawata wonaa hayfunde. Mi jeejii ma newnanan yewtugol jamaa on.»

⁴⁰ Onsay on hooreejo newnani mo. Kanko Puulusa o immii, o darii ka hoore bordi, o yeyani jamaa on jungo, deeyaango tiifungo wadi. Onsay o hewtini be yewtere nden e haala Yahuudiyanke, o wi'i:

22

¹ «Ko onon yo musibbe an e baabiraabe an, jooni hedee mi yewta on fii jaabannde an nden.»

² Nde be nanunoo ko e haala Yahuudiyanke o woni be yewtude, deeyaango ngon burti kadi.

Onsay Puulusa wi'i:

³ «Min ko mi Yahuudiyankeejo hebaado Tarsiisu, don ko e nder Silisii, kono ko e nder ndee saare doo mi ne'aa. Ko e fee Gamaliyila kadi mi jangi fii jokkugol Sariya baabiraabe men ben tigi. Hari mido huminoo e Alla fota wano wonirfon non on fow hande.

⁴ Mido cukkotonoo ben jokkuβe laawol Iisaa haa wobbbe maayori, mi haβba, mi soka worbe e rewbe.

⁵ Yottinoowo* mawdo sadaka on e dental mawbe ben fow ko seedee an e don. Mi hendorii be hay bataake fii musibbe Yahuudiyankeefe wonbe Damaasi ben. Onsay mi yahi fii haβbugol jokkuβe ngol laawol wonbe ton ben, mi adda Yerusalaam fii donkingol be.

⁶ «Wa fewndo ko mi woni ka fatal, bay mi badike Damaasi, don ko wa naange e hoore, tun ndaygu moolanaangu iwri ka kammu, hunditi lan.

7 Mi yani ka leydi, onsay mi nani hawa no wi'ammi: <Saawulu! Saawulu! Ko fii hondun wondaa mi cukkanaade?>

8 «Mi jaabii: <Ko an hombo nii Joomi an?>

«O wi'immi: <Ko min woni Iisaa jeyaado Naasirata, on mo wondaa cukkaade.>

9 Ben wondunoobe e an yi'uno ngun ndaygu, kono be alaano nanude hawa on Wondol lan wowlande.

10 «Onsay mi wi'i: <Ko hondun mi wadata, yaa an Joomi?>

«Joomi on jaabii lan, wi'i: <Immo yahaa Damaasi, ko don be yeetoto-maa kala ko haanudaa wadude.>

11 «Tawi mi alaa yi'ude han kadi, ko fii hari jalbeendi ngun ndaygu wuminii lan. Onsay wondunoobe e an ben dowimmi haa mi hewti Damaasi.

12 «Tawi goddo no don no wi'ee Hanaaniya, on ko gorko dewo doftotoodo Sariya on, mo Yahuudiyankeebe wonbe Damaasi ben fow joganii kongol moyyol.

13 On ari darii takko an, wi'immi: <Ko an yo Saawulu musiddo an, wuntu!> E on saa'i tigi mi wunti, mi yi' mo.

14 «O wi'immi kadi: <Alla baabiraabe men ben subike ma fii yo a andu faale makko on e fii yo a yi'u Feewudo on, nanaa kongudi iwru'di ka hunduko makko din.>

15 Ko fii a wonay seeditantoodo mo e yeeso yimbe ben fow fii ko yi'udaa kon e ko nanudaa kon.

16 Jooni non ko hondun wondaa nennanaade? Immo *lootedaa maande kisiyee, labbinedaa junuubaaji maa din e nder jantagol innde makko nden.> »

17 Puulusa wi'i kadi: «Bay mi yiltitike Yerusalaam, e nder ko mi torotoo Alla kon ka *juulirde mawnde, mi feppinanaa godfun.

18 Onsay mi yi'i Joomi on, o wi'immi: <Hittin yaltugol Yerusalaam, ko fii be jabataa seeditoore maa nden fii an.>

19 Kono mi wi'i: <Joomi an, hiibe andi kambe tigi wonde mi yahayno gila e juulirde hefi e juulirde fii piyugol soka ben gomdinbe ma.>

20 Awa fewndo kadi be hibbi yiyan Astefaana dan, dun ko on seeditantonoodo ma, hari min tigi mido don e mido jabi dun. Awa kadi hari mido joganii ben wonbe mo warude conci mun din.>

21 Kono o wi'immi, <Yahu, ko fii mi imminte ka wodfi, dun ko haa e be wonaa Yahuudiyanke ben.> »

22 Laatii be hefii mo kanko Puulusa haa e ngol kongol don, onsay be ewnii, be wi'i: «Yo sifa oo neddo itte aduna! O haanaa wuurude!»

23 Be beydi sonko, be ferii kadi conci mabbe din, e hoore hiibe bugoo kadi mbullaari dow.

24 Onsay hooreejo dental sufaaabe ben yamiri yo be naadu Puulusa ka nder daaka sufaaabe ben, be landora mo cabbi fii andugol ko hondun wonaa sonkireede nii fii makko.

25 E nder ko be habbata mo kon fii foccugol mo, kanko Puulusa o wi'i yeesojo sufaaabe wonnoodo don on: «E hara hidon newnanaa foccugol jeyaado e laamateeri Roomu, mo on naawaali toode?»

26 Bay on yeesojo nanii ngol kongol, o yahi, o wi'oyi hooreejo dental ngal: «Ko honno gerdataa, ko fii oo neddo ko jeyaado e laamateeri Roomu.»

27 Onsay on hooreejo ari wi'i mo kanko Puulusa: «Yeeto lan, e hara ko a jeyaado e laamateeri Roomu?»

O jaabii: «Hiyyii, ko mi dun.»

28 Kanko hooreejo on o wi'i mo: «Min ko kaalisi buy mi itti fii yo mi wonu jeyaado e laamateeri Roomu.»

Puulusa kadi wi'i mo: «Min non mi jibina ko mi dun.»

29 Onsay kisan landotonooobe mo ben diri, hooreejo dental ngal kadi huli, bay o andii Puulusa ko jeyaado e laamateeri Roomu, awa kadi o wafii haa o habbaama.

Fii Yewtere Puulusa nden yeeso Dental Mawbe ben

30 Jango mun, nde tawnoo kanko hooreejo dental sufaaabe Roomu ben himo faalaa andude e haqiiqa ko hondun Yahuudiyankeebe ben wonnoo mo toopirde, o hoynitani mo, o yamiri kadi hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental fewjooobe ben fow mottondirgol. Onsay o addi Puulusa, o jodfina mo yeeso mabbe.

23

1 Bay Puulusa tenyini dental fewjooobe ben, o wi'i: «Musibbe, ko e hoore bernde laabunde mi wonirani Alla haa handeere ndee.»

² Tun *yottinoowo mawdo sadaka on, d'un ko Hanaaniya, yamiri wonbe takko makko ben bantagol mo.

³ Puulusa kadi wi'i mo: «An kadi, Allaahu on bantoto ma yo maadi rawninaandi! Hida joodii naawirgol lan Sariya on, e hin-le a bonnirii Sariya on ko yamirdaa yo be banto lan kon!»

⁴ Wonnoofbe don ben wi'i: «A hoynii yottinoowo mawdo sadaka fii Alla on!»

⁵ Onsay Puulusa jaabii, wi'i: «Musibbe, hari mi andaa wonde ko yottinoowo mawdo sadaka on nii, ko fii no windii: Wota mo wowla yeesoojo jamaa mun on ko boni.» ^b

⁶ Bay kanko Puulusa o faamii wonde feccere e wonnoofbe don ben ko fedde *Sadduusiyaabe e ndeya feccere kadi ko fedde *Fariisiyaabe, onsay kanko Puulusa o ewnii ka hakkunde dental fewjoofbe ben, o wi'i: «Musibbe, min ko mi Fariisiyaajo bii Fariisiyaajo kadi. Ko sabu tanyinaare ummutal maybe ben wadi si mido naaweede.»

⁷ Bay kanko Puulusa o wi'ii d'un, yeddondiral wadi hakkunde Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben, onsay mbatu ngun senditii.

⁸ (Tawi Sadduusiyaabe ben no wi'a ummutal alaa, malaa'ika alaa, awa kadi ruuhu alaa. Fariisiyaabe ben kapun no wi'a d'un fow no woodi.)

⁹ Sonko njano wadi, wobbe e yeesoofbe dental Fariisiyaabe ben hawtii, be immi yewtoore tiidunde, be wi'i: «Men yi'aali bone woo e hoore oo neddo. No gasa non hara ko ruuhu maa malaa'ika wowlani mo.»

¹⁰ Nde tawnoo yeddondiral ngal no tiidude tun, hooreejo dental suufaabe ben huli wota be seekitu Puulusa. O yamiri suufaabe ben tippagol, ittoya mo hakkunde mabbe, be naba mo ka daaka suufaabe ben.

¹¹ E on jemma hikkiido don, Joomi on badii Puulusa, wi'i mo: «Wakkilo, ko fii wano seeditordaa non fii an Yerusalaam, bee seeditoroyaa non kadi Roomu.»

Fii Janfa Yahuudiyankeebe ben e hoore Puulusa

¹² Bay weetii, Yahuudiyankeebe ben wadi janfa, be woondi wota be naamu hay huunde maa be yara, doo e be warude Puulusa.

¹³ Ben ebbunooofbe kan janfa no burnoo cappande nayo.

¹⁴ Be yahi, be tawoyi hooreebe yottinoofbe sadaka ben e mawbe ben, be wi'i be: «Men aadike e hoore woondore tiidunde wonde, men naamataa men yarataa hay huunde fannin men waraali Puulusa.

¹⁵ Jooni nanondiree e dental fewjoofbe ben, yiidon e hooreejo suufaabe ben, faaminanon mo wonde on ndaaray fii nduu muraadu Puulusa hara ko no woniri non, fii no o addira mo yeeso mon. Menen haray meden hebullii warugol mo doo yo o hewtu.»

¹⁶ Kono laatii biddo bandiraawo Puulusa on nani hiibe yewta fii kan janfa, o yahi o naatoyi ka daaka suufaabe ben, o humpiti d'un Puulusa.

¹⁷ Puulusa kadi noddii goddo e yeesoofbe suufaabe ben, o wi'i on: «Dowtu oo ka hooreejo dental suufaabe ben, ko fii himo jogii ko o hollita mo.»

¹⁸ On yeesoojo kadi yetti mo, dowti mo ka on hooreejo, o wi'i mo: «Ko oo kasoojo wi'eteedo Puulusa noddimmi wi'immii yo mi dowtu oo suka ka mon, himo mari goddun ko o yeetoo on.»

¹⁹ On hooreejo kadi jogii mo jungo ngon, be pottitii sera, o wi'i mo: «Ko hondun jogidaa ko yeetodaa mi?»

²⁰ On suka jaabii mo, wi'i: «Yahuudiyankeebe ben nanondirii fii toragol on yo on naban be Puulusa jango ka yeeso dental fewjoofbe ben, wa si tawii hiibe faalaa humpitaade ko laabi fii nduu muraadu makko.

²¹ Awa wota on jaba ko be toroytoo on kon, ko fii buri yimbe cappande nayo hakkunde mabbe no ebbi janfa e hoore makko. Hiibe aadii e nder woondore wonde be naamataa be yarataa doo e be warude mo. Hiibe hebulanii non d'un. Jooni ko newnugol mon ngol tun be hedii.»

²² Onsay hooreejo dental suufaabe ben newnitani suka on, e hoore o wi'i mo wota o wowlan hay gooto kon ko o humpiti mo don.

Fii no Puulusa Feyyiniraa Seezariya

²³ Kanko hooreejo on o noddii kadi dido e hakkunde yeesoofbe suufaabe ben, o wi'i be: «Hebulinee suufaabe teemedde dido e doginoofbe pucci cappande njeedido e be conkenje teemedde dido fii ko yaha Seezariya hande jemma ka saa'i jeenayabo.

²⁴ Ebbon kadi pucci ka Puulusa yawa, nabon mo lawnon haa ka Felikiisa yeesoojo diiwal ngal.»

²⁵ O windirani nii kadi lando on batakuru, o wi'i:

²⁶ «Salminaango an min Kuloodu Lisiyaasi, haa e mo'on onon Felikiisa, yo yeesoojo teddufo.

²⁷ «Awa oo nedfo mo mi nabani on, ko Yahuudiyankeefe ben wonnoo ko nangi mo fii warugol. Nde mi humpitinoo wonde ko o jeyaado e laamateeri Roomu, mi ardi e mojobere suufaabe, mi jattini mo be.

²⁸ Nde tawnoo mido faalaa andude ko e hoore hondun be wonnoo mo toopirde, mi nabi mo e yeeso dental fewjoofe maaffe ben.

²⁹ Mi tawi toope maaffe den ko e banje yeddondire fii Sariya maaffe on. Kono tawi ella woo fawaaki mo foddudo e wareede maa sokeede.

³⁰ Bay mi andinaama janfa no ebbaa e hoore oo nedfo, mi imminani on mo kisan, mi yamiri ben toopuube mo yo be wullito e hoore makko ka mon.»

³¹ Onsay, suufaabe ben wadi ko be yamiraa kon, be yetti Puulusa, be nawri mo jemaa haa Antipatiri.

³² Bimbi nden pande be yiltitii ka daaka suufaabe ben e hoore be accu be pucci ben yaadii e makko.

³³ Bay ben hewtii Seezariiya, be jonni yeesoojo diiwal ngal batakuru ndun, be watti Puulusa e juude makko.

³⁴ Bay kanko yeesoojo on o jangii batakuru ndun, o landii Puulusa ko mo o diiwal hongal. Bay o andii ko mo o Silisii,

³⁵ o wi': «Nde toopuube ma ben aroyi woo mi hedoyto ma.» Onsay o yamiri yo be maroy Puulusa ka suudu laamu *Heroodu lando on.

24

Fii no Puulusa Nabiraa ka Yeesoojo Diiwal ngal

¹ Balde jowi bawto dun, *yottinoowo mawdo sadaka on, dun ko Hanaaniya, ardi e mawbe seedaabe e yewtoowo^c no wi'ee Tertuula. Be wullitii e hoore Puulusa ka yeesoojo on.

²⁻³ Bay kanko Puulusa o noddaama, oo wi'eteedo Tertuula nangi toopirde mo nii, wi'a: «Yaa an Felikiisa lando teddufo, ko sabu mon men hebiri oo buttu timmufo, ko faamu mon ngun kadi woni sabu si dee waylande fii nafa oo jamaa wadi. Meden jabidi di, di fow ka woni woo e hoore anditangol on fota.

⁴ Kono fow e mun, men faalaaka on tongude haa neeba, mi torike on tun, tippude e newaare mon nden, yo on newnan men heditodon men seeda.

⁵ «Men taw oo nedfo ko gerenteejo, memminoowo yeddondire e hakkunde Yahuudiyankeefe aduna on fow. Ko o yeesoojo fedde Naasirayaabe ben kadi.

⁶⁻⁷ O etike hay no o tuuninira *juulirde mawnde nden. Onsay men nangi mo.^d

⁸ Onon tigi Felikiisa hidon waawi mo landaade kanko Puulusa, andon fii ko men toopiri mo kon fow.»

⁹ Yahuudiyankeefe ben bambani mo kanko Tertuula, be wi': «Ko nii tigi woniri!»

¹⁰ Onsay Puulusa yetti haala kan, bay yeesoojo on jonnirii mo haala kan baayugol mo, o wi':

«Mido andi wadii nii duubi buy ko onon woni jaawoowo e hoore oo jamaa. Awa ko e nder hoolaare mi weebitirta jaabannde an nden.

¹¹ Wadaali nii furi balde sappoo e didi gila mi yahi Yerusalaam fii rewoygol Alla, hidon waawi tefude dun non onon tigi.

¹² E hoore dun be tawaali mido yeddondira e godfo maa mido yuuna yimbe, dun non woni ka juulirde mawnde, maa e feya juulirde, maa ka nder saare.

¹³ Be waawataa kadi hollude ko hondun be toopirimmi.

¹⁴ Mido qirritaade yeeso mon wonde ko Alla baabiraafe an ben mi woni rewude, e hoore jokkugol laawol ngol be wi' ko fedde ngol. Mido gomdini kadi kala ko windii ka Sariya e ka defte annabaabe ben.

¹⁵ Awa kadi mido mari on tama'u e fee Alla, wano kambe kadi be tijjori non: on-le ko fii ummutal feewuube ben e boyliibe ben.

¹⁶ Ko dun wadi si min kadi mi etoto fii hebugol bernde nde aldaa e feloore yeeso Alla e yeeso yimbe ben.

¹⁷ «Bay wadii duubi buy mi artaali ka leydi an, mi arti fii addangol yimbe an ben kaalisi fii ko be wallitora, e fii weebitangol Alla dokke.

^c **24:1** 24.1 Oo «yewtoowo» doo ko andudo sariya Roomiyankoofe ben. ^d **24:6-7** 24.7 Bindi goo no beyditi dun ka lannoode aaya on: Kono tawi Lisiyaasi hooreejo sufaabe ben naatii o jattiri mo e juude amen doole.

¹⁸ Ko onsaya be tawimmi ka juulirde mawnde e hoore ko mi laβbiniido. Mi wondaa kadi e yimbe maa murtaldu.

¹⁹ Kono ko Yahuudiyankeefe be *Aazii goo haanunoo arude hollitoo yeeso mon, be liba haala e an, si tawii hife jogii godfūn ko be fawa e an.

²⁰ Si hinaa dūn, yo bee d'oo wowlu ko ella hombo be tawi mido wadi wa fewndo ko mi addaa yeeso dental fewjoobe ben.

²¹ Si hinaa taw hara ko fii ngol kongol ngol mi ewninoo e hakkunde maβbe tun, mi wi'i: Ko sabu ummutal maybe ben wadi si mi wadaa paaweteedo yeeso mon hande!»

²² Nde tawnoo Felikiisa no humpitii fii laawol ngol moyya, o yamiri be yiltagol taho, o wi'i: «Nde hooreejo dental suufaabe ben ari woo, dūn ko Lisiyaasi, mi ndartay muraadu mon ndun.»

²³ O yamiri kadi yeesojo suufaabe ben yo o maroy Puulusa e hoore hoyngol mo seeda, hara o salaaki kadi be Puulusa ben kurkanoo mo.

²⁴ Bay balde seeda feyyii, kanko Felikiisa o ardi e beyngu makko, dūn ko Duruusiila, tawi on debbo ko Yahuudiyankeejo. Kanko Felikiisa, o immini ko yahana Puulusa, o hedii mo fii ko yowitii e gomdingol Iisaa Almasiihu on.

²⁵ Nde tawnoo Puulusa ko fii peewal e waawugol hoore mun e fii paawoore aroyaynde nden wonnoo yewtude, kulol hebi Felikiisa, o wi'i: «Hida waawi yahude taho! Nde mi hettindoyii woo, mi noddete.»

²⁶ E himo tanyininoo kadi wonde Puulusa yeenay mo, ko dūn wadi si himo imminaynoo ko yahana mo soono woo fii yo be yewtidu.

²⁷ Duuβi didi feyyiri nii. Bawto dūn Felikiisa lontiniraa Perkuusi Festuusa. Nde tawnoo kanko Felikiisa himo faalaa sulfinande Yahuudiyankeefe ben, o acci Puulusa ka kaso.

25

Fii Yewtere nden hakkunde Puulusa e Festuusa

¹ Bay kanko Festuusa o hewtii e ngal diiwal Seezariya, o woni don balde tati si o yahi Yerusalaam.

² Onsay hooreefe *yottinoobe sadaka ben e mokobaafe Yahuudiyankeefe ben yahi ka makko, wullitii e hoore Puulusa.

³ Be torii mo, be jeeji yo o sulfan be, o addana be Puulusa Yerusalaam, tawi hife eβbunoo janfa no be warira mo ka laawol.

⁴ Kono Festuusa jaabii be, wi'i: «Puulusa no sokii Seezariya, awa min kadi mi yiltoto ton ko neebaa.»

⁵ O wi'i kadi: «Mid'o waawi yaadude e wobbe e hooreefe mon ben, si on neddo no wadi bone, be wullitoo e hoore makko!»

⁶ Laatii kanko Festuusa o wondaali e maβbe βuri balde jeetati haa sappo, onsay o yilitii Seezariya. Bimbi nden jande bay o joodike ka jaawirdu, o yamiri yo Puulusa adde.

⁷ Bay on addaama, Yahuudiyankeefe iwruβe Yerusalaam ben hundi mo, be libi e hoore makko tooje d'uudufe tiidufe, de be waawataa fensitude fii mun.

⁸ Puulusa jaabori nii, wi'i: «Mi wadaali ella liddiido Sariya Yahuudiyankeefe ben, maa *juulirde mawnde nden, maa lando mawdo Roomu on.»

⁹ Nde tawnoo kanko Festuusa himo faalaa sulfinande Yahuudiyankeefe ben, o jaabii Puulusa, o wi'i mo: «Hida faalaa yahude Yerusalaam paawedaa ton e tawnde an?»

¹⁰ Puulusa jaabii mo, wi'i: «Mid'o ka yeeso jaawirdu lando mawdo Roomu on, ko ton mi haanaa paaweede. Mi wadaali Yahuudiyankeefe ben ella woo, wano gelordon non onon tigi fota.

¹¹ Kono si mido mari ellaaji, e si mi wadii kuude foddude e mayde, haray mi salotaako wareede. Kono si tawii goonga woo alaa e tooje de be toonimmi den, haray hay gooto waawataa lan wattude e juude maβbe. Dun haray yo mi feyyu ka *Seezar lando mawdo Roomu on.»

¹² Bay Festuusa yewtidii e be o fewjodata ben, o jaabii Puulusa, o wi'i: «Bay a feyyinii hoore maa ka Seezar, a yahay yeeso Seezar.»

Fii no Puulusa Addiraa yeeso Agiriipa

¹³ Balde seeda bawto dūn, Agiriipa lando on e Bereniise hewti Seezariya fii hiwragol Festuusa.

¹⁴ Nde tawnoo be wonay don balde buy, Festuusa weebitani on lando muraadu Puulusa ndun, o wi'i: «Felikiisa no accunoo d'oo godd'o ka kaso.

¹⁵ Fewndo non ko mi yahi Yerusalaam, hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental mawbe Yahuudiyankeebe ben wullitino e hoore makko kanko Puulusa, tawi hiibe landii happangol mo.

¹⁶ Kono mi jaabii be, mi wi'i: <Roomiyankooobe ben woowaa waringol nii tun, ado be tumbindirde toopube ben e toopnaado on, e newnangol on toopnaado fii no o jaabora den toope maβbe.>

¹⁷ Onsay mi ardi e maβbe doo, tawi mi faalaaka juutinde muraadu ndun. Bimbi nden pande kisan mi joddfini naawoore nden, mi yamiri yo on neddo adde.

¹⁸ Bay toopube mo ben hewtii, laatii be fawaali mo kuude bonde woo, wano mi sikkirnoo non.

¹⁹ Tawi yeddondiral wongal hakkunde maβbe e makko ngal ko yuβbondirngal e fii diina maβbe kan tun, e aaden maydo goo kadi no wi'ee Iisaa, mo Puulusa kapun wi'i no wuuri.

²⁰ Tawi min mido jibii fii sifa nden yewtere. Onsay mi landii mo si tawii himo faalaa yahude Yerusalaam, o jaawoyee ton fii dun.

²¹ Kono Puulusa feyyini nden yewtere yeeso fii yo muraadu makko ndun wonu e andal lando mawdo Roomu on. Onsay mi yamiri yo be maru mo haa nde mido feyyina mo ka lando mawdo Roomu on woo.»

²² Onsay Agiriipa wi'i Festuusa: «Min kadi mido faalaa hefaade on neddo.»

Festuusa kadi jaabii mo: «A hefoto mo jango.»

²³ Bimbi nden pande Agiriipa e Bereniise ardi e hollitaare mawnde, be naatidi e hooreebe suufaabe toowube ben e mokobaabe saare nden ka suudu tolnirdu. E yamiroore Festuusa, Puulusa addaa.

²⁴ Onsay Festuusa wi'i: «Ko an yo Agiriipa lando, e onon fow yo wondube e amen, on yi'ii oo neddo mo fii mun wadi haa jamaa Yahuudiyanke on Yerusalaam fow e doo kadi ari toriimi, hara hiibe wi'a wonde o haanaa hande kadi wuurugol.

²⁵ Kono min mi faamii o wadaali hay huunde ko foddi e wareede, kono laatii kanko tigi o feyyini hoore makko ka laamu dow-dowwu, mi tawi no moyyi nabugol mo.

²⁶ Kono mi tawi, mi alaa hay huunde ko mi windana hooreejo dow-dowjo on, hara ko ko haqinqini fii makko. Ko dun wadi si mi weebiti mo yeeso mon, tentinii yeeso mon onon Agiriipa yo lando on, fii hebugol godfun ko mi winda nde lande den lanni.

²⁷ Ko fii mi taw wa si tawii no boylii ka naba kasoojo, hara hollaali ko ella hondun woni e hoore makko.»

26

¹ Onsay Agiriipa wi'i Puulusa: «Hida newnanaa yewtangol hoore maa.»

Ontuma Puulusa towni jungo, o fudfdii jaabaade, o wi'i:

² «Hande mido weltori hebugol feere weebitagol on jaabannde an nden, yo onon Agiriipa Lando, fii dee toope de Yahuudiyankeebe ben libi e hoore an fow.

³ Ko fii hidon andi haa yaltoyi naamuuji Yahuudiyankeebe ben fow e yeddondire maβbe den fow. Ko dun wadi si mi torike on, jebbilagol hedoo lan.

⁴ «Yahuudiyankeebe ben fow no andi ko honno mi wuurirnoo Yerusalaam e ka leydi an gila ka fudfoode cukaaku an.

⁵ Hiibe andunoo lan gila ko neebi, hiibe waawi non seeditaade. Mido wuurirnoo wa *Fariisiyaajo, mo fedde mun burnoo cataade e diina amen kan.

⁶ Jooni non, mido jaaweede sabu tama'u fodaari ndi Allaahu on fodi baabiraabe amen ben ndin.

⁷ Bolondaaji* amen din sappoo e didi, din duumiidi e rewugol Alla jemma e palorma, no tanyinii yi'ugol laatagol ndin fodaari. Yaa an Lando, ko fii nden tanyinaare Yahuudiyankeebe ben toopirimmi.

⁸ Ko honno waawuƴon mijorde wonde Alla immintintaa maybe ben?

⁹ «Min tigi hari mido mijoo wonde mido haani rewude pehe den fow fii liddagol ndee innde Iisaa, oo jeyaado Naasirata.

¹⁰ Ko dun mi wadi Yerusalaam. Min tigi mi sokii gomdinbe mo buy ka kasooji, wano hooreebe *yottinoobe sadaka ben newniranimmi non. Nde be jaawetenoo fii wareede woo, min kadi tawayno mido wonani nden fewjoore.

¹¹ Awa kadi mi jokkayno be soono woo e juulirde den fow fii donkingol be, mido bittinaynoo be fii no be yeddira gomdinal maβbe ngal. E nder ko mi monantoo be haa feyyita kon kadi, mi cukkotono be haa ka ca'e janane.

¹² «Ko e nder dun mi yahi Damaasi e hoore nelal e yamiroore hooreebe yottinoobe sadaka ben.

¹³ E nder yaadu ndun tumbere jalorma, mi yi'i jalbeendi no hundi lan, min e be mi yaadaynoo ben ka datal, d'un ko ndaygu iwrungu ka kammu, burngu naange ngen jalbude, yo Lando on.

¹⁴ Men fow men yani ka leydi. Onsay mi nani hawa no wi'ammi e haala Yahuudiyanke: <Saawulu! Saawulu! Ko fii hondun wondaa mi cukkanaade? Ko fii no mettan-maa fii dartorgol wa ngaari dartotoondi soggirdu jom mun.>

¹⁵ «Mi jaabii mo: <Ko an hombo nii, yaa an Joomi an?>

«Joomi on jaabii lan, wi'i: <Ko min woni Iisaa, on mo wondaa cukkaade.>

¹⁶ Kono immo darodaa e hoore koyde maa den. Ko fii e hino ko mi feepiran-maa kon: Mido subaade ma fii yo a wonu kurkaadu an, e yo a wonu seedee piiji di yi'udaa din e hoore an, e di mi hollay-maa din.

¹⁷ Mi jattinoyte e hakkunde oo jamaa Yahuudiyanke, e be wonaa Yahuudiyanke, be mi imminoyay maa haa e mun, kambe be wonaa Yahuudiyanke ben,

¹⁸ fii additugol gite mabbe den, be yiltoo ka nibe, be arda ka ndaygu, be iwa e laamu Ibuliisa, be fewta Alla, be hefa yaafuyee junuubaaji, be tawdee e yimbe Alla ben, bay be gomdini lan.>

¹⁹ «Ko dun wadi yo Agiriipa Lando on, si mi salaaki doftaade ko mi feppinanaa iwrude ka kammu kon.

²⁰ Mi fudforani feppinangol bee be Damaasi taho, si mi arani bee be Yerusalaam, haa nabani e diiwal Yahuuda ngal fow, e be wonaa Yahuudiyanke ben, fii yo be tuubu, be ruttoo e Alla, be wada kuufe hollude wonde be tuubii.

²¹ Awa ko fii dundoo Yahuudiyanke be ben yaniri e an ka *juulirde mawnde, haa be etii no be mulirammi.

²² «Kono haa hande Alla no wallimmi, ko dun wadi si mido darii, mido seeditaade e yeeso sewbe ben e mawbe ben, e hoore mi alaa wowlude hay huunde ko wonaa ko Muusaa e annabaabe ben wi'unoo waday kon

²³ wonde *Almasiihu on tampoyay, awa kadi o attee immintineede e hakkunde maybe ben, o banginana jamaa Yahuudiyanke be ben e be wonaa Yahuudiyanke ben, ndaygu ngun.»

²⁴ Nde tawnoo ko nii o wonnoo jaaborde, Festuusa ewnii no tiidiri, o wi'i: «Puulusa a feetii! Gandal maa tiidungal ngal feetinii ma!»

²⁵ Puulusa jaabii mo, wi'i: «Yaa an Festuusa teddufo, mi feetaa. Ko kongudi goongaaji holniidi mi yewti.

²⁶ Lando on no humpitii fii koo ko wadi, mi yewtiray mo woni pellital. Ko fii mido hoolii o majjaaka huunde, bay dun wonaa e qunuutu wadi.

²⁷ Agiriipa Lando on, wonaa hidon gomdini annabaabe ben? Mido andi pellet hidon gomdini be.»

²⁸ Onsay Agiriipa wi'i Puulusa: «Hida sikka ko e nder saa'ihun nii waawataami wattude *Almasiiyaajo?»

²⁹ Puulusa kadi jaabii mo, wi'i: «Woni ko jooni woni ko onsay, ko mi torii Alla, ko yo onon e hedii be lan ben fow hande, on wa'u wano mi wa'i nii, hara hinaa e sifa dee jolkande doo.»

³⁰ Onsay lando on e yeesoojo diiwal ngal e Bereniise e joododunoobe e mabbe ben immii.

³¹ Ko be pottitotoo, be woni e wi'indirgol: «Oo nedfo wadaali hay huunde ko foddi e wareede maa jolkeede.»

³² Agiriipa kadi wi'i Festuusa: «Si oo nedfo feyyinaano hoore mun ka lando mawdo Roomu on, hanno himo haanaa acciteede.»

27

Fii no Puulusa Fokkitiri Yahugol Roomu

¹ Bay wonii aadaama men bakoto don e laana ndiyan fii yahugol Italii, be yetti Puulusa e kasoobe goo, be watti e juude Yuliyuusu, d'un ko yeesoojo dental suufaabe jeyaangal ka lando mawdo Roomu on.

² Men bakii don e laana iwruka Adiramiyuuna rewoyayka Aazii. Men yahi, tawi mefen wondi e Masedoniyankoojo wi'eteedo Aristarke mo Tesalonii.

³ Bimbi nden pande, men hewti Siduuna. Sabu ko Yuliyuusu jogornoo Puulusa no moyyiri non, o newnani mo kanko Puulusa yahugol ka yibbe makko ben, ben wadana mo faale makko on.

⁴ Bay men iwii don, men takkii suriire Siipuru nden, ko fii hari hendu ndun no alindaade men.

⁵ Bay men takkike daande baharu hundufo Silisii e Pamfilii on, men hewti Miira, dun ko e nder Lisii.

⁶ Yeesoojo konu on tawi fon laana iwruka Aleksandiri, yahayka Italii, o yawni men fon.

⁷ Tawi e nder balde buy ko doo men woni yaarude, men battori ndee saare Kinidii karahan. Kono nde tawnoo hendu ndun jabaali men jokka ngol laawol, onsay men takkii sofbundu Salamonee ndun, men acciri Kereeti ka jaamo.

⁸ Bay men serindorii fon karahan, men hewti e nokkuure no wi'ee Darorde Labaade, dun ko takko ndee saare wi'eteende Lasaayata.

Fii no Kenii ngin Sorori be e no Laana kan Lancori

⁹ Bay saa'i juutufo feyyii, tawi yaadu amen ndun ka nder ndiyan wondii e nawaare, ko fii hari saa'i korka kan feyyii. Ko fon wadi si Puulusa hajii be,

¹⁰ wi'i: «Mi yi'ii wonde nduu yaadu nder ndiyan gasataa e baawo masiibo e kasaara, dun non hinaa fii laana kan e dolle fon tun, kono fii wonkijji men fon enen kadi.»

¹¹ Kono yeesoojo dental sufaabe ben hoolori doginoowo laana kan e yeesoojo makka on edii o hefaade yewtereji Puulusa fon.

¹² Nde tawnoo ngal dingiral laafe ndiyan moyyaa ndungu, burbe ben e mabbe aadii yo be yahu be hettaya si tawii no gasa, ka wi'ete fon Feniika, e ngal dingiral laafe wongal Kereeti hikkorngal hirnaange jaamo e hirnaange nano, fii yo be feyyin fon ndungu ngun.

¹³ Onsay kenun wifi iwri ka sengo jaamo, be sikki wonde be hebii ko be faandinoo kon. Onsay be towni darnirfon laana kan, be serindii binde Kereeti.

¹⁴ Kono bawto fon seefa, kenii moolanaangii wifi sortori ka suriire, ngin no wi'ee kenii funnaange nano.

¹⁵ Laatii laana kan waawaali tiindaade hendu ndun, ndu nabi ka, menen kadi men acci ka nabi men.

¹⁶ Men yaari non haa men bakitori ka sengo jaamo wirnitorngo surihun tosokun no wi'ee Kawda, ka men wawtii laakun danditorkun kun fon e hoore karahan.

¹⁷ Bay kun yawnaama, men hebi feere yettugol boggi fon, habba laana kan. Nde tawnoo kadi meden hulnoo saggoygol ka njaareendi Sirtisi, onsay men tippini darnirfon laana kan ka nder ndiyan, ko nii men yaari.

¹⁸ Nde tawnoo kenii ngin no yeyude men fota, bimbi nden pande men woni e bugagol dolle fon ka ndiyan.

¹⁹ Nande timmunoo nden balde tati, golloobe ben yettani hoore mun aalaaji gollirfi ka laana fon, be bugii ka ndiyan.

²⁰ Tawi e nder balde buy, hinaa naange hinaa koode woni ko yalti. Tawi kenii ngin burtu tabitude tiifa haa men tayii hisugol few.

²¹ E hoore fon, tawi neebii men jaamaali. Onsay Puulusa hawtii darii e hakkunde yimbe ben, o wi'i:

«On jabanayno lan, hara en iwaali Kereeti, fon on da'ayno oo masiibo e oo kasaara.

²² Jooni mi beydii on wakkilinde, ko fii on fow wonkijji mon fon da'ay, ko laana kan tun woni da'ataa.

²³ Ko fii oo Alla Jeyfo lan, on mo mi rewata, mala'ikaajo mun on ardi e an e oo jemma,

²⁴ o wi'immi: «Wota a hulu yo Puulusa, ko fii bee darodaa yeeso lando mawdo Roomu on. Awa kadi Alla yedete sulfu fii be wondudaa ka ndiyan ben fow.»

²⁵ Ko fon wadi, si mi wi'ay on wakkilee, ko fii mido hoolii ko Alla wi'immi kon wadiray non.

²⁶ Kono fow e mun, bee saggoyen e suriire.»

²⁷ Ka jemmaare sappoo e nayaabere gila hendu ndun woni men bugondirde e on baharu Adriyatiika, golloobe ka laana ben sogitii badagol amen leydi ndin tumbere jemma.

²⁸ Onsay be yollii sawru ebbirdu ndun, be tawi luggeendi ndin ko sogone cappande jeetati. Bay men wodfitike fon seefa, be yolliti ndu kadi, be tawi luggeendi ndin ko sogone cappande jeegoo.

²⁹ Nde tawnoo hiibe hulunoo yi'ugol ka laana kan lancotoo e kaaye, onsay be bugori darnirde nay laana kan baawo, tawi ko be habbii woo ko weetugol ngol.

³⁰ Tawi golloobe ka laana ben no dabude no seedira e makka. Onsay be tippini laakun danditorkun kun ka nder ndiyan, wa si tawii hiibe yahude wadoya darnirde laana kan yeeso makka.

³¹ Onsay Puulusa wi'i yeesoojo sufaabe ben e sufaabe ben: «Wattanee yiila, ko fii si bee yimbe wonaali ka nder laana gaa, haray on waawataa dadude hande kadi.»

³² Onsay sufaabe ben tayi boggi laakun danditorkun kun, be acci kun yoolii.

³³ Ado weetude, Puulusa wakkilini fow fii naamugol e hoore himo wi'a be: «Ko hande woni palaande sappoo e nayaбере nden hid'on habbi e hoore on paamaali hay huunde haa jooni.

³⁴ Mi wakkilini on jooni naamugol, ko fii d'un no haani fii no dadiron, awa kadi hay gooto e mon cukulol hoore mun hayrataa.»

³⁵ Bay o gaynii wi'ude d'un, o yetti bireedi on, o jarni Alla yeeso maβbe be fow. Onsay o senditi, o nangani naamugol.

³⁶ Bay be wakkilinaama, be fow be paami.

³⁷ Tawi wonnoobe ka laana ben fow ko be yimbe teemedfe d'ido e cappande njeed'ido e njeegoo.

³⁸ Bay wonii be paamii haa, be hayfiniri laana kan bugagol paamete e on ka baharu.

³⁹ Bay weetii, laatii be anditaali leydi ndin, kono be haccii salndu baharu on e penceen mun, be fottani nawrugol ton laana kan si no hawri.

⁴⁰ Onsay be tayi boggi darnirde laana kan d'in, be acci de ka ndiyan, be acciti kadi kaβbi ardorfe laana kan. Onsay be fonti bagi wondo on ka leggal laana kan, be fewtini e hendu ndun, be yaari ka penceen salndu baharu on.

⁴¹ Kono be hawroyi e mowre njaare e hakkunde waameeji d'idi, be acci laana kan saggi d'on. Hakkee ko yeeso laana kan irii, tawi ka waawataa dillude, awa kadi hakkee ko morloodfe ndiyan den tiid'unoo baawo laana kan lancii.

⁴² Tawi kadi sufaafe ben no miijinoo warugol kasoobe ben, fii wota hay gooto e maβbe fubbo laawoo.

⁴³ Kono tawi yeesojo sufaafe ben no aadii dandugol Puulusa, o falli be wadugol kon ko be eβbi. O yamiri yo wawbe fubbaade ben atto ukkaade fii hettoygol gada,

⁴⁴ heddiibe ben kadi huutora pecce maa god'dun e kunte laana kan. Ko nii fow hewtiroyi gada e hoore jam.

28

Fii no Puulusa Hewtiri ka Suriire Malta

¹ Bay men dadii, men andi wonde suriire nde men woni e mun nden ko Malta wi'etee.

² Yimbe hodube don ben hollii men teddungal mawngal, be banniti men fow, be huβbi yiite sabu ndiyan d'an e jaangol ngol.

³ Onsay Puulusa yetti donkun ledfe, ukki ka yiite. Kono sabu nguleendi yiite ngen, kuuraari sortii ton sinji jungo makko ngon.

⁴ Bay ben yimbe nden suriire yi'ii ngin kullii no sinji mo jungo ngon, be wi'indiri: «Wa jooni oo neddo ko ittoowo hoore, ko fii ko karahan o dadiri ka baharu, kono paawoore nden accataa o wuura.»

⁵ Kono laatii Puulusa pid'dii kullii ngin ka nder yiite e hoore o hebaali bone woo.

⁶ Tawi ben yimbe ko habbi woo ko yi'ugol ka o buuti maa ka o yanata, o maaya kisan. Kono bay be habbike haa, be yi'aali hay huunde ko hebi mo, be yiltitii, be wi' ko o allaajo.

⁷ Tawi nokkuure no moggo don, nde burdo teddude e suriire nden no wi'ee Pubiliyuusa jeyi. On jabbi men, o werni men don e hoore giggol e nder balde tati.

⁸ Tawi ben Pubiliyuusa no nawni, waalii nguli-bandu e dogu-reedu. Onsay Puulusa naati ka makko, *fawi juude den e hoore makko, o toranii mo Alla, o ndikkini mo.

⁹ Bawto d'un nawnuβe ben ka suriire fow ari e makko, o ndikkini ben kadi.

¹⁰ Onsay be wadani men teddungal njanal. Bay wonii men fokkitii kadi, be wadani men dokke de men handi e mun.

Fii no Puulusa Hewtiri Roomu

¹¹ Bawto kodagol amen e nder lebbi tati, men yawi don e laana iwruka Aleksandiri, ruumunooka e nden suriire, maandiniranooka sanamuuji funeeji d'in.

¹² Bay men hewtoyii Sirakuusa, men woni don balde tati.

¹³ Bay men iwii don, e nder ko men takkotoo kon, men hewti Regiyuuna. Bimbi nden pande hendu ndun immori ka paamo baawo amen, e nder balde d'idi tawi men hewtii Pusolii.

¹⁴ Men tawi don musiβbe goo, ben torii men wondugol e maβbe don balde jeed'idi, ko nii men yaari Roomu.

¹⁵ Musiβbe wonbe e nden saare, humpitinoobe fii amen ben, ari haa e ndee nokkuure fottirde wonde Apiyuusa e haa e ngoo hod'o wi'eteengo Cuudi Tati Hobbe, fii fottugol e amen. Bay Puulusa yi'ii be, o jarni Alla, o beydi wakkilaare.

¹⁶ Bay men hewtii Roomu, Puulusa newnanaa wonugol feere wondude e sufaajo goo ko ayna mo.

Fii no Puulusa Waajori Roomu

¹⁷ Balde tati bawto d'un, kanko Puulusa o nodditi mokobaafe Yahuudiyankeefe ben. Bay wonii be moobondirii, onsay o hewtini be ndee yewtere doo, o wi'i: «Musibbe, e baawo wadugol an jamaa on hay huunde maa dartagol aadaaji maamiraabe men ben, mi wattaama e juude Roomiyankoofe ben, mi sokaa gila Yerusalaam.

¹⁸ Bay ben gainii landaade lan, be faalaa lan accitude, bay be yi'aali e an huunde ko foddi e mayde.

¹⁹ Kono Yahuudiyankeefe ben dartii. Mi tawi min kadi bee mi hewta lando mawdo Roomu on e hoore mi miijaaki toonude jamaa an on.

²⁰ Ko fii d'un mi faaliranoo on yiirude, mi yewta on, ko fii ko sabu tanyinaare *Isra'iilayankeebe ben mi jolkiraa ngal jolokowal.»

²¹ Ben kadi jaabii mo, wi'i: «Men hendaaki bataake woo iwrudefe ka diiwal Yahuuda fii maa, awa kadi hay gooto e musibbe ben araali hewtini men godfun maa wowlu-maa ko boni.

²² Kono med'en faalaa andirde ma ko miijidaa. Ko fii med'en andi ndee fedde ko liddondirteende ka woni woo.»

²³ Onsay be bugitii e jalaande goo. Bay wonii nden jalaande nde be haldi hewtii, duufufe ari ka makko buri aranun. E nder ko o sifotoo kon, tawi himo seeditaade fii *laamu Alla ngun, awa kadi himo rewrudefe e Sariya Muusaa on e defte annabaabe ben fii holnugol be fii Iisaa, d'un wadi gila bimbi haa kiikiide.

²⁴ Wobbe felliti sabu ko o wowli kon, wobbe ronki hoolaade.

²⁵ Bay wonii be fokkitii e baawo nanondiral maβbe, Puulusa beyditi d'ii konguɗi doo, o wi'i: «Ruuhu Seniido on yewtiri baabiraafe mon ben haqiiqa, rewrudefe e annabi Isaaya, o wi'i:

²⁶ «Yahu e oo jamaa, wi'aa:

On nanay, kono on faamataa,
on ndaaray kadi, kono on yi'ataa.

²⁷ Ko fii dee berde oo jamaa wonii yoorudefe,

be uddii noppi maβbe d'in,
awa kadi be ombii gite den,

sakko be yiira gite maβbe den,
maa be nanira noppi maβbe d'in,
maa be faamira berde maβbe den
haa be tuuba, mi sellina be.»^d

²⁸⁻²⁹ Kanko Puulusa o beyditi, o wi'i: «Andee, oo kisiyee Alla addanaama be wonaa Yahuudiyanke ben, awa-le kambe be hecfoto mo.»^e

³⁰ Bawto d'un, Puulusa daakii ka o woni don e nder duubi didi timmuɗi, e hoore himo tolna kala araynoodo ka makko.

³¹ O waajoo fii laamu Alla ngun, o jannira kadi fii Iisaa Almasiihu Joomi on pellital timmungal e baawo hafeede woo kadi.

^d 28:27 28.27. Isa. 6.9-10 ^e 28:28-29 28.29 Bindi goo no beyditi d'un ka lannoode aaya on: Bay o wi'ii be d'un, kambe Yahuudiyankeefe ben be yiltitii e hoore hiβe yeddondira ko tiidi hakkunde maβbe.

BATAKURU PUULUSA HAA E BE ROOMU BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, nduu kurkaadu Iisaa Almasiihu on, noddaafo wonugol *sahaabaajo, wadaafo feere fii yottingol Kibaaru Moyyo Alla on.

² Hari Allaahu on fodiriino oo Kibaaru immorde e annabaabe ben e nder bindi seniifdi fin.

³ Tawi ko on Kibaaru sifii ko fii Bidfo makko on: ka banje bandu ko e bolondaa Daawuuda o jibinaa,

⁴ ka banje *Ruuhu Seniifo on, immintineede makko e hakkunde maybe ben banginirii bawgal ko o *Bidfo Alla, dun ko Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁵ Ko kanko men hebiri moyyere e sahaabankaaku fii ardagol yimbe e nder leyyi din fow e innde makko fii gomdingol mo e doftagol mo.

⁶ Onon kadi hidon tawdaa e maabe, onon bee be Alla noddi yo wonu be Iisaa Almasiihu on.

⁷ Onon wonbe Roomu ben fow, noddaabe wonugol be Alla yidi e jeyaaabe Alla: yo buttu e moyyere wonan on immorde e Alla, on Baabaajo men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii Yela Puulusa on Yahugol Roomu

⁸ Midfo jarnude taho on Alla an, immorde e Iisaa Almasiihu on, fii mon on fow, ko fii gomdinal mon ngal ko lollungal e aduna on fow.

⁹ Alla, on mo mi rewirta ruuhu an on e nder yottingol Kibaaru Moyyo Bidfo makko on, ko seedee an wonde mido maandinde fii mon pande woo ka toraaje an.

¹⁰ Awa kadi mido toraade Alla soono woo, si tawii ko faale makko hebugol feere no mi yaara ka mon jooni.

¹¹ Ko fii mido faalaa yi'ude on fota fii hewtingol on dokkal goo iwrungal e Ruuhu Alla on fii no tabitiron,

¹² maadun fii no wakkilindiriren ka mon, mo kala e men wakkilora gomdinal oya ngal.

¹³ Mi faalaaka yo on ronku andude, yo musibe an, wonde soono woo mi ebbay yahugol yi'a on, fii no mi sonitira battane moyye hakkunde mon, onon kadi, wano beya be wonaa Yahuudiyanke heddiibe non. Kono haa jooni mi hebaali feere.

¹⁴ Ko fii no farlii mi andingol *Gereekiyankebe ben e leyyi di finaa din, e faamu be ben e njoofoobe ben.

¹⁵ Ko dun wadi si mido faalaa yottingol e mon Kibaaru Moyyo on, onon wonbe Roomu ben kadi.

¹⁶ Ko fii mi hersiraa Kibaaru Moyyo on, dun ko bawgal Alla fii kisiyee wonande kala gomdindo, ko adii kon taho ko *Yahuudiyankebe ben, hikki don be wonaa Yahuudiyanke ben.

¹⁷ Ko dun wadi, peewal Alla ngal no banginireede Kibaaru Moyyo on, gila ka gomdinal fuddi haa ka ngal hatti, wano windori non: «Feewudo on wuuriray gomdinal ngal.»^a

Fii Tikkere Alla nden e hoore Yeddube mo ben

¹⁸ Tikkere Alla nden no bangi iwrude ka kammu e hoore kala junuubu e kala bone ko yimbe suudiraybe goonga on kuude mun bonde wadata.

¹⁹ Ko fii ko waawaa andeede e Alla kon no feepani be kambe, bay Alla feppinani be dun.

²⁰ Bay, ko yi'otaako kon e Alla, dun ko bawgal makko poomayankewal ngal e allankaaku makko ngun, kuude makko den no bangini dun fota gila ka fuddoode aduna. Be alaa lamitorgal.

²¹ Ko fii nde be andunoo Alla, be ronki mo mawninirde wa Alla, awa kadi be jarnaali mo, kono be majjiri haalaaji mehi, berde maabe de alaa faamu den kadi yollii ka nder nibe.

²² E nder ko be mantorta ko be faamu be kon, be laatii njoofoobe.

²³ Be lontaniri mangu Alla, mo maayataa on, mbaadiiji lontiidi neddanke maayayfo e colli e kulle yaarooje koyde nay e kulle daasotoode.

²⁴ Ko dun wadi si Alla accidi be e himmeeji berde maabe e angal laabal, fii no be hayfinira balli maabe din kambe tigi.

²⁵ Dun ko ben lontanirbe goonga Alla on fenaande, yanganiibe rewii ko tagaa kon, doo e be yanganaade rewii Tagudo on, on mo mantoore wonani haa poomaa. Aamiina!

^a 1:17 1.17 Hab. 2.4

²⁶ Ko d'un si Alla accidi be e himmeeji maβbe hersiniidfi d'in. Ko fii rewbe maβbe ben lontinirii dewle mun den e kuude harmude.

²⁷ Worbe ben kadi wano non, be seli yiidugol e rewbe ben, hiβe hubbani faaleeji hakkunde maβbe kambe worbe ben, hiβe yiida hakkunde maβbe e mbalndi, hiβe hettude njoddi handundi e majjere maβbe nden.

²⁸ Bay be sikkii moyyaa ka be anda Alla, Alla accidi be e ngun faamu boyliingu, fii wadugol piiji di haanaa.

²⁹ Ko be heewuβe nooneeji di feewaa e bonkiiji e miile e bone e nawliigu e warugol e yeddondiral e kippugu e hunyeendi e baddi.

³⁰ Ko be no'ooβe, aβuβe Alla, yennooβe. Ko be mawnintiniibe e mantiiβe e sincooβe ko boni e murtanbe mawβe mun,

³¹ be aldaa e faamu, be sellaa kongol, be aldaa e giggol, be aldaa e yurmeende.

³² Fii kala hiβe andi yamiroore Alla feewunde nden ko wi'i kon wonde ben wad'ayβe d'in piiji ko foddube e mayde, hiβe wadude d'un, hiβe jaβani kadi ben wonbe wadude d'un.

2

Fii Naawoore Alla Feewunde nden

¹ An kadi non, oo feloowo, a maraa lamitorgal woo. Ko fii nde hidfa fela βeya, haray hidfa fawude hoore maa naawoore an tigi. Ko fii an, wondo felude on, hidfa wad'irde wa maβbe.

² Hiden andi, ben warrooβe non, Alla naawiray be goonga on.

³ An oo feloowo ben wad'irooβe non, hara hidfa wad'ira non tigi, a sikkii a dad'ay naawoore Alla nden?

⁴ Kaa a yawiti ngaluuji moyyere makko nden e mupal makko ngal e yondinaare makko nden, e baawo andugol wonde moyyere Alla nden no poofude ma e tuubuubuyee?

⁵ Kono sabu sattere maa fii nden e bernde maa yoorunde nden, hidfa mooβa tikkere fii nalaande tikkere nden, d'un ko fii jande feenjogol naawoore Alla feewunde nden,

⁶ on Jonnitoyoowo mo kala njoddi kuude mun den.

⁷ Ngurndan poomayankejan* dan wonanay nariibe e wadugol ko moyyi, d'abba darja on e teddungal e ngurndan dan lannataa dan,

⁸ kono wondube e haasidi ben, salii doftaade goonga on fii doftagol angal peewal ngal: tikkere e monee no maranaa be.

⁹ Satteende e annde wonanii kala wad'oowo ko boni, ko adii kon ko Yahuudiyankeβe ben, hikki d'on be wonaa Yahuudiyanke ben.

¹⁰ Kono darja e teddungal e buttu wonanii kala on wad'oowo ko moyyi, ko adii kon ko Yahuudiyankeβe ben, hikki d'on be wonaa Yahuudiyanke ben.

¹¹ Ko fii gid'aaale alaa ka Alla.

¹² Kala ben wadube junuubu e baawo andugol Sariya on, mulay e baawo Sariya on. E kala non kadi wad'udo junuubu e hoore andugol Sariya on, naawirte Sariya on.

¹³ Ko d'un wadi, hinaa hedfotooβe Sariya on woni feewuβe yeeso Alla, kono ko doftotooβe Sariya on jogortee feewuβe.

¹⁴ Si tawii non be wonaa Yahuudiyanke ben, ben be maraa Sariya, wadi ko Sariya on wi'i kon tigi, d'un ko ben be maraa Sariya, haray hiβe mari sariya fii maβbe kambe tigi.

¹⁵ Dun haray be βanginii wonde kuugal Sariya on no windii ka berde maβbe, fondo maβbe ngon no seeditaade d'un, miijooji maβbe d'in kadi no felude be e saa'i goo, e saa'i goo no dandude be.

¹⁶ Ko d'un fow feenoyta jande Alla naawoyta miijooji berde yimbe suud'iidi d'in, o naawiroya di Iisaa Almasiihu on, wano Kibaaru Moyyo mo mi yottini on holliri non.

Fii Yahuudiyankeβe ben e Sariya on

¹⁷ An oo wi'tiido Yahuudiyanke, hoolordfi Sariya on, wondo mantorde Alla,

¹⁸ and'udo faale makko on, waaw'udo sendindirde ko buri moyyude kon, bay ko a jangir'do Sariya on,

¹⁹ an oo hooliido wonay ardotoodo bumbe, hoolii kadi wonanay ben wonbe ka niwre ndaygu,

²⁰ andinoowo ben be alaa faamu, karamokoojo faybe, bay hidfa mari gandal timmungal e goonga selludo ka nder Sariya:

²¹ awa an, oo wondo jannude βeya, e hara a alaa jannitaade an tigi? An, oo waajotoodo wota wujje, hinaa hidfa wujjude?

²² An, oo wondo wi'ude wota jeene, hinaa hidfa jeenude? An, oo aβudo sanamu, hinaa hidfa wujjude di, huutoraa?

²³ An, oo darjinordfo Sariya on, hinaa hid'a hayfinirde Alla bonnugol Sariya on?

²⁴ Ko fii no windii: «Sabu mon innde Alla nden no hoyneede e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben.»^b

²⁵ No fellitaa wonde *sunninegol no hitti, si tawii a huutorii Sariya on, kono si a bonnii Sariya on, haray ko sunninaadaa kon wonii meere.

²⁶ Si tawii non mo sunninaaka on doftike yamirooje Sariya on, hara angal sunninegol makko ngol jabirtaake wa sunninaado?

²⁷ Awa, on neddo mo sunninaaka e bandu, timmind'o Sariya on, jaawete an oo mo doftaaki Sariya on, fii kala hid'a wondi e bindi d'in e sunninannde nden.

²⁸ Yahuudiyanke yaagal wonaa ka kene, sunninannde kadi hinaa feepunde e bandu nden.

²⁹ Kono Yahuudiyankeejo, ko wondo d'un ka nder. Sunninannde haqiiqaare nden ko nde ka bernde, yaadunde e Ruuhu Allaahu on, hara hinaa yaadunde e bindi nden. Mantoore sifa on Yahuudiyankeejo wonaa e yimbe ben iwrate, kono ko e Alla.

3

Fii Angal Peewal Yimbe ben

¹ Ko bural hongal Yahuudiyanke mari? E ko hondun woni nafa *sunninegol?

² No mari nafa e di fow. Ko adii kon, daaluyeeji Alla d'in ko Yahuudiyankeebe ben halfinaa.

³ E ko hondun si wobb'e e maBB'e wonaali sella-findeeb'e? E hara ngal angal sella-findeyaagal maBB'e duytay goddun e sella-findeyaagal Alla ngal?

⁴ Pellet hinaa non! Hay si yimbe ben fow ko fenooBe, Alla kan ko goongaajo, wano windori non wonde: «Peewal maa ngal no feepira kongudi maa d'in, nde jaawadaa woo wonaa fooludo.»^c

⁵ Si tawii non angal peewal men ngal feppinii wonde Alla ko feewudo, haray ko hondun wi'eten? Kere si Alla tippinii tikkere makko nden, haray hinaa o Feewudo? (Dun ko haala neddanke non!)

⁶ Pellet hinaa non! Si hinaa d'un, ko honno Alla jaawirta aduna on?

⁷ E si tawii fenaande an nden no burtude b'anginde goonga Alla on fii darja makko on, haray ko fii hondun min tigi mi jaawirtee wa junuubankeejo haa jooni?

⁸ Awa ko hondun hadi wi'en, wano aybinoobe goo wi'irta wonde hiden wi'a: «Waden ko boni, fii ko moyyi yo yaltu.»? Donkineede ben yimbe ko ko feewi!

Fii no Fow Woniri e nder Junuubi

⁹ Awa, enen Yahuudiyankeebe, ko hondun burden beya? Hay fus! Ko fii en b'anginii wonde kala Yahuudiyankeejo e mo wonaa Yahuudiyanke no e nder junuubu,

¹⁰ wano windori non:

«Feewudo alaa, hay e gooto non!

¹¹ Hay gooto alaa faamu,

hay gooto alaa dab'ude Alla.

¹² Fow ko huccube Alla,

awa kadi be fow ko be boyliibe,

hay gooto alaa wondo wadude ko moyyi,

hinaa non hay e gooto!

¹³ Konondi maBB'e d'in ko genaale udditiife,

hibe huutora dende maBB'e den fii janfagol,

tuutaade toni maBB'e d'in ko tooke mboddi.

¹⁴ Kundule maBB'e den no heewi kuddi e hahhannde,

¹⁵ koyde maBB'e den no hawjani hibbugol yiiyan,

¹⁶ yeebaare e tampere no ka date maBB'e.

¹⁷ Be andaali d'atal buttu ngal,

¹⁸ awa kadi kulol Alla alaa e gite maBB'e.»^d

¹⁹ Hiden andi wonde ko Sariya on wi'i kon fow ko wonbe e ley Sariya on wi'aa, fii no kala hunduko ombiree, e no Alla jaawira yimbe aduna on fow.

²⁰ Ko fii hay gooto jogortaake feewudo yeeso Alla fii ko o doftii Sariya on kon, ko fii ko immorde e Sariya on junuubu andori.

Fii Peewal Immorde e Gomdinal

^b 2:24 2.24 Isa. 52.5 e Haz. 36.22 ^c 3:4 3.4 Zab. 51.6 ^d 3:18 3.10-18 Zab. 5.9, 10.7, 14.1-3, 36.2, 53.2-4, 140.3, e Isa. 59.7-8

²¹ Kono jooni, Alla feppinii ko honno god'fo waawetee jogoreede feewufo yeeso Alla e baawo Sariya on, wano Sariya on e annabaabe ben seeditori non.

²² Alla jogoray yimbe ben feewube sabu ko be gomdini Iisaa Almasiihu on kon, d'un ko gomdinbe ben fow. Ko fii sendondiral alaa:

²³ fow wadii junuubu, be waawataa hewtude mangu Alla ngun.

²⁴ Awa ko tippude e dokkal moyyuki makko kin be jogoraa feewube rewruude e cottudi wondi e Iisaa Almasiihu on ndin,

²⁵ on mo Alla toddii wonugol sadaka fii, rewruude e yiiyan makko dan, no gomdinbe mo ben hebira yaafuyee junuubaaji. Alla wadi d'un fii b'angingol peewal mun ngal, ko fii o donkinaali be wadfunoobe junuubi feyunoodi d'in fewndo mupal makko ngal.

²⁶ O faalaama b'anginde peewal makko ngal e oo saa'i fewndiido, d'un fow ko fii no andiree ko o Feewufo, o jogitora on gomdindo Iisaa wa feewufo.

²⁷ Ko dalil hondun non mantortee? Dalil woo alaa! Maa ko sabu hondun? Hara ko kuude den? Oo'o, kono ko gomdinal ngal.

²⁸ Ko fii hid'en wi'a wonde ko sabu gomdinal ngal ned'fo jogoraa feewufo, e baawo doftagol Sariya on.

²⁹ Kaa hara Alla ko Alla Yahuudiyankeebe ben tun? E hinaa o Alla be wonaa Yahuudiyanke ben kadi? Hiiyii, ko o Alla be wonaa Yahuudiyanke ben kadi!

³⁰ Bay ko Alla gooto woni jogorfo sunninaabe ben feewube sabu gomdinal ma'bbe ngal, o jogora be sunninaaka ben kadi feewube sabu gomdinal mun ngal.

³¹ E hara d'un no firi wonde en bonnitirii Sariya on gomdinal ngal? Pellet wonaa non! Ka liddu d'un, hid'en tambitaade Sariya on!

4

Misal Yettaangal e Ibraahiima

¹ Awa ko hondun wi'eten fii Ibraahiima, oo maamiraawo amen iwrude ka yiiyan? Ko hondun o hebi?

² Si tawno ko sabu kuude den Ibraahiima jogoranoo feewufo, harayno himo mari feere mantagol. Kono hinaa non woniri yeeso Alla!

³ Ko hondun bindi d'in wi'i e d'un? «Ibraahiima gomdini Alla, ngal gomdinal makko jogoranaa mo peewal.»^d

⁴ E hin-le, on mo golli, njoddi makko ndin jogitoranaaka mo wa dokkal, kono ko ko haani.

⁵ On mo gollaali non, kono gomdini Alla on Jogoroowo be feewaa ben feewube, haray gomdinal makko ngal no jogoranaa mo peewal.

⁶ Daawuuda kadi no haali fii maloore ned'fo mo Allaahu on jogitori feewufo e baawo kuugal:

⁷ «Maloore wonanii ben be bonkiiji mun d'in yaafaa, be tawata junuubaaji mun d'in montaama.

⁸ Maloore wonanii on ned'fo, mo Joomiraado on jogoraali junuubu mun.»^e

⁹ E hara nden maloore ko fii sunninaabe ben tun, kaa ko fii be sunninaaka ben kadi? Ko fii hid'en wi'a: «Ibraahiima gomdini Alla, ngal gomdinal makko jogoranaa mo peewal.»

¹⁰ Ko honno o wa'unoo kanko Ibraahiima fewndo ngal jabanaa mo? Hari o teddinaama, kaa o teddinaaka? Hari o teddinaaka taho, ko mo o teddinaaka wonnoo

¹¹ fewndo o hendii maande *sunninegol ngol, wa battatere peewal ngal o hebiri gomdinal ngal, fewndo ko o teddinaooka. Ko non o woniri ben kala gomdindo, hay be sunninanooka ben, fii no be jogoree feewube.

¹² O laatii kadi ben sunninaabe ben, hinaa non sunninaabe ben tun, kono kadi ko o ben ben jokkuube laawi gomdinal ngal kanko ben men Ibraahiima o hebunoo ngal wa fewndo ko o teddinaooka taho.

¹³ Ko d'un wadi, hinaa tippude e Sariya on Ibraahiima e jurriya mun on fodiraa ronugol aduna on, kono ko tippude e peewal iwrungal e gomdinal ngal.

¹⁴ Si tawno ko tippude e Sariya on ronirten, harayno gomdinal ngal ko fus, awa kadi harayno fodaari ndin firtaama.

¹⁵ Ko fii Sariya on ko tikkere rimata. Ka Sariya on non alaa don, haray bonnugol Sariya on alaa.

¹⁶ Awa, ko d'un wadi ko gomdinal ngal fodaari ndin ronirtee, fii no laatora dokkal moyyere, fii no jurriya on fow hendora fodaari ndin, wonaa non jogiibe Sariya on tun, kono ko hay jogiibe gomdinal Ibraahiima maama men ngal en fow,

¹⁷ wano windori non: «Mi wadfi ma maamaajo leyyi duudufdi.»^f Ko o maama men en fow yeeso Alla, on mo o gomdini, on Yedooowo maybe ben ngurndan, on Woodinoowo ko woodanooka.

¹⁸ O tanyinii ka tama'u alaa, o gomdini. Ko nii o woniri maamaajo leyyi duudufdi, wano daaliranoo non: «Ko nii jurriya maa on duudiroyta!»^g

¹⁹ E baawo lo'angol gomdinal ngal, o tawi bandu makko ndun fayda ko mayndu, ko fii hari moggo o teemini, awa kadi hari dimdimol Saarata ngol ko mayngol.

²⁰ Awa o hutitoraali fodaari Alla ndin sabu angal gomdinal, kono o wonti tiida-gomdinaljo, o mawnini Alla.

²¹ O felliti wonde Alla no mari bawgal hunnugol ko o fodi kon.

²² Ko d'un wadi si gomdinal makko ngal jogoranaa mo peewal.

²³ Hinaa fii makko kanko tun d'un windiraa,

²⁴ kono ko fii men, enen kadi, enen bee jogorteebe feewube, gomdinfen on Immintindo Joomi men on Iisaa e hakkunde maybe ben,

²⁵ ittaado sadaka fii bonnereji men d'in, e immintinaado fii yo en jogoree wa feewube.

5

Fii Humondiral e Alla

¹ Nde tawnoo en jogoraama feewube sabu gomdinal men ngal, hidfen mari buttu e Alla rewrude e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

² Ko sabu makko hebirdfen, iwrude e gomdinal ngal, naatirgal e oo sulfu, mo wonden e mun, tabituden. Hidfen mantorde on tama'u mo marden fii mangural Alla ngal.

³ Ko beyditii e d'un, hidfen mantorde hay e nder tampereji d'in, e hoore andugol wonde tampereji d'in rimay njannagol,

⁴ njannagol ngol kadi ardoo haa e jikku timmufo, jikku timmufo on kadi adda tama'u.

⁵ E hin-le tama'u on hersinoytaa, ko fii Alla juuriri giggol makko ngol ka berde men *Ruuhu Seniifo mo yefaden on.

⁶ Ko fii fewndo tawnoo en maraa doole, e saa'i todfaadfo on *Almasiihu on mayno fii be rewataa Alla ben.

⁷ Ko karahan godfo jabirta maayande aaden feewufo, kono no gasa ka godfo wakkiloo maayangol nedfo moyyo.

⁸ Kono e nder d'un, Alla banginii giggol mun ngol fii men: wa fewndo wonnoden junuubankeefe, Iisaa Almasiihu on mayno fii men.

⁹ Jooni, bay en jogoraama feewube sabu yiyan makko dan, haray ko honno ronkirten dandireede tikkere nden sabu makko?

¹⁰ Si tawii fewndo wonnoden aybe makko kanko Alla, o moyyintinirii hakkunde men e makko sabu mayde Bidfo makko on, haray ko haa honto non dandirteden ngurndan makko dan, enen moyyintinidaabe e makko kanko Alla ben!

¹¹ Ko beyditii e d'un, hidfen mantorde Alla sabu Iisaa Almasiihu Joomi men on, on wondo sabu moyyintingol hakkunde men e Alla.

Fii Ebbindirgol Aadama e Iisaa Almasiihu on

¹² Ko d'un wadi, ko wano non, sabu aaden gooto, junuubu naatiri e aduna on, e sabu on junuubu kadi mayde nden ari, ko wano non kadi mayde nden rewiri e hoore yimbe ben fow, ko fii fow wadii junuubu.

¹³ Ko fii, haa fewndo addegol Sariya on, hari junuubu on no e nder aduna on, kono junuubu ndaaretaake si sariya alaa.

¹⁴ Kono mayde nden laamii gila e *Aadama haa e Muusaa, hay e hoore be wadaano junuubu ben wa bonnere Aadama nden, on mo tawata ko mbaadi Aroyoowo on.

¹⁵ Kono bonnere Aadama nden e dokkal Alla ngal wonaa gootun. Si tawii buy maayii sabu bonnere aaden gooto, d'un ko Aadama, haray ko haa honto non moyyere Alla nden, e dokkal iwrungal e moyyere on aaden gooto, d'un ko Iisaa Almasiihu on, layirta haa heewa e hoore duudufbe!

¹⁶ Ko wano non, battane junuubu aaden gooto e dokkal Alla ngal wonaa gootun. Ko fii jaawoore nden bawto junuubu gooto ko addi ko donkineede, e hin-le dokkal ngal bawto bonnereji duudufdi ko addi ko jogoreede wa feewube.

¹⁷ Si tawii, sabu bonnere aaden gooto, d'un ko Aadama, maybe nden laamorii immorde e makko kanko tun, haray ko haa honto heube moyyere heewunde e dokkal peewal ben laamotoo ka ngurndan, sabu oo gooto, d'un ko Iisaa Almasiihu on!

¹⁸ Ko d'un wadī, si tawii donkinannde bonnere aaden gooto hewtii yimbe ben fow, ko wano non kadi, ko sabu kuugal feewungal gootal, peewal yedayngal ngurndan ngal hewtiri yimbe ben fow.

¹⁹ Nde tawnoo d'uuduḅe laatike junuubankeḅe sabu angal doftaare aaden gooto, d'un ko Aadama, ko wano non kadi d'uuduḅe laatorḅo feewuḅe sabu doftaare aaden gooto, d'un ko Iisaa Almasiihu on.

²⁰ E hin-le ko Sariya on arani, ko fii yo bonnereḅeei d'in ḅeydo. Kono ka junuubu on ḅeydii d'on, ko d'on sulfu on ḅeydii ḅeydaadee.

²¹ Ko wano junuubu on ḅanginiri bawgal mun mayde non, ko wano non kadi sulfu Alla on ḅanginiri bawgal mun ngal peewal nawrayngal e *ngurndan poomayankejan dan immorde e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

6

Fii Maayugol e telen-ma Junuubu, Wuurana Alla e Almasiihu on

¹ Awa ko hondun wi'eten? En duumoto e wadugol junuubu on fii yo sulfu on ḅeydo?

² Pellet hinaa non! Enen, ḅee mayḅe e telen-ma junuubu, ko honno non wuurirten e nder junuubu kadi?

³ E on andaa wonde, enen ḅee *lootaabe maande kisiyee e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on fow, ko e mayde makko nden tawdaḅen?

⁴ Awa, en surridaama e makko ka nder mayde rewruḅe e looteede maande kisiyee nden, fii, wano *Almasiihu on imminiraa non e hakkunde mayḅe ben rewruḅe e mangu Baabaajo on, enen kadi, yo en wuuru ngurndan kesan.

⁵ Ko d'un wadī, si en yuḅḅondirii e makko ka mayde makko, pellet en woniray kadi wano non ka immintineede makko.

⁶ Ko fii hiḅen andi ngurndan men kiḅḅan d'an fempidaama e makko, fii no ndun ḅandu junuubankeeru muliree, fii wota en laato hande kadi maccuḅe junuubu.

⁷ Ko fii kala mayḅo fuutike bawgal junuubu.

⁸ Si tawii en maayidii e Almasiihu on, haray hiḅen gomḅini wonde en wuuriday e makko.

⁹ Ko fii hiḅen andi wonde Almasiihu on immitike e hakkunde mayḅe ben, o maayataa hande kadi, mayde nden maraa doole hande kadi e hoore makko.

¹⁰ Nden mayde nde o maayi, ko e telen-ma junuubu o maayi, nde wootere ko yoni haa poomaa. Jooni non himo wuuri, ko Alla o wuurani.

¹¹ Onon kadi wano non, jogoree hoore mon wa mayḅe e telen-ma junuubu, e wa wuuranḅe Alla e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on.

¹² Awa, wota junuubu laamo ḅalli mon maayayḅi d'in, e wota on dofto himmeeji majji d'in.

¹³ Wota on weebitan tere mon d'en junuubu, wa aala fii angal peewal, kono wattee hoore mon onon tigi e Alla, wa wuuruḅe iwḅe e mayde, sakkanoḅon Alla tere mon d'en wa aalaaji fii peewal ngal.

¹⁴ Dun, junuubu foolataa on, ko fii hinaa e ley Sariya on wond'on, kono ko e ley sulfu on.

Fii Maccuḅe Peewal ngal

¹⁵ Jooni non, ko honno? E hara en jokkay wadugol junuubu, ḅay hinaa e ley Sariya on wonden, kono ko e ley sulfu Alla on? Pellet waawataa wonde!

¹⁶ E on andaa, si on wadii hoore mon maccuḅo godḅo fii doftagol mo, haray on wonii maccuḅo on mo doftigon? Ko si on wonu maccuḅe junuubu nawroowo e mayde, maa si on wonu maccuḅe doftaare nawraynde e peewal.

¹⁷ Kono ko yettude Alla, ḅawto on wonude maccuḅe junuubu on, on doftorii ḅernde noone jannde nde hewtinaḅon nden.

¹⁸ Bay on jattinaama junuubu on, on wontii maccuḅe peewal ngal.

¹⁹ (Ko wano nedḅanke'en nii mi woni yewtirde, sabu lo'ere ḅalli mon d'in.) Wano wadiriḅon tere mon d'en wa kurkantoode angal laaḅal e angal peewal, fii sakkitorgol ka angal peewal, jooni kadi wadiree wano non tere mon d'en wa kurkantoode peewal ngal fii sakkitorgol laaḅal ngal.

²⁰ Ko fii, fewndo wonnoḅon maccuḅe junuubu, hari on alaa kurkanaade peewal ngal.

²¹ Ko hondun ḅebunod'on e d'en kuude ḅe wadunod'on, d'en ḅe tawata hiḅon hersiri jooni? Ko fii sakkitoode majje on ko mayde.

²² Jooni non, onon jattinaabe junuubu ben, ko on maccuḅe Alla, ko mard'on tono ko laaḅal, sakkitoode nden kadi ko *ngurndan poomayankejan.

²³ Ko fii, njoddi junuubu ko mayde, kono dokkal Alla ngal ko ngurndan poomayankejan e nder humondiral e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

7

Misal Yettaangal e Dewgal

¹ E on andaa yo musibbe wonde Sariya on ardoto godfo fannin himo wuuri? (Mido yewtude on wano mi yewtirta yimbe andube Sariya on.)

² Ko sariya on humindiri debbo yettaadfo e moodi mun, yeru on no wuuri. Kono si moodi makko maayii, haray on debbo seedii e on sariya humindirnoofo mo e moodi makko.

³ Si tawii non e nder ngurndan moodi makko, o wonii beyngu gorko goo, haray o wontii jeenoowo. Kono si tawii moodibbo on maayii, haray o sendaama e sariya on. Dun, si godfo goo yettii mo, haray hinaa o jeenoowo.

⁴ Onon kadi ko wano non, yo musibbe an, on maayii e telen-ma Sariya on wondude e bandu Iisaa Almasiihu on, fii no jeyiredon e godfo goo, on immintinaadfo e hakkunde maybe ben, fii no wadiren kuude welayde Alla.

⁵ Ko fii, fewndo jokkunoden mbeleede bandu men ndun, hari faaleeji bondi yaadufi e junuubu immorde e Sariya on no ardotonoo tere men den, fawa en kadi kuude nawrayde e mayde.

⁶ Kono jooni, en seedii e Sariya on, ko fii en maayii e telen-ma kon ko wadunoo en maccube. Ko dun wadi, jooni hiden kurkorande Alla noone keso tippude e Ruuhu makko on, hara hinaa e oya noone kidfo mo Sariya.

Hakkunde Sariya on e Junuubu

⁷ Awa ko hondun wi'eten jooni: Sariya on ko junuubu? Pellet hinaa dun! Kono ko sabu Sariya on mi andiri junuubu. Ko fii mi andataano ko woni himme si Sariya on wi'aano «wota mo himma!»

⁸ Onsay junuubu on baarori yamiroore nden, o wadi e an kala noone himme. Ko fii, si Sariya on araano, hanno junuubu on ko mayfo.

⁹ E telen-ma an min, si Sariya on alaano, hanno mido wuuri. Kono bay yamiroore nden arii, junuubu on wuuri, min mi maayi.

¹⁰ Onsay yamiroore nawraynde e ngurndan nden nawrimmi ka mayde.

¹¹ Ko fii junuubu on daynimmi baarori yamiroore nden, warimmi.

¹² Dun non, Sariya on ko *seniifo, yamiroore nden kadi ko seniinde, feewunde moyyere.

¹³ Awa hara ko moyyi kon wonanii lan mayde? Pellet oo'o! Kono ko junuubu on, fii yo o feepir junuubu, o wadirii e an mayde rewrude e ko moyyi kon, fii yo junuubu on feepir no laabiri poy junuubu sabu yamiroore nden.

¹⁴ E hoore dun, hiden andi wonde Sariya on ko e Alla iwri, kono min, ko mi neddfanke maccaniifo junuubu.

¹⁵ Ko fii mi faamaa ko mi woni wadude kon. Ko mi yidi kon kadi mi alaa wadude dun, kono ko ko mi api kon mi woni wadude.

¹⁶ Si tawii mido wadude ko mi faalaaka kon, haray mido jabi wonde Sariya on ko moyyo.

¹⁷ Jooni non, hinaa min han kadi woni wadude dun, kono ko junuubu wondo e an on.

¹⁸ Ko fii mido andi wonde ko moyyi kon alaa e an, e maanaa ka bandu an. Ko fii min tigi mido wondi e faale wadugol ko moyyi, kono mi alaa wadude dun.

¹⁹ Mi alaa wadude moyyere nde mi faalaa nden, kono mido wadude bone mo mi faalaaka on.

²⁰ Si tawii mido wadude ko mi faalaaka, haray hinaa min tigi hande kadi woni wadude dun, kono ko junuubu wondo e an on.

²¹ Awa e hino sariya mo mi tawi on: tuma mi faalaa wadude ko moyyi woo, haray bone on no e an.

²² Ko fii Sariya Alla on no welammi ka bernde,

²³ kono mido yi'ude ka tere an sariya goo, wondo dartaade sariya faamu an ngun, wondo lan e wattude maccudo sariya junuubu, wondo e tere an den.

²⁴ Min e tampere an! Hara ko hombo jattintammi e nduu bandu maayooru?

²⁵ Ko yettude Alla, immorde e Iisaa Almasiihu Joomi men on! Ko dun wadi, si ka bernde an ko mi maccudo Sariya Alla on, fii kala ka bandu an ko mi maccudo sariya junuubu on.

8

Fii Wuuringol Ruuhu Allaahu on

¹ Jooni donkinannde woo alanaa ben humondirbe e Iisaa Almasiihu on.

² Ko fii sariya Ruuhu ngurndan wondo e Iisaa Almasiihu on jattinii lan sariya junuubu e mayde on.

³ Ko fii Alla timminii ko Sariya on ronki kon, bay lo'ere ned'danke nden mehindinii mo. Alla muncii bawgal junuubu on ka bandu e nder addirgol Bid'do makko on bandu nanditayndu e junuubankeeru ned'danke ndun.

⁴ Alla wadiri d'un fii no peewal Sariya on timmira e men, enen wonbe jokkude Ruuhu Allaahu on, hara hinaa e mbeleede bandu.

⁵ Ko d'un wadi, wuurirbe mbeleede bandu ben ko fii mayru mijotoo, kono wuurirbe Ruuhu Allaahu on no mijoo fii faale Ruuhu Allaahu on.

⁶ Jokkugol mbeleede bandu ko mayde, jokkugol non faaleji Ruuhu Allaahu on ko ngurndan e buttu.

⁷ Ko fii mbeleede bandu no api Alla, bay bandu ndun yankinantaako Sariya Alla on, ko bay non ndu waawataa!

⁸ Ko fii wonbe e ley mbeleede bandu ndun waawataa welude Alla.

⁹ Onon non, on alaa e ley mbeleede bandu han kadi, kono ko e ley faale Ruuhu on, bay Ruuhu Allaahu on no e mon. Ko fii on mo Ruuhu *Almasiihu on alaa e mun, haray hinaa mo makko.

¹⁰ Si tawii Almasiihu on no e mon, haray bandu ndun maayii sabu junuubu on, kono haray ruuhu on no wuuri sabu peewal ngal.

¹¹ E si tawii Ruuhu makko kanko Immintindo Iisaa e hakkunde maybe ben no e mon, haray on Immintindo Iisaa Almasiihu on e hakkunde maybe ben yeday balli mon mayoji d'in ngurndan immorde e Ruuhu makko Wondo e mon on.

¹² Dun haray, yo musibbe, no woodi ko fawii en, hara hinaa wuurirgol mbeleede bandu.

¹³ Si tawii ko mbeleede bandu wuurirfon, on maayay. Kono si tawii ko Ruuhu Allaahu on warirfon mbeleede bandu den, on wuury.

¹⁴ Ko fii kala be Ruuhu Alla on ardii, ko biibe Alla.

¹⁵ Awa Ruuhu mo hebudon on hinaa ruuhu maccangaaku fii wonugol fahin e nder kulol, kono ko Ruuhu Wadudo on biibe Alla. Immorde e makko kanko Ruuhu on en ewnoto Alla «Abba!», d'un ko «Baaba!»

¹⁶ Ruuhu Allaahu on tigi no seeditanaade ruuhu men on wonde ko en biibe Alla.

¹⁷ Ko d'un wadi, si tawii ko en biibe makko, haray kadi ko en ronooobe mo kanko Alla, ronidooobe e Almasiihu on, si tawii e nder haqiiqa hid'en tampidude e makko fii no tawirefen e mangural makko ngal.

Fii Mangu Aroyoowu ngon

¹⁸ Mid'o felliti tampereji oo saa'i fewndiido foddaa ebbindireede e mangu aroyoowu feppinanoyteengu en ngon.

¹⁹ Awa kadi tageefo ngon no habbori no tiidiri fii feppineede biibe Alla ben.

²⁰ Ko fii tageefo ngon ko e ley bitteende wadaa, hinaa tippude e yidi maggo, kono ko tippude e yidi Wadudo ngon e ley bitteende on, e hoore tanyinagol wonde

²¹ ngon tageefo tigi jattinte maccangaaku mayde e nolugol, ngo heba gebal ka ndimu biibe Alla darjinngu ngon.

²² Ko fii hid'en andi tageefo ngon fow no woxtaade tampere haa hande wa muuseendi njata.

²³ Ko beyditii e d'un, enen kadi, bee adiiibe hendaade Ruuhu Allaahu on, hid'en woxtaade ka berde men e nder ko habbid'en haa Alla wada en biibe makko, o sotta balli men d'in.

²⁴ Ko fii ko e nder ndee tanyinaare dandaafen. E hin-le si en yi'i ko tanyiniden kon, haray d'un wonaa tama'u hande kadi. E hara ko hombo tanyinortoo ko yi'i kon?

²⁵ Kono si hid'en tanyinii ko en yi'aali, haray hid'en habbori d'un njajnaare.

²⁶ Ko wano non kadi Ruuhu Allaahu on wallitorta en tuma lo'ufen. Ko fii en andaa ko haanuden toraade Alla e nder tondreeji men d'in, kono on Ruuhu tigi faaboto en e fee woxtaangooji di waawotaako sifaade.

²⁷ Ko fii Lipooowo berde on no andi ko hondun woni mijoo Ruuhu mun on, bay ko e yidi Alla, on Ruuhu fattoranta gomdinbe ben.

Fii Burbe Foolude ben

²⁸ Hid'en andi wonde piiji d'in fow no yaadude fii moyyere ben yid'uube Alla, noddiraabe sabu ebboore makko nden.

²⁹ Ko fii, ko ben be o andunoo, ko ben o muuyani nandugol e mbaadi Bid'fo makko on, fii no on Bid'fo wonira Afo e hakkunde musibbe duuduube.

³⁰ Ben be o muuyannoo, o noddi be. Ben be o noddi, o jogori be kadi feewuube. Ben be o jogori feewuube non, o darjini be kadi.

³¹ Ko hondun non wi'eten e d'un? Si tawii Alla no wonani en, haray ko hombo dartotoo en?

³² On mo salanaaki en Bid'fo mun Bajjo on, kono o itti mo sadaka fii men en fow, ko honno o ronkirta en okkirde piiji d'in fow wondude e Bid'fo on, sabu moyyere makko nden!

³³ Ko hombo toonata subaabe Alla ben? Hay gooto, bay ko Alla woni Jogoroowo wa feewudo.

³⁴ Ko hombo donkinta be? Hay gooto, bay ko Iisaa Almasiihu on woni maayunoodo on, e hoore d'un o immintinaama, himo ka sengo naamo Alla, himo tefande en.

³⁵ Ko hombo sendindirta en e giggol Almasiihu on? Hara ko tampereji d'in, kaa ko annde nden, kaa ko jokkereji d'in, kaa ko heege ngen, kaa ko kolngal ngal,^h kaa ko masiibo ngon, kaa ko kaafa kan?

³⁶ Wano windori non:

«Nallal ngal fow meden weebitanii mayde fii maa, men jogoree wa baali hirseteedi!» ⁱ

³⁷ Kono e nder d'un fow, ko en fooluube, hid'en buri fooluube kadi, sabu Yid'udo en on.

³⁸ Ko fii mido felliti, hinaa mayde nden, hinaa ngurndan dan, hinaa malaa'ikaabe ben, hinaa mbawdijji d'in, hinaa ko fewndii kon, hinaa ko aroyta kon, hinaa doole d'en,

³⁹ hinaa tagoore nden ka dow, hinaa tagoore nden ka ley, hinaa tagu goo kadi woo waawata en sendude e giggol Alla wongol e Iisaa Almasiihu joomi men on!

9

Fii no Alla Subori Jamaa Mun on

¹ Mido wowlude goonga e nder humondiral an e *Almasiihu on, mi fenataa, fondo an ngon no seeditorande lan *Ruuhu Seniido on:

² mido wondi e sokola tiid'udo e muuseendi duumiindi ka bernde.

³ Ko fii mi yeloyto wonugol min tigi malkisaado, sendee e Almasiihu on fii musibbe an ben, d'un ko musidal an ngal ka yiiyan,

⁴ ben be tawata ko *Isra'iilayankeebe. Ko kambe Alla jogori wa bibbe. Ko ben mangu ngun e *ahadiiji d'in e Sariya on e dewal ngal e fodaariiji d'in,

⁵ e maamankaaku Isra'iila'en ngun wonani. Awa kadi Almasiihu on ko yiiyan mabbe, on Wondo Alla e dow kala huunde, mo mantoore wonani haa poomaa. Aamiina!

⁶ Hinaa fii daaluyee Alla on ko meereejo. Ko fii hinaa jurriya Isra'iila ndin fow woni Isra'iilayanko.

⁷ Wonaa jurriya Ibraahiima on fow woni bibbe makko, kono no windii: «Ko e *Issaaqa jurriya maa on nodditirtee.» ^j

⁸ E maanaa, hinaa bibbe ben ka yiiyan woni faybe Alla, kono ko bibbe fodaari ndin todd'aa wonugol jurriya.

⁹ Awa e hino kongol fodaari ndin: «E oo saa'i tigi mi aray, Saarata heba bid'fo.»^k

¹⁰ Ko beyditii e d'un, Rifqatu siwti d'ido, be tawata ko oo maamiraawo men wi'eteedo Issaaqa woni ben mabbe.

¹¹⁻¹² Hay fewndo tawnoo faybe ben hebaaka taho, sakko be wada ko boni maa ko moyyi, Alla daalanno Rifqatu wonde: «Ko mawdo on kurkanoytoo tosooko on»,^m fii no ebboore Alla nden fii subagol tabitira, d'un non wonaa e kuude mabbe den tippi, kono ko e kanko Alla, Noddoowo on,

¹³ wano no windori non: «Mi yidii Yaaquuba, mi apii Iisu.»ⁿ

¹⁴ Ko hondun wi'eten jooni? Hara angal peewal no e Alla? Pellet oo'o!

¹⁵ Ko fii himo daalani Muusaa wonde: «Mi yurmete on mo mi faalaa yurminde, mi moyyoo e on mo mi faalaa moyyaade e mun.» ^p

¹⁶ Ko d'un wadi, d'un hinaa immorde e faale ned'danke, maa e wakkilaare makko, kono ko immorde e Alla, on Yurmeteedo.

^h 8:35 8.35 Maa: «kolndan dan». ⁱ 8:36 8.36 Zab. 44.23 ^j 9:7 9.7 Fuf. 21.12 ^k 9:9 9.9 Fuf. 18.10
^m 9:11-12 9.12 Fuf. 25.23 ⁿ 9:13 9.13 Mal. 1.2-3 ^p 9:15 9.15 Egg. 33.19

¹⁷ Ko fii bindi dɛn no wi'i Fir'awna: «Mi bantii ma tun fii ɓangingol bawgal an ngal e hoore maa, e fii no innde an nden lolliniree e hoore leydi ndin fow.» ʝ

¹⁸ Awa dɛn no holli wonde himo yurmina on mo o faalaa, o sattina ɓernde on mo o faalaa.

¹⁹ Miɗo andi a wi'ay lan: «Bay ko nii, ko hondun Alla feliranta yimbe ɓen? Ko fii ko hombo waawi dartaade faale makko on?»

²⁰ An non taho, ko hombo wonu-maa ka yeddondiraa e Alla? E hara loonde wi'ay moyyindo nde on: «Ko hondun moyyinirandaa mi nii?»

²¹ E hara daaloyankeeje waawataa mahirgol loopal no o faaliraa woo, o moyyina ngal loopal gootal loode: wonde nden fii haaju hittudo, ndeya fii haajuhoy tosokey?

²² E si tawii, e nder ko Alla faalaa hollude tikkere mun nden e ɓangingol bawgal makko ngal kon, o mujjanike dɛn loode handunooɗe e tikkere makko nden e nder mujal tiidungal, dɛn ko dɛn eɓɓananooɗe fii hayrannde nden?

²³ E si tawii non o faalaama andinde dɛn loode dɛ o yurmaa ngalu darja makko on, dɛn dɛ o eɓɓannoo fii darja makko on,

²⁴ e maanaa dɛn ko enen ɓe o noddi ɓen, hinaa non tun e hakkunde Yahuudiyankeeɓe ɓen, kono kadi e ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen?

²⁵ Wano o daaliri non ka deftere oo wi'eteedo Husaa'a:

«On mo wonaano jamaa an, mi noday mo jamaa an,
on mo wonaano kadi gidɔ an, mi noday mo gidɔ an»,

²⁶ e: «Ka ɓe wi'anoo dɛn tigi: <hinaa on jamaa an!»

ko dɛn ɓe nodaytee ɓiɓɓe Alla Wuurudo on.» P

²⁷ Isaaya* kadi no wi'i fii Isra'iilayankeeɓe ɓen:

«Nde adadu Isra'iilayankeeɓe ɓen dɛndiroyi wa njaareendi ndin ka baharu,

ko heddiɓe seedaɓe tun dandete,

²⁸ ko fii Joomiraado on laatinay kongol naawoore mun nden ka hoore leydi no yaawiri haa timma!» ɠ

²⁹ Wano Isaaya wiirunoo non:

«Si tawno Joomiraado Jom Bawɗe on accanaano en jurriya,
hanno en wa'iino wa dee ca'e didi, dɛn ko *Saduuma e Amuura!» r

Fii Angal Gomɗinal Isra'iilayankeeɓe ɓen

³⁰ Ko hondun non wi'eten jooni? ɓe wonaa Yahuudiyanke, ɓe dɓabbataano peewal ngal ɓen, ɓe heɓii peewal, ngal peewal iwrungal e gomɗinal ngal.

³¹ E hin-le Isra'iilayankeeɓe, dɓabbaynooɓe peewal iwrungal e Sariya on ɓen, ɓe laatiinaano wadugol ko Sariya on yamiri kon fow.

³² Fii hondun? Ko fii Isra'iilayankeeɓe ɓen hinaa gomɗinal dɓabbiraynoo peewal ngal, kono ko wa si tawii ko kuude dɛn peewal heɓorta. ɓe buɓɓii e hayre fegginaynde nden,

³³ wano windori non:

«Miɗo tippinde ka hoore Fello *Siyuuna hayre fegginaynde,
e fetere libaynde.

Kala gomɗindo e makko hersinoytaake.» s

10

¹ Musiɓɓe an, faale ɓernde an nden, e ko mi woni toraade Alla fii *Isra'iilayankeeɓe ɓen, ko yo ɓe dande.

² Kono miɗo seeditanaade ɓe dɛndoo: hiɓe himmani fii Alla, kono hinaa tippude e gandal.

³ Bay ɓe andaali peewal iwrungal e Alla ngal, e ɓay ɓe dɓabbii no ɓe tabintinira peewal maɓɓe ngal kambe tigi, ɓe ronki yankinanaade peewal Alla ngal.

⁴ Ko fil, ko *Almasiihu on woni timmoode Sariya on fii no kala gomɗindo heɓira peewal.

⁵ Ko dɛn wafi, Muusaa no windi fii peewal iwrungal e Sariya on ngal, o wi'i: «Kala doftiido dee yamirooje, o wuuriray dɛ.» t

⁶ Kono e hino ko peewal iwrungal e gomɗinal ngal wi'i kon: «Wota a miijo ka ɓernde maa: <ko hombo yawata ka kammu?» » (dɛn haray ko tippingol Almasiihu on),

⁷ «maa: <ko hombo tippotoo ka *gaygii ngii alaa kattudi ngin?» » (dɛn haray ko suutugol Almasiihu on e hakkunde mayɓe ɓen).

⁸ Awa ko hondun bindi dɛn wi'i? Ko: «Daaluyee on no takko maa, dɛn ko ka nder hunduko maa e ka bernde maa.»^u On-le ko daaluyee gomdɛnal ngal, on mo men woni yottinde

⁹ wonde: si a qirritorii hunduko maa kon ko Iisaa woni Joomi on, e si a gomdɛnii ka bernde maa wonde Allaahu on immintinii mo e hakkunde mayɛɛ ben, a dandete.

¹⁰ Ko fii ko bernde nden gomdɛnirtee, ontigi jogoree wa feewudo, ko hunduko kon qirritortee, ontigi dandee.

¹¹ Wano bindi dɛn wi'iri non: «Kala gomdɛndo e makko hersinoytaake.»^w

¹² Awa, alaa ko sendindiri Yahuudiyanke e be wonaa Yahuudiyanke, be fow ko Joomiraado gooto be mari, on Aldando kala jantiido mo.

¹³ Ko fii: «Oonsay kala jantotoodo innde Joomiraado on dandoyte.»^y

¹⁴ Ko honno non be jantoroyta innde on mo be gomdɛnaali? E ko honno be gomdɛnirta on mo be nanaali fii mun no wowlee? E ko honno be nanirta fii makko no wowlee e baawo waajotoodo?

¹⁵ E ko honno be waajorta si be imminaaka? Ko fii no windii: «Emba teppe yottinoobe Kibaaru Moyyo on no labaa!»^y

¹⁶ Kono hinaa fow doftii Kibaaru Moyyo on. Bay Isaaya wi'uno: «Joomiraado, ko hombo gomdɛni waaju amen ngun?»^z

¹⁷ Ko dɛn wadɛ, gomdɛnal ko e nanugol iwata, ko nanetee kon kadi ko e kongol Almasiihu on iwi.

¹⁸ Kono mi wi'i: hara be nanaali? Oo'o:

«Hito kammuuli dɛn yahii e leydi ndin fow, e kongudɛ majji dɛn yottoyike haa ka kattudi leydi.»^a

¹⁹ Kono mi wi'i: e hara Isra'iilayankeeɛɛ ben faamaali dɛn? Ko Muusaa adii wi'ude wonde Allaahu on daalii:

«Mi nawliniray on be wonaa jamaa tigi, mi moninira on jamaa mo alaa faamu.»^b

²⁰ Awa Isaaya heɛbuno cuucal haa o wi'i wonde Allaahu on daalii:

«Be alaa lan dɛɛbbude ben heɛbii lan, mi feepanii be alaano landaade fii an ben.»^c

²¹ Kono e telen-ma Isra'iilayankeeɛɛ ben, o daali:

«Nallal ngal fow mido fontande juude an dɛn jamaa murtudo yeddi.»^d

11

Seedee fii Allaahu on Bugitaaki Jamaa Isra'iila on

¹ Awa mido landoo: e hara Alla bugitike jamaa mun on? Pellet oo'o! Ko fii min kadi ko mi *Isra'iilayankeeɛɛ, jurriya Ibraahiima, ko mi jeyaado e oo bolondaa *Buniyamiinu.

² Alla bugitaaki jamaa makko mo o andunoo ko adii fow. E on andaa ko bindi dɛn wi'i kon ka cortewol ka liliya wullitii e Alla don e hoore Isra'iilayankeeɛɛ ben?

³ O wi'i: «Joomiraado, be warii annabaabe maa ben, be waylitii layyorde maa dɛn! Jooni ko min tun lutti, awa kadi hiɛɛ dɛɛɛba no be ittirammi e oo aduna!»^d

⁴ Ko hondun woni jaabannde Alla nden? O daali: «Mido maritori yimɛɛ guluuje njeedido, be sujjanaali sanamuuru wi'eteendu *Baaluu ndun.»^e

⁵ Ko wano non kadi e oo saa'i fewndiido, no woodi heddiibe be Alla subori sulfu mun on.

⁶ Si tawii non ko sulfu on o subori be, haray hinaa rewruude e kuude dɛn hande kadi. Si hinaa dɛn, haray sulfu on wonaa sulfu.

⁷ Awa ko hondun? Ko Isra'iilayankeeɛɛ ben dɛɛɛbaynoo kon be hebaali, kono subaabe ben hendike dɛn. Beya, berde mun dɛn sattinaa,

⁸ wano windori non:

«Alla yedii be hakkillaaji dɛaniidɛ,

e gite de yi'ataa,

e noppi dɛ nanataa,

haa weetaango hande ngoo.»^f

⁹ Daawuuda kadi wi'i:

«Yo ndadɛdule ka be naamata don

^u 10:8 10.6-8 Yaj. 30.12-14 ^w 10:11 10.11 Isa. 28.16 ^y 10:13 10.13 Yul. 3.5 ^y 10:15 10.15 Isa. 52.7

^z 10:16 10.16 Isa. 53.1 ^a 10:18 10.18 Zab. 19.5 ^b 10:19 10.19 Yaj. 32.21 ^c 10:20 10.20 Isa. 65.1

^d 10:21 10.21 Isa. 65.2 ^e 11:3 11.3 1Lam. 19.10 ^e 11:4 11.4 1Lam 19.18 ^f 11:8 11.8 Yaj. 29.3 e Isa. 29.10

wonan be pircol e ngantan,
e peggal e njoddi kuude!

¹⁰ Yo gite maɓɓe den niɓɓitu haa tawa be yi'ataa,
e yo be laato saa'i kala turiibe!»^g

Misal Yettaangal e Caldi Tokkaadi

¹¹ Awa mido landoo: Bay be feggike, be yanuno, ngal be immotaako? Pellet oo'o!
Kono ko sabu bonnere maɓɓe nden kisiyee on yediraa be wonaa Yahuudiyanke ben fii
memmingol nawliigu Isra'ilayankeeɓe ben.

¹² E hin-le, si tawii bonnere maɓɓe nden ko ngalu oo aduna, e si tawii faɗannde maɓɓe
nden ko ngalu be wonaa Yahuudiyanke ben, haray ko ittiri ngalu hongu beydotoo ka
tawdegol maɓɓe e kisiyee on.

¹³ Awa mi andinii on, onon be wonaa Yahuudiyanke ben, min oo *sahaabaajo fii be
wonaa Yahuudiyanke ben, min mido teddini fii golle an den,

¹⁴ fii, si tawii no gasa, memmingol nawliigu e hakkunde lepol an ngol, e dandugol
woɓɓe ben.

¹⁵ Si tawii wafeede maɓɓe sera addii moyyintingol hakkunde aduna on e Alla, ko
hondun artireede maɓɓe nden wonoyta si hinaa immintineede ka mayde?

¹⁶ E hin-le, si tawii bireediije arane den ko Alla wonani, haray farin piyaado on men.
Si tawii kadi daɗol ngol ko Alla wonani, haray caldi ɗin men.

¹⁷ Si tawii non godfi e caldi ɗin saltaama, e an non, ki *zaytuunihi buruurehi, a
tokkaama batte majji, haa tawii a tawdaama e daɗol ngol e endan zaytuuni ɗan,

¹⁸ wota a mantor caldi ɗin. Si tawii a mantoray, andu tun wonde hinaa an jogii daɗol
ngol, kono ko daɗol ngol jogi-maa.

¹⁹ Haray ko wi'ataa: «Caldi saltaama fii min yo mi tokke.»

²⁰ Andaa fota wonde ko ɗi tayiraa ko angal gomɗinal majji on. An, a sinorii don sabu
gomɗinal maa ngal. Awa wota a mawnintino, kono hulu.

²¹ Ko fii, si Allaahu on accaali caldi ko ngal wondunoo kon, an kadi o accataa ma.

²² Awa anditu fii moyyere Alla nden e yagginannde makko nden, yagginannde makko
nden e hoore yanube ben, e moyyere Alla nden e hoore maa, si a duumike e nder nden
moyyere. Si hinaa ɗun, an kadi, a soppete.

²³ Kambe kadi wano non. Si ɓe duumaaki e angal gomɗinal ngal, be tokkete, ko fii
Alla no mari bawgal tokkugol ɓe kadi.

²⁴ Si tawii an a soppaama e zaytuunihi buruurehi, a tokkaama e zaytuunihi tutaaki,
woopondirki e mbaadi maa ndin, ittii e sikke si kambe ɓe tokkete e mbaadi maɓɓe ndin,
e zaytuunihi maɓɓe kin tigi.

Fii no Jamaa Isra'ilayanko on fow Dandirtee

²⁵ Ko fii, yo musibbe an, mi yidaa yo on ronku andude oo gundoo ɗoo fii wota
on sikku hidon mari faamu feyyitungu: sattere bernde no e hoore woɓɓe e jamaa
Isra'ilayankeeɓe ben haa yeru ko timmi e ɓe wonaa Yahuudiyanke ben naata.

²⁶ Ontuma non Isra'ilayanko fow wonay dandaabe, wano windori non:

«Jattinoowo on iwway *Siyuuna,

o pottina e bolondaa Yaaquuba on kala ko yaadaa e faale Alla on.

²⁷ Ko ɗun wonoyta *ahadi an ndin hakkunde an e maɓɓe

nde mi ɓooroyi junuubaaji maɓɓe ɗin.»^h

²⁸ E telen-ma Kibaaru Moyyo on, ko ɓe ayɓe sabu mon, kono e telen-ma suɓeende nden,
ko ɓe yiɓɓe Allaahu on sabu baabiraabe maɓɓe ben.

²⁹ Ko fii, dokke Alla ɗen e noddaandu makko ndun hinaa ko jabitotoo.

³⁰ Hari on doftanooki Alla, kono jooni on hebirii yurmeende sabu angal doftaare
Yahuudiyankeɓe ben.

³¹ Ko wano non jooni, kambe kadi ɓe wontiri ɓe doftotaako Alla fii no ɓe heɓiroya
yurmeende nden kambe kadi, sabu yurmeende nde waɗanadon nden.

³² Ko fii Alla dumbii yimɓe ben fow e nder geddi fii no o yurmiree fow.

Mantoore fii Alla

³³ Ko haa honto ngalu Alla ngun

e faamu makko ngun e gandal makko ngal luggi!

Hay gooto waawataa sifaade naawooje makko den,

hay gooto waawataa andude eɓɓooje makko den!

³⁴ Ko fii ko hombo andi miijo Joomiraado on,

maa ko hombo woni waajotoodo mo on,

³⁵ ko hombo adii mo okkorde, si o yobita mo?

³⁶ Ko fii fow ko immorde e makko,

tippude e makko, e fii makko.

Ko kanko mangu wonani haa poomaa. Aamiina!

12

Fii Sadaka Wuuruɗo

¹ Awa mi wakkilini on, yo musibbe an, sabu yurmeende Alla nden, okkitirgol balli mon ɗin wa sadaka wurɗo laabuɗo, weloowo mo, ko ɗun wonanoyta on dewal haanungal.

² Wota on pemu aduna fewndiido on, kono wonee waylaabe, be hakkillaaji mun heyɗintinaa, fii no andiron ko hondun woni faale Alla on: ɗun ko ko moyyi kon e ko welata mo kon e ko timmi kon.

³ Tippude e moyyere nde o yedimmi nden, mi wi'ay kala e mon wota o miijo himo hitti haa feyyiti, kono yo o miijito fii hoore makko wano haaniri non, mo kala embere gomɗinal ngal Alla yedi ɗun ngal.

⁴ Wano tawiri non hiden mari tere buy e nder bandu wooturu, awa kadi tere ɗen fow hinaa golle goote mari,

⁵ ɗun non, fii kala hiden ɗuudi, en fow ko en bandu wooturu e nder humondiral e *Almasiihu on, en fow ko en tere jogondirɗe.

⁶ Kono hiden mari dokke seedude, wano Alla yedi mo kala e men moyyere non. Si tawii ko dokkal haalugol ko Alla longini ɗun, yo taw ko ko yaadi e gomɗinal.

⁷ Si ko dokkal fii wallugol, yo o wallu, si ko dokkal jannugol, yo o jannu.

⁸ Mo no mari kadi dokkal wakkilingol, yo o wakkilin. On marɗo kadi dokkal okkugol, yo o okkir no yaajiri. On marɗo dokkal ardagol kadi, yo o ardor no keldiri. On marɗo dokkal yurmeende kadi, yo o wadfir ɗun weltaare.

Fii Giggol Sellungol ngol

⁹ Yo giggol ngol wonu sellungol. Apon ko boni kon, humodon no tiidiri e ko moyyi kon.

¹⁰ Yidindiron giggol sidɗankaaku, mo kala e mon jogitora oya wa burɗo ɗun teddude.

¹¹ Wakkilodon hara on aamaali, kurkoranon Joomiraado on berɗe mon ɗen fow.

¹² Weltee e hoore tanyinagol, ɗarɗodon tampereji ɗin, duumodon e toraare Alla.

¹³ Faaboron gomɗinbe ben ko be handi kon, newanodon wernugol.

¹⁴ Du'anodon kukkotoobe on ben, du'ee, wota on huɗu.

¹⁵ Weltodee e ben wonbe weltaade, wullidon e wonbe wullude ben.

¹⁶ Miijondirane miijo wooto, wota on mawnintino, kono jabon jippinde hoore mon. Wota on wadu hoore mon faamuɗe.

¹⁷ Wota on yobitir gooto bone bone. Wadfee ko yimbe ben fow ndaarata tawa no moyyi.

¹⁸ Si tawii no gasa, yeru hidon waawi, wondee e yimbe ben fow e nder buttu.

¹⁹ Wota on yottano hoore mon onon tigi, yo yidaabe an, kono accee tikkere Alla nden yottoo, ko fii no windii: «Joomiraado on wi'i: Ko min yottannde wonani, ko min woni Yoɓoowo.»ⁱ

²⁰ Ko fii no windii kadi:

«Si gapo maa no weelaa, okkor mo, o jaama,
si himo ɗonɗaa, okkor mo, o yara.

Ko fii warrugol non,

haray no wa'i wa si ko yulbe yiite moobuɗaa ka hoore makko.»^j

²¹ Wota bone foolu on, kono fooliree bone on moyyere.

13

Fii Yankinanagol Laamu ngun

¹ Yo kala nedɗo yankinano laamuuji ɗin, ko fii alaa laamu ngu tawata hinaa e Alla iwri, ko fii laamuuji wooduci ɗin, ko Alla jodɗini ɗi.

² Ko ɗun wadi, kala on dartiido laamu ngun, haray dartike yamiroore Alla nden, ben dartiibe non, haray fawii hoore mun jaawoore.

³ Laamiibe ben hulbinaaki si tawii ko ko moyyi wonaa wafceede, kono ko si tawii ko ko boni. Si a faalaaka hulude laamu ngun, wadu ko moyyi, d'un a hebay kuluujaa maggu on.

⁴ Ko fii ko kangu woni kurkaadu Alla fii nafa maa kan. Kono si hid'a wadude ko boni, haray wonu e nder kulol, bay hinaa meere ngu jogori kaafa, ko fii ko kangu woni kurkaadu Alla fii yottingol tikkere makko nden e hoore on wadoowo ko boni.

⁵ Awa jaka yankinanagol laamu ngun no hitti, hinaa fii nden tikkere tun non, kono kadi ko sabu bernde ontigi nden.

⁶ Ko sabu d'un kadi hid'on yofa sagalle, ko fii laamiibe ben ko liggantooŋe Alla, duumiibe e wadugol d'en golle no moyyiri.

⁷ Jonnitee mo kala ko handi kon, jonniton sagalle d'en on mo haanufon jonnude, hulon on mo haanufon hulude, teddinon on mo haanufon teddinde.

Fii Yid'indirgol

⁸ Wota namaande woo wonu hakkunde mon e god'fo si wonaa yid'indirgol, ko fii kala yid'ufo wondiibe mun ben, haray timminii Sariya on.

⁹ Ko fii yamirooje d'en, d'un ko «wota mo jeena», «wota mo itta hoore», «wota mo wujja», «wota mo seeditoo fenaande», «wota mo himmana ko god'fo jeyi», e deya yamirooje fow^k no joggaa e nder ngol daalol d'oo: «Yo a yid'fir jokondo maa on wano yid'irdaa hoore maa non.»^m

¹⁰ Giggol wadataa jokondo mun ko boni, awa jaka ko giggol woni timmoode Sariya on.

¹¹ Bay hid'on andi ko e saa'i hombo wonden, awa immee, hinaa saa'i daanagol nii! Ko fii jooni kisiyee on burtii en battaade edii fewndo arden e gomdinde.

¹² Jemma on muutike, badike weetude, awa bortofen kuude niwre nden, bornofen aalaaji ndaygu ngun.

¹³ Wuuriren no feewiri, wa tumbere jalorma, e baawo *fasaadu e mandilugol e jinaa e jiiŋaare e yeddondiral e nawliigu.

¹⁴ Kono bornofon Iisaa Almasiihu Joomi men on, hara on d'abbaali mbeleede bandu fii weltingol himmeeki.

14

Fii Hakkunde Tiidube e be Tiidaa Gomdinal ben

¹ Jabee on mo tiidaa gomdinal e baawo feloore.

² God'fo on no sikka no waawi naamude ko woni woo, oya mo tiidaa gomdinal kadi ko biibe naakoo tun naamata.

³ On naamoowo ko woni woo, wota piddin few mo naamataa ko woni woo on. On mo naamataa kadi, wota felu naamoowo on, ko fii Alla no jabi mo kala.

⁴ Ko hombo wonu-maa an, oo feloowo kurkaadu god'fo goo? Si tawii himo darii maa si himo yani, d'un ko jeyd'o mo on wonani. Kono o daroto, ko fii Joomiraado on no mari bagal tambitagol mo.

⁵ Wofbe no wi'i wonde palaade d'en no burdi, wofbe ben no jogitii de fow hide fota. Awa yo mo kala hoolor ko miiiji kon.

⁶ On mo burdindini palaade d'en, haray ko fii teddingol Joomiraado on o wad'iri d'un. On mo no naama kadi, haray ko fii teddingol Joomiraado on o woni naamande, ko fii himo jarnude Alla. On mo alaa naamude, haray ko fii teddingol Joomiraado on had'i o naama, ko fii kanko kadi himo jarnude Alla.

⁷ Ko d'un wad'i, hay gooto e men alaa wuurande hoore mun tigi, e hay gooto alaa maayande hoore mun tigi.

⁸ Ko fii si en wuuru, haray ko Joomiraado on wuurand'en, si en maayu, haray ko Joomiraado on maayand'en. Woni en wuuru maa en maayu, ko Joomiraado on jeyi en.

⁹ Ko d'un wad'i si *Almasiihu on maayi, o immitii, fii wonugol Jom maybe ben e wurbe ben.

¹⁰ Kono an, ko hond'un felantaa musid'fo maa on? Maa an, ko hond'un piddinantaa musid'fo maa on? Ko fii en fow en daroyto yeeso naamooore Alla nden.

¹¹ Ko fii no windii wonde, Joomiraado on no daali:

«Fodde ko goonga mid'o wuuri,
kala howru jiccoto yeeso an,
kala denngal mantay Alla.»ⁿ

¹² Ko d'un wad'i, mo kala e men qirritoto yeeso Alla fii hoore mun tigi.

¹³ Awa, wota en jaawindir hande kadi, d'un-le wuren ardinee hakkil, fii wota on wad'u yeeso musid'do mon on hayre fegginaynde maa wonon sabu yanal.

¹⁴ Mid'o andi, mid'o felliti e nder humondiral an ngal e Iisaa Joomi on, huunde alaa ko tuunani hoore mun, kono si god'do no mijii wonde god'dun laabaa, haray d'un laabanaa mo.

¹⁵ Si tawii musid'do maa aanii sabu ko naamataa kon, haray a woniraa giggol hande kadi. Wota ko naamataa kon wonu sabu hayrannde on mo Almasiihu on maayi fii mun.

¹⁶ Wota ko moyyani on kon wowlire wa ko boni.

¹⁷ Ko fii *laamu Alla ngun hinaa naamete e maa njaram, kono ko peewal e buttu e weltaare ko *Ruuhu Seniido on yedata kon.

¹⁸ On mo kurkorani nii Almasiihu on, haray no wela Alla, no mari kadi teddungal yimbe ben.

¹⁹ Awa d'abben ko beydata buttu e ko tiidinta hakkundeeji men e nder gomdinal ngal.

²⁰ Wota a bonnir golle Alla den naamete. Ka haqiiqa, naameteji d'in fow no laabi, kono moyyanaa ned'do ka o jaama god'dun ko wonata sabu feggingol god'do.

²¹ No moyyani god'do hara o jaamaali teewu, o yaraali njaram mandilinaydan, maa wadugol kala ko feggingol musid'do mun.

²² Ngal gomdinal ngal marda, maru ngal fii maa yeeso Alla. Maloore wonanii on mo fawaali hoore mun jaawoore e nder anniyeji mun.

²³ Kono on naamu'do ko sikkiti, haray fawtike jaawoore, ko fii d'un hinaa e gomdinal ngal iwri. Ko fii kala ko iwraa e gomdinal ngal, haray ko junuubu.

15

¹ Enen tiidube e gomdinal ben, hid'en haani tambitaade lo'ereji ben be tiidfaa ka gomdinal, e wota en d'abbu ko welata en kon.

² Yo mo kala e men weltinir nokondo mun on ko moyyi fii tiid'ingol mo ka gomdinal.

³ Ko fii *Almasiihu on d'abbaano ko welata mo kon, kono wano bindi d'in holliri non: «Hoyreeji wonbe ma hoynude ben yanii e hoore an.»^Þ

⁴ E hin-le ko adanoo windeede kon fow wonanii en jannde, fii no hebiren tama'u on sabu nappaare nden e wakkilaare iwrunde e bindi d'in.

⁵ Yo Alla, Jom nappaare nden e Jom wakkilaare nden, yedu on wonugol miijo wooto, e nder jokkugol misal Iisaa Almasiihu on,

⁶ fii no mawniniron Alla, on Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, e nder nanondiral e kongol gootol.

⁷ Jabbondiree no moyyiri, wano Almasiihu on jabbori on non, fii mangu Alla ngun.

⁸ Ko mi woni wi'ude, ko Almasiihu on wonii kurkaadu Yahuudiyankeebe ben fii bangingol goonga Alla on, e nder haqinqingol fodaariiji wadanaadi baabiraabe ben,

⁹ fii no be wonaa Yahuudiyanke ben mawninira Alla fii yurmeende makko nden, wano windori ka Zabuura non:

«Mi mantete e hakkunde leyyi d'in, mi beyta fii teddingol innde maa nden.»^Þ

¹⁰ No windii ton kadi:

«Ko onon, yo leyyi, weltodee e jamaa makko on!»^Þ

¹¹ No windii ton kadi fahin:

«Onon leyyi d'in fow, jarnee Joomiraado on,

awa kadi yo jamaaji d'in fow mantu mo!»[¶]

¹² Isaaya kadi no wi'i:

«Geeyol Yassaa'u ngol feejoyay, ko ngol immoytoo fii ardagol leyyi d'in, leyyi d'in tanyinora ngol.»[†]

¹³ Yo Alla, Jom tama'u on, hebbin on weltaare e buttu fow e nder gomdinal ngal, fii no heewiron tanyinaare immorde e bawgal *Ruuhu Seniido on.

Fii Golle Puulusa d'en

¹⁴ E telen-ma mon, yo musibbe an, min tigi mid'o felliti hid'on heewi moyyere e faamu timmungu, e hid'on waawi waajondirde.

¹⁵ Ko d'un wadi, e nooneji goo mi windiranii on cuucal, fii andintingol ke tobbe goo de jangunodon, sabu moyyere nde Alla wadanimmi nden

^Þ 15:3 15.3 Zab. 69.9 [¶] 15:9 15.9 2Sam. 22.50 e Zab. 18.50 ^Þ 15:10 15.10 Yaq. 32.43 [¶] 15:11 15.11 Zab. 117. 1 [†] 15:12 15.12 Ko Yassaa'u woni ben Daawuuda. Isa. 11.10

¹⁶ wonangol Iisaa Almasiihu on kurkaadu fii be wonaa Yahuudiyanke ben, e nder ko Alla tod'fii mi kon fii Kibaaru Moyyo makko on, fii no be wonaa Yahuudiyanke ben wonirana mo sadaka weloowo mo, labbiniraaco* Ruuhu Seniifo on.

¹⁷ Sabu humondiral an e Iisaa Almasiihu on, mido waawi mantorde golle de mi woni gollande Alla den.

¹⁸ Ko fii mi suusataa wowlude si wonaa ko Almasiihu on wafiri e an kon fii addugol be wonaa Yahuudiyanke ben doftorgol Alla kongol e kuugal,

¹⁹ tippude e doole maandeeji e kaawakeeji moyyi e bawgal Ruuhu Alla on. Ko wano non, gila *Yerusalaam mi taarori non haa hewti Iliriya, mi yottini Kibaaru Moyyo Almasiihu on fow.

²⁰ Awa anniyee an on ko fejjingol Kibaaru Moyyo on nokku ka tawata Almasiihu on andaaka, fii wota mi darnu e hoore didol god'fo.

²¹ Kono wano windori non:

«Ben be fejjinananooka yi'oyay, e ben be nanaano kadi faamoyay.»^S

²² Ko d'un wonnoo mi hafude soono woo yahugol ka mon.

Ebbooje Puulusa den fii Yahugol Roomu

²³ Kono joomi mi gaynii golle an den e d'ii nokkeeli. Gila duufi buy mido faalanoo yahude ka mon.

²⁴ Nde mido yaha Espaañi, mido tanyinii yiidugol e mon e nder ko mi rewata don kon, mi weltora wondugol e mon seeda. Onsay, wallon mi no yahugol e ndin leydi neworanammi.

²⁵ Fewndo doo mido yahude Yerusalaam fii kurkanagol yimbe Alla ben.

²⁶ Ko fii be Masedonii ben e be Akaaya ben no faalaa moobindirde god'fun e nder jawle ma'bbe den fii misikinbe wonbe e hakkunde yimbe Alla ben Yerusalaam.

²⁷ Awa, hi'be weltori wadugol d'un, bay hi'be haani be wad'ande. Ko fii, si be wonaa Yahuudiyanke ben he'birii barkiiji Alla d'in sabu Yahuudiyanke be ben, kambe be wonaa Yahuudiyanke ben kadi hi'be haani be wallirde keyeeji aduna.

²⁸ Si mi gaynii jonnude ko moobindiraa kon haanube hendaade ben, mi rewoyay ka mon, nde mido yaha Espaañi.

²⁹ Mido andi, nde mido yaha ka mon, mi yaaday e barki timmuki Almasiihu on.

³⁰ Mi wakkilini on sabu Iisaa Almasiihu joomi men on yo musibbe an, e sabu giggol Ruuhu Alla on, dartodugol e an e nder fewtingol Alla toraaje fii an,

³¹ fii no mi hettora e juude yeddu'be wonbe ka diiwal *Yahuuda ben, e fii no gomdinbe ben jabira dokke, de mi nabata Yerusalaam den, no moyyiri.

³² Dun, mi hewtiday ka mon e weltaare, si tawii ko d'un woni faale Alla on, hara en fow en heyd'intinoday.

³³ Yo Alla Jom buttu on wonda e mon on fow. Aamiina!

16

Fii Salminande den ka Rawnoode

¹ Mi halfinii on oo bandiraawo men wi'eteedo Fibii, wallitotoodo ka *moftal wongal Kenkere,

² fii no jabboron mo e innde Joomiraado on, e noone no haanirani gomdinbe ben. Wattitodon e juude makko fii kala huunde nde haaju makko yanoyi e mon, ko fii o wallitike duudu'be, min kadi men o wallitike lan.

³ Hiwraanee lan Piriskiila e Akiila, ben wondi'bbe an e golle e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on,

⁴ ben weebitu'be ngurndan mun fii hiwugol ngurndan an dan. Hinaa min tun non weltanii be, kono ko mofta be wonaa Yahuudiyanke ben fow kadi.

⁵ Salminanee lan kadi moftal wongal ka suudu ma'bbe ngal. Salminanon mi kadi oo gid'o an wi'eteedo Apayniiti, on adiido gomdinde *Almasiihu on e hakkunde be *Aazii ben.

⁶ Salminanon mi Mariyama, on gollannoodo on fota.

⁷ Salminanon mi kadi Andoroniiki e Yuniyaasi, d'un ko be'e musibbe an e wondi'bbe an ka kaso, d'un ko ben be *sahaabaabe ben hoolii fota, adiibe lan jeyeede e Almasiihu on.

⁸ Salminanon mi kadi Ampiliyaasi, on gid'o an e nder humondiral e Joomiraado on.

⁹ Salminanon mi kadi Urbaanu, d'un ko oo wondi'd'fo men e golle e nder humondiral e Almasiihu on, e oo gid'o an wi'eteedo Astakiisi.

¹⁰ Salminanon mi kadi Apeliisi, on mo gomdinal mun e Almasiihu on seeditaa fii mun. Salminanon mi bee jeyaabe e nduu suudu oo wi'eteedo Aristobuulu.

¹¹ Salminanon mi oo musid'oo an wi'eteedo Herodiyuuna.

Salminanon mi kadi bee jeyaabe e nduu suudu oo wi'eteedo Narkisu, humondirbe e Joomiraado on.

¹² Salminanon mi kadi Tarifayna e Tarifuusa, d'un ko bee rewbe gollanoobe Joomiraado on. Salminanon mi kadi Persiisa, gid'o an on, on kadi gollanii Joomiraado on fota.

¹³ Salminanon mi kadi Rufuusa, oo subaado Joomiraado on. Salminanon mi kadi yumma makko, on mo tawata kadi ko yumma an.

¹⁴ Salminanon mi kadi Asinkiriiti e Filiguuna e Hermiisi e Patrobaasi e Hermasa e musibbe wondube e ma'bbe ben fow.

¹⁵ Salminanon mi kadi Filoologe e Yuliyaa e Niriyuusa, wondude e bandiraawo makko on, e Olimpaasi e wondibbe ma'bbe gomdinbe ben fow.

¹⁶ Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laabungal. Mofte* Almasiihu on den fow salminii on.

¹⁷ Mi wakkilini on, yo musibbe an, e reenagol ko wonata sabu sendondire e pegge ko luutondiri e jannde nde hendid'on nden. Wod'ditee ben wonaybe sabu d'un.

¹⁸ Ko fii sifa ben yimbe kurkantaako Almasiihu on, on Joomi men, kono ko deedi ma'bbe din tun be kurkantoo. Be faljinira berde ben be bonnaa, kongudfi ma'bbe weldfi e waccooje.

¹⁹ Onon non, doftaare mon nden ko nde yimbe ben fow andi. Awa mid'o weltori fii mon on, e mid'o yidi yo on wonu faamu'be e telen-ma ko moyyi kon, e daybe e telen-ma ko boni kon.

²⁰ Alla Jom buttu on muncay Ibuliisa ka ley koyde mon ko neebaa. Yo moyyere Iisaa Joomi men on wonu e mon.

²¹ Timotee, oo wondid'oo an e golle, salminii on, wondude e Lukiyuusi e Yaasuunu e Sosipaate, bee musibbe an.

²² E innde Joomiraado on, min oo wi'eteedo Tertiyuusi, mi salminii on, d'un ko min oo windudo nduu batakuru.

²³ Gayuusi wernudo lan on, werni moftal ngal fow kadi, salminii on.

Arastuusa kadi, d'un ko halfinaado jawdi saare nden, salminii on, wondude e oo musid'oo wi'eteedo Kawartuusu.

²⁴ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon on fow. Aamiina!

Jaaroore Rawnorde nden

²⁵ Mangu wonanii Alla, on Waawudo tabintinde on, immorde e Kibaaru Moyyo an on e waajuuji fii Iisaa Almasiihu on, ko yaadi e feppinannde gundoo suud'inoodo on gila ka fud'foode saa'ijji din,

²⁶ kono o feppiniraama jooni defte annabaabe ben, wano Alla poomayankeejo on yamiri non, o feppinanaama leyyi din fow fii yo be gomdin mo, be doftoo mo.

²⁷ Mangu wonanii on Alla Bajjo, Jom Faamu, immorde e Iisaa Almasiihu on haa poomaa. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E 'BE KORENTI 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla noddiri kodduruyee mun on fii wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, e oo musid'fo wi'eteedo Sosteene,

² haa e ngal *moftal Alla wongal Korenti, subiraabe humondiral e Iisaa Almasiihu on, noddaabe wonugol yimbe Alla, wondude e kala jantotoobe innde Iisaa Almasiihu Joomi men on nokku kala ka be woniri, d'un ko on Joomi ma'bbe e Joomi men.

³ Yo moyyere e buttu wonan on, immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Jarniri Alla fii be Korenti ben

⁴ Mid'o duumii e jarnugol Alla fii mon, fii moyyere nde Alla yedi on nden sabu Iisaa Almasiihu on,

⁵ d'un ko e nder humondiral e makko aldir'fon kala huunde e kala kongol e kala gandal.

⁶ Ko fii seeditoore *Almasiihu on tabintinaama few e mon.

⁷ Ko d'un wadi jooni, dokkal woo njakkanaa on e nder ndee habbannde nde wond'fon e mun fii feepoygol Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁸ O tiidinay on kadi haa ka rawnoode, fii wota on laatoyo felniibe pande ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁹ Alla ko Sella-Findeejo, d'un ko on Noddud'o on fii yu'bbondirgol e Bid'fo makko on, Iisaa Almasiihu Joomi men on.

Fii Sendondiral Mofte Korenti den

¹⁰ Mi wakkilini on, yo musib'be, e innde Iisaa Almasiihu Joomi men on, on fow jogee kongol gootol fii wota sendondiral wonu hakkunde mon, e maanaa fedde-fedde, kono wonee e nder nanondiral tiidungal e nder miijo wooto e hakkille goote.

¹¹ Ko fii, yo musib'be an, bee yimbe oo debbo wi'eteedo Kuluyee humpitii lan fii mon wonde, yeddondire no hakkunde mon.

¹² Mi nanii wonde mo kala e mon no wi'a «min, ko mo mi Puulusa», oya kadi wi'a «ko mo mi Apoloosi», god'fo on kadi wi'a «ko mo mi Petruusu», oya on wi'a «ko mo mi Almasiihu on!»

¹³ E hara Almasiihu on senditino? Kaa Puulusa fempano fii mon? Kaa ko e innde Puulusa *lootira'fon maande kisiyee?

¹⁴ Awa mi weltanike Alla ko tawi kon mi lootaali hay gooto e mon maande kisiyee, si hinaa Kirispuusa e Gayuusi.

¹⁵ Ko d'un wadi, hay gooto waawataa wi'ude ko e innde an lootira'fon maande kisiyee.

¹⁶ Mi lootii kadi beynguure Astefaana nden, ko heddi kon, mi andaa si mi lootii god'fo goo.

¹⁷ Ko fii Almasiihu on nulaali lan fii lootugol maande kisiyee, kono ko fii fe'pningol Kibaaru Moyyo on. Dun non, hinaa immorde e kongudi faamu ned'danke, fii wota *leggal altindiraangal Almasiihu on meerine.

Fii Faamu Aduna on e Faamu Allaahu on

¹⁸ Ko fii kibaaru leggal altindiraangal ngal no wa'ani wonbe mulude ben wa feetere. Kono enen, wonaabe dandeede ben, ko o bawgal Alla.

¹⁹ Ko fii no windii:

«Mi mulay faamu faamu be ben,
mi mehind'ina hakkillaaji jooma-hakkil en.»^a

²⁰ Awa ko honto woni faamud'o on, maa fensitoowo on, maa liddondirteedo e nguu jamaanu on woni? E hara Alla waylaali faamu aduna on, watti feetere?

²¹ Ko fii, bay aduna on e faamu mun ngun andaali Alla e nder faamu Alla ngun, tawi no wela Alla ka o dandira gomdinbe ben waaju men wa'ungu wa feetere ngun.

²² Tawi *Yahuudiyanke'be ben no landoo fii maandeeji hawniidi, *Gereekiyanke'be ben kapun no d'abba faamu ngun,

²³ kono enen hid'en waajaade fii Almasiihu fempaado on. Dun no wonani Yahuudiyanke'be ben peggal, wa'ani be wonaa Yahuudiyanke'be ben wa feetere,

²⁴ kono noddaabe ben, woni ko Yahuudiyanke, woni ko Gereekiyanke, Almasiihu on ko bawgal Alla e faamu makko kanko Alla.

^a 1:19 1.19 Isa. 29.14

²⁵ Ko wa'i wa feetere iwrunde ka Alla nden no furi faamu yimbe ben. Awa kadi, ko wa'i wa lo'ere iwrunde ka Alla nden no furi doole yimbe ben.

²⁶ Miijitee, yo musibbe, no wonirnodon fewndo noddadon. E yeeso neddanke, tawi buy e hakkunde mon wonaa faamu, maa marbe doole, maa rimbe.

²⁷ Kono Alla subike piiji wa'udi wa feetudi e nder oo aduna fii hersingol faamu ben, Alla subii kadi piiji wa'udi wa lo'udi e nder oo aduna fii hersingol dolnudi din.

²⁸ Alla subii kadi piiji kaanudi din e oo aduna, din apaadi, din di wonaano huunde, fii mehindingol woodaadi din,

²⁹ fii wota hay gooto mawmintino yeeso Alla.

³⁰ E hin-le, ko kanko humindiri on e Iisaa Almasiihu on, on mo tawata ko e immorde e Alla wadiraafii men faamu e peewal e *senaare e cottudi,

³¹ fii, wano windori non:

«On mo no mantoo,

yo mantor Joomiraado on.»^b

2

¹ Min non, yo musibbe an, fewndo mi yahunoo ka mon fii feppinangol on goonga Alla wirninoodo on, hinaa burnondiro kongudi maa faamu mi yaari.

² Ko fii mi taw moyyaa ka mi ndaara goddun goo hakkunde mon, si hinaa Iisaa Almasiihu, fempaaodo on.

³ Min tigi mido wonirnoo takko mon e noone no lo'iri e kulol e diwnol tiidungol.

⁴ Kongol an ngol e waaju an ngun aldaano e kongudi weldi e faamu neddanke, kono ko wondunoodi e maandeeji bangindi bawgal Ruuhu Alla on,

⁵ fii wota gomdinal mon ngal iwru e faamuuji yimbe ben, kono e bawgal Alla ngal.

Fii Faamu Haqiiqawu ngun

⁶ Kono fow e mun, ko faamu men waajotoo mokobaafe ben, hara ko faamu ngu tawata hinaa ngu oo aduna, hinaa ngu laamuuji oo aduna kadi muloyteedi.

⁷ Ko faamu Alla wonden waajaade, dun ko ngun wirninoongu e nder gundoo, ngu Alla ebbannoo fii darja men on ado aduna on tageede.

⁸ Laamu woo e dui laamuuji oo aduna andaano dun. Ko fii si be anduno, be fempataano on Jom mangural.

⁹ Kono ko wano windori non:

«Ko Alla ebbani yidube mo ben kon,
ko dun woni yiitere yi'aali, nowru nanaali,
e ko bernde neddanke miijaaki.»^c

¹⁰ Ko e men Alla banginiri dun Ruuhu mun on.

Ko fii Ruuhu on hollay ko woni woo, hay piiji Alla luggudi din.

¹¹ Ko hombo e hakkunde yimbe ben andi ko woni e neddo, si hinaa ruuhu wondo e makko on. Ko wano non kadi, gooto waawataa andude ko woni e Alla, si wonaa Ruuhu Allaahu on.

¹² E hin-le enen, hinaa ruuhu oo aduna hendiden, kono ko Ruuhu iwrufo e Alla, fii no andiren ko Alla yefiri en sulfu makko on kon.

¹³ En alaa wowlirde dun yewtereeji di faamu neddanke jannata, kono ko di Ruuhu Allaahu on jannata din, e nder sifanagol yimbe be on Ruuhu woni e mun ben haqiiqaaji iwrufo e on Ruuhu.

¹⁴ Kono neddo mo aldaa e Ruuhu Allaahu on jabataa piiji Ruuhu Alla din, ko fii ko di feetere e makko, o waawataa di andude, ko fii ko Ruuhu Allaahu on di taskortee.

¹⁵ Kono neddo mo Ruuhu Allaahu on woni e mun on taskoto ko woni woo, kono kanko hay gooto hewtaa taskagol mo.

¹⁶ E hoore dun:

«Ko hombo andi miijo Joomiraado on fii jannugol mo?»^d

E hin-le enen ko miijo *Almasiihu on jogiden.

3

Fii no Kurkaadi Alla din Haani Wonirde

¹ Kono min non, yo musibbe, mi waawaali on yewtirde wa yimbe be Ruuhu Allaahu on woni e mun, kono ko wa jokkuube mbeleede bandu, e booboobe e telen-ma gomdinal *Almasiihu on.

² Ko biraad'an mi jonnunoo on, hinaa jaametee teddufo, ko fii on waawataano mo townude. Hay fewndo doo non on waawataa mo townude.

³ Ko fii haa jooni ko on jokkuɓe mbeleede bandu. Bay nawliigu e yeddondiral no hakkunde mon, taw si hinaa on jokkuɓe mbeleede bandu? Kaa hinaa no neddanke fow wonirta non wonirfon?

⁴ Si godfo e mon wi'ii: «min ko mo mi Puulusa», oya on wi'a: «ko mo mi Apoloosi», taw si hara on gerdaali wa yimbe aduna?

⁵ Awa ko hondun woni Apoloosi? E ko hondun woni Puulusa? Ko kurkaaduɓe ɓe gomɗinirfon sabu mun. Mo kala e maɓɓe kurkorani Joomiraado on golle de o halfini mo den.

⁶ Min mi tutu, Apoloosi yarni, kono ko Allaahu on mawnini.

⁷ Ko d'un wadi hinaa tutufo on woni godfo, hinaa kadi yarnufo on, kono ko Alla mawnindo on.

⁸ Tutufo on e yarnufo on no fota, mo kala e maɓɓe hendoto njoddi mun ndin tigi tippude e golle de ontigi wadi den.

⁹ Ko fii, ko men gollidoobe fii Alla, onon ko on ngesa Alla, ko on darnoodi makko kadi.

¹⁰ Wano Alla yedirimmi moyyere non, mi golliri wa faamufo fii darnugol, mi wadi ndelo ngon. Godfo kadi darnii e hoore mun, kono yo mo kala reeno e noone no darnirta e hoore mun non.

¹¹ Fii ndelo ngon kan, hay gooto waawataa moyyinde ndelo goo si wonaa wongo don ngon, e maanaa d'un ko lisaas Almasiihu on.

¹² E hin-le, si godfo aru e darnirde e hoore ngon ndelo don maadi kanje maa kaalisi maa kaaye hittude maa ledde maa huɗo kalin maa foron fofje,

¹³ haray kuugal mo kala feenay. Nalaande nden ɓanginay d'un, ko fii yiite ngen feɓɓinoyay ngal, nge ndarndoo kadi noone kuugal mo kala.

¹⁴ Si tawii kuugal ngal godfo darni e hoore ndelo ngon tabitii, ontigi heɓay njoddi.

¹⁵ Si tawii kuugal godfo sumii, haray o fadii, kono kanko tigi o dadiray wa fuutiifo yiite.

¹⁶ E on andaa ko onon woni suudu Alla ndun, awa kadi Ruuhu Allaahu on no hodi e mon?

¹⁷ Kala bonnufo suudu Alla ndun, Alla bonnay fii makko, ko fii suudu Alla ndun ko hormordu. Awa ko onon woni ndun.

¹⁸ Wota gooto daynito. Si godfo e mon miiijke wonde ko o faamufo e oo aduna fewndiifo, haray yo o laato <feetufo> fii yo o wonu faamufo.

¹⁹ Ko fii faamu oo aduna ko <feetere> yeeso Alla. Ko fii no windii:

«O nangiray faamuɓe ɓen yoyreeji maɓɓe din.»^d

²⁰ No windii kadi:

«Joomiraado on no andi miijooji faamuɓe ɓen, himo andi kadi ko di meere.»^e

²¹ Awa wota hay gooto mantor yimbe ɓen. Ko fii fow ko onon jeyi:

²² woni ko Puulusa, woni ko Apoloosi, woni ko Petruusu, woni aduna on, woni ngurndan dan, woni mayde nden, woni piiji fewndiidi din, woni piiji aroyooji din, fow ko onon wonani.

²³ Awa kadi, ko on ɓe Almasiihu on, Almasiihu on kadi ko mo Alla.

4

¹ Ko d'un wadi, yo men jogore wa kurkaadi *Almasiihu on e halfinaabe goongaaji Alla wirniidi din.

² Awa halfinaabe ɓen non no toraa wonugol sella-findeefe.

³ Min non jaawoore nde jaawotommi nden e nde yimbe ɓen jaawatammi nden hittaa e an, min tigi toode mi jaawitotaako.

⁴ Ko fii fondo an ngon ko laabungo, fii kala hinaa d'un hollata ko mi feewufo, jaawoowo lan on ko Joomiraado on.

⁵ Ko d'un wadi, wota on jaawu huunde doo e saa'i on, maa doo e ardu Joomi on, on Weebitoowo ka ndaygu ko suudii kon ka niɓe, feɓɓina eɓɓooje ɓerde den. Ko fii mantoore mo kala aroyay immerde e Alla.

Fii Mawnintinaare ɓe Korenti ɓen

⁶ Musiɓɓe, mi huutorii dii nooneji doo fii wad'angol on misal e hoore an min e Apoloosi. Ko nii andirton e amen wota mo yawtu ko windii kon, e wota gooto e mon mantor bambindirangol.

⁷ Ko fii ko hombo burnu-maa? E ko hondun jogid'aa ko a okkaaka? E si a okkaama, ko fii hondun mantantod'aa, wa si tawii hinaa a okkaado?

⁸ Dun-le wuren on haarii, awa kadi on al'dii, on fud'dike laamaade e baawo amen! Pellet mi faaleteno hara nun ko on lambe fii menen kadi no men laamodira e mon!

⁹ Ko fii no wa'animmii wa si tawii Alla wattirii men, menen *sahaabaabe ben baawo, wa paawaabe happanaa wareede e yeeso dental ngal fow, ko fii men wonanii aduna on fow e malaa'ikaabe ben e yimbe ben jalnori.

¹⁰ Ko men jogoraabe wa feetube sabu Almasiihu on, kono onon ko on faamube sabu Almasiihu on! Ko men jogoraabe wa lo'ube, kono onon ko on dolnube. Ko on teddinaabe, kono menen ko men hayfinaabe!

¹¹ Haa jooni meden tampiri heege e d'onka e kolngal^f e piggal e yiilagol.

¹² Med'en golliri juude amen den tigi haa meden ronki. Tuma men hoynaa woo, men du'anoo. Tuma men cukkaa woo, men wakkiloo.

¹³ Tuma men jo'aa woo, men jaabora no newori. Men woni tuundi oo aduna, men hawkaa e di fow, haa weetaango hande ngoo.

¹⁴ Hinaa fii hersingol on mi windiri d'un, kono mido hajorde on wa faybe an be mi yidi.

¹⁵ Ko d'un wadi, hay si on heboyii guluuje sappo ardotoobe on fii no jokkiron laawol Almasiihu on, haray on alaa baabaabe buy. Ko fii, e telen-ma humondiral mon e lisaa Almasiihu on, ko min wonti baaba mon e nder ko mi feppinani on Kibaaru Moyyo on kon.

¹⁶ Awa mi wakkilini on yo on wonu pemboobe lan.

¹⁷ Ko d'un wadi si mi imminani on Timotee, on mo tawata ko paykun an mo mi yidi, e sella-findeejo e telen-ma Joomiraado on. O andintinay on laawi an din fow e telen-ma Almasiihu on, wano mi janniri di non hen fow e nder *mofte den fow kadi.

¹⁸ Wobbe e mon mawnintinike wa si tawii mi yilitotaako ka mon.

¹⁹ Kono mi yahay ka mon ko neebaa, si Joomiraado on jabii. Hinaa kongudi mawnintiniibe ben tun mi andoyta, kono ko bawgal mabbe ngal kadi.

²⁰ Ko fii *laamu Alla ngun wonaa haalaaji, kono ko bawgal.

²¹ Ko hondun faaladon? Ko yo mi yaadu ka mon e sawru, kaa ko giggol e newaare?

5

Fii Hiwugol Moftal ngal

¹ Awa saa'i woo jii'baare goo no naneede hakkunde mon, hara ko jii'baare nde yi'etaake hay ka be gomdinaa ben, hay goddo e mon no murtini beyngu ben mun!

² Onon e ndee mawnintinaare mon! Hid'on haanunoo yoomude! Suuton on wadufdo ngal kuugal e hakkunde mon.

³ Min oo mo wondaa e mon ka bandu, kono wondufdo e mon ka bernde, mi paawirii wadufdo sifa ngal kuugal on toode wa si mido wondi e mon.

⁴ Awa fewndo mottondird'on e innde Iisaa Joomi on, tawi mido wondi e mon ka bernde, wondude e bawgal Iisaa Joomi men on,

⁵ yo on neddo accide e Ibuliisa fii no jikku makko junuubankeejo on halkiree, e fii no ruuhu makko on dandiree pande ardu Joomi men on.

⁶ Nden mawnintinaare mon moyyaa. E hara on andaa lewen seeda nii no yurina farin jii'baado fow?

⁷ Seedee e lewen kiddo on, fii no laatoron farin jii'baado keso, bay ko on be aldaa e lewen. Ko fii *Almasiihu on, ngin baalii men layya fii *Juldeere Yawtaneede nden, hirsaaama.

⁸ Awa wota en wadir juldeere nden lewen kiddo, maa lewen bonki e bone, kono wadiren nde bireedi laabal e goonga, de aldaa e lewen.

⁹ Mi windanii on ka nder Batakuru an wonde, wota on humondir e jeenoobe ben.

¹⁰ Kono hinaa fii mido faalaa wi'ude bee tun selon bee yimbe oo aduna, jeenoobe, maa reeredube, maa jattoobe, maa rewoobe sanamuuji. Si hinaa d'un, haray bee yalton e oo aduna.

¹¹ Ko mi windani on kon jooni, ko wota on humondir e goddo wi'udo ko musiddo mon e gomdinal, hara ko jeenoowo, maa ndeereero, maa rewoowo sanamu, maa hoynoowo, maa mandiloowo, maa jattoowo, e hay wota on naamidu toode e sifa on neddo.

¹² Ko fii hondun mi naawanta be gomdinaa ben? Hinaa onon woni naawoobe gomdinbe ben?

¹³ Be gomdinaa ben kan, Alla naaway be. Awa yaltinee bondo on hakkunde mon.g

6

Fii Yaafondiral Gomdɪnbe ɓen

¹ Si godɗo e mon lurriddi e godɗo, e hara o suusay wullitaade e ɓe feewaa ɓen, o acca yimɓe Alla ɓen?

² E on andaa yimɓe Alla ɓen jaawoyay oo aduna? Si tawii ko onon haani jaawude aduna on, hara on waawataa jaawugol haajuuji di hittaa ɗin?

³ E on andaa en jaawoyay malaa'ikaaɓe ɓen? E ko hondun non haɗata jaawen haajuuji oo aduna?

⁴ Awa si tawii hiɗon mari lurral hakkunde mon fii haajuuji aduna ɗin, hara ko yimɓe ɓe *moftal ngal hayfini ɓen wadoton jaawooɓe?

⁵ Ko fii hersingol on mi wowliri ɗun. Taw si hay gooto faamuɗo, waawuɗo jaawude hakkunde musibɓe mun alaa hakkunde mon?

⁶ E hin-le godɗo no wullitaade e hoore musidɗo mun yeeso ɓe gomɗinaa ɓen!

⁷ Onon non, ko ko wadi haa jaawindirdon kon holli wonde on foolaama few. Sitta nde wadaɗon bone, maa hippaɗon.

⁸ Kono ko onon woni wadude angal peewal ngal, jatta ɓeya, e hin-le ko musibɓe mon.

⁹ Wota on ɗaynito! E on andaa ɓoyliibe ɓen maraa gebal ka *laamu Alla? Hinaa jiiɓiibe ɓen, hinaa kadi rewoobe sanamu ɓen e jeenoobe ɓen e worɓe waditiibe rewɓe ɓen e worɓe jinoobe worɓe ɓen

¹⁰ e wuyɓe ɓen e himmuɓe ɓen e mandiloobe ɓen e hoynoobe ɓen e jattooɓe ɓen, woni ko mari gebal ka laamu Alla.

¹¹ Awa ko ɗun woɓɓe e mon wonnoo. Kono Ruuhu Alla men on lootii on, *laɓɓinii on, o jogorii on feewuɓe e innde Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii Wodɗitagol Jinaa

¹² Miɗo newnanaa fow, kono hinaa fow nafata. Miɗo newnanaa fow, kono mi accataa ko woni woo waawammi.

¹³ Neemaaji ɗin ko fii reedu, reedu ndun kadi fii neemaaji ɗin, Alla kadi mulay ɗi fow. Awa kadi ɓandu ndun hinaa fii jinaa, kono ko ndu fii Joomiraado on, Joomiraado on kadi fii ɓandu ndun.

¹⁴ Awa kadi Alla, on Immintindo Joomi on, immintiniray en bawgal makko ngal.

¹⁵ E hara on andaa wonde ko balli mon ɗin woni tere *Almasiihu on? E hara mi yettay tere Almasiihu on, mi yuɓɓindira e cagaajo? Pellet oo'o!

¹⁶ E on andaa kadi, mo yuɓɓindiri hoore mun e cagaajo, haray kanko e makko ko ɓe ɓandu wooturu? Bay no windii: «Kamɓe ɗiɗo ɓe wonay gooto.»^h

¹⁷ Kono, on humondirdo e Joomiraado on, haray kanko e makko ko ɓe ruuhu gooto.

¹⁸ Wodɗitee jinaa on! E junuubu goo mo neɗɗo wadata, hara on junuubu hinaa tabitoowo ka ɓandu. Kono on jokkuɗo jinaa, haray ko ɓandu makko ndun tigi o woni wadande junuubu.

¹⁹ E hari on andaa ɗundoo? Ko ɓandu mon ndun woni suudu *Ruuhu Seniido wonɗo e mon on, on mo Alla okki on. Hinaa onon jeyi hoore mon,

²⁰ ko fii on sooditaama coggu sattungu. Awa teddiniree Alla balli mon ɗin.

7

Fii Desal e Sunningol

¹ Jooni feyyen e ko windandon mi kon. No moyyani gorko hara o meemaali debbo.

² Kono non fii reenagol e jinaa, yo mo kala heɓu ɓeyngu, debbo kala heɓa moodi.

³ Gorko on jonnita ɓeyngu mun ko handi kon, debbo on kadi wano non e telen-ma moodi mun.

⁴ Ko fii debbo on jeyaa ɓandu mun ndun, kono ko moodibbo on, gorko on kadi wano non, o jeyaa ɓandu makko ndun, kono ko ɓeyngu makko jeyi ndu.

⁵ Wota on salondir, si hinaa e saa'i nanondiral mon, fii no heɓiron saa'i no tororon Alla. Bawto ɗun yiitidon, fii wota Ibuliisa foolir on angal waawugol hoore mun.

⁶ Kono mi wowliraali ɗun wa si ko yamiroore, kono ko ko newnaa.

⁷ Miɗo yelii yo neɗɗo fow wa'u wa an min, kono mo kala no mari dokkal feerewal, ngal Alla yedi ɗun, mo kala e noone goo.

⁸ Be resaa ɓen non e keynguube ɓen, mi wi'ay no moyyani ɓe no ɓe wa'ira wa an min.

⁹ Kono si ɓe waawataa hoore maɓɓe, ko yo ɓe resu, ko fii ko resugol ɓuri ɓittorgol faale feyyitudo.

^h 6:16 6.16 Fud. 2.24

¹⁰ E telen-ma yettindirbe ben non, e hino ko mi wi'ata kon, (hinaa non min yamiri, kono ko Joomiraado on), wota debbo serto e moodi mun.

¹¹ Si kanko debbo on non o aru e serteede, yo o joodo hara o yettaaka, maa o moyyintinida e moodi makko. Awa kadi wota gorko jonnitu beyngu mun.

¹² Fii beya, (dunfoo ko min wowlu, hinaa Joomiraado on), si musid'oo goo no mari debbo mo gomdinaa, hara on debbo no yidi wondugol e makko, wota o seedu e makko.

¹³ Si tawii kadi debbo no mari moodibbo mo gomdinaa, hara on gorko no yidi wondude e on debbo, wota o seedu e moodi makko.

¹⁴ Ko fii moodibbo mo gomdinaa ko jeyaado Alla sabu debbo makko gomdindo on, debbo mo gomdinaa on kadi ko jeyaado Alla sabu moodibbo makko gomdindo on. Si hinaa dun, bibbe mon ben wonay wod'ondirbe e Alla, e hara-le wurin ko be badondirbe e Alla.

¹⁵ Si tawii mo gomdinaa on no catii e seedugol, yo gomdindo on newnan mo dun. Ko fii hay huunde wad'aaki musid'oo gomdindo e dun, Alla ko noddiri en ko wuurugol e nder buttu.

¹⁶ E hoore dun, ko honno debbo andirta si o danday moodi makko? Maa si gorko danday beyngu mun?

¹⁷ Ko woni tun, yo mo kala jokkir no Joomiraado on wadirani dun non, e noone noddaandu ndu o hebiri Alla ndun. Ko nii mi yamiriri e nder *moft'e den fow.

¹⁸ On mo noddeede mun tawi sunninaama, yo o wonir no o sunniniraa non. On mo noddeede mun tawi sunninaaka, wota o eto sunnineede.

¹⁹ Sunninel* ngol wonaa huunde, angal sunninel kadi wonaa huunde, kono ko doftagal yamirooje Alla den woni god'dun.

²⁰ Yo mo kala wonir no wonirnoo non fewndo o noddaa.

²¹ Si tawii fewndo noddadaa ko a jiyaado, wota a aanu, kono si tawii hida waawi rindude, haray eto.

²² Ko fii jiyaado mo Joomiraado on nodd'i, haray o wonii mo Joomiraado on rindini. Ko wano non kadi, dimo mo Joomiraado on nodd'i, haray o wonii jiyaado *Almasiihu on.

²³ Awa on sottiraama coggu sattungu, wota on wontu maccube yimbe ben.

²⁴ Yo mo kala, yo musibbe, woniran Alla noone no wonirnoo non wa fewndo ko o noddaa.

²⁵ E telen-ma be yettaali yettaaka ben, wonaa yamiroore Joomiraado on mi hendii. Kono ko fewjoore an nden mi woni on jonnude, wa ned'oo sella-findeejo sabu yurmeende Joomiraado on.

²⁶ E hino ko mi muiji no moyyi kon, sabu sateendeeji fewndiidi din: no moyyani ned'oo ka o wonira no o woniri non.

²⁷ Si hida tiggunoo, wota a dab'bu seedigal. Si a tiggaa, wota a dab'bu tiggugol.

²⁸ Kono, si a resii, haray a wad'aali junuubu. Si jiwo kadi resaama, haray o wad'aali junuubu. Kono non yimbe resindirbe ben fottay e tampereji, mi faalaa on dandude di.

²⁹ E hino ko mi wi'ata kon, yo musibbe an: saa'i on ko rabbi'dufo. Jooni, on mo no mari suddiido, yo wa'u wa mo alaa.

³⁰ Ben wonbe wullude, yo wa'u wa si be alaano wullude. Ben wonbe kadi weltaade, yo wa'u kadi wa si be alaano weltaade. Soodoobe ben kadi, yo wa'u wa si be maraano,

³¹ e ben wonbe huutorde oo aduna, ka haqiiqa, yo wa'u wa si tawii be alaano huutorde. Ko fii mbaadi oo aduna feyyay.

³² E hin-le mi faalaaka yo on wonda e annde. On mo tiggaali, ko fii haajuji Joomiraado on hittini, no o weltinira Joomiraado on.

³³ On resudo non, ko fii haajuji aduna hittini, no o weltinira beyngu makko.

³⁴ Haray himo senditii. Wano non, debbo mo resaaka maa jiwo, ko fii Joomiraado on hittini, fii no o laatora laabudo ka bandu e ka ruuhu. Debbo resaado on non ko fii haajuji oo aduna hittini, no o weltinira moodi makko.

³⁵ Ko nafa mon mi wowliri dun, hinaa fii faadinangol on, kono ko fii addugol on e ko haani kon e ko laabi kon, e no humoron e Joomiraado on, hara on dillaali.

³⁶ On mo no tanyinii ko lo'ud'o e fee jiwo mo o yami, feyyudo duubi kellefuyee, o tawi yettindirgol e makko no moyyi, yo o wadu ko o faalaa kon, haray o wad'aali junuubu si be resindirii.

³⁷ Kono on anniyiido ka bernde mun haa tabiti wonde o tiggataa on jiwo, hara ko e yidi makko kanko tigi, e hoore himo wawti faaleji makko, haray o wad'ii ko moyyi.

³⁸ Awa ko nii woniri: on tiggudo jiwo mo o yami on, haray o wad'ii ko moyyi, on mo tiggaali jiwo mo o yamaynoo on kadi, burtu moyyinde.

³⁹ Debbo no humondiri e moodi mun fannin moodi makko no wuuri. Kono si gorko on maayii, haray no newanii mo reseede ka o faalaa woo, ko woni tun, ko yo taw ko no yaadiri e faale Joomiraafo on.

⁴⁰ E miijo an, ka o furata hettaade, ko si o wonirii wano o woniri non, fay min kadi mido tanyinii Ruuhu Allaahu on no e an.

8

Fii Naamugol Tebbeeli Sakkanaadi Sanamuuji

¹ E telen-ma tebbeeli sakkanaadi sanamuuji, hiden andi wonde en fow hiden mari gandal, e hin-le gandal adday mawnintinaare, kono giggol tiidinay.

² On mo no sikki no andi godɗun, haray fahin o andaali ko honno haanaa andireede.

³ Kono si godɗo yidii Alla, haray Alla no andi mo.

⁴ Fii telen-ma huutorgol tebbeeli sakkanaadi sanamuuji ɗin, hiden andi wonde sanamu wonaa godɗun tigi e oo aduna, ko Alla gooto tun woodi.

⁵ Pellet no woodi piiji reweteefi dɗuudɗi ka kammu e ka leydi, jogoraadi wa si tawii ko allaabe maa joomiraabe.

⁶ Kono enen ko Alla gooto mardɗen, on Baabaajo, on mo kala huunde iwri e mun, e on mo wonanden, e Joomi gooto, ɗun ko Iisaa Almasiihu on, on mo piiji ɗin fow woniri, e on mo wonirden.

⁷ Kono fow alaa ngal gandal. Ko ɗun wadi, ben woutube sanamuuji, haa jooni si no jaamude ngun teewu anditay fii ko sakkaa kon. Nde tawnoo bernde maɓɓe nden no lo'i, ɗun tuuninay be.

⁸ Hinaa neema ɓannata en e Alla. Si en jaamaali, ɗun ɗuytataa en huunde, si en jaamii kadi, ɗun beydataa en huunde.

⁹ Ko woni tun, reenee fii wota ko newnanadon wadugol kon wonan lo'ube ben peggal.

¹⁰ Ko fii si godɗo aru e yi'ude ma, an oo jooma gandal, hida nafoo e nder juulirde ka sanamuuji rewete, taw si nden bernde makko lo'unde poodataa mo jaamugol tebbeeli sakkanaadi sanamuuji?

¹¹ Dun haray on lo'udɗo mulirii sabu <gandal> maa ngal, ɗun ko on musidɗo mo *Almasiihu on maayi fii mun!

¹² Si on wadirii non junuubu e telen-ma musibbe ben, e nder barmingol bernde maɓɓe lo'unde nden, haray on wadii junuubu e telen-ma Almasiihu on.

¹³ Ko ɗun wadi, si tawii jaameteewonay sabu peggal musidɗo an, haray mi jaamataa teewu hande kadi, fii wota mi libu musidɗo an on.

9

Fii ko Haanani Sahaabaajo

¹ E hara hinaa mi dimo? Kaa hinaa mi *sahaabaajo? Kaa mi yi'aali Iisaa Joomi men on? Kaa hinaa on kuugal an e telen-ma Joomi on?

² Hay si tawii hinaa mi sahaabaajo fii wɓɓe ben, onon bete ko mi sahaabaajo fii mon. Ko fii ko on maande sahaabankaaku an ngun e telen-ma Joomi on.

³ E hino ɗoo ko mi jaaborta jaawooɓe lan ben kon:

⁴ E hara haananaa men ka men jaama men yara?

⁵ Kaa haananaa men ka men yaada e debbo amen mo men kafidi diina, wano beya sahaabaabe woni warrude non, e musibbe Joomi men on, e Petruusu?

⁶ Kaa ko min tun e Barnabaasi haani gollude fii no men wuurira?

⁷ Ko suufaaajo hombo fawtotoo hoore mun e nder suufayaagal mun? Ko hombo tutata leggal *wiiju, hara jaamataa biɓɓe maggal on? Ko ngaynaako hombo aynata wuro, ronka yarude biraadɗan ɗin daabeeji?

⁸ Ko mi wowlata kon wonaa ko iwri e miijooji nedɗanke, ko fii Sariya on kadi ko ɗun wi'i.

⁹ Ko fii no windii ka Sariya Muusaa: «Wota mo buuma hunduko ngaari ndin nde hindi yaabana ɗun maaro.»¹ E hara Alla no aanidi e ga'i ɗin?

¹⁰ Kaa ko fii men o wowlirani nii? Hiyyi, ko sabu men enen ɗun windiraa. Mo no remude yo remir tama'u, e on mo no yaabude yo yaabir tama'u hebugol gebal.

¹¹ Si tawii men aawii ko iwri e Alla hakkunde mon, taw si haanaa ka men sopita e mon piiji aduna?

¹² Si tawii ɗun no haanani wɓɓe goo e hoore mon, haray menen ittii e sikke.

Kono men huutoraali kon ko haanani men. Kono mefen ronditii fow, fii wota men fallu Kibaaru Moyyo *Almasiihu on.

¹³ E on andaa wonde ben wadfoobe golle *juulirde mawnde nden ko e d'un naamata, e wonde golloofe ka *layyorde ben kadi no mari gefal ka layyorde?

¹⁴ Ko wano non kadi Joomi on no yamiri wonde fejninoofe Kibaaru Moyyo on ko e makko wuurata.

¹⁵ Min non mi huutoraali hay huunde e d'in haanandi lan, awa mi windiraali d'un kadi fii yo mi newnane. Ko fii mayde nden no buranimmi edii godfo ittude lan e ndee huunde nde mi mawninorta.

¹⁶ Ko fii hewtaa ka mi mantora yottingol Kibaaru Moyyo on, bay d'un ko ko wadfdii mi. Si mi fejninaali Kibaaru Moyyo on, bone wonanay lan.

¹⁷ Si tawii ko e hoore anniyee mi woni wadfirde, haray mido mari njoddi. Si tawii non mi fawa wadugol d'un, haray mi wadaf woni golle de mi halfinaa.

¹⁸ Awa ko hondun non jooni woni njoddi an ndin? Ko waajagol fii Kibaaru Moyyo on e baawo yantugol njoddi e tortagol ko haanani waajotoodo kon.

¹⁹ Ko fii, fii kala mido rindi e hoore wondo woo, mi waditii maccudo fow fii no adadu burdo mawnude on hebora.

²⁰ E telen-ma Yahuudiyankeefe ben, mi wa'a wa Yahuudiyankeejo, fii no mi hebira Yahuudiyankeefe ben. E telen-ma wonbe e ley Sariya on kadi, mi wa'a wa wondo e ley Sariya on, fii no mi hebira wonbe e ley Sariya on ben, fii kala min tigi hinaa mi wondo e ley Sariya on.

²¹ E telen-ma be alaa e ley Sariya on ben kadi, mi wa'a wa mo alaa e ley Sariya on, fii no mi hebira be alaa e ley Sariya on ben, e hin-le min tigi wonaa wonde mi alaa e ley Sariya Alla on, kono mido e ley Sariya Almasiihu on.

²² Mi lo'ida e lo'ube ben fii no mi hebira lo'ube ben. Mi wonii fow e telen-ma yimbe ben fow, fii no gasirta woo mi wona sabu dandugol wofbe.

²³ Mi wadiri fow sabu Kibaaru Moyyo on, fii no mi hebiroya gefal.

²⁴ E on andaa? Wonbe foolotirde e dogudu ben fow no dogude, kono ko gooto foolata hefa njoddi. Awa dogiree wano non, fii no hebiron njoddi.

²⁵ Kala foolotirteedo waday kala noone eltal bandu, fii no o hebira *meetelol ngol luttataa, kono enen ko meetelol luttoowol.

²⁶ Min non mido dogude, kono hinaa dogudu mereeru. Mido uttaade, kono hinaa fii uttagol hendu ndun.

²⁷ Liddu d'un on non, mido yangude bandu an ndun, mido waawi ndu, fii nde mi gaynoyi waajaade beya, min tigi wota mi pottine.

10

Mise Yettaade e Taariika Isra'iilayankeebe ben

¹ Musibbe an, mi faalaaka yo on yejjitu wonde baabiraabe men ben fow wonno e ley duulere, be fow be tayitiri ka baharu.

² Be fow be lootaa maande gomdinal ka duulere e ka baharu e nder humondiral e Muusaa.

³ Be fow be paami paamete gooto iwrufo e Alla.

⁴ Be fow be yari njaram gootan iwrufan e Alla, ko fii ko e fetere iwrunde e Alla jokkunoonde be nden be yaraynoo. Ko Almasiihu on wonnoo nden fetere.

⁵ Kono burbe ben e mabbe weltinaano Alla, ko d'un wadi si be maayi ka wulaa.

⁶ Awa d'un fow ko wadiri ko fii hollugol en mise, fii wota en hebu faaleeji bondi wano be hebirnoo non.

⁷ Wota on wonu rewoofe sanamu, wano wofbe wonirnoo e hakkunde mabbe, wano windori non: «Jamaa on joodii fii paamugol e fii yarugol, bawto d'un be immii fii fijirgol jiiibaare.»j

⁸ Awa wota en jokku jinaa, wano wofbe e mabbe wadirnoo non, haa guluuje noogay e tato maayi pande wootere.

⁹ Wota en ndarndo *Almasiihu on, wano wofbe e mabbe ndarndornoo non, ben be bolle mulunoo.

¹⁰ Wota on njermu, wano beya njermirnoo non, ben be malaa'ikaaajo muloowo on warunoo.

¹¹ Dun, ko hebiri be ko fii yo wonan en misal, windiraa kadi fii hajagol en, enen bee tawaabe ka lannoode aduna.

¹² Ko d'un wadi, on mo no sikki no darii, yo o reeno wota o yanu.

¹³ Ndarndannde woo heɓaali on nde godɗo goo heɓaali. Alla ko Sella-Findeejo, o newnataa ndarndedon toonin doole mon den, kono e nder ndarndannde nden o adday feere no sortoron e mun, e no waawiron nde dartorde.

¹⁴ Ko ɗun wadi, yo yibbe an, dogee rewugol sanamu.

¹⁵ Ko wa yimbe faamuɓe mi woni on yewtirde, onon tigi jaawee ko mi wi'i kon.

¹⁶ Jarɗukun du'aa kun wonden du'orde kun ko yuɓɓonɗirkuɗu e yiiyan Almasiihu on. Bireedi mo wonden tayitude on, ko yuɓɓonɗirɗo e ɓandu Almasiihu on.

¹⁷ Bay ko bireediwal gootal woodi, enen e d'uudude men ko en ɓandu wooturu. Ko fii en fow hiden hawti bireediwal gootal.

¹⁸ Ndaaree ɓee *Isra'iilayankeeɓe wonɓe jaamude daabeeji sakkaadi ɗin. Hinaa yuɓɓonɗirɓe e *layyorde nden?

¹⁹ Awa ko hondun mi woni wi'ude? Wonde tebbeeli sakkaadi fii sanamuuji ɗin ko godɗun? Kaa sanamuuru ko godɗun? Oo'o!

²⁰ Kono kon ko rewoobe sanamuuji ɓen woni sakkaade, ko jinnaaji ɗin ɓe woni sakkanaade, hinaa Alla. E hin-le mi faalaaka yo on humonɗir e jinnaaji ɗin.

²¹ On waawataa yarirde jarɗukun Joomi on, yariron kadi jarɗukun jinnaaji ɗin. On waawataa heɓude ka jaameteɗe Joomi on, heɓon kadi ka jaameteɗe jinnaaji ɗin.

²² En faalaa memminde nawliigu Joomiraado on? Kaa en furu mo dolnude?

Fii Hettaare Wonannde Gomɗinɗo on

²³ Fow no newnaa, kono hinaa fow wondi e nafa. Fow no newnaa, kono hinaa fow tiidinta.

²⁴ Wota gooto ɗaɓɓu nafa mun on, kono yo ɗaɓɓu fii heddiibe ɓen.

²⁵ Naamee kala teewu ko yeeyetee ka luumo, hara on sikkitaaki ka ɓernde mon.

²⁶ Ko fii: «Leydi ndin e kala ko ndi wondi ko Joomiraado on wonani.»^k

²⁷ Si tawii mo gomɗinaa saatinii on, e hin-le hidon faalaa yahude, jaamee kala ko weɓitanoyaɗon, hara on sikkitaaki ka ɓernde mon.

²⁸ Kono si godɗo wi'ii on: «Dundoo ko ko ittaa sadaka», haray wota on jaamu sabu on andinɗo on e sabu ɓernde nden.

²⁹ Hinaa fii ɓernde mon nden mi woni yewtude ɗoo, kono ko fii ɓernde oya nden. Awa ko fii hondun ndimankaaku an ngun jaawirtee ɓernde oya nden?

³⁰ Si mi jarnii Alla e nder ko mi jaamata kon, haray ko hondun mi felirtee fii on jaamete mo mi jarni Alla fii mun?

³¹ Woni on jaamay, woni on yaray, woni kala ko wadoton, wadiiree piiji ɗin fow fii mangu Alla ngun.

³² Wota on wonan hay gooto peggal, woni *Gereekiyankeeɓe ɓen, woni Yahuudiyankéeɓe ɓen, woni *moftal Alla ngal.

³³ Wano mi woniri weloowo wondo woo e ɗi fow non, mi alaa ɗaɓɓude nafa an on, kono ko nafa ɓurɓe d'uudude ɓen fii no ɓe dandiree.

11

¹ Awa pembee lan, wano min kadi mi woni jembirde *Almasiihu on non.

Fii no Godɗo Haani Wonirde e nder Rewugol Alla

² Mi mantii on fii ko on yejjitaali fii an kon e ɗi fow, e ko maanditidon janndeeji ɗin kon, wano mi hewtiniri on ɗi non.

³ Ko ɗun wadi si mido faalaa yo on andu wonde Almasiihu on ko hooreejo kala nedɗanke, gorko kadi ko hooreejo e fee ɓeyngu mun, Alla kadi ko hooreejo e fee Almasiihu on.

⁴ Kala gorko hippiido kufune, nde no toroo Alla, maa no haala ko Alla longini ɗun, haray o yawike hoore makko^m.

⁵ Ko wano non kadi, kala debbo wondo toraade Alla maa haalude ko Alla longini ɗun, hara o taaraa, haray o yawike hoore makkoⁿ. Haray no wa'i wa si tawii kanko debbo on himo fembii.

⁶ Ko fii, si debbo taaraa, haray yo o tayu sukundu makko ndun. Ko fii, si no hersinanii debbo ka sukundu makko ndun tayee, maa o femboo, haray yo o tiggo.

⁷ Kono duhiido haanaa ka hippoo, ko fii ko o mbaadi e darja Alla, debbo non ko darja gorko.

⁸ Ko ɗun wadi, gorko hinaa e debbo suutaa, kono ko debbo suutaa e gorko.

⁹ Awa kadi gorko hinaa sabu debbo tagiraa, kono debbo ko sabu gorko tagiraa.

^k 10:26 10.26 Zab. 24.1 ^m 11:4 11.4 Maa: «o yawike hooreejo makko on». ⁿ 11:5 11.5 Maa: «o yawike hooreejo makko on».

¹⁰ Ko d'un wadɪ, sabu malaa'ikaaɓe ɓen, debbo no haani heɓude ka hoore mun maande laamu ngu o woni e ley mun ngun.

¹¹ Kono e telen-ma humondiral men e Joomiraado on, debbo gasataa e ɓaawo gorko, gorko kadi gasataa e ɓaawo debbo.

¹² Ko fii, ko wano debbo suutiraa e gorko non, ko wano non kadi tawi ko debbo dajata gorko, d'un fow non ko immorde e Alla.

¹³ Naawee d'un onon tigi. E hara no hawri ka debbo toroo Alla, hara o taaraa?

¹⁴ E hara aduna on tigi faaminaali on wonde no hersinani gorko ka o accita saayannde?

¹⁵ Kono heɓugol sukundu ko darja debbo, ko fii sukundu ndu o yedaa ndun ko ko o buumora.

¹⁶ Si tawii godɗo no faalaa warrude noone goo, enen en alaa on naamu, *mofta Alla ɗen kadi alaa on naamu.

Fii Nafakkaari Joomi on

(Mat. 26.26-29; Mrk. 14.22-25; Luk. 22.15-20)

¹⁷ E nder wadugol non ɗee yamirooje yeeso d'oo, alaa ko mi mantira on e nder ko mottondirton kon, hara hinaa fii ko ɓuri moyyude, kono ko fii ko ɓuri bonude.

¹⁸ Ko adii kon non, mi nanii nde mottondirdon woo sendondiral wadɪ hakkunde mon. E ɓaɓɓe goo, d'un no henanimmi.

¹⁹ Bee yeddondire wona hakkunde mon, fii no holniibe ɓen feɓpira e hakkunde mon.

²⁰ Jaka nde mottondirdon woo, hinaa fii ɓaamugol *nafakkaari Joomi on.

²¹ Bay nde hidon ɓaama, mo kala kutoto nafakka mun on, ɓaama, hara godɗo goo no weelaa, oya kapun no mandili.

²² E hara on alaa cuudi ka ɓaamon e ka yaron? Kaa on hayfinay woni moftal Alla ngal, hersinon ɓe alaa huunde ɓen? Ko hondun mi wi'ata on? Mi mantay on? Mi mantataa on e d'un!

²³ Ko fii, ko ko mi heɓiri Joomi on kon mi hewtini on. E nder jemma mo Iisaa Joomi on janfaa e mun on, o yettuno bireedi,

²⁴ o jarni Alla, o tayiti, o wi'i: «Dundoo ko ɓandu an, wonandu on ndun nii, wadɛe ɗundoo maande ko anditiron fii an.»

²⁵ Ko wano non kadi, ɓay ɓe gaynii ɓaamude, o yetti jardukun wadorkun njaram, o wi'i: «Kun jardukun ko maande fii *ahadi heyri tippundi e yiiyan an ɗan, wadɛe ɗundoo maande ko anditiron fii an, saa'i nde yaroton e mun woo.»

²⁶ Ko fii nde ɓaamoton oo bireedi woo, yaron e kun jardukun, on wowlay fii mayde Joomi on haa pande o artoyi.

²⁷ Ko d'un wadɪ, kala on ɓaamuɗo on bireedi, yari e kun jardukun Joomi on, hara ko no haaniraa, o wonay felniido e telen-ma ɓandu e yiiyan Joomi on.

²⁸ Awa, yo mo kala miijitano hoore mun si o ɓaama on bireedi, maa o yarira kun jardukun.

²⁹ Ko fii kala on ɓaamuɗo yari e ɓaawo anditugol ɓandu Joomi on, haray ontigi ɓaamii yarii ɓaawoore ɓaawaynde d'un kapun tigi.

³⁰ Ko d'un wadɪ si no e hakkunde mon nawnuɓe buy e kitasoloobe buy, e on mayraama wɓɓe.

³¹ Si enen tigi en ɓaawitike, en ɓaawoytaake.

³² Kono Joomiraado on no ɓaawude en donkina, fii wota en ɓaawidoye e aduna on.

³³ Ko d'un wadɪ, yo musibɓe an, nde mottondirdon fii nafakkaari ndin woo, habbondiree.

³⁴ On mo tawi no weelaa, yo ɓaamu ka mun, fii wota on mottondir fawon ɓaawoore e hoore mon.

Mi jaaboyto deya lande, nde mi hewtoyi.

12

Fii Dokke Ruuhu Seniido on

¹ E telen-ma dokke iwruɗe e Ruuhu Alla ɗen, yo musibɓe an, mi faalaaka yo on ronku andude d'un.

² Hidon andi fewndo ko on gomɗinaa, hidon selnaa, nawraa e sanamuui mbobooji.

³ Ko d'un wadɪ si mi wi'ay on: kala mo Ruuhu Allaahu on ardii e nder ko o wowlata kon, wi'ataa: «Iisaa ko huɗaado.» Hay gooto kadi waawataa wi'ude: «Iisaa ko Joomi», si hinaa *Ruuhu Seniido on ardii mo.

⁴ Dokke ɗen no serti, kono Ruuhu Allaahu on ko gooto.

⁵ Balle ɗen kadi no serti, kono Joomiraado on ko gooto.

⁶ Golleeji dɪn kadi no serti, kono ko Alla gooto on woni waɗude dɪ fow e yimɓe ɓen fow.

⁷ E hin-le, mo kala ko Ruuhu Allaahu on feɗɗini e mun kon ko dokkal fii nafa fow.

⁸ Ko dɪn waɗi, Ruuhu on yeday godɗo on kongol faamu, on Ruuhu gooto yedfa oya on kongol gandal,

⁹ on Ruuhu gooto yedfa godɗo goo gomɗinal, on Ruuhu tigi yedfa godɗo goo ɲawndugol, ¹⁰ godɗo goo dokkal fii waɗugol kaawakeeji moyyi, godɗo goo haalugol ko Alla longini dɪn, godɗo goo gandal fii sendindirgol noone ruuhuuji, godɗo goo noone *haalaaji janani, godɗo goo nantingol dɪn haalaaji.

¹¹ Ko on Ruuhu gooto bajjo waɗata dɪi piiji fow, senditana mo kala e ko mun, wano o yidiri non.

¹² Ko dɪn waɗi, wano tawiri non ɓandu ndun ko wooturu, hindu mari tere buy. Tere ɓandu ndun non kadi e dɪuɗude, ko ɓandu wooturu de mari. Ko wano non wonirani *Almasihu on.

¹³ Ko fii ko Ruuhu gooto *lootiraɗen fii wonugol ɓandu wooturu. En fow yarnaɗen Ruuhu Alla gooto on, woni non Yahuudiyankeefe ɓen, woni *Gereekiyankeefe ɓen, woni jiyaabe ɓen, woni rimɓe ɓen.

¹⁴ Ko fii ɓandu ndun wonaali teral gootal, kono tere buy.

¹⁵ Si koyngal ngal wi'ii wonde: «Bay hinaa mi jungo, mi tawdaaka e ɓandu ndun», dɪn ittataa ko ngal teral e ɓandu ndun.

¹⁶ Si nowru ndun kadi wi'ii wonde: «Bay hinaa mi yiitere, mi tawdaaka e ɓandu ndun», dɪn ittataa ko ndu teral e ɓandu ndun.

¹⁷ Si tawno ɓandu ndun fow wonno yiitere, ko honno ndu naniraynoo? Maa si ɓandu ndun fow waɗano nowru, ko honno ndu faamiraynoo ɓarngol?

¹⁸ Kono Alla waɗi teral kala e ɓandu ndun no o faaliraa non.

¹⁹ Si fow wonno teral gootal, ko honto ɓandu ndun wonaynoo?

²⁰ Jooni non, tere buy no woodi, kono ɓandu ndun ko wooturu.

²¹ Yiitere nden waawataa wi'ude jungo ngon: «Mi hatonjinaa e maa.» Hoore nden kadi waawataa wi'ude koyɗe ɗen: «Mi hatonjinaa e mon.»

²² Dun-le tooɗe, tere ɓandu wa'ude wa si no ɓuri lo'ude ɗen, ko ɗen woni hittuɗe,

²³ e de tanyiniɗen no ɓuri hayɗuɗe ɗen e ɓandu ndun, hiɗen hundiri de teddungal ɓurngal tiɗuɗe. E hin-le tere men ɓurɗe hersinaade ɗen, ko ɗen ɓurɗen surruɗe,

²⁴ de hersinaaki ɗen kan hatonjinaa e dɪn. Alla waɗiri ɓandu ndun e noone mo ɓureten teddirɗe ɲakkiraade ɗen,

²⁵ fii wota liddondiral waɗu e nder ɓandu ndun, kono yo de nafindir.

²⁶ Si teral tampii, ɗeya tere fow tampiday e maggal. Si teral gootal teddinaama, ɗeya tere fow weltoday e maggal.

²⁷ Ko on ɓandu Almasihu on, mo kala e mon ko teral e mayru.

²⁸ Awa, ko Alla adii waɗude e nder *moftal ngal, ko *sahaabaabe, ɗimmun dɪn ko haaloobe ko Alla longini dɪn, tammun dɪn ko jannoobe, ɓawto dɪn dokkal fii kaawakeeji moyyi, e dokke fii ɲawndugol, e wallugol, e ardagol, e wowlugol e noone haalaaji janani.

²⁹ Hara fow ko sahaabaabe? Kaa hara fow ko haaloobe ko Alla longini dɪn? Kaa hara fow ko jannoobe? Kaa hara fow waɗay kaawakeeji moyyi?

³⁰ Kaa hara fow yedfa dokke ɲawndugol? Kaa ko fow yedfaa wowlugol e haalaaji janani? Kaa hara fow ko nantinoobe dɪn haalaaji?

³¹ Kono himmanee dokke ɓurɗe moyyude ɗen. Awa mi hollay on kadi laawol ɓurngol moyyude ngol.

13

Fii Giggol

¹ Hay si mi wowlii e haalaaji yimɓe ɓen e dɪ malaa'ikaabe ɓen, si tawii mi alaa giggol, haray ko mi talenhun sila senyoohun, maa foolifen wonɗo e iidude.

² Hay si mi yedfaama dokkal haalugol ko Alla longinimmi kon e faamu fii gundooji dɪn fow e gande ɗen fow, e hay si mi hebii gomɗinal haa ka tawata mi dillinay pelle ɗen, si tawii mi alaa giggol, haray hinaa mi fus.

³ Hay si mi okkitirii keyeeji an dɪn fow fii ɲammingol miskinɓe ɓen, e hay si mi okkitirii ɓandu an ndun fii yo ndu sunne, si mi alaa giggol, dɪn nafataa lan huunde.

⁴ Giggol ko muɲal, giggol ko moyyuki, giggol nawlataa, giggol mantotaako, hinaa heewungol mawnintinaare.

⁵ Ngol waasaa needi, ngol dabbataa nafa maggol, ngol yaawataa seytinde, ngol marataa bone.

⁶ Ngol weltortaa angal peewal, kono ko goonga ngol weltorta.

⁷ Giggol hejpay ko woni woo, hingol hoolii ko woni woo, hingol tanyinii e ko woni woo, hingol wakkilii ko woni woo.

⁸ Giggol ngol lannataa haa poomaa. Haalugol ko Alla longini d'un feyyay, *haalaaaji janani kadi feyyay, gandal kadi feyyay.

⁹ Ko fii gandal men ngal hinaa timmungal, ko haaleten kon e nder ko Alla longini en kon kadi hinaa ko timmi.

¹⁰ Ko fii, nde ko laatii kon aroyi woo, ko timmaa kon feyyay.

¹¹ Wa fewndo ko mi wonnoo paykun, mi wowlirayno wa paykun, mi miijorayno wa paykun, mi jaawirayno kadi wa paykun. Bay mi wonii mokobaa, mi feyyani paykunyaagal.

¹² Hande hid'en tinta ndaarorgal e noone no nibbitiri, kono en yi'oyay kene e kene. Ko mi andi kon hande timmaa, kono mi andiroyay wano Alla andirimmi non.

¹³ Jooni non ko d'ii piiji d'oo tati luttata: ko gomdinal e tama'u e giggol. Kono ko buri mawnude kon, ko giggol.

14

Fii Dokke e Longineede noone Haalaaaji

¹ Awa dabb'ee giggol ngol, himmanon dokke iwru'de e Ruuhu Alla d'en, tentinii haalugol ko Alla longini d'un.

² D'un, on wowlu'do e *haala janana, haray hinaa yimbe ben o wowlani, ko Alla. Ko fii hay gooto alaa mo faamude, awa kadi ko ruuhu o woni wowlirde d'in gundooji.

³ Kono haaloowo ko Alla longini d'un kon ko yimbe ben o woni yewtude, o tiidina be, o wakkilina be, o yarlina be.

⁴ On wowlu'oo e haala janana non ko hoore mun tun o woni tiidinde, kono wondo haalude ko Alla longini d'un kon kapun ko *moftal ngal o woni tiidinde.

⁵ Mid'o yidi on fow yo on wowlu e haala janana, kono ko mi buri faaleede kon ko yo on wonu haaloobe ko Alla longini d'un. Ko fii on haaloowo ko Alla longini d'un no buri wowlu'oo e haalaaaji janani on mawnude, si hinaa hara on ned'do nantin d'un fii no moftal ngal tiidiniree.

⁶ Jooni non, yo musibbe an, si mi arii ka mon e yewtugol on e haalaaaji janani, haray ko hondun mi nafi on, si wonaa hara ko kongol gandal maa jannde maa haalugol ko Alla longini d'un maa fejjinannde mi woni wowlude?

⁷ Si tawii aalaaaji d'i wuuraa no wadude hito, wano serdu maa hoddu, si hito majji on laabaali, haray ko honno andirton galli majji on?

⁸ E si tawii hito *liital ngal laabaali, ko hombo ebbindantoo hare nden?

⁹ Onon kadi wano non, si tawii on alaa yewtude haala faamotooka e nder ko wowloton e haalaaaji janani kon, ko honno be andirta ko wond'on wi'ude kon? Ko fii haray ko hendu ndun wond'on wowlunde.

¹⁰ Noone haalaaaji buy no woodi e oo aduna, kono alaa e majji ngol alaa firo.

¹¹ Si tawii non mi faamataa haala ka god'do woni yewtude lan kan, mi wonanay mo janano, kanko kadi o wonanammii janano.

¹² Onon kadi non, bay hid'on himmande dokke iwru'de e Ruuhu Alla d'en, yo taw ko fii tiidingol moftal ngal wond'on himmirande d'en dokke haa feyyita.

¹³ Ko d'un wadi, on wondo yewtude e *haala janana longinaaka, yo toro fii no waawira nantindirde.

¹⁴ Ko fii si mid'o toraade Alla e haala janana longinaaka, haray ruuhu an on no toraade, kono haray mi alaa faamude.

¹⁵ Awa ko hondun mi wadata? Haray yo mi toror ruuhu, kono yo mi toror kadi faamu, mi beytira ruuhu, kono mi beytira kadi faamu.

¹⁶ Si hinaa d'un, si a mantirii Alla ruuhu on, ko honno joodiid'o tun e hakkunde hed'otoobe ben jabirta «aamiina» e nder ko wond'aa jarnude kon, bay o andaa ko hondun wond'aa wi'ude?

¹⁷ Ko goonga, hid'a jarnirde no moyyiri, kono a tiidinaali oya.

¹⁸ Mi jarnii Alla ko tawi kon mid'o wowlude e haalaaaji janani buri on on fow.

¹⁹ Kono ka nder moftal, ko haalirgol hakkille an d'en kongudi jowi jannay'di beya buranimmi haalugol kongudi guluuji sappo e haala janana.

²⁰ Musibbe an, wota on miijor wa paykoy. E telen-ma ka bone, wonee paykoy tosokoy, kono miijoron wa mokobaabe.

²¹ Ko fii no windii ka Sariya, Joomiraado on no daali:

«Ko yimbe be haalaaji janani
e be kundule janane

mi wowliranoyta oo jamaa.

Hay dun be hedoytaako lan.»[†]

²² Awa, haalaaji janani din ko maande fii be gomdinaa ben, hinaa fii gomdinbe ben. Kono haalugol ko longinaa kon ko maande fii gomdinbe ben, hinaa fii be gomdinaa ben.

²³ Si tawii moftal ngal fow mottondirii, mo kala no wowlude e haalaaji janani, hedotoobe nii tun arii, maa be gomdinaa, e hara be wi'ataa ko on feetube?

²⁴ Kono si tawii fow no haalude ko Alla longini dun, mo gomdinaa maa hedotoodo nii tun aru e taweede, dun fow faaminay mo fii junuubaaji makko, jaawa mo kadi,

²⁵ gundooji bernde makko nden kadi fejjante, onsay o sujjay ka leydi, o rewa Alla, o qirritoo wonde ko goonga Alla no hakkunde mon.

Fii no Moftal ngal Haani Wonirde

²⁶ Musibbe an, ko honno non warreten jooni? Nde mottondirdon woo, mo kala e mon no mari beytol, maa jannde, maa ko fejjinanaa, maa haala janana, maa noone nantingol. Yo fow wadire fii tiidingol.

²⁷ Si no wowluede e haala janana, wota buru dido maa tato, e yo be lontondir, tawa kadi no woodi nantinoowo.

²⁸ Si nantinoowo alaa, haray yo wowloowo on deyyu ka mottondiral, o yewtitoo ka bernde makko, o yewta Alla kadi.

²⁹ Fii haaloobe ko Alla longini dun ben kapun, yo dido maa tato yewtu, beya taskoo ko yewtaa kon.

³⁰ Si goddo goo fejjinanaama godfdun, yo oya on fanku.

³¹ Ko fii on fow hidon waawi lontondirde haalon ko Alla longini on kon, fii no fow jangira wakkiloo.

³² Ruuhuujj haaloobe ko Alla longini dun ben no yankinani ben haaloobe ko Alla longini dun.

³³ Ko fii Alla hinaa Alla jiiiboldu, kono ko mo o buttu.

³⁴ Ko yo rewbe ben deyyu ka hakkunde mbatu, wano woniri non e nder mofte gomdinbe ben fow, bay newnanaaka be ka be wowlu, kono ko yo be wonu yankiniibe wano Sariya on kadi wi'iri non.

³⁵ Si tawii kambe rewbe ben hiibe faalaa andude e tobbe goo, yo be lando moodiibe mabbe ben tigi ka cuudi. Ko fii no hersinani debbo yewtugol ka hakkunde mbatu.

³⁶ Kaa ko e mon daaluyee Alla on iwri? Kaa ko haa e mon on tun o ari?

³⁷ On mo sikki ko haaloowo ko Alla longini dun, maa yedaado dokkal iwrungal e Ruuhu Alla on, yo o jafu wonde ko mi windani on kon ko yamiroore Joomiraado on.

³⁸ On mo itti yiila e dun, wattantaake yiila e makko.

³⁹ Ko dun wadi, yo musibbe an, himmanee haalugol ko Alla longini on kon, e wota on hadu wolee e haalaaji janani.

⁴⁰ Kono yo fow warru no haaniri non, hara ko no yaadiri.

15

Fii Ummutal Almasiihu on

¹ Mi andinii on, yo musibbe, fii oo Kibaaru Moyyo mo mi fejjinani on, mo jafudon, on mo catidon e mun, tabitudon,

² dun ko on mo dandiraadon kadi, si tawii hidon jogori mo no mi fejjinirani on mo non, si tawii non hinaa non, haray on gomdini mo meere.

³ Ko adii kon, ko ko mi hendii kon mi fejjinani on: Almasiihu on ko fii junuubaaji men din maayiri, wano windori non ka defte annabaabe ben,

⁴ o surraa, o immintinaa ka palaande tammere, wano windori non ka defte annabaabe ben.

⁵ Oo wi'eteedo Petruusu yi'ii mo. E hoore dun kadi sappoo e didoobe ben yi'ii mo.

⁶ Bawto dun, buri musibbe teemedde njowo yiidi mo nde wootere, be tawata burbe ben e hakkunde mabbe no wuuri fewndo doo, wofbe ben maayino.

⁷ Bawto dun kadi Yaaquuba yi'ii mo. E hoore dun, *sahaabaabe ben fow yi'ii mo.

⁸ Bawto bendon fow, o hollitii e an min kadi oo wa'udo wa jibinaado hewtaali.

⁹ Ko fii hari min mi hewtaa sahaabaabe ben, mi handaa kadi e noddeede sahaabaajo, ko fii mido cukkotonoo *moftal Alla ngal.

¹⁰ Ko sabu moyyere Alla nden wadfi si mi woni ko mi woni kon. Awa kadi moyyere makko nden e telen-ma an wonaali meere. Ka liddo d'un, mi gollii buri be be fow. Kono fow e mun hinaa min, kono ko moyyere Alla wonde e an nden.

¹¹ Ko d'un wadfi, woni ko min, woni ko kambe, ko d'undoo men waajii, ko d'un kadi gomdindon.

Fii Ummutal Maybe ben

¹² E hin-le, si men waajike wonde Almasiihu on immitike e hakkunde maybe ben, haray ko honno wofbe e mon wi'irta wonde ummutal maybe alaa?

¹³ Si tawno ummutal maybe alaa, harayno Almasiihu on tigi immitaaki.

¹⁴ Awa si tawii Almasiihu on immitaaki, haray waaju amen ngun ko meere, gomdinal mon ngal kadi ko meere.

¹⁵ Haray kadi ko men seeditotoobe fenaande e fee Alla, ko fii men seeditanike Alla wonde o immintinii Almasiihu on, hara-le o immintinaali mo si tawno maybe ben immitotaako.

¹⁶ Ko fii si tawno maybe ben immitotaako, harayno Almasiihu on kadi immitaaki.

¹⁷ E si tawii Almasiihu on immitaaki, haray gomdinal mon ngal ko meere, haray haa jooni hidon e nder junuubaaji mon d'in.

¹⁸ Harayno maydube e gomdinal Almasiihu on ben ko hayruibe.

¹⁹ Si tawii ko e nder oo aduna tun tanyinord'en Almasiihu on, haray e hakkunde yimbe ben fow ko enen buri yurmude.

²⁰ Kono jooni non pellet Almasiihu on immintinaama e hakkunde maybe ben, ko kanko woni arano e d'un e nder maybe ben.

²¹ Bay mayde nden ko sabu neddo gooto ardi, ummutal maybe ben kadi ko sabu neddo gooto ardi.

²² Wano fow maayiri sabu *Aadama non, ko wano non kadi fow wuuritirta sabu Almasiihu on.

²³ Kono mo kala e saffewol mun. Ko Almasiihu on woni arano on, si hikka don jeyaabe Almasiihu on ben, jande ardu makko ndun.

²⁴ Ontuma, darngal daroo, ka o jonnitata don laamu ngun Alla Baabaajo on, bawto bonnugol kala laamu e kala bawgal e kala doole.

²⁵ Ko fii bee Almasiihu on laamoo haa tuma o watti aybe makko ben fow ka ley koyde makko.

²⁶ Gano sakkiteedo muleede on, ko mayde nden.

²⁷ Ko d'un wadfi si Alla wadfi fow ka ley koyde makko. Kono si wi'aama fow yankinanaama mo, ka haqiiqa, haray on Yankinando mo kala huunde tawaaka.

²⁸ E nde piiji d'in fow yankinanoyaa mo, onsay Biddo on tigi yankinanto on Yankinando mo kala huunde, fii no Alla wonira fow e di fow.

²⁹ Awa ko hondun wonbe lootanaade maybe ben maande kisiyee wadata? Si tawii maybe ben immitotaako few, haray ko fii hondun be lootantoo maande kisiyee fii mabbe?

³⁰ Enen non fii hondun saa'i kala hid'en e masiibo?

³¹ Nande woo mido weebitanii mayde nden. Mido seedintini d'un, yo musibbe an, wano mi mantori on non e nder humondiral e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

³² Si tawii ko e faale neddfanke mi habiri kulle den ka saare Efeesi, haray ko nafa hondun mi heboyta? Si tawii maybe ben immitoytaako: «Haray jaamen, yaren, bay jango en maayay.»^{1]}

³³ Awa wota on daynito, ko fii wondiibe bonbe bonnay jikkuuji moyyi.

³⁴ Awa artee e ko feewi kon, wota on wadu junuubu. Ko fii wofbe ben maraa gandal fii andugol Alla, ko fii hersingol on mi wowliri d'un.

Fii Balli Waylaafi d'in ka Ummutal

³⁵ Kono goddo no gasa wi'ude: «Ko honno maybe ben immitroyta e ko bandu hondu be ardoyta?»

³⁶ Ko an yo njofoojo, ko sankataa kon fudataa si maayaali.

³⁷ Ko sankataa kon hinaa bandu aroyooru ndun, kono ko abbere nii tun, no gasa ngawri maa awdi goo.

³⁸ E hoore d'un, Alla yeda nden abbere bandu no o faaliraa, awdi kala o yeda d'un bandu ko hawrani d'un.

³⁹ Bandu fow wonaa gootun: wonndu ko ndu nedʒanke, wonndu goo ko ndu kulle, wonndu goo kadi ko ndu colli, wonndu goo kadi ko ndu liyyi.

⁴⁰ No woodi kadi tagooje kammuyankeeje e tagooje adunyankeeje, kono ɲari tagooje kammuyankeeje ɗen no serti e ɲari tagooje adunyankeeje ɗen.

⁴¹ Naange ngen no mari ɲari mun feere, lewru ndun no mari ɲari mun feere, koode ɗen kadi no mari noone ɲariiji mun sertuɗi.

⁴² Awa ko nii kadi wonirani ummutal maybe ɓen: si ɓandu ɲolayndu sankaama, ko ndu ɲolataa immitoytoo.

⁴³ Si ɓandu ɲiddundu sankaama, ndu immitodoyto e darja. Si ɓandu lo'undu sankaama, ndu immitodoyto e doole.

⁴⁴ Si ɓandu adunyankeeru sankaama, ndu immitoyto ruuhuyankeeru.

Si ɓandu adunyankeeru no woodi, haray ɓandu ruuhuyankeeru no woodi.

⁴⁵ Ko ɗun wadi si no windii: «Aaden arano on, ɗun ko Aadama, heɓi ngurndan, o wuuri.»^P Kono Aadama sakkitoro on ko ruuhuyankeejo yedooowo ngurndan.

⁴⁶ Hinaa arano on woni ruuhuyankeejo on, kono ko ɓanduyankeejo, ko ko hikkii ɗon kon woni ruuhuyankejun ɗun.

⁴⁷ Nedfo arano on ko e leydi ndin suutaa, ko mo ka leydi, nedfo ɗimmo on kaɲun ko ka kammu iwri.

⁴⁸ Ben ɓe ka leydi no wa'i wa mo ka leydi on, ɓen ɓe ka kammu kadi no wa'i wa on mo ka kammu.

⁴⁹ Ko wano nanditirden e mo ka leydi on non, ko wano non kadi nanditroyten e oo mo ka kammu.

⁵⁰ E hino ko mi woni wi'ude kon yo musibbe an. Ka ɓandu ndun e yiyan ɗan waawaali heɓude geɓal ka *laamu Alla ɗon, ko ɗon kadi woni ko ɲolata heɓataa geɓal e ko ɲolataa kon.

⁵¹ Awa e hino, mido wowlande on gundoo: en fow en maayataa, kono en fow en waylete,

⁵² e nder saa'ihun nii, yeru mayaango yiitere, ka wuttaandu *liital sakkitoral. Ko fii ngal wuttete, maybe ɓen immitoo ko bontataa, onsay enen non en waylete.

⁵³ Onsay bee nduu ɓandu ɲolayndu lontaniree ndu ɲolataa, awa kadi ɓandu maayayndu ndun lontaniree ndu maayataa.

⁵⁴ Nde ndun ɓandu ɲolayndu lontaniraa ndu ɲolataa, e nde ɓandu maayayndu ndun lontaniraa ndu maayataa, onsay daalol windiingol ngol laatoto, wonde:

«Mayde nden modaama e nder polgal.»^Q

⁵⁵ «Ee mayde, ko honto polgal maa ngal woni?»

Ee mayde, ko honto ndagawal maa ngal woni?»^F

⁵⁶ Kono ndagawal mayde ko junuubu, awa kadi doole junuubu ko Sariya.

⁵⁷ Yo mantoore wonan Alla, on Yedudo en polgal immorde e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁵⁸ Awa yo musibbe an yidaabe, wonee tabituɓe ɓe dillintaako, ɓurtee beydaade e golle Joomiraado on, e hoore andugol wonde, golle mon ɗen e telen-ma Joomiraado on hinaa meere.

16

Fii ko Faaboraa kon Gomɗinbe ɓen Yerusalaam

¹ E telen-ma mottindirgol fii wallitagol yimbe Alla ɓen, wadfiree onon kadi wano mi yamiriri *mofte wonde Galaasi ɗen non.

² Yo mo kala e mon heɓu ko anniyyi, wallini feere beru maral makko ngal ka ɲallal aranal e nder yontere nden, ɗun ko alattiire nden, fii wota on habbo haa tuma mi ari fii mottindirgol ɗun.

³ Dun, nde mi aroyi, mi wattiday e ɓe subidon ɓen dokke mon ɗen, wondude e bataake, ɓe naba *Yerusalaam.

⁴ Si tawoyii non bee mi yaha min tigi, mi yaadoday e maɓɓe.

Fii Eɓɓooje Puulusa ɗen

⁵ Mi yahoyay ka mon nde mi tayitoyi Masedonii, ko fii mi rewoyay Masedonii.

⁶ No gasa mi ɲallidoyay e mon, maa toode mi ruumida e mon, fii no ardoron mi ka mi yahata ton.

⁷ E ngol laawol doo mi faalaaka rewude ka mon e hoore hawjere, kono mido tanyinii wondugol e mon seeda, si Joomiraado on newnii.

⁸ Kono fow e mun, mi wonay Efeesi haa ka Juldeere *Pentakosta.

⁹ Ko fii dambugal njanal udditanike golle an nden, awa kadi ayɓe ɓen no d'uudi.

¹⁰ Awa si Timotee hewtii, wadiree noone no o hulirtaa hakkunde mon, ko fii himo gollira wa an min e nder golle Joomiraado on.

¹¹ Awa wota gooto aybin mo. Neltee mo e jam fii no o hewtira ka an. Ko fii mido habbodi mo e musibɓe ɓen.

¹² Telen-ma oo musidɗo an Apoloosi, mi wakkilinii mo fota fii yaadugol e musibɓe ɓen ka mon, hinaa non d'un woni faale makko on fewndo doo. Kono o yahoyay nde o heɓi fajuhun.

¹³ Wattanee yiila tabiton e nder gomɗinal ngal, wakkilodon, tiidon.

¹⁴ Ko wadoton woo wadiree giggol.

¹⁵ Mi yamirii on kadi yamiroore goo, yo musibɓe an. Hidon andi ko ɓeynguure Astefaana nden adii gomɗinde e nder Akaaya, ɓe woni kadi e kurkanagol yimɓe Alla ɓen.

¹⁶ Awa onon kadi yankinane ɓen yimɓe e kala gollidoobe e maɓɓe.

¹⁷ Awa mido weltori arugol Astefaana ngol, e Fortunaatusa e Akayuuka, ɓay ɓe wadani lan ko on waawataano wafande lan.

¹⁸ Ko fii ɓe wallintinii wonkii an kin wano ɓe wallintiniri wonkii mon d'in non. Awa manee sifa ɓen yimɓe.

Fii Salminaango ngon ka Waynondiral

¹⁹ Mofɗal ngal *Aazii salminii on. Akiila kadi e Piriskiila, wondude e mofɗal wongal ka suudu maɓɓe ngal, salminii on fota e innde Joomiraado on.

²⁰ Musibɓe ɓen fow salminii on. Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laabungal.

²¹ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi.

²² On mo yid'aa Joomi on, yo o laato hufaaɗo. Yo Joomi on aru!

²³ Yo moyyere Iisaa Joomi on wonu e mon.

²⁴ Mido yid'i on on fow sabu Iisaa Almasiihu on. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E 'BE KORENTI 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, wondude e oo musidfo wi'eteefo Timotee, haa e ngal *moftal Alla wongal Korenti, e gomdınbe wonbe Akaaya ben fow.

² Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Jarniri Allaahu, Wakkilinoowo on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, on Baabaajo yurmeteedo e on Alla Jom wakkilaare fow,

⁴ on wakkilinoowo en e nder kala tampereji men, fii no enen kadi waawiren wakkilindirde ben wonbe e nder kala noone tampereji wakkilaare nde hebirden Alla nden enen tigi.

⁵ Ko fii, ko wano tampereji *Almasiihu on layirta e hoore men non, ko wano non wakkilaare men nden layirta immorde e Almasiihu on.

⁶ Si tawii men tampii, ko fii wakkilaare mon nden e fii kisiyee mon on. Si tawii men wakkilinaama, ko fii no wakkilinarefon, no wawnirefon ɲaɲaade tampereji gooti e di men woni nabude din.

⁷ Tama'u amen on e telen-ma mon ko sellufo, ko fii meden andi, wano tawdiradon non e tampereji amen din, ko wano non tawdiradon e wakkilaare amen nden.

⁸ Men faalaaka yo on ronku andude, yo musibbe amen, tampereji hebudi men din *Aazii di men sonjiraa, haa ka tawata alaa hattoode toonin doole amen den, haa men tayii hay wuurugol.

⁹ Kono menen e hoore amen tigi, meden felliti men fawaama mayde, fii wota men fawu hoolaare amen nden e hoore amen menen tigi, kono e Alla on Immintinoowo maybe ben.

¹⁰ Ko on jattini men, jattinooya men kadi e sifa nden mayde. Hiiyii, meden tanyinii, o jattinooyay men

¹¹ e nder ko faaborton men torndeeji kon. Ko non Alla jaabinirta torndeeji di duuduɓe torantoo men din. Ko dun wadi si yimbe duuduɓe jarnay Alla fii amen.

Fii no Puulusa Banginiri ko Hadi o Yiltitoo Korenti

¹² Ko men woni mantorde kon, ko ko bernde amen nden banginani men kon, wonde men wuuririi e oo aduna, tentinii telen-ma mon, nundal e haqiiqa ko iwri ka Alla, hara hinaa ko iwri e faamu neddanke, kono ko e sulfu Alla on.

¹³ Ko fii ko men woni on windande kon fow, ko ko waawoton jangude faamon. E mido tanyinii on faamay dun fota,

¹⁴ wano fufordon faamude non wonde ko men be mantorton. Onon kadi ko on be men mantorta pande ardu Iisaa Joomi men on.

¹⁵ E nder nden hoolaare, hari mido faalanoo yahude ka mon, fii no hebiron faabo Alla goo kadi.

¹⁶ Si mi iwriino ka mon, mi feyya Masedonii. Nde mido iwta Masedonii, mi artira ka mon kadi fii no walliron mi no mi hewtira ka diiwal Yahuuda.

¹⁷ E nder anniyagol an dun, taw si hara mi miijitaaki? Kaa hara on sikku den eɓbooje an ko eɓbooje neddanke, haa ka tawata no e an «hiiyii» e «oo'o»?

¹⁸ No Alla woniri sella-findejo non, ko non tawiri kongol ngol men hewtini on ngol wonaa ngol «hiiyii» e «oo'o».

¹⁹ Ko fii *Bidfo Alla on, dun ko Iisaa Almasiihu on, mo min e Silaasi e Timotee men waajii on fii mun on, hinaa mo «hiiyii» e «oo'o», kono ko «hiiyii» woni e makko.

²⁰ Fodooje Alla den fow ko «hiiyii» e makko, awa kadi ko kanko wi'irten Alla «aamiina» fii mangu makko ngun.

²¹ Ko Alla woni fellintanoowo en fow wonde hiden humondiri e Almasiihu on. Ko kanko kadi subii en,

²² o maandiniri en maande makko nden, dun ko tolmugol Ruuhu makko on ka berde men.

²³ Alla ko seedee an: ko fii wota mi aanin on hadi mi yiltitoo Korenti.

²⁴ Hinaa fii meden laamii on e hoore gomdinal mon ngal, kono ko men gollidoobe e mon fii weltaare mon nden, fay hidon tabiti e nder gomdinal ngal.

2

- ¹ Min tigi mi aadii wota mi yiltitodu ka mon e sokola.
² Ko fii min, si mi sokolinii on, haray ko hombo waawi lan weltinde, si hinaa onon hebirbe lan sokola ben?
³ Mi windiranii on nii fii wota mi hebir haanube weltinde lan ben sokola nde mi aroyi. Mido joganii on fow ndee hoolaare wonde, weltaare an nden ko nde mon on fow.
⁴ Ko e nder annde tiidufunde e mettu bernde e gondi tiidufi mi windani on, hinaa non fii sokolingol on, kono ko fii no andiron giggol tiidungol ngol mi joganii on ngol.

Fii Yaafagol Bonnudo

- ⁵ Si tawii goddo e mon wonii sabu annde, haray hinaa min o aanini, kono ko on fow, maa wobbe e mon, (fii wota mi wowlu haa feyyita).
⁶ Felooore nde burbe ben e hakkunde mon fawi mo nden, yonay on neddo.
⁷ Haray jooni hidon haani mo yaafaade wakkilina, fii wota o sonjor sokola feyyitudo.
⁸ Awa mi torike on hollugol mo giggol.
⁹ Ko fii, ko mi windirannoo on, ko fii ndarndagol on annda si hidon doftii ko woni woo.
¹⁰ Ko fii kala mo yaafanidon, mi yaafanto mo min kadi. Telen-ma an min, si no woodi ko mi yaafoo, ko fii mon mi yaafari, e yeeso *Almasiihu on,
¹¹ fii wota en accu Ibuliisa foola en, ko fii wonaa wa si en andaa ebbooje makko den.

Fii Annde Puulusa nden Turuwaasi

- ¹² Fewndo ko mi hewti Turuwaasi fii feppingol Kibaaru Moyyo Almasiihu on, mi tawi Joomiraado on no udditanimmi dambugal.
¹³ Kono tawi bernde an nden waalanooki, bay mi tawaali don oo musiddo an wi'eteedo Tiituaa. Onsay mi waynitii be, mi fokkitani Masedonii.
¹⁴ Yo mantoore wonan Alla, on Wondo en okkude polgal soono woo e nder humondiral men e Almasiihu on, on Wondo en huutorde fii feppingol nokku kala urngol andugol Almasiihu on.
¹⁵ Awa e hakkunde wonaabe dandeede ben, e hakkunde wonbe mulude ben, hiden wa'ani Alla wa angiri uurundi ndi Almasiihu on weefitani mo:
¹⁶ hiden wonani wobbe ben barngol mayde nawrayngol e mayde, hiden wonani beya ben urngol ngurndan nawrayngol e ngurndan. Ko neddo hombo gaynata sifa den golle?
¹⁷ Ko fii men wa'aa wa wobbe, baanorbe daaluyee Alla on, kono ko e nder haqiiqa men yewirta e innde Alla, e yeeso Alla e nder humondiral amen e Almasiihu on.

3

Fii YangantooBe Ahadi Heyri ndin

- ¹ E hara men fudditoto fahin kuljude hoore amen? Kaa men hatonjinay e bataake kuljude fii amen wano wobbe goo? Kaa ko onon haani wad'angol men dun?
² Ko onon tigi woni batakuru amen, windiindu ka berde amen, ndu yimbe ben fow jangi, faami.
³ No laabi, ko on batakuru *Almasiihu on, ndu menen tigi men yottini, ndu tawata hinaa ndaha windiraa, kono ko windiraandu Ruuhu Alla Wuurudo on, ndu tawata hinaa e hoore alluuje kaaye windaa, kono ko ka berde mon.
⁴ Ko dun woni hoolaare nde men jogii immorde e Almasiihu on yeeso Alla.
⁵ Hinaa wonde meden mari feere wadugol goddun menen tigi, wa ko iwra e mbawdi amen menen tigi. Kono mbawdi amen ndin ko e Alla iwri.
⁶ O wawnii men kadi wonugol yangantooBe *ahadi heyri ndin, hara hinaa tippude e bindol sariya on, kono ko tippude e Ruuhu Allaahu on. Ko fii bindol ngol waray, kono Ruuhu on wurday.

Fii Mangu Ahadi Heyri ndin

- ⁷ Sariya Muusaa windiranoodo kalfe e hoore alluuje kaaye on arduno e ngun mangu haa ka tawata *Isra'ilayankeebe ben waawataa ndaarude yeeso Muusaa ngon sabu on annoora feyyoowo wonnoodo ka yeeso makko. Si tawii golle on Sariya nawroowo e mayde ardii e sifa ngun mangu,
⁸ haray ko haa honto non golle Ruuhu Allaahu on buri mawnude!
⁹ Si tawii ko nawrata en e jaawoore kon mawninaama, haray ittii e sikke ko haa honto ko wadata en feewube yeeso Alla kon buri mawnude!
¹⁰ Hiden waawi hay wi'ude wonde ngun mangu feyyungu fuutoraama mangu mun ngun fow, si ngu ebbindiraama e burngu mawnude ngu hande ngun.
¹¹ Si tawii ko feyyata kon hebii mangu, haray ko haa honto ko luttata kon mawnata!

¹² Awa oo tama'u d'oo no okki en hoolaare tiidunde.

¹³ En wadirtaa wano Muusaa non, on wadaynoodo tiggaare ka yeeso mun, fii wota Isra'iilayankeebbe ben yi'u rawnoode annoora makko feyyoowo on.

¹⁴ Kono, e nder miijooji maɓɓe d'in, berde maɓɓe den yoorii. Ko fii, haa weetaango hande ngoo, si *ahadi hinndi ndin janga, taway haa hande nden tiggaare no woodaa. Nde ittaaka, ko fii ko e Almasiihu on tun nde muti.

¹⁵ Haa weetaango hande ngoo, si Sariya Muusaa on janga, taway tiggaare no wirni berde maɓɓe den.

¹⁶ Kono si fewta e Joomiraado on, taway tiggaare nden ittaama ka berde maɓɓe.

¹⁷ E hin-le Joomiraado on ko Ruuhu, awa kadi ko ka Ruuhu Joomiraado on woni d'on, ko d'on ndimu ngun woni.

¹⁸ Enen, ɓe geece mun buumaaki ben fow, jalbirɓe mangu Joomiraado on wa ndaarorgal, hiden e nder wattergol mbaadi makko, mangu e hoore mangu, immorde e Joomiraado on, d'un ko on Ruuhu.

4

Fii Ngalu Mariingu e nder Lood'e Leydi

¹ Ko d'un wadi, ɓay Alla yedii men den golle e nder yurmeende makko nden, maayu bernde hebataa men.

² Men sali kala ko suudii hersinii, men wuurirtaa kadi yoyre, men ɓoylataa kadi daaluyee Alla on, kono ko e nder ko men fejjinta goonga on kon, d'un holnay kala bernde neddanke fii amen yeeso Alla.

³ Si tawii haa jooni Kibaaru Moyyo mo men waajotoo on no niɓɓitii, haray ko wonɓe mulude ben o niɓɓitani,

⁴ d'un ko ben ɓe gomdinaa, ɓe tawata alla nguu jamaanu wuminii miijooji mun, fii wota ɓe yi'u jalbeendi Kibaaru Moyyo ɓangindo mangu *Almasiihu on, on wondo mbaadi Alla.

⁵ Hinaa fii amen tigi men woni waajaade, kono ko fii Iisaa Almasiihu Joomi on men woni waajaade, menen non ko men kurkaadi mon sabu Iisaa.

⁶ Ko fii ko on Alla daaludo: «Yo ndaygu ngun jalbu ka nder niwre»,^a ko kanko kadi jalbini berde amen den, fii ndayingol e amen andal mangu Alla wongu e yeeso Almasiihu on ngon.

⁷ Enen jogiɓe ngun ngalu, hiden wa'i wa loode leydi, fii no andiree wonde ngal bawgal mawngal ko e Alla iwi, hinaa e amen.

⁸ Men bittiraama nooneeji d'in fow, kono men muncaaki. Men jibii, kono men tayaaki.

⁹ Men cukkaa, kono men hawkaaka. Men liɓaa, kono men hayraali.

¹⁰ Meden wondi e mayde Iisaa nden saa'i kala ka ɓalli amen, fii no ngurndan Iisaa dan feepira ka ɓalli amen.

¹¹ Ko fii enen wurɓe ben soono woo, hiden weebitanaa mayde nden sabu Iisaa, fii no ngurndan Iisaa dan kadi feepira e ɓalli men maayooji d'in.

¹² Ko non men weebitorani mayde nden fii no hebiron ngurndan.

¹³ Wano windori non: «Mi gomdini, ko d'un wadi si mi wowli.»^b Menen kadi ɓay ko noone gomdinal gootal men mari, meden gomdini, ko d'un wadi si meden wowlude,

¹⁴ e nder andugol wonde, on Immintindo Iisaa Joomi on, o immintiniday en kadi e Iisaa, o weefitida men e mon yeeso makko.

¹⁵ Ko fii, d'un fow ko woni ardude ko fii mon, fii yo sulfu on ɓurtu hewtude yimɓe duuduɓe, fii no yettooje den ka mangu Alla laatora duudude.

¹⁶ Ko d'un wadi si maayu bernde hebataa men. Hay si ɓandu amen ndun ɓolii, kono haray nder amen on no heyditude jande woo jande.

¹⁷ Ko fii oo saa'i satteende e fandude mun, o rimanay en darja tedduɗo poomayankeejo ɓurɗo oo saa'i satteende.

¹⁸ Ko fii menen, wonaa ko yi'otoo kon men wadi hakkilaaji amen d'in e mun, kono ko ko yi'otaako kon men wadi hakkillaaji amen e mun. Ko fii ko yi'otoo kon, ko ko feyyata, ko yi'otaako kon, ko ko luttata haa poomaa.

5

Fii Wonunde Kammuyankeere nden

¹ Hiden andi wonde, si tawii dñi togooji dñi hodufen e mun ka leydi d'oo, (e maanaa ßalli men dñin), aru e bonneede, haray hiden mari suudu ndu Alla ebbani en, dñun ko wonunde poomayankeere, nde tawata hinaa juude nefðanke moyyiniraa.

² Awa kadi e nder dñin togooji, hiden woytaade fii faale ßornagol wonunde kammuyankeere nden,

³ tawa ko en ßorniibe, hara tawetaake ko en darorbe nii.

⁴ Ko dñun wadñi, enen wonbe e nder dñin togooji, hiden woytaade, hiden sonjii, ßay en faalaaka laataade ßortiibe, kono hara ko ßorniibe, fii no ngurndan dñan modfira mayde nden.

⁵ Awa on Hebulindo en fii nden ebbore ko Alla, on Tolmufo Ruuhu mun on e men.

⁶ Awa hiden heewi soono woo wakkilaare. Hiden andi kadi fodde hiden wondi e nduu ßandu, haray hiden wodfondiri e Joomiraado on.

⁷ Ko fii, ko gomdinal ngal woni en ardaade, hinaa giife den.

⁸ Hiden heewi wakkilaare, ko burden faaleede ko seedugol e nduu ßandu hodfa moggo Joomiraado on.

⁹ Ko dñun wadñi, wondufen e nduu ßandu maa seedufen e mayru, himme men dñen ko welegol Joomiraado on.

¹⁰ Ko fii en fow en darnete ka yeeso ñaawirde *Almasiihu on, fii no o jonnitira mo kala njoddi kuude mun de o wadunoo ka aduna, woni ko ko moyyi, woni ko ko boni.

Fii Moyyintingol hakkunde Yimbe ßen e Alla

¹¹ Awa, ßay men andii ko woni hulugol Joomiraado on, meden dabbude no men fellintinira yimbe ßen. Alla no andi ko men hombe, awa mido tanyinii onon kadi ka nder berde mon hidon andi men.

¹² Men alaa kuljude hoore amen kadi, kono ko dalil men woni on jonnude fii no mantoron men, fii no waawiron jaaborde ßen wonbe mantorde ko woni e kene kon edii ße mantorde ko woni e bernde kon.

¹³ Si tawii ko men wiliibe, haray andee wonde ko fii Alla men wilanii. Si tawii kadi non meden selli, haray andee wonde ko fii mon men sellani.

¹⁴ Ko fii giggol Almasiihu on no laamii men, menen ßee fellituibe dundoo: aaden gooto maayanii fow, awa fow maayii.

¹⁵ O maayanii fow, fii wota wurbe ßen wuuran hoore mun hande kadi, kono yo wuuran Maydo immintinaa fii mabbe on.

¹⁶ Dun haray gila jooni men jogoraa hay gooto e noone no yimbe oo aduna jogorta godfo non. Hay si tawiino hari men jogoriino Almasiihu on wano non, jooni men jogoraa mo non hande kadi.

¹⁷ Si tawii godfo no humondiri e Almasiihu on, haray ko o tagudi heyri, haray piiji kidfdi dñin feyirii mo, haray piiji dñin fow wontii kesi.

¹⁸ Dun fow ko immorde e Alla woni, on Moyyintindo hakkunde men e makko rewrude e Almasiihu on. O yedfi men menen kadi golle moyyintingol hakkunde yimbe ßen e makko kanko Alla.

¹⁹ Ko fii Alla moyyintinii hakkunde makko e aduna on rewrude e Almasiihu on, e ßaawo joganagol yimbe ßen bonnereji mabbu dñin, o halfinii men menen kadi kongol moyyintingol hakkunde yimbe ßen e makko.

²⁰ Awa ko men ße Almasiihu on immini^c wa si tawii Alla no rewrude e amen fii waajagol. Awa men jeeji on e innde Almasiihu on: wonee weldituibe e Alla.

²¹ On mo junuubu alaa e mun, dñun ko Iisaa Almasiihu on, Alla wadñi mo junuubu fii men, fii, sabu humondiral men e Almasiihu on, no woniren feewuibe Alla.

6

¹ Bay ko men gollidoobe, men wakkilini on wota on jabir sulfu Alla on meere.

² Ko fii himo daali:

«Mi jaabinanii ma ka saa'i sulfu,

ka ñalaande kisiyee mi faabike ma.»^d

Awa mi andinii on ko fewndo d'oo woni saa'i sulfu on, awa kadi ko ñalaande kisiyee nden nii.

Fii Tampereji Puulusa dñin

³ Awa men wonataa sabu peggal woo e hoore hay gooto, fii wota golle amen dñen wonu huunde felniinde.

^c 5:20 5.20 «Ko men ße Almasiihu on immini» no firi «ambassadeurs» e haala Gereeki. ^d 6:2 6.2 Isa. 49.8

⁴ E kala huunde men ɓanginay ko men kurkantooɓe Alla, e nder ɗajɗande buy, e nder tamperejeji ɗin e ɗakkireede, e nder anndeeji,

⁵ e nder pigge e kaseede e murtaneede, e golleeji sattufi e angal ɗoyngol e heege.

⁶ Meden feɗɗinira ɗun laaɓal e gandal e mujal e moyyuki e *Ruuhu Seniido on e giggol ngol alaa faasiqankaaku,

⁷ Wondude e daaluyee goongaajo on e bawɗe Alla ɗen, peewal ngal wona aala amen habirɗo e hiwitorɗo.

⁸ E hoore meden teddinee e meden hoynee, meden wowlee ko boni e meden wowlee ko moyyi. Meden jogoree wa fenoobe, hara-le ko men wowloobe goonga.

⁹ Men jogoree wa ɓe andaaka fii kala meden andaa, wa wonɓe maayude e hin-le meden wuuri, maa wa wonaabe letteede fii kala men waraaka,

¹⁰ wa sokolnaabe e hin-le saa'i kala meden weltii, wa billiibe hara-le meden alɗinde ɗuuduɓe, wa ɓe alaa huunde e hin-le meden mari fow.

¹¹ Ko onon yo ɓe Korenti, men haalanii on ko woni e amen kon, meden yajɗani on ɓerde amen ɗen.

¹² Men faaɗinanaali on ɓerde amen ɗen, kono ko onon tigi faaɗinani men ɓerde mon ɗen.

¹³ Awa mido yewtira on wa fayɓe an: onon kadi waɗiraneen men wano men waɗirani on non, udditanon men ɓerde mon ɗen!

Fii Wodɗitagol ko Boni

¹⁴ Wota on humondir e ɓe gomɗinaa ɓen. Ko fii ko humondiral hongal woni hakkunde peewal ngal e angal peewal ngal? Maa ko kawtital hongal woni hakkunde ndaygu e niwre?

¹⁵ E ko nanondiral hongal woni hakkunde *Almasiihu on e Ibuliisa?^d E ko geɓal hongal gomɗinɓe ɓen e ɓe gomɗinaa ɓen hawti?

¹⁶ E ko *ahadi hondi wondi suudu Alla ndun e sanamuuji ɗin? Ko fii, ko enen woni suudu Alla Wuurudo on, wano Alla daaliri non:

«Mi hoɗay, mi jinda hakkunde maɓɓe, mi wona Alla maɓɓe, ɓe wona jamaa an.»^e

¹⁷ Ko ɗun wadi si Joomiraado on daali:

«Iwee e hakkunde maɓɓe, seedon, wota on meemu ko laaɓaa, min mi jaɓɓoyto on.

¹⁸ «Mi wonanay on Baaba, onon wonanon mi ɓiɓɓe worɓe e ɓiɓɓe rewɓe. Ko Joomiraado Jom Bawgal on daali ɗun.»^f

7

¹ Bay non hiɗen mari wano ɗii fodaariiji, yo yiɓɓe, laɓɓinodɗen e kala ko tuuninta ɓandu ndun e ruuhu on, e hoore timmingol laaɓal ngal e nder kulol Alla.

Fii Tuubuubuyee ɓe Korenti ɓen e Weltaare Puulusa nden

² Wernee men ka ɓerde mon, ko fii men fawɗaaki hay e gooto, men bonnaali kadi hay gooto, awa kadi men huutoraali hay gooto.

³ Hinaa fii felugol on mi wi'iri ɗun, ko fii hari mi wi'uno wonde hiɗon ka ɓerde amen, woni ngurndan, woni mayde.

⁴ Mido mari hoolaare tiidunde e telen-ma mon, mido mari ko mi mantora fii mon fota, mido wakkilinaa fota, mido heewi weltaare e nder ɗii satteendejeji amen fow.

⁵ Ko fii gila men hewti Masedonii, men heɓaali feere no men fowtora hay seeda, men taminiraama noone fow, gere ka kene, kulol ka nder.

⁶ Kono Alla, Wakkilinoowo misinɓe ɓen, o wakkiliniiri men ardu Tiituusa ndun.

⁷ Wonaa non ardu makko ndun tun o wakkiliniiri men, kono kadi, ko wakkilaare nde wakkilindon mo nden. O sifanike men faale mon tiidufon on e gonɗi mon ɗin e cataare mon nden fii an. ɗun wadi haa weltaare an nden furti tiidude.

⁸ Hay si tawii mi sokolinirii on batakururi an ndun, mi ninsaa ɗun jooni, hay si tawii mido ninsunoo. Ko fii mido sutii wonde ndun batakururi ko sokolini on ko haa seeda.

⁹ Fewndo ɗoo mido weltii, hinaa non fii ko sokoldon kon, kono ko fii ko sokola mon on addi on e tuubuubuyee kon, ko fii on sokoliniraama no Alla yiɗiri, ɓay on heɓiraali men bone woo.

^d 6:15 6.15 Ndee innde Ibuliisa ɗoo e haala Gereeki ko «*Beliyar*». ^e 6:16 6.16 Lew. 26.11-12 e Haz. 37.27 ^f 6:18 6.17-18 Isa. 52.11, Haz. 20.34-41, 2Sam. 7.8-14

¹⁰ Ko d'un wad'i, sokola mo Alla yidi on adday tuubuubuyee nawroowo e kisiyee mo en ninsataa, e hin-le sokola oo aduna ko addata ko mayde.

¹¹ Awa on yi'ii ko oo sokola mo Alla yidi wadi e mon kon: d'un ko wakkilaare, e faale danditagol toope, e ko tikkud'on kon, e ko ɲaldud'on fii bone wad'aado on, e faale mon moyyo fii yi'tugol lan, e cataare mon nden, e hebulaare mon nden fii donkingol bonnudo on. On holliri noone fow wonde on tawaaka e nduu muraadu.

¹² Awa si mi windanii on, hinaa sabu fawɲiido on, maa fawɲaado e mun on, kono ko fii no jogitorдон men non feepirana on onon tigi yeeso Alla.

¹³ Ko d'un wadi si men wakkilinaa. Kono e hoore nden wakkilaare amen, men burti weltorde weltaare nde Tiituusa weltinaa nden, on mo on fow weltind'on bernde mun.

¹⁴ Si tawii mi mantorii fii mon yeeso makko seeda, haray mi hersiraa d'un, kono ko wano ko men yewtata on saa'i woo kon woniri goonga non, ko non ko men mantori moggo Tiituusa kon woniri kadi goonga.

¹⁵ Awa kadi giggol ngol o joganii on ngol ko tiidungol, tuma kala o anditi ko doftid'on mo kon on fow e noone no tolnird'on mo non kulol e teddungal.

¹⁶ Mid'o weltori waawugol hoolorgol on e kala huunde.

8

Fii no Puulusa Wakkiliniri Mofte den fii Okkugol

¹ Men andinay on, yo musibbe, fii ndee moyyere Alla yedaande *mofte makko den Masedonii,

² e maanaa, noone satteendeeji di be ndarndaa woo, weltaare maɓbe heewunde nden e billaare maɓbe tiidunde nden no okkude be feere okkiringol no yaajiri.

³ Yeru mbawdi maɓbe ndin, mid'o seeditii, be wadii hay toonin mbawdi maɓbe ndin e hoore anniyee moyyo.

⁴ Be landike men, e nder tentingol no tiidiri, yo be tawde e faabagol yimbe Alla ben.

⁵ Dun feyyiti ko men tanyininoo kon. Kambe tigi be weebitanii Joomi on taho, si be weebitanii men no yaadiri e faale Alla on.

⁶ Ko d'un wadi si men wakkilini Tiituusa yahugol ka mon fii wallugol on laatinde ndee moyyere, wano o fuddornoo non.

⁷ Wano tawiri non hid'on moyyi e di fow, ka gomɗinal, ka kongol, ka gandal, ka cataare timmunde, e ka giggol mon e telen-ma amen, moyyiniree non kadi ndee moyyere.

⁸ Mi wowliraali d'un fii wadugol yamiroore, kono mi wowlan on fii hollugol bapaaare beya nden, mi anda si giggol mon ngol ko haɗiqawol.

⁹ Ko fii hid'on andi moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on, fii kala ko alɗunoodo, o waditii baaso fii mon, fii yo baasal makko ngal alɗin on.

¹⁰ E hino ko mi miijii no hawrani on kon: 'Bay ko onon adinoo anniyaade dokkal gila rowani, ko onon adii wadugol d'un kadi.

¹¹ Awa jooni, jokkee d'un haa timma, naɓon haa joofoya, beru wakkilaare mon nden, wondude e anniyee mo aadid'on on.

¹² Si en okkirii anniyee moyyo, haray d'un ko ko jabete tippude e ko mard'en kon, hara hinaa e ko en maraa kon.

¹³ Hinaa non fii bittingol on, weltina beya, kono ko fii yo fotondiral wadu.

¹⁴ Fewndo doo ko ko burtani on kon wond'on faaborde baasal beya ngal, fii no kambe kadi be faabora baasal mon ngal ko burtani be kon. Si wonirii non, fow fotay,

¹⁵ wano windori non:

«Marnoodo buy on wontanii d'un ko hawri,
on marnoodo kadi seeda, huunde ɲakkiraa d'un.»g

Fii Tiituusa e be o Immindinaa ben

¹⁶ Yettoore wonanii Alla fii ko o wadi e bernde Tiituusa kon sifa cataare nde mi joganii on nden.

¹⁷ Fii kala non o jabii eɓboore an nden fii yo o yahu ka mon, kono hari o aadike, wondude e tinnaare tiidunde, wonde o yahay kanko tigi ka mon.

¹⁸ Men immindinii mo e oo musid'do mo mofte den fow manti fii golle de o wadani Kibaaru Moyyo on den.

¹⁹ E hoore d'un, ko mofte den toɗɗii mo fii ko wona yaadid'do amen, e nder ndee moyyere nde tawata meɗen fawtii fii mangu Joomiraado on tigi, e fii seeditingol anniyeeji amen moyyi d'in.

²⁰ Meɗen faalaa reenaade fii wota men fele fii ngal dokkal mawngal ngal men halfinaa.

²¹ Ko fii ko ko moyyi kon men woni dʼaɓɓude, hinaa non yeeso Joomiraado on tun, kono kadi e yeeso yimbe ɓen.

²² Men immindinii ɓe e oo musidɗo amen, on mo men ndarndori noone woo cataare makko nden e laabijii buy, on wondɗo ɓanginirde ko tiidɗi e ngal dɗoo, hoolaare mawnde nde o joganii on nden.

²³ Tiituusa non, ko o wondidɗo an e gollidoowo e an fii mon, musibbe ɓe o wondi ɓen non, ko ɓe mofte dɛn immini, ko ɓe darja *Almasiihu on.^h

²⁴ Awa hollee mofte dɛn fow dalil giggol mon ngol e ko men woni mantorde fii mon kon yeeso maɓɓe.

9

¹ Nafa alaa mido windana on fii ballal fokkintinanaangal yimbe Alla ɓen.

² Awa mido andi anniyee mon moyyo on fii wallugol, ko fii dɗun mi woni mantorde on e yeeso ɓe Masedonii ɓen, mi wi'a wonde, gila rowani ɓee ka diiwal Akaaya no hebullii wallugol. Awa kadi cataare mon nden wakkilini yimbe buy okkugol.

³ Mi imminii ɓee musibbe fii wota mantoore nde men mani on nden wonu meere, e yo on wonu hebulliibe fii wallugol wano mi wi'iri non.

⁴ Si tawii men tawoyii on hebulaaki nde min e ɓe Masedonii ɓen men yaadoyi ka mon, haray hoolaare nde men hoolii on nden wontanay men hersa, haray onon hersa mon kan wowlotaako.

⁵ Awa mi taw no hawri ka mi wakkilina musibbe ɓen ka ɓe adoyoo mi ka mon, ɓe wona e fii ballal ngal foduɗon ngal, fii no ngal hebilora ngal wona okkiraangal anniyee moyyo, hara hinaa wa si tawii ko kuugal karahaangal.

Fii Fodaari Wadanaandi Aaden Dokko

⁶ Andee wonde : mo sankii seeɗa ko seeɗa o wa'ata, mo sankii buy ko buy o wa'ata.

⁷ Yo mo kala okkir wano o anniyori non ka ɓernde makko, e ɓaawo ninsugol maa karhegol, ko fii Alla no yidi on okkiroowo weltaare.

⁸ Awa Alla no mari bawgal hebbingol e mon kala noone moyyere, fii no heɓiron saa'i kala ko hatonjindon e mun kon fow, e no wadiron kadi kala kuugal moyyal haa feyyita,

⁹ wano windori non wonde:

«O saakitii dokke,

o yedfii miskinbe ɓen,

peewal makko ngal ko luttoowal haa poomaa.»ⁱ

¹⁰ On Jonnoowo remoowo on awdi, jonnay mo kadi naametee ko on naama, o yedfoyay on onon kadi, o sowindirana on awdi ndin, o ɓeyda battane peewal mon ngal.

¹¹ Ko non aldinroytedon e kala noone fii no waawiron okkirde no yaajiri. Immorde e ngal ballal ngal men hendorta on men hewtina ɓe, dɗun adday yettooje Alla.

¹² Ko fii ngal ballal ngal wadudon faaboto yimbe Alla ɓen, kono kadi ɓeyday yettooje Alla dɗuudufe.

¹³ Bay dee golle mon taskaama, tawaama ko haqiiqaaje, Alla mawninte sabu yankinaare mon nden e telen-ma qirritagol Kibaaru Moyyo *Almasiihu on, e sabu ballal mon yaajungal ngal wallirdon ɓe ngal, kambe e yimbe ɓen fow.

¹⁴ Dun, ɓe toranto on wondude e giggol, sabu moyyere feyyitunde nde Alla wadani on nden.

¹⁵ Yo yettoore wonan Alla fii dokkal makko ngal sifotaako ngal!

10

Fii no Puulusa Jaabori Aybinoobe Golle makko dɛn

¹ Min Puulusa, mi tororii on newaare e moyyuki *Almasiihu on, min oo newiido e yeeso mon, e heewuɗo cuucal fii mon ka wodɗitii on.

² Awa mi jeejii on, wota on karhan yo mi ɓangin cuucal nde mi hewtoyi ka mon, ko fii mido anniyii seedintinirde hoolaare an nden cuucal e fee ɓen sikkube wonde meden wuuriri wa yimbe aduna.

³ Hay si tawii wonii ko men yimbe aduna, men habirtaa wano ɓe aduna ɓen gerdata non,

⁴ ko fii aalaaji dɗi men habirta dɗin hinaa dɗi oo aduna, kono ko wondudɗi e bawgal iwrungal e Alla fii libugol kala ko dartotoo mo. Men libay miiijooji fenaandeeji dɗin

⁵ e kala mawnintinaare hawtotoonde dartoo gandal fii Alla ngal, e men dahay kala miijo haa ngo doftoo Almasiihu on.

⁶ Si doftaare mon nden timmii, meden hebulanii kadi donkingol kala ko doftaaki.

⁷ Awa ndaaree no piiji dɛn woniri non. Si godɔo fellitanii hoore mun tigi wonde himo humondiri e Almasiihu on, yo o fellitan hoore makko dɛndoo: si himo humondiri e Almasiihu on, menen kadi men.

⁸ E hay si mi mantorii ko burti seeda mbawdi ndi Joomiraado on yedi men ndin fii tabintingol on, hara hinaa fii libugol on, haray mi hersoytaa.

⁹ Mi faalaaka wa'ude wa hulbiniroowo on bataake an dɛn.

¹⁰ Ko fii hiɛe wi'a: «Dee bataake no tiidi no naadi, kono si tawii kanko himo doo, haray himo daati, haalaaji makko dɛn no mehidi.»

¹¹ Kala non jogiido ngoo miijo, yo andu fota wonde: kala ko men windani on e baawo mon, ko dɛn men wadata e tawnde mon.

¹² Men fotondirtaa maa men eɓbindirtaa hoore amen e wonɓe hollitaade ben, kono e nder etitagol maɓɓe ngol e eɓbitagol maɓɓe ngol kamɓe tigi, dɛn hollii ko ɓe njakkiraabe faamu.

¹³ Menen non, men yidaa mawnintinorde ko feyyiti etirde, kono men feyyataa keerol ngol Alla yedi men ngol, ko dɛn kadi hewtini men haa ka mon.

¹⁴ Men feyyitataa keerol amen ngol, wa si tawii hari men araali haa e mon, ko fii ko goonga, ko haa e mon men ardi e Kibaaru Moyyo Almasiihu on.

¹⁵ Awa men feyyitirtaa keerol mantorgol gollleeji woɓɓe goo, kono meden mari tama'u wonde si gomɔinal mon ngal ɓeydike, men waaway kadi laatinde golle ɓurdɛ mawnude e hakkunde mon,

¹⁶ e nder waajagol e ca'e wonde toonin mon dɛn, doo yo men mantor ko wadaa kon ka nokkeeli beya.

¹⁷ «On mo no mantoo, yo mantor Joomiraado on.»

¹⁸ Ko fii wonaa kuljuɔo hoore mun on jaba, kono ko mo Joomiraado on kulji on.

11

Fii no Puulusa Banginiri fii Waditiibe Sahaabaabe ben

¹ Jooni non, mido tanyinii on waawayno munnanaade lan, mi yewta on haalaaji komoyaagal seeda. Mido felliti on munnanto lan!

² Ko fii mido nawlani on nawliigu iwrungu ka Alla, ɓay mi tananike on gorko gooto, fii weeɓitugol on ka *Almasiihu on, wa jiwo laabudo mo andaali gorko.

³ Kono mido huli fota wota on accu mijooji mon dɛn selnee e humondiral mon laabungal e haqiiqawal ngal e telen-ma Almasiihu on, wano *Hawaa acciri mboddi ndin dayniri mo yoyre mun non.

⁴ Ko fii si godɔo aru on feppinande fii lisaajo goo, seedudo e mo men feppinani on on, maa si on hendike ruuhu goo seedudo e mo hendingon on, maa *Linjiila^k goo seedudo e mo jabunodon on, haray on tewtike mo fota.

⁵ E hin-le mido felliti, ben «sahaabaabe townitiibe» buraa lan hay huunde.

⁶ Fii kala mido hesidani waajagol, kono mi hesidanaa gandal ngal, men hollirii on dɛn noone fow e di fow.

⁷ Kaa hara mi wadii junuubu fewndo mi dɛyiti fii ɓantugol on, wa fewndo ko mi feppinani on Kibaaru Moyyo on e baawo yantugol on hay huunde?

⁸ Mi ittini *mofte goo fii hebirgol ɓe njoddi fii wallitagol on.

⁹ E hin-le fewndo mi njakkiraa ka mon, mi wonaano dongal hay gooto, ko fii musiɓɓe iwruɓe Masedonii ben faaboranno ko mi njakkiraa kon fow. Mi reenino wonugol dongal mon, e mi ɓurtay-le reenaade e dɛn.

¹⁰ Fodde goonga Almasiihu on no e an, mido wi'i: hay gooto fannataa lan mantorgol dɛn e nder diiwal Akaaya ngal fow.

¹¹ Fii hondun non? Hara ko fii mi yidaa on? Alla no andi mido yidi on.

¹² Ko mi woni wadude kon, mi jokkay wadugol dɛn kadi, fii hadugol ben faalaabe mantorde fotugol e amen.

¹³ Ben ko waditiibe sahaabaabe, golloobe daynoobe, wadinkiniibe sahaabaabe Almasiihu on.

¹⁴ Kono dɛn njaldinaa, ko fii Ibuliisa tigi ko wadinkinotoodo malaa'ikaajo ndaygu.

¹⁵ Haray juhaa kadi ka golloobe makko ben wadinkinoo golloobe peewal. Kono rawnoode maɓɓe nden wa'ay wa kuude maɓɓe dɛn.

Fii Gollleeji e Tampereji Puulusa dɛn

¹⁶ Awa mido fillitaade kadi: wota gooto ndaariran wa komoojo. Si hinaa d'un, jogoree lan wa komoojo, fii min kadi no mi mantora seeda.

¹⁷ Ko mi woni wowlude koo e nder hoolaare hebugol ko mi mantora, hinaa ko iwri e Joomiraado on, kono ko wa komoojo.

¹⁸ Bay duuduube no mantorde piiji aduna, min kadi mi mantoray d'un.

¹⁹ Awa, onon marbe faamu ben, on mujnanto no newori komooɓe ben!

²⁰ Hidon mujnaade kadi ko kurketedon kon e ko huutortedon kon e ko jattetedon kon e ko jogortedon mawnintinaare kon e hay banteede.

²¹ Meden hersi wi'ugol wonde meden lo'i e telen-ma d'ii piiji!

Kala ko godɗo suusi mantorde, haray min kadi mido suusi, (ko wa komoojo mi woni wowlrde).

²² Si ko ɓe *Aabiryankeeɓe? Awa min kadi men. Si ko ɓe *Isra'iilayankeeɓe? Awa min kadi men. Si ko ɓe jurriya Ibraahiima? Awa min kadi men.

²³ Kaa ko ɓe kurkaadi Almasiihu on? Awa mido yewtirde komoyaagal, min kadi ko mi buri d'un! Telen-ma ka golleeji mido buri ɓe, ka kaseede mido buri ɓe, ka piyeede, don kadi mido buri ɓe, soono woo mido weebitanii mayde.

²⁴ Laabi jowi mido hebirde Yahuudiyankeeɓe ben paatawol cappande nay nakkudun ngol gooto!

²⁵ Laabi tati mido luuboreede bedi, mi fidaa kaaye nde wootere, laabi tati mi tawaa e nder laade wonde lancaade, mi wonii kadi ka ndiyan jallal gootal e jemma gooto, mido awya.

²⁶ Soono woo e nder jinduruuji an d'in haray mido weebitanii masiiɓooji d'in ka maaje, e masiiɓooji hippotooɓe ben, e masiiɓooji yimbe lepol an ngol, e masiiɓooji ɓe wonaa Yahuudiyanke ben, e masiiɓooji d'in ka ca'e, e masiiɓooji d'in ka wulaaji, e masiiɓooji d'in ka baharu, e masiiɓooji wi'itiibe ben ko men musibbe,

²⁷ e ka golle e ka satteende, e jemmaaji di daanaaka, e heege e donka e nakkireede naamete, e jaangol e kolngal!^m

²⁸ E hoore mi wowlaali fii ko heddii e dongal ngal mi rondii pande woo fii aanangol mofte den fow.

²⁹ Si godɗo lo'ii, hewtay lan. Si godɗo yanii e junuubu, ko min muusata.

³⁰ Si tawii bee mi mantoo, haray ko fii lo'ere an nden mi mantotoo.

³¹ Alla, on wondo Ben Iisaa Joomi on, on mo mantoore wonani haa poomaa, no andi wonde mi fenataa.

³² Oo lando Damaasi wi'eteedo Aretaasa ittayno ko ayna saare Damaasiyankooɓe ben fii nangugol lan.

³³ Kono mi tumbaa e debeere, mi tippiniraa e yolnde, jokkinaa maadi ndin, ko nii mi fuutori ɓe.

12

Fii Fejpinaneede Puulusa

¹ Bee mi mantoo, fii kala d'un nafataa. Kono fow e mun yo mi yewtu fii wirnitande e fejpinande iwruɗe ka Joomiraado on.

² Wonii nii duubi sappoo e nay mido andi godɗo gomɗindo *Almasiihu on, nabanooɗo ka kammu tatabu,ⁿ (mi andaa non si ko kanko tigi maa si ko ruuhu makko on, kono Alla kapun no andi).

³⁻⁴ Ko mi andi tun, on nabaama ka aljanna, o nani konguɗi di sifotaako, di newnanaaka nedɗo fillagol, (mi andaa non si tawii ko kanko tigi maa si tawii ko ruuhu makko on, kono Alla kapun no andi).

⁵ Ko sifa on nedɗo mi mantorta, kono mi mantortaa hoore an tigi, si hinaa fii lo'ereji an d'in.

⁶ Si tawii mido faalaa mantaade, mi wonataa komoojo, ko fii mi wowloyay goonga, kono mi mantotaako, fii wota godɗo tuuman toonin ko o woni yi'rde lan kon, maa ko o woni lan nanirde kon.

⁷ Sabu dee fejpinande mawɗe de mi fejpinanaa, mi hebuno ko tampinirimmi wa bullal ka bandu an fii wota mi manto, d'un ko mo Ibuliisa imminoo fii tampingol lan.

⁸ Laabiiji tati mido jeejude Joomiraado on yo o wodɗintinan d'un,

⁹ o jaabii lan: «Moyyere an nden yonii ma, ko fii bawgal an ngal ko e nder lo'ere nden bangata.» Awa mi beyday mantaade fii lo'ereji an d'in, fii no bawgal Almasiihu on wonira e hoore an.

^m 11:27 11.27 Maa: «kolndan.»

ⁿ 12:2 12.2 Ko Puulusa tigi woni on godɗo mo o woni wowlude fii mun.

¹⁰ Ko ðun waði si miðo weltii fii lo'ereeeji ðin e hoyreeji ðin e sattendeeji ðin e cukkanðe ðen e anndeeji ðin fii Almasiihu on. Ko fii, nde mi laatii lo'uoðo, ko onsay mi woni dolnuðo.

Fii Annde nde Puulusa Joganii be Korenti ben nden

¹¹ Mi wa'uno wa komoojo, kono ko onon karhunoo mi, ðay ko onon haanuno kuljude lan! Ko fii hay huunde mi seedaa e ðen «sahaabaaðe townitiibe», fii kala hinaa mi huunde.

¹² Maandeeji holluði fii sahaabaaðe ðen waðiraama yeeso mon ñaþpannde tiifunde, ðun ko maandeeji e kuuðe e kaawakeeji moyyi.

¹³ Ko hondun ðeya *mofte hebi ko on hebaali, si wonaa mi wonanaali on dongal? Awa yaafanee lan on ella ðon!

¹⁴ Awa e hino, miðo faalaa yahude ka mon tammun, e hoore mi wonoytaa dongal mon, ko fii mi alaa ðaßbude ko mon kon, kono ko onon tigi, ðay hinaa paykoy koy haani marande mawðe mun ðen, kono ko mawðe ðen haani marande fayðe mun ðen.

¹⁵ Min mi wonay anniyiido fii fawtagol, e mi fawtoto hoore an fii wonkiiji mon ðin. Si mi ðurtii on yifude, e hara giggol mon ngol e telen-ma an ðuytoto?

¹⁶ Awa, mi wonanaali on dongal. E hara mi laatike neððo yoyðo? Kaa mi hendorii on janfa?

¹⁷ Kaa mi rewii e goððo e ðe mi imminani on ðen fii huutorgol on?

¹⁸ Awa, mi wakkilini Tiiuusa fii yahugol ka mon, mi immindinii mo e musidðo goo. Enee, taw si hara Tiiuusa huutorii on onon fii hebugol goððun? E taw si hara kadi men jokkaali anniye gooto e eðbooje goote?

¹⁹ No gasa hiðon sikka gila neebii wonde men danditoto woni e telen-ma mon. Awa, ko yeeso Alla e innde Almasiihu on men woni yewtirde. Dun fow non, yo yiððe, ko fii tiidngol on.

²⁰ Ko fii miðo huli, nde mi hewtoyi, no gasa mi tawroya on hara hinaa no mi faaliraa non, e min kadi no gasa hara hinaa no faaliraðon non. Miðo huli wota taw no gasa hara ko yeddondiral e nawliigu e monee e haasidi e joore e baddi e mawnintinaare e jiiðoldu woni hakkunde mon.

²¹ Miðo huli, nde mi hewtoyi ka mon, wota Alla an on hersinoyan kadi e yeeso mon, mi wona e yoomugol fii waðunooðe junuubu ðuudufuðe, ðe ronki tuubude ngal angal laabal e jinaa e jiiðaaare nde ðe waði nden.

13

Fii Hajande Puulusa Sakkitore ðen

¹ Miðo yahude ka mon tammun. Kala kongol ñaawiroyte konguði seedeeðe ðiðo maa tato.

² Wa fewndo ko mi wonnoo ka mon ðimmun, hari mi wowliino ðun. Awa hande kadi, ka tawata mi alaa ton, mi wowlanii ðun kadi waðunooðe junuubu ðen ado mi yahude: si mi yiltoyike ka mon mi woopoytaa hay gooto,

³ ko fii hiðon ðaßbude seedee wonde ko *Almasiihu on woni longinde lan ko mi woni wowlude kon, on mo lo'aa e telen-ma mon, kono marðo bawgal e hakkunde mon.

⁴ Ko fii fewndo Almasiihu on fempanoo, hari ko o lo'uoðo, kono jooni himo wuuriri bawgal Alla ngal. Menen kadi e nder humondiral amen e makko, ko men lo'uðe, kono menen e makko men wuuriray bawgal Alla ngal fii mon.

⁵ Awa taskee hoore mon onon tigi fii andugol si hiðon wuuriri gomðinal, ndarnditodfon onon tigi. E on andaa lisa Almasiihu on no e mon? Si hinaa taw on woopu ndarnditagol mon ngol.

⁶ Kono miðo tanyinii on taway wonde en woopaali ndarnditagol men ngol.

⁷ Ko e nder ðun men torotoo Alla fii wota on waðu huunde ko boni. Hinaa non fii hollugol wonde men felnaaki, kono ko fii yo on waðu ko moyyi, hay si tawii menen meðen wa'i wa woopuðe.

⁸ Ko fii men waawanaa goonga on hay huunde. Kono ko wonangol goonga on men waawi.

⁹ Menen men weltoto nde men lo'i, e hin-le onon hiðon dolni, e ko men yelotoo e nder torndeeji amen ðin, ko fii no laatoron timmuðe.

¹⁰ Ko ðun waði si miðo windande on ðun si mi alaa ton, fii nde mi aroyi, wota mi sattiniran on huutorgol mbawði fii laamagol on ndi Joomiraado on yedimmi ndin fii tiidngol on, hara hinaa fii lifugol on.

Fii Rawnoode Batakuru ndun e Salminaango mun

¹¹ Fii rawnagol, yo musibbe, wonee e nder weltaare, ebbanee wonugol timmube, wakkilndiron, hebon miijo wooto, wondiron buttu. Dun, Alla Jom giggol e buttu on wonday e mon.

¹² Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laabungal. Awa kadi gomdinbe ben fow salminii on.

¹³ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi on, e giggol Alla, wonu e mon on fow, wondude e humondiral e *Ruuhu Seniido on.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE GALAASI BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, oo *sahaabaajo, mo tawata hinaa yimbe ben toɗɗii ɗun, hinaa kadi e hay gooto ɗun rewi si hinaa e Iisaa Almasiihu on e Alla Baabaajo on, on Immintindo mo e hakkunde maybe ben,

² wondude e musibbe be mi wondi ben fow, haa e mon onon ngal *moftal Iisaa wongal Galaasi.

³ Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on,

⁴ on ittudo hoore mun sadaka fii junuubaaji men ɗin fii dandugol en e nguu jamaanu bonngu fewndingu hande, wano Alla Baaba men hoddiri non,

⁵ on mo mangural wonani haa poomaa. Aamiina!

Fii Kibaaru Moyyo Bajjo on

⁶ Mido ɗaldi fii koo ko yaawuɗon yiltaade e baawo oo Noddirdo on moyyere Iisaa Almasiihu on, haa ka yahanon kibaaru goo.

⁷ Hara-le kibaaru goo alaa, kono yimbe goo no woodi wonbe on jiiɓude, faalaabe boylude *Linjiila^a Almasiihu on.

⁸ Kono hay si ko menen maa malaa'ikaajo iwruɗo ka kammu feɗɗinani on kibaaru goo sertudo e oya kibaaru mo men feɗɗinannoo on, yo o malkise.

⁹ Hari men yeetinoke on ɗun ado hande, mido fillitaade kadi: si godɗo feɗɗinanii on kibaaru sertudo e oo mo hendiɗon, yo o malkise.

¹⁰ E jooni non, hara ko teddungal yimbe ben mi woni ɗabbude, kaa ko iwrungal ka Alla ngal? Kaa hara mido ɗabbude no yimbe ben yidirammi? Si mi faalano haa jooni yo yimbe ben yidan, mi laatotanooko kurkaadu Almasiihu on.

Fii no Puulusa Feɗɗiniranaa Kibaaru Moyyo on

¹¹ Mi andinii on, yo musibbe an, oo Kibaaru mo mi feɗɗinani on hinaa iwruɗo e nedɗanke.

¹² Ko fii min mi hebiraali mo nedɗanke, awa kadi wonaa nedɗo jannimmi mo, kono ko Iisaa Almasiihu on tigi feɗɗinanimmi mo.

¹³ Kono naniino fii dee kuude an e saa'iji goo wa fewndo ko mi woni ka diina *Yahuudiyanke, ɗun ko fewndo ko mi cukkii moftal Alla ngal haa feyyiti, mido lanca.

¹⁴ E nder kan diina Yahuudiyanke, hari mido ɓuri goreebe an buy e hakkunde leɗol an ngol, ko fii hari mido ɓuri be himme tiidudo fii aadaaji baabiraabe amen ben.

¹⁵ Kono, nde Allaahu on, on Subinoɗo lan gila ka teege yumma an, ɗun ko on Noddirdo lan moyyere mun nden,

¹⁶ o tawno no moyyi ka o feɗɗinanammi Bidɗo makko on fii no mi weebitirana mo be wonaa Yahuudiyanke ben, laatii mi landaaki hay gooto.

¹⁷ Kono e hoore ɗun mi yaaraali kisan *Yerusalaam fii yiidoɗgol e adiiɓe lan toɗɗeede ben, kono mi yaari ka leydi Aarabu. Bawto ɗun mi yiltitii Damaasi.

¹⁸ Ko duubi tati ɓawto ɗun si mi yahi Yerusalaam fii yiidoɗgol e Petruusu. Mi woni ka makko ɗon e nder balde sappoo e jowi.

¹⁹ Kono hari ɗun fow, mi yiidaali e sahaabaajo goo, si hinaa Yaaquuba, ɗun ko miɗɗiraawo Joomi on.

²⁰ E nder koo ko mi woni on windande ɗun, e hino Alla no reeni, mi fenaa.

²¹ Bawto ɗun mi yahi e nder dee leyde Sirii e Silisii.

²² Kono hari mofta Almasiihu wonde e diiwal Yahuuda ɗen yi'aali lan.

²³ Be naniino tun no wi'ee wonde: Oo cukkinooɗo be oya tuma, no waajaade e ngal gomɗinal ngal o faalanoo lancude.

²⁴ Jooni hiɓe mantude Alla fii an.

2

Fii Pottal Sahaabaabe ben Yerusalaam

¹ Duubi sappoo e nay ɓawto ɗun, mi yiltitii Yerusalaam, mi yiltodi e Barnabaasi e Tiituusa.

² Ko sabu feɗɗinaneede mi yiltitori ton. Mi holli be daaluyee Kibaaru Moyyo mo mi feɗɗinani be wonaa Yahuudiyanke ben on. Mi feɗɗinani ɗun ɓurɓe teddude ben e nder gundoo, fii wota taw ko mi gollunoo kon e ko mi woni gollude kon ko meere.

^a 1:7 1.7 ɗun ko Kibaaru Moyyo on.

³ Kono fii kala oo mo mi wondunoo ko mo lepol goo, d'un ko Tiituuusa, oo *Gereekiyankeejo, be wi'aano bee o *sunninee.

⁴ Kono waditiibe musibbe men no suudfinoo lombii hakkunde amen fii tefugol anda fii hettaare wonannde en e Iisaa Almasiihu on e faale maccindngol en.

⁵ Kono men jabanaano be d'un hay nde wootere, men yankinanaaki be kadi, fii no goonga wondo e nder Kibaaru Moyyo on tabitira e mon.

⁶ Kono laatii, bee wa'uube wa si ko burbe teddude, ko be wonnoo woo ko seeda hitti e an, bay Allaahu on hinaa dambe ndaarata, ben beydaano huunde e ko mi woni waajaade kon.

⁷ Kono be ndaari be tawi ko mi halfiniraa daaluyee Kibaaru Moyyo on ko fii be sunninaaka ben, d'un ko be wonaa Yahuudiyanke ben, wano Petruusu halfiniraa non Kibaaru Moyyo on fii sunninaabe ben, d'un ko Yahuudiyankeebe ben.

⁸ Ko fii ko on Alla huutorɗo Petruusu, wadi mo *sahaabaajo fii Yahuudiyankeebe ben, ko kanko kadi huutorimmi, wadimmi sahaabaajo fii be wonaa Yahuudiyanke ben.

⁹ Nde tawnoo Yaaquuba e Petruusu e Yuuhanna, jogoraabe wa tugaale dental ngal, fellitii fii moyyere nde mi yedaa nden, be tamindirii juude amen paame den, min e Barnabaasi, fii naɓidal amen, fii yo menen men yaaru ka be wonaa Yahuudiyanke ben, kambe be yaara ka Yahuudiyankeebe ben.

¹⁰ Be yamiri men kadi anditugol miskinbe ben, d'un ko ko mi hebulanii wadugol.

Fii Yeddondiral hakkunde Puulusa e Petruusu

¹¹ Kono nde Petruusu arnoo Antiyoosi-Sirii mi feli mo e kene, sabu tawde ko o felniido.

¹² Ko fii, ado yimbe be Yaaquuba immi goo arude, hari o paamiday e be wonaa Yahuudiyanke ben, kono bay ben arii, o takkitii, o wonti feere, sabu kulol ben Yahuudiyankeebe gomɗinbe, catii e sunninee on ben,

¹³ haa d'un woni sabu beya Yahuudiyankeebe nembii mo kanko Petruusu e ngal faasiqyaagal, haa d'un poodori hay Barnabaasi, o tawti be e d'un.

¹⁴ Kono nde mi ndaarunoo, mi tawi be alaa yaarude no feewiri e no yaadiri e goonga Kibaaru Moyyo on. Onsay mi holli Petruusu e tawnde fow dundoo, mi wi'i mo: «Si tawii an Yahuudiyankeejo on, a wa'ii wa mo wonaa Yahuudiyanke, a iwtii noone Yahuudiyanke, haray ko honno waawirtaa doolirde be wonaa Yahuudiyanke'en jokkugol aadaaji Yahuudiyanke'en?»

¹⁵ Menen non, ko men jibinannde Yahuudiyanke, wonaa men be diya leyyi junuubankeeji,

¹⁶ kono men faamii wonde godɗo jogortaake feewudo sabu doftagol Sariya on, kono ko sabu gomɗingol Iisaa Almasiihu on. Ko d'un wadi si menen kadi men gomɗinii Iisaa Almasiihu on, fii yo men jogore feewube sabu gomɗinal ngal gomɗinden Iisaa Almasiihu on ngal, hara hinaa sabu doftagol Sariya on. Ko fii hay gooto jogortaake feewudo sabu doftagol Sariya on.

¹⁷ Si tawii, e nder ko ɗaɓɓeten jogoreede feewube kon sabu humondiral e *Almasiihu on, haray ɓangii wonde enen kadi ko en junuubankeebe, taw si d'un no firi wonde Almasiihu on no wonani junuubu? Oo'o!

¹⁸ Si mi wonii e mahitugol ko mi libunoo kon, haray min tigi mi hollii ko mi bonɗo.

¹⁹ E telen-ma Sariya on, ko mi mayɗo ka ɓanɓe Sariya fii no mi wuurirana Allaahu on.

²⁰ Jooni mi fempidaama e Almasiihu on. Hinaa min tigi wuuri jooni, kono ko Almasiihu on wuuri e an. ɗan ngurndan ɗan mi wuuri jooni ka bandu, miɗo wuuriri gomɗingol *Bidɗo Alla on, on Yidɗo lan, itti hoore mun sadaka fii an.

²¹ Min mi bugitotaako moyyere Alla nden, ko fii si tawiino peewal ko Sariya heɓorta, harayno Almasiihu on ko meere maayani.

3

Fii Sariya e Gomɗinal

¹ Ko onon yo be Galaasi njoofoobe, ko hombo mbildori on nii, onon bee ɓanginanaabe ko laabi poy fempegol Iisaa Almasiihu on?

² Jooni ko dundoo tun mi faalaa andude e mon: hara ko sabu wadugol ko Sariya on yamiri kon hebirdon Ruuhu Allaahu on, kaa ko gomɗingol ko hedidon kon?

³ E jaa ko nii njofidirdon? E on fudɗor Ruuhu Allaahu on, gaynitoron jooni wakkilaare bandu?

⁴ E hara kon ko tampunɗon fow wonay meere? Miɗo tanyinii wonataa meere!

⁵ E hara oo Wondo wafude d̄ii kaawakeeji moyyi e hakkunde mon, d̄un ko on Yefudo on Ruuhu mun on, ko woni d̄i wad̄irde ko fii hidon wafude ko Sariya on yamiri on kon, kaa ko fii hidon hedforde gomd̄inal?

⁶ Ko fii no windii wonde: «Ibraahiima gomd̄ini Alla, ngal gomd̄inal makko jogoranaa mo peewal.»^b

⁷ Awa faamee wonde, gomd̄inbe ben ko biɓbe Ibraahiima.

⁸ Awa kadi bindi d̄in no wi'i wonde Alla jogitoroyay be wonaa Yahuudiyanke ben feewube sabu gomd̄inal ngal, d̄un ko ka Allaahu on adii feɓɓinde Kibaaru Moyyo on e Ibraahiima d̄on, o daali: «Leyyi d̄in fow barkinte sabu maa.»^c

⁹ Ko d̄un wad̄i ben gomd̄inbe barkindinte e Ibraahiima, on gomd̄innoodo.

¹⁰ Kala ben hoororbe Sariya on, haray ko e nder kuddi be woni, ko fii no windii: «Kuddi no e hoore kala on mo tabitaali e huutorgol ko windii kon fow ka nder deftere Sariya.»^d

¹¹ E hoore d̄un, no laabi poy wonde hay gooto jogortaake feewudo sabu Sariya on yeeso Alla, ko fii no windii: «Feewudo on wuuriray gomd̄inal ngal.»^d

¹² Awa Sariya on hottaaki gomd̄inal. Ko fii no windii wonde: «Kala doftiido dee yamirooje, o wuuriray de.»^e

¹³ Ko e nder ko kuddi ndin wontani *Almasiihu on fii men kon, o sotti en e ley kuddi Sariya on, ko fii no windii: «Kuddi wonanii kala on wengaado e leggal»,^f

¹⁴ d̄un ko fii no barki Ibraahiima hewtira leyyi d̄in fow sabu Iisaa Almasiihu on, e hara kadi en hendorto fodaari Ruuhu Allaahu on gomd̄inal ngal.

Fii Sariya on e Fodaari ndin

¹⁵ Musiɓbe, mido yettude misal e hoore men. Si god̄do aru e wasiyaade, kala ko o wasiyi, hay gooto waawataa firtude d̄un maa beydita god̄dun e hoore d̄un.

¹⁶ Kono fodaariiji d̄in ko e hoore Ibraahiima e jurriya mun on woni. Kanko Alla o wi'aali «jurriyaaji d̄in», wa si tawii ko d̄i buy, kono ko gooto o wi'i «jurriya maa on»,^g d̄un-le ko Almasiihu on.

¹⁷ E hino ko mi woni wi'ude kon: Sariya ardo duubi teemedde nay e cappande tati gaanin *ahadi ndi Allaahu on wad̄unoo ndin waawataa firtude maa mehindina ndin fodaari.

¹⁸ Ko fii si tawno ndondi ndin ko ka Sariya iwri, haray ndi fawaaki e fodaari. Kono ko sabu fodaari ndin Allaahu on yed̄iri Ibraahiima ndin ndondi.

¹⁹ Jooni ko sabu hond̄un addi Sariya on? Ko sabu geddi addi Sariya on, haa nde on jurriya fodaado ari. Ko malaa'ikaabe ben feɓɓini Sariya on, kono be rewi e hakkundeejo.

²⁰ Hakkundeejo non wonaa sengo wooto wonirta, Alla-le ko gooto.

²¹ Dun haray Sariya on ko liddiido fodaariiji Alla d̄in? Kono hinaa non! Si tawii sariya on ko gasoowo wurnude addanoo, harayno peewal ngal ko e makko iwaynoo.

²² Ko d̄un wad̄i si bindi d̄in wi'i fow no sokaa e ley junuubi, fii no fodaari ndin yed̄iree gomd̄inbe ben sabu ko be gomd̄ini Iisaa Almasiihu on kon.

Fii Gomd̄inal ngal e Ronugol Fodaariiji d̄in

²³ Ado gomd̄inal ngal arude, hari hiden sokii e ley joge Sariya on, haa ngal gomd̄inal araynoongal feeɓa.

²⁴ Hari Sariya on ko ngaynaako men fii ko ardo en e Almasiihu on, fii no jogoreden feewube sabu gomd̄inal ngal.

²⁵ Bay ngal gomd̄inal arii, en alaa e ley kongol on ngaynaako han kadi.

²⁶ Ko fii on fow ko on biɓbe Alla sabu gomd̄inal ngal gomd̄indon Iisaa Almasiihu on ngal.

²⁷ Onon *lootaabe maande kisiyee e nder humondiral e Almasiihu on ben fow, on bornike Almasiihu on.

²⁸ Yahuudiyankeejo maa *Gereekiyankeejo, maa maccudo maa dimo, maa debbo maa gorko, alaa hande kadi. Ko fii on fow ko on gooto e nder humondiral mon e Iisaa Almasiihu on.

²⁹ Awa-le si tawii hidon humondiri e Almasiihu on, haray ko on jurriya Ibraahiima, ronoobe fodaari ndin.

4

¹ Ko mi woni wi'ude: fannin ronoowo on ko paykun, haray alaa fus ko o serti e maccudo. Fii kala ko kanko jeyi fow,

^b 3:6 3.6 Fud. 15.6 ^c 3:8 3.8 Fud. 12.3, 18.18, 22.18 ^d 3:10 3.10 Yaj. 27.26 ^d 3:11 3.11 Hab. 2.4 ^e 3:12 3.12 Lew. 18.5 ^f 3:13 3.13 Yaj. 21.23 ^g 3:16 3.16 Fud. 12.7, 12.15, 24.7

² haray hikun e ley kongol ne'ooŋe kun ɓen e fewjanooŋe kun ɓen, haa e saa'i mo ɓen makkun happi on timma.

³ Enen kadi wano non, wa fewndo ko wonden fayɓe, hari ko en maccuɓe ɗii mbawdiiji adunayankeeji.

⁴ Kono ɓay saa'i on hewtii, Allaahu on adduno Bidɗo makko on, on mo debbo jibini, jibinaaɗo e ley Sariya on,

⁵ fii sottugol ɓen wonɓe e ley Sariya on fii no jogoreɗen wa ɓiɓɓe.

⁶ ɓay ko en ɓiɓɓe, Alla addii ka ɓerɗe men Ruuhu Bidɗo makko on, ɗun ko on Ruuhu wondo ewnaade «Abba» e maana Baaba.

⁷ Dun haray hinaa a maccuɗo hande kadi, kono ko a bidɗo. Si tawii-le ko a bidɗo, haray ko a ronoowo immorde e Alla.

Fii Annde Puulusa nden fii ɓe Galaasi ɓen

⁸ Wa fewndo ko on andaa Alla, hari ko on maccuɓe sanamuuji ɗi tawata wonaa godɗun tigi e oo aduna.

⁹ Jooni non on andii Alla, e tentinii non jooni ko on ɓe Alla andi, ko honno non yiltitorɗon e ɗii mbawdiiji mehi lo'udfi? E hara on faalaa ɗe maccinɗinanaade kadi?

¹⁰ Hidon hittina fii palaade ɗen e lebbi ɗin e saa'iiji ɗin e duubi ɗin.

¹¹ Mido huli fii mon, wota taw koo ko mi yanganii on ko meere.

¹² Musiɓɓe an, wa'ee wa an min, ko fii min mido wa'i wa mon, yandi mi jeejii on! Ko fii on bonaaki e an.

¹³ Hidon maanditii ka aranun ko sabu nawnaare an mi heɓiri feere feɓɓinangol on Kibaaru Moyyo on.

¹⁴ Hidon waawunoo non ronkude teddingol lan maa bugitoo lan sabu jawu an ngun, kono on wacfaali ɗun! Ka liddu ɗun, on tolnirno lan wa malaa'ikaajo Alla maa wa lisaa Almasiihu on tigi.

¹⁵ Ko honto weltaare mon nden woni jooni? Ko fii mido seeditanaade on ɗundoo: si no gasaynoo, on ɓorayno gite mon ɗen, wattanon mi.

¹⁶ Haray e nder ko mi yeetotoo on goonga kon, mi wonii gaɗo mon?

¹⁷ Awa himme mo ɓe joganii on on hinaa moyyo, ko ɓe faalaabe sortude on e amen, fii no tawtiron ɓe.

¹⁸ No moyyi ka godɗo heɓa himme moyyo saa'i woo, hara hinaa si mido hakkunde mon tun.

¹⁹ Fayɓe an, mido joganii on kadi muuseendi ɗata haa wa'on wa *Almasiihu on.

²⁰ Mido faalaa wondude e mon jooni, mi yewtira on noone goo, ko fii mido aanani on.

Fii Maccangaaku e Ndimankaaku

²¹ Andinee lan, onon ɓee faalaabe wonude e ley Sariya on, si on faamaali ko Sariya on wi'i kon.

²² Ko fii no windii, Ibraahiima no mari ɓiɓɓe ɗiɗo: godɗo on ko mo kordɗo jibinani mo on, oya on ko mo dimo on jibinani mo on.

²³ Mo kordɗo on, ko jibiniraadɗo faale ɓandu, kono mo debbo dimo on, ko jibiniraadɗo fodaari ndin.

²⁴ Dun ko misal nii: rewɓe ɓen ɗiɗo, ko ahadiiji ɗin ɗiɗi, *ahadi goo ko ndi Fello *Sinaayi ndin, ɓiɓɓe mayri ɓen ko maccuɓe, ɗun ko Haajirata.

²⁵ Ko ngon Fello Sinaayi wongo ka leydi Aarabu woni Haajirata, hingo wa'i wa saare Yerusalaam handeere nden, ɓay hinde e nder maccangaaku, kayre e ɓiɓɓe mayre on.

²⁶ Kono saare Yerusalaam dow-dowre nden ko dimo on, ko on woni yumma men Saarata.

²⁷ Ko fii no windii:

«Welto yo an mo jibintaa,
an mo jiidotaako!

Sowtu weltaare, ewnodaa,

ɗun ko an mo andaali muuseendi ɗata!

Ko fii ko ɓiɓɓe on wulɗaadɗo

ɓurata ɗuudude edii on debbo wondudɗo e moodi on.»^h

²⁸ Ko fii, yo musiiɓɓe, onon kadi ko on ɓiɓɓe fodaari ndin, wano *Issaaqa non.

²⁹ Awa kadi, ko wano ko feyyunoo kon, on heɓiranoodɗo faale ɓandu, bittinayno on heɓiraadɗo Ruuhu, ko ɗun fewndii kadi jooni.

³⁰ Ko hondun bindi ɗin wi'i? Ko: «Raɗo kordɗo on e bidɗo mun on, ko fii bidɗo kordɗo on ronidataa e mo debbo dimo on jibini on.»ⁱ

³¹ Ko wano non yo musibbe, hinaa en biibe kordfo on, kono ko en be debbo dimo on.

5

Fii Ndimankaaku Men Sabu Almasiihu on

¹ Ko fii no woniren rindinaabe wadi si *Almasiihu on rindini en. Awa wonee tabitube, wota on yiltitu hoore mon kadi e ley boggol maccangaaku.

² Ko dun wadi, min Puulusa, mi wi'ay on wonde si on etike fii yo on sunnine, haray Almasiihu on nafataa on huunde.

³ Awa mi fellintinanay kala neddo kadi wonde si etike haa sunninaama, haray himo haani jokkude Sariya on fow.

⁴ Onon bee wonbe dabbude no jogitoree feewube ka Sariya, on seedii e Almasiihu on, awa kadi on wofdondirii e moyyere Alla nden.

⁵ Kono enen, tama'u men on ko jogoreede feewube yeeso Alla sabu gomdinal men ngal. Ko tippude e Ruuhu on sabbiden on tama'u.

⁶ Ko fii, ko hitti e wonbe e Iisaa Almasiihu on ben kon hinaa *sunninegol maa angal sunninegol, kono ko gomdinal feppiniroowal hoore mun giggol.

⁷ Ko fii hari hidon dogude moyya. Ko hombo non darni on haa hadi on doftagol goonga on?

⁸ Awa nden fewjoore don hinaa e Noddudo on on iwri.

⁹ Ko fii lewen seeda tun yurinay farin jiiɓaado.

¹⁰ Min non mido joganii on ndee hoolaare doo e fee Joomiraado on wonde, on miijotaako godfun goo. Kono on wondo jiiɓude on, dun non ko wondo woo, o rondoyto jaawoore nden.

¹¹ E min non yo musibbe, si mido waajaade fii nafa sunninegol, haray ko fii hondun kadi mi cukkantee? Si tawno haa jooni waaju an ngun no humii e sunninegol, haray fempeede Iisaa Almasiihu on ka hoore *leggal altindiraangal accii wonangol yimbe ben peggal.

¹² Yo ben wonbe sonjude on bujito haa daata!

Fii Wuuringol Ruuhu Allaahu on maa Mbeleede Bandu

¹³ Musibbe, jooni on noddaama ka ndimankaaku. Wota on baaror ngun ndimankaaku mon fii wadugol mbeleede bandu, kono kurkondirane e nder giggol.

¹⁴ Ko fii Sariya on fow no timmi e nder aaya gooto, e hino mo: «Yo a yidir jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»

¹⁵ Kono si on natindirii, on seekindirii wa kulle den, awa reenee wota on mulindir.

¹⁶ Ko dun si mi wi'ay on: wuuriree Ruuhu Allaahu on, dun on jokkataa himmeeji bandu.

¹⁷ Ko fii himmeeji bandu no liddondiri e Ruuhu Allaahu on, on *Ruuhu Seniido kadi no liddondiri e himmeeji bandu, ko di lurrudi kanji didi, fii wota on wadu ko faaladon woo.

¹⁸ Kono si Ruuhu Seniido on ardike on, haray hinaa e ley Sariya on wondon.

¹⁹ Ko fii mbeleede bandu den no waalii e kene, den-le ko jinaa e angal laabal e jiiɓaare

²⁰ e rewugol sanamu e mbileyaagal e ngayngu e yeddondiral e nawliigu e monee e haasidi e sendondiral e fedde-fedde

²¹ e ngapanendi e mandilugol e *fasaadu e ko nandi e mun. Mido hadude on, wano mi hadirnoo on non wonde, ben wuurirbe nii heboytaa gebal ka *laamu Alla.

²² Kono ko Ruuhu Allaahu on funtinta kon, ko giggol e weltaare e buttu e mujal e yurmeende e moyyuki e sella-findeyaagal

²³ e newaare e waawugol hoore mun. Sariya hadaali sifa din piiji.

²⁴ Wonbe e Iisaa Almasiihu on ben fempii bandu mun ndun wondude e himmeeji mun e faaleeji mun.

²⁵ Si tawii ko Ruuhu Seniido on wuurirden, haray yaaden kadi e Ruuhu on.

²⁶ Wota en wonu mawnintiniibe, maa bagondiren, maa nawlindiren.

6

Fii Tambondirgol, Huuwa ko Moyyi

¹ Musibbe, si goddo e mon aru e wadugol bonnere, haray onon, be Ruuhu on ardii ben, wurtiree mo hakkil newiiki. Onon tigi reenodon, fii wota onon kadi on jarribe.

² Rondondirane anndeeji mon din. Ko non timminirton Sariya *Almasiihu on.

³ On mo no sikki ko o godfun, hara-le hinaa o huunde, haray o daynitike kanko tigi.

⁴ Mo kala yo tasko kuude mun den tigi, o yi'anay hoore makko hara hinaa e beya, dun o anday no o mantora,

⁵ ko fii mo kala no haani rondaade dongal mun ngal.

⁶ Yo on wonaado janneede daaluyee on sendodu kala piiji moyyi e wondo mo jannude on.

⁷ Wota on daynito, ko fii Alla yawitetaake, ko fii kala ko goddo sanki ko dun o wa'ata.

⁸ Mo sankii mbeleede bandu wa'ay e mayru halakuyee, kono on sankudo faale Ruuhu on, o wa'ay e makko *ngurndan poomayankejan.

⁹ Wota en haabu wadugol ko moyyi, ko fii en wa'oyay e saa'i haanudo si maayu bernde hebaali en.

¹⁰ Ko dun wadi, fewndo ka weebani en don, wadanen yimbe ben fow ko moyyi, tentinii musibbe men ben ka gomdinal.

Rawnoode Batakuru Puulusa ndun

¹¹ On yi'ii ittiri bindi njani di mi windirani on jungo an ngon din.

¹² Kala ben faalaabe wadude ko welata yimbe ben kon, be karhay on fii *sunninegol, hara ko fii tun wota be tampine sabu *leggal altindiraangal Almasiihu on.

¹³ Ko fii hay kambe sunninaabe ben tigi be jokkataa Sariya on, kono ko be faalirtee yo on sunnine, ko fii no be mantora e hoore mon.

¹⁴ Min non hinaa non! Ko fii mi mantortaa huunde si hinaa leggal altindiraangal Iisaa Almasiihu Joomi men on. Sabu maggal aduna on maayii telen-ma an, min kadi mi maayii telen-ma aduna on.

¹⁵ Awa hinaa sunninegol maa angal sunninegol hitti, kono ko ko Alla heydfintini en kon hitti.

¹⁶ Yo buttu e yurmeende wonan kala jokkudo ndee yamiroore, hay e *Isra'iila mo Alla.

¹⁷ Ka heddii doo, wota hay gooto tampinan, ko fii battaate Iisaa den no ka bandu an.

¹⁸ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e berde mon, yo musibbe. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE EFEESI 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, haa e bee yimbe Alla, sella-findeebe e nder humondiral maɓbe e Iisaa Almasiihu on, wonbe Efeesi.

² Yo moyyere e futtu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii Barkiiji Immorde e Iisaa Almasiihu on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, on Hebbinɗo en kala barki iwruki e Alla ka kammuuli sabu Almasiihu on.

⁴ Ko sabu makko Allaahu on suɓori en ko adii fudɗoode aduna on, fii no woniren laabuɓe, ɓe aldaa e ella yeeso makko. E nder giggol makko ngol

⁵ o muuyanno en wonugol ɓe makko sabu Iisaa Almasiihu on, wano o faaliraa non e nder eɓboore makko moyyere nden,

⁶ fii no mantiren mangu sulfu makko mo o yediri en yid'aado makko on.

⁷ Ko e nder humondiral e makko sottiraden yiiyan makko ɗan, ko ɗan heɓirden yaafuyee junuubaaji no yaadiri e ngalu sulfu makko,

⁸ mo Alla wadiri e hoore men faamu yaajungu e hakkil timmuki, haa yoni.

⁹ O andinii en gundoo kodduruyee makko on, no yaadiri e faale makko moyyo, mo o eɓɓirnoo Iisaa Almasiihu on on,

¹⁰ fii huuwugol mo, nde saa'i on timmoyi, mottindira kala ko woni ka kammuuli e ka hoore leydi, wada ɗi ley yeesojo gooto, ɗun ko *Almasiihu on.

¹¹ Enen humondirɓe e Almasiihu on ɓen, en suɓaama fii wonugol ɓe makko e nder muuyiraneede eɓboore on Timminirowoo kala huunde no yaadiri e anniyee faale makko on,

¹² fii no menen ɓee attiibe tanyinorde Almasiihu on men mantira mangu makko ngun.

¹³ Onon kadi hid'on e makko, ɓay on nanii daaluyee goongaajo on, ɗun ko kibaaru hisinɗo on on. Onon kadi on gomɗinii, awa kadi Alla wadiri *Ruuhu Seniɗo on maande e mon, ɗun ko on mo fodaɗonɗon.

¹⁴ Ko on Ruuhu woni seeke ndondi men ndin, haa ɗande cottudi ɓen ɓe Alla subii tabiti, fii mantugol mangu makko ngun.

Fii no Puulusa Du'orani ɓe Efeesi ɓen

¹⁵ Ko ɗun wadi si min kadi, ɓay mi nanii fii ko gomɗinɗon Iisaa Joomi on kon, e giggol ngol yidufɗon yimbe Alla ɓen fow ngol,

¹⁶ mi alaa fowtaade e jarnugol Alla fii mon, mi maandinii kadi fii mon e nder torndeeji an ɗin,

¹⁷ fii no Jom Mangural ngal, ɗun ko Alla Iisaa Almasiihu Joomi men on, okkira on ruuhu wondude e faamu e feppiraneede, fii no andiron mo,

¹⁸ e yo o hentin giɗɗe ɓerɗe mon ɗen, fii no andiron on tama'u mo o noddii on fii mun, e no andiron ngalu darja ndondi makko ndin e hakkunde yimbe Alla ɓen,

¹⁹ e no andiron mangu bawgal makko feyyitungu wongu gollude e men ngun, enen ɓee gomɗinɗe. Ko ngal bawgal o huutori doole makko ɗen

²⁰ fewndo o immintini Iisaa Almasiihu on e hakkunde mayɓe ɓen, o jodɗiniri mo ka senngo makko ɗaamo ka kammuuli.

²¹ O wadi mo e dow kala laamu, e kala ko jogii mbawdi, e kala ko jogii doole, e kala ko ardotoo, e hoore kala innde waaweteende janteede, hinaa non e oo aduna fewndiɗo hande on tun, kono hay e aduna aroyoowo on.

²² O wadi fow e ley koyɗe makko, o toɗɗii mo kadi Hooreejo Toowudo fii *moftal ngal.

²³ Ko ngal moftal woni ɓandu makko ndun, ngal hebbiniraama on Hebbinoowo fow e noone fow.

2

Fii Wurnitideede e Almasiihu on

¹ Onon non hari on maayii sabu bonnereeeji mon ɗin e junuubaaji mon ɗin,

² ɗi wuurunɗon e mun, fewndo jokkunɗon laawol oo aduna, wondude e bawgal oo lando jinnaaji ɗin. Ko ruuhu on lando woni gollude e ɓen yeddube jooni.

³ En fow kadi hid'en tawdanoo e maɓbe, hari hid'en jokkunoo himmeeji ɓandu, hid'en jokkunoo faaleeji ɓandu men ndun e miijooji men ɗin, hari ko en mbaadi fayɓe handunoobe e tikkere wa ɓeya.

⁴ Kono Alla ko Heewufo yurmeende. Ko sabu giggol makko mawngol, ngol o yidfi en ngol,

⁵ o wurnintinidii en e *Almasiihu on, enen be tawata maayiino sabu bonnereeeji men dfin: ko sulfu makko on dandiraḍon.

⁶ O immintinidii en e Iisaa Almasiihu on, o jodḍindinii en e makko ka kammuuli, ⁷ fii no o feppinira ka jamaanuuji aroyaydi ngalu sulfu makko feyyitungu ngun e nder moyyuki makko ki yediraḍen Iisaa Almasiihu on.

⁸ Ko sulfu on dandiraḍon sabu gomḍinal ngal, ḍun non hinaa e mon iwri, kono ko dokkal Alla.

⁹ Hinaa sabu kuude ḍen few fii wota gooto mawnintino.

¹⁰ Ko fii ko en tagudi makko. Ko e humondiral men e Iisaa Almasiihu on tagaḍen fii no waḍiren kuude moyye, ḍe kanko Alla o ebbunoo gila law.

Fii no Wodḍitiibe ben e Badiibe ben Waḍiraa Gooto

¹¹ Awa, onon bee be wonaa Yahuudiyanke e lepol, be *Yahuudiyankeebe wi'ube no sunninaa jogitori wa be sunninaaka, hara kambe non, ko be sunninaa ka bandu kon, ko ko waḍiraa juude nedḍanke, anditee wonde:

¹² hari on alaa Almasiihu, on jeyaaka e leydi Isra'iila ndin, hari ko on jananbe e telen-ma *ahadiiji fodaari ndin, be aldaa e tama'u, be alaa Alla e oo aduna.

¹³ Kono jooni non, sabu Iisaa Almasiihu on, onon wodḍitinoobe ben on wontii badiibe rewruḍe e yiiyan Almasiihu on.

¹⁴ Ko fii ko kanko woni buttu men on, on waḍufo ḍiḍooḍe ben gooto, on libirḍo maadi ngayngu heedunoondi be ndin okkitirgol bandu makko ndun.

¹⁵ O mehindinii Sariya on e yamirooje mun ḍen e farillaaji mun dfin fii yo o sincir ben ḍiḍo aaden gooto keso humondirḍo e makko. Ko nii o woni tabintinirde buttu,

¹⁶ o moyyintina hakkunde maḍbe e Alla, kambe ḍiḍo be wona bandu wooturu rewruḍe e *leggal altindiraangal ngal o wariri ngayngu ngal.

¹⁷ O ari, o waajii on onon wodḍitinoobe ben buttu, o waajii battiibe kadi ben buttu,

¹⁸ ko fii rewruḍe e makko en fow hiḍen mari naatirgal takko Baabaajo on e nder Ruuhu gooto.

¹⁹ Ko ḍun waḍi, hinaa on jananbe hande kadi, maa tunjarankeebe, kono ko on jeyduḍe e yimbe Alla ben, tawdaabe e suudu Alla ndun,

²⁰ darnaabe e hoore didol sahaabaabe ben e annabaabe ben, tawi ko Iisaa Almasiihu on tigi woni hayre nden ka soḍbundu.

²¹ Ko e makko kala mahoodi yuḍḍindiraandi no moyyiri bantorta, wona nokkuure hormorde fii joomiraado on.

²² Onon kadi, hiḍon mahideede e makko fii no woniron wonunde nde kanko Alla o hodiri Ruuhu makko on.

3

Fii no Puulusa Feppiniri Gundoo Alla on

¹ Sabu ḍun, min Puulusa, oo kasoojo Iisaa Almasiihu on fii mon, onon be wonaa Yahuudiyanke ben,

² mido tanyinii, on nanii fii ḍee golle moyyere Alla, ḍe mi halfinaa fii mon.

³ Ko feppinaneede mi andiri gundoo on, wano mi windiri non e nder konguḍi seedaaji.

⁴ E nder janguḍol ḍi, on waaway faamude hakkil ki mi heḍi e telen-ma gundoo *Almasiihu on.

⁵ On gundoo feppinananooka bii nedḍanke'en e ḍiya jamaanuuji, wano Ruuhu Alla on feppinirani non jooni sahaabaabe makko laabuḍe ben e annabaabe ben

⁶ wonde: be wonaa Yahuudiyanke ben no kafidi e Yahuudiyankeebe ben ndondi wootiri, be bandu mun woni wooturu, tawdaabe e fodaari wootiri ndin e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on sabu Kibaaru Moyyo on.

⁷ Ko on Kibaaru Moyyo mi wontani kurkaadu sabu dokkal sulfu Alla mo mi yediraḍa bawgal doole makko ḍen.

⁸ Ko min, oo burḍo hayfude e hakkunde yimbe Alla ben fow yedaa ndee moyyere: ḍun ko yottingol e be wonaa Yahuudiyanke ben Kibaaru Moyyo fii ngalu Almasiihu ngun alaa kattudi ngun,

⁹ e feppingol fensita no Alla, on Taguḍo kala huunde, laatinirta eḍḍoore gundoore mun suudinoonde gila law nden.

¹⁰ Dun, gila jooni, yo laamuuji dfin e bawḍe ḍen ka kammuuli andu cende faamu Alla mawngu ngun, tippude e *moftal Alla ngal,

¹¹ hara ko no yaadiri e ebbõore makko poomayankeere nde o laatiniri Iisaa Almasiihu Joomi men on,

¹² on mo hebirden hettaare fii no badoren Alla e nder hoolaare sabu gomdinal men ngal.

¹³ Awa kadi mido torii on wota maayu bernde hebu on sabu ko mi woni tampude fii mon kon, ko dñun woni darja mon.

Fii Andugol Giggol Alla ngol

¹⁴ Ko dñun wadi si mi jiccii yeeso Baabaajo on,

¹⁵ on mo beynguureeji wondfi ka kammu e ka leydi dñin fow inniraa,

¹⁶ fii yo o yedfu on, immorde e mangural makko tiidungal ngal, no tiidñiredon ka berde mon bawgal Ruuhu makko on.

¹⁷ Yo Almasiihu on hodfi ka berde mon gomdinal mon ngal, yo on tute kadi jiiibinedon e nder giggol,

¹⁸ fii no onon e yimbe Alla ñen fow waawiron faamirde ko hondun woni yanji giggol Almasiihu on e junndi maggol on e luggeendi maggol on e tooweendi maggol on,

¹⁹ e no andiron ngol giggol Almasiihu feyyitungol kala faamu, fii no heewiron ko woni e Alla kon fow.

²⁰ Ko kanko Alla, mo bawgal mun woni gollude e men on, waawi wadude ñuri ko toriden mo kon maa ko miijidfen kon haa feyyita,

²¹ ko kanko mangural wonani ka moftal immorde e Iisaa Almasiihu on haa e jamaanuujii dñin fow haa poomaa. Aamiina!

4

Fii Wonugol Gooto ka Moftal Iisaa

¹ Awa, mi wakkilini on, min oo kasoojo sabu humondiral an e Joomi on, wuurugol ngurndan yaadufan e noddandu ndu noddadon ndun,

² e nder yankinaare e no newori e yondinaare fow. Mujjondiranee e nder giggol.

³ Etee no tabintiniron pottal, ngal Ruuhu on yedafa, e nder buttu yuubindirfo on on.

⁴ On fow on hebii Ruuhu gooto, on laatike bandu wooturu, wano tawiri non kadi hidon mari tama'u gooto mo noddirañon fewndo noddadon on.

⁵ Ko Joomi gooto kadi woodi, e gomdinal gootal, e *lootannde maande kisiyee wootere,

⁶ e Alla gooto woodi, dñun ko on Baabaajo fow, on Wondfo dow fow e hakkunde fow e dñi fow.

⁷ Kono mo kala e men yedaama moyyere nden, embere dokkal ngal *Almasiihu on yedfi en ngal.

⁸ Ko dñun wadi si no wi'aa:

«O yawii ka asama,

o nabori maccube,

o wadani yimbe ñen dokke.»^a

⁹ (E hin-le ko hondun «o yawii» firi si wonaa wonde o tippike haa ka nokkeeli burdii luggude ka leydi?)

¹⁰ On non Tippiido, ko on yawi e dow kammuuli dñin fow, fii hebbingol kala huunde.)

¹¹ Ko kanko yedfi wobbbe wonugol sahaabaabe, wobbbe ñen wonugol annabaabe, wobbbe ñen feppinoobe Kibaaru Moyyo on, wobbbe ñen aynooobe e jannooobe,

¹² fii hebulingol yimbe Alla ñen fii gollleeji kurkagol ngol e fii tiidngol bandu Almasiihu on^b

¹³ haa en fow yuubondiren e nder gomdinal ngal e andugol *Bidfo Alla on, mawnen, wonen mokobaabe, haa hewten mawnannde tooweendi ko woni e Almasiihu on kon fow.

¹⁴ Dun, hande kadi en wontataa faybe yiilindirteebe, ruynirteebe kala noone janndeeji dñi yimbe ebbiri yoyre e kuude mabbe daynooje.

¹⁵ Kono, wowlugol goonga e nder giggol, en mawnay e kala huunde e telen-ma on wondfo hoore, dñun ko Almasiihu on.

¹⁶ Ko sabu makko tere *moftal wongal bandu makko ndun fottiri tiidfi, humondiri moyya ka jokke, de ndu woni e mun. Ko dñun wadi, nde teral kala wadiri no haanirani dñun non, bandu ndun fow mawnay, hettoo e nder giggol.

Fii Ngurndan Kidfan dan e Ngurndan Kesan dan

^a 4:8 4.8 Zab. 68.19 ^b 4:12 4.12 «Bandu Almasiihu on» ko noone wi'ugol «moftal Almasiihu on».

¹⁷ Awa e hino ko mi wi'ata on, mi andina on e innde Joomiraado on: On haanaa wuurirde han kadi wa be gomdinaa ben, ben jokkuɓe miiɓooji mun mehi.

¹⁸ Miiɓooji maɓɓe dɪn ko niɓɓitudi, ko be jananbe e ngurndan Alla dɪn, sabu majjere maɓɓe nden e yoorere maɓɓe ɓernde nden.

¹⁹ Be alaa leefol liimanaaku few, be jukkii jiiɓaare, fii waɗugol kala ko laaɓaa ko yuɓɓondiri e himme.

²⁰ Kono onon, hinaa non andirdon Almasiihu on.

²¹ Bay pellet on nanii fii makko no wowlee, on jannaama fii makko ko yaadi e goonga wondo e makko on,

²² haray hidon haani ɓortaade jikku mon feyyuɗo on e tagudi mon hindi ndin, dɪn ko on tuuninroowo on himmeɓi faljinooji,

²³ accon ruuhuuji mon dɪn e hakkilaaɓi mon dɪn heyɗintinee,

²⁴ ɓornodon tagudi mon heyri ndi Alla tagiri mbaadi mun e nder peewal e laaɓal ko rimata goonga.

²⁵ Ko dɪn wadi ko yo on seedu e fenaande, mo kala e mon yo wowlan dɪmmo mun on goonga, ko fii ko en tere de ɓandu wooturu.

²⁶ Si on aru seytinde, wota on waɗu junuubu, haray wota naange ngen mutu hidon tikki.

²⁷ Wota on jonnu Ibuliisa yolnde.

²⁸ Wujjaynoodo woo wota wuju han kadi, kono yo o gollir juude makko den e nder nundal, o wada godɗun ko nafi, o okkora hatonjindo.

²⁹ Wota on accu kongol ɓarminoowol woo yalta ka hunduko mon, kono wowlee kongudi moyyinayɗi tun, addayɗi nafa, wallayɗi beya mawnugol ka nder gomɗinal, dɪn di waɗay ko moyyi e heɗotoobe on ben.

³⁰ Wota on aanin Ruuhu Alla *Seniido on, on mo maandiniraɗon fii ndee jalaande cottudi wonkii.

³¹ Yo kala metteeɗe e tikkere e monee e sonko e hoyre e kala bonki iwu hakkunde mon.

³² Moyyondiree, yurmondiron, yaafondiron, wano Alla yaafori on non sabu Almasiihu on.

5

Fii Hakkunde Niwre e Ndaygu

¹ Awa wonee jembooɓe Alla wa fayɓe yiɗaɓe,

² wuuron e nder giggol wano *Almasiihu on yidiri en non. O wattitii kanko tigi e sookeɓe Alla fii wonangol en sadaka sakkaado wa angiri uurundi.

³ Wota jinaa e kala noone angal laaɓal maa himme maandine toode e hakkunde mon, ɓay dɪi piiji haananaa yimɓe Alla ben.

⁴ Wota haalaɓi ɓondi maa di aldaa e faamu wowle, hay non si ko awmagol, dɪn hinaa ko haani, kono yo Alla yette.

⁵ Ko fii, andee fota, kala jinoowo maa mo laaɓaa maa himmuɗo, e maanaa rewoowo sanamu, alaa geɓal ka *laamateeri Alla e Almasiihu on.

⁶ Awa wota hay gooto ɗaynir on haalaɓi mehi, ɓay ko fii dɪn tikkere Alla nden ardata e hoore murtuɓe ben.

⁷ Awa wota on kafidu e maɓɓe geɓal woo.

⁸ Hari ko on niɓe, kono jooni ko on ndaygu sabu humondiral mon e Joomiraado on. Awa wuuriree wa fayɓe ndaygu ngun,

⁹ ko fii ndaygu ngun no funtina kala noone moyyere e peewal e goonga.

¹⁰ Awa hakkilaneɗe e ko welata Joomiraado on kon.

¹¹ Wota on humondir e kuude meereɓe woo de niɓe, kono feppinee fii majje.

¹² Ko fii ko ɓen yimɓe waɗata kon e gundoo no hersinii toode hay wowlugol.

¹³ Kono kala ko feɓi na ndaygu, yaltitay,

¹⁴ ko fii ndaygu ngun hentinay fow. Ko dɪn wadi si no wi'aa:

«Finu, yo an ɗaaniido,
immo e hakkunde maybe ben,
Almasiihu on ndaygay e hoore maa.»

¹⁵ Awa wattanee yiila e ngurndan mon dɪn, hara on wuuriraali wa komooɓe ben, kono ko wa jooma-faamu'en.

¹⁶ Awa wota on accu fajuhun woo feyyira on, ko fii palaade den ko bonɗe.

¹⁷ Ko dɪn wadi, wota on wonu faaɗa-hakkilɓe, kono faamee ko hondun woni faale Joomiraado on.

¹⁸ Wota on yaru haa mandilon, d'un ko boylaare, kono hebbinoree Ruuhu Allaahu on.
¹⁹ Yewtiree beyti Zabuura e jaarooje e beyti hormordí. Beytanon, jaaranon Joomiraado on ka berde mon,
²⁰ saa'i kala yetton Alla, on Baabaajo, e kala huunde e innde Iisaa Almasiihu Joomi men on.

Fii Duhiiɓe e Sonnaabe mun

²¹ Dofondiree e dow teddingol Almasiihu on.
²² Onon kadi, yo sonnaabe, mo kala yo yankinano moodi mun wano yankinorani non Joomiraado on.
²³ Ko fii ko gorko woni hoore^c debbo, wano Almasiihu on woniri non hoore^d *moftal ngal, ngal-le ko bandu makko, ko kanko woni dandoowo ngal.
²⁴ Wano moftal ngal yankinorani non Almasiihu on, yo mo kala e sonnaabe ben kadi yankinoran non moodi mun e di fow.
²⁵ Onon kadi, yo duhiibe, mo kala e mon yo yidu sonnaajo mun on wano Almasiihu on yidiri moftal ngal non, haa o okkitiri hoore makko fii maggal.
²⁶ O wadiri d'un fii no ngal wonira ngal Alla e hoore *laɓɓinirgol ngal lootirgol ndiyan e daaluyee on,
²⁷ fii feppinoygol ngal moftal darjungal e makko, hara ngal aldaa e waadere woo e juɗagol e huunde ko nandi e d'un, kono hara ko laabungal, ngal aldaa e ella.
²⁸ Wano non kadi, duhiibe ben haani yidirde sonnaabe mun ben wa balli maɓɓe d'in tigi. Kala on yidufo sonnaajo mun on, haray no yiditii kaɗun tigi.
²⁹ Ko fii hay gooto aɗataa bandu mun ndun, kono o ɗamminay ndu, o dankoo wano Almasiihu on wadiri *moftal ngal non.
³⁰ Ko fii ko en tere bandu makko.
³¹ «Ko d'un wadi si gorko selay ben mun e yumma mun, humoo e ɓeyngu mun, onsay kambe diɗo ɓe wona gooto.»^d
³² On gundoo no mawni, kono ko hakkunde Almasiihu on e moftal mun ngal mi woni eɓɓindirde d'un.
³³ Ko heddi kon, yo mo kala e mon yidir sonnaajo mun on wa hoore mun, awa kadi yo sonnaajo on teddin moodi mun.

6

Fii Fayɓe e Mawɓe mun

¹ Onon kadi fayɓe, doftee mawɓe mon ben sabu Joomiraado on, ko fii d'un ko ko feewi.
² Ko fii «Teddin yumma maa e ben maa»,^e ko yamiroore aranere nden non wondude e fodaari,
³ fii no ontigi malira, o heɓa duubi buy ka hoore leydi.
⁴ Onon kadi non, yo baabiraabe, wota on mettin berde fayɓe mon ben, kono ne'iree ɓe waajagol ɓe, eltira laawol Joomiraado on.

Fii Jiyaado e Jeyɗo d'un

⁵ Onon kadi, yo jiyaabe, doftee jeyɓe on jeyal adunayankewal ben e nder kulol e teddungal, e hoore bernde laabunde, wano doftordon *Almasiihu on non.
⁶ Dun non, hara hinaa e gite maɓɓe tun, maa wano welirta yimɓe ben non, kono wa kurkaadi Almasiihu on, wadiroobe faale Alla on berde mun den fow.
⁷ Golliranon ɓe anniye moyyo wa si tawii ko Joomiraado on wondon gollande, hara hinaa yimɓe ben,
⁸ e hoore andugol, kala jiyaado maa dimo, Joomiraado on yoboyay mo embere moyyi di o wadi d'in.
⁹ Onon non kadi, yo rimɓe, wadiree wano non e telen-ma jiyaabe mon ben, reenodon e kambugol, e nder andugol wonde Jeyɗo ɓe on e Jeyɗo on on no ka kammu, awa kadi yeeso makko gid'aale alaa.

Fii Bornagol Aalaaji Iwrudi ka Alla

¹⁰ Ka rawnoode, awa dolnoree Joomiraado on e bawgal makko tiifungal ngal.
¹¹ Bornodon aalaaji Alla d'in fow, fii no waawiron catorde dartoo pehe Ibuliisa den.
¹² Tippiro men ngon wonaa hakkunde men e bandu e yiyan woni, kono ko hakkunde men e laamuuji d'in e mbawdiji d'in e laamuuji oo aduna wondo e nder niɓe e mbawdiji ruuhuayankeji bondi d'in ka kammuuli.

¹³ Ko d'un wadi si mi wi'ay on: yettee aalaaji Alla d'in fow, fii no waawiron dartorde tuma jalaande bone nden aroyi woo, e fii no waawiron darorde tabita bawto wadugol fow.

¹⁴ Awa daree catodfon. Yo goonga on wonu dattol keeci mon d'in, peewal ngal wona dolokke mon hiwitorfo on.

¹⁵ Yo pade mon den wonu hebulaare iwrunde e Kibaaru Moyyo yedoowo buttu on.

¹⁶ E nder kala huunde, jogoree gomdinal ngal wa hiwitorgo, ngo waawoton d'anninirde ndagaaje yiite Ibuliisa den fow.

¹⁷ Hippodfon kadi kunnawal kisiyee ngal, jogodfon kaafa Ruuhu on, kan-le ko daaluyee Alla on.

¹⁸ Saa'i kala torodfon wano Ruuhu Allaahu on woni ardorde on non e kala noone torndeeji, landodfon ballal Alla, findinon hakkillaaji mon d'in fii d'un, duumodfon e d'un fota, toranodfon yimbe Alla ben fow.

¹⁹ Toranodfon mi min kadi, fii, nde mi udditi hunduko an kon woo, yo mi yede kongudfi fii yottingol gundoo Kibaaru Moyyo on e nder cuucal.

²⁰ Ko fii on Kibaaru Moyyo mi wonani nulaado e nder jolokooje. Toranodfon mi kadi no mi yewtira pellital, wano haaniranimmi non.

Fii Salmiinaango ngon ka Rawnorde

²¹ Tikiiki, oo musidfo men yidaado, kurkaadu holniindu e nder golle Joomiraado on, o humpitoyay on no mi fewndori e ko mi woni wafude kon.

²² Ko wadi si mi immiini mo haa e mon, ko fii no andiron no men fewndori, e fii yo o buttin berde mon den.

²³ Yo buttu e giggol yede musibbe ben, wondude e gomdinal, immorde e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi on.

²⁴ Yo moyyere wonan kala yidirdo Iisaa Almasiihu Joomi men on, giggol ngol bontataa.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE FILIPII 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa e Timotee, menen dɔi kurkaadɔi Iisaa Almasiihu on, haa e yimɔe Alla humondirɔe e Iisaa Almasiihu on fow ka saare Filipii, e ardotooɔe *moftal ngal e wallitotooɔe ngal ben.

² Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Du'orani be Filipii ben

³ Midɔ jarnude Alla an on saa'i kala nde mi anditi fii mon.

⁴ Saa'i kala nde mi torantoo on on fow, ko e nder weltaare mi tororta,

⁵ sabu ko kafidufon e amen fii Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu on kon, gila pande mi hewti ka mon haa hande.

⁶ Midɔ felliti, Alla, on Fudɔidɔ kuugal moyyal e mon, jokkay timmingol dɔn haa pande ardu Iisaa Almasiihu on.

⁷ No haani ka mi miijorana on nii, ko fii midɔ wadɔ on ka bernde an. Ko fii on fow ko on kafidube e an sulfu Alla on, woni e nder ko mi soka kon, woni ko mi darantoo Kibaaru Moyyo on kon, mi haqinqina mo.

⁸ Ko fii Alla no seeditanoo mi wonde midɔ yidɔ on on fow wano Iisaa Almasiihu on yidiri on non.

⁹ Ko mi torantoo on, ko yo giggol mon ngol burtu beydaade, e nder gandal e faamangol ko woni woo.

¹⁰ Dun, on waaway taskaade, anda ko buri moyyude kon, fii no laatoron be bernde laabunde e be felnaaki pande ardu *Almasiihu on,

¹¹ heewuɔe kuudɔ feewuɔe iwruɔe e Iisaa Almasiihu on fii mangu e mantoore Alla.

Fii no Sokeede Puulusa nden Bantiri fii Kibaaru Moyyo on

¹² Mi faalaa yo on andu, yo musibɔe an, ko hebunoo mi kon wallii fii no Kibaaru Moyyo on bantora.

¹³ Ko dɔn wadɔ, gila e bee suufaabe lando on, haa nabani hen fow, ɔngii wonde ko fii Almasiihu on mi sokiraa.

¹⁴ E nder ko mi soka kon, burɔe ben e musibɔe ben burtii hoolaade Joomiraadɔ on, be beydi suusude fii feɔngol daaluyee Alla on e ɔaawo kulol.

¹⁵ Ko goonga, woɔɔe ben no waajorde fii Almasiihu on nawliigu e monee, kono woɔɔe ben ko e hoore anniyeey moyyo woni wadirde dɔn.

¹⁶ Ben non no wadirde dɔn giggol, e hoore andugol wonde mi wadaama haqinqi-noowo Kibaaru Moyyo on.

¹⁷ E hin-le, ben wonɔe ɔanginirde fii Almasiihu on haasidi, anniyeeyi maɔɔe dɔn hinaa laabudɔ, hiɔe miiɔii beyditude sateende e hoore ko mi sokaa kon.

¹⁸ No wa'i woo ko seɔɔa hitti. Woni ko e anniyeeyi moyyi maa si ko e anniyeeyi bondi, min mi weltike, mi weltoto kadi, ɔay fii Almasiihu on waajaama.

¹⁹ Ko fii midɔ andi, dɔn wontanay lan kisiyee sabu torndeeji mon Alla dɔn e ballal Ruuhu Iisaa Almasiihu on.

²⁰ Faale an tiidufɔ on e tama'u an on ko ko tawi kon mi hersirtaa hay huunde, kono gila dɔo haa poomaa, mi geray no Iisaa Almasiihu on mawniniree e an min e nder hoolaare tiidunde, woni non ko e nder ngurndan an dɔn, woni ko e nder mayde an nden.

²¹ Ko fii min, ko Almasiihu on woni ngurndan an dɔn, mayde nden ko tono e an.

²² Kono si midɔ wuuri e oo aduna, dɔn mi waaway gollude golle nafooje. Ko hondun mi haani subaade? Mi andaa!

²³ Ko fii midɔ pooɔeɔe e cende den didii non. Midɔ mari faale yahugol tawtoya Almasiihu on, ko dɔn buri moyyude.

²⁴ Kono ko si midɔ wuuri buri wondande on e nafa.

²⁵ Ko fii midɔ andi, midɔ felliti mi luttay, mi wona moggo mon on fow, fii ɔantal mon ngal, e fii weltaare mon nden ka nder gomɔinal.

²⁶ Dun, haray mantoore mon nden e fee Iisaa Almasiihu on beydoto sabu an nde mi yilitoyii ka mon.

²⁷ Ko woni tun, woniree e noone no haanirani Kibaaru Moyyo Almasiihu on. Woni mi aru yi'ugol on, woni mi araali, yo mi nanu tun no wowlee fii mon wonde hidon tabiti e miijo wooto, tippiranon gomɔinal Kibaaru Moyyo on e nder anniyeey gooto,

²⁸ hara on jabaali hulbinireede huunde immorde e aybe ben. Dun wonanay be maande halkagol maɓbe ngol, kono onon ɗun wonana on maande kisiyee mon on, ɗun ko immorde e Alla.

²⁹ Ko onon yedaa moyyere sabu Almasiihu on, hinaa non gomɗingol mo tun, kono ko tampangol mo kadi.

³⁰ Jooni on wakkilike tippiro ngo mi woni e mun ngon, ngon tippiro ngo yi'unodon mido tippiree, e ngon ngo wondon nanude mido tippiree haa jooni.

2

Fii Nemingol Iisaa e nder Yankinaare makko nden

¹ Nde tawnoo on hebii wakkilineede sabu Iisaa Almasiihu on, e dankeede e nder giggol, e mbeldigal, e yurmeende, e jokkere endan e nder Ruuhu Allaahu on,

² timminiree weltaare an nden hebugol miijo wooto, e nder giggol gootol e fondo wooto e anniyeede gooto.

³ Wota on warru huunde haasidi maa manti mehi, kono e nder yankinaare jogoron heddiibe ben wa burbe on.

⁴ Doo e yo mo kala e mon wattan yiila e fii ko nafata ɗun kon, wattanee yiila e ko nafata beya kon kadi.

⁵ Wadon e mon miijo wonnoongo e Iisaa Almasiihu on ngon:

⁶ Dun ko on mo mbaadi mun woni ndi Alla,

kono o haɓɓitaaki fotugol e Alla,

⁷ kono o tippini hoore makko,

o yetti mbaadi maccudo
e hoore nandintinagol e nedɗanke.

Bawto tawdegal e noone nedɗanke,

⁸ o jippini hoore makko,

o doftii haa e mayde,
hay maayugol e *leggal altindiraangal.

⁹ Ko ɗun wadi si Alla towni mo

ka ɓuri toowude ton,

o yedi mo innde ɓurnde mawnude inde ɗen fow,

¹⁰ fii kala ko tagaa

ko woni ka kammuuli e ka hoore leydi e ka nder leydi

yo jicco e innde Iisaa,

¹¹ e yo kala ɗenngal qirrito

wonde Iisaa Almasiihu on ko Joomiraado

ka mangu Alla Baabaajo on.

Fii Wa'ugol wa Kooode

¹² Jooni non, yo yiɓbe an, nde tawnoo hiɗon duumi e doftaare, golliree kisiyee mon on e nder kulol e teddungal, hara hinaa e yeeso an tun, kono yo ɓurto e ɓaawo an.

¹³ Ko fii ko Alla woni wadude e mon faale on e huuwingol on ko yaadi e eɓboore makko moyyere nden.

¹⁴ Wadiree fow e ɓaawo dukugol e yeddondiro,

¹⁵ fii no laatoron laabuɓe be felnaaki, e no woniron faybe Alla be felnaaki e hakkunde nguu jamaanu bonngu ɓoyliingu, ngu jalbirdon e hakkunde mun wa kooode e oo aduna,

¹⁶ jogiibe daaluyee ngurndan ɗan. Dun, on wonanoyay lan be mi mantorta pande ardu *Almasiihu on, ɗun haray wonanii lan seedee ko mi jindi kon e ko mi tampi kon wonaali meere.

¹⁷ Hay si tawii mi wonay sadaka hibbanteeɗo Joomiraado on fii timmingol sadaka mon on e kurkagol mon ngol immorde e gomɗinal mon ngal, haray mido weltii, mido weltodi kadi e mon on fow.

¹⁸ Onon kadi weltoree wano non, weltodon e an!

Fii Timotee e Epafruuditu

¹⁹ Mido tanyinori Iisaa Joomi on nelugol Timotee haa e mon ko neebaa, fii no mi wakkilora min tigi sabu ɗin kibaaruuji ɗi mi hebirta on.

²⁰ Ko fii hay gooto aaniranaa on wa an si hinaa kanko Timotee.

²¹ Ko fii fow ko nafa mun on woni ɗaɓɓude, hinaa nafa wondo e Iisaa Almasiihu on.

²² Kono hiɗon andi ko honno Timotee ɓanginiri fii mun, e no men gollidiri fii Kibaaru Moyyo on, wa paykun wonkun moggo ben mun.

²³ Awa, mido tanyinii nelugol mo haa e mon, nde mi humpitii ko laabi fii ko heboytammi kon woo.

²⁴ Awa kadi mido hoolori Joomiraado on, wonde min tigi mi yahay ko neebaa.

²⁵ Mido tanyinii no moyyi ka mi nelta e mon oo musidfo an, wondidfo an e golle e tippiro, wi'teedfo Epafuuditu, mo nelunodon e an, jonnordon piiji di mi handi.

²⁶ Himo wuldaa on fota, on fow, awa kadi himo aani fota fii ko humpitidon fii nawnaare makko nden kon.

²⁷ Ko goonga, o nawnuno haa moggo mayde, kono Alla yurmaa mo, hinaa kanko tun non o yurmaa, kono min men, fii wota mi hebu sokola e hoore sokola.

²⁸ Awa mi neltanii on mo e hoore hawjere tiidunde fii yo on weltor yi'ugol mo, e no min kadi sokola an on duytora.

²⁹ Jabbee mo e innde Joomiraado on, wondude e weltaare timmunde, teddinon kadi sifa ben yimbe.

³⁰ Ko fii, ko sabu golle Almasiihu on o eppirnoo mayde, fewndo o weefitunoo ngurndan makko dan, fii gollangol lan golle de onon tigi on waawaano.

3

Fii Peewal Haqiiqawal ngal

¹ Ka rawnoode, yo musibbe an, weltoree Joomiraado on. Ko fii tampintaa lan ka mi fillitoo windangol on, ko fii dun ko ko dandata on.

² E reenee e dawaadi din, reenodon e golloobe bonbe ben, reenodon e barajeliibe ben.^a

³ Ko fii, sunninaabe tigi-tigiibe ben ko enen, enen bee rewiroobe Alla Ruuhu makko on, enen bee mantorbe Iisaa Almasiihu on, enen bee be hooloraa bandu mun.

⁴ E hin-le min kadi, mido waawunoo fawude hoolaare an nden e bandu an ndun.

Si tawii godfo no sikka no waawi fawude hoolaare mun nden e bandu mun, min kadi mido waawi ko buri dun.

⁵ Ko fii mi sunninanoo ka palaande jeetatabere. Ko mi jibinannde *Isra'ila ka bolondaa *Buniyamiinu, yiyyan *Aabirayanke tigi. Fii telen-ma ka teddingol Sariya Muusaa on, mido tawdanoo e *Fariisiyaabe ben.

⁶ Hakkee ko mi himmunoo, mi cukkotono gomdinbe Iisaa ben, e ley yamiroore Sariya on, tawi mi felnaaki.

⁷ Kono ko wonannoo mi tono kon, mi jogori dun wa meere sabu *Almasiihu on.

⁸ Awa kadi mi jogorii fow wa meere e nder ebbindirgol dun e gandal mawngal fii Iisaa Almasiihu on, on Joomi an. Ko sabu makko mi tertori piiji din fow, mi jogori di fow wa tuufe, fii no mi hebira Almasiihu on,

⁹ e no mi humondirira e makko. Hinaa sabu kuufe an den maa sabu doftagol Sariya Muusaa on wadi si ko mi feewudo, kono ko sabu gomdingol Almasiihu on wadi si ko mi feewudo, dun ko ngal peewal iwrungal ka Alla, sabu gomdinal.

¹⁰ Faandaare an nden ko andugol mo kanko Almasiihu on, anda bawgal immintineede makko nden, mi hawtida e makko tamperejeji makko din, mi wa'a wa makko ka mayde makko,

¹¹ e dow tama'u immintineede e hakkunde maybe ben.

Fii Wakkilanagol Timmoode nden

¹² Hinaa fii mi hebii ko mi faandanii kon, maa mi hewtii ka timmoode, kono mido jokki jaarugol yeeso fii no mi hendoroya kon ko Iisaa Almasiihu noddirimmi fii mun.

¹³ Min tigi non, yo musibbe an, mi tanyinaaki wonde mi hendike dun taho. Kono mido wadi huunde wootere: yejjitugol fii ko feyyi kon, poodanoo ko woni yeeso kon.

¹⁴ Mido dogande timmoode nden, fii no mi hebira njoddi ndi Alla noddiri en fii mun ka kammu ndin rewruude e Iisaa Almasiihu on.

¹⁵ Enen mokobaabe e gomdinal ben fow, heben sifa ngoo miijo. Si tawii non e tobbe goo hidon mari miijooji luutondirdi e dundoo, haray Alla bangananay on fii nden tobbe don.

¹⁶ Ko woni tun, bay en ardii haa doo, yaaden yaadu wooturu.

¹⁷ Wonee nemboobe lan, yo musibbe. Yetton misal e ben wuurirbe wano men wuuriri non.

¹⁸ No woodi duuduube wonirbe ngayngu *leggal altindiraangal Almasiihu on ngal. Mi wowlanii on dun soono woo. Jooni kadi, mido wowlude dun e hoore mido wulla.

^a 3:2 3.2 Ben «barajeliibe» ko jannooobe wondema ko sunninelog kisiyee heborta.

¹⁹ Sakkitoode maɓɓe nden ko halkagol, ko deedi maɓɓe ɗin woni alla maɓɓe on, hiɓe waɗi darja maɓɓe on ka hersinta ɓe, awa kadi ko fii piiji oo aduna tun ɓe miijotoo.

²⁰ Enen, ko en jeyaaɓe ka aljanna ka Dandoowo mo habbordfen hawjere on iwata ton, ɗun ko Iisaa Almasiihu Joomi on,

²¹ on wayliroyoowo ɓalli men lo'udɗi ɗin bawgal makko waawayngal yankingol kala huunde e ley makko ngal, o nandintina ɗi e ɓandu makko darjundu ndun.

4

¹ Ko ɗun waɗi, yo musibɓe an yiɗaaɓe, ɓe mi wulɗaa fota, onon ɓe tawata ko weltaare an e *meetelol an, tabitiree nii, niiɓon e Joomiraado on, yo yiɓɓe an.

Fii Yamirooje e Wakkilandɗe

² Mi torike Afuudiyata e Sinitiiki, mi jeeji, yo ɓe waɗu sabu Joomiraado on ɓe nantondira.

³ An men, yo mo mi gollidata, sella-findeejo, mi torike ma wallitagol ɓee rewɓe walluɓe lan tippirde fii yottingol Kibaaru Moyyo on, wondude e Akilimandu e ɓeya ɓe mi gollidata fow, ɓe tawata inde mun no windii ka deftere ngurndan.

⁴ Weltee saa'i woo e nder humondiral mon e Joomiraado on, mido fillitaade kadi, weltee!

⁵ Yo yimɓe ɓen fow andu newaare mon nden, ko fii Joomiraado on ko ɓadiiɗo.

⁶ Wota on aanu huunde, kono e kala huunde weebitiraneɗe Alla faaleeji mon ɗin toragol mo, landoo mo ballal, weltanoo mo.

⁷ Dun, buttu ngu Alla yedata, feyyitungu kala faamu ngun, hiway ɓerɗe mon ɗen e miijooji mon ɗin e nder humondiral mon e Iisaa Almasiihu on.

⁸ Ko heddi kon, yo musibɓe an, kala ko tawata ko goonga, kala ko wondi e teddungal, kala ko feewi, kala ko laabi, kala ko labaa, kala ko handi e kuljeede, kala ko ɓuri moyyude, e kala ko handi e mantoore, yo ɗun wonan miijo mon ngon keyee.

⁹ Awa, ko andirdon mi kon, e ko hebirɗon mi kon, e ko nanudon mido wowla kon, e ko yi'udon mido waɗa kon, waɗee ɗun. Dun, Alla Jom buttu on wonday e mon.

Fii no Puulusa Weltorani ɓe Filipii ɓen

¹⁰ Mido weltanii Joomiraado on fota, sabu ko wurnitudoon nafa mon fii an kon. Hari hidon wondi e on nafa, kono hari feere nden no ɗakkiri on.

¹¹ Wonaa fii mido ɗakkiraa waɗi si mi wowli ɗun, ko fii mi ekkitike yondinorgol no mi fewndori non.

¹² Mido waawi wuurude e nder billaare, wano tawiri non kadi mido waawi wuurude e nder maral. E ɗi fow e hen fow mi ekkitike gundoo weltagol, woni e nder haarannde maa e heege, woni e nder maral maa e ɗakkireede.

¹³ Mi waawii fow sabu on Tiidindo lan.

¹⁴ Kono on waɗii ko moyyi tawdegal mon e tampereji an ɗin.

¹⁵ Onon ɓe Filipii ɓen tigi hidon andi, ka fuɗɗoode waajagol an fii Kibaaru Moyyo on ka mon, ɓay mi iwii Masedonii, hay *moftal gootal wallindiraaali e an ka banje jonnugol e hendagol si wonaa ngal mon ngal.

¹⁶ Ko fii, fewndo mi wonnoo ka saare Tesalonii, on neldanno ɓuri nde wootere ko mi handi e mun.

¹⁷ Hinaa fii ko dokkal mi wonnoo ɗaɓɓude, kono ko mi woni ɗaɓɓude ko yo tono golle mon ɗen ɓeydo.

¹⁸ Mi hendike ko neldudon mi kon e juude Epafruuditu. Jooni mi heɓii ko mi handi e mun kon haa feyyitii. Dokkal mon ngal no wa'i wa angiri ndi urngol moyyol, wa sadaka mo Alla jaɓi, hara ko waalaniido mo.

¹⁹ Immorde e ngalu e darja Alla an on sabu Iisaa Almasiihu on, o okkay on kala ko handudon.

²⁰ Yo mangural wonan Alla, Baaba men, haa poomaa. Aamiina!

Salminaango fii Waynitagol

²¹ Salminanee lan kala aaden Alla humondirɗo e Iisaa Almasiihu on. Musibɓe ɓe mi wondi ɓen salminii on.

²² Yimɓe Alla ɓen fow salminii on, tentinii ɓee jeyaaɓe e nduu suudu oo lando mawɗo Roomu on.

²³ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi on wonu e ɓerɗe mon.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE KOLOOSI BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, wondude e oo musid'fo men wi'teed'fo Timotee,

² haa e mon onon, bee musib'be amen humondir'be e *Almasiihu on, gomdin'be won'be Koloosi, sella-findee'be. Yo moyyere e futtu wonan on immorde e Alla Baaba men.

Fii no Puulusa Jarniri Alla

³ Meden duumi e jarnugol Alla, on Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, e nder ko men torantoo on kon.

⁴ Ko fii men nanii fii ko gomdin'on Iisaa Almasiihu on kon no wowlee, e giggol ngol yiduf'on yim'be Alla ben fow ngol,

⁵ sabu tama'u mo marana'on on ka kammu, on mo daaluyee goongaajo on andinnoo on fii mun, dun ko Kibaaru Moyyo

⁶ hewtufo ka mon on. Ko wano o woni wafirde batte, o laya e aduna on fow non, ko wano non o woni wafirde batte e hakkunde mon gila jande nanuf'on anduf'on moyyere Alla nden e nder goonga on,

⁷ bawto Epafaraasi, oo gid'o amen e gollidoowo e amen, hewtinde on d'ii janndeeji. Himo wonani on golloowo sella-findeejo e telen-ma Almasiihu on,

⁸ awa kadi o b'anginanii men fii giggol ngol Ruuhu Allaahu on wadi e mon ngol.

⁹ Ko dun wadi, menen kadi, gila jande men humpitii dun, meden duumii e toranagol on Alla, e toragol yo on hebbine gandal fii faale makko on, wondude e kala faamu e hakkil iwru'dun e Ruuhu Allaahu on,

¹⁰ fii no wuuriron noone no hawwirani Joomiraado on, e no welira mo e kala noone, ngurnd'an mon dan rima kala noone kuude moyye, beydo'on e andugol Alla,

¹¹ bawgal mangu makko ngun tiid'ina on e kala huunde, fii no woniron n'annii'be e mup'ni'be,

¹² e hoore hid'on jarnira Baabaajo on weltaare, on Wawnufo on hebugol gebal ka ndondi ndi o marani gomdin'be ben ka laamateeri ndaygu,

¹³ on Jattindo en mbawdi nibe den,^a o addii en ka laamateeri Bid'fo makko yid'aafo on,

¹⁴ on mo heb'ird'en cottudi wonkii e yaafuyee junuubaaji.

Fii Bural Iisaa ngal

¹⁵ Ko on Bid'fo woni mbaadi Alla mo yi'otaako on, ko kanko woni afo e hoore kala ko tagaa.

¹⁶ Ko fii ko e makko kala huunde tagiraa ka kammu e ka hoore leydi, ko yi'otoo e ko yi'otaako, dun ko julle laamu e laamuuji e hooreyaagal e bawde, fow ko e makko tagiraa, e fii makko kadi tagiraa.

¹⁷ Ko kanko adii kala huunde, e kala huunde ko e makko woniri.

¹⁸ Ko kanko woni hoore bandu ndun, dun ko *moftal ngal. Ko kanko woni Fud'foode nden, e adaado immintineede e hakkunde may'be ben, fii no o wonira Arano e di fow.

¹⁹ Ko fii welii Alla ka ko woni e Alla kon fow wona e Almasiihu on,

²⁰ e moyyintinir'gol fow e makko kanko tigi, ko woni ka hoore leydi kon e ko woni ka kammu kon, e nder wadugol buttu rewru'de e yiiyan makko hibbaadan dan ka hoore *leggal makko altindiraangal.

²¹ Onon kadi, bee wod'itinoobe Alla e ay'be makko sabu mii'jooji mon din e kuude mon bonde den,

²² jooni non ko mayde bandu makko ndun o moyyintiniri hakkunde mon e makko, fii no laatoron yeeso makko kanko Alla laafu'be, be aldaa e ella e be felnaaki,

²³ kono non, ko si tawii hid'on duumii e gomdin'al ngal, hid'on tabintinaa, niib'inaa e maggal, hara on wod'itaaki tama'u mo heb'ird'on Kibaaru Moyyo mo nanuf'on on. On Kibaaru feppinanaado kala tagaado ka ley kammu, ko on min Puulusa mi wonti kurkaadu mun.

Fii no Puulusa Yangorani Moftal ngal

²⁴ Jooni mid'o weltii e nder tampere'ji an din fii mon. Ko fii, e an min, mi timminirii bandu an ndun ko njakkunoo e tampere'ji Almasiihu on, fii bandu makko ndun, ndun-le ko moftal ngal.

^a 1:13 1.13 «Mbawdi nibe den» dun ko doole bone on.

²⁵ Ko ngal moftal mi wonani kurkaadu, wano Alla nelirimmi non fii feppinangol on daaluyee makko on e ko woni e mun kon fow,

²⁶ d'un ko on gundoo neefunoodo suudaade e nder jamaanuujii d'in fow, kono jooni o feppinanaama laabuɓe makko ɓen,

²⁷ ɓen ɓe Alla faalaa andinde ko hondun woni ngalu mangu on gundoo e hakkunde leyɓi d'in fow. Ko woni on gundoo: Almasiihu on no e mon, ko d'un woni tama'u mangu ngun.

²⁸ Ko on men woni feppinde fii mun e nder hajagol, janna kala nedɗo e dow faamu timmungu, fii no kala nedɗo laatora mokobaa e nder humondiral e Almasiihu on.

²⁹ Ko d'un mi woni gollande, e nder tippirgol e doole makko wonɗe gollude e an no tiidiri den.

2

¹ Awa, mi faalaa yo on andu ko tippiro hongo mi rondii fii mon, onon e ɓee ɓe Laa'udiisa e ɓe yi'aali lan haa hande ɓen.

² Dun ko fii no ɓerde maɓɓe den wakkilora, e no ɓe tamondirira e nder giggol, ɓe heɓa kala ko woni e pellital heewungal iwrungal e faamu, fii andugol gundoo Alla on, d'un ko *Almasiihu on tigi,

³ on mo ngaluujii faamu ngun e gandal ngal fow suudii e mun.

⁴ Ko mi wi'iri d'un, ko fii wota hay gooto faljinir on yewtereeri weldi.

⁵ Ko fii, si tawii mi tawdaaka e mon e bandu, kono haray mido wondi e mon ka ɓernde, mido weltori yi'ugol nanondiral yaadungal wongal hakkunde mon ngal, e tiideendi gomɗinal mon ngal e telen-ma Almasiihu on.

Fii Hebirgol Almasiihu on Ngurndan Heewuɗan

⁶ Nde tawnoo on jabii iisaa Almasiihu on wona Joomi mon, awa duumee e humagol e makko.

⁷ Iree daɗi mon d'in e didoodi mon ndin e makko, tabiton e nder gomɗinal ngal wano janniraɗon non, wonon heewuɓe jarnugol.

⁸ Reenee, wota hay gooto e mon hiile, nangiree faamu nedɗanke e ɗayni meereeri immorde e aadaaji nedɗanke e mbawdiji adunyankeeri, di tawata wonaa e Almasiihu on iwri.

⁹ Ko fii allankaaku Alla ngun fow no e nedɗankaaku Almasiihu on,

¹⁰ awa kadi on wonii timmuɓe e kala huunde e nder yuɓɓondiral mon e makko, d'un ko on Wondo yeesoojo kala laamu e kala bawgal.

¹¹ Ko e nder humondiral mon e makko kadi sunniraɗon *sunninannde nde wadiraaka juude nedɗanke, kono hara ko sunninannde nde Almasiihu on wadi nden, d'un ko boorugol bandu junuubankeeru ndun.

¹² On surridaama e makko, e nder *looteede maande kisiyee, on immintindaama e makko sabu ko gomɗindon bawgal Alla ngal kon, on Immintind'o mo e hakkunde mayɓe ɓen.

¹³ Onon, ɓe tawata maayiino sabu bonnereeri mon e sabu angal sunninelgol mon, kanko Alla o wurnitidii on e Almasiihu on. O yaafanike en bonnereeri men d'in fow.

¹⁴ O montii derol pamaale windanoongol e hoore men ngol, ngol ngol tawata yamirooje mun no jannani en, o ittiri ngol fempugol ngol ka *leggal altindiraangal.

¹⁵ O boorii laamuujii d'in e bawɗe den, o weebitii de e kene e yeeso fow e nder foolirgol de leggal altindiraangal ngal.

¹⁶ Awa ko d'un wadi, wota gooto jaawu on fii ko jaamoton kon e ko yaroton kon, maa fii juldeere, maa lewru heyru, maa jalaade fowteteede e mun den.

¹⁷ Dun fow ko dowdi piiji aroyadi d'in, kono haqiiqa on ko di Almasiihu on d'in.

¹⁸ Wota on jaɓu ɓen yimɓe yiɗuɓe yankinorde tampingol bandu ndun e rewugol mala'ika hippoo on mbuupaari mon ndin. Sifa ɓen yimɓe ko hoolorɓe koydi mun. Hiɓe hebbinora mawntinaare nde alaa nafa, immorde e miijooji nedɗanke,

¹⁹ edii ɓe humaade e Hooreejo on, on mo bandu ndun fow jogondiriri sabu mun, fottiri jooke den e daɗi d'in, mawni no Alla yidiri non.

Fii Wuurugol e nder Humondiral e Almasiihu on

²⁰ Nde tawnoo on maayidiino e Almasiihu on, on sertii e dii mbawdiji adunyankeeri, ko hondun jabanton ɓe fawa on dii aadaaji, wa si tawii hidon wuurani aduna,

²¹ d'un ko «wota a meemu d'undoo!», «wota a mettu d'undaa!», «wota a foppo d'untoo!»

²² Dii aadaaji fow si huutoraama ko di bontaydi, ɓay ko di yamirooje e janndeeji nedɗanke.

²³ Pellet, ko goonga, dɪn aadaaji no nandi e faamu, bay hidɪ catii e dewal anniyaangal immorre e nedɔɔanke, e yankinaare e yangugol bandu, kono dɪ alanaa nedɔɔanke no o wawtora hoore makko.

3

Fii Booragol Kuude Bonde den, Bornoo Kuude Moyye den

¹ Bay non on wurnitidaama e *Almasiihu on, haray dabbee piiji wondi ka dow dɪn, ka Almasiihu on joodori ka sengo naamo Alla ton.

² Mijee fii ko woni ka dow kon, hara hinaa fii ko woni ka hoore leydi kon.

³ Ko fii on maayii, ngurndan mon dan no suudii e Almasiihu on ka Alla.

⁴ Awa, nde Almasiihu on, dɪn ko ngurndan mon dan, feepiti, haray on feepiday e makko ka mangural.

⁵ Awa waree piiji adunyankeeji wondi e mon dɪn, dɪn ko wano: jinaa e angal laabal e himmeeji e faaleeji bondi e miile, (ko fii miile ko rewugol sanamu).

⁶ Ko dɪn addata tikkere Alla nden e hoore murtube ben.

⁷ Ko nii wuurinɔɔon oya tuma, wa fewndo junuubu ardinoo ngurndan mon dan.

⁸ Kono jooni non, onon kadi bugitee dɪn fow: dɪn ko tikkere nden e monee on e hunyeendi ndin e hoyre nden e haalaaji bondi yaltaynoodi e kundule mon dɪn.

⁹ Wota on fenindiran, onon bee bortiiɓe tagu hingu ngun e kuude mun,

¹⁰ bornii tagu hesu heyɔɔintinaangu e noone mbaadi on Tagudo ngu, fii no waawiron mo andude haa timma.

¹¹ Don alaa *Gereekiyanteejo maa *Yahuudiyanteejo, maa sunninaado maa mo sunninaaka, maa lepol ngol finaa maa lepol kaana-jikkuwol, maa maccudo maa dimo, kono ko Almasiihu on woni fow, woni e fow.

¹² Bay ko on subaabe Alla, laabuɓe, e yidaabe makko, bornee yurmeende tiifunde e moyyuki e yankinaare e newaare e yondinaare.

¹³ Muɔɔndirane, yaafondiron si tawii godɔo no mari ko wullitoo e hoore oya. Wano Almasiihu on yaaforani on non, onon kadi wadiiree wano non.

¹⁴ Kono, e hoore dɔɔndoo fow, bornee giggol, sabu ko ngol yuɔɔbindirta haa timma.

¹⁵ Yo buttu Almasiihu ngu noddiraɔon fii wonugol bandu wooturu ngun ardo berde mon den. Wonee anditanoobe.

¹⁶ Yo kongol Almasiihu on hebbin berde mon den. Jannindiree, hajondiron e dow faamu fow e nder ko beytiranton Alla beyti Zabuura e jaarooje e beyti hormordi, yettiron Alla beytirangol mo berde mon den fow.

¹⁷ Kala ko wafoton, e kongol maa e kuugal, wafee fow e innde Iisaa Joomi on, e jarnirgol mo Alla Baabaajo on.

Fii no Beynguure Almasiiaabe Haani Wonirde

¹⁸ Rewbe, mo kala e mon, yo yankinano moodi mun, wano hawrirani Joomiraado on non.

¹⁹ Onon kadi worbe, mo kala e mon yo yidɔu beyngu mun, hara on hunyanaali be.

²⁰ Onon kadi faybe, doftee mawbe mon ben e dɪ fow, ko fii dɪn no wela Joomiraado on.

²¹ Onon kadi baabiraabe, wota on mettin berde faybe mon ben, fii wota berde maɔbe maayu.

²² Onon kadi yo jiyaabe, doftee jeybe on jeyal adunyankekwal ben e dɪ fow, hara hinaa non e gite maɔbe tun, wa si tawii on dabɔay woni no yimbe ben yidira on, kono hara ko bernde laabunde e nder kulol Joomiraado on.

²³ Kala ko wafoton, wadiiree dɪn ittiri wonkii mon kin fow, wa si tawii ko Joomiraado on wondon wafande, hara hinaa yimbe ben,

²⁴ e hoore andugol mon on hebiray Joomiraado on ndondi wa ngeenaari. Ko Almasiihu Joomi on wondon kurkanaade.

²⁵ Ko fii kala on wafudo ko boni, o hettay njoddi bonnere makko nden, awa kadi gidaae alaa ton.

4

¹ Onon kadi yo jeybe, jogoree jiyaabe mon ben no feewiri e no nundiri, e hoore andugol wonde onon kadi hidon mari Jeydo on ka kammu.

Fii Waajuji Puulusa Goo

² Duume e toragol Alla, hakkilanon e dɪn e dow yettugol mo.

³ Toranodon men kadi, fii yo Alla udditan kongudi amen dɪn dambugal fii no men waawira fejpindirde goonga luggudo *Almasiihu on, on goonga mo mi jolkaa fii mun,

⁴ e no mi yewtira fii on goonga no laabiri, wano haaniranimmii non.

⁵ E telen-ma ɓe gomɗinaa ɓen, wondiree faamu, hara on accaali fajuhun woo feyyira on.

⁶ Yo taw soono woo konguɗi mon ɗin ko weldi, hara hiɗi weliri wa landan, fii no andiron ko honno jaaborton mo kala.

Fii Rawnoode nden e Salminaango ngon

⁷ Tikiiki, oo musidɗo an yidaaɗo, golloowo holniɗo mo mi kurkodata fii golle Joomiraado on, o andinoyay on fow fii no mi fewndori.

⁸ Ko waɗi si mi immini mo haa e mon, ko fii no andiron no men fewndori, e fii yo o wakkilin berde mon den.

⁹ Mi immindinanii on mo e oo musidɗo yidaaɗo sella-findeejo wi'eteedo Onesiiima, on ko mo mon. ɓe andinoyay on ko woni feyyude gaa kon fow.

¹⁰ Oo wondidɗo an e joge wi'eteedo Aristarke salminii on, wondude e Markuusa, oo dendiraaɗo Barnabaasi, on mo tindinanadon fii mun. Si o hewtoyii ka mon, wernee mo moyya.

¹¹ Iisaa jammaaɗo Yustuusa kadi salminii on. E nder leɗol *Yahuuda ngol, ko ɓee ɗoo tun woni gollidude e an fii *laamateeri Alla ndin, ɓe woni wakkilinɓe lan.

¹² Oo kurkaadu Iisaa Almasiihu on wi'eteedo Epafaraasi salminii on, on ko mo mon. Himo duumii e tippiro fii mon e nder torndeeji makko ɗin, fii no tabitiron wa mokobaabe, heewuɓe hoolaare e telen-ma faale Alla on fow.

¹³ Mido seeditanii mo ɗun, wonde o yanganike on fota, e fii ɓee ɓe Laa'udiisa e fii ɓee ɓe Hiirapoliisa.

¹⁴ Awa kadi, oo ɗawndoowo yidaaɗo wi'eteedo Luuka, wondude e Demaasi, salminii on.

¹⁵ Salminanee lan musibɓe wonɓe Laa'udiisa ɓen, kapun e oo debbo wi'eteedo Nimfaasi, e *moftal wongal ka suudu makko ngal.

¹⁶ Si nduu ɓatakuru jangaama ka mon, etee kadi no ndu jangiree ka moftal wongal Laa'udiisa. Jangon kadi iwranyendu on ndun Laa'udiisa.

¹⁷ Wi'on kadi oo wi'eteedo Arkiipe yo o eto no o timminira ɗee golle ɗe o heɓiri Joomiraado on.

¹⁸ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi. Awa anditee fii jolokooje an ɗen. Yo moyyere wonan on.

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E 'BE TESALONII BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, wondude e Silaasi e Timotee, haa e ngal *moftal wongal Tesalonii, humondirbe e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi on. Yo moyyere e buttu wonan on.

Fii Anditangol be Tesalonii ben Gomdinal mabbe ngal

² Meden duumii e jarnugol Alla fii mon on fow, e meden anditude fii mon on fow e nder torndeeji amen dɪn.

³ Meden anditude soono woo yeeso Alla, on Ben men, kuufɛ gomdinal mon ngal e golle giggol mon ngol e tama'u mo catorɔn e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁴ Meden andi, yo musibbe be Alla yidɪ, ko on subaaɛ,

⁵ ko fii Kibaaru Moyyo mo men woni feɓɓinde on, men addiranaali on mo kongol tun, kono ko wondude e bawgal e *Ruuhu Seniido on e hoolaare mawnde. E hidon andi-le no men wondirnoo e mon fii nafa mon.

⁶ Onon kadi on ɓembii men, on ɓembii Joomi on. Hay e nder tampereji mon duufuɔɔɔ dɪn, on jabirii daaluyee on weltaare iwrunde e Ruuhu Seniido on.

⁷ Ko dɪn wadi, on wonii be gomdɪnbe ben Masedonii e Akaaya fow ɓembinta.

⁸ Ko fii daaluyee Joomiraado on lollirii immorde ka mon, hinaa non e hoore Masedonii e Akaaya tun, kono gomdɪn mon ngal e Alla andike nokkeeli dɪn fow, haa ka tawata hewtaa ka men wowla fii mun.

⁹ No sifeede fii jabbo ngo men jabbaa ka mon ngon, e ko honno tuubirandɔn Alla, yiltidɔn e baawo sanamuuji fii rewugol Alla Wuurudo Goongaajo on,

¹⁰ e fii habbagol ka kammuuli on Bidɔ makko, mo o immintini e hakkunde maybe ben, dɪn ko Iisaa, on Jattindo en tikkere aroyaynde nden.

2

Fii Golle Puulusa den e hakkunde be Tesalonii ben

¹ Hidɔn andi onon tigi, yo musibbe, ardu amen ndun ka mon wonaali meerenteeru.

² Kono bawto men tampude, men tampinee e ndee saare wi'eteende Filipii, wano andirdɔn non, men yetti hoolaare e Alla men on fii feɓɓinangol on Kibaaru Moyyo Alla on e nder tippiro mawngo.

³ E hoore dɪn, waajuuji amen dɪn hinaa e palji iwri, maa e anniyeeji bonɔi, maa e yoyre,

⁴ kono bay Alla tawii meden foddi e halfineede Kibaaru Moyyo on, ko dɪn wadi si men yewtirtaa no welirta yimbe ben, kono ko no welirta Alla, on ndarndotoodo berɛɛ amen den.

⁵ E hoore dɪn, hidɔn andi men dɔyniraali on mantirgol konguɔi, miile kadi ardaaki men, Alla ko seedee e dɪn.

⁶ E men dɔbbaali kadi yo yimbe ben teddin men, woni onon, woni heddiibe ben.

⁷ Hay si men waawayno hollude on mbawdi sabu ko men *sahaabaaɛ *Almasiihu on, men wadaali dɪn. Kono fewndo men wondi e mon, men holli on newaare, wano neene dankorta biɓbe mun.

⁸ E nder giggol ngol men joganii on ngol, meden yidunoo yedugol on Kibaaru Moyyo Alla on, kono kadi ngurndan amen dɔn tigi, hakkee ko men yidɪ on.

⁹ Onon on anditii, yo musibbe, golle amen den e yangi amen kin fewndo men feɓɓinannoo on Kibaaru Moyyo Alla on, men gollirno jemma e palorma, fii wota men wonan hay gooto e mon dongal.

¹⁰ Ko on seedee, Alla kadi ko seedee, men wonirno e noone laafuɔɔɔ e no feewiri e no felnora telen-ma mon, onon gomdɪnbe ben.

¹¹ Hidɔn andi kadi men woniranno kala e mon wano baaba woniranta faybe mun.

¹² Men waajino on, men wakkilini on, men jeeji on yo on wuurir noone no welirta Alla, on Nodduɔ on ka *laamateeri mun e ka mangu mun.

¹³ E hino ko men duumori e jarnugol Alla kon: e nder jabugol mon daaluyee mo men feɓɓinannoo on on, on jabiraano mo wa iwruɔɔɔ e nedɔanke, kono on jabirno mo wa daaluyee Alla, no o woniri haqiiqa non, ko on daaluyee woni gollude e mon onon gomdɪnbe ben.

¹⁴ On ɓanginno dɪn, yo musibbe, e nder ɓembugol mon *moftɛ Alla wonɔɔ ka diiwal Yahuuda den, de tawata ko Iisaa Almasiihu on jeyi, ko fii onon kadi on tampuno e juude

pokondooŋe mon ɓen sifa tamperejei dɪ *Yahuudiyankeɓe ɓen tampinnoo den moftɛ dɪn.

¹⁵ Ko ɓen wari Iisaa Joomi on, wari annabaabe ɓen, cukkii men, dɪn ko ɓen ɓe welataa Alla, wonɓe ayɓe yimɓe ɓen fow.

¹⁶ Hiɓe fanni men yewtugol ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen fii wota ɓen dande, ko nii ɓe jökkiri hebbingol junuubaaji maɓɓe dɪn. Kono tikkere Alla nden sakkitori nangugol ɓe.

Fii no Puulusa Nuliri Timotee

¹⁷ Menen, telen-ma amen yo musibɓe, e nder ko men seedunoo e mon kon e nder saa'ihun e ɓandu, kono hinaa e ɓernde, hakkee ko men marnoo faale tiidɗo fii yi'tugol on, men etino fii dɪn fota.

¹⁸ Ko dɪn wadɪ si men faalano yahude ka mon, tentinii min Puulusa, mi etino dɪn ɓuri nde wootere. Kono Ibuliisa hanni men.

¹⁹ E hara hinaa onon woni tama'u amen on e weltaare amen nden e *meetelol darja amen on yeeso Iisaa Joomi men on ɓande ardu makko ndun?

²⁰ Hiyyii, ko onon woni darja amen on e weltaare amen nden!

3

¹ Ko dɪn wadɪ si men wawtaano hande kadi habbagol ko ɓuri nii, men tawi no ɓurani men ka men wona menen tun ka saare Atiina,

² men imminana on oo musidɗo amen inneteɗo Timotee, on wondidɗo amen e nder golle Alla dɛn e hoore feɗɗingol Kibaaru Moyyo *Almasiihu on. Men fawi mo tiidɗingol on e wakkilingol on ka gomɗinal mon,

³ fii wota hay gooto dilline e nder tamperejei fewndiidɪ dɪn. Ko fii onon tigi hidɗon andi ko dɪn muuyanaden.

⁴ Fewndo ko men wonnoo takko mon, men wowlanayno on wonde en heɓay satteendejei, ko dɪn woni ko hewti, hidɗon andi.

⁵ Ko dɪn wadɪ, ɓay mi waawataano habbaade hande kadi, mi imminii Timotee fii humpitagol gomɗinal mon ngal, mido hulunoo wota taw no gasa hara jarribotooɗo on faljinii on, tawa golle amen dɛn wonii meere.

⁶ Awa Timotee ko e hewtitude woni ka amen iwrude ka mon, o addoranii men kibaaru moyyo fii gomɗinal mon ngal e giggol mon ngol. O innii men, tigi-tigi on, hidɗon joganii men maande moyyere, awa kadi hidɗon himmani yi'ugol men, wano men himmirani yi'ugol on non.

⁷ E hoore dɪn, e nder satteende amen nden fow e tampere amen nden, yo musibɓe, men wakkilinaama sabu gomɗinal mon ngal.

⁸ Jooni non hidɛn wuuri, ko fii hidɗon tabiti few e Joomiraado on.

⁹ E hara ko honno men waawata jarnirde Alla fii mon, fii ndee weltaare nde weltindɗon men yeeso makko fow?

¹⁰ Ko dɪn wadɪ, jemma e ɓalorma meɗen toraade mo e nder tentingol fii yo o newnan men yi'tugol on, timmintina ko ɓakki e gomɗinal mon ngal kon.

¹¹ Yo Alla Ben men on tigi, e Iisaa Joomi men on, udditan men laawol haa ka mon.

¹² Awa kadi yo Joomiraado on hebbin giggol hakkundeeji mon haa feyyita, e telen-ma yimɓe ɓen fow, hara kadi ko sifa giggol ngol men joganii on ngol.

¹³ Yo o tabintinir nii ɓerde mon den fii no woniron laabuɓe e ɓe felnaaki yeeso Alla Baabaajo men on, ka palaande nde Iisaa Joomi men on aroyta e mun wondude e laabuɓe mun ɓen fow.

4

Fii Wuuringol no Welirta Alla

¹ Ka rawnoode, yo musibɓe, on andirii men ko honno gasirton wonirde fii no weliron Alla, e hin-le ko non wonirɗon. Jooni men torike on, men jeejii, sabu humondiral men e Iisaa Joomi on, ɓeydeɛ jaarude yeeso soono woo e dɛn ɓayɓe.

² Ko fii hidɗon andi janndeeji dɪ men janni on dɪn immorde e Iisaa Joomi on.

³ Ko Alla faalaa ko yo on laato laabuɓe, e fii yo on wodɗito jinaa,

⁴ e yo mo kala e mon waawu jogitaade ɓandu mun ndun e nder laabal e teddungal,

⁵ e ɓaawo accugol faalejei wonkii foola dɪn, wano ɓe gomɗinaa andaa Alla ɓen gerdata non.

⁶ E telen-ma dɪn, wota hay gooto bonnu musidɗo mun maa huutora mo yoyre, ko fii Joomiraado on yobay sifa dɪn noone ellaaji fow. Hari men wowlaniino on dɪn, men hajike on e dɪn.

- ⁷ Ko fii Alla noddiraali en wuurirgol angal laabal, kono ko wuurirgol laabal.
⁸ Ko d'un wadī, on bugitiid ngal gandal, haray hinaa neddo o bugitii, kono ko Alla, on Yefudo on *Ruuhu mun Seniido on.
⁹ E telen-ma giggol sidfankaaku musibbe gomdīnbe ben, on hatonjinaa e windaneede fii d'un, ko fii Alla tigi wawnii on yidindirgol.
¹⁰ Ko d'un kadi wondon wadude e fee musibbe men ben fow e nder Masedonii no didori, kono men wakkilini on, yo musibbe, beydugol kadi.
¹¹ Himmanon wuurirgol buttu, jokkon haajuuji mon d'in tigi, golliron juude mon den, wano men yamiriri on non.
¹² Dun ko fii no woniron feewube e telen-ma be gomdinaa ben, hara on wonataa dongal hay gooto.

Fii Artugol Iisaa

- ¹³ Men faalaaka, yo musibbe, yo on ronku andude fii maybe ben, fii wota on hebu sokola, wano beya be alaa tama'u ben.
¹⁴ Ko d'un wadī, bay hiden gomdini Iisaa maayii, awa kadi o immintinaama, hiden gomdini kadi Alla artiray maayube no gomdini Iisaa ben wondude e makko.
¹⁵ Awa e hino ko men wi'ata on, d'un non ko e kongol Joomi on iwri: enen wurbe ben, luttitube haa jande ardu Joomi on, en adotaako maybe ben artireede.
¹⁶ Ko fii, Joomi on tigi iwray ka kammu, tippoda e yamiroore ewnaande e hawa malaa'ikaajo mawdo e hito *liital Alla ngal. Onsay ko maayube no gomdini *Almasiihu on ben adetee immintineede.
¹⁷ Bawto d'un, enen wurbe luttitaybe ben, en yettidete e maβbe ka nder duule, fii fottoygol e Joomi on ka weeyo. Onsay en wonday e Joomi on haa poomaa.
¹⁸ Awa wakkilindiree rewruude e dīi kongudi.

5

- ¹ Fii jalaade den e saa'iiji d'in, on hatonjinaa e windaneede fii d'un, yo musibbe.
² Ko fii onon tigi hidon andi few jalaande Joomi on arday wa nde ngujo no ara jemma.
³ Nde yimbe wi': «Buttu ngun tabitii, tawa kadi masiibo alaa!», ko onsay halakuyee on arata heja, yana e maβbe wa nde njata fidi debbo reeduujo, hara be da'ataa-le few.
⁴ Kono onon, yo musibbe, on alaa e nder niwre nden haa ka nden jalaande juhira on wa ngujo.
⁵ On fow ko on biβbe ndaygu ngun e biβbe jalorma on. Hinaa en be jemma on maa niwre nden.
⁶ Awa, wota en daanor wa beya, kono wattanen yiila, wonen hakkilanbe.
⁷ Daanotoobe ben daanoto jemma, mandiloobe ben ko jemma mandilirta.
⁸ Kono enen yimbe jalorma ben, wonen hakkilanbe, bornoden hiwitorgo gomdinal ngal e giggol ngol, hippoden kunnawal tama'u kisiyee on.
⁹ Ko fii Alla muuyanaali en tikkere makko nden, kono ko fii no heβiren kisiyee rewruude e Iisaa Almasiihu Joomi men on,
¹⁰ on maydo fii men, fii, woni hiden daanii, woni en daanaaki, no wuuridiren e makko.
¹¹ Awa, wakkilindiree, tiidindiron, wano wondon warruude non fewndo doo.

Fii Yamirooje Sakkitore den e Salminaango ngon

- ¹² Men torike on, yo musibbe, anditaneen wonbe gollude hakkunde mon ben, ben be Joomiraado on subii ko ardoo on, hajoo on.
¹³ Joganodon be teddungal tiidungal e giggol, sabu kuude maβbe den. Yo buttu wonu hakkunde mon.
¹⁴ Men yamiriri on, yo musibbe, hajee puybe ben, wakkilinin aamitube ben, wallitodon lo'ube ben, wonon mupniibe e fee wondo woo.
¹⁵ Wattanon yiila fii wota hay gooto yobir bone bone, kono wadde soono woo ko moyyi, woni non ko e hakkunde mon, woni e telen-ma wondo woo.
¹⁶ Wonee saa'i kala weltiibe,
¹⁷ duumodon e toragol,
¹⁸ jarnee Alla e fee kala ko woni, ko fii ko d'un woni faale Alla on fii mon, onon bee humondirbe e Iisaa Almasiihu on.
¹⁹ Wota on faadinan Ruuhu Allaahu on.
²⁰ Wota on hayfin kongudi di Alla longini gomdīnbe ben,
²¹ kono taskee kala huunde, jogitodon ko moyyi kon.
²² Reenodon e bone, noone woo no o wa'i.

²³ Yo Alla Jom Buttu on waɗu on yimɓe makko ko timmi, e yo o reenu on e banɗeeji ɗin fow, ɗun ko ruuhu mon on e wonkii mon kin e bandu mon ndun, fii wota on wonu felniife jande ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on.

²⁴ Ko fii on Noddudo on ko Sella-Findeejo, awa kadi ko on woni Timminoyoowo ɗun fow.

²⁵ Musiɓɓe, awa toranee men menen kadi.

²⁶ Salminiree musiɓɓe ɓen fow hirbondiral laaɓungal.

²⁷ Mi torike on e innde Joomi on: yo musiɓɓe ɓen fow jangu nduu ɓatakuru.

²⁸ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon.

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E 'BE TESALONII BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, wondude e Silaasi e Timotee, haa e ngal *moftal wongal Tesalonii humondirngal e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on:

² yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Alla Naawiroyta Yimbe ben

³ Meden haani, yo musibbe, duumaade e jarnugol Alla fii mon, dun-le ko ko feewi, ko fii gomdinal mon ngal no beydaade, awa kadi giggol ngol yidindirdon ngol ko e beydaade tun woni.

⁴ E hoore dun, meden mantorde on e nder mofta Alla den, sabu nappaare mon nden e gomdinal mon ngal e nder cukkanfe fe cukkadon den fow e satteendejeji di wakkilidon din.

⁵ Awa, ko dundoo woni seede jaawoore Alla feewunde nden, fii no woniron rindanbe *laamu Alla ngu wondon tampande ngun.

⁶ Ko fii no feewi yeeso Alla ka o yottorana on bee wonbe on tampinde tampere,

⁷ e ka o yeda on buttu, onon tampinaabe ben, wondude e amen, nde Iisaa Joomi on feenoyi ka kammu, wondude e malaa'ikaabe dolnube ben

⁸ e hakkunde joyngol yiite, fii yaggingol be andaa Alla ben e be doftanooki Kibaaru Moyyo Iisaa Joomi men on.

⁹ Be lettiree halakuyee poomayankeejo, be wodfitoo Joomi on e mangu bawgal makko ngal

¹⁰ nde o aroyi e nden jalaande, fii yo o darjine immorde e laabu be makko ben, o mugina gomdinbe ben fow. Onon kadi, on gomdini ko men seeditani on kon.

¹¹ Ko dun wadi, meden duumaade e toranagol on, fii no Alla men on wadira on rindanbe ngurdan dan o noddiri on dan, e no o laatinira e mon kala ebbooje moyye e kuufe gomdinal mon ngal tippude e bawgal makko ngal,

¹² fii no innde Iisaa Joomi men on mawniniree e mon, e no onon kadi mawniniredon e makko, sabu sulfu Alla men on e Iisaa Almasiihu Joomi on.

2

Fii Aaden Bondo on

¹ Fii ardu Iisaa Almasiihu Joomi on, e mottondiral men ngal e makko, men torike on, yo musibbe,

² wota on jaba berde mon yaawee jiibeede, maa aaniniredon wi'ugol jalaande Joomi on hewtii. Hay si godfo wi'ii on ko Alla longini men maa ko nelal maa ko batakuru ko iwri e amen, wota on hulu.

³ Wota hay gooto faljinir on noone woo, ko fii nden jalaande arataa ado murtaldu ndun wadude, e feenugol aaden bondo on, on muuyanaado hayrugol,

⁴ dun ko on dartotoodo immoo daroo e hoore kala ko neddanke inni ko alla e hoore kala ko rewete, o yaha haa o joodoyoo ka juulirde Alla mawnde, o wi'itoo kanko tigi Alla.

⁵ On anditaali mido wowlanaynoo on dun, wa fewndo ko mi wondi e mon?

⁶ Jooni non hidon andi tigi ko tongi mo, fii yo o feenu e saa'i makko on,

⁷ ko fii fewndo doo, doole bonde suudiiide den no gollude, ko woni tun fewndo doo godfo no hadi fe taho haa o dira.

⁸ Ko onsay non aaden bondo on feenata. Iisaa Joomi on muliray mo wuttugol, o muncira mo jalbeendi ardu makko ndun kanko Iisaa.

⁹ On aaden bondo ardayay e kuufe Ibuliisa, o wada noone kaawakeeji e maandeeji e kuufe fenaandeeje,

¹⁰ o huutoray kala noone bone fii faayingol wonbe mulude ben, bay be jabaali yidufe goonga on fii no be dandiree.

¹¹ Ko dun wadi si Alla kadi accidi be e doole daynooje fii no be gomdinira fenaande nden,

¹² fii no yidufe angal peewal ngal, gomdinaali goonga on ben paawiree.

Fii Tabital be Tesalonii ben

¹³Telen-ma amen menen, yo musibbe be Joomiraado on yidi, meden haani duumaade e jarnugol Alla fii mon, ko fii Allaahu on subino on gila ka fufdoode fii kisiyee on^a, e hoore *labbinirgol on Ruuhu Allaahu on e gomdingol goonga on.

¹⁴Ko dun o noddiri on Kibaaru Moyyo mo men fejninani on on, fii no hefiron gebal ka mangu Iisaa Almasiihu Joomi on.

¹⁵Ko dun wadi, yo musibbe, wonee tabituŋe, jogitodon janndeeji di men janni on din, woni non ko e kongudi, woni e bataake.

¹⁶Yo Iisaa Almasiihu Joomi men on tigi, e Alla Baaba men, on Yidudo en, yedi en wakkilaare poomayankeere e tama'u moyyo immorde e sulfu makko on,

¹⁷wakkilin berde mon den, tabintina on e kala kuugal e kala kongol moyyol.

3

Puulusa Landii be Tesalonii ben Torndeeji

¹Ka rawnoode, yo musibbe, toranee men fii no daaluyee Joomiraado on lollira e no mawniniree, wano o lolliri e mawniri ka mon non,

²fii no men dandiree boyliibe ben e bonbe ben, ko fii hinaa fow mari gomdinal.

³Kono Joomiraado on ko Sella-Findeejo, o tabintinay on, o hisina on bondo on.

⁴Joomiraado on no okki men hoolaare e telen-ma mon wonde hidon wafude, on wafoyay kadi ko men yamiri on kon.

⁵Yo Joomiraado on ardo berde mon den e fee giggol iwrungol e Alla e najjraare iwrunde e *Almasiihu on.

Hajannde fii Puyndan

⁶Men yamirii on e innde Iisaa Almasiihu Joomi men on, yo musibbe, yo on wodfito kala musidfo wuurudo e nder puyndan, ko yaadaa e jannde nde hendordon men nden.

⁷Ko fii hidon andi onon tigi ko honno jembirton men, ko fii men wuuriraali puyndan hakkunde mon.

⁸Men jabaali godfo fawtoo men jaameteen nii tun, kono ko e nder golle sattude e yangi men golliri jemma e jalorma, fii wota men wonan hay gooto e mon dongal.

⁹Wonaa fii hari dun no haanani men men wadiri dun, kono men faalano on accirde menen tigi noone mo jembon.

¹⁰E hoore dun, fewndo ko men wonnoo ka mon, men wadanno on ndee yamiroore doo: kala on saliidfo gollude, wota jaamu kadi!

¹¹E hin-le men nanii wobbe e hakkunde mon no jokki puyndan, hibe jokki ko wonaa haaju maŋbe edii be gollude.

¹²Men torike ben yimbe, men jeejirii be Iisaa Almasiihu Joomi on, yo be gollu e nder buttu, be jaama ko be to'ani hoore maŋbe kon.

¹³Onon non, yo musibbe, wota berde mon maayan wafugol ko moyyi.

¹⁴On mo doftaaki ko men wi'i kon e nduu batakuru, haray maandinee fii makko. Wota on huuwondir e makko huuwondiral woo, fii yo o hersu.

¹⁵Wota on jogor mo non wa gajo, kono hajoree mo wa musidfo mon.

Fii Waynitannde nden

¹⁶Yo Joomiraado, Jom Buttu on, yedu on buttu kanko tigi saa'i kala e noone kala. Yo Joomiraado on wonda e mon on fow.

¹⁷Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi. Ko maande an nden woni e nder bataake an den fow, e hino bindi an din.

¹⁸Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon on fow.

^a 2:13 2.13 Maa: ko fii Allaahu on suborno on wa dikkuruube fii kisiyee on.

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E TIMOTEE

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla, on Dandudo en, e Iisaa Almasiihu, on wondo tama'u men, yamiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on.

² Mi salminii ma yo Timotee, an oo bid'fo an e nder gomdinal.

Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi men on yed'e moyyere e yurmeende e buttu.

Fii Reenagol e Jandeeji Fenaandeeji

³ Wano mi wakkiliniirno-maa non wonugol Efeesi don, fewndo ko mi fokkiti Masedonii, fii yo a yamir wobbe goo wota be jannu jandeeji goo,

⁴ e wota be cato e tindi mehi e lasilankaaku ngu lannataa, ko memminta yeddondire, hara hinaa wadugol golle Alla den e nder gomdinal.

⁵ Ko woni faandaare ndee yamiroore, ko yid'irgol bernde laabunde e fondo moyyo e gomdinal ngal aldaa e faasiqankaaku.

⁶ Wobbe ben sortii e den pehe, ukkii e haalaaji mehi,

⁷ hara hi'be faalaa wonude jannoobe fii Sariya on, e hin-le be faamanaa hay ko be woni wi'ude kon, e ko be woni tentinde fii mun kon.

⁸ Hiden andi tigi wonde Sariya on no moyyi, kono ko e hoore jogitorgol mo no haaniri.

⁹ Awa kadi anden Sariya on wadiraaka fii feewube ben, kono ko fii bonbe ben e dartiibe ben e heeferbe ben e junuubankeebe ben e be rewataa Alla ben e hayfinoobe fii Alla ben e waroobe ben mun e yumma mun ben e ittoo'be ko'e ben

¹⁰ e jeenoobe ben e worbe jinoobe worbe e yeeyoobe yimbe e fenoobe e woondoobe fenaande ben e kala wadoobe kuude woopondirde e jannde haqiiqaare nden.

¹¹ Ndee jannde no yaadi e Kibaaru Moyyo mo o halfinimmi on, on bangind'o mangural Alla moyyo on.

Fii Moyyere nde Alla Yed'i Puulusa nden

¹² Mi jarnii on yed'dind'o lan, dun ko Iisaa Almasiihu Joomi men on, jogitor'do lan wa holniid'o, to'dfii mi e dee golle makko,

¹³ min oo hoynaynoodo, cukkotonoo'do, yennaynoodo. Kono mi yurminaa, ko fii ko mi wonnoo warrude d'un, ko angal gandal e angal gomdinal.

¹⁴ Joomiraado on yedii lan moyyere no yaajiri, wondude e gomdinal e giggol ko woni e Iisaa Almasiihu on kon.

¹⁵ Ngol kongol doo ko haqiiqawol, hingol handi e jabeede few, ngol-le e hino ngol: Iisaa Almasiihu on ko ardi ka aduna ko dandugol junuubanke'en. Min non ko mi bur'do bonde e ben.

¹⁶ Kono mi yurminaa, fii no Iisaa Almasiihu on banginira e an, min oo bur'do bonde, yondinaare makko nden fow, fii no mi wonira misal e gomdinoyoo'be e makko ben, be hefa *ngurndan poomayankejan.

¹⁷ Teddungal e mangu wonanii Land'o poomayankeejo, mo maayataa, mo yi'otaako, Alla bajjo, haa poomaa. Aamiina!

¹⁸ Ndee yamiroore nde mi yamir-maa, yo Timotee bid'fo an, wano *hiitoraa fii maa non, ko yo a tippir tippiro moyyo ngon

¹⁹ e nder gomdinal wondude e bernde laabunde. Nden bernde laabunde non wobbe ben tertike nde, haa ka tawata gomdinal ma'bbe ngal yoolike.

²⁰ No tawaa e ben Himenee e Aleksander, ben be mi accidi e Ibuliisa fii jannugol be wota be hoynu Alla.

2

Fii Dewal e Toraare Alla

¹ Ko adii kon taho, mid'o torii yo en landano yimbe ben fow ballal Alla, wadanan be torndeeji e du'aaji e yettooje Alla,

² wadanan d'un kadi lambe e kala yeesoobe, fii no wuuriren ngurndan newiidan e buttudan wano Alla faaliraa non e hoore teddungal.

³ Ko d'un woni ko moyyi, ko welata Alla, Dandudo en on,

⁴ on Yid'udo yo yimbe ben fow dande, be ara e andugol goonga on.

⁵ Ko fii ko Alla gooto woodi, no woodi kadi moyyintinoowo gooto hakkunde makko e yimbe ben, d'un ko oo ned'do wi'eteedo Iisaa Almasiihu,

⁶ on sakkiid'o hoore mun fii sottugol fow, d'un ko seedee wadaado e saa'i to'dfaado on.

⁷ Ko fii feppingol on seedee wadi si mi wadiraawajotoodo e yottinoowo, (mi wowlay goonga, mi fenataa), fii ko janna be wonaa Yahuudiyanke ben ko woni gomdinal goongawal ngal kon.

⁸ Mido yidi kadi yo worbe ben toro Alla ka woni woo, e hoore townugol juude laabuude e baawo tikkere e yeddondiral.

⁹ Rewbe ben kadi wano non, be bornora no haaniri, hara hinaa no maniree e no hawnori, hara be ukkaaki e mordi hawniidi e cudorgol kanje e kofe hittuude, maa conci satta-cogguuji,

¹⁰ kono ko wadugol kuude moyye, hara ko yaaduude e kuude rewbe qirritiibe rewugol Alla.

¹¹ Awa kadi yo debbo jangu e nder deeyere e yankinaare timmunde.

¹² Mi yamiraali non debbo jannugol, maa laamagol gorko, kono ko yo o deeyu.

¹³ Ko fii ko *Aadama adaa tageede, si *Hawaa hikki don.

¹⁴ Awa kadi wonaa Aadama daynanoo, kono ko debbo on daynanoo, o bonni yamiroore Alla nden.

¹⁵ Kono fow e mun, debbo dandirte jidi mun ndin si o duumike e nder gomdinal ngal e giggol e laafal no haaniri.

3

Fii no Ardotoobe e Wallitotoobe Moftal ngal Haani Wonirde

¹ No wi'aa: on mo no yelii wonugol yeesojo ka *moftal Alla, haray ontigi ko huunde moyyere woni ko faalaa. Ngol kongol ko haqiiqawol.

² Kono fow e mun yo taw ardotoodo on ko neddo mo felnaaki, hara ko yondinordo debbo gooto, waawudo hoore mun, hara wonaa ubbitooowo, hara ko o tedditooodo, wernoowo hobbe, waawudo jannude,

³ hara hinaa yarooowo mandila, hinaa jaaduudo, kono hara ko o newiido, hara hinaa yeddondirteedo, hara ko mo haajaaka e ngaluuji aduna,

⁴ hara ko ardotoodo moyya beynguure mun nden tigi, e ne'udo faybe mun ben, hara hibe yankinani mo e nder teddungal timmungal.

⁵ Ko fii si goddo waawataa ardaade beynguure mun nden tigi, haray ko honno ontigi waawata dankorde moftal Alla ngal?

⁶ Yo taw wonaa gomdindo kesun, fii wota o heewu townitaare, haa o yana e jaawoore nde Ibuliisa jaawaa nden.

⁷ Bee o hebira be gomdinaa ben kadi seeditoore moyyere, fii wota o hebu feloore, o yana e pircol Ibuliisa.

⁸ Wallitotoobe moftal ngal ben kadi wano non, hibe haani wonude teddube, wodditiiibe faasiqiyaaagal e njaram feyyitudan e dabbirgol miile.

⁹ Hibe haani humaade e goonga lugundo gomdinal ngal e nder bernde laabunde.

¹⁰ Kambe kadi non hibe haanaa ndarndeede taho, onsay non si tawii hay huunde alaa ko be feliree, be wada non den golle.

¹¹ Rewbe ben kadi wano non, yo be wonu teddube, hara be wonaali no'ooobe, be wona waawube hoore maabe e sella-findeebe e kala huunde.

¹² Wallitotoodo on no haani tawde ko yondinordo debbo gooto, e ne'irde bibe mun ben e beynguure mun nden no moyyiri.

¹³ Ko fii kala wallitotoodo, golludo den golle no moyyiri, heboyay teddungal tiidungal e hoolaare mawnde ka gomdingol makko Iisaa Almasiihu on.

¹⁴ Mi windanii ma dundoo e hoore tanyinagol mi yahay ka maa ko neebaa.

¹⁵ Kono si mi aru e tongaade, don a anday ko honno haanudaa wuurirde ka suudu Alla, ndun-le ko moftal Alla Wuurudo on, doosal e balal goonga on.

¹⁶ Awa kadi no fellitaa wonde gundoo ngal dewal no mawni:

«Dun ko on feepirde bandu,
holliraado Ruuhu Alla ko o feewudo,
feepando malaa'ikaabe ben,
on jantaado fii mun e hakkunde leyyi din,
o gomdinaa e nder aduna on,
o yentinaa ka kammu e nder mangural.»

4

Fii Yamirooje de Timotee Yamiraa den

¹ Kono Ruuhu Allaahu on no holli no laabiri wonde, ka saa'iiji sakkitori wobbe ben tertoyto gomdinal ngal fii jokkugol ruuhuuji daynaydi e janndeeji jinna,

² Ɓe ɗaynirree faasiqankaaku e waajuuji fenaandeeji, tawa Ɓernde maƁƁe nden no jukkiniraa wa ko sunniraa njande wojjiniraaɗe yiite.

³ Ɓen yimbe wi'oyay wota dese waɗu, Ɓe harmina naameteeji ɗi Alla waɗi fii yo gomɗinbe Ɓen e anduƁe goonga on Ɓen naamu e nder jarnugol mo ɗin.

⁴ Hara-le ko Alla tagi kon fow no moyyi, huunde wonaa ko bugitete. Ko jarnugol tun Alla nde hiden huutora.

⁵ Ko fii ko Alla tagi kon fow no *laɓɓiniraa daaluyee on e toraare.

⁶ Si a weebitanii ɗun musiɓƁe Ɓen, a wonanay lisaa Almasiihu on kurkaadu moyyuru, eltiraado daaluyeeji gomɗinal ngal wondude e janndeeri moyyi ɗi jokkudaa ɗin tigi.

⁷ Kono an, bugito taali nedɗanke mehi ɗi yummiraaɗe yewtata. Eltiraa hoore maa wuurirgol wano Alla faaliraa non.

⁸ Ko fii eltugol Ɓandu ndun ko seeɗa nafi, kono wuurirgol wano Alla faaliraa non kan no wondi e nafa e nooneji ɗin fow, no wondi kadi e fodaari ngurndan fewndiidan ɗan e aroyaɗan ɗan.

⁹ Ngol ko kongol haqiiqawol, handungol e jabeede few wano ngol woniri non.

¹⁰ Ko wonden gollirde tippira, ko fii en waɗii tama'u men on e Alla Wuuruɗo on, on Dandoowo yimbe Ɓen fow, tentinii gomɗinbe Ɓen.

¹¹ E hino ko haanudaa yamirde, janna kon.

¹² Wota hay gooto yawo ma fii ko a suka, kono wonan gomɗinbe Ɓen misal e kongol e jikku e giggol e gomɗinal e laabal.

¹³ Doo e mi arude, cato e jangangol yimbe Ɓen daaluyee on, waajodaɗa Ɓe, jannaa Ɓe.

¹⁴ Wota a weddito e dokkal maa ngal, ngal yediranoɗaa *hiitaango ngal, fewndo ko ardotooɗe *moftal ngal *fawi juude e hoore maa.

¹⁵ Huutor, wonaa e ɗun tun, fii no golle maa ɗen Ɓangirana fow.

¹⁶ Wattaa yiila e hoore maa e ko jannataa kon e nder cataare. Ko fii si a waɗirii non, a danday hoore maa, dandaa heɗotooɗe ma Ɓen.

5

Fii no Gomɗinbe Ɓen Haani Wondirde

¹ Awa kadi wota a felir nayeero no sattiri, kono waajor mo wa si ko o ben maa, sukaaɗe worɓe Ɓen kadi wa mijjiraabe maa,

² rewɓe nayeɗe Ɓen kadi wa neeniraaɗe maa, jiwɓe Ɓen kadi wa bandiraaɗe maa e nder laabal timmungal.

³ Teddinaa kadi keynguube Ɓen, hara ko keynguube Ɓe alaa ballo Ɓen.

⁴ Si keynguujoo no mari ɓiɓɓe maa taaniraaɗe, yo Ɓen ekkito taho wuurirgol wano Alla faaliraa non e telen-ma ɗankagal Ɓeynguure maɓɓe nden tigi, ko nii Ɓe yobitirta mawɓe maɓɓe Ɓen, ko fii ɗun no wela Alla.

⁵ Keynguujoo tigi-tigii mo alaa ballo on no waɗi tama'u mun on e Alla, duumii e toragol mo jemma e palorma.

⁶ Kono keynguujoo jokkudoo mbeleede ko mayɗo, fii kala himo wuuri.

⁷ Ko ɗundoo haanudaa waajaade fii wota ben keynguube wonu felniibe.

⁸ On mo dankaaki ɓiɓɓe mun Ɓen, tentinii Ɓeynguure mun nden, haray o bugitike gomɗinal ngal, awa kadi haray hay mo gomɗinaa no ɓuri mo.

⁹ Fii yo keynguujoo windodu e keynguube haanaabe walliteede Ɓen, yo taw ko fanɗi woo himo mari duubi cappande jeegoo, hara kadi ko yondinornoodo gorko gooto,

¹⁰ hara kadi ko andiraado kuude moyye, wano ne'ugol fayɓe, wernugol kadi hobbe, sembugol koyɗe yimbe Alla Ɓen, wallitagol tampuɓe Ɓen, waɗugol kala kuugal moyyal.

¹¹ Kono wota a jaɓu winditude keynguube hecciɗuɓe Ɓen, ko fii nde himmeeji maɓɓe ɗin woddintini Ɓe *Almasiihu on woo, Ɓe faalete yetteede,

¹² Ɓe adda naawoore Alla e hoore maɓɓe, sabu ko Ɓe firti *ahadi maɓɓe araniri ndin kon.

¹³ E hoore ɗun, Ɓe wona puyɓe, Ɓe wowntinoo naata e nduu, yalta e nduu, Ɓe Ɓeyda e ɗun nooreji, Ɓe wona humpaaɓe, Ɓe wona e wowlugol piiji ɗi haanaaka wowleede.

¹⁴ Ko ɗun waɗi si mi wi'i yo keynguube hecciɗuɓe Ɓen yette, Ɓe heɓa ɓiɓɓe, Ɓe ardo Ɓeynguure maɓɓe nden, fii wota en jonnu liddotooɗe en Ɓen jolkun woo no Ɓe aybinira en.

¹⁵ Ko fii wuren wobbe e maɓɓe murtii, jokkii Ibuliisa.

¹⁶ Si debbo gomɗinɗo no mari keynguube ka mun, yo o wallito Ɓe, hara hinaa *moftal ngal fawtii Ɓe, fii no moftal ngal waawira wallitorde keynguube Ɓe alaa ballo Ɓen.

¹⁷ Ardotooɗe moftal ngal moyya no handi e teddungal sowondirngal, tentinii Ɓen wakkiliibe yangi waajagal e jannugol.

¹⁸ Ko fii bindi dɪn no wi'i: «Wota mo buuma hunduko ngaari ndin nde hindi yaabana dɪn maaro», awa kadi: «Golloowo no handi e njoddi mun.»

¹⁹ Wota a jabu toope e hoore ardotoodo woo, si hinaa a heɓu seeditiibe dɪdo maa tato.

²⁰ Duumiibe e wadugol junuubu ɓen, wurtu ɓe e yeeso fow, fii no heddiibe ɓen kadi hulira.

²¹ E yeeso Alla e Iisaa Almasiihu on e malaa'ikaabe subaabe ɓen, mi yamirii ma jokkugol dɛe yamirooje e ɓaawo burdindingol maa gɪfaale.

²² Wota a hawju *fawugol juude e hoore hay gooto toɗɗoo mo fii golle Alla dɛn. Wota a tawde e junuubaaji wobbe. Reeno, wonaa laabudo.

²³ Accu yarugol ndiyan tun, huutoraa kadi njaram *wiiju seeda, sabu nawnahoy reedu maa jokkondirkoy koy.

²⁴ Junuubaaji yimbe goo no feeni ado ɓe ɲaaweede, wobbe ɓen non dɪ feenirii woo yeeso.

²⁵ Ko wano non kadi kuude moyye dɛn no feeni, hay dɛ feenaa dɛn kadi waawataa suudaade.

6

¹ Yo jiyaabe ɓen fow jogor jeybe dɪn ɓen wa handube e teddungal timmungal, fii wota innde Alla nden e jannde nden hoyne.

² Ben jiyaabe, ɓe tawata jeybe dɪn ɓen ko gomɗinbe, ɓe haanaa ka ɓe ronka ɓe teddinde, ɓay ɓen ko musibe mabbe. Kono hibe haani ɓurtude kurkanaade ɓe, ko fii ɓen wonbe nafitorde golle mabbe dɛn, ko yiɓbe mabbe gomɗinbe. Ko dɪn haanudaanunnde waajoo.

Fii Jandeeji Bondi dɪn e Giggol Kaalisi

³ Si godɗo no jannirde noone goo, hara o alaa jokkude kongudɪ selludɪ Iisaa Almasiihu Joomi men on, e jandeeji yaadudɪ e laawol Alla ngol,

⁴ haray on ko townitiido, mo andaa huunde, wondudo e nawnare yeddondiral e poofotiro haala. Ko dɪn wonata neene nawliigu e poofotiro e hoyre e sikkitaareeji bondi,

⁵ e yeddondire dɛ lannataa hakkunde yimbe ɓe hakkille bonde, ɓe andaa goonga, jogorbe dewal ngal wa ɓundu keɓal.

⁶ Ko goonga, dewal ngal ko tono moolanaado, si tawii en yondinorii ko jogidɛn kon.

⁷ Ko fii en addoraano hay huunde e oo aduna, awa kadi en nattortaa hay huunde.

⁸ Si tawii non hidɛn mari neema e concɪ, yo dɪn yonu en.

⁹ Kono ɓen faalaabe alɗude yanay e nder jarrabuyee, e nder pircol, e faaleeji duududɪ njoofoji, bonnayɗi, ko yollata yimbe ɓen e nder yeebaare e halkaare.

¹⁰ Ko fii giggol kaalisi ko dafol kala bone. E nder ko wobbe ɓen himmani dɪn kon, ɓe wofɗitii gomɗinal ngal, ɓe wafitii kambe tigi tampereji.

Fii Yamirooje dɛ Timotee Yamiraa dɛn

¹¹ An non, oo aaden Alla, dogu dɪn piiji, dabbitaawo peewal ngal e wuurigol no Alla faaliraa non e gomɗinal ngal e giggol ngol e wakkilaare nden e newaare nden.

¹² Tippiraa tippiro moyyo fii gomɗinal ngal, catodaawo e *ngurndan poomayankejan dan, dan noddiraɗaa fii mun dan, dan qirritorɗaa qirritannde moyyere fii mun yeeso seedeɓe duudube.

¹³ Mi yamirii ma e yeeso Alla, on Yedoowo ngurndan kala huunde, e yeeso Iisaa Almasiihu on, on seeditorɗo qirritannde mun moyyere nden yeeso Pilaatu Pontii lando on,

¹⁴ dofto yamiroore nden e hoore laabal e no felnoraawo, haa nde Iisaa Almasiihu Joomi men on feeni.

¹⁵ Feenugol makko laawo e saa'i mo Alla happi on, dɪn ko on Yeesojo bajjo moyyo, Lando lambe, Koohoojo koohooɓe ɓen,

¹⁶ on mo tawata ko kapun tun woni maayataawo, Hofudo e jalbeendi ndi badotaako, mo godɗo woo yi'aali, waawataawo yi'ude kadi, on mo teddungal e bawgal wonani haa poomaa. Aamiina!

¹⁷ Yamir alɗube ɓen e oo aduna fewndiido, wota ɓe wonu mawnintiniibe, wota ɓe faw tama'u mabbe on e ngaluuji dɪ luttataawo dɪn, kono yo ɓe wadu tama'u mabbe e Alla, on Yedoowo en fow haa feyyita fii no weltoroyoden.

¹⁸ Yo ɓe wadu ko moyyi, ɓe alɗira kuude moyye, ɓe wona okkoobe e kafidotoobe.

¹⁹ Wadugol mabbe dɪn, ko wa sincugol didol moyyol fii ko aroyta kon, e fii no ɓe tamira ngurndan haqiiqajan dan.

²⁰ Ko an yo Timotee, jogito koo ko halfinaɗaa, e nder reenagol e haalaaji mehi, ɗi yaadaa e faale Alla on, e yeddondire fii gandal fenaandewal,

²¹ e nder ko wofɓe ben humii e ngal gandal kon, fe seli gomɗinal ngal.
Yo moyyere Joomiraado on wonu e mon!

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E TIMOTEE

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, e telen-ma fodaari ngurndan wondan e Iisaa Almasiihu on dan.

² Mi salminii maa yo Timotee, an oo boobo an mo mi yidi fota. Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi men on yede moyyere e yurmeende e buttu.

Fii no Puulusa Wakkiliniri Timotee

³ Mi yettii Alla, on mo mi woni rewude, wano baabiraabe an ben non, e dow bernde laabunde, e hoore mi alaa yejjitude fii maa e nder torndeeji an din jemma e palorma.

⁴ Ko fii mido andita fii gondi maa din, awa mido faalaa yi'tude ma fota fii no mi heewira weltaare.

⁵ Mido andita kadi gomdinal wongal e maa ngal, ngal aldaa e faasiqankaaku, wonnoongal e pati maa Lowiisi e yumma maa Eniisi, wano mi fellitiri non hingal e maa.

⁶ Ko dun wadi si mi wakkilini ma hubbitugol ngal dokkal Alla, ngal hendornodaa *fawugol juude an den e hoore maa.

⁷ Ko fii ruuhu mo Alla yedi en on wonaa wadfoowo en hulufe, kono ko ruuhu okkoowo en doole e giggol e waawugol hoore mun.

⁸ Awa wota a hersir seeditanagol Joomi men on, e min sokiraado sabu makko on, kono tampidu e an fii Kibaaru Moyyo on e dow bawgal Alla,

⁹ on Dandudo en, noddii en fii no nabiren ngurndan men dan no laabiri, hara hinaa sabu kuude men den, kono ko sabu haajaande makko nden tigi e moyyere nde yediraaden sabu Iisaa Almasiihu on nden, ado saa'iiji poomayankeeki din.

¹⁰ Nden moyyere banginiraama joomi feenjogol Iisaa Almasiihu, Dandudo en on, on muncudo doole mayde nden. Ko Kibaaru Moyyo on o feppinirani en ngurndan dan lannataa dan.

¹¹ Ko fii oo Kibaaru Moyyo mi wadiraawajotoodo e sahaabaajo e jannoowo.

¹² Ko sabu dun mi hebiri dui satteendeeji. Kono mi hersaa, ko fii mido andi ko hombo mi gomdini, awa mido felliti himo mari bawgal hiwugol ko mi halfinaa kon haa e jalaaande jaawoore nden.

¹³ Awa jogito sifa dui kongudi selludi di hendordaa mi, e nder gomdinal ngal e giggol wongol ngol e Iisaa Almasiihu on.

¹⁴ Jogitodaa kaliifu moyyo mo hendordaa *Ruuhu Seniido on, dun ko Wondo e men on.

¹⁵ Hida andi wonbe leydi *Aazii ben fow tertike lan. Figeeli e Hermogaana no tawaa e ben.

¹⁶ Yo Joomiraado on tippin yurmeende mun nden e hoore beynguure Onesifooro nden, ko fii himo muppinaynoo lan soono woo, awa kadi o hersiraano ko mi soka kon.

¹⁷ E hoore dun, bay o arii Roomu, o catino e dabbitugol lan haa o yi'immii.

¹⁸ Yo Joomiraado on yedoy mo yurmeende mun nden pande jaawoore nden. Hida andi buri wondo woo haa honto o wallimmi ko mi woni Efeesi.

2

¹ An kadi non, yo boobo an, tiidfinor e moyyere wonde e Iisaa Almasiihu on nden.

² Ko nanirdaa mi kon e tawnde seedeefe duudufo, halfin dun yimbe holniibe, waawaybe kapun kadi jannude wobbe goo.

³ Tampidu e an wa suufaajo moyyo Iisaa Almasiihu on.

⁴ Ko fii si suufaajo golloowo golle mun no faalaa weltinde hooreejo mun on, o hilnotaako haajuuji goo.

⁵ Ko fii foolotirteedo e dogudu wadantaake *meetelol si o wadiraali no haaniri non.

⁶ Ko remoowo wakkiliiido on haani adaade hendaade gebal mun ngal ka baagol.

⁷ Hakkilan koo ko mi woni wi'ude, ko fii Joomiraado on yedete faamu e di fow.

⁸ Anditii fii Iisaa Almasiihu, on immitiido e hakkunde maybe ben, iwrufo e bolondaa Daawuuda on, wano Kibaaru Moyyo mo mi woni yottinde on wi'iri non,

⁹ on mo mi tampani haa mi habbiraawadfoowo bone. Kono daaluyee Alla on habbaaka.

¹⁰ Ko dun wadi si mido wakkilii fow sabu subaabe ben, fii kambe kadi no be hebira kisiyee wondo e Iisaa Almasiihu on, wondude e darja poomayankeejo on.

¹¹ Ngol kongol ko haqiiqawol wonde:

Si en maayidii e makko,

en wuuritidoyay kadi e makko.

¹² Si en jajjrike,

en laamodoyay kadi e makko.

Si en yeddii kadi fii makko,

kanko kadi o yeddoyay fii men.

¹³ Si tawii en sellaa-finde,

kanko ko o sella-findeejo,

ko fii o waawataa yedditaade.

Fii Golle Moyye

¹⁴ E hino ko haanudaa andintinde kon: jeejaa yimbe ben yeeso Alla wonde, yo be accu poodotiro haala ka aldaa e nafa. Si hinaa dʼun, dʼun nawray hedfotoobe ben e majjere.

¹⁵ Eto no weebitoraa yeeso Alla wa nedʼfo haanaado jabeede, dʼun ko golloowo mo hersaa, e tindinoowo daaluyee goongaajo on no feewiri.

¹⁶ Reenodaa e haalaaji mehi dʼi yaadaa e faale Alla on, ko fii jokkuɓe dʼi ben ɓurtay tun wofɗitaade Alla.

¹⁷ Ko fii kongudʼi maɓɓe dʼin no layira wa nawnaare «masara.» Himenee e Fileeti no tawaa e ben,

¹⁸ Ben seluɓe goonga on, no bonnira gomɗinal wofɓe ben wiʼugol wonde ummutal ngal wadfiino.

¹⁹ E hin-le hayre didol tiidunde nde Alla wadʼi nden no niibi haa jooni, hinde notiraa dʼii kongudʼi dʼoo: «Joomiraado on no andi be makko ben!», awa kadi: «Kala jantiido innde Joomiraado on yo yilto e angal peewal.»^a

²⁰ E nder suudu hittundu hinaa miranji tafiraadʼi kanɗe maa kaalisi tun woni ton, kono kunnaaje e payandɗe leydi kadi no ton. Miranji arani dʼin ko mariraadʼi fii haaju hittudo, kono dʼiya ko huutorteedʼi fii ko woni woo.

²¹ On laɓɓindo hoore mun e dʼii piiji bondi, o wonay miran hittudo, huutorteedo, laabuɗo, mo jom mun huutorta, hebulaniido kala kuugal moyyal.

²² Awa dogu himmeeji cukankaaku dʼin, dʼaɓɓaa peewal ngal e gomɗinal ngal e giggol ngol e buttu on, wondude e jantorayɓe Joomiraado on ɓernde laabunde.

²³ Bugitodaa yeddondire njoofoje de aldaa e nafa den, de andudaa adday hawreeji den.

²⁴ Ko fii haanaa ka kurkantoodo Joomiraado on haɓidee. Himo haani wonde newaniido fow, mupniido, o waawa jannude.

²⁵ Himo haani kadi wurtirde liddotoobe mo ben no newori, e nder tanyinagol wonde Alla okkay be feere no be tuubira, be anda goonga on,

²⁶ be ruttoo e faamu maɓɓe moyyo on, e no be sortora e pircol Ibuliisa nangudo be fii wadugol faale mun on.

3

Fii Sakkitoode Aduna on

¹ Awa andu wonde ka sakkitoode aduna, sattoyay fota.

² Ko fii yimbe ben laatoyto ɓurtintiniibe, yidube kaalisi, mantiibe, hownitiibe, hoynoobe, dartotoobe mawbe mun, dullube, hayfinoobe fii laawol feewungol ngol,

³ be yurmetaake, be rippotaako, aybinoobe, be waawataa hoore mun, hunyube, aybe moyyere,

⁴ janfotoobe, huuwiroobe angal faamu, heewube townitaare, yidube faale mun on ɓuri Alla.

⁵ Hara hiɓe ɓangini e kene dewal ngal, kono hara hiɓe yeddi ko ngal wondi e bawgal kon. Awa pottito ben yimbe don.

⁶ No woodi e maɓɓe naatoobe ka cuudʼi, pooda rewbe loʼube fawiiɓe junuubi, be kala noone himmeeji ardii.

⁷ Ben rewbe no janga pande woo, kono hara be waawataa andude goonga on faw.

⁸ Ko wano Janeesi e Jambereesi dartornoo Muusaa non, ko wano non ben yimbe kadi dartorta goonga on. Ben ko yimbe be hakkille mun bonnaa, be gomɗinal mun wonaa haqiiqawal.

⁹ Kono be yaarataa yeeso, ko fii feetere maɓɓe nden ɓanganay fow, wano no ɓee yimbe dido wowlaabe fii mun non.

Fii no Timotee Wakkilindiraa e ko Jannaa kon

^a 2:19 2:19 Ada. 16:5

¹⁰ Kono an, a catike fota e janndeeji an dɪn e jikkuuji an dɪn e anniyeeki an dɪn e gomdɪnal an ngal e mupal an ngal e giggol an ngol e ɲaɲpaare an nden.

¹¹ Hidfa andi kadi ko mi jokkaa kon e tampereeki an dɪ mi hebi e dɛe ca'e Antiyoosi-Pisidii, Ikoniim e Listaara dɪn, e cukkande dɛ mi hebi den e no Joomiraado on yaltinirimmi e dɪn fow.

¹² Dun-le wuren, kala faalaaɓe wuurude e hoore dewal e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on ben fow cukkete.

¹³ Kono yimɓe bonɓe ben e yoyuɓe ben soono woo ɓurtay tun jaarude e nder bone on, ɓe dayna hoore maɓɓe, ɓe daynora heddiibe ben kadi.

¹⁴ Kono an, cato e ko janguɗaa kon, dɪn ko ko hendordaa hoolaare, hidfa andi ko hombo heɓirdaa dɪn.

¹⁵ Gila e paykunyaagal maa hidfa andi bindi seniidi dɪn. Hidfi waawu-maa okkude faamu fii kisiyee on sabu gomdɪngol Iisaa Almasiihu on.

¹⁶ Kala daalol windiingol ko foofaango Alla, hingol wondi e nafa fii jannugol e hollugol ellaaji e wurtugol e ne'ugol e nder peewal,

¹⁷ fii no aaden Alla on eltiree, hebulanoo wadugol kala kuugal moyyal.

4

¹ Ko dɪn wadfi, e yeeso Alla e Iisaa Almasiihu on, on naawayɗo wurɓe ben e mayɓe ben, e sabu ardu makko ndun e *laamu makko ngun, mi yamirii ma, mi tentinii:

² waajo fii daaluyee on, catodaa e dɪn, nde heɓudaa fajuhun weebukun woo, maa a heɓaa, hollaa ɓe ellaaji maɓɓe dɪn, felaa ɓe, wakkilinaa ɓe e hoore jannugol e nder mupal timmungal.

³ Ko fii saa'i no aroya nde tawata yimɓe ben jabataa hande kadi jannde sellunde nden, kono tippude e faaleeki maɓɓe dɪn, ɓe ɓannay takko maɓɓe karamokoobe duuduɓe ko yewta ɓe ko ɓe faalaa nanude kon.

⁴ Be udda noppi maɓɓe dɪn e goonga on, ɓe fewta tindi mehi dɪn.

⁵ Kono an non, wonu hakkilando e dɪ fow, wakkilodaa tampereeki dɪn, wadfaa kuude waajotoodo fii Kibaaru Moyyo on, timminiraa golle maa dɛn no feewiri.

⁶ Ko fii min, mido itti wonkii an kin wa sadaka hibbaado fii Alla, ko fii saa'i fokkitugol an ngol hewtii.

⁷ Mi tippirii tippiro moyyo ngon, mi timminii dogudu an ndun, mi woni sella-findeejo e telen-ma gomdɪnal ngal.

⁸ Jooni non mido maranaa *meetelol peewal ngol. Joomi on, on Naawoowo Feewudo, jonnoyay lan ngol ka ɲalaande sakkitorde, dɪn non hinaa min tun, kono ko kala himmando feepitugol makko ngol kadi.

Fii no Puulusa Waajori Timotee

⁹ Awa eto araa, tawaa mi ko ɓuri yaawude.

¹⁰ Ko fii Demaasi tertike lan, sabu yidugol mo oo aduna fewndiido. O yahii Tesalonii. Kiriskiisu kadi yahii Galaasi, Tiitusa kadi yahii Dalamaasi.

¹¹ Ko min tun e Luuka wondi. Ardu e Markuusa, ko fii himo hitti e an fota fii golle den.

¹² Mi imminii Tikiiki Efeesi.

¹³ Nde hidfa ara, addoraa burmusu mo mi acciri Karpuusi on ka wi'etee don Turuwaasi, e defte den, tentinii guri windeteedi e mun dɪn.

¹⁴ Oo siyaakeejo wi'eteedo Aleksander wadfi lan boneeki buy, kono Joomiraado on jonnitay mo ittiri kuude makko dɛn.

¹⁵ An kadi reeno e makko, ko fii o dartike kongudi men dɪn no tiidiri.

¹⁶ Ko mi adii dandude hoore an ka ɲaawirdu, hay gooto wallitanooki lan, kono fow tertino lan. Wota dɪn jogitane ɓe.

¹⁷ Ko Joomiraado on wallitinoo lan, tiidiniimmi, fii no mi timminira yottingol Kibaaru Moyyo on, e fii no leyyi dɪn fow nanira dɪn. Awa kadi mi jattinaa hunduko ngayuuri ndin.

¹⁸ Ko Joomiraado on yaltintammi e kala kuugal bongal, o dandammi fii no o naadirammi ka nder laamateeri makko kammuyankeeri. Yo mangural wonan mo haa poomaa. Aamiina!

Fii Salminaango ngon

¹⁹ Mi salminii Piriskiila e Akiila, e ɓeynguure Onesifoora nden.

²⁰ Awa Arastuusa kapun no Korenti. Mi accu kadi Torofimi no nawni ka saare Miletii.

²¹ Eto araa ado ndungude. Ebuluusu e Pudeniisi e Linuusa e Kaludiiyata, wondude e musifɓe ben fow salminii ma.

²² Yo Joomiraacfo on wonda e maa, awa kadi yo moyyere makko nden wonu e mon.

BATAKURU PUULUSA HAA E TIITUUSA

¹ Immorde e an min Puulusa, nduu kurkaadu Alla e *sahaabaajo mo Iisaa Almasiihu on toddii fii tiidingol gomdinal ben be Alla subii, adda be e goonga nawraydo e wuurirgol no Alla faaliraa non,

² fii yo be hebu tama'u *ngurndan poomayankejan dan, dun ko dan ngurndan dan fodanoden ko adii saa'iiji din fudfaade, immorde e Alla, on mo faayataa.

³ E saa'i todfaado on, o banginiri daaluyee makko on waajuuji di mi halfinaa waajagol din, wano kanko Alla Dandoowo en on o yamiriri non.

⁴ Mi salminii ma yo Tiituusa, an oo biddo an tigi e nder gomdinal ngal hawtudfen ngal. Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu hisinoowo en on yede yurmeende e buttu.

Fii Golle Tiituusa den ka Suriire Kereeti

⁵ Ko mi accir-maa Kereeti ton, ko fii yo a gaynito fewnitagol ko heddi feewaali kon, joddinaa kadi e saare kala ardotoobe *moftal ngal, wano mi hollir-maa non.

⁶ Mo kala e maabe non no haani wonude aaden mo felnaaki, hara ko yondinordo debbo gooto, hara kadi bibbe mabbe ben ko gomdinbe, e maanaa hara be waawetaake toopireede angal peewal maa angal doftaare.

⁷ Awa no haani ka tawata ardotoodo dental ngal felnaaki, ko fii himo halfinaa ardagol beinguure Alla nden, ko dun wadi si hara hinaa mawntiniido, hinaa seytinoowo, hinaa yaroowo, hinaa jaadudo, hinaa dabbiroowo miile,

⁸ kono yo taw ko o wernoowo hobbe, yidudo ko moyyi, nawrudo ngurndan mun dan faamu, feewudo, laabudo, waawudo hoore mun,

⁹ hara kadi ko o catiido e daaluyee haqiiqaajo on, hara ko no yaadiri e ko o jannaa kon, dun o waaway wakkilindirde heddiibe ben jannde sellunde nden, e hollugol liddotoobe nden jannde ben ellaaji mabbe din.

¹⁰ Ko fii buy ko murtube, yewtoobe yewtereeri mehi, daynoobe, tentinii ben wonbe e hakkunde *Yahuudiyankeebe gomdinbe, catii e *sunninegol ben.

¹¹ Awa yo kundule mabbe den omba, ko fii hiibe jiiiba beinguureeji goo fow jannirgol be ko haanaaka janneede fii hebirgol angal nundal.

¹² Goddo e mabbe, mo be wi'i ko annabaajo, no wi'i wonde, be Kereeti ben ko fenooobe, ko be kulle hunyude, reeredube, puybe.

¹³ Nden seeditoore-le ko goonga. Ko dun wadi bee feliraa be no sattiri fii no be hebira gomdinal laabungal,

¹⁴ e no be accira humagol e tindi Yahuudiyankeebe ben, e yamirooje iwrude e yimbe be tawata ko selube goonga on.

¹⁵ Laabube ben kan, ko woni woo no laabani dun, kono yimbe tuunuube be gomdinaa ben, hay huunde laabanaa dun, ko fii hakkillaaji mabbe din e berde mabbe den no tuuninaa.

¹⁶ Hiibe wi'i ko be andube Alla, kono kuude mabbe den no yeddi dun, ko fii ko be harmube, murtube, be waawataa laatinde kala kuugal moyyal.

2

Fii no Tiituusa Haani Waajorde Moftal ngal

¹ An non yewtu ko yaadi e jannde sellunde nden kon,

² wi'aa mawbe ben, yo be wonu waawube hoore mabbe, teddintoobe, hara wonaa ubbitoobe, kono hara ko tabitube e gomdinal ngal e nder giggol e najnaare.

³ Yo woniran non kadi yummiraa be ben, hara jikku mabbe on ko moyyo, hara be wonaali no'ooobe, maa yaroobe, be wona e jannugol ko moyyi,

⁴ hara be waajoto sukaabe rewbe ben yidugol moodiibe mabbe ben e bibbe mabbe ben.

⁵ Hara ko e nder faamu be nawri ngurndan mabbe dan no laabiri, e no be wonira jom-suuduube moyyube, e no be yankinorana moodiibe mabbe ben, dun haray daaluyee Alla on hoynetaake.

⁶ Yamiraa kadi sukaabe worbe ben nawrugol ngurndan mabbe dan e nder faamu.

⁷ E kala huunde hidfa haani wonande be misal e wadugol kuude moyye. E nder ko jannataa kon, janniraa nundal e teddungal,

⁸ e yo kongudi maa din wonu selludi, di aybintaako, fii no liddotoobe en ben hersira, tawa be waawataa hebude bone woo mo be wowla en.

⁹ Yamiraa kadi jiyaabe ben yankinanagol jeybe be ben e kala huunde, be dafbaa no be weltinira be, be reenoo e yeddondirgol e maβbe.

¹⁰ Be reenoo kadi e nguyka, be bangina sella-findeyaagal timmungal, d'un be teddinay gandal fii Alla Dandudo en on.

¹¹ Ko fii moyyere Alla nden, d'un ko bundu kisiyee fii yimbe ben fow, feepii.

¹² Nden moyyere no ne'a en, hinde yilta en e kala ko Alla ani, hinde accintina en himmeeji aduna, d'un en waaway nawrude ngurndan men dan fewndo doo e nder faamu e peewal e wano Alla faaliraa non,

¹³ e nder ko tijjiden tama'u sollitudo on kon, d'un ko feepugol mangural Alla men on e Dandoowo en on, d'un ko Iisaa Almasiihu.

¹⁴ O okkitirii hoore makko kanko tigi fii men, fii sottugol en e kala ko boni, fii labβinangol hoore makko jamaa subaado, himmando wadugol kuude moyye.

¹⁵ Ko d'un haanudaa yewtude, wakkilinaa, felaa wa newnanaado yamirgol. Wota hay gooto yawito ma e d'un!

3

Yamiroore fii Wadugol ko Moyyi

¹ Andintin be hiβe haani yankinanaade laamuuji d'in e laamiibe ben, be doftoo be, be hebilanoo kala kuugal moyyal.

² Wota be hoynu hay gooto, maa be wona yeddondirteeβe, kono be wona moyyube, newiibe e telen-ma yimbe ben fow.

³ Ko fii hari enen kadi ko en faada-hakkilbe, be doftotaako, daynaabe, maccube kala himmeeji e mbeleede neddanke, wuuruβe e nder hunyeendi e nawlliigu, aβaabe, e apindirbe.

⁴ Kono nde Alla, Dandudo en on, feppini moyyuki makko kin e giggol makko ngol o yidi yimbe ben ngol,

⁵ o dandi on, hinaa non bay en wadii kuude feewude, kono ko e iwruude e yurmeende makko nden. O dandiri en lootirgol en tagiteede, heydfintiniree *Ruuhu Seniido on.

⁶ Ko Iisaa Almasiihu, Dandudo en on, Alla tippiniri on Ruuhu e hoore men haa heewi,

⁷ fii no jogorefen feewube sabu moyyuki makko kin, e fii no waawiren ronirde *ngurndan poomayankejan dan tanyiniden dan.

⁸ Koo ko mi wi'i doo ko haqiiqa. Mid'o faalaa yo a cato e dii piiji, fii no gomdinbe Alla ben fewtinira berde mun den e wadugol kuude moyye den. Ko d'un woni ko moyyi kon e ko nafata yimbe ben kon.

⁹ Kono ko yo a reeno e yeddotire njofooje den e fii lasilankaaku e poodondiro e yeddondiro fii Sariya on, ko fii d'un ko meere, aldaa e nafa.

¹⁰ Kala wadoowo sendondiral, si a hajike mo nde wootere haa laabi didi, o jabaali, pottin mo takko maa.

¹¹ Hida waawi fellitude sifa on neddo ko boyliido, junuubankeejo, on naawanii hoore mun.

Fii Yamiroore Puulusa Sakkitorde nden

¹² Tuma mi imminoyi oo wi'eteedo Artemaasi maa Tikiiki haa e maa, haray eto araa tawaa mi Nikopooli, ko fii ko don mi aadii wadugol ndungu ngun.

¹³ Wattanaa yiila kadi fii wallitagol oo bambanoowo ka sariya wi'eteedo Zenaasi e Apoloosi, fii wota hay huunde nakkir be e nder yaadu maβbe ndun.

¹⁴ Bee kadi be men ben ekkitoo haa waawa wadugol kuude moyye, fii wattangol yiila e kala sokola hittudo, d'un haray ngurndan maβbe dan wonataa meerejan.

¹⁵ Be mi wondi ben fow hiwrike ma. Mi salminii yidube en e nder gomdinal ben. Yo moyyere Alla nden wonu e hoore mon on fow.

BATAKURU PUULUSA HAA E FILIMUUNU

¹ Immorde e an min Puulusa, oo kasoojo sabu Iisaa Almasiihu on, wondude e Timotee oo musid'fo men, haa e oo gid'o amen, wondid'fo amen e golle, d'un ko an Filimuunu,

² wondude e Apifiyyata oo bandiraawo amen e Arkiipe oo wondid'fo amen e tippiro e haa e *moftal wongal ngal ka suudu maa an Filimuunu.

³ Yo moyyere e buttu wonan on, immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Weltorani Alla fii Filimuunu

⁴ Mid'o duumii e jarnugol Alla an on e nder ko mi maandini fii maa e nder torndeeji an d'in,

⁵ ko fii mid'o nanude no wowlee fii ko gomd'inda'aa Iisaa Joomi on kon, e giggol ngol yiduf'aa yimbe Alla ben fow ngol kadi.

⁶ Mi torike yo gomd'inal maa ngal hawtud'en ngal wad'u batte, andaa moyyere wonannde en e nder humondiral e *Almasiihu on.

⁷ E hoore d'un mi hebii weltaare e wakkilaare buy sabu giggol maa ngol, ko fii ko sabu maa yo musid'fo, berde yimbe Alla ben buttiniraa.

Fii no Puulusa Fattorani Onesiiima ka Filimuunu

⁸ Ko d'un wad'i, fii kala mid'o mari hoolaare mawnde sabu Almasiihu on fii windangol ma ko haanud'aa wad'ude kon,

⁹ mid'o yid'u-maa tororde giggol, wano min Puulusa mi woniri nii nayeejo e kasoojo kadi sabu Iisaa Almasiihu on.

¹⁰ Mi jeeji ma fii Onesiiima, on wontud'o bid'fo an ka gomd'inal fewndo mi jolkaa.

¹¹ Hari o wonanii ma meere, kono joomi o nafete wano o nafirimmi non.^a

¹² Awa mi neltii mo e maa, on mo tawata ko bernde an min tigi.

¹³ Mi faalano yo o wonu takko an, fii yo o wallan lonto-maa e nder ko mi jolkaa fii Kibaaru Moyyo on kon.

¹⁴ Kono hay fus mi faalaaka wad'ude e baawo fewjoore maa nden, fii wota kuude maa moyye den wonu karhaade, kono de wona anniyaade.

¹⁵ No gasa a seeduno e Onesiiima haa seed'a, fii yo a hettitu mo haa poomaa.

¹⁶ Hara hinaa wa maccud'o hande kadi, kono no buriri maccud'o, wa musid'fo yid'aa'fo, tentinii telen-ma an min, ittii e sikke telen-ma maa, bay ko o maccud'o, awa kadi ko o musid'fo gomd'indo Joomi on.

¹⁷ Si tawii hid'a jogori lan wa gollideteedo, haray jabir mo wa an min.

¹⁸ Si himo bonnu-maa, maa si himo jogani-maa god'd'un, fawu d'un e hoore an.

¹⁹ Ko jungo an ngon tigi, min Puulusa mi windiri nduu batakuru, mi yobitoyte d'un, fii kala mi faalaaka wi'ude an tigi hid'a joganii mi god'd'un, d'un ko ngurndan maa dan.

²⁰ Awa yo musid'fo, wad'anan d'un sabu Joomiraad'o on, buttinaa bernde an nden e telen-ma Almasiihu on.

²¹ Ko e nder hoolorgol doftaare maa nden mi windiri, e hoore andugol a waday buri ko mi wi'i kon.

²² E hoore d'un, eb'banan werde, mid'o tanyinii yahugol ka mon sabu torndeeji mon d'in.

²³ Epafaraasi oo mo mi sokidaa ka kaso sabu Iisaa Almasiihu on, salminii ma,

²⁴ wondude e Markuusa e Aristarke e Demaasi e Luuka, d'un ko ben wondibbe an e golle.

²⁵ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e berde mon.

^a 1:11 1.11 «Onesiiima» ko firi ko «nafa».

BATAKURU NABANAANDU YAHUUDIYANKEE'BE BEN

Fii no Iisaa Almasiihu on Burdi Malaa'ikaabe ben

¹ Nde wonnoo Alla yewtiriino maamiraafe men ben annabaafe ben laawi buy e nooneji buy,

² Alla yewtirii en ka jalaafe sakkitore doo Bid'fo on. O wadi mo ronoowo e kala huunde, awa ko on o tagiri aduna on.

³ Ko on Bid'fo woni jalbeendi annoora Alla on, ko kanko woni mbaadi Alla ndin tigi. Ko on Bid'fo woni tambitiido kala huunde rewrude e daaluyee makko dolnufo on. Nde o laatinnoo labbingol yimbe ben junuubaaji maaffe din, o joodoyii ka sengo jaamo Alla Mawfo on ka kammuuli,

⁴ o woni burdo malaa'ikaabe ben, wano innde nde o roni nden burdiri de maaffe den non.

⁵ Ko fii ko hombo e malaa'ikaabe ben Alla daalani:

«Ko an woni Bid'fo an on, hande a wonii mo an»,^a

maa o daalani kadi:

«Mi wonanay mo Baaba,

o wonanammi Bid'fo.»^b

⁶ Bay o addii Afo on ka nder aduna, o daali kadi:

«Yo malaa'ikaabe Alla ben fow sujjan mo.»

⁷ Fii malaa'ikaabe ben o daali:

«O waday malaa'ikaabe makko ben hendu

e kurkaadi makko din dende yiite.»^c

⁸ Kono fii Bid'fo on o daali:

«Jullere maa laamu nden, yaa an Alla, luttay haa poomaa,

labbooru maa laamu ndun ko labbooru peewal.

⁹ A yidii peewal ngal, a apii angal peewal ngal.

Ko dun wadi si Alla Joomiraado maa on

tofdor maa nebban weltaare buri wondiibe maa ben.»^d

¹⁰ E hoore dun o daali kadi:

«Yaa an Joomiraado, ko an wallini ndelo leydi ndin ka fuddfoode,

awa kadi kammuuli din ko juude maa den tagiraa.

¹¹ Di lannay, kono an a luttay,

di fow di nawyiray wa dolokke,

¹² jobbiraa di wa waanaare,

e hoore dun di waylirte wa dolokke.

Kono an a wa'ay no wa'udaa,

awa kadi, duubi maa din lannataa.»^d

¹³ E ko hombo e malaa'ikaabe ben o daalani:

«Joodor ka sengo an jaamo,

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.»^e

¹⁴ Hara bee malaa'ikaabe fow, hinaa be ruuhuuji kurkotoodi, nulaadi fii gollangol ronoobe kisiyee ben?

2

Fii Kisiyee Mawfo on

¹ Ko dun wadi, hid'en haani cataade fota e ko nanuden kon, fii wota en selu.

² Ko fii, si kongudi di malaa'ikaabe ben hewtini maamiraafe men ben din haqinqinaama, awa kadi kala bonnere e noone geddi yobiraama ko handi kon,

³ haray ko honno dadiroyten si en wedditike e sifa oo kisiyee mawfo? Ko Joomi men on tigi adii fejninde mo, onsay non nanunoofe mo ben haqinqinani en.

⁴ Allaahu on seeditodi e maaffe, o banginiri dun kuude e maandeeji e noone kaawakeeji moyyi e sendirgol dokke *Ruuhu Seniido on wano o yidiri non.

Fii Ardotoodo Yimbe ben ka Kisiyee

^a 1:5 1.5a Zab. 2.7 ^b 1:5 1.5b 2Sam 7.14 ^c 1:7 1.7 Zab. 104.4 ^d 1:9 1.9 Zab. 45.7-8 ^e 1:12 1.12 Zab. 102.26-28 ^e 1:13 1.13 Zab. 110.1

⁵ Hinaa malaa'ikaabe ben Alla yankinani oo aduna aroyoowo mo wowleten fii mun on.

⁶ Kono godfo no seeditii nokku goo, wi'i:
«Ko hondun woni nefdo fii no anditiraa fii makko, yaa an Alla,
e ko woni bii nefdanke fii yo a danko mo?»

⁷ A wadii mo e ley malaa'ikaabe ben e nder seeda nii,
a taaranii mo *meetelol mangu e teddungal,
a wadii mo e hoore kuude juude maa den,

⁸ a wadii piiji din fow e ley koyde makko.»^f

E nder yankinangol mo piiji din fow, alaa ko Alla acci yo ronku yankinanaade mo, kono haa jooni en yi'aali ka piiji din fow yankinani mo.

⁹ Kono non e hino ko tawden kon: bawto o wadeede e ley malaa'ikaabe ben fii saa'ihun nii, kanko Iisaa o wadanaama meetelol mangu e teddungal sabu mayde nde o tampiri nden, fii, tippude e moyyere Alla nden, yo o maayan yimbe ben fow.

¹⁰ E dow ardagol faybe buy ka mangu, tawi no hawrani on Tagudo piiji fow, e mo piiji din fow wonani on, laatirngol Iisaa timmufo e nder tampereje, on Sincudo kisiyee maabe on.

¹¹ Ko fii, ko *labbindo on e *labbinaabe ben fow woni iwdi wootiri. Ko dun wadi kanko Iisaa o hersiraa noddirngol be musibbe,

¹² wano o wi'iri Alla non wonde:

«Mi jantanto musibbe an ben innde maa nden,
mi mantoyte ka hakkunde tumbondiral.»^g

¹³ O wi'i kadi:

«Mi waday hoolaare an nden e makko.»

Awa kadi:

«E hino lan, min e faybe be Alla okkimmi ben.»^h

¹⁴ Awa nde tawnoo faybe ben no mari yiyan e bandu, kanko Iisaa kadi ko wano non o tawdiraa e maabe, fii, rewruude e mayde makko nden, yo o muncu on joginofo bawgal mayde nden, dun ko Ibuliisa,

¹⁵ e fii yo o jattin kala wonnoobe e nder maccangaaku e nder ngurndan mun sabu kulol mayde.

¹⁶ Bay, pellet wonaa malaa'ikaabe ben o ari faabagol, kono ko jurriya Ibraahiima on o ari faabagol.

¹⁷ Ko dun wadi si himo haanunoo nandude e musibbe makko ben few, fii no o wonira *yottinoowo mawfo sadaka ka Alla, yurmeteedo, holniifo e nder golle Alla den, fii no jamaa on hebira yaafuyee junuubaaji.

¹⁸ Bay kanko tigi o tampii fewndo o ndarndaa, himo waawi faabaade wonaabe e ndarndeede ben.

3

Fii no Iisaa Almasiihu on Burdiri Muusaa

¹ Ko dun wadi, yo musibbe an laabube, be mi hawti noddaandu Alla ndun, fejee miijo mon ngon e hoore mo Alla tod'dii neli on, on *Yottinoowo mawfo sadaka ka Alla, on mo qirritiden ka gomdinal men, dun ko Iisaa.

² O wonno sella-findeejo e telen-ma on Tod'diifo mo, wano Muusaa wonirnoo non e nder suudu Alla ndun fow.

³ E hoore dun, tawaama ko o Rindandoo mangu furi ngu Muusaa ngun, ko fii darnufo suudu on no mari teddungal furi suudu ndun tigi.

⁴ Ko fii kala suudu ko godfo darni dun, kono ko kanko Alla darni kala huunde.

⁵ Muusaa kapun wonno kurkaadu sella-findeejo e nder suudu Alla ndun fow, fii seeditagol ko Alla daaloyta kon.

⁶ Kono *Almasiihu on kan ko Bid'fo sella-findeejo e hoore suudu Alla ndun. Ko enen woni suudu makko ndun, si en catike fota e wakkilaare e hoolaare nde jogiden fii ko tanyiniden kon.

Fii Fowtaare Maranaande Jamaa Alla on nden

⁷ Ko dun wadi, wano *Ruuhu Seniifo on wi'iri non:

«Si on nanii kongol makko ngol hande,

⁸ wota on sattin berde mon den,

wa fewndo maamiraabe mon ben murtannoo mi,

be ndarndii mi ka wulaa,

⁹ ka be ligitunoo mi don, be ndarndii mi,
be yi'uno kuude an den e nder duubi cappande nay.

¹⁰ Ko dun wadi si mi tikkani ngun jamaanu, mi wi'i:
<Berde maŋbe den ko selude saa'i kala,
be andaali laawi an din.>

¹¹ Mi woonduno e nder tikkere an nden wonde:
<Be naatataa ka fowtaare an few!> ⁱ

¹² Awa, reenee, yo musibbe, fii wota hay gooto e mon hebu bernde bonnde e bernde nde gomdinal tabitaa e mun, haa ka yiltodon e baawo Alla Wuurudo on.

¹³ Kono wakkilindiree hakkunde mon jande woo, yeru no wi'eede hande, fii wota hay gooto e mon sattinir bernde mun daynireede junuubu.

¹⁴ Ko fii en wonii kafiduŋe e Almasiihu on, si tawii en jogitike fota pellital men aranal ngal haa ka sakkitorun,

¹⁵ wano bindi din wi'iri non wonde:
<Hande si on nanii hito makko ngon,
wota on sattin berde mon den
wa fewndo murtaldu ndun.>

¹⁶ Ko hombe woni ben murtannoobe Alla, bawto be nanude kongol makko ngol? Hinaa bee be Muusaa ardinoo, yaltini *Misira?

¹⁷ E ko hombe woni ben be Alla tikkannoo e nder dui duubi cappande nay? Hinaa bee wadunooŋe junuubu, maayi ka wulaa?

¹⁸ E ko hombe o woondannoo naatataa ka fowtaare makko, si hinaa yedduŋe ben?

¹⁹ Awa en yi'ii be waawaali naatude ka fowtaare makko, sabu angal gomdinal.

4

¹ Ko dun wadi, yeru fodaari fii naatugol ka fowtaare makko no lutti, haray hulen wota goddo e mon aru e tawdeede e ronkoobe naatude ben.

² Ko fii Kibaaru Moyyo on feppinanaama en, wano beya non, kono kongol ngol be hedii ngol nafaali be huunde, ko fii ko be nanunoo kon, be jabiraano gomdinal.

³ Kono enen gomdinbe ben, en naatay e nden fowtaare nde o innunoo wonde:

<Mi woondii e nder tikkere an nden,
be naatataa ka fowtaare an few!> ^k
E hin-le, Alla gayniino golle mun den gila ka fudfoode aduna on.

⁴ Ko fii himo daali nokku goo ka bindi fii palaande jeedidabere nden wonde:

<Ka palaande jeedidabere Alla fowtino e gollleeji makko din fow.> ^m

⁵ Himo daali kadi fahin doo:

<Be naatataa ka fowtaare an few!> ⁿ

⁶ Nde tawnoo no heddani wofbe goo fii naatoygol ton, e hin-le kadi attinoobe hendaade Kibaaru Moyyo on kapun naataano sabu angal gomdinal maŋbe ngal,

⁷ e yeeso dun buy Allaahu on daaluno kadi iwrude e Daawuuda, o toddii palaande, o inni nden <hande>, wano siforanoo non dow doo:

<Hande si on nanii hito makko ngon,
wota on sattin berde mon den.> ⁿ

⁸ Si tawiino Yaasuwa ^j yediino be nden fowtaare, Alla wowlataano bawto dun fii palaande goo.

⁹ Awa jaka no lutti *palaande fowteteende e mun fii jamaa Alla on.

¹⁰ Ko fii kala naatudo ka fowtaare Alla, o fowtoto kadi e golle makko den, wano Alla fowtornoo de mun den non.

¹¹ Awa etoden naatugol ka fowtaare makko don, fii wota hay gooto falju, jokka be doftaaki ben.

¹² Ko fii, daaluyee Alla on ko wuurudo duncoowo, himo weli furi kaafa ka mbeldede fidi, ko naataydo haa hakkunde ruuhu e wonkii, e hakkunde jokke e mbuso, o naawa mbeleede e miijooji bernde.

¹³ Alaa ko tagaa ko o yi'ataa, fow no wallinaa, wadfaa e kene yeeso on mo hunoytoden.

Fii no Iisaa Woniri Yottinoowo Mawfo Sadaka

ⁱ 3:11 3.7-11 Zab. 95.7-11 ^j 3:15 3.15 Zab. 95.7-8 ^k 4:3 4.3 Zab. 95.11 ^m 4:4 4.4 Fuf. 2.2 ⁿ 4:5 4.5 Zab. 95.11 ^p 4:7 4.7 Zab. 95.7 ^j 4:8 4.8 Ko «Yaasuwa» on wondunoo e Muusaa fewndo o yawata ka fello. Ko Yaasuwa on ardinoo jamaa Isra'iila on, naadi be leydi fodaandi ndin.

¹⁴ Bay hiden mari hooreejo mawɗo *yottinoobe sadaka ka Alla, tayitudo kammuuli dɛn, dɛn ko Iisaa *Bidɗo Alla on, catoden e qirritannde gomɗinal men ngal.

¹⁵ Ko fii en maraa yottinoowo mawɗo mo waawataa faamude lo'ere men nden, kono o ndarndoranooma wano men non e dɛ fow, e hoore o wad'aali junuubu.

¹⁶ Awa baɗoren hoolaare ka jullere laamu, ka sulfu on heɓoytoo ton, fii no heɓiren yurmeende e moyyere ko wonana en ballal fewndo haanani en.

5

¹ Awa, kala *yottinoowo mawɗo sadaka ka Alla, subaaco e hakkunde yimbe ben, ko jodɗiniraa ko fii yimbe ben, fii ko wad'a golleeji Alla dɛn, fii no be weebitira dokke e sadakaaji fii junuubaaji dɛn.

² Himo waawi yurmeede be faamaa ben e selufe ben, ko fii kanko tigi lo'ereji no hundi mo.

³ Awa ko sabu nden lo'ere wad'i si himo haani ittande hoore makko sadaka, o ittana jamaa on kadi sadakaaji fii junuubaaji maɓbe dɛn.

⁴ Kono hay gooto waawataa heɓande hoore mun ngal teddungal wonugol yottinoowo mawɗo sadaka. Ko Alla yedata dɛn, wano o toɗɗori *Haaruuna non.

⁵ Ko wano non kadi, hinaa *Almasiihu on tigi yedfi hoore mun ngal teddungal wonugol yottinoowo mawɗo sadaka ka Alla, kono ko Wi'udɗo mo on wonde:

«Ko an woni Bidɗo an on, hande a wonii mo an.»P

⁶ Wano non himo wi'i kadi nokku goo:

«Ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa wano *Maaliki-Siddiiqu non.»Q

⁷ E hoore dɛn, e nder ngurndan makko dɛn ka hoore leydi, kanko Iisaa o weebitanno on Gasoowo mo dandude mayde nden gondi e torndeeji e nder ewnagol ko tiifi. Alla jaabinani mo sabu ko o yankinaninoo mo kon.

⁸ Fii kala ko o *Bidɗo Alla, o andi ko woni d'oftaare e nder ko o tampi kon fow.

⁹ Bay wonii o wad'aama Timmuɗo, o wonani doftiibe mo ben fow bundu kisiyee poomayankeejo.

¹⁰ Onsay Alla toɗɗii mo yottinoowo mawɗo sadaka ka Alla wano Maaliki-Siddiiqu non.

Fii Reenagol e Selugol Gomɗinal

¹¹ Hid'en mari piiji buy ko wowlen e fii dɛn, hara ko piiji buy mettud'i sifaade, ko fii on wonii mettube faaminde.

¹² E hin-le, e oo saa'i doo hid'on haanunoo wonude jannooɓe, kono hid'on handi kadi e janneede yi'al daaluyeeji Alla dɛn. Fewndo doo ko bira handuɗon e mun, hinaa jaamete.

¹³ On jokkuɗo yarugol bira, haray alaa faamu woo e fii daaluyee faaminayɗo ngurndan feewuɗan dɛn, ko fii haray haa jooni ootigi ko boobo.

¹⁴ Mokobaabe ben kaɗun, ko jaamete tedduɗo be jaamata, ko fii tippude e kuude maɓbe den hakkille maɓbe den no eltani sendindirgol ko boni e ko moyyi.

6

¹ Ko dɛn wad'i, sutanoden jannde yoyunde nden, feyyen jannde baggere fii *Almasiihu on nden, hara en fudɗitaaki jannugol fii tuubugol kuude nawrayɗe e mayde den, e fii gomɗingol Alla,

² e *lootagol maande kisiyee, e *fawugol juude, e immitagol maybe ben, e jaawoore poomayankeere nden.

³ Ko dɛn wad'eten si Allaahu on newnii.

⁴ Fii ndayginananoobe, mettii dokkal kammuyankewal ngal, tawdaa e hendiibe *Ruuhu Seniɗo on,

⁵ mettii moyyuki daaluyee Alla on wondude e doole aduna aroyoowo on ben kan,

⁶ si be aru e selude gomɗinal ngal, be waawetaake yilteede ka tuubuubuyee han kadi, ko fii haray kambe tigi be fempitike *Bidɗo Alla on, e hoore dɛn be aybinii mo e kene.

⁷ Nde leydi yari ndiyan saayoojan soono woo, ndi fudini pud'i wondud'i e nafa fii mo ndi remanaa on, haray hindi wondi e barki Alla.

⁸ Kono si tawii ko bulle e kebbe ndi funnata, haray hinaa ndi huunde, ko ndi baɗondirndi e kuddi, sakkitora sunneede.

⁹ Hay si men yewtirii nii, yo yiɓbe amen, haray meden hoolii hid'on e laawol moyyol e telen-ma kisiyee on.

¹⁰ Ko fii Alla hinaa mo feewaa, sakk'o o yejjita kuude mon den, e giggol ngol holluɗon fii innde makko nden, e golle de waduɗon den e de wadanton den kadi yimbe Alla ben.

¹¹ Kono meden faalaa yo mo kala e mon hollir nii wakkilaare wootere nden e telen-ma pelltal timmungal fii ko tanyiniden kon haa ka sakkitorun.

¹² Ko d'un wadfi, wota on wonu aamufo, kono jembee ben hebirnoofe ndondi fodaandi ndin gomdinal e mujal.

Fii Fodaari Alla ndi Firtotaako ndin

¹³ Ko d'un wadfi, nde Alla wadannoo Ibraahiima fodaari ndin, o tawno o waawataa woondirde ko furi mo kanko Alla mawnude, o woondiri hoore makko kanko tigi,

¹⁴ o wi'i:

«Pellet, mi wafay barki e maa fota,
mi yajjay jurriya maa on yajjudee.»^r

¹⁵ Ko e nder d'un, bay wonii Ibraahiima habbika e nder mujjaare, o hebi non ko o fodanoo kon.

¹⁶ E hin-le, yimbe ben no woondira ko furi be mawnude, nden woondoore wonana be seede fii rawnoode kala yeddondiral.

¹⁷ Ko wano non, hakkee ko Alla faalanoo hollude ronoofo fodaari makko ndin ben noone no anniye makko on firtortaa, o wadfirno d'un woondoore

¹⁸ fii, sabu dee kuude didi de waylotaako, de tawata gasataa ka Alla fena, no enen fattii be ben hebiren wakkilaare tiidunde fii tamagol e tama'u mo Alla weebitani en on.

¹⁹ On tama'u no wa'ani en wa saanirgal tiidungal holnii fii ngurndan men dan, rewoowo ka *wirngallo fii naatugol ka nder *nokkuure hormorde mawnde nden,

²⁰ d'un ko ka Almasiihu on naati don fii men wa fertaniido en laawol, o woni *yottinoowo mawfo sadaka ka Alla haa poomaa, wano *Maaliki-Siddiiqu non.

7

Fii no Maaliki-Siddiiqu Woniri Yottinoowo Sadaka

¹ Ko *Maaliki-Siddiiqu on wanno lando Salaam, e *yottinoowo sadaka ka Alla Jom Bural on. O yahi, o fottoyi e Ibraahiima fewndo ko on iwtata fooloygol lambe ben, kanko Maaliki-Siddiiqu o du'anii mo.

² Ibraahiima jonni mo sappabun e di fow. Ko adii kon taho, innde Maaliki-Siddiiqu nden no firi <lando peewal>. E hoore d'un kadi ko o lando Salaam, e maanaa lando buttu.

³ Kono o alaa neene, o alaa baaba, o alaa iwdi, o alaa fudfoode, o alaa kattudi ngurndan. O wa'i wa *Bidfo Alla, o woni yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa.

⁴ Ndaaree ko haa honto o mawni, on mo Ibraahiima mawfo on tigi jonni sappabun mun e nder ko o heboyi kon!

⁵ Sariya on toddii e bibbe *Lewi ben wonugol yottinoofe sadaka ka Alla e yantoofo sappabun e hoore ko jamaa *Isra'iila on hebi kon fow, d'un ko e ben ben-gotoofe mabbe, fii kala ben ko be jurriya Ibraahiima.

⁶ Kono Maaliki-Siddiiqu, mo tawdaaka e jurriya Lewi on, o hendi ke sappabun Ibraahiima on, e hoore d'un, o du'anii on hendi fo fodaariiji din.

⁷ E hin-le yeddotaako ko mawfo on du'antoo tosooko on.

⁸ E hin-le, e telen-ma yottinoofe sadaka ben ka bolondaa Lewi, ko maayaybe woni hendaade sappabun d'un, kono e telen-ma Maaliki-Siddiiqu kan, ko wuurudo woni ko hendii, wano seeditora non.

⁹ Ka rabbindinde, Lewi, oo wondo hendaade sappabun d'un, o yobiino ko makko kon rewru e Ibraahiima.

¹⁰ Ko fii hari himo ka keeci ben makko wa fewndo ko Maaliki-Siddiiqu yahi fottugol e Ibraahiima.

Fii no Almasiihu on Woniri wa Maaliki-Siddiiqu

¹¹ Ko rewru e yottinoofe sadaka ka gorol Lewi ben jamaa Isra'iila on hendornoo Sariya on. E hin-le, si tawno golle ben yottinoofe sadaka ko timmunoode, harayno ko fii hondun haanannoo wadugol yottinoowo goo wano Maaliki-Siddiiqu non, hara hinaa wano *Haaruuna non?

¹² Ko fii si aada wonugol yottinoofe sadaka ben waylike, haray no haani kadi ka Sariya on waylee.

¹³ Ko fii on mo dii piiji wowli fii mun on, ko jeyaado e bolondaa goo mo hay gooto toddaaka e mun fii golle *layyorde nden.

¹⁴ E hoore d̄un, wano andirden non tigi, Joomi men on ko feepudo e bolondaa *Yahuuda on. E telen-ma wonugol yottinoobe sadaka, Muusaa wowlaali few fii on bolondaa.

¹⁵ Dundoo kadi no buri banginde si yottinoowo sadaka goo feepirii wa Maaliki-Siddiiqu,

¹⁶ wantudo yottinoowo sadaka, hara hinaa tippude e Sariya yuβbondirdo e gorol lannoowol, kono ko tippude e doole ngurndan d̄an lannataa d̄an.

¹⁷ Bay no seeditaa wonde:

«Ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa, wano Maaliki-Siddiiqu non.»^S

¹⁸ Awa, ko yamiraa baawo d̄oo kon ittaama, sabu lo'ere mun nden e mehidiugol mun ngol,

¹⁹ ko fii Sariya on waawaali timminde huunde. Kono en addanaama tama'u burdo moyyude mo badoren Alla.

²⁰ Dun non wadaaka e baawo woondoore. Beya non kapun wontii yottinoobe sadaka ka Alla e baawo woondoore,

²¹ kono kanko iisaa o wontirno d̄un woondoore, bay Alla daalanno mo d̄undoo:

«Mi woondii, mi firtataa,

ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa.»^t

²² Ko d̄un wadi si iisaa wonii holnudo *ahadi burndi hittude ndin.

²³ E hoore d̄un, hari ben yottinoobe sadaka no woodunoo buy, ko fii hari mayde nden no hadi be duumagol e golle maβbe d̄en.

²⁴ Kono iisaa kapun, bay tawii himo wuuri haa poomaa, golle makko yottingol sadaka d̄en lannataa.

²⁵ Ko d̄un wadi kadi, himo waawi dandude few ben wonbe badorde Alla sabu makko kanko iisaa, bay himo wuuri haa poomaa fii fattanagol be.

²⁶ Ko wano on yottinoowo mawdo sadaka tigi haanannoo en, hara ko *seniido, mo bonnaali, mo aldaa e junuubu, seedudo e junuubanke'en, e burdo kammuuli d̄in banteede,

²⁷ mo hatonjinaa e ittugol sadakaaji wano yottinoobe mawbe ben ittirta jande woo sadakaaji fii junuubaaji maβbe d̄in, kambe tigi taho, e d̄i jamaa on d̄in kadi. Iisaa wadi d̄un nde wootere ko yoni fii saa'ijji d̄in fow, e nder ko o itti hoore makko sadaka kon.

²⁸ Sariya on kapun, be tod̄otoo ben fii wonugol yottinoobe sadaka mawbe ko yimbe lo'ufe, kono daalol woondoore nden bawto Sariya on tod̄dike Bid̄do on, on wondo Timminaado haa poomaa.

8

Fii Ahadi Heyri ndin e Nokkuure Hormorde Mawnde nden

¹ Awa e hino nafa toβbere nde wonden yewtude fii mun nden: hiden mari wano oo *yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, joodiido ka sengo jaamo jullere laamu Alla Mawdo on ka kammuuli.

² Ko o golloowo ka nder nokkuure hormorde, d̄un ko ka *rewirdu goongaaru, hara hinaa ndu yimbe ben darni, kono ko Joomiraado on.

³ Kala yottinoowo mawdo ko tod̄dora ko fii weebitangol Alla dokke e sadakaaji, bee yottinoowo men mawdo on kadi heba god̄dun ko o weebita.

⁴ Si tawno himo ka hoore leydi, o wonataano yottinoowo sadaka, bay no woodi weebitooβe dokke, hara ko no yaadiri e Sariya on.

⁵ Ben no wafude dewal ngal tawata ko mbaadi e d̄owdi goongaaji kammuyankeeji d̄in, wano Muusaa banginiranaa non fewndo ko o darnata rewirdu ndun, Alla daalani mo: «Ndaaru, a wadiray fow noone no holliradaa non ka hoore fello.»^u

⁶ Kono jooni, *Almasiihu on hebii golle burde mawnude d̄e beya d̄en, no o woniri non holnudo *ahadi burndi moyyude ndin, sincaandi e fodaariiji burdi keld̄ude d̄in.

⁷ Si tawno ahadi araniri ndin wonno ndi felnaaki, hewtataano ka wonndi d̄aβbee.

⁸ E hin-le ko e hoore feloore Alla daalani jamaa mun on:

«Kanko Joomiraado on o daali:

∠Nalaande no aroya nde mi yettodyta

e yimbe *Isra'ila ben

e yimbe *Yahuuda ben ahadi heyri.

⁹ Ndin ahadi wa'oytaa wa ndi mi ahodunoo e baabiraaβe maβbe ben ndin,

wa fewndo mi tambitornoo be juude an den
fii yaltingol be Misira,
ko fii be hunnaali ahadi an ndin.>

«Joomiraado on daali:

<Min kadi jooni mi huccii be.

¹⁰ E hino non ahadi

ndi mi ahodoyta e yimbe Isra'iila ben
ɓawto dee palaade doo.>

«Joomiraado on daali:

<Mi wadoyay sariyaaji an ɗin ka miijo maɓbe,
mi winda ɗi ka berɗe maɓbe,

min mi wona Alla maɓbe,

kambe kadi be wona jamaa an.

¹¹ Hara be hatonjinaa e jannindirgol

maa fillitanagol wondid'ɗo mun maa musid'ɗo mun,
wi'a: Bee andaa Joomiraado on!

Ko fii fow andoyay lan,

gila e ɓurɗo fanɗude on

haa e ɓurɗo mawnude on.

¹² Ko fii mi yaafoyto ellaaji maɓbe ɗin,

mi hakkilanoytaa e junuubaaji maɓbe ɗin.> »^W

¹³ Ka o inni ndin ahadi heyri ɗon, ko ɗon o watti araniri ndin hinndi. E hin-le hinndi ndin nawyii, no e moggo mulugol.

9

Fii Dewal Adunayankewal ngal e Kammuyankewal ngal

¹ Ahadi* araniri ndin kadi no marnoo aadaaji mun yaadudi e dewal, wondude e nokkuure mun hormorde ka aduna doo.

² E hoore ɗun, *rewirdu wadanooma. Nokkuure aranere nden e ndun rewirdu no wi'etenoo hormorde, ka jod'ɗinirde pitilli nden wonnoo ɗon, e taabal ngal e bireedijje weebitanaade Joomiraado on ɗen.

³ E hoore ɗun, ɓaawo *wirngalloo ɗimmo ngon, tawi no ɗon nokkuure wi'etenoonde *hormorde mawnde nden.

⁴ Tawi hinde wondunoo e sunnirde urngallooji tafiraande kanje, e *kankiranwal seeditoore hoobiraangal kanje haa hunditi. Tawi no e nder maggal loonde kanje wadonɗe <*manna>, wondude e tuggordu *Haaruuna ndun, ndu tawata hari fiinii, e alluuje maande ahadi ɗen.

⁵ Tawi no ka hoore kankiranwal nandollaaji *serubiina Mangural ngal, omborde maggal on, ɗun ko ka junuubaaji ɗin yaafetee ɗon, no ɗuwiraa^Y gabitanji majji ɗin. Kono hinaa fewndo doo haanuden wowlugol fensita fii kun kala e koy piihoy.

⁶ Nde tawnoo ɗun fow ko non jod'ɗiniranoo, *yottinoobe sadaka ka Alla ben naatayno soono woo ka nokkuure aranere e nder rewirdu ndun, fii wadugol golle diina maɓbe kan.

⁷ Kono ka *nokkuure hormorde mawnde, ko yottinoowo mawɗo on tun naataynoo ton nde wootere e nder hitaande nden, e hoore addorgol yiyan ko sakkoo fii hoore mun e fii ellaaji ɗi jamaa on wadiri angal andude.

⁸ Ruuhu* Seniɗo on no holliri en telen doo wonde ɗatal nokkuure hormorde mawnde nden udditaaki, fannamaa rewirdu aranuru ndun no lutti.

⁹ Hiɗen mari doo misal feɗningal goongaaji fewndiidi hande ɗin. Dun fow no ɓangini wonde dokke e sadakaaji, ko weebitirantenoo nii Alla, waawata laɓɓinde bernde on rewiroowo non.

¹⁰ Ko ɗunɗoo woni yamirooje neɗɗanke tun yuɓɓonɗirde e jaameteeki e njaramji e noone salligiji, yamiraade haa jande Alla heyɗintini piiji ɗin fow.

¹¹ Kono *Almasiihu on ardii wa yottinoowo mawɗo sadaka fii moyyereeki fewndiidi ɗin. O tayiti rewirdu ɓurndu mawnude ndun e ɓurndu timmude ndun, ndu tawata hinaa darniraandu juude yimbe, e maanaa ndun hinaa ndu oo aduna.

¹² O naatii ka nokkuure hormorde mawnde nde wootere ko yoni haa poomaa, rewruɗe e yiyan makko ɗan tigi, hara hinaa rewruɗe e yiyan ciikulijji e jalbi. Ko nii o yefiri en cottudi poomayankeeri.

¹³ Si tawii yiiyan ciikuliiji e ga'i na'i e ndoondi wiige, ko wiccitee junjee e hoore yimbe be laabaa, no laabina be ka bandu,

¹⁴ kono Almasiihu on kapun ko hoore mun tigi ittani Alla sadaka e baawo ella, e hoore ardoreede Ruuhu Poomayankeejo on, ko haa honto non yiiyan makko dan laabinta berde men, itta en e kuude nawrayde en e mayde, fii no rewiren Alla Wuurudo on!

¹⁵ Ko dun wadi si ko kanko woni holnudo ahadi heyri ndin, fii yo noddabe ben hendo ndondi poomayankeeri ndi Alla fodi be ndin. Ko fii mayde makko nden wonii sadaka fii sottugol be e din bonnereji wadaadi ka fewndo ahadi hinndi.

¹⁶ Ko fii, ka wasiyannde nden woni don, haray no haani ka mayde wasiyiido on andee. ¹⁷ Wasiyannde nden non laatike woo bawto mayde nden, ko fii nde alaa nafa fewndo wasiyiido on wuuri.

¹⁸ Ko dun wadi, ahadi araniri ndin tigi, ndi udditaaka e baawo hibbugol yiiyan.

¹⁹ Bay Muusaa gaynii weebitande jamaa on fow kala yamiroore, wano de woniri non ka Sariya, o yetti yiiyan ga'i na'i e ciikuliiji e ndiyan e gaara bofe, o wicciri deftere nden e jamaa on baapal no wi'ee *hisooopu,

²⁰ e hoore himo wi'a: «Dundoo ko yiiyan ahadi ndi Alla yamiri fii mon ndin nii.»^Y

²¹ Ko wano non kadi, o wicciri rewirdu ndun e aalaaji gollirteedi fii diina din yiiyan.

²² E telen-ma Sariya on, fayda fow ko yiiyan laabbiniraa, ko fii yaafuyee alaa e baawo hibbugol yiiyan.

²³ Din aalaaji lontiidi goongaaji kammuyankeeki, no haanunoo laabbinireede oo noone doo, kono no haaniri non ka haqiiqaaji kammuyankeeki din laabbiniree sadakaaji burdi moyyude.

²⁴ Ko fii Almasiihu on naataali e nder nokkuure hormorde wadiraande juude neddanke, pembinaande goongaare nden, kono ko ka kammu tigi fii no o weebitorana en jooni yeeso Alla.

²⁵ O naatiraali fii ittugol hoore makko sadaka soono woo, wano yottinoobe mawbe ben naatirta hitaande woo ka nokkuure hormorde mawnde wondude e yiiyan dan tawata wonaa yiiyan makko.

²⁶ Ko fii, si hinaano dun, Almasiihu on tampayno soono woo gila ka fudfoode aduna on. Kono jooni, ka lannode jamaanuujii, o feenii nde wootere ko yoni fii saa'iiji din fow fii bonnitugol junuubaaji e nder ko o itti hoore makko sadaka kon.

²⁷ Nde tawnoo no maranaa yimbe ben maayugol nde wootere pet, bawto dun jaawoore nden wada,

²⁸ ko wano non Almasiihu on ittiri hoore mun sadaka nde wootere pet fii ronditagol junuubaaji yimbe duufube. Awa, o artoyay kadi, hara hinaa fii ronditagol junuubaaji, kono ko fii dandugol ben habbornooobe mo kisiyee.

10

Fii Sadaka mo Almasiihu on Itti on

¹ E hoore dun, wonaa Sariya on tigi woni haqiiqaaji aroyaynoodi din, kono ko mbaadi mun tun. O waawataa few laatinde ben badaraybe non Alla timmuibe, rewruude e on sadaka gooto jokkondirfo hitaande woo hitaande.

² Si o waawayno, harayno neebii ko ben wadaynoobe din sadakaaji acci, harayno be laabinaama nde wootere ko yoni haa poomaa, harayno kadi bernde mabbe felataa be e telen-ma junuubu woo.

³ Kono, din sadakaaji andintinay en hitaande kala fii junuubaaji din.

⁴ Ko fii waawataa ka yiiyan ga'i na'i e ciikuliiji monta junuubaaji.

⁵ Ko dun wadi, e nder naatugol e nder aduna on, *Almasiihu on no wi'i: «Wonaa sadakaaji maa dokke faaladaa, kono a wadani lan bandu.

⁶ A weltoraali sadaka sunneteedo, maa ko sakkaa fii junuubu.

⁷ Awa mi wi'i: «E hino lan, mi arii fii wadugol faale maa on, yaa an Alla, wano fii an windori non e nder ndee deftere taggiinde.»^Z

⁸ Himo wi'i taho: «A yidaali e a weltoraali sadakaaji e dokke e sadakaaji sunneteedi e sadakaaji fii junuubaaji, wadiranoodi no yaadiri e Sariya on.»

⁹ E hoore dun o wi'i kadi: «E hino lan, mi arii fii wadugol faale maa on.» O ittii aranun dun fii sincugol d'immun dun.

¹⁰ Awa, ko sabu faale Alla on *labbinaden fii wonugol yimbe makko, rewruude e oo sadaka mo Iisaa Almasiihu on ittiri bandu mun ndun tigi nde wootere ko yoni haa poomaa.

¹¹ Kala *yottinoowo sadaka ka Alla no ka gollata don pande woo fii wadugol golle mun diina den, e ittugol sadakaaji gooti pande woo, di tawata waawataa ittude junuubaaji few.

¹² Almasiihu on non kapun, o wadfi sadaka gooto bajjo fii junuubaaji din, yonudo haa poomaa, awa kadi himo joodfi ka sengo naamo Alla,

¹³ himo sabbii don haa Alla wada aybe makko ben ka ley koyde makko.

¹⁴ Ko dokkal bajjal o timminiri haa poomaa wonaabe *labbineede fii wonugol yimbe Alla ben.

¹⁵ Ko dun *Ruuhu Seniido on seeditanii en kadi. Ko fii himo wi'i taho:

¹⁶ «Joomiraado on daali:

«E hino *ahadi ndi mi yettotoyta e mabbe ndin:

Bawto deee palaade doo,

mi wadoyay sariyaaji an din ka berde mabbe,

mi windoya di ka hakkille mabbe.» »

¹⁷ O beyditi e dun:

«Mi anditoytaa hande kadi fii junuubaaji mabbe din

e angal peewal mabbe ngal.»^a

¹⁸ Ko fii ka junuubaaji din yaafaa don, haray alaa ko sakkee fii junuubu.

Fii Gomdinal Yimbe Ben

¹⁹ Ko dun wadi, yo musifbe an, bay hiden mari hoolaare fii naatugol ka *nokkuure hormorde mawnde sabu oo sadaka yiyan Iisaa

²⁰ dan o udditirani en laawol kesol wurngol, rewrunngol ka *wirngallo, ngon-le ko bandu makko ndun,

²¹ e bay kadi hiden mari yottinoowo mawdo wondo ka suudu Alla,

²² badoren Alla bernde nundunde e gomdinal heewungal pellital, e bernde labbinaande kala miijooji bondi, e bandu lootiraandu ndiyan laabudan.

²³ Wonen catiibe tabiti e tama'u mo qirritiden on, ko fii Wadando en din fodaariiji on ko Sella-findeejo.

²⁴ Mijondiranan ko honno waaweten wakkilindirde ka giggol e ka kuude moyye.

²⁵ Wota en tertto mottondiral men ngal, wano wofbe woowiri non. Kono wakkilindiren fodde hiden yi'ude palaande nden no badaade.

²⁶ Ko fii si en duumike wadugol junuubu e nder tewaare bawto en hendaade gandal goonga on, haray sadaka alaa hande kadi fii junuubaaji,

²⁷ kono ko habbannde naawoore hulbiniinde e nguleendi yiite hebuliinge sunnugol murtube ben.

²⁸ Si goddo bonniino Sariya Muusaa on, o wareteno, o yaafetaake, e hoore seeditoore dido maa tato.

²⁹ E miijo mon onon, si goddo hayfinii *Biddo Alla on, si o jogitorii yiyan ahadi dan wa dan aldaa e fiira, dan dan o *labbiniraa, e si o hoynii Ruuhu Allaahu on, on Jom Sulfu, e hara on miijaaki himo handi e lette burde muusude kadi?

³⁰ Ko fii hiden andi on Wi'udo: «Ko min yottagol woodani, ko min yoboyta», e hoore dun: «Joomiraado on naaway jamaa mun on.»^b

³¹ No hulbinii yanugol e juude Alla Wuurudo on!

³² Anditee liddle dun ka saa'iji arani, bawto Alla ndayginande on, on nappino satteende tiidunde e nder tippiro muusungo.

³³ Ko fii e saa'i goo on hoynano, cukkadon e kene, e saa'i goo jonnindirfon juude e ben wadiranoofbe wano non.

³⁴ E hoore dun, yurmadon sokaabe ben, jabudon kadi e nder weltaare yo on jatte keyeeji mon din, sabu andugol mon hidon mari keyee burdo moyyude, luttoowo.

³⁵ Awa wota on accitu hoolaare mon addaynde mbarjaari mawndi nden.

³⁶ Ko fii hidon haani nappaade, fii, nde timminoydon faale Alla on, yo on hendoyo ko o fodi on kon.

³⁷ Ko fii e nder saa'ihun nii:

«Haanudo arude on aray, neebataa.

³⁸ Feewudo an on non wuuriray gomdinal.

Kono si o yiltitike,

wonkii an kin weltanoytaako mo.»^C

³⁹ Enen-le hinaa en yiltoroobe baawo fii hayrugol, kono ko en gomdınbe fii dandegol.

11

Fii Seeditorbe Gomdinal ka Ahadi Hinndi

¹ E hin-le, gomdinal ngal ko pellital fii piiji dı tanyiniden, e hoolaare fii piiji dı en yi'aali taho.

² Alla kulji mawbe baawo dfoo ben sabu gomdinal maŕbe ngal.

³ Ko gomdinal ngal wonden andirde aduna on ko daaluyee Alla on tagiraa. Ko d'un wadi ko yi'eten kon iwraa e ko yi'otoo.

⁴ Ko gomdinal ngal Haabiila yediri Alla sadaka burdo moyyude mo Qaayiina on. O kuljiraa feewudo sabu ngal gomdinal. Alla tigi kulji den dokke makko. Fii kala kanko Haabiila o maayii, kono ngal gomdinal no banga inde fii makko.

⁵ Ko gomdinal ngal kadi Hanuuka yentindiraa fii wota o andu mayde nden. En yi'ataa mo hande kadi sabu Allaahu on yentınno mo. Ko fii, ado o yentineede, hari o hebiino kuluujaa wonde himo weltini Alla.

⁶ Awa, e baawo gomdinal, gasataa ka ontigi weltina Alla, ko fii on badotoodo mo no haani gomdinde wonde kanko Alla himo woodaa, gomdina kadi ko kanko woni yoboowo dabboobe mo ben.

⁷ Ko gomdinal ngal fahin Nuuhu moyyinirnoo laana fii dandugol beynguure mun nden. Ko nii o teddiriri ko Alla *hiitaninoo mo fii ko aroyta yi'aaka taho kon. Bay o warrii non kanko Nuuhu, tawi o hollii wonde yimbe aduna on ko felniibe. Alla jogori Nuuhu feewudo sabu gomdinal makko ngal.

⁸ Ko gomdinal ngal kadi Ibraahiima doftori noddaandu ndu Alla noddi mo ndun fii yahugol e leydi ndi o ronoyta ndin. O yahi e hoore o andaa ka o woni yahude.

⁹ Ko gomdinal o hodfiri e ndin leydi fodaandi wa leydi janani, o hodi e nder cuudi bagi. Issaaqa* e Yaaquuba kadi hodfiri non, be ronidi e makko fodaari wootiri ndin.

¹⁰ Ko fii hari, kanko Ibraahiima himo habbii hodo ngo tawata didol cuudi mun no tiidi, ngo tawata ko Alla eŕbi, darni.

¹¹ Ko sabu gomdinal ngal kadi, fii kala Saarata kapun ko mo jiidotaako, o hebiri feere jurriyagol e nder nayeewu makko, bay himo hoolii wonde Alla ko hunnoowo ko o fodi kon.

¹² Ko d'un wadi si nedfo gooto, mo tawata mayde mun nden hebiino d'un, hebi jurriya burdo koode den ka kammu duudude e njaareendi ndin ka sera baharu, ko tawata en waawataa limude.

¹³ Ko e nder gomdinal ngal be fow be maayi e baawo hendagol piiji fodaadi dın, kono be haynino dı ka wodfi, be weltori, e nder qirritagol ko be tunjarankeefe e janambe ka leydi.

¹⁴ Yewtiraybe nii ben hollii no laabiri wonde hiŕbe dabbande hoore maŕbe leydi heyri.

¹⁵ Si tawno non be wulfano ka be iwi ton, be hebayno feere no be yiltora.

¹⁶ Kono ka haqiiqa hiŕbe himmannoo nokkuure burnde moyyude, d'un ko ka kammu. Ko d'un wadi Alla hersiraa noddeede Alla maŕbe, ko fii o moyyinani be hodo.

¹⁷ Ko gomdinal ngal kadi Ibraahiima weefitiri Issaaqa fii layyagol fewndo ko Allaahu on ndarndii mo. Hari himo e fii sakkagol Issaaqa, bidfo makko bajjo on, kanko hendinoodo fodaariji dın,

¹⁸ d'un ko on mo Allaahu on daalannoo wonde: «Ko e Issaaqa jurriya maa on nodditirtee.»

¹⁹ Himo joginoo wonde Alla ko Waawudo hay immintingol maydo e hakkunde maybe ben, ko d'un wadi si o hettitiri bidfo makko on wa immitiido e mayde.

²⁰ Ko gomdinal ngal kadi Issaaqa du'orani Yaaquuba e *Iisu fii ko aroyta kon.

²¹ Ko gomdinal ngal kadi, fewndo Yaaquuba maayata, o du'orani mo kala e biŕbe Yuusufu ben, o uggini e hoore tuggordu makko ndun, o sujani Alla.

²² Ko gomdinal ngal fahin, bay badike ka Yuusufu maaya, o maandiniri fii eggudu *Bani-Isra'iila'en ndun *Misira, o wadi kadi yamirooje fii yi'e makko den.

²³ Ko gomdinal ngal kadi, bay Muusaa jibinaama, mawbe makko ben suudfiri mo lebbi tati, bay be tawii boobo on no labaa fota, awa kadi be hulaano yamiroore lando on.

²⁴ Ko gomdinal ngal kadi, bay Muusaa mawnii, o salori wi'eede ko o gedal jiwo Fir'awna on.

²⁵ O tawi ko tampindineede e jamaa Alla on furani mo, edii weltorgol junuubu e nder saa'ihun.

²⁶ Tawi himo miiɗii wonde ko aybinireede wa *Almasiihu on buri jogaade ngalu tiidungu edii ngu Misira ngun, ko fii himo ndaaraynoo ka muutii telen ka njoddi.

²⁷ Ko gomɗinal ngal o yaltiri Misira e baawo denyagol tikkere lando on, bay himo catornoo wa sutiido on mo yi'otaako.

²⁸ Ko gomɗinal ngal kadi o waɗiri *Juldeere Yawtaneede nden, e wujugol yiiyan fii wota muloowo dikkuruube on meemu ko dikkoranaa Isra'iilayankeefɛ ben kon.

²⁹ Ko gomɗinal ngal fahin be tayitiri *Baharu Boɗeejo on wa leydi yorndi, kono nde Misirayankooɓe ben ebbunoo waɗirgol non, be yoolino.

³⁰ Ko gomɗinal ngal kadi tata on Yeerikoo yaniri, bay be gaynii taaraade mo e nder balɗe jeedɗi.

³¹ Ko gomɗinal ngal kadi waɗi si *Raabi, oo debbo cagaajo, maydaano e heeferɓe ben, sabu ko o wernirnoo tefooɓe ben kon buttu.

³² Ko hondun mi wi'ata kadi? Saa'i on yonantaa lan si tawii mi wowlay mi fensita fii oo wi'eteedo *Gadawna e *Baaraka e Samsuuna e Yiftaaha e Daawuuda e Samu'iila e annabaaɓe ben.

³³ Ko gomɗinal ngal be fooliri laamateeriiji, be tabintini peewal, be hebi fodaariiji, be ombi sekko ngayuuje.

³⁴ Be ɗannini giiteeli bonnooji, be daɗi mbelndi kaafa, be heewi doole fii kala hiɓe lo'unoo, be hollitii ka nder hareeji, be raɗii koneeli jananɓe ben.

³⁵ Rewɓe yi'i maybe mun no immitoo. Wobɓe goo kadi lettaa, be salii sotteede fii no be heɓira ummutal ɓurngal moyyude.

³⁶ Wobɓe ben hebi aybineede e focceede, e hoore jolkeede sokee.

³⁷ Wobɓe ben wariraa kaaye, wobɓe ben tampinaa tayaa ɗiɗi, maa wariraa kaafa. Wobɓe nawri ngurndan mun ɗan yaarugol hen fow, hara no ɓornii guri baali maa be'i, billorɓe ɗi fow, cukkee tampinee.

³⁸ Hari aduna on handaa e ben, be tawata wonundeeji mun ko ka wulaaji e ka pelle e ka pammeeje e ka gayɗe.

³⁹ Ben kuljiranooɓe sabu gomɗinal mun ngal fow non, hendaaki ko be fodanoo kon.

⁴⁰ Ko fii Alla no ebbani en godɗun ko buri moyyude, fii wota be laato timmuɓe e baawo men.

12

Fii no Alla Wurtirta en wa Bibbe mun

¹ Bay wano ngal dental mawngal seedeɓe no hundi en, bugitoden kala dongal e junuubu ko falli en no weɓiri, dogiren wakkilaare dogudu ndu ebbanaden ndun.

² Punnoɗen Iisaa, on wonɗo dayyere gomɗinal ngal, on timminoowo ngal. Bay himo sutinoo weltaare maraniinde mo nden, o jabuno *leggal altindiraangal ngal, o yawitii hersa, o joodii ka sengo jaamo jullere laamu Alla.

³ Miiɗitee fii on ɗajjiido ndee liddannde nde junuubanke'en liddii mo, fii wota ronkere heɓu on haa ɓerɗe mon maaya.

⁴ E hin-le e nder gertagol mon junuubu ngol, on dartaaki haa yiiyan mon ɗan hibbi.

⁵ Awa kadi on yejjitii kongol Allaahu on wakkiliri on ngol wa ɓiɓɓe makko:

«Bidɗo an, wota a jogitor wurtannde Joomiraado on no hayfiri,

awa kadi wota ɓernde maa maayu nde o wurtu-maa.

⁶ Ko fii ko mo Joomiraado on yidi, o wurtata,

o yaggina kala mo o jabi yo wonu bidɗo makko.»^d

⁷ Wakkilee tampereji mon ɗin, ko ɗin woni on wurtude. Ko wa ɓiɓɓe Alla woni on jogitorde. Ko hombo woni bidɗo mo ben mun wurtataa?

⁸ Kono si on woorike wurtannde nde fow heɓata nden, haray ko on fattuuɓe, hinaa on ɓiɓɓe.

⁹ Bay en heɓii baabaaɓe ka aduna ɗoo wurtagooɓe en, be teddinnoɗen, ko haa honto non haanuden yankinanaade Ben ruuhuujii men ɗin fii no wuuriren!

¹⁰ Ko fii baabiraabe men ben no wurtagoo en e nder saa'ihun nii, bay be tawno ko ko moyyi, kono Alla ko woni en wurtirde ko fii nafa men on tigi, fii no tawreden e laabal makko ngal.

¹¹ No fellitaa fewndo wurteede nandaa e huunde weltinnde, kono ko satteende. Kono ɓawto ɗun, battane ngurndan feewuɗan wonɗan e nder buttu no maranii ben wurtaaɓe.

¹² Ko ɗun waɗi si mi wi'ay on, ɓantee juude mon lo'ude ɗen, sattinon koppi mon lo'udi ɗin,

^d 12:6 12.6 Tin. 3.11-12

13 yo koyde mon den jokku laawi feewudi dīn, fii wota layooje den worgito, kono de sella.

Fii no Hittinire e Noddaandu Heyru ndun

14 Etee no wondiron e fow e nder buttu, wuuron e nder laabal, ko fii baawo maggal hay gooto yi'ataa Joomiraado on.

15 Reenee fii wota hay gooto njakkire moyyere Alla nden, wota da'afol haadfungol woo kadi funtu, wona sabu jii'boldu haa raaba buy e mon.

16 Reenee fii wota hay gooto e mon jeenu, maa wona keefeero wa *Iisu, on yeeyitunoodo afoyaagal mun ngal fii nafakka gooto.

17 Hidon andi, bawto dūn, wa fewndo ko o faalaa hebude du'aa ben makko on, o bugitano, ko fii o hebaano feere waylugol miijo ben makko ngon, fii kala hari himo dabbirde dūn gondi.

18 Ko fii onon, on badaaki fello ngo waaweten meemude, e yiite huɓɓunge e dowdi duule e nife e nduluuru,

19 maa hito *liital, maa hawa ka *Isra'iilayankeēbe ben nanunoo kan haa be wi'i wota be beyditane hay kongol,

20 ko fii be townataano sifa ndee yamiroore tiidunde dōo: «Hay si mummunte meemiino ngon fello, warirteno kaaye.»^d

21 Hakkee ko dūn hulbinino, Muusaa wi'i: «Mi diwnii hakkee ko mi huli!»^e

22 Kono onon, on badike Fello *Siyuuna ngon e saare Alla Wuurudo on, dūn ko *Yerusalaam kammuyankeejo on, e guluuje malaa'ika mottondiri e nder weltaare.

23 On badike dental dikkuruube Alla ben, ben be tawata no windii ka kammuuli. On badike Alla, on Naawoowo yimbe ben fow, e ruuhuujj feewube timminaafe ben.

24 On badike Iisaa, on holnudo *ahadi heyri ndin, e yiiyan makko hibbaadan, dan seeditoore mun furi moyyude dan Haabiila dan.

25 Awa reenee wota on salo hedfaade on Wondo on yewtude. Ben Isra'iilayankeēbe, salinoobe hedfaade on Wonnoodo be yamirde ka hoore leydi, be dadaano lette d'en. E ko honno non woniranta en si en huccii on Wondo en yewtude ka kammuuli dow?

26 On mo hito mun dimbi leydi ndin, wadfi jooni ndii fodaari dōo: «Awa mi dimbitoyay nde wootere kadi, hinaa non leydi ndin tun, kono hay kammu ngun.»^f

27 Ngol daalol «nde wootere kadi» no laabi poy hollu wonde kala ko tagaa dimboto, dilla, fii no goongaaji dī gasataa dimbaade dīn luttira.

28 Bay laamu ngu hendotoden ngun hinaa dimbotoongu, weltanoden Alla, kurkanoden mo noone no welirta mo e nder teddungal e kulol.

29 Ko fii Alla men on ko yiite sunnoowe.

13

Fii Salminaango e Wakkilingol

1 Yo giggol sid'dankaaku ngol duumo.

2 Wota on yejjitu wernugol. Ko fii e nder warrugol non wobbe wernii malaa'ikaabe, hara be andaa.

3 Anditee fii kasoobe ben, wa si tawii hidon sokidaa e maɓbe, e wonaabe e tampineede ben, wa si tawii ko onon wonaa tampineede.

4 Yo mo kala teddin dewgal ngal, awa kadi yo yettindirbe ben yonindiran, ko fii telenma d'on, Alla naaway fiyoobe ben e jinoobe ben.

5 Wota on ardinir ngurndan mon dan giggol kaalisi, yondinoree ko jogid'on kon fewndo dōo. Ko fii Alla tigi no wi'i: «Mi accitataa ma e mi tertotaako ma few.»^g

6 Mo kala e men no waawi wi'ude e nder pellital:

«Ko Joomiraado on woni faabo an ngon, mi hulataa.

Ko hondun ned'fo waawanimmi?»^h

7 Anditee fii ardotoobe on ben, ben feppinannoobe on daaluyee Alla on, miijitod'on fii battane no be wuuriri non, nembon gomdinal maɓbe ngal.

8 Awa Iisaa Almasiihu on ko gooto, o waylotaako hanki e hande e haa poomaa.

9 Wota on jabu kala noone janndeeji janani selna on. Ko fii no moyyi ka bernde nden tiid'iniree moyyere Alla nden, hara hinaa sariyaaji fii jaameteeki dī nafaali huunde ben jokkūbe dī.

10 Ko fii hid'en mari *layyorde nde tawata haananaa golloobe ka *rewirdu adunayankeeru jaamugol ko sakkaa d'on kon.

^d 12:20 12.20 Egg. 19.12-13 ^e 12:21 12.21 Yajp. 9.19 ^f 12:26 12.26 Haj. 2.6 ^g 13:5 13.5 Yajp. 31.6 ^h 13:6 13.6 Zab. 118.6-7

¹¹ Ko fii *yottinoobe mawbe sadaka ben sakkorayno yiiyan ka nokkuure hormorde, kono tebbeeli dɪn sunneteno ka ɓaawo hoɗo.

¹² Ko dɪn waɗi si Iisaa kadi tampuno ka ɓaawo hoɗo fii *labbinirgol jamaa on yiiyan makko dɪn tigi.

¹³ Awa enen kadi, yalten ka ɓaawo hoɗo fii yahugol e makko, e hoore rondagol hersa ka o rondinoo kan.

¹⁴ Ko fii en maraa doo hoɗo tabitungo, kono hiden dabbude aroyayngo ngon.

¹⁵ E innde makko kanko Iisaa, duumoden e waɗangol Alla sadaka mantoore, e maanaa sadaka yaltoowo e toni jantotoodi innde makko nden.

¹⁶ Awa wota on weddito e waɗugol moyyere e wallindirgol, ko dɪi woni sadakaaji dɪ Alla jabata weltora.

¹⁷ Doftee ardotoobe on ben, yankinanodɓon ɓe. Ko fii hiɓe ayni fota wonkiiji mon dɪn, wa hunitoytoobe ka Alla. Awa etee ɓe waɗa dɪn e hoore weltaare, hara hinaa no mettirta ɓe. Si hinaa dɪn, nafoytaa on.

¹⁸ Awa toranee men: meden felliti wonde meden mari ɓernde laabunde e nder faalegol nawrude ngurndan amen dɪn no feewiri e kala huunde.

¹⁹ Mi torike on fow tentinii toragol fii yo Allaahu on newnanan yilitagol ka mon no yaawiri.

²⁰ Yo Alla Jom Buttu on, on Artirdo e hakkunde maybe ben Iisaa Joomi men, Ngaynaako Mawɗo baali dɪn, rewruude e yiiyan *ahadi poomayankeeri ndin,

²¹ yo o wawnu on e kala ko moyyi fii waɗugol faale makko on, o waɗa e men ko welata mo, tippude e Iisaa Almasiihu on, on mo mangural wonani haa poomaa. Aamiina!

²² Mi torike on, yo musibbe an, jabugol ngol kongol wakkilinayngol, ko fii mi windanii on, mi raɓɓindɪnii.

²³ Awa andee wonde, Timotee, oo musidɗo men, yaltinaama ka kaso. Si o hewtitii law, mi yaaday e makko, men yiida e mon.

²⁴ Hiwranee lan ardotoobe on ben fow e yimbe Alla ben fow. Bee ɓe Itali salminii on.

²⁵ Yo moyyere Joomiraadɗo on wonu e hoore mon on fow.

BATAKURU YAAQUUBA NDUN

¹ Salminaango an min Yaaquuba, oo jiyaado Alla e Iisaa Almasiihu Joomi on, haa e dñi *bolondaaji sappoo e dñi saakitiidi e nder aduna on.

Fii Wakkilagol Tampereeeji

² Ko onon yo musibbe, si on rewrii e kala noone ndarndande, haray jogitoree dñun weltaare fow,

³ ko fii hidon andi, ndarndagol gomdinal mon ngal adday ñajñaare.

⁴ Kono bee ñajñaare nden wada golle timmufe, fii no woniron mokobaabe timmufe, e hara on ñakkiraaka huunde.

⁵ Si godfo e mon ñakkira faamu, yo o toro dñun Alla, on okay mo dñun. Ko fii kanko Alla ko Yedoowo fow no yaajiri e baawo feloore.

⁶ Kono yo o toror mo gomdinal ngal aldaa e sikkitaare. Ko fii on sikkitiido no wa'i wa morloodfe ndiyan dñan ka baharu, ðe hendu ndun dupata yeya.

⁷ Wota sifa on nedfo sikku hendoto goddun e juude Joomiraado on,

⁸ on ko nedfo sikkitiido, mo tabitaa e laawi mun dñin fow.

⁹ Yo musidfo miskiino on weltor ko Alla towni mo kon,

¹⁰ aldufo on kadi weltora ko Alla tippini mo kon, ðay fii makko on feyyiray wa piindi ngesa.

¹¹ Si naange ngen fufii, nge toowidii e nguleendi magge muusundi ndin, hinge yornude kudi dñin, piindi majji on saama, ñari majji on bonta, ko non aldufe ðen saamirta e nder golle maðbe ðen.

¹² Maloore wonanii on nedfo ñajniido ndarndande ðen, ko fii si o dartike ndarndande ðen, o hendoto *meetelol ngurndan, ngol Joomiraado on fodi yidufe mo ðen.

¹³ Wota hay gooto wi'u e nder ko jarribete kon: «Ko Alla jarribii mi.» Ko fii Alla jarribortaake ko boni, kanko kadi o jarribotaako hay gooto.

¹⁴ Nde jarribaden woo, ko himmeeji bondi dñi wondufen dñin woni en poodufe murtina.

¹⁵ Bawto dñun, himme bondo on fuda haa rima junuubu, si junuubu on kadi heewii, o rima mayde.

¹⁶ Wota on ðaynito, yo musibbe an yidaabe,

¹⁷ kala dokkal moyyal e kala dokkal timmungal ko ka dow iwrani en, e immorde e Baabaajo ndayguuji dñin, on mo waylotaako, mo dowdi mun dillataa,

¹⁸ on Woodintinirdo en Daaluyee makko goongaajo on no o yidiri non, fii no laatoreen dikkuruube e tagu makko ngun.

Fii Huutorgol Daaluyee Alla on

¹⁹ Andee dñun, yo musibbe an yidaabe, yo nedfo kala yaawu hedfaade, nenna si yewta, nenna si tikka.

²⁰ Ko fii tikkande nedfanke nden laatintaa peewal ngal Alla yidi ngal.

²¹ Awa serte e kala ko tuuninta e kala bonki layuki, jabiron newaare daaluyee aawaado e mon on, dñun ko on waawudo dandude wonkiji mon dñin.

²² Wonee huutoroobe daaluyee on, hara hinaa on hedotoobe mo tun, si hinaa dñun, haray onon tigi on ðaynitoto woni.

²³ Ko fii si godfo hedike daaluyee on, o huutoraali mo, haray himo wa'i wa nedfo wondo tintaade, yi'a yeeso mun ngon.

²⁴ Si o gainii ndaaritaade, o yahii, o yejjita kisan ko honno o wa'i.

²⁵ Kono on wadudo giide mun ðen ka nder sariya timmudo, dñun ko on sariya rindinoowo, o tabiti, hara hinaa fii hedagol yejjita, kono hara ko huutorgol, ondon wonay malaado e nder kala ko o wadata.

²⁶ On mo sikki ko dewo, e baawo waawugol ðenngal mun ngal, haray on ðayni hoore mun, ngal dewal ko meerewal.

²⁷ Dewal laabungal, ngal aldaa e koju ngal yeeso Alla Baabaajo on, ko dankagol aliyatiimaabe ðen e dankagol keynguube ðen e nder satteendeeji maðbe dñin, e rentagol e tuundiiji aduna dñin.

¹ Musibbe an, bay ko on gomdɪnbe Iisaa Almasiihu Joomi men mo darja wonani on, reenee e burdindingol yimbe.

² Si wattiido hurundaare kanje, bornii concɪ dimi aru e naatude ka *moftal mon, baaso kadi borniido concɪ yakkiidi ara e naatude,

³ si on hittinii fii borniido concɪ dimi on, on wi'ii mo: «Onon toolii mon ka ndadɔdudi doo!», wi'on baaso on: «An daro daa!», maa: «Joodo ka ley koyde an doo!»,

⁴ e hara on wadaali sendondiral hakkunde mon onon tigi? E on jaawiraali miiijooji bondi?

⁵ Heditee, yo musibbe an yidaabe! E hara hinaa misikinbe ben ka aduna doo Alla subii fii no be wonira aldube e nder gomdɪnal ngal, e heboobe gefal e laamu ngu o fodi yidube mo ben ngun?

⁶ Kono onon, on hersinii baaso on. E hara wonaa aldube ben woni on tampinde, nafa on ka jaawirdi?

⁷ E hinaa ben woni hoynoobe innde teddunde nde inniradon nden?

⁸ Kono si on doftike sariya mawdo on, wano bindi dɪn wi'iri non wonde: «Yo a yidir jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non»,^a haray on wadii ko moyyi.

⁹ Kono si on burdindinii yimbe ben, haray on wadii junuubu, Sariya on no jogori on wa bonnufo Sariya.

¹⁰ Ko dɪn wadi, on mo yeddi yamiroore wootere e nder Sariya on, hay si o doftike deya heddiide fow, haray o wonii bonnufo Sariya on fow.

¹¹ Ko fii on Wi'udɔ: «wota mo jeena», no wi'ii kadi: «wota mo itta hoore.» E hin-le si on wadaali jinaa, kono on ittii hoore, haray on wonii bonnufo Sariya on.

¹² Awa yewtiree huuwiron wa yimbe jaawiroyteebe Sariya rindinoowo on.

¹³ Ko fii jaawoore nden aldanaa mo yurmetaake e yurmeende, kono yurmeende nden foolay jaawoore nden.

Fii Hakkunde Gomdɪnal e Kuugal

¹⁴ Musibbe an, ko nafa hondun woodani neddo wi'ugol himo mari gomdɪnal, si o alaa bangirde dɪn kuude? Taw si sifa ngal gomdɪnal no waawi dandude mo?

¹⁵ Si musidɔ men gorko maa bandiraawo men no holi, no njakkiri jaamete e kadi pande woo,

¹⁶ godɔ e mon ara e wi'ude ben: «Yahee e jam, bornodɔn, jaamon haa haaron», e baawo jonnugol be ko balli mabbe dɪn handi e mun kon, haray ko hondun dɪn nafata?

¹⁷ Gomdɪnal ngal kadi ko wano non: si ngal aldaa e kuude, ko ngal mayngal kangal tigi.

¹⁸ Kono si godɔ wi'ii: «An hida mari gomdɪnal e min mido mari kuude», haray min mi wi'ay mo: «Hollan gomdɪnal maa ngal e baawo kuude, min non mi hollirte gomdɪnal an ngal kuude an dɛn.»

¹⁹ Hida gomdɪni ko Alla gooto woodi? No moyyi! Jinnaaji dɪn kadi no gomdɪniri non, haa hidi diwna.

²⁰ Ko an yo njofoojo! Hida faalaa faamude wonde gomdɪnal ngal aldaa e kuude ko meerewal?

²¹ Enee, wonaa ko Ibraahiima, on maamiraawo men, wadunoo kon fewndo o weebiti *Issaaqa bidɔo makko on fii layyagol ka *layyorde kon wadi si o jogitoraa feewudo?

²² A yi'ii, gomdɪnal ngal yaadii e kuude makko dɛn, awa kadi ko kuude makko dɛn timmini gomdɪnal makko ngal.

²³ Ko non ko bindi dɪn wi'i kon laatori: «Ibraahiima gomdɪni Alla, ngal gomdɪnal makko jogoranaa mo peewal», haa o noddaa gidɔ Alla.

²⁴ On yi'ii, ko sabu kuude dɛn neddo on jogoraa feewudo, hinaa sabu gomdɪnal ngal tun.

²⁵ Enee, oo cagaajo wi'eteedo *Raabi, kanko kadi, taw si hinaa sabu kuude dɛn o jogoranoo feewudo fewndo ko o wernunoo nulanoobe fii tefugol ben, o hollɪ be laawal goo ngol be rewa?

²⁶ Wano tawiri non bandu ndu aldaa e ruuhu ko mayndu, ko wano non kadi gomdɪnal ngal aldaa e kuude ko mayngal.

3

Fii Hubindagol Denngal

¹ Musibbe an, wota buy e mon himman jannugol, ko fii hidɔn andi enen jannoobe ben en jaawete jaawoore burnde sattude.

² Ko fii en fow en wafay ellaaji dī tawata ko nooneeji dūudufdi. On mo wadfaali ella e nder kongudfi, haray on nedfō ko timmudō, waawudō hubindaade bandu mun ndun fow.

³ Si en wadii lagambe den ka kundule pucci dīn fii yo dī dofto en, haray en huutoray kadi balli majji on fow.

⁴ Ndaaree kadi, dee laafe e njandude mun, ko hendu dolnundu nabata de, hife ardoree aalahun burkun fandude ka naboowo on faaliraa don.

⁵ Wano non, denngal kadi ko terun fandukun, kono hingal waawi mantorde pijji mawdi. On yi'ii wano giitun tosokun waawi sunnirde buruure mawnde?

⁶ Denngal ngal kadi ko yiite, hingal heewi boneeji, hingal tawdaa e tere bandu men ndun, ngal tuuninay bandu ndun fow, ko ka yiite jahannama ngal hubbinaa, ngal sunnay ngurndan men dan fow.

⁷ Kala noone kulle, wano colli dīn e ko daasotoo kon e kulle den ka nder ndiyan, no hubindoo, den-le nedfanke no hubindii de.

⁸ Kono denngal, hay gooto waawataa ngal hubindaade. Ko bone mo waawotaako hubindaade, hingal heewi tooke warooje.

⁹ Ko kungal mantirten Ben men Joomiraado on, ko kungal kadi hudirten yimbe tagaabe e mbaadi Alla ben.

¹⁰ Ko e kon hunduko wooto du'aa e kuddi yaltata. Kono yo musibbe, wota dūn wonir non.

¹¹ Taw si ndiyan weldan e ndiyan haadufan no tubba e bundu wooturu, hara ko e ngayka woota?

¹² Enee musibbe an, hara yibbehi no waawi rimude kaccu, maa piyahi rima yibbe? Ko wano non kadi, bundu ndiyan landan waawataa tubbinde ndiyan weldan.

Fii Faamu Iwrungu ka Dow ngun

¹³ Ko hombo e hakkunde mon mari faamu e hakkil? Yo o banginir dūn jikku makko moyyo on wondude e kuufe newiife iwrufe e faamu.

¹⁴ Kono si tawii hidon mari ka berde mon nawliigu tiidungu e haasidi, haray wota on mawnintino, e wota on yeddu goonga on.

¹⁵ Sifa ngun faamu hinaa ka kammu iwri few, ko ngu aduna e ngu nedfanke e ngu Ibuliisa.

¹⁶ Ko fii, kala ka nawliigu e haasidi woni, ko don kadi jibboldu e kala noone kuufe bonde woni.

¹⁷ Kono faamu iwrungu ka Alla ngun, ko adii taho, ko ngu laabungu, awa kadi ko ngu buttu, ko ngu newiingu, ko ngu deeyinayngu, heewungu yurmeende e kuufe moyye, ngu aldaa e burnondiral e faasiqankaaku.

¹⁸ Ko tabintinoofe buttu ben aawata e nder buttu kon, rimay peewal.

4

Fii Doftagol Alla, Yankinanoo Mo

¹ Ko honto dee poodotire e dee yeddondire hakkunde mon iwri? E hara hinaa faaleeji bondi woni wadude hare ka berde mon?

² Hidon himmani, kono on alaa hebude. Ko on waroofo, ko on miilaabe e baawo waawugol hebude hay huunde. Hidon wondi e yeddondire e poodotiro. E hin-le on hendotaako, bay on alaa toraade,

³ maa hidon toraade, on alaa hebude, bay hidon tororde anniyee bondo fii no huutoriron dūn fii faaleeji mon.

⁴ Ko onon, yo jamaa jinoofe! E on andaa yidugol aduna on ko aɗugol Alla? Awa si godfo no faalaa yidude aduna on, haray o waditike gajo Alla.

⁵ On sikku bindi dīn ko wi'i kon ko meere, wonde: «Alla no nawlani ruuhu mo o wadi e men on.»^b

⁶ Kono ko o furi en yefude e ko mawni kon ko sulfu. Awa e hino ko bindi dīn wi'i kon:

«Alla liddoto mawnintiniife ben,

o yeda jippinbe hoore mun ben sulfu.»^c

⁷ Awa yankinane Alla, dartodon Ibuliisa, dūn o dogay, o wodfōo on.

⁸ Badee Alla, dūn o badoto on. Labbinee juude mon den, yo onon junuubankeefe. Labbinon berde mon den, yo onon sikkitiife.

⁹ Woytee, yoomon, wullon. Yo jaleede mon den wontu yoomugol, weltaare mon nden wonta bidagol.

¹⁰ Jippinee hoore mon yeeso Joomiraado on, dun o bantoyay on.

¹¹ Wota on pakkin bee doo maa bee daa, yo musibbe an. Mo pakkinii musidfo mun, maa naawii musidfo mun, haray ko Sariya on o pakkini, o naawi. Si a naawii-le Sariya on, haray hinaa a huutorfo mo, kono ko a naawoowo mo.

¹² Ko fii ko Gooto pet woni Wadoowo Sariya naawa, dun ko on Waawufo dandude e mulude. An non, ko a hombo, si hida naawa jokondo maa?

Fii Mawnintinaare e Townitaare

¹³ Ko onon, yo wi'ube jooni: «Hande maa jango men yahay e ndee saare doo, men wona ton hitaande, men wadofa ton godfun, men heba tono.»

¹⁴ Onon on andaa toode no ngurndan mon dan wonirta jango. Ko on norngal feepungal fii saa'hun nii, bawto dun muta.

¹⁵ Ko haanufon wi'ude: «Men wuuray, men wada dundoo maa dundaa, si Joomiraado on jabii.»

¹⁶ Kono jooni, hidon mawnintinaade e nder townitaare mon. Sifa nden mawnintinaare fow ko bonnde.

¹⁷ Si godfo no andi moyyere nde o haani wadude, o wadaali dun, haray o wadii junuubu.

5

Fii Hajagol Aldube ben

¹ Jooni non, yo onon aldube, wullee sowru tiifundu, sabu tampereji aroyaydi e hoore mon din!

² Ngalu mon ngun bonii, concii mon din mooyii,

³ kanje mon den e kaalisi mon on kornii. Kori mun on immoyto seeditoo e hoore mon, jaamira balli mon din wa yiite. On moobii ngaluuji e nder dee palaade sakkitore.

⁴ Njoddi ndi on yobaali wa'ube gese mon den ndin no woytaade e hoore mon. E woyaaadi sopitube ben arii haa e noppi Joomiraado Jom Bawde on.

⁵ On wuuririi ka aduna doo e nder mbeleede e ko foti. On fayinii hoore mon e ndee palaande nde hirsetefon e mun.

⁶ On naawii, on warii feewube be dartaaki on.

Fii Yondinaare

⁷ Awa mupnee, yo musibbe an, haa nde Joomi on ari. Ndaaree no remoowo habbori copal tiifungal, ngal o habbori mupal haa ndiyan setto e ndiyan dabbunde tobba.

⁸ Onon kadi mupnee, tabintinon berde mon den, ko fii ardu Joomi on ko badiidun.

⁹ Wota on nermindir, yo musibbe an, fii wota on naawe, bay Naawoowo on no darii ka yeeso dambugal.

¹⁰ Musibbe an, yettee misal tampere e mupal ben annabaabe yewtufe e innde Joomiraado on.

¹¹ Ndaaree, hidon wi'a maloore wonanii ben njaniiibe. On nanii fii njanjaare Ayyuuba nden no wowlee, awa kadi on yi'ii ko Joomiraado on wadani mo kon ka sakkitorun. Ko fii Joomiraado on ko heewufo giggol e yurmeende.

¹² Ko adii kon taho, yo musibbe an, wota on woondir kammu ngun maa leydi ndin, maa kala ko woni e woondoore. Ko yo «hiiyii» mon on wonu «hiiyii», «oo'o» mon on wona «oo'o», fii wota on wonu e nder naawoore nden.

Fii Tororgol Gomdinal

¹³ E hara godfo e mon no e nder tampere? Yo ontigi toro Alla. Kaa hara godfo e mon no e nder weltaare? Yo ootigi beytu.

¹⁴ E hara kadi godfo e mon no nawni? Yo ontigi noddu ardotoobe *moftal ngal, bentigi toranoo mo e hoore juurugol nebban e hoore makko e innde Joomiraado on.

¹⁵ Toraare wadiraande gomdinal no sellina nawnufo. E hoore dun, Joomiraado on imminay mo. Si tawii ontigi no wadi junuubi, di yaafante mo.

¹⁶ Awa, qirritee junuubaaji mon din hakkunde mon, torondiranon kadi, fii no sellinirefon. Torndeeji di aaden feewufo torii din ko dolnu di duncaydi.

¹⁷ Ko fii liliya kadi hari ko nedfo wa'unoodo wa men nii, nde o duuminoo e toraare fii wota ndiyan aru, dan ronki arude ka hoore leydi e nder duubi tati e lebbi jeegoo.

¹⁸ Bawto dun kadi o torii, kammu ngun sammii ndiyan, onsay leydi ndin funtini ko rimata bibbe.

¹⁹ Ko onon yo musibbe an, si godfo e hakkunde mon selii goonga on, godfo artirii mo,

²⁰ haray andee, on ittudo on junuubanteejo ka o selunoo ton, artiri mo ka laawol, haray o montii junuubaaji duudufi, o dandii wonkii mayde.

BATAKURU PETRUUSU ARANURU NDUN

¹ Immorde e an min Petruusu, *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, haa e bee subaabe Alla, tunarankeebe e oo aduna, e nder dee leyde Pontii e Galaasi e Kapadoosi e *Aazii e Bitinii.

² Ko onon yo subiranoobe ebbore Alla, on Ben men, e dow *labbinireede Ruuhu makko on, fii doftagol Iisaa Almasiihu on, wiccee yiiyan^a makko dan: yo moyyere e buttu sowindirane on.

Fii Tama'u Sellufo on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on. Ko yurmeende makko mawnde nden o yediri en jibintineede sabu immintineede Iisaa Almasiihu on e hakkunde maybe ben fii no hebiren tama'u sellufo,

⁴ e fii no hebiren ndondi ndi bontataa, ndi tuunataa, ndi mbaadi mun waylotaako, maraniindi on ka kammu,

⁵ dun ko onon bee be Alla hiwiri bawgal mun sabu gomdinal ngal fii kisiyee hebuliido feppineede on ka saa'iiji sakkitori.

⁶ Ko dun wonani on ndee weltaare tiidunde, hay si tawii fewndo doo maa satteendeeji seeda wona ko aanini on,

⁷ fii no gomdinal mon ngal ndarndoree. Gomdinal mon ngal-le no buri kanje hittude, bay kanje ko ko mulata, den-le ko yiite ndarndoraa. Ko nii gomdinal mon ngal wonirta maniniingal, darjingal, e teddungal jande Iisaa Almasiihu on feepitoyi.

⁸ On yidii mo kanko Iisaa e hoore on yi'aali mo, on hoolike mo kadi e baawo yi'ugol mo. E hoore dun, hidon hebbinori weltaare tiidunde, nde wonkii woo waawataa sifaade fii mun,

⁹ bay hidon hendaade faandaare gomdinal mon ngal, dun ko kisiyee wonkiji mon din.

¹⁰ Oo kisiyee ko huunde nde annabaabe ben dabbitunoo tefi fii mun, dun ko bee *hiitinoobe fii oo sulfu sutiido on.

¹¹ Hiibe dabbaynoo andugol ko e saa'i hombo maa ko honno ko Ruuhu *Almasiihu on andini be kon wadiroyta, fewndo on Ruuhu wondo e maabe hiitantonoo be fii tampereji heboyaynoodi Almasiihu on din e darjaaji hikkotoodi e mun din.

¹² Be banginanaa kadi wonde, wonaa fii maabe kambe tigi be wonnoo kurkanaade, kono ko fii mon, fewndo be wowli fii dii piiji di bee waajiibe on fii Kibaaru Moyyo on yottiniri e mon fewndo doo *Ruuhu Seniido iwrufo ka kammu on, din piiji di tawata hay malaa'ikaabe ben tigi no faalaa andude fii mun.

Noddaandu fii Wonugol Laabube

¹³ Ko dun si mi wi'ay on, hebulinee hakkillaaji mon din, waawon hoore mon, wadon tama'u mon on fow e oo sulfu mo yedoytedon jande Iisaa Almasiihu on feepitoyi.

¹⁴ Wa'ee wa paykoy doftiikoy, hara on accaali hande kadi diya himmeeji ardoon on, dun ko din di wondunodon e nder angal andugol mon.

¹⁵ Kono bay Noddufo on on ko Laabudfo, onon kadi wonee laabube e nder jikku mon on,

¹⁶ ko fii e hino ko Allaahu on daali kon ka deftere: «Wonee laabube, ko fii ko mi Laabudfo.»^b

¹⁷ Bay on noddirii oo Fonnudfo fow «Baaba», dun ko on Naawiroowo mo bee embere kuude mun den, haray yo on hulu mo fannin hidon kodii aduna on.

¹⁸ Hidon andi wonaa huunde bonaynde wano kaalisi maa kanje sottiraadon e nder dan ngurndan meerejan dan ronunodon baabiraaabe mon ben,

¹⁹ kono ko yiiyan Almasiihu hittudan dan, on wa'itaydo wa baalun kun alaa ella, alaa waadere,

²⁰ on adaado todfeede ado fudfoode aduna on, kono o feppinaa ka saa'iiji sakkitori fii mon.

²¹ Ko sabu on gomdindiradon Alla, on Immintindfo mo e hakkunde maybe ben, yedi mo kadi mangural, fii no gomdinal mon ngal e tama'u mon on fawora e Alla.

²² Bay on labbinirii hoore mon doftagol goonga on, haa on hebii giggol sidfankaaku sellungol, jooni yidindiree giggol tiidungol ka berde mon,

^a 1:2 1.2 «Wiccegol yiiyan Almasiihu on» no firi «labbiniregol yiiyan makko dan.» ^b 1:16 1.16 Lew. 19.2

²³ d'un ko onon bee jibinaabe kesun, be tawata hinaa awdi muloori kono ko luttoori, immorde e daaluyee Alla wuurudo tabiti on.

²⁴ E hin-le:

«Kala neddo no wa'i wa hufo,

darja makko on fow kadi

no wa'i wa piindi kon hufo.

Hufo kon no yooriri, piindi ndin no saamude,

²⁵ kono daaluyee Joomiraado on

ko luttaydo haa poomaa.»^c

On daaluyee ko Kibaaru Moyyo mo feppinanadon on.

2

¹ Awa tertee kala bonki e kala kippugu e faasiqiyaagal e nawliigu e kala poore,

² yidiron daaluyee on wano boobo kecco yidiri biraadan kencan laabudan, fii no mawniron e nder kisiyee on sabu makko,

³ bay on mettike, on andii Joomi on no moyyi.

Fii Hayre nden ka Sobundu e Jamaa Subaado on

⁴ Badee mo kanko ndee hayre wuurunde, nde yimbe ben bugitino, d'un ko on mo Alla subii, hittudo yeeso makko.

⁵ Bay onon kadi hidon wa'i wa kaaye wuurude mahindiraade, woni suudu ndu Ruuhu Alla on hodi e mun, fii wonugol *yottinoobe sadaka laabuube fii no wadfanon Alla sadakaaji ruuhyankeeki, hara ko no hawrirani mo, rewruude e Iisaa Almasiihu on.

⁶ E hin-le no windii wondema:

«Mido tippinde ka hoore Fello *Siyuuna

hayre wonaynde ka sobundu,

d'un-le ko nden subaande hittunde.

Kala gomdindo e makko hersinoytaake.»^d

⁷ Nden hayre no hittani on, onon bee gomdinbe. Kono fii be gomdinaa ben:

«Hayre nde mahooobe ben hawkunoo nden

wontii hittunde ka sobundu.»^d

⁸ hayre fegginaynde,

e fetere libaynde.»^e

Be feggike e mayre sabu yeddugol mabbe daaluyee on, tawde ko d'un be muuyanano.

⁹ Kono onon, ko on lepol subaangol, yottinoobe sadaka fii *laamu Alla ngun, awa kadi ko on jamaa laabudo, yimbe jeyaabe ka Alla fii ko feppina kuude moyye mawde on Noddudo on fii yo on yaltu ka niwre, aron ka ndaygu makko hawningu.

¹⁰ Dun ko onon bee be tawata hari hinaa jamaa Alla, kono jooni ko on jamaa makko, d'un ko onon bee be hebaano yurmeende makko nden, kono jooni on hebii yurmeende makko nden.

¹¹ Ko onon, yo yiibe, hoibe jananbe, mi wakkilini on e reenagol dii himmeeji neddanke, di tawata ko habooji wonkii.

¹² Wuuree no moyyiri e hakkunde be gomdinaa ben fii nde hiibe toopira on wa wadoobe ko boni, yo be yi'u kuude mon moyye den, d'un be mawninoyay Alla nde o aroyi.

Fii Yankinanagol Lambe ben

¹³ Sabu Joomiraado on, yankinane kala laamu neddanke, woni lando mawdo, mardo mbawdi,

¹⁴ woni ben be o lammini fii donkingol ben wadoobe ko boni, manta ben wadoobe ko moyyi.

¹⁵ Awa, ko Alla faalaa e nder ko wadoton ko moyyi kon, ko yo d'un dahu fankina majjuube be alaa hakkil ben.

¹⁶ Wuuree wa rindinaabe, e baawo wadugol ngun ndimu wirngallo buumayngo bonki, kono wa kurkantoobe Alla.

¹⁷ Teddinee fow, yidon musibe gomdinbe ben, hulon Alla, teddinon lando on.

¹⁸ Jiyaabe, yankinane jeybe on ben e nder teddungal timmungal, hara hinaa non moyyube ben tun e newiibe ben, kono e mettube fii ben kadi,

¹⁹ ko fii, si e nder miijitagol fii Alla, ontigi nappike tampere nde ontigi foddaa, d'un ko huunde moyyere.

^c 1:25 1.25 Isa. 40.6-8

^d 2:6 2.6 Isa. 28.16

^d 2:7 2.7 Zab. 118.22

^e 2:8 2.8 Isa. 8.14

²⁰ Ko hongal e teddungal mardon, si on muɲnike tampere sabu waɖugol junuubu? Kono si on muɲnike tampere sabu waɖugol ko moyyi, ɖun ko huunde moyyere yeeso Alla.

²¹ Awa, ko fii ɖun noddiraɖon, ko fii *Almasihu on kadi tampii fii mon, o accanii on misal, fii no jokkiron batteeji makko ɖin,

²² ɖun ko on «mo waɖaali junuubu, mo toni mun jantaaki fenaande»,^f

²³ ɖun ko on hoynaaɖo mo yottaaki, tampinaaɖo mo kambaali, kono watti fow e juude on Naawoowo no feewiri non.

²⁴ O ronditanike en junuubaaji men ɖin ka bandu makko, ɖun ko ka *leggal altindiraangal, fii no maayiren e telen-ma junuubaaji ɖin, wuuren ngurndan feewuɖan, ko fii, ko sabu barmeeji makko ɖin selliniraɖon.

²⁵ Bay hari hiɖon wa'i wa baali saakitaadi, kono jooni on artiraama ka Ngaynaako, Hiwoowo wonkiiji mon ɖin.

3

Fii no Yettindirbe Haani Wondirde

¹ Onon kadi yo rewbe wano non, mo kala e mon yo yankinano moodi mun. Dun si wofbe e maɓbe ɖoftaaki daaluyee on, be gomɖiniray sabu kuude rewbe maɓbe ben e ɓaawo kongol,

² e nder yi'ugol maɓbe jikku mon laaɓuɖo wonduɖo e teddungal on.

³ Wota on fotin ko woni e kene kon, wano mooragol e cuɖorgol kanje e conci dimi.

⁴ Kono yo ɲari mon kin wonu ko marii ka ɓernde, hara ko ɲari halal ki bonataa, ki jikku newiɖo deeyuɖo. Ko ɖun ɓuri hittude yeeso Alla.

⁵ Ko nii rewbe ɓaawo ɖoo laaɓuɓe, tanyinornooɓe Alla ben, parornoo, be yankinanii moodiɓbe maɓbe ben,

⁶ wano Saarata non, on ɖoftinooɖo Ibraahiima, wi'aynooɖo mo koohoojo makko. Onon kadi on laatoto jiwbe Saarata si on wadii ko moyyi, e ɓaawo on jabude jiiɓireede kulol woo.

⁷ Onon moodiɓbe ben kadi wano non, mo kala e mon yo wondir e sonnaajo mun on e hoore andugol wonde rewbe ben ko be nedɖanke ɓurɓe lo'ude. Teddiniron be wa ronidoobe e mon ngurndan ɖan Alla yedi on ɖan, fii wota hay huunde haɖu torndeeji mon ɖin.

Fii Tampangol ko Moyyi

⁸ Ka rawnoode, on fow hebee miijo wooto e giggol gootol, heewon giggol siɖfankaaku e yurmeende e angal mawnintinaare.

⁹ Wota bone woo yottore bone, maa yennee yottoo, kono ka liddu ɖun, onon ko yo on du'ano, ko fii ko ɖun noddiraɖon fii no roniron barki kin.

¹⁰ Ko fii:

«Si tawii godɖo no faalaa wuurude ngurndan weldan,

e yi'ugol ɲalaade hettaare,

haray yo ontigi reenu ɖenngal mun ngal

e wowlugol ko boni,

o reena toni makko ɖin e janfagol.

¹¹ Yo ontigi woɖɖito ko boni, o waɖa ko moyyi,

o ɖaɓɓita buttu on, o jokka ɖun,

¹² ko fii giɖe Joomiraaɖo on no e hoore feewuɓe ben,

awa kadi noppi makko ɖin no udditanii toraaje maɓbe ɖen,

kono yeeso Joomiraaɖo on

no huccana ben waɖooɓe bone.»^g

¹³ Ko hombo tampinta on, si on himmanii waɖugol ko moyyi?

¹⁴ Dun-le wuren hay si on tampii fii peewal ngal, on maloyte. Awa wota on hulu yimbe ben, wota on laato maapiiɓe.

¹⁵ Hormoree *Almasihu on ka ɓerɖe mon wa Joomi on. Wonee ɲande woo hebuliɓe fii jaabagol landotoobe on dalil tama'u mon on ben.

¹⁶ Waɖiron ɖun newaare e teddungal e nder ɓernde mon laaɓunde nden, fii yo wonbe on wowlude ko boni e hoore jikku mon moyyo on e telen-ma Almasihu on, heɓoy ko hersinta be e fee konguɖi maɓbe ɖin.

¹⁷ Awa kadi, ko ɓuri ko tampugol sabu waɖugol ko moyyi, si tawii ɖun ko faale Alla, edii tampugol sabu waɖugol ko boni.

18 E hin-le Almasiihu on kadi maayii fii junuubaaji dɪn nde wootere ko yoni haa poomaa, on feewuɔfo fii ɓe feewaa ɓen, fii addugol on e Alla. O waraama ka ɓandu, o wurnitiraama Ruuhu Allaahu on.

19 Ko on Ruuhu o yaari, o waajoyii ruuhuuji wonɓe ka kaso ɓen,

20 dɪn ko ɓe murtunoobe wa fewndo tawata muɓal Alla ngal no ɓeydii ka palaade de Nuuhu moyyinaynoo laana ka e mun. Ko yimbe seedaabe nii, e maanaa ɓe njeetato, ɓe dandiraa rewugol ka ndiyan.

21 Dun ko misal *lootagol maande kisiyee wonaɗon dandireede fewndo doo. Dun wonaa lootugol tuundi ɓandu ndun, kono ko aadanorgol Alla ɓernde laafunde. 'Dun hisiniri on immintineede Iisaa Almasiihu on,

22 on Yentudo ka kammu, wonirɔfo ka sengo jaamo Alla, on mo malaa'ikaabe ɓen e ɓawde den e doole den yankinanaa.

4

Fii Wuurugol no Alla Yid'iri non

1 Bay *Almasiihu on tampii ka ɓandu mun, onon kadi dolnoree e ngon miijo wooto, (ko fii on tampoɔfo e ɓandu seedii e faale waɗugol junuubu),

2 fii no wuuriron wano Alla faaliraa non, hara hinaa e himmeeji nedɗanke, yeru saa'i heddaaniɔfo on wuuridugol e ɓandu on.

3 Awa e saa'i feyyunooɔfo on, on ɓooyii waɗude ko ɓe gomɗinaa ɓen yid'i waɗude kon, fewndo jokkondirɗon e maɓɓe e nder jiiɓaare e himmeeji bondi e mandilugol e *fasaadu e mottondirɗol ka mandiletee e dewal sanamuuji harmungal.

4 Kono jooni ɓe tawi no ɗaldini ɓe ko on alaa jokkondirde e maɓɓe hande kadi e telen-ma nden ɓoylaare tiifunde kon. Ko dɪn waɗi si hiɓe hoynude on.

5 Awa ɓe huntotoyto yeeso on Hebulaniɔfo jaawugol wurɓe e mayɓe.

6 Ko dɪn waɗi si hay mayɓe ɓen feppinanaa Kibaaru Moyyo on, fii nde ɓe jaawiroyaa wa nedɗanke ka ɓandu, yo ɓe wuuroy ka ruuhu wano Alla wuuriri non.

7 Lannoode piiji dɪn fow hewtii. Awa wonee hakkilanɓe waawon hoore mon fii no waawiron tororde.

8 Ko adii kon, yidindiree giggol tabitungol, ko fii giggol ngol no monta adadu junuubaaji ujune ujune.

9 Tolnindiree e ɓaawo dukindirɗol.

10 Awa yo mo kala e mon kurkoran heddiɓe ɓen dokkal ngal o heɓi ngal, dɪn on wonay halfinaabe moyyere Alla yaajunde nden.

11 Yo taw non, mo yewtay e hakkunde mon, ko daaluyeeji Alla dɪn o woni yewtirde. Mo kurkoto kadi e hakkunde mon yo taw ko mbawdi ndi Allaahu on okki mo ndin woni ko o kurkori. 'Dun fow ko fii yo mantoore wonan Alla, e innde Iisaa Almasiihu on, on mo mangural e ɓawgal wonani haa pooma. Aamiina!

Fii no Almasiyaaɗo Haani Wakkilorde Tampereji dɪn

12 Ko onon, yo yiɓɓe, wota on ɗaldir nguli heɓuki on kin fii ndarndegol, wa si tawii ko huunde heyre heɓi on.

13 Kono weltoree tawdeede e tampereji Almasiihu on dɪn, fii no heɓiroyon kadi weltaare ɗande feenjogol mangu makko ngun.

14 Si on hoynaama fii innde Almasiihu on, haray ko on malaabe, ko fii Ruuhu darjindɔfo on, dɪn ko on Ruuhu Alla, no e hoore mon.

15 Si godɔfo e mon tampinaama, wonaa yo taw ko fii himo itti hoore, maa himo wujji, maa himo waɗi ko boni, maa himo ukkii e ko wonaa haaju makko.

16 Kono si tawii o tampinaama sabu ko mo Almasiihu on, haray wota ontigi hersir dɪn, kono yo o mawnin Alla sabu nden innde.

17 Jooni non, saa'i fudɗoode jaawoore nden hewtii, nde fudɗora yimbe Alla ɓen. Si tawii ko enen nde fudɗori, haray ko honno sakkitoode ɓen ɓe doftanooki Kibaaru Moyyo Alla on wa'oyta?

18 Si tawii non feewuɔfo on dandiraama karahan, haray ko honno woniranta mo rewataa Alla on e junuubankeejo on?

19 Dun haray, yo wonɓe tampude no yaadiri e kodduruyee Alla on duumo e waɗugol ko moyyi, ɓe watta wonkiji maɓɓe dɪn e juude Tagudo on, dɪn ko on Sella-Findeejo.

5

Fii no Petruusu Waajori Ardotoobe ɓen e Sukaabe ɓen

¹ Awa jooni miɗo yewtude ardotooɓe *moftal wonɓe hakkunde mon ɓen. Min kadi ko mi ardotooɗo, e seedejeo tamperejei *Almasiihu on, e heɓoowo geɓal e darja feɓɓinoyteeɗo on. Mi wakkiliniɗ on

² aynugol wuro ngo Alla halfini on ngon, hara hinaa e hoore karheede, kono hara ko no Alla yiɗiri non e hoore ɓernde laabunde, hara on waɗiraali ɗun miile, kono hara ko e anniyeew moyyo.

³ Wota on hollu mbawdi e hoore ɓe halfinaɗon ɓen, kono wonanon wuro ngon misal.

⁴ ɗun, nde Hooreejo Ngaynaakoobe ɓen feɓɓoyi, on hendoyto *meetelol darja, ngol ɗari mun bontataa haa poomaa.

⁵ Onon kadi sukaaɓe wano non, yankinaneew ardotooɓe moftal ngal, mo kala e mon jippina hoore mun yeeso oya, ko fii:

«Alla liddoto mawnintiniɓe ɓen,

kono o yedɗa jippinɓe hoore mun ɓen sulfu.»^h

⁶ Awa, jippinee hoore mon e ley jungo Alla dolnungo ngon fii yo o ɓantoy on e saa'i mo o toɗɗii on.

⁷ Fawee anndeeji mon ɗin fow e hoore makko, ko fii o kippay fii mon.

⁸ Wonon hakkilanɓe e reeniɓe, ko fii liddotooɗo on on, ɗun ko Ibuliisa, no waɗude yaha ara, riggora wa ngayuuri, hara no ɗaɓɓa ko seekita.

⁹ Dartoree mo kanko Ibuliisa no tiidiri e nder gomɗinal ngal, e hoore yo on andu ko tamperejei gooti fawadon onon e musibɓe mon wonɓe e nder aduna on fow.

¹⁰ Kono si on tampii e nder saa'ihun nii, Alla Jom sulfu on, on Nodduɗo on ka darja makko poomayankeejo on e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on, o heydintinoyay on kanko tigi, o tabintina on, o tiidinoya on, o waɗa on ɓe dillintaako.

¹¹ Ko kanko bawgal wonani haa poomaa. Aamiina!

Fii Waynitannde Petruusu nden

¹² Ko e dow ballal Silaasi, oo musidɗo sella-findeejo, mi windirani on nduu ɓatakuru rabɓidundu, fii wakkilingol on e fii seedintingol wonde ko ɗundoo woni moyyere Alla haqiiqaare nden, awa humee e mayre.

¹³ Suɓaabe wonɓe *Baabiilaⁱ ɓen e Markuusa ɓidɗo an on salminiɗ on.

¹⁴ Awa hiwrondiree lunnondiral giggol siɗɗankaaku.

Yo buttu wonan on, onon humondirɓe e Almasiihu on ɓen fow.

BATAKURU PETRUUSU DIMMURU NDUN

¹ Immorde e an min Sim'uunu Petruusu, *sahaabaajo e kurkaadu Iisaa Almasiihu on, haa e bee hendiibe gomdinal fotayngal hittude e ngal amen ngal, immorde e peewal Alla men e Dandoowo on, d'un ko Iisaa Almasiihu on.

² Yo moyyere e buttu sowindirane on e hoore andugol Alla e Iisaa Joomi men on.

Fii Tabintingol Noddaandu men ndun

³ Ko bawgal makko ngal, Alla yediri en kala ko handufen fii ngurndan e wuurirgol wano o faaliraa non, e nder andingol en on Noddirfo en mangural mun ngal e moyyuki mun kin.

⁴ Ko nii o yediri en fodaariiji burdi hittude e burdi mawnude din, fii, tippude e din fodaariiji, no tawdirefon e jikku makko on, kanko Alla, d'un ko onon fuutinooŋe boylaare aduna iwrunde e himmeeji bondi.

⁵ Ko sabu d'un wadi, geree beyditen e gomdinal mon ngal jikku moyyo, e hoore jikku moyyo on kadi beyditen d'on gandal,

⁶ e hoore gandal ngal kadi beyditen waawugol hoore mun, e hoore waawugol hoore mun ngal kadi beyditen ŋaŋŋagol, e hoore ŋaŋŋagol ngal kadi beyditen wuurirgol wano Alla faaliraa non,

⁷ e hoore wuurirgol wano Alla faaliraa non beyditen giggol sidfankaaku, e hoore giggol sidfankaaku ngal beyditen giggol.

⁸ Si d'ii jikkuuji doo sowondirii e mon, di haday on wonude meerenteebe be alaa battane moyye fii andugol Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁹ Kono mo aldaa e din, haray ko bundo, mo felsataa, yejjitudo ko junuubaaji mun din laŋŋinanoo kon.

¹⁰ Ko d'un wadi, yo musibbe, burtee wakkilaade fii haqingingol noddaandu ndu noddadon ndun e ko suɓadon kon. Si on warrii non, on yanataa e nder bone few.

¹¹ Ko nii newnirantefon no yaajiri naatugol ka laamateeri poomayankeeri Joomi men on, on Dandoowo, d'un ko Iisaa Almasiihu on.

Fii Jannde Yaadunde e Goonga on

¹² Ko d'un wadi si soono woo mi andintinay on fii d'ii piiji, hay si tawii hidfon andi di e hidfon tabiti e goonga mo hendifon on.

¹³ Mido sikki no haananimmi ka mi jokka andintingol on, fannin mido e nduu togooru, d'un ko bandu an ndun,

¹⁴ ko fii mido andi mi sertay jooni e nduu bandu maayooru, wano Iisaa Almasiihu Joomi men on, banganiranimmi non.

¹⁵ Ko d'un wadi si mi etoto fota, fii hay si mi iwoyii, no anditiroyon d'ii piiji.

¹⁶ Awa, hinaa men baarorŋe taariikaaji sinciraadi yoyre, fewndo ko men banganani on ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on e bawgal makko ngal. Kono men yi'irii gite amen den tigi mangu makko ngun.

¹⁷ Ko fii o hendike e juude Alla Baabaajo on teddungal e darja fewndo ko o nanunoo hawa iwrude ka darja heewudo bural on, ko Allaahu on daalani mo: «Oo doo ko Bidfo an yidaado, mo mi weltori on.»

¹⁸ Menen kadi, men naniŋ ngol kongol iwrungol ka kammu, fewndo men wondi e makko ka hoore fello hormorteengo.

¹⁹ Awa meden buri fellitude fii kongudi di annabaabe ben longinaa din, din di tawata si on wattanii yiila, haray on wadii ko moyyi, bay din kongudi no wa'i wa lampu hubbudo e nokkuure niŋŋitunde, haa nde fajiri on feeri, jaawiire nden toowi ndaygini berde mon den.

²⁰ Ko adii kon, andee wonde firo kongudi di annabaabe ben windi din, d'un ko daaluyeeji di be longinaa din, hinaa e neddanke iwri.

²¹ Ko fii kala kongol longinaangol hinaa e miijo neddanke iwri, kono ko *Ruuhu Seniifo on yimbe ben haaliri ko Alla longini be kon.

2

Fii Jannoobe Penaale ben

(Yud. 1.4-13)

¹ Woodiino e hakkunde jamaa on waditiibe annabaabe. Jannoobe fenaande woniroyay non e hakkunde mon onon kadi, hara hiŋe fiisa janndeeji fenaandeeji e nder

ko be jannata kon, nawraydi e halkaare. Be yedda on Sooditudo be, d̄un ko Joomi on. Ko nii be poodirta e maʃbe halakuyee yaawudo.

² Buy jokkoyay jiiʃaare maʃbe nden, laawol goonga on hoynoyee sabu maʃbe.

³ Immorde e miile maʃbe d̄en, be hiilroya on konguʃi sincaadi. Kono gila neebii ko be happanaa kon no badaade tun, awa hayrannde maʃbe nden ɲoɲaa.

⁴ Ko fii Alla dandaali malaa'ikaabe wadunoobe junuubu ben, kono o nangi be, o bugii ka yiite jahannama ka be jolkaa d̄on e nder niwre, be jogoraa d̄on fii paaweede.

⁵ O dandaali kadi beya yimbe aranbe, kono ko njeetato o acci e maʃbe, goddo on ko Nuuhu, on waajotonooʃo fii peewal ngal, fewndo ko Allaahu on acciti waamere nden e hoore jamaa be rewataa mo ben.

⁶ O happani kadi d̄ee ca'e Saduuma e *Amuura mulugol d̄e, watta d̄e ndoondi, fii wad̄angol be rewataa mo ben kanko Alla misal.

⁷ Kono o dandi Luutu feewudo on, on mo ʃernde mun wondunoo e sokola tiidudo sabu jikku jiiʃiido bee bonbe,

⁸ ko fii on ko feewudo hoʃunooʃo hakkunde maʃbe, mo wonkii mun tampintenoɔ p̄ande woo p̄ande sabu angal peewal ngal o yi'aynoo ngal e ngal o nanaynoo ngal.

⁹ Awa d̄undoo fow no holli ko Joomiraado on andi ko honno o dandirta yimbe gomd̄inbe ben ndarndeede, o donkina be feewaa ben haa p̄ande paawoore nden,

¹⁰ tentinii ben jokkobe himmeeki tuunudi ʃalli mun, hoyna laamu Joomiraado on, d̄un ko bee suusube reedu, mawnintiniibe, be hulataa aybinde ruuhuui d̄in ka kammu.

¹¹ E hin-le malaa'ikaabe, ʃurbe be doole e mbawdi ben, paawiraali ben yimbe hoyre yeeso Joomiraado on.

¹² Kono ben jannoobe fenaandeebe ko wa'ube wa kulle buruure d̄e alaa miiɲoo-miccoo, tagiraade fii nangeede mulee, ko fii hiibe hoynude ko be andaa. Be muliray wa kulle buruure nii,

¹³ ko bone wonata njoddi boneeki maʃbe d̄in. Be tawi faale maʃbe on ko j̄inangol mbeleede aduna tumbere p̄alorma. Ko be wa'ube wa ella e waadere, ʃay hiibe weltora d̄ayngol on, hay nde hiibe p̄aamida e mon.

¹⁴ Gite maʃbe d̄en no heewi jinaa, awa kadi be haabataa wad̄ugol junuubu. Hiibe pooda wonkii d̄i tabitaa d̄in, nawra d̄i e ko boni. Berde ben jannoobe fenaandeebe no eltiraa miile, ben ko be faybe huɗaabe,

¹⁵ ʃay be accitii laawol feewungol ngol, be majjirii sabu jokkugol laawol Bal'ama ngol, on bid̄do Be'uura, yid̄unooʃo njoddi heborndi bonki.^a

¹⁶ Kono o feliraa sabu geddi makko d̄in tigi, d̄in geddi woni sabu haa mbabun kun, d̄un ko mummuntehun kun, wowliri wa neɗdo, d̄un hadi on annabaajo wad̄ugol kuugal feetere.

¹⁷ Ben ko be bulli d̄i alaa ndiyan, ko be duule d̄e hendu radotoo, ben no maranaa niwre ʃurnde tekkude nden.

¹⁸ Immorde e yewtereeki maʃbe manti e mehi, hiibe huutora himmeeki jiiʃaare bandu fii poodugol ben fuutorbe karahan e juude wuuruube e majjere ben.

¹⁹ Hiibe foda be ndimu, e hin-le kambe tigi ko be maccube ko nawrata e halkaare, ko fii mo kala ko maccudo ko fooli d̄un kon.

²⁰ Ko fii si tawii, ʃawto fuutagol tuundiiji oo aduna sabu andugol maʃbe Joomi on e on Dandoowo, d̄un ko Iisaa Almasiihu on, si be nangike kadi e p̄ircol d̄in tuundiiji haa d̄i foolii be, haray sakkitorde maʃbe nden ʃuray aranere nden bonude.

²¹ No ʃurani be ka tawata be andaano laawol peewal ngol, edii, andugol ngol, sela yamiroore hormorteende nde be andinaa nden.

²² Dun haray be tentinii ko ngol tindol goongawol wi'i kon wonde: «Saa'i kala bareeru ndun yilitanto ko ndu tuutunoo kon», awa kadi: «Saa'i kala kosewii arngii e looteede ngin ruttitoto e rukagol ka loope.»

3

Fii Artugol Almasiihu on

¹ Awa e hino batakuru d̄immuru ndu mi windani on ndun, yo yiʃbe. E nder majji d̄i d̄id̄ii non, mi windirani on d̄i fii anditingol on, walla on heʃon miiɲooji laaʃudi,

² fii no anditiron konguʃi d̄i annabaabe laaʃube ben *hiitinoo d̄in, e yamiroore Joomi on e Dandoowo en on, nden nde sahaabaabe ben hewtini on.

³ Ko adii kon, andee wonde ka p̄alaade sakkitore, yawitiibe aroyay heewube jalnori, wuuriroyaybe himmeeki maʃbe d̄in,

^a 2:15 2.15 Ada. 22

⁴ hara hiŕe wi'oya: «Ko honto ardu makko fodanoondu ndun woni? Ko fii gila baabiraabe ben maayi, fow no wa'i wano wa'unoo non gila aduna on fudfdii.»

⁵ Kono be tewi be yejjiti wonde, ko daaluyee Alla on wadfi si kammuuli dfin e leydi ndin woodiranoo, leydi ndin suutaa e ndiyan, ndi moyyiniraa ndiyan.

⁶ Ko ndiyan kadi aduna feyyunoodo on muliraa ndiyan waamere.

⁷ Kono ko on daaluyee Alla kadi wadfi si kammuuli fewndiidfi dfin e aduna fewndiidfo on maranaa yiite ngen pande be rewataa Alla ben naawetee halkee.

⁸ Kono no woodi tobberere nde on haanaa yejjitude, yo yibbe: pallal gootal ka Joomiraado on ko wa duubi wuluure, awa kadi duubi wuluure ko wa pallal gootal.

⁹ Awa Joomiraado on alaa nennude hunnugol fodaari makko ndin, wano wobbe mijjori non. Kono ka liddu dfin, o mujjani on tun, ko fii o yidfaa hay gooto hayra. Kono ko o yidfi, ko yo fow aru e tuubuubuyee.

¹⁰ Awa, jalaande Joomi on arday wa ngujo. Nden pande non kammuuli dfin muliray hito uuyungo, piiji oo aduna sunnee mula, leydi ndin kadi e kuude ko ndi wondi kon feppinee.

¹¹ Bay dfin fow non no e laawol mulirgol nii, haray pellet hidon haani wuurirde laabal e no Alla faaliraa non.

¹² Awa e nder ko habbidon ardu jalaande Alla nden kon, etee fii no dfin yaawira, dfin ko ka kammuuli dfin mulirta yiite dfin, e ka piiji oo aduna taayirta nguleendi yiite dfin.

¹³ Kono enen hidon habbi fodaari Alla ndin, dfin ko kammu hesu e leydi heyri ka peewal ngal hodoyta dfin.

¹⁴ Ko dfin wadfi, yo yibbe, e nder nden habbannde, etee fii, nde o aroyi, no o tawira on e nder buttu, hara on aldaa e waadere, on aldaa e ella.

¹⁵ Jogoree mujal Joomiraado men on wa kisiyee, wano Puulusa, oo musidfo men yidaado, windirani on non kapun kadi, tippude e faamu ngu o yedaa ngun.

¹⁶ Ko dfin o woni wadude e bataake dfin fow, ka o wowli fii dfin piiji dfin, e ka windande mettude faamude dfin woni dfin, de tawata yimbe be faamaa ben e be tabitaa ben boylii noone on, wano be wadiri non e ko heddii e bindi dfin kon, fii hayrannde mafbe kambe tigi.

¹⁷ Onon non, yo yibbe, bay on hajaama, reenee fii wota on selu jokkon dayni be doftaaki yamirooje Alla dfin, haa ka yoolon tabital mon ngal.

¹⁸ Awa beydee jaarude yeeso e nder moyyere nden e andugol Joomi men on, on Dandoowo, dfin ko Iisaa Almasihu on, on mo mangural wonani jooni e haa poomaa. Aamiina!

BATAKURU YUUHANNA ARANURU NDUN

Fii Daaluyee Ngurndan dan

¹ Ko wonnoo kon gila ka fudfdoode, ko d'un men nani, men yi'iri gite amen den, men punnii, men meemiri juude amen den, d'un ko daaluyee ngurndan dan.

² Awa, ngurndan dan feepii, men yi'ii dan, meden seeditanaade dan. Meden feppinande on *ngurndan poomayankejan dan, dan wondunoodan e Baabaajo on, dan feppinanaama men.

³ Meden hollitude on onon kadi ko men yi'i kon e ko men nani kon fii no laatoron humondirbe e amen e nder humondiral men e Baabaajo on e Bidfdo makko on, d'un ko Iisaa Almasiihu on.

⁴ Meden windude dundoo fii no weltaare men nden timmira.

Fii Wonugol ka Ndaygu

⁵ E hino kibaaru mo men naniri mo on, meden banganande on mo: Alla ko ndaygu, niwre woo alaa e makko.

⁶ Si en innii hid'en humondiri e makko, kono hid'en yahude e nder niwre nden, haray en fenii, en wuuriraali goonga on.

⁷ Kono si tawii hid'en yahude e nder ndaygu ngun, wano o woniri non kanko tigi ka nder ndaygu, haray hid'en humondiri, d'un haray yi'yan Iisaa Bidfdo makko on no *labbinde en e kala junuubu.

⁸ Si en innii en aldaa e junuubu, haray en daynitike enen tigi, d'un haray goonga on alaa e men.

⁹ Si en qirritike non junuubaaji men din, Alla ko Sella-Findeejo, Feewudo, o yaafanto en junuubaaji men din, o labbina en e kala bonnere.

¹⁰ Si en innii en wadaali junuubu, haray en wadii mo fenoowo, d'un haray daaluyee makko on alaa e men.

2

¹ Faybe an, mido windande on dundoo fii wota on wadu junuubu. Kono si godfdo aru e wadude junuubu, haray hid'en mari Fattantoodo en moggo Baabaajo on, d'un ko Iisaa Almasiihu, Feewudo on.

² Ko fii kanko tigi ko o sadaka fii no hebiren yaafuyee junuubaaji men din,^a hinaa non fii di men din tun, kono ko fii di be aduna on fow.

³ Si en doftike yamirooje makko den, haray hid'en felliti wonde hid'en andi mo.

⁴ Kala on wi'udo no andi mo, hara o doftaaki yamirooje makko den, haray ko o fenoowo, goonga on alaa e makko.

⁵ Kono kala doftiid'o daaluyee makko on, haray giggol Alla ngol no timmi e makko, ko non andirten hid'en humondiri e makko.

⁶ Kala on wi'udo no humondiri e makko, haray no haani wuurirde wano *Almasiihu on wuurirnoo non.

⁷ Yibbe, hinaa yamiroore heyre mi woni windande on, ko yamiroore hinnde, nde hebunodon gila ka fudfdoode. Ndee yamiroore hinnde, ko ngol kongol ngol nanudon.

⁸ Kono fow e mun, ko yamiroore heyre mi woni windande on. Haqiiqa mayre on no bangi e makko, no bangi e mon, ko fii niwre nden no feyyude, awa kadi ndaygu haqiiqawu ngun ndaygii toode.

⁹ On wi'udo no ka ndaygu e hoore apugol musidfdo mun, haray haa jooni himo ka niwre.

¹⁰ On mo yidi musidfdo mun, haray himo ka ndaygu, peggal woo alanaa mo.

¹¹ Kono on apud'o musidfdo mun ko ka niwre woni, ko e nder niwre o woni yahude, o andaa ka o woni jaarude, ko fii niwre nden wuminii gite makko den.

¹² Mido windande on, yo faybe, bay junuubaaji mon din yaaforaama sabu innde makko nden.

¹³ Mido windande on, yo baabiraabe, bay on andii on Woodanoodo gila ka fudfdoode. Mido windande on, yo sukaabe, bay on foolii bondo on.

¹⁴ Mi windanii on kadi, yo faybe, bay on andii Baabaajo on.

Mi windanii on kadi, yo baabiraabe, bay on andii Woodanoodo on gila ka fudfdoode.

Mi windanii on kadi, yo sukaabe, bay hid'on tiidi, daaluyee Alla on no e mon, awa kadi on foolii bondo on.

^a 2:2 2.2 Wofbe kadi no faamira: «sadaka dhooowo tikkere Alla nden.»

Fii Apugol oo Aduna Boyliid'o

¹⁵ Wota on yid'u aduna on e ko woni e aduna on kon. On mo yid'i aduna on, haray giggol Baabaajo on alaa e makko.

¹⁶ Ko fii kala ko woni e oo aduna, d'un ko mbeleede f'andu e himmangol ko yi'i e mantorgol keyeeji aduna, hinaa e Baabaajo on iwri, kono ko e oo aduna.

¹⁷ Awa oo aduna e himmeeji mun ko ko woni feyyude, kono on wa'doowo faale Alla on luttay haa poomaa.

Fii Reenagol e Dartotoobe Almasiihu on ben

¹⁸ Awa, yo faybe, ko saa'i sakkitoro on nii. Wano nanirdon non, liddotoofo Almasiihu on aray, e hay fewndo d'oo toode liddotoobe Almasiihu on d'uudube arii. Ko nii andirten wonde ko saa'i sakkitoro on nii.

¹⁹ Ben non ko e men iwri, kono hinaa be men, ko fii si be wonno be men, be luttidayno e men. Kono d'un banginii wonde be fow wonaa be men.

²⁰ Onon kan, *Seniid'o on yed'ii on Ruuhu mun on, ko d'un wadi si on fow hid'on mari andal.

²¹ Mi windiranaali on wa si tawii on andaa goonga on, kono ko bay hid'on andi, e hid'on andi kadi wonde fenaande woo iwataa e goonga.

²² Ko hombo non woni on fenoowo, si hinaa on yeddufo wonde Iisaa ko Almasiihu? On ko liddotoofo Almasiihu on, yeddufo Baabaajo on e Bid'fo on.

²³ Awa kala yeddufo Bid'fo on hebaali Baabaajo on, kala qirritiid'o Bid'fo on, haray hebii Baabaajo on.

²⁴ Onon non, ko nanufo kon gila ka fudfoode no haani wonude ka berde mon. Si tawii ko nanufo kon gila ka fudfoode wonii ka berde mon, haray onon kadi on humondirii e Bid'fo on e Baabaajo on.

²⁵ Awa e hino fodaari ndi o wafani en ndin: ko *ngurndan poomayankejan dan.

²⁶ Mi windiranii on d'un e telen-ma wonbe d'aynude on ben.

²⁷ Ko fii onon, Ruuhu mo hebirdon Almasiihu on no e mon, ko d'un wadi on hatonjinaa e janneede, kono, wano Ruuhu makko on woni jannirde on piiji d'in fow non, (ko mo goonga, mo aldaa e fenaande), humondiree e Almasiihu on wano Ruuhu makko on janniri on non.

Fii Faybe Alla ben

²⁸ Jooni non, yo faybe, humondiree e makko, fii, nde o feeyoyi, yo en hebu hoolaare, e nde o ari, wota en hersu yeeso makko.

²⁹ Si tawii hid'on andi ko o Feewufo, haray andee kala wadufo ko feewi ko jibinannde makko.

3

¹ Ndaaree noone giggol ngol Baabaajo on yedi en ngol, haa noddaden faybe Alla. Awa kadi ko en d'un. E hino ko wadi kon si aduna on andaa en, ko fii o andaali mo.

² Yibbe, jooni non ko en faybe Alla. Ko wonoyten kon fejjinaaka taho. Kono hid'en andi, nde o feeyoyi, en nandoyay e makko, ko fii en yi'oyay mo wano o woniri non.

³ Kala jogiid'o on tama'u e makko, haray no lafbintinii wano kanko *Almasiihu on o laabiri non.

⁴ Kala non on wadufo junuubu, haray ontigi bonnii Sariya on, ko fii junuubu ko bonnugol Sariya.

⁵ Kono hid'on andi, kanko Almasiihu on ko o feeyiri ko fii ittugol junuubaaji, e hin-le junuubu alaa e makko.

⁶ Kala on humondird'o e makko duumotaako e wadugol junuubu. Kala non wa'doowo junuubu, haray yi'aali mo, andaali mo.

⁷ Ko onon, yo faybe, wota hay gooto d'aynu on, ko fii kala on wadufo ko feewi, haray ko feewufo, wano kanko Almasiihu on o woniri feewufo non.

⁸ Kala non on wa'doowo junuubu, haray ko mo Ibuliisa, ko fii gila ka fudfoode Ibuliisa non wafude junuubu. *Bid'fo Alla on-le ko feeyiri ko fii mulugol kuude Ibuliisa den.

⁹ Kala on jibinaad'o immorde e Alla duumotaako e wadugol junuubu, ko fii haray awdi Alla ndin no e makko, haray o waawataa wafude junuubu, bay ko e immorde e Alla woni ko o jibinaa.

¹⁰ Awa e hino ko bangini hakkunde faybe Alla ben e faybe Ibuliisa ben: kala on mo wadataa ko feewi, haray hinaa mo Alla, ko wano non kadi on mo yid'aa musid'fo mun.

Fii Yid'indirgol

¹¹ E hino kibaaru mo nanufo on gila ka fudfoode: yid'indiren.

¹² Wota en wa'u wa Qaayiina^b, on mo Ibuliisa, warunoodo mijjiraawo mun on. E ko fii hondun o warannoo mo? Ko tawde kuufe makko den kanko Qaayiina ko bonde, de mijjiraawo makko on den kan ko feewufe.

¹³ Musibbe an, si tawii aduna on no ani on, haray wota on njaldu.

¹⁴ Ko fii hiden andi ko e mayde iwufen, aruden e ngurndan, bay hiden yidi musibbe men ben. On mo alaa giggol, haray ko ka mayde woni.

¹⁵ Kala on apudo musidfo mun, haray ko waroowo. Hidon andi-le kala waroowo, haray *ngurndan poomayankejan alaa e makko.

¹⁶ E hino no andirten ko woni giggol: Almasiihu on okkitirii ngurndan mun dan fii men, haray enen kadi hiden haani okkitirde ngurndan men dan fii musibbe men ben.

¹⁷ Si tawii godfo no mari ngaluuji aduna, o yi'ii musidfo makko sokoldo, o ombanii mo gite, haray ko honno giggol Alla ngol wonirta e makko?

¹⁸ Ko onon, yo faybe, wota en yidir kongol maa denngal tun, kono yidiren kuugal e goonga.

¹⁹ Ko nii andirten ko en be goonga, berde men den hebirta kadi hoolaare yeeso makko.

²⁰ Hay si berde men den no felude en, Alla no buri berde men den mawnude, e himo andi fow.

²¹ Awa, yo yibbe, si tawii berde men den felaali en, haray hiden mari hoolaare yeeso Alla.

²² Kala ko toriden mo, en hebiray mo, bay hiden doftii yamirooje makko den, hiden wadufe ko welata mo.

²³ Awa e hino yamirooje makko nden: ko yo en gomdin innde Bidfo makko on, dun ko Iisaa Almasiihu on, yidindiren kadi wano o yamiri en non.

²⁴ Kala on doftiifo yamirooje makko den, haray no humondiri e Alla, Alla kadi no humondiri e makko. Awa kadi e hino no andirten wonde himo humondiri e men: ko *Ruuhu Seniifo mo o yedi en on andirden dun.

4

Fii Ndarndagol Ruuhuui d'in

¹ Ko onon, yo yibbe, wota en hoolo kala nedfo wi'ufo Ruuhu Alla on no e makko, kono taskee be fii andugol si ruuhu wondo e maβbe on ko e Alla iwri, ko fii waditiibe annaba duudufe arii e oo aduna.

² E hino no andirten si kongudi maβbe din ko e Ruuhu Alla on iwri: kala qirritiifo wonde Iisaa Almasiihu on wontuno nedfo, o ari ka aduna, haray ko mo Alla.

³ Kala non mo qirritaaki Iisaa, haray hinaa mo Ruuhu Alla on, haray on ko mo liddotoodo *Almasiihu on, on mo nanunodon no arude. On non jooni no e aduna on.

⁴ Ko onon, yo faybe, ko on be Alla, awa kadi on foolii waditiibe annaba ben, ko fii Wondo e mon on no buri mawnude wondo e aduna on.

⁵ Ben ko be oo aduna, ko dun wadi kongudi maβbe din ko di oo aduna, awa kadi aduna on no hefaade di.

⁶ Enen-le, ko en be Alla. Kala on andufo Alla hefoto en, kono on mo tawata non wonaa mo Alla hefotaako en. Ko non andirten Ruuhu Goongaajo on e ruuhu fenaandeejo on.

Fii Giggol Alla ngol e Yidindirgol men ngol

⁷ Ko onon, yo yibbe, yidindiren, ko fii giggol ko ka Alla iwri, awa kala yidufo ko jibinaado immorde e Alla, haray himo andi Alla.

⁸ Kala mo aldaa e giggol, haray andaa Alla, ko fii Alla ko giggol.

⁹ E hino no giggol Alla ngol feepiri e men: Allaahu on addii Bidfo makko bajjo on e nder oo aduna fii no wuuriren immorde e makko.

¹⁰ E hino ko woni ngol giggol kon: hinaa ko yidufen Alla kon, kono ko ko o yidi en kon, o addiri Bidfo makko on sadaka fii no hebiren yaafuyee junuubaaji men din.

¹¹ Bay Alla yidirii en nii, yo yibbe, haray enen kadi hiden haani yidindirde.

¹² Hay gooto yi'aali Alla haa hande, kono si en yidindirii, haray Alla no humondiri e men, giggol makko wonungol e men ngol timma.

¹³ E hino no andirten hiden humondiri e makko, kanko kadi himo humondiri e men: ko sabu Ruuhu makko mo o yedi en on.

¹⁴ Menen non men yi'ii, meden seeditaade wonde Baabaajo on nulli Bidfo on fii dandugol aduna on.

¹⁵ Kala on qirritiifo wonde Iisaa ko *Bidfo Alla, haray Alla no humondiri e makko, kanko kadi himo humondiri e Alla.

^b 3:12 3.12 «Qaayiina» no w'ee kadi «Qabiila». Fud. 4

¹⁶ Awa, enen en andii, en gomd̄inii giggol ngol Alla yid̄i en ngol.

Alla ko giggol. Kala on wondufo e giggol, haray himo humondiri e Alla, Alla kadi no humondiri e makko.

¹⁷ Ko nii giggol ngol timmiri e men, fii no hebiren hoolaare pande jaawoore nden. Wano o woniri non kanko, enen kadi ko non wonirden e oo aduna.

¹⁸ Kulol alaa e nder giggol, kono giggol timmgol radfoto kulol, bay kulol no jijji donkineede. Awa kadi, kala on hulufo, haray giggol ngol timmaa e makko.

¹⁹ Enen non hid̄en yid̄i, bay ko kanko adii en yid̄ude.

²⁰ On mo wi'i no yid̄i Alla, e hoore himo aji musid̄fo makko, haray ko fenoowo. Ko fii on mo yid̄aali musid̄fo mun mo o renti on, haray o waawataa yid̄ude Alla mo o rentaa on.

²¹ Awa, ko ndee yamiroore doo hebirden mo: mo no yid̄i Alla, yo yid̄u kadi musid̄fo mun on.

5

Fii Gomd̄ingol Bid̄fo Alla on

¹ Kala on gomd̄indo wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on, haray ko jibinaafo immorde e Alla, e kala yid̄ufo Baabaajo on yid̄ay Bid̄fo on kadi.

² E hino no andirten hid̄en yid̄i faybe Alla ben: ko si en yid̄ii Alla, en doftike yamirooje makko den.

³ Ko woni yid̄ugol Alla: ko doftagol yamirooje makko den. Yamirooje makko den-le hinaa sattude,

⁴ ko fii on jibinaafo ka Alla foolay oo aduna. Awa e hino polgal foolungal aduna on: ko gomd̄inal men ngal.

⁵ Ko hombo woni on foolufo aduna on, si hinaa on gomd̄indo wonde Iisaa ko *Bid̄fo Alla?

⁶ Ko kanko Iisaa Almasiihu on ardi e ndiyan e yiiyan, hinaa non ndiyan tun o ardi, kono ko ndiyan e yiiyan. Awa ko Ruuhu Allaahu on woni seeditaade, bay on Ruuhu ko o goonga.

⁷ Ko fii ko piiji tati woni seeditaade:

⁸ ko Ruuhu Allaahu on e ndiyan dan e yiiyan dan, d̄in non tati hid̄i fotti.

⁹ Hid̄en jabude seeditooje yimbe ben, kono ko seeditoore Alla nden buri mawnude, d̄un ko seeditoore nde Alla seeditii fii Bid̄fo makko on nden.

¹⁰ Kala on gomd̄indo Bid̄fo Alla on, haray nden seeditoore no e makko. Kono on mo gomd̄inaa Alla non, haray o wad̄ii mo fenoowo, ko fii haray o gomd̄inaa seeditoore nde Alla seeditii fii Bid̄fo mun on nden.

¹¹ Awa e hino nden seeditoore: Alla okkii en *ngurndan poomayankejan, dan ngurndan non no e Bid̄fo makko on.

¹² Kala humondirdo e Bid̄fo on no mari ngurndan dan. Kala mo humondiraa e Bid̄fo Alla on haray alaa dan ngurndan.

Fii Kongud̄i Rawnord̄i d̄in

¹³ Mi windanii on d̄un fii no andiron wonde hid̄on mari ngurndan poomayankejan, onon bee gomd̄inbe e innde Bid̄fo Alla on.

¹⁴ Awa e hino hoolaare nde battorten Alla nden: si en torike mo god̄fun ko yaadi e faale makko on, o hed̄oto en.

¹⁵ Bay non hid̄en andi himo hed̄ii kala ko toriden mo, haray hid̄en andi en hebii ko toriden mo kon.

¹⁶ On mo yi'i musid̄fo mun no wada junuubu mo nawrataa e mayde, yo o torano mo, Alla yeday mo ngurndan, d̄un non ko ben wad̄oobe junuubu mo nawrataa e mayde. Kono no woodi junuubu nawroowo e mayde, hinaa fii on junuubu mi wi'i yo tore.

¹⁷ Kala ko aldaa e peewal ko junuubu, kono no woodi non junuubaaji d̄i nawrataa e mayde.

¹⁸ Hid̄en andi kala on jibinaafo immorde e Alla, o duumotaako e wad̄ugol junuubu, kono Bid̄fo Alla on reenay mo, danda mo, hara Bondo on meemataa mo.

¹⁹ Hid̄en andi ko en be Alla, awa kadi aduna on fow no e ley doole Bondo on.

²⁰ Hid̄en andi kadi Bid̄fo Alla on arii, o okkii en faamu fii andugol Goongaajo on. Hid̄en humondiri-le e Goongaajo on, bay hid̄en humondiri e Bid̄fo makko on, d̄un ko Iisaa Almasiihu. Ko on woni Alla Goongaajo on e ngurndan poomayankejan dan.

²¹ Ko onon, yo faybe, reenee e sanamuuji d̄in!

BATAKURU YUUHANNA DIMMURU NDUN

¹ Salminaango an min oo ardotoodo, haa e oo suddiidfo subaado teddufo e faybe mun,^a mo mi yidi e nder goonga, mo tawata non hinaa min tun yidi fun, kono ko kala andufo goonga on,

² sabu goonga wondo e men on, fun ko on goonga wonoowo e men haa poomaa.

³ Moyyere e yurmeende e buttu wonay e men immorde e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu on, fun ko Bidfo Baabaajo on, e nder goonga e giggol.

⁴ Mi weltike fota ko mi tawi kon wobbe e faybe maa ben no jokki laawol goonga on, wano Baabaajo on yamiriri en non.

⁵ Jooni non, an oo suddiidfo teddufo, koo ko mi wonu-maa windande hinaa yamiroore heyre, kono ko ndee nde hebunoden gila ka fudfoode mi tori-maa, fun ko yo en yidindir.

⁶ Awa e hino ko woni giggol kon: ko jokkugol yamirooje makko den. E hino yamiroore nde andufon gila ka fudfoode nden: ko yo on wuuru e nder giggol.

⁷ Ko fii daynoobe duudube naatii e nder aduna on, be jabaali wonde Iisaa Almasiihu on wontuno nedfo o ari ka aduna. Ko bee woni daynoobe e liddotoobe Almasiihu on ben.

⁸ Awa, reenee onon tigi, fii wota battane golle men den bonu, kono fii yo on hebu njoddi heewundi.

⁹ Kala feyyitudo jannde *Almasiihu on, ronki humaade e mayre, haray on wonaa humondirdo e Alla. Kala non tabitudo e nden jannde, haray no humondiri e Baaba on e Bidfo on.

¹⁰ On mo ari e mon, addoraali nden jannde, wota on wernu mo ka suudu mon, awa kadi wota on hiwro mo.

¹¹ Ko fii kala on hiwriifo mo, haray tawdaama e kuufe makko bonde den.

¹² Midfo mari buy ko mi windana on, kono mi yidaali windirde fun ndaha e kaydi. Kono non midfo tanyinii yahugol ka mon, mi yewtira on hunduko, fii no weltaare men nden timmira.

¹³ Faybe jaaja maa subaado on salminii ma.

^a 1:1 1.1 No sikkaa wonde «oo suddiidfo subaado teddufo» no firi moftal gomdinbe wonbe nokku goo. «Faybe ben» no firi yimbe moftal ngal.

BATAKURU YUUHANNA TAMMURU NDUN

¹ Salminaango an min oo ardotoodo, haa e maa an oo yidaafo an Gayuusi, mo mi yidi e nder goonga.

² Gido an, e nooneji din fow mido yelani-maa moyyere e cellal bandu, wano wonkii maa kin selliri non.

³ Mi weltike fota, fewndo musibbe goo ari, be seeditii fii ko humidaa e goonga on kon e ko wuurirdaa goonga on kon.

⁴ Mi alaa weltaare mawnde buri nanugol no wi'ee wonde faybe an ben no jokki goonga on.

⁵ Gido an, hida wadirde no feewiri e nder ko wonda wadande musibbe ben kon, hay be a andaa ben.

⁶ Be seeditike fii giggol maa ngol yeeso *moftal ngal. Haray a wadii ko moyyi si a faaborii be ko haani e nder yaadu mabbe ndun, hara ko noone no welirta Alla,

⁷ Bay ko fii innde *Almasihu on be yahi, e baawo hendagol hay huunde e juude be gomdinaa ben.

⁸ Hiden haani jabbaade sifa ben yimbe, fii no gollidiren e mabbe fii goonga on.

⁹ Mi windanii moftal ngal kongudi seeda, kono oo wi'eteedo Diyoteriifa, yidufu wonude arano e hakkunde mabbe on, jabanana men.

¹⁰ Ko fun wadi, nde mi aroyi, mi humpitoyay on fii kuude makko den, kongudi bonfi di o woni no'ude men din. Nde tawnoo fun yonanaali mo, o salii wernude musibbe ben, o fannani faalaabe wadude fun ben kadi, o radii be ka moftal.

¹¹ Awa yo gido an, wota a pembu ko boni, kono pembu ko moyyi. Kala on wadufu ko moyyi, haray ko mo Alla, kala non on wadufu ko boni, haray andaali Alla.

¹² Yimbe ben fow no joganii Dimitiriyuusa kongol moyyol, hay goonga on tigi, menen kadi meden seeditanaade mo fun. Hida andi-le seeditoore amen nden ko goonga.

¹³ Midu mari buy ko mi windane, kono mi faalaaka wadirde fun ndaha e karambol.

¹⁴ Midu tanyinii yi'itugol ma ko wofdaa, onsay en yewtiray hunduko.

¹⁵ Yo buttu wonane. Yibbe ben salminii ma, min kadi mi salminirii yibbe ben gooto gooto.

BATAKURU YUUDU NDUN

¹ Immorde e an min Yuudu, nduu kurkaadu Iisaa Almasiihu on, d'un ko oo miɲɲiraawo Yaaquuba, haa e bee noddaabe, be Alla Baabaajo on yidi, maraabe Iisaa Almasiihu on.

² Yo yurmeende e buttu e giggol sowindirane on.

Fii Jannoobe Penaale ben

(2Pe. 2.1-17)

³ Yiɓbe, e nder ko mi marnoo faale tiidufo fii windangol on fii kisiyee mo hawtudun on, mi taw bee mi winda taho fii wakkilingol on no tippiranon gomɗinal hewtinaangal yimbe Alla ben nde wootere haa poomaa.

⁴ Ko fii wobbe be ɲaawoore mun windananoo gila neebii no bisii e hakkunde mon, d'un ko be rewataa Alla ben. Hiɓe waylude moyyere Alla men on jiibaare, be yeddi Iisaa Almasiihu on, on Hooreejo men e Joomi men bajjo.

⁵ Miɗo faalaa andintinde on ko anduɗon moyya, bay Joomiraado on dandii jamaa *Isra'iila on e nder leydi *Misira ndin, ɓawto d'un o muluno kadi be gomɗinaa wonnoobe hakkunde maɓbe ben.

⁶ Awa kadi malaa'ikaabe hawkunooɓe nokkuure mun nden be ronki jogaade bawgal ngal be halfinaa ngal, o jolkii be jolokooje de be seedataa, o marii be ka nder niɓe haa ɲande palaande mawnde ɲaawoore nden.

⁷ Ko wano non kadi, bee yimbe de ca'e Saduuma e *Amuura wondude e ca'e de de kawtiri den, wadirnoo jinaa, hiɓe dabbaynoo yiidugol e mbalndi no haaniraa, ben wadaa misal fii wonoyaybe e ley lette yiite poomayankeewe ngen.

⁸ Ko wano non kadi, ben yimbe ko miijotoobe miijooji mehi, be tuunina bandu ndun, be hoyna laamateri Joomiraado on e ruuhuui d'in ka kammu.

⁹ E hin-le, fewndo Miikaa'iilu oo malaa'ikaajo mawɗo yeddondiri e Ibuliisa, be poodondiri fii furee Muusaa on, kanko Miikaa'iilu o suusaano mo ɲaawirde hoyre, o wi'uno tun: «Yo Joomiraado on donkine!»

¹⁰ Kono ben yimbe no hoyna ko be andaa, ko be andani hoore maɓbe kon kadi no wa'i wa mummunte di alaa miijoo-miccoo, d'un-le ko halkayɗun be.

¹¹ Bone wonanii be, ko fii be jolkii laawol Qaayiina ngol^a, be ukkori e ella fii heɓugol ɲjoddi wano Bal'ama non^b, awa kadi be muliri sabu murtaldu maɓbe wano Qooraha non^c.

¹² Ko be baade ɓaleeje ka mottondire mon fii hiraande jukkere endan. Hiɓe wada mbeleede e ɓaawo hersa, hiɓe hittini fii hoore maɓbe tun. Ko be duule de aldaa e ndiyan, de hendu sorotoo naɓa. Ko be ledde dabbunde de aldaa e ɓiɓbe, mayde laabi diɗi, ɓoraa.

¹³ Ko wano morloodde ndiyan ɲaafude bugitortoo ngufo ka sera baharu, tuunina mo non, ko wano non kambe kadi be tuuninirta wobbe goo kuude maɓbe hersiniide. Hiɓe wa'i wa koodde yiilotoode, be niwre niɓe maranaa haa poomaa.

¹⁴ Ko fii maɓbe kadi, Hanuuka, on ɲeedidabo gila e *Aadama, hiitinoo*, o wi'i: «Awa, Joomiraado on arii wondude e laabuɓe makko guluuje guluuje,

¹⁵ fii wadugol ɲaawoore e hoore fow, e fii hollugol be rewataa Alla ben fow kuude maɓbe bonde den, e kala konguɗi sattuɗi di junuubankeeɓe, be rewataa Alla ben, wowli e hoore makko!»

¹⁶ Ben ko yimbe ɲormotooɓe, woytotooɓe, jokkuɓe himmeeki mun, be tawata kundule mun no wowla haalaaji manti, mantooɓe yimbe fii nafa mun.

Fii Waajagol Gomɗinbe ben

¹⁷ Kono onon, yo yiɓbe, anditee fii waajuuji di bee *sahaabaabe Iisaa Almasiihu Joomi men on hiitinoo,

¹⁸ hiɓe wi'aynoo on: «Ka saa'iiji sakkitori woodoyay yawitiibe, jokkoyaybe himmeeki mun bonɗi di yaadaa e faale Alla on.»^d

¹⁹ Awa e hino ben, ko bee waddooɓe, jokkuɓe miijooji aduna, be Ruuhu Alla on alaa e mun.

²⁰ Kono onon non yo yiɓbe, tiidinee ngurndan mon dan e hoore gomɗinal mon hormorteengal ngal, tororon Alla bawgal *Ruuhu Seniido on,

²¹ catodon e giggol Alla ngol, habboɗon yurmeende Iisaa Almasiihu Joomi men on, fii yedugol on *ngurndan poomayankejan.

a 1:11 1.11a Fud. 4 b 1:11 1.11b Ada. simooje 22-24 c 1:11 1.11c Ada. 16 d 1:18 1.18 2Pe. 3.3

²² Yurminee sikkitiibe ben,

²³ faaboron beya kadi jatingol be yiite, yurminiron beya yurmeende wondude e kulol, e nder aɗugol tuundi haa aɗa tuundi concɪ tuuniniraadi kuude bandu.

Du'aa fii Rawnagol

²⁴ Awa, on Alla waawuɗo on dandude kala yanal, feɗɗina on yeeso mangu mun ngun e nder weltaare mon, tawa on felnaaki,

²⁵ ko kanko Alla bajjo on, on Dandirɗo en Iisaa Almasiihu Joomi men on, darja e mangu mawngu e doole e bawgal wonani, ado saa'iiji dɪn fow, e jooni, e haa poomaa. Aamiina!

FEJNNINANDE

¹ Fejnninande Iisaa Almasiihu on. Ndee fejnninande ko Allaahu on halfini nde Iisaa Almasiihu on, fii yo o hollu jiyaabe makko ben kon ko saatii arude ko booyaa. Kanko kadi o banginiri d'un nulugol malaa'ikaajo makko goo e oo jiyaado makko Yuuhanna,

² seeditiido ko o yi'i kon fow, d'un ko daaluyee Alla on, wondude e seeditoore Iisaa Almasiihu on.

³ Maloore wonanii on jangufo e ben hediiibe fii kongufi ndee fejnninande, maanditii koo ko windii, ko fii saa'i on badike.

Salminaango Yuuhanna haa e Mofte den Aazii

⁴ Immorde e min Yuuhanna haa e mon onon dee *mofte Iisaa jeedidi wonde e ngal diiwal *Aazii:

Yo buttu e moyyere wonan on immorde e on Woodaado, on Woodanoodo e on Aroyoowo, wondude e fii ruuhuui jeedidi wondi ka yeeso jullere laamu makko,

⁵ wondude kadi e Iisaa Almasiihu on, on Seedeejo Sella-Findeejo, e Adaado immintineede e hakkunde maybe ben^a, d'un ko oo Lando lambe aduna.

Yo on Yidufu en, fuutiniri en yiiyan mun dan bawgal junuubaaji men,

⁶ wadi en laamateeri e *yottinoobe sadaka ka Alla^b, on Baabaajo makko, ko on mangu e laamu wonani haa poomaa. Aamiina!

⁷ E hino ka o arata, himo arda e duule^c, kala nedfo yi'ay mo, hay tufunooobe mo ben.^d Awa kadi bolondaaji aduna on fow fesay sabu makko. Ko non woniri. Aamiina.

⁸ Allaahu Joomiraado on daali: «Ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, d'un ko Woodaado on e Woodanoodo on e Aroyoowo on, on Jom Bawgal.»

Fii no Yuuhanna Fejnniranaa fii Almasiihu on

⁹ Ko min Yuuhanna oo musidfo mon, tawdaado e mon e tampere e laamateeri e njappaare e nder humondiral e Iisaa, hari mido e ndee suriire w'eteende Patmuusa, sabu yottingol an daaluyee Alla on e seeditagol an fii Iisaa.

¹⁰ Nalaande Joomiraado on,^d tawi *Ruuhu Seniido on no tippii e an, mi nani hawa tiiduka baawo an wa hito *liital,

¹¹ no wi'a: «Ko yi'udaa woo windu e deftere, nabanaa d'un mofte jeedidi wonde den e dee ca'e Efeesi e Simirna e Pergaama e Saayatiira e Sardiisa e Filadelfi e Laa'udiisa.»

¹² Onsay mi yeyyitii fii ndaarugol on wondo lan wowlande, mi yi'i jodfinirde pitilli tafiraade kanje jeedidi.

¹³ Tawi wa'udo wa *Bii-Aaden no hakkunde den jodfinirde pitilli, borniido kaftaane juutudo, habbitii dattol kanje ka bernde,

¹⁴ tawi hoore makko nden no rawniri wa leebi baalii maa wa cuddi, gite makko den no wa'ita wa joyngol yiite,

¹⁵ koyde den no wa'i wa sila-dane wondo e nder beembal yiite, hito makko ngon no wa'iti wa hito jurnde ndiyan.

¹⁶ Tawi koode jeedidi no ka jungo makko jaamo, kaafa welka ka mbelde didi no yalta ka hunduko makko. Awa kadi yeeso makko ngon no wa'ita wa nde naange jalbi tuma nge hatti e wulude.

¹⁷ Bay mi yi'ii mo, mi yaniri ka ley koyde makko wa mayfo. Onsay o fawi jungo makko jaamo ngon e hoore an, o wi'i: «Wota a hulu. Ko min woni Arano on e Sakkitoro on,

¹⁸ awa kadi ko min woni Wuurufu on. Hari mi maayii, e hino mido wuuri haa poomaa, awa kadi mido jogii saabiije mayde e jahannama den.»

¹⁹ O wi'immi kadi: «Awa jooni windu ko yi'udaa kon e ko fewndii kon e ko faandii arude kon.

²⁰ Awa koode jeedidi de yi'udaa den ka jungo an jaamo, e jodfinirde pitilli tafiraade kanje jeedidi den, e hino ko d'un firi kon: koode den jeedidi ko malaa'ikaabe mofte den jeedidi, awa jodfinirde pitilli den jeedidi, ko mofte den jeedidi.»

2

Batakuru Windanaandu Mofthal wongal Efeesi ngal

¹ «Windan malaa'ikaajo mofthal wongal Efeesi ngal, wi'aa:

^a 1:5 1.5 Zab. 89.28 ^b 1:6 1.6 Egg. 19.6 ^c 1:7 1.7a Dan. 7.13 ^d 1:7 1.7b Zak. 12.10 ^d 1:10 1.10
«Nalaande Joomiraado on» ko alattiire nden.

«E hino ko on tambiidɔ kooɗe ɗen jeediɗi ka jungo mun naamo, on jindoowo e hakkunde jodɗinirde pitilli tafiraɗe kanje ɗen jeediɗi wi'i moftal ngal kon:

² «Midɔ andi kuude maa ɗen e yangi maa kin e njanpaare maa nden. Midɔ andi kadi a jabataa muppanaade bonbe ɗen, awa kadi a ndarndike waditiibe sahaabaabe ɗen, hara hinaa ɗe ɗun, tawɗaa ko ɗe fenooɗe.

³ Hida njanii, tampi sabu innde an nden, kono a haabaali.

⁴ «Kono midɔ felu-maa huunde wootere: ko ko seluɗaa giggol ngol yidunodaa mi aranun ngol kon.

⁵ Anditu ka iwuɗaa ɗon yanuɗaa! Tuubaa, ruttodaa e golleeji maa arani ɗin. Si hinaa ɗun, mi artoyay e maa, mi sottinane jodɗinirde pitilli maa nden ka nde woni ɗon, si hinaa hara a tuubu, ruttidaa.

⁶ Kono e hino ko mi weltani-maa fii mun kon: ko ko apuɗaa ɗee kuude ɗee jokkuɗe laawol Nikola, ɗe mi api min kadi.

⁷ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftɗe ɗen kon. On fooluɗo, mi newnanay mo naamugol biɓɓe ngal leggal ngurndan wongal ka aljanna Allaahu on.» »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Simirna ngal

⁸ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Simirna ngal, wi'aa:

«E hino ko on Wondo Arano e Sakkitoro, on maynooɗo wuuriti, wi'i moftal ngal kon:

⁹ «Midɔ andi tampere nde tampuɗaa nden e miskinankaaku maa ngun, hara-le ko a galo. Awa kadi midɔ andi hoyre nde ɗee wi'itiibe *Yahuudiyankɗee, hara hinaa ɗe ɗun, wonu-maa hoynude nden, hara ɗen ko ɗe moftal Ibuliisa.

¹⁰ Wota a hulu ko faandidɗaa tampude kon. Awa Ibuliisa no faandii bugaade wɓɓe e mon ka kaso fii no ndarndore ɗon. On hebay ton tampere e nder balde sappo. Kono gomɗin haa maayaa, ɗun mi yefete *meetelol ngurndan ngol.

¹¹ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftɗe ɗen kon. Kala fooluɗo, mayde ɗimmere nden hewtoytaa mo few.» »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Pergaama ngal

¹² «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Pergaama ngal, wi'aa:

«E hino ko Jogiidɗo kaafa welka ka mbelɗe ɗiɗi kan wi'i moftal ngal kon:

¹³ «Midɔ andi ka hoɗuɗaa ɗon, ko ɗon jullere Ibuliisa nden woni. Hida jogitii innde an nden, awa kadi a hayfinaali ko gomɗinɗaa mi kon, hay jande oo seeditantooɗo lan sella-findeejjo, wi'eteedɗo Antipaasu, waraa ka mon, ɗun ko e ndee wonunde Ibuliisa.

¹⁴ «Kono no woodi ton ko mettimmi e maa. Hida mari ton yimbe jogitiibe jannde Bal'ama nden, on jannunooɗo oo wi'eteedɗo Balaka fegginiirgol *Baniisra'iila'en jammingol ɗe tebbeeli sakkanaadi sanamuuji, jokkina ɗe jinaa.

¹⁵ Wano non an kadi, hida mari jogitiibe jannde jokkuɗe laawol Nikola ɗen.

¹⁶ Awa tuubu, si hinaa ɗun, midɔ ara e maa ko neebaa, mi haɓira ɗe kaafa hunduko an kon.

¹⁷ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftɗe ɗen kon. Fooluɗo on, mi neeminay mo «*manna»^e suudiidɗo, mi yeda mo kadi hayre raneere, hara no windii e nden hayre innde heyre nde hay gooto andaa si wonaa on hendiidɗo nde.» »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Saayatiira ngal

¹⁸ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Saayatiira ngal, wi'aa:

«E hino ko *Bidɗo Alla on, on mo gite mun wa'i wa joyngol yiite, koyɗe mun wa'i wa sila-dane wi'i moftal ngal kon:

¹⁹ «Midɔ andi kuude maa ɗen e giggol maa ngol e gomɗinal maa ngal e golle maa ɗen e njanpaare maa nden. Awa kadi midɔ andi kuude maa sakkitorɗe ɗen no ɓuri arane ɗen ɗuudude.

²⁰ «Kono felooɗe nde mi jogani-maa nden, ko ko accuɗaa oo debbo wi'eteedɗo Yeezabeela, wi'itiidɗo ko annabaajo, janni faljini kurkaadi an ɗin kon fii yo ɗe jokku jinaa, ɗe naama tebbeeli sakkanaadi sanamuuji.

²¹ Mi okkii mo saa'i fii no o tuubira, kono o faalaaka tuubude on jinaa makko.

²² E hino midɔ wallinirde mo tampere tiidunde, kanko e ɗe o jinidaynoo ɗen, si hinaa taw hara ɗe tuubu ɗen kuude maɓɓe.

²³ E hoore ɗun, mi waray iwtirɗe ɓaawo makko ɗen, ɗun moftɗe ɗen fow anday ko min woni lipooowo mijooji e lipooowo ɓerɗe, awa kadi mi yobay mo kala e mon njoddi kuude mun.

²⁴ «Kono onon bee be Saayatiira heddiibe, be jokkaali nden jannde fenandeere, onon be andaali ko wobbe wi'ata ko gundooji lugguɗi Ibuliisa kon, mi alaa fawude on dongal goo,

²⁵ si wonaa yo on tamu ko jogidɗon kon satta haa nde mi aroyi.

²⁶⁻²⁸ «Kala fooluɗo, nentini kuude an den haa ka rawnoode, mi okkay mo bawgal wano min kadi mi hendornoo non e juude Ben an, o laamoo e hoore leyyi dɗin, o aynira dɗi labbooru njandi, hara ndun munciray dɗi wa payande leydi, mi jonna mo kadi jaawiire subaka nden.^f

²⁹ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftɗe den kon.»

3

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Sardiisa ngal

¹ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Sardiisa ngal, wi'aa:

«E hino ko Jogiɗo ruuhuɗi Alla dɗin jeedidɗi e koode den jeedidɗi wi'i moftal ngal kon: «Midɗo andi kuude maa den, midɗo andi kadi no wi'aa ko a wuuruɗo, kono ko a mayɗo.

² Finu, tiidinaa ko heddi kon, dɗun ko ko faandii maayude kon, sabu mi yiiraali kuude maa den wa timmuɗe yeeso Alla an on.

³ Anditu no nanirdaa Kibaaru Moyyo on non, e no hendordaa mo non. Doftodaa mo, tuubaa! Si a finaali, mi arday wa nguɗjo, awa kadi a andataa ko e saa'i hombo mi arata, mi juhe.

⁴ «Kono hidɗa mari yimbe seedaabe Sardiisa dɗon, be tuuninaali concɗi mun dɗin. Be yaaday e an, hara hiɓe bornii daneeji, ko fii hiɓe handi e dɗun.

⁵ Ko wano non kadi, fooluɗo on ko concɗi daneeji bornoytoo, awa kadi mi montoytaa innde makko nden ka deftere ngurndan. E hoore dɗun, mi qirritoyto innde makko nden yeeso Ben an e yeeso malaa'ikaabe mun ben.

⁶ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftɗe den kon.»

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Filadelfii ngal

⁷ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Filadelfii ngal, wi'aa:

«E hino ko *Seniɗo on daalani moftal ngal kon, dɗun ko on Goongaajo, jogiɗo saabi Daawuuda on, on mo tawata ko o udditi kon, hay gooto waawataa sokude, e ko o soki kon, hay gooto waawataa udditude:

⁸ «Midɗo andi kuude maa den. Awa e hino, mi wadɗi baafal udditiingal yeeso maa, ngal hay gooto waawataa ombude. A doftike daalol an ngol, a yeddaali innde an nden, wonaa fii kala a duudaa fiira.

⁹ Awa mi addante bee yimbe moftal Ibuliisa, wi'itiibe Yahuudiyankeefe, hara be fenay, hinaa be dɗun. Mi adday be haa ka ley koyɗe maa, be jiccoo, be anda wonde midɗo yiduma.

¹⁰ Bay a huutorii ɗajpaare nde mi yamir-maa nden, min kadi mi dandoyte ndee tampere faandiinde arude e hoore aduna on fow fii ndarndagol hoɗube ka aduna ben.

¹¹ Midɗo ara ko neebaa. Tamu fota ko jogidaa kon fii wota hay gooto yettu *meetelol maa ngol.

¹² «Kala fooluɗo, mi wadɗay mo doosal ka suudu Alla an on, hara o yaltataa dɗon hande kadi. Mi winday innde Alla an on e hoore makko, e innde saare Alla an on, dɗun ko saare *Yerusalaam heyre iwroore e Alla, tippoo iwruude ka kammu, mi winda kadi innde an heyre nden e hoore makko.

¹³ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftɗe den kon.»

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Laa'udiisa ngal

¹⁴ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Laa'udiisa ngal, wi'aa:

«E hino ko wi'eteedo Aamiina on, on seedejejo sella-findeejo goongaajo, dɗun-le ko on wondo bundu tageefo Alla ngon, wi'i moftal ngal kon:

¹⁵ «Midɗo andi kuude maa den, a wulaa, a buubaa. Sago an ko yo a wonu wuluɗo maa buubudo.

¹⁶ Ko dɗun wadɗi, bay hinaa a hay huunde e dɗun, a wulaa, a buubaa, mi tuutirte hunduko an kon.

¹⁷ Hida wi'iti galo, alduɗo, mo ɗakkiraaka hay huunde, hara-le a andaa ko a tampuɗo, yurmuɗo, baaso, bundo, holdo.

¹⁸ Min mi waajike ma soodugol kanje labbiniraade yiite e juude an fii no laatoraa galo, soodaa kadi concu daneegi ko bornodaa e juude an fii wota hersa kolngal maa ngalɗ feenu, e lekki ko wujaa ka gite maa fii no y'iiraa.

¹⁹ «Kala ben be mi yidi, mi felay be, mi wurta. Awa jooni wakkilo, tuubaa.

²⁰ Awa e hino lan, mido darii ka takko baafal, mido hoddaade. Kala on nanudo hawa an kan, udditi baafal mun, mi naatay ka ontigi, mi jaamida e makko, ontigi kadi jaamida e an.

²¹ «Kala fooludo, mi yeday mo joododugol e an ka jullere an laamu, wano min kadi mi fooliri non, mi joododi e Ben an ka jullere makko laamu.

²² «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftte den kon.»

»

4

Fii Jullere Laamu Allaahu on

¹ Bawto dun mi y'i dambugal no udditii ka kammu. Hawa ka mi adinoo nanude kan, dun ko hawa wa'itayka wa hawa *liital, ka wi'immi: «Yawu doo, mi holle ko saatii aroyde kon onsay.»

² Tun Ruuhu Allaahu on tippii e an. Onsay mi y'i jullere laamu ka kammu, tawi godfo no joodii e nden jullere.

³ On Joodiido don no jalbiri wa hayre hittunde wi'eteende yasbe e hayre goo kadi no wi'ee sardiire. Tawi yaroolwol ndiyan jalbirngol wa hayre hittunde goo wi'eteende zumuruudu no hundunoo nden jullere.

⁴ Tawi kadi julle laamu noogay e nay no hundunoo nden jullere laamu, awa kadi mawbe noogay e nayo, borniibe daneegi, taaruɗe *meetelli kanje, no joodinoo e majje.

⁵ Tawi mayande no yalta e nden jullere laamu, wondude e digge e parnitte. Tawi kadi lampuuji jeefidi hubbudu no yeeso nden jullere laamu, din-le ko ruuhuujii Alla din jeefidi.

⁶ Tawi ko wa'i wa baharu laabirdo wa biini, jalbiri wa jaaman, no yeeso nden jullere laamu.

Tawi tagooje nay wuurude, mari gite yeeso e baawo, no taarii, hunditi nden jullere laamu.

⁷ Tagoore aranere nden no wa'i wa ngayuuri, dimmere nden no wa'i wa kalaldi nagge, yeeso tammere nden no wa'i wa yeeso aaden, nayabere nden no wa'i wa simbirre wiiraynde.

⁸ Nde kala e den tagooje nay wuurude no mari gabitanji jeegoo marudi gite nder e baawo. Jemma e palorma de alaa tayindirde w'ugol:

«Seniido*, Seniido, Seniido,

ko Alla Joomiraado Jom Bawgal on,
dun ko on Woodaado
e on Woodanoodo
e on Aroyoowo.»^h

⁹ Nde dee tagooje nay wuurude mawnini, teddini, jarni on Joodiido e nden jullere laamu woo, dun ko on Wuurudo haa poomaa,

¹⁰ onsay ben mawbe noogay e nayo kadi jicoo yeeso on Joodiido e nden jullere laamu, be sujjana on Wuurudo haa poomaa, be liba kadi meetelli maɗbe din yeeso nden jullere laamu, hara hiibe wi'a:

¹¹ «Yaa an Joomiraado Alla amen,

hida handi e darja e teddungal e mbawdi,
ko fii ko an tagi kala huunde.

Awa kadi ko e faale maa dun fow tagiraa, woodaa.»

5

Fii Deftere Taggaande nden e Baalun kun

¹ Bawto dun mi y'i kadi on Joodiido ka jullere laamu no jogii ka jungo mun jaamo deftere windaande nder e baawo, taggaa, notiraa toɗɗe kaane jeefidi.

² Tun mi y'i malaa'ikaajo tiidudo no ewnoo ko tiidi, wi'a: «Ko hombo handi e hobbitugol dee notande ndee deftere taggaande, uddita nde?»

³ Tawi waawudo nde udditude ndaara alaa ka kammu, alaa ka hoore leydi maa ka nder leydi.

⁴ Onsay mi wulli fota, bay tawii hay gooto handaa e udditugol nden deftere taggaande, hinaa fere ndaara nde.

⁵ Onsay godfo e ben mawbe wonnoobe fon wi'immi: «Wota a wullu. Awa e hino Ngayuuri bolondaa *Yahuuda ndin, d'un ko Geeyol Daawuuda ngol, foolii haa waawii hobbitude notande den jeedifi, uddita deftere taggaande nden.

⁶ Ontuma mi yi'i *Baalun wa'itaykun wa waraakun, no darii hakkunde nden jullere laamu e tagooje nay wuurufe den e mawbe ben. Tawi hikun mari galaadi jeedifi e gite jeedifi, tawi ko din woni ruuhuui jeedifi di Allaahu on immini e leydi ndin fow.

⁷ Kun Baalun ari, hendii nden deftere wonde ka jungo jaamo on Joodiifo ka jullere laamu.

⁸ Bay Baalun kun hendike deftere nden, den tagooje nay wuurufe e mawbe ben noogay e nayo ari jiccii yeeso kun Baalun. Tawi mo kala e ben no jogii hoddu, e pelette kanje heewufe urngallooji, di tawata ko torndeeji gomdinbe ben.

⁹ Hibe beytoraynoo beytol kesol, wi'a:

«Hida handi e hendagol ndee deftere,
hobbita notande mayre den,
ko fii a waranooma.

Awa kadi ko yiiyan maa dan sottirandaa Alla
yimbe jeyaaabe e kala bolondaa
e kala haala e kala jamaa e kala lepol.

¹⁰ A wadfi be laamateeri e *yottinoobe sadaka
fii kurkanagol Alla men on,
awa ben laamoto ka aduna.»

¹¹ Bawto fon mi nani hawa malaa'ikaabe duufufe, mi yi'i kadi hibe hunditi jullere laamu nden e tagooje wuurufe den e mawbe ben, tawi duudeendi mabbe ndin ko dente de guluuje guluuje.

¹² Tawi ben no ewnoo ko tiidi, wi'a:

«Kun Baalun waraakun
no handi e hebugol bawgal
e ngalu e faamu e doole
e teddungal e darja e mantoore.»

¹³ Onsay mi nani kala ko tagaa, ko woni ka kammu e ka hoore leydi e ka nder leydi e ka baharu, e tagu ngun fow, no wi'a:

«Mantoore e teddungal e mangu e bawgal
yo wonan on Joodiifo ka jullere laamu,
e Baalun kun, haa poomaa!»

¹⁴ Tawi tagooje nay wuurufe den no wi'a: «Aamiina!» Onsay tawi mawbe ben kadi no jiccotonoo, sujja.

6

Fii Hobbitugol Notande den

¹ Onsay mi yi'i Baalun kun no hobbita wonnde e den notande jeedifi. Mi nani wonnde e den tagooje nay wuurufe no wowlira wa hawa farpitere, wi'a: «Aru!»

² Mi ndaari, mi tawi e hino puccu ranewu. Tawi waddinoofu ngu on no jogii laajal, o jonnaa *meetelol, o yaari wa fooloowo e fii foolugol.

³ Bay kun hobbitii notannde dimmere nden, mi nani tagoore dimmere wuurunde nden no wi'a: «Aru!»

⁴ Don kadi puccu goo yalti, tawi hingu wajjiri wa yiite. Waddinoofu ngu on hendii bawgal ittugol buttu ngun ka hoore leydi fii no yimbe ben warindirira. O jonnaa kaafa njana.

⁵ Bay Baalun kun hobbitii notannde tammere nden, mi nani tagoore tammere wuurunde nden no wi'a: «Aru!» Mi ndaari, mi tawi e hino puccu balewu. Tawi waddinoofu ngu on no jogii balansi ¹ ka jungo mun.

⁶ Mi nani ko wa'itata wa hawa iwruka e hakkunde den tagooje nay wuurufe, no wi'a: «Sariyaare wootere ngawri ko *dinaruuru wooturu, awa kadi sariyaare tati muutiri ko dinaruuru wooturu, kono nebban dan e njaram dan wota a bonnu!»

⁷ Bay kun hobbitii notannde nayaabere nden, mi nani hawa tagoore nayaabere wuurunde nden no wi'a: «Aru!»

¹ 6:5 6.5 «Balansi» no wi'ee kadi «sikeeli» maa «peesirdun».

⁸ Mi ndaari, mi tawi e hino puccu fultiingu. Wad'finoodoŋ ngu on no wi'ee Mayde, tawi jahannama no jokki mo. Be jonnaa bawgal e hoore peccun nayaŋun kun ka leydi fii mulirgol yimbe ben kaafa e heege e ɲabbeeli e kulle buruure ɗen ka leydi.

⁹ Bay kun hoŋŋbitii notannde jowabere nden, mi yi'i ka ley *layyorde wonkijji waranoobe ben sabu humagol maŋbe e daaluyee Alla on e seeditoore nde be wadi nden.

¹⁰ Tawi hid'i ewnotonoo ko tiid'i, wi'a: «Yaa an Joomiraado *Seniido, Goongaajo, e hara ko haa honde tuma nennotodaa ɲaawugol hoɗube ka aduna ben, yottanoo yiyan amen dan?»

¹¹ Mo kala e maŋbe jonnaa dolokke daneejo, be wi'aa yo be fowto kadi e nder saa'ihun, haa tuma adadu gollidoobe e maŋbe ben e musibbe maŋbe wariroyteebe wa maŋbe ben timmi.

¹² Onsay mi yi'i Baalun kun no hoŋŋbita notannde jeegaŋere nden. Dimbannde leydi tiidunde wadi, naange ngen bawliri wa bagi sacciraado leeŋi baaleji, lewru ndun fow kadi wa'i wa yiyan.

¹³ Tawi kooɗe ɗen ka kammu no saamude ka leydi, wa kuraaje wonɗe saamude nde hendu tiidundu dimbi kurahi.

¹⁴ Tawi kammu ngun no dira taggora wa gatal, awa kadi pelle ɗen e suriije ɗen fow dirti ka wonnoo ɗon.

¹⁵ Lambe aduna ben e teddube ben e hooreebe sufaaŋe ben e aldube ben e dolnuŋe ben e jiyaabe ben fow e rimbe ben no suudoyii ka pammeeje e ka lombi pete pelle,

¹⁶ e hoore hibe wi'a pelle ɗen e pete ɗen: «Yanee e hoore amen, suudon men gite oo Joodiido ka jullere laamu e tikkere Baalun kun!

¹⁷ Ko fii ɲalaande mawnde tikkere maŋbe nden arii, e ko hombo waawata nde dartaade?»

7

Adadu Maandinaabe ben

¹ Bawto ɗun mi yi'i malaa'ikaabe nayo no darii e coŋbuli leydi ndin nay, hibe jogitii keneeli cende aduna on nay fii wota hendu wifu e hoore leydi ndin e ka hoore baharu e hoore leggal woo kadi.

² Onsay mi yi'i kadi malaa'ikaajo goo no iwra ka funnaange, himo wondi e maande Alla Wuuruɗo on. O ewnii ko tiid'i ben malaa'ikaabe nayo, yed'anoobe wadugol bone ka leydi e ka baharu, o wi'i:

³ «Wota on meemu leydi ndin e baharu on e leɗɗe ɗen, haa men wad'a maande ka tiide kurkaadi Alla men on.»

⁴ Awa kadi mi nani adadu maandinaabe ben. Ko be guluuje teemedere e cappand'e nayo e nayo e nder bolondaaji *Banii-Isra'iila'en ben fow:

⁵ Ka bolondaa Yahuuda, ko be guluuje sappoo e ɗiɗo maandinaa,

ka bolondaa Ruubaynu, ko be guluuje sappoo e ɗiɗo,

ka bolondaa Gaada, ko be guluuje sappoo e ɗiɗo,

⁶ ka bolondaa Asiira, ko be guluuje sappoo e ɗiɗo,

ka bolondaa Naftali, ko be guluuje sappoo e ɗiɗo,

ka bolondaa Manasse, ko be guluuje sappoo e ɗiɗo,

⁷ ka bolondaa Sim'uunu, ko be guluuje sappoo e ɗiɗo,

ka bolondaa Lewi, ko be guluuje sappoo e ɗiɗo,

ka bolondaa Yassaakara, ko be guluuje sappoo e ɗiɗo,

⁸ ka bolondaa Zabuluunu, ko be guluuje sappoo e ɗiɗo,

ka bolondaa Yuusufu, ko be guluuje sappoo e ɗiɗo,

ka bolondaa Buniyamiinu kadi, maandinaabe ben ko be guluuje sappoo e ɗiɗo.

Fii Jamaa Moolanaado on

⁹ Bawto ɗun mi ndaari, mi tawi e hino jamaa moolanaado, mo hay gooto waawataa limude, mo leyyi ɗin fow, mo bolondaaji ɗin fow, mo jamaaji ɗin fow e mo haalaaji ɗin fow, no darii yeeso jullere laamu nden e yeeso Baalun kun. Hibe ɓornii conc'i daneegi, hibe jogii baape tugi ka juude maŋbe,

¹⁰ hibe ewnoo ko tiid'i, wi'a:

«Kisiyee on ko e Alla men on iwri,

on Joodiido ka jullere laamu,

e *Baalun kun!»

¹¹ Tawi kadi malaa'ikaabe ben fow no darii hunditi jullere laamu nden e mawbe ben e tagooje nay wuuruɗe ɗen, hibe jiccotonoo yeeso jullere laamu nden, be sujjana Alla

12 e hoore hiibe wi'a:

«Aamiina!

Mantoore e mangu e faamu e jaaroore

e teddungal e bawgal e doole,

ko Alla men on wonani haa poomaa. Aamiina!»

13 Onsay goddo e mawbe ben yetti haala kan, wi'immi: «Ko hombe woni bee borniibe conci daneeeji, e ko honto be iwi?»

14 Mi jaabii mo, mi wi'i: «Koohoojo an, an hiida andi.»

Onsay o wi'immi: «Ko ben woni iwbe e satteende mawnde nden, be wuppil conci maβbe din, be rawnini di ka yiyan Baalun kun.

15 Ko dun wadi si:

Hiibe ka yeeso jullere laamu Alla,

hiibe rewaa mo jemma e jalorma ka suudu makko.

Joodiido on ka jullere laamu (duwiray) be suudu mun ndun.

16 Be weeletaake hande kadi,

be dondetaake hande kadi,

naange ngen hewtataa be hande kadi,

nguleendi woo kadi hewtataa be.

17 Ko fii Baalun wonkun kun ka tumbo jullere laamu ornay be,

ardoo be ka bulli ndiyan ngurndan dan,

awa kadi Alla fittay kala gondi wondi ka gite maβbe.»

8

Fii Hobbitugol Notannde Jeedifaabere nden

1 Bay Baalun kun hobbitii notannde jeedifaabere nden, deeyannde wadi ka kammu wa feccere saa'i.

2 Mi yi'i malaa'ikaabe njeedido, dariibe yeeso Alla ben, no jonnee *liite jeedidi.

3 Malaa'ikaajo goo ari, woni ka *layyorde, tawi himo jogii tindohon sunnirkun urngallooji tafiraakun kanje. O jonnaa urngallooji buy fii sakkodugol di e torndeeji gomdinbe ben fow ka layyorde tafiraande kanje wonde yeeso jullere laamu nden.

4 Curki urngallooji din wondude e torndeeji gomdinbe ben yenti e juude malaa'ikaajo on yeeso Alla.

5 Malaa'ikaajo on yetti tindohon sunnirkun urngallooji kun, hebbini kun yiite layyorde nden, o bugii ka hoore leydi. Parpitte wadi, e digge e mayande e dimbannde leydi.

Fii Wuttande Liite Arane den Jeegoo

6 Malaa'ikaabe njeedido, joginoobe liite den jeedidi, hebulanii wuttugol de.

7 Arano on wutti liital mun ngal. Marmalle e yiite jillunge yiyan wadi, bugaa ka leydi. Peccun tammun leydi ndin e peccun tammun ledde den sumi, hudo hecco kon fow sumi.

8 Malaa'ikaajo dimmo on kadi wutti liital mun ngal. Ko nanditata e fello moolanaango hubbungo bugaa ka baharu. Feccere tammere baharu on wonti yiyan,

9 feccere tammere ko tagaa ko wuuri ka nder baharu kon muli, feccere tammere e laade den lancii.

10 Malaa'ikaajo tammo on kadi wutti liital mun ngal. Hoodere moolanaande hubbirnde wa jowlol iwi ka kammu, yani e feccere tammere maaje den e bulli ndiyan din.

11 Tawi innde nden hoodere ko Afsantiina.^k Feccere tammere di'e den waylii, wonti ko haadi. Yimbe buy maayiri sabu dan ndiyan haadufan.

12 Malaa'ikaajo nayaβo on kadi wutti liital mun ngal. Feccere tammere naange ngen piyaa, wondude e feccere tammere lewru ndun e feccere tammere kooode den, fii no feccere tammere din ndayguuji nibbitira, e no feccere tammere jalbeendi jallal ngal mutira, jemma on kadi wano non.

13 Mi ndaari, tawi simbirre no wiira ka weeyo dow. Mi nani hinde wi'a e hawa tiiduka: «Bone, bone, bone wonanii hodufe ka aduna ben sabu hito deya liite de malaa'ikaabe ben tato faandii wuttude!»

9

1 Malaa'ikaajo njowaβo on kadi wutti *liital mun ngal. Mi yi'i hoodere no iwi ka kammu, yani ka leydi. Nde jonnaa saabiwal *gaygii ngin alaa kattudi ngin.

² Nde udditi gaygii ngin alaa kattudi ngin, yalti ka nder gaygii ton curki, wa curki beembal yiite moolanaangal. Naange ngen e yaasi on nibbitiri sabu curki ngin gaygii.

³ Immorde e kin curki, kanuujii yalti ka leydi, di jonnaa bawgal sifa bawgal jahe den ka leydi.

⁴ Di wi'aa, wota di meemu kudol woo ka leydi e kala ko heccidfi e kala leggal, kono ko yimbe fe alaa maande Alla nden ka tiife mun tun di meemata.

⁵ Kono di yamiraa wota di waru fe, kono yo di tampin fe e nder lebbi jowi, tawi tampere ko di wadaynoo kon ko wa tampere yaare si fidii god'do.

⁶ E nder den balde don, yimbe ben dabbay mayde nden, kono be yi'ataa nde few. Be suboto mayde, kono mayde nden doge fe wodditoo.

⁷ Din kanuujii no nandita e pucci eltaadi fii hare. Tawi no ka ko'e majji ko nanditata e *meetelli kanje, geece majji on no nandita e geece ned'danke.

⁸ Hidi mariri sukundu wa debbo, niye majji on kadi no nandita e niye ngayuuje.

⁹ Tawi hiwitorde berde majji on no wa'i wa bedi njandi, e hitooji gabitanji majji on kadi no nandita e hito *giri-giriije de pucci duudufu poodata, no dogana hare.

¹⁰ Tawi bukki majji on no mari ndompe wa de jahe den, tawi bawgal ko di tampiniraynoo yimbe ben kon e nder lebbi jowi ko ka bukki majji woni.

¹¹ Tawi ko wonani di lando ko malaa'ikaajo gaygii ngin alaa kattudi ngin, mo tawata innde mun e haala Yahuudiyanke ko «Abaduuna»,^m innde makko nden kadi e haala Gereekiyanke ko «Apoliyon».ⁿ

¹² Bone arano on feyyii, awa boneeji didi no arude bawto dun.

¹³ Malaa'ikaajo jeegabo on kadi wutti liital mun ngal, mi nani hawa no iwa e cobbi nay *layyorde tafiraande kanje wonde nden yeeso Alla,

¹⁴ no wi'a malaa'ikaajo njeegabo joginoodo liital ngal: «Firtu malaa'ikaabe nayo habbaabe ka maayo njano Furaatiwol ben!»

¹⁵ Ben malaa'ikaabe nayo, hebulaninoobe fii on saa'i e nden palaande e ndun lewru e nden hitaande, firtaa, fii warugol feccere tammere e yimbe ben.

¹⁶ Mi nani adadu waddinoobe pucci fii hare ben ko be guluuje noogayo laabi guluuje sappo.

¹⁷ E hino no mi yi'iri non pucci din e waddinoobe di ben e nder fenjinannde nden: tawi waddinoobe di ben no jogii hiwitorde berde wojirayde wa yiite, mbulorde wa baka e wa'itayde wa nete. Tawi ko'e pucci din no nandita e ko'e ngayuuje, yiite e curki e mbollan yiite no yalta ka kundule majji.

¹⁸ Peccun tammun e yimbe ben wariraa dii albala'uujii doo tati, dun ko koo ko yaltata ka kundule majji, dun ko yiite ngen e curki kin e mbollan yiite dan.

¹⁹ Ko fii bawgal pucci din ko ka kundule majji e ka bukki majji woni. Bukki majji on no nandita e bolle, hidi mari ko'e ko di wadira bone.

²⁰ Yimbe heddinoobe fe wariraaka din albala'uujii ronki tuubude kuude de fe wadiri juude mabbe den. Be accaano sujjangol jinnaaji din e sanamuujii tafiraadi kanje e kaalisi e sila e kaaye e ledde, di waawataa yi'ude maa wowlude maa yahude.

²¹ Be ronki tuubude kadi fii ko be itti ko'e kon, e mbilankaaku mabbe ngun e jeeno mabbe ngun e guyaale mabbe den.

10

Fii Malaa'ikaajo on e Deftun Taggaakun kun

¹ Mi yi'i malaa'ikaajo goo dolnudo no iwra ka kammu, no bornii duulere, no hippii yaroowol ndiyan ngol. Yeeso makko ngon no wa'ita wa naange ngen, koyde makko den kadi no wa'ita wa tugaale yiite.

² Himo jogii deftun udditaakun ka jungo makko. O tippi koynyal makko jaamal ngal ka baharu, nanal ngal ka leydi.

³ O ewnii ko tiidfi wano ngayuuri riggorta. E nder ko o ewnii kon, parnitte den jeedidfi wadi hito.

⁴ Bay parnitte den jeedidfi wadi hito, tawi mido hebulanii windugol, kono mi nani hawa ka kammu, no wi'a: «Wadu gundoo ko parnitte den jeedidfi wi'i kon, hara a windaali.»

⁵ Awa kadi on malaa'ikaajo, mo mi yi'unoo no tippi ka ndiyan e ka leydi, towni jungo mun jaamo ngon, fewtini ka kammu.

⁶ O woondiri on Wuurudo haa poomaa, on Tagudo kammu e ko woni ton, tagi leydi e ko woni e mun, tagi baharu e ko woni e mun kon, wonde uuda alaa hande kadi.

⁷ Kono e nder balde de malaa'ikaajo njeedidabo on faandii wuttugol *liital ngal, gundo Alla on laatoto wano o fejnirannoo non kurkaadi makko din, dun ko annabaabe ben.

⁸ Onsay hawa, ka mi nanunoo kan iwruude ka kammu, wi'irimmi nii kadi: «Yahu, yettaa kun defun udditaakun e jungo oo malaa'ikaajo tippudo ka baharu e ka leydi.»

⁹ Mi yahi ka malaa'ikaajo on, mi wi'i yo o jonna defun kun. O wi'immi: «Yettu kun, naamaa. Kun hebbinay reedu maa ndun ko haadi, kono kun weliray wa njuuri ka hunduko maa.»

¹⁰ Mi yetti defun kun e juude malaa'ikaajo on, mi naami. Kun weliri ka hunduko an wa njuuri, kono bay mi bennii kun, reedu an ndun heewi ko haadi.

¹¹ Mi wi'aa kadi: «Hida haani haalude kadi ko Alla longin maa ko yowitii e jamaaji buy e leyyi buy e haalaaji buy e lambe buy.»

11

Fii Seedebe ben Did'o

¹ Mi jonnaa kadi kudol kalin nanditayngol e sawru, mi wi'aa:

«Immo etaa suudu Alla ndun e *layyorde nden, limaa rewoobe ton ben.

² Kono dingiral suudu Alla ndun, accu dun feere, wota a etu dun, ko fii don yedaama be gomdinaa ben, be yaabay saare hormorde nden e nder lebbi cappande nay e didi.

³ Mi newnanay seedebe an borniibe conc heynordi ben dido, haalugol ko mi longini be e nder balde wuluure e teemedde didi e cappande jeego.»

⁴ Ko ben woni ledde *zaytuuni den didi e joddinirde pitilli den didi wonde yeeso Joomiraado leydi ndin.

⁵ Si godfo no faalaa be wafude ko boni, yiite yaltay ka kundule mabbe, naama aybe mabbe ben. Ko nii kala faalaado be wafude ko boni warirte.

⁶ Hibe mari bawgal ombugol kammu ngun fii wota ndiyan aru e balde de be haalata ko Alla longini be kon. Hibe mari kadi bawgal waylugol di'e den yiyan, e libugol ka hoore leydi kala noone nabbeeli saa'i mo be faalaa woo.

⁷ Nde be timminoyi seeditoore mabbe nden, kullii iwroyayngii ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin haboyay be, ngii foola be, ngii wara.

⁸ Fureeji mabbe din luttay ka ballangal nden saare mawnde nde Joomi mabbe on fempanoo e mun. Nden saare no jammaa *Saduuma maa *Misira.

⁹ Yimbe jamaaji din fow e bolondaaji din fow e haalaaji din fow e leyyi din fow ndaaray fureeji mabbe din e nder balde tati e feccere, be saloo yo be surre.

¹⁰ Hodube ka aduna ben weltoyoo fii mayde mabbe nden, be wona e nder weltaare, be neldindira, ko fii ben annabaabe dido lettii yimbe ben ka leydi.

¹¹ Bay balde tati e feccere den feyyii, foofaango ngurndan iwrungo e Alla naati e din fureeji, be immii, be darii, onsay kulol moolanaangol hebi ben yi'unoobe dun.

¹² Be nani hawa tiiduka ka kammu, no wi'a be: «Yawee gaa!» Be yawi ka kammu e nder duulere, aybe mabbe ben yi'i be.

¹³ Ko e on saa'i don, dimbannde leydi tiidunde wadi, feccere sappabere e saare nden lancii. Yimbe guluuje njeedido maayiri sabu nden dimbannde leydi, heddiibe ben huli, mawnini Alla Jom kammu on.

¹⁴ Bone dimmo on feyyii, e hino tammo on no arude.

Fii Wuttannde Liital Jeedidabal ngal

¹⁵ Malaa'ikaajo njeedidabo on kadi wutti *liital mun ngal. Hawaaji tiidufi nanii ka kammu, no wi'a:

«Laamateeri aduna on wontii e juude Joomiraado on
e Todfaado makko on, dun ko *Almasiihu on,
o laamoto haa poomaa.»

¹⁶ Tawi mawbe noogay e nayo, joodfinoobe ka julle mun laamu yeeso Alla ben, no jiccarii Alla sujiani mo,

¹⁷ e hoore hibe wi'a:

«Men jarnii ma, yo Alla Joomiraado,
Jom Bawgal, Woodaado e Woodanoodo,
ko huutorfaa bawgal maa tiidungal ngal kon
e ko jodfindaa laamu maa ngun kon.

¹⁸ Hari leyyi din seytinii,
kono tikkere maa nden arii,
wondude e saa'i naawugol maybe ben,
e yobugol kurkaadi maa din, dun ko annabaabe ben,

e laabuƙe ƙen e huloobe innde maa nden,
gila e fandaube haa e njandaube,
e mulugol muloobe leydi ndin ƙen.»

¹⁹ Onsay suudu Alla ndun ka kammu udditii, *kankiranwal seeditoore makko nden feepi ka suudu makko. Mayande wafi, e digge e parnitte e dimbannde leydi e marmalle tiidufe.

12

Fii Debbo Sowiido on e Ningiwii ngin

¹ Maande njannde feepi ka kammu: tawi ko debbo borniido naange ngen, lewru ndun no ka ley koyde makko, e *meetelol ngol kooƙe sappoo e ɗiɗi ka hoore makko.

² Tawi ko sowiido, himo sonkude fii muuseendi jibingol ngol.

³ Maande goo kadi feepi ka kammu: tawi e hino *ningiwii njanin boɗewii, ngii ko'e jeediɗi e galaadi sappo, tawi katanji jeediɗi no e hoore ɗen ko'e.

⁴ Tawi bukkol maggii on no fitta feccere tammere kooƙe ɗen ka kammu, bugoo ka leydi. Tawi ngin ningiwii no darii yeeso debbo wondo firtaade on fii moɗugol boobo on nde o firtori mo.

⁵ O firtii boobo gorko, ardortooɗo leyyi ɗin fow labbooru njandi. On boobo makko wippitaa, nawraa ka Alla, ka jullere makko laamu.

⁶ Onsay debbo on dogi, yaari ka wulaa, ka o joginoo nokkuure ka Alla eɓɓannoo mo, fii no o dankoree ɗon e nder balde wuluure e teemedɗe ɗiɗi e cappande jeegoo.

⁷ Hare wafi ka kammu, Miikaa'iilu e malaa'ikaabe mun ƙen piiridi e ngin ningiwii. Ningiwii ngin e malaa'ikaabe mun ƙen kadi piiridi e maɓɓe.

⁸ Kono ngii foolaali, tawi wonunde alanaa ngii ka kammu, kangii e malaa'ikaabe maggii ƙen.

⁹ Ngin ningiwii njanin, ɗun ko ndiya mboddi araniri wi'eteendi Ibuliisa maa Seytaane, ngin faljingii yimbe aduna on fow, bugodaa e malaa'ikaabe mun ƙen ka leydi.

¹⁰ Onsay mi nani hawa tiiduka ka kammu, no wi'a:

«Jooni kisiyee iwruɗo e Alla men on ari,
wondude e bawgal mun ngal e *laamu mun ngun,
e laamu Todɗaado makko on, ɗun ko *Almasiihu on.

Ko fii toopooƙo musibbe men ƙen,
on wonnooɗo ƙe toopude yeeso Alla jemma e jalorma, bugaama.

¹¹ Be foolirii ngii yiyan Baalun kun,
e sabu kongol seeditoore maɓɓe nden.

Awa kadi ƙe ronkaali hebulaade
hay yeebugol ngurndan maɓɓe ɗan
haa ƙe maaya.

¹² Ko ɗun wafi, weltee yo kammuuli
e onon hoɗuƙe ka kammuuli!

Bone wonanii leydi ndin e baharu on,
ko fii Ibuliisa tippike e mon.

Himo heewi tikkere,
ɓay o andii ko saa'ihun nii heddanii mo.»

¹³ Bay ngin ningiwii tawii bugaama ka leydi, ngii jokki debbo hebunooɗo boobo gorko on.

¹⁴ Onsay debbo on yefaa gabitanji simbirre mawnde nden, fii ko o wiirira ka wulaa, ka nokkuure makko, ka o danketee ɗon e nder saa'i, e nder saa'iiji e feccere saa'i, ka woɗɗitii mboddi ndin.

¹⁵ Immorde ka sekko mayri, mboddi ndin furi ndiyan wa maayo ɓaawo debbo on, fii no o yoolora ka maayo.

¹⁶ Kono leydi ndin faabii debbo on, ndin leydi udditi hunduko mun kon, ndi yari maayo ngo ngin ningiwii furiri sekko mun kon.

¹⁷ Ngin ningiwii seytinani debbo on, ngii yahi haɓugol luttuƙe e jurriya makko on ƙen, ɗun ko ƙen doftiiɓe yamirooje Alla ɗen, humii e seeditoore Iisaa nden.

¹⁸ Onsay ngii darii ka hoore njaareendi ka baharu.

13

Fii Kullii Saafiingii ka Baharu ngin

¹ Bawto d'un, mi yi'i kullii no saafuu ka nder baharu marngii ko'e jeediidi e galaadi sappo, tawi katanji sappo no e hoore d'in galaadi. Inde hoynuude Alla kadi no windii e hoore den ko'e.

² Ngin kullii ngii mi yi'i no nandita e buutoori, taape maggii on no nandita e taape kullii no wi'ee ura^p, sekko maggii on kadi no nandita e sekko ngayuuri. Ningiwii* ngin okki ngin kullii doole mun den e jullere mun laamu nden, wondude e bawgal mawngal.

³ Tawi wonnde e den ko'e maggii no wa'i wa wariraande soppande, kono on barme waroowo sellinaa. Aduna on fow njalɗi, be rewɗi ngin kullii.

⁴ Yimbe ben fow sujani ningiwii ngin, bay ngii jonnii ngin kullii bawgal maggii on. Be sujani ngin kullii kadi e hoore hibe wi'a: «Ko hombo wa'i wa ngin kullii maa hara ko hombo waawi ngii habude?»

⁵ Tawi ngin kullii no yedaa sekko wowlayko haalaaji mawnintinaare, hoyna Alla, tawi hingii jonnaa bawgal e nder lebbi cappande nay e didi.

⁶ Hingii udditi sekko maggii on, hingii hoyna Alla, hoyna innde makko nden e wonirdu makko ndun, e ben hodube ka kammuuli.

⁷ Tawi ngin kullii no newnanaa habidugol e yimbe Alla ben, foola be. Tawi hingii okkaa bawgal e hoore bolondaaji d'in fow e jamaaji d'in fow e kala haala, e hoore leyɗi d'in fow kadi.

⁸ Tawi hodube ka aduna ben fow sujanay ngii, d'un ko ben be innde mun windaaki gila ka fuddoode aduna ka deftere ngurndan wonande Baalun hettanookun layya kun.

⁹ Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!

¹⁰ On mo no hoddiranaa maccindinagol,
bee o maccindinoo.

On mo no hoddiranaa warireede kaafa,
bee o wariree kaafa.

Ko d'un wadi si yimbe Alla ben
no haani njajnaade, gomɗina.

Fii Kullii Sortiingii ka Leydi ngin

¹¹ Bawto d'un, mi yi'i kullii goo no sortoo ka nder leydi, marngii galaadi didi nanditaydi e galaadi ga'un baalun, hingii wowliraynoo wa ningiwii.

¹² Tawi ngin kullii no wada bawde kullii aranii ngin fow e tawnde maggii. Ngii wadi feere no leydi ndin e hodube e hoore mayri ben sujirana ngiya kullii aranii sellinanoongii barme waroowo.

¹³ Ngii wadi maandeeji moolanaadi, haa hay ngii jippini ka leydi yiite iwngge ka kammu yeeso yimbe ben.

¹⁴ Tawi ngin kullii no faljiniraynoo hodube ka aduna ben maandeeji di ngii yedanoo wadugol d'in yeeso ngiya kullii aranii, e hoore hingii yamira ben yimbe wonbe ka aduna yo be wadu nandolla ngiya kullii soppiranoongii kaafa, kono ngii wuuri.

¹⁵ Ngin kullii yedaa bawgal wadangol ndun nandollaaru ngiya kullii foofaango ngurndan fii no ndun nandollaaru waawira wowlude, ndu wona sabu kala on mo jabaali sujande ndu no wariree.

¹⁶ Ngii karhi kadi fow, gila e fandube haa e njandube, galo e baaso, dimo e maccudo wadanegol maande ka jungo mun jaamo maa ka tiinde,

¹⁷ hara kadi hay gooto waawataa soodude maa yeeya si alaa nden maande, nden-le ko innde ngin kullii maa adadu innde maggii on.

¹⁸ Doo non, maa faamu: On mo no mari hakkil, yo limu adadu innde ngin kullii, ko fii ko adadu neddanke non. On adadu ko teemedde jeegoo e cappande jeegoo e jeegoo.

14

Fii Baalun kun e Sottaabe ben

¹ Bawto d'un mi yi'i Baalun kun no darii ka Fello *Siyuuna, wondude e yimbe guluuje teemedere e cappande nayo e nayo, be innde makkun e innde Ben makkun on windii e tiide mun.

² Mi nani hawa ka kammu, wa hawa di'e duudude maa wa hawa riggannde tiifunde, tawi kan hawa ka mi nani no nandita e hito korli di hodooobe hodata.

³ Tawi ben hodooobe no beyta beytol kesol yeeso jullere laamu nden e yeeso tagooje nay wuurude den e yeeso mawbe ben. Tawi hay gooto waawataa ekkitaade ngol beytol si hinaa bee guluuje teemedere e cappande nayo e nayo, sottanoobe ka aduna.

^p 13:2 13.2 «Ursa» ko kullii njanii marngii leebi, juutungii pedaali.

⁴ Dun ko ben be tuuninoraali rewbe, be woni laabuɓe, be andaali debbo. Be jokki *Baalun kun kala ka kun yaari. Be woni sottaabe e hakkunde yimbe ben, be weebitanaa Alla e Baalun kun wa ko adaa sopiteede.

⁵ Awa kadi karaaje maɓɓe jantaaki penaale, ben ko be aldaa e feloore.

Fii Ewol Naawoore Joomiraado on

⁶ Mi yi'i kadi malaa'ikaajo goo no wiira ka weeyo dow, no jogii Kibaaru Moyyo poomayankeejo on fii fejnjanngol mo hoɗuɓe ka leydi ben e kala lejol e kala bolondaa e kala haala e kala jamaa.

⁷ Tawi on malaa'ikaajo no wowla hawa tiiduka, wi'a: «Hulee Alla, mawninon mo, ko fii saa'i mo o ɗaawata e mun on hewtii. Awa sujjanee on Tagudo kammu ngun e leydi ndu e baharu on e bulli ndiyan ɗin!»

⁸ Malaa'ikaajo ɗimmo hikkiido e arano on kadi wi'i: «Nde yanii! Ndee saare *Baabiila mawnde mandiliniirnde leyyi ɗin fow himmeeji jinaa mun, yanii!»

⁹ Malaa'ikaajo tammoo hikkiido e aranbe ben ɗiɗo no wowla hawa tiiduka, wi'a: «Kala on sujjanoo kullii ngin e nandolla maggii on, hebi maande maggii on ka tiinde maa ka jungo mun,

¹⁰ yaray njaram tikkere Alla nden wancinaafan ka jeddookun tikkere makko hara ɗan jillaaka, o lettiree kadi mbollan yiite yeeso malaa'ikaabe laabuɓe ben e Baalun kun!

¹¹ Curki lette maɓɓe ɗen yaway haa poomaa, e hoore fowtaare alanaa be jemma e ɗalorma, ɗun non ko kala on sujjanoo ngin kullii e nandolla maggii on, e kala on hebudo maande innde maggii on.»

¹² Ko ɗun wadi si yimbe Alla doftiibe yamirooje Alla ɗen, duumii e gomɗingol Iisaa ben, no haani ɗaɗaade.

¹³ Mi nani kadi hawa ka kammu, no wi'a: «Windu wonde: «Maybe gila jooni no humondiri e Joomi on ben ko malaabe.» »

Ruuhu Allaahu on wi'i: «Ko non woniri, be fowtoto golleeji maɓɓe ɗin, bay kuude maɓɓe ɗen no jokki be.»

Fii Baagol Aduna on

¹⁴ Bawto ɗun mi yi'i duulere daneere, tawi nanditayɗo e fii-aaden no joodii e hoore nden duulere, tawi *meetelol kanje no ka hoore makko, tawi wortowal welngal no ka jungo makko.

¹⁵ Tun malaa'ikaajo goo yalti e suudu Alla ndun ka kammu, no ewnoo ko tiidi, wi'a on joodiido e nden duulere: «Yettu wortowal maa ngal, wa'aa, ko fii saa'i baagol ngol hewtii! Ko wa'ete kon ka hoore leydi bendii!»

¹⁶ Onsay on joodiido e nden duulere fewtini wortowal mun ngal ka leydi, hayli, ko woni ka leydi kon wa'ii.

¹⁷ Malaa'ikaajo goo kadi yalti e suudu Alla wonda ka kammu ndun, tawi on kadi no jogii wortowal welngal.

¹⁸ Tun malaa'ikaajo goo kadi jogiido bawɗe e hoore yiite ngen yalti ka *layyorde, o ewnii oya malaa'ikaajo jogiido wortowal welngal ko tiidi, o wi'i mo: «Yettu wortowal maa welngal ngal, tettaa ngulke *wiiju wonde ɗen ka leydi, ko fii biɓɓe majje on bendii!»

¹⁹ On malaa'ikaajo fewtini wortowal mun ngal ka leydi, hayli, o tetti wiijnuuje wonde ɗen ka leydi, o bugii ko o tetti kon ka nder wuugirgal njanal tikkere Allaahu on.

²⁰ Den wuugoyaa ka sera saare, yiyan yalti e ngal wuugirgal haa tooweendi majjan hewti lagambe pucci ɗin, junndi ilol majjan on hawri embere kilomeeterji teemedɗe tati.

15

Fii Albala'uuji Sakkitori ɗin Jeediɗi

¹ Onsay mi yi'i maande moolanaande ɗalɗinnde goo kadi ka kammu, nden-le ko malaa'ikaabe njeediido jogiibe albala'uuji ɗin jeediɗi. Ko ɗin albala'uuji woni sakkitori ɗin, ko fii ko kanji woni timmoode tikkere Alla nden.

² Mi yi'i kadi ko wa'i wa baharu jalbirdo wa jaaman, jilludo yiite. Tawi fooluɓe ngiya kullii e nandolla mun e adadu innde mun nden no darii e hoore on baharu jalbirdo wa jaaman, hiɓe jogii korli Allaahu on.

³ Hiɓe beyta beytol Muusaa, on jiyaado Alla, e beytol *Baalun kun, hiɓe wi'a:

«Yaa an Alla, Joomiraado, Jom Bawgal,

kuude maa ɗen ko mawɗe,

awa kadi ko hawniide,

laawi maa ɗin ko feewuɗi, goonginɗi,

yo Lando leyyi fow!

4 Yaa an Joomiraado,

hara ko hombo ronkay-maa hulude,
maa ronkata mawninde innde maa nden?

Bay ko an tun woni *Seniido!

Bay leyyi dɛn fow aray sujiane!

Bay kuude maa feewude den fejpinaama!»

5 Bawto dɛn mi yi'i kadi nokkuure hormorde wonde ka nder wonirdu ndu seeditoore nden woni e mun ndun, no udditoo ka kammu.

6 Tawi malaa'ikaaɓe njeediɗo jogiibe albala'uui dɛn jeediɗi no yalta e nden nokkuure. Tawi ɓen no ɓornii concɩ laabudi jalbudi, hiɓe dadiitii dattii kanje ka fewndo ɓerde maɓɓe.

7 Wonde e den tagooje nay wuurude jonni ɓen malaa'ikaaɓe njeediɗo pelette kanje jeediɗi heewude tikkere Allaahu on, dɛn ko on Wuurude haa poomaa.

8 Onsay nden nokkuure hormorde heewi curki sabu mangu Allaahu on e bawgal makko ngal. Tawi hay gooto waawataa naatude e ndun suudu haa dɛn albala'uui jeediɗi dɛ malaa'ikaaɓe ɓen njeediɗo jogii, timma.

16

Fii Pelette Tikkere Alla den Jeediɗi

1 Mi nani kadi hawa tiiduka iwruɗe ka nokkuure hormorde, no wi'a malaa'ikaaɓe ɓen njeediɗo: «Yahee, hibboyon ka leydi den pelette jeediɗi tikkere Alla nden!»

2 Arano on yahi, hibbi feleterɛ mun nden ka hoore leydi, tun temmeeje kaanude muusude heɓi ɓe nden maande ngin kullii wonnoo e mun, sujiani nandolla maggii on.

3 Dimmo on kadi hibbi feleterɛ mun nden ka baharu, on baharu wonti yiiyan wa yiiyan mayɗo. Kala ko wuurunoo ka baharu maayi.

4 Tammo on kadi hibbi feleterɛ mun nden ka maaje e ka bulli ndiyan, di'e den wonti yiiyan.

5 Tun mi nani malaa'ikaaɓo di'e den no wi'a:

«Ko a Feewudo,

an oo Woodaado e Woodanoodo,

an oo *Seniido,

sabu ko paawirdaa nii kon.

6 Ko fii ɓe hibbiino yiiyan yimɓe Alla ɓen

wondude e yiiyan annabaabe ɓen,

awa jooni a yedii ɓe yiiyan ko ɓe yara, hiɓe foddi e dɛn!»

7 Mi nani kadi *layyorde nden no wi'a:

«Hiyyii, yaa an Alla Joomiraado, Jom Bawgal,

jaawooje maa den ko goongaaje, ko feewude!»

8 Onsay nayabo on kadi hibbi feleterɛ mun nden ka naange, nge yedaa sunnirgol yimɓe ɓen yiite.

9 Yimɓe ɓen sunniraa nguleendi tiidundi, ɓe woni e hoynugol innde Alla nden, on marɗo bawgal e hoore dɛn albala'uui, ɓe ronki tuubude fii no ɓe mawninira mo, kanko Alla.

10 Njowabo on kadi hibbi feleterɛ mun nden ka hoore jullere laamu kullii ngin, laamateeri maggii on niɓɓiti. Yimɓe ɓen njati dende hakkee muuseendi,

11 ɓe woni e hoynugol Alla kammu ngun sabu muuseendiiji maɓɓe dɛn e temmeeje maɓɓe den, kono ɓe ronki tuubude kuude maɓɓe den.

12 Njeegabo on kadi hibbi feleterɛ mun nden ka maayo njano Furaatiwol. Ndiyan dan ɓeeɓi fii wadangol lamɓe iwrayɓe funnaange ɓen datal.

13 Mi yi'i ruuhuui tati tuunudi nanditaydi e toti-paccala no yalta ka sekko ngin *ningiwii e ka sekko kullii ngin e ka hunduko waditiido annabaajo on.

14 Tawi ko ruuhuui jinnaaji wondi wadude maandeeji, yaara ka lamɓe leydi ndin fow, fii mottindirgol ɓe fii hare jalaande mawnde Alla Jom Bawgal on.

15 «Awa mido ardude wa ngujo! Maloore wonanii on hakkilando, mari concɩ mun dɛn, fii wota o laato holdo, e wota hersa makko kan ɓangu!»

16 Din jinnaaji no mottindira ɓen lamɓe e ndee nokkuure wi'eteende Har-Magadaana e haala Yahuudiyanke.

17 Malaa'ikaaɓo njeediɗabo on hibbi feleterɛ mun nden ka hendu, hawa tiiduka yalti ka suudu Alla iwruɗe ka jullere laamu, no wi'a: «Timmii!»

18 Mayande e digge e parnitte wadi wondude e dimbannde leydi tiidunde, nde sifa mun e tiidude hari wadaali gila yimɓe ɓen woni ka hoore leydi.

¹⁹ Saare njannde nden feccii pecce tati, ca'e leyyi dīn yani. Alla anditi fii saare *Baabiila mawnde nden, o yedi nde feletere njaram tikkere makko tiidunde nden.

²⁰ Suriije dēn fow dogi, pelle dēn kadi ronkaa yiiteede.

²¹ Marmalle njane, dē tawata nde bee e majje ko wa kilooji cappandē nay, iwi ka kammu, yani e hoore yimbe ben. Be woni e hoynugol Alla sabu on albala'u iwrufo e dēn marmalle, ko fii hari on albala'u ko tiidūfo haa feyyiti.

17

Fii Naawoore Debbo Cagaajo Mawfo on

¹ Bawto dūn, godfo e ben malaa'ikaabe njeedifo joginoobe pelette dēn jeedifi ari, wi'immi: «Aru, mi hollete naawoore debbo cagaajo mawfo on, ka joodii dōn ka di'e duufude.

² Ko e makko, kanko on debbo cagaajo, lambe aduna ben jokkiri jinaa, e hodufe ka aduna ben mandiliri jinaa makko on!»

³ Onsay Ruuhu Allaahu on tippii e an, malaa'ikaajo on nawrimmi ka wulaa. Mi yi'i debbo no joodii e hoore kullii bodewii heewungii inde hoynufe Alla dēn, marnгии ko'e jeedifi e galaadi sappo.

⁴ Tawi on debbo no bornii concii bodfeeji e firsinaadi, himo cudori kanje e kaaye hittufe e kodē hittufe. Tawi himo jogii feletere kanje heewunde ko jiddinaa e tuude jinaa makko on.

⁵ Tawi innde gundoore no windii ka tiinde makko, ko woni dūn ko: «Saare *Baabiila mawnde nden, neene cagaabe ben e ko jiddinaa kon ka hoore leydi.»

⁶ Mi yi'i on debbo no mandiliri yiyan yimbe Alla ben, e yiyan seedeebe Iisaa ben.♪

Bay mi yi'ii mo, mi njalfi fota.

⁷ Malaa'ikaajo on wi'immi: «Ko hondun njaldufaa? Mi andinte gundoo debbo on e kullii ngii ko'e jeedifi e galaadi sappo ngii o wadfi ngin.

⁸ Kullii ngii yi'udaa ngin hari no woodanoo, kono jooni ngii woodaaka. Hingii faandii yawude ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin, ngii yaha ka hayrannde. Awa kadi hodufe ka aduna ben, be tawata innde mun windaaka ka deftere ngurndan gila ka fudfoode aduna, be njalfoyay yi'ugol ngin kullii, ko fii hari hingii woodanoo, kono jooni ngii woodaaka, awa kadi ngii feenitay.

⁹ «Doo non, maa hakkil wonduki e faamu: Ko'e dēn jeedifi ko pelle jeedifi dē debbo on joodii e hoore mun dēn. Ko dē lambe ben njeedifo kadi:

¹⁰ njowo yanii, godfo on no woodaa, oya on araali taho. Nde o aroyi, himo haani wonude seeda.

¹¹ Kullii woodanoongii, ngii woodaaka jooni ngin, kangii tigi ko ngii lando njeetatafo, ko ngii godfo kadi e njeedifoobe ben, hingii yahude ka hayrannde.

¹² «Galaadi sappo di yi'udaa dīn ko lambe sappo, be fudfaaki taho laamaade, kono ko hendoraybe laamu wa lambe e nder saa'i gooto fii laamodugol e kullii ngin.

¹³ Kambe ko be ebboore wootere, be jonnay doole maŋbe e laamu maŋbe kullii ngin.

¹⁴ Be haŋay Baalun kun, Baalun kun foola be, ko fii ko kun Koohooji koohoobe, Lando lambe, ko wondufe e makkun ben woni noddaabe e subaabe e sella-findeebe.»

¹⁵ O wi'immi kadi: «Di'e dē yi'udaa cagaajo on no joodii e mun dēn, ko jamaaji dīn e dente moolanaade dēn e leyyi dīn e haalaaji dīn.

¹⁶ Galaadi sappo di yi'udaa dīn wondude e kullii ngin ajoyay cagaajo on, di yetta kala ko o jeyi, di boora mo, di jaama bandu makko ndun, di sunnira mo yiite.

¹⁷ Ko fii Alla wadfi ka berde majji huuwugol ebboore makko nden e nder miijo wooto fii yo di okku laamu majji ngun kullii ngin haa tuma daaluyeeji Alla dīn laatii.

¹⁸ Awa kadi debbo mo yi'udaa on ko saare mawnde marnde laamu e hoore lambe aduna ben.»

18

Fii Lancagol Saare Baabiila nden

¹ Bawto dūn, mi yi'i malaa'ikaajo goo no iwra ka kammu, jogiifo bawgal njanal, aduna on jalbiri annoora makko on.

² O ewnii ko tiifi, o wi'i:

«Nde yanii! Saare *Baabiila mawnde nden yanii!

Nde wontii hodo jinnaaji,

suuforde kala ruuhu tuunūfo,

♪ 17:6 17.6 «Mandilirgol yiyan yimbe Alla ben» no firi weltorgol ko be waraa kon.

e suuɗorde kala sondu harmundu e aɗaandu.

³ Ko fii leyyi dɪn fow mandilirii
himme jinaa mayre on,

lambe aduna ben kadi wattodi
e mayre e nder jinaa mayre on,
awa kadi njulaabe ben ka leydi alfinorii
ngalu mayre feyyitungu ngun.»

⁴ Mi nani kadi hawa goo ka kammu, no wi'a:

«Yaltee e mayre, yo jamaa an,
fii wota on tawde e junuubaaji mayre dɪn,
e wota on hebu gebal albala'uuji mayre dɪn.

⁵ Ko fii junuubaaji mayre dɪn dewnondirii haa ka kammu,
awa kadi Alla anditii angal peewal mayre on.

⁶ Wadiranee nde wano nde wadiri non,
sowon kuude mayre den nde dɪdi, jonniton nde.

Jardukun, kun nde yarniri kun,
jonnitiree nde kun laabi dɪdi!

⁷ Wano nde mawninornoo non,
e no nde yollornoo e mbeleede non,
jonnitiree nde wano non tampere e yoomere!

Ko fii hinde wi'i ka bernde mayre:

«Min mido joodii e nder laamu,
hinaa mi heynotoodo,
awa kadi mi yoomataa few!»

⁸ Sabu dɪn,
albala'uuji mayre dɪn yanay e hoore mayre jande wootere,
dɪn ko mayde e yoomere e heege,
nde sunniree kadi yiite.

ko fii Alla Joomiraado, Naawuɗo nde on, ko Jom-doole!»

⁹ Lambe aduna ben fow, wattodunooɗe e mayre e nder jinaa e mbeleede, wulloyay fesa
fii mayre, nde be yi'i curki sumugol mayre on.

¹⁰ Hiɓe darii ka wodɗitii sabu kulol tampere mayre ngol, be wi'oya:

«Bone, bone wonanii saare Baabiila mawnde nden,
dɪn ko saare dolnunde nden!

E nder saa'ihun gootun pet naawoore maa nden arii!»

¹¹ Njulaabe ben ka leydi yooma, be wulla fii mayre, ko fii hay gooto soodataa hande kadi
ko be yeeyata kon,

¹² dɪn ko kanje e kaalisi e kaaye hittude e kofe hittude e bagi daatude e bagi bofe e
bagi dawludo e bagi firsinaado, e kala noone ledfe uurufe e kala piiji moyyiniraadi
niye mawba, e kala piiji hittudi moyyiniraadi ledfe hittude e sila e njande e kaaye
daneje,

¹³ wondude e ceɓe ledfe kanel uurufe e urngallooji e angiriiji, e *buto ledfe no wi'ee
*mirri, e buto ledfe no wi'ee libaana, e njaram *wiiju e nebbe e ngawri e condi ngawri
e na'i e baali e pucci e *giri-giriije e maccube e wonkiiji yimbe.

¹⁴ No wi'a: «Piiji dɪ wonkii maa kin himmani dɪn wodɗitike ma yo saare Baabiila!
Piiji hittudi dɪn maa jalbuɗi dɪn fow fuutike ma, awa kadi be hettataa dɪ hande kadi!»

¹⁵ Njulaabe alfinorɓe nde ben wonay ka wodɗitii sabu kulol tampere mayre ngol. Be
yoomoya, be wulla,

¹⁶ be wi'oya:
«Bone, bone wonanii ndee saare mawnde,
ɓorniinde concɪ daatudi,
boɗeeji e firsinaadi,
cuɗori kanje e kaaye hittude e kofe hittude!

¹⁷ E nder saa'ihun gootun pet,
ngun ngalu mayre e mawnude caabii!»

Hooreɓe laade ben fow e gollooɓe ton ben fow e doginooɓe ben e wuurirɓe baharu
ben fow darii ka wodɗitii.

¹⁸ Bay be yi'i curki sumugol mayre on, be woni e ewnagol, wi'a: «Ko saare honde
nanditaynoo e ndee saare mawnde!»

¹⁹ Tawi hiɓe bugotonoo mbullaari ka ko'e maɓɓe, yooma, wulla, hiɓe ewnoo wi'a:

«Bone, bone wonanii ndee saare mawnde,
nde kala on marɗo laana ka baharu alfinori ngalu mun!

E nder saa'ihun gootun pet nde caabii!»

²⁰ Awa welto e hoore mayre, yo kammu, onon men kadi yo gomdĩnbe e *sahaabaabe e annabaabe, ko fii Alla jaaawii nde fii ko nde wadĩ on kon!

²¹ Onsay malaa'ikaajo dolnudo yetti hayre nanditaynde e laggorde moolanaande, bugii ka baharu, e hoore himo wi'a:

«Ko nii saare Baabiila mawnde nden bugortee doole,
hara nde yiitetaake hande kadi!

²² Nanetaake hande kadi hito hodoofoe hoddu
e yimoofoe e wuttoofoe ceri e *liite!

Hande kadi neepo yi'etaake e maa,
kala non noone mecce,

awa nanetaake hande kadi hito undugal e maa.

²³ Awa kadi ndaygu lampu jalbataa e maa hande kadi,
hawa yettudo e yettaado nanetaake hande kadi.

Ko fii hari ko njulaabe maa ben woni teddube ben ka leydi,
awa kadi leyyi dfin fow faljirii sabu mbilankaaku maa ngun!

²⁴ Awa kadi ko e maa yiayan annabaabe ben
e gomdĩnbe ben e kala waraado ka hoore leydi hibbaa.»

19

Fii Mantoore nden ka Kammu e Peera fii Baalun kun

¹ Bawto dfin, mi nani hawa tiiduka immorde e jamaa dduufudo ka kammu, no wi'a:
«Mantoore wonanii Alla!

Kisiyee e mangu e bawgal ko Alla men on wonani!

² Naawooje makko dfin ko goongaaje feewude!

O jaaawii cagaajo mawdo on,

faljiniiraynoodo yimbe aduna on jinaa mun on.

Alla kadi yottanike yiayan kurkaadi mun dfin o hibbi dfin.»

³ Be wi'i kadi dimmun:

«Mantoore wonanii Alla!

Curki nden saare yaway haa poomaa!»

⁴ Tawi mawbe ben noogay e nayo e tagooje nay wuurufe dfin no jiccinoo, no sujjana
Alla Joodiido ka jullere laamu on e nder wi'ugol:

«Aamiina, mantoore wonanii Alla!»

⁵ Hawa kadi yalti ka jullere laamu no wi'a:

«Ko onon yo jiyaabe makko,

hulofoe mo,

fandufe e njandufe,

on fow mantee Alla men on!»

⁶ Mi nani kadi wa hawa jamaa dduufudo e wa hito di'e dduufude e wa hito riggande
tiidufe, no wi'a:

«Mantoore wonanii Alla!

Ko fii Alla Joomiraado on,

on Jom Bawgal,

jodfinii *laamu mun ngun.

⁷ Weltofen, wonen e nder welo-welo, mawninin mo,

ko fii peera Baalun kun hewtii,

jombajjo makkun on hebulike,

⁸ o yedaama bornagol conci daatufi jalbudu laabudi.»

(Ko kuude feewude yimbe Alla ben woni dfin conci.)

⁹ Malaa'ikaajo on wi'immi kadi yo mi windu wonde: «Maloore wonanii ben noddaabe
ka nafakka peera *Baalun kun.» O wi'i kadi: «Dii ko daaluyeeji Alla goongaaji.»

¹⁰ Onsay mi jiccii ka koyde makko fii sujjangol mo. Kono o wi'immi: «Accu, wota a
wadu dfin! Ko mi kurkodoowo e maa e musifbe maa ben, jogiibe seeditoore Iisaa nden.
Sujan Alla! Ko seeditoore Iisaa nden woni ruuhu longinoowo annabaabe ben.»

Fii Wad'diido Puccu Ranewu on

¹¹ Mi yi'i kadi kammu ngun no udditii, mi tawi e hino puccu ranewu, tawi wad'diido
ngu on no wi'ee Sella-Findeejo e Goongaajo. Ko peewal o jaaawirta, o habira.

¹² Gite makko dfin no wa'i wa joyngol yiite, *meetelli buy no ka hoore makko. Innde
no windii e makko nde hay gooto andaa si hinaa kanko.

¹³ Dolokke mo o bornii on no moddi yiayan. Himo wi'ee Daaluyee Alla on.

¹⁴ Tawi koneeli wondi dɪn ka kammu no wadɔdii pucci daneeki, no jokki mo, hiɓe bornii concɪ dɔatudɪ daneeki laabudɪ.

¹⁵ Tawi kaafa welka no yalta ka hunduko makko fii foolugol leyyi dɪn, awa kadi o ayniroyay ɓe labbooru njandi, o yaaba, o munca *wiɲuuje dɛn ka wuugirde tikkere moolanaande Alla Jom Bawgal nden.

¹⁶ Tawi innde no windii ka dolokke makko e ka busal makko, dɔn ko: «Landɔ Lamɓe e Koohoojo Koohooɓe.»

¹⁷ Mi yi'i kadi malaa'ikaajo no darii ka nder naange, no ewnoo colli wondi wiirude ka weeyo dow dɪn fow ko tiidi, wi'a: «Aree, mottondiron fii nafakka mawɔo Alla on!

¹⁸ Naamon balli lamɓe ɓen, e balli hooreɓe suufaabe ɓen, e balli dolnuɓe ɓen, e balli pucci e wadɔfotonooɓe dɪ ɓen, e balli yimɓe ɓen fow, rimɓe e maccuɓe, fanduɓe e njandube!»

¹⁹ Onsay mi yi'i kullii ngin e lamɓe aduna ɓen e koneeli mun dɪn no mottondiri fii habugol wadɔdiɔo puccu ranewu ngun e konu mun ngun.

²⁰ Kullii ngin nangidaa e waditiɔo annabaajo on, dɔn ko on wadunooɔo maandeeki yeeso maggi dɪ o dɔaynirnoo heɓunooɓe maande kullii ngin ɓen, sujani nandolla maggi on. ɓe dɪɔoo non ɓe bugaa ka weendu yiite ko ɓe wurɓe, dɔn ko ka mbollan yiite.

²¹ Beya wariraa kaafa yaltaynooka ka hunduko wadɔdinooɔo puccu ngun on, colli dɪn fow naami balli maɓɓe dɪn haa haari.

20

Fii Laamu ngu Duubi Wuluure ngun

¹ Onsay mi yi'i kadi malaa'ikaajo no iwra ka kammu, no jogii ka jungo mun saabiwal *gaygii ngin alaa kattudi ngin wondude e jolokowal moolanaangal.

² O nangi *ningiwii ngin, e maanaa ndiya mboddi araniri, dɔn ko Ibuliisa maa Seytaane, o jolki ndi fii duubi wuluure.

³ O bugii ngin ka nder *gaygii ngin alaa kattudi ngin, o soki, o ndoli kadi dow maggin, fii wota ngin faljin leyyi dɪn hande kadi haa duubi wuluure dɪn timma. Kono ɓawto dɔn, ɓee ngin jolkitoyee embere saa'i fahin.

⁴ Mi yi'i kadi julle laamu, tawi joodiɓe e dɛn ɓen no yedaa bawgal ɲaawugol. Mi yi'i wonkiiji ɓe ko'e mun tayiraa kaafa ɓen sabu seeditanagol Iisaa e daaluyee Alla on, ɓen ɓe sujjanaano ngiya kullii e nandolla mun on, ronki heɓude maande ka tiinde maa ka jungo. ɓe wurnitaa, ɓe laamodi e *Almasiihu on e nder duubi wuluure.

⁵ Dun ko ummutal aranal ngal non. Tawi beya mayɓe heddiɓe wurnitetaake haa tuma duubi wuluure dɪn timmi.

⁶ Malooɓe e *senaare wonanay ɓen tawoyteeɓe e ummutal aranal ngal, ko fii mayde dɪmmere nden heɓoytaa bawgal e hoore ɓen. ɓen-le ko ɓee *yottinoyooɓe sadaka ka Alla e ka Almasiihu on. ɓe laamodoya e makko e nder duubi wuluure.

⁷ Nde duubi wuluure dɪn timmoyi, Ibuliisa yaltinoyte ka kaso,

⁸ o yaltoya fii faljingol leyyi wondi e cobɓuli aduna on nay, dɪn ko Yaajuuja e Maajuuja en, p o mottindira ɓe fii wadugol hare. Tawa dɔudoral maɓɓe ngal no fota e njaareendi ndin ka baharu.

⁹ ɓe hebbini hoore leydi ndin fow, ɓe hundi daakorɓe yimɓe Alla ɓen e saare buuraande yideede nden, kono yiite iwri ka kammu, muli ɓe.

¹⁰ Onsay Ibuliisa, faljinnooɔo ɓen yimɓe on, bugaa e nder ndun weendu yiite e mbollan mun, ka ngiya kullii e waditiɔo annabaajo on buganoo dɔn. ɓe lettee dɔn jemma e ɲalorma haa poomaa.

Fii Naawoore Sakkitorde nden

¹¹ Mi yi'i kadi jullere laamu moolanaande daneere e joodiɔo e mayre on. Tun kammu ngun e leydi ndin dogi mo, dɪn ronki heɓude ka wona.

¹² Mi yi'i kadi mayɓe ɓen, tawi ɓen no darii yeeso nden jullere laamu, dɔn non ko gila e fandube haa e njandube. Onsay defte udditaa. ɓawto dɔn, deftere goo kadi udditaa, tawi nden ko deftere ngurndan dɔn. ɓen mayɓe ɲaawiraa kuude maɓɓe windiɓe dɛn e dɛn defte.

¹³ Baharu on jonniti mayɓe wonnooɓe e makko ɓen. Mayde nden e jahannama kadi jonniti mayɓe wonnooɓe e mun ɓen, mo kala e ɓen ɲaawiraa kuude mun dɛn.

¹⁴ Onsay mayde nden e jahannama bugaa ka weendu yiite, ko ndun weendu yiite woni mayde dɪmmere nden.

¹⁵ Kala mo innde mun windanooki e nder deftere ngurndan nden, bugaa ka nder weendu yiite.

21

Fii Kammu Hesu ngun e Aduna Keso on

¹ Bawto d'un, mi yi'i kammu hesu e aduna keso, bay hari nguya kammu hinngu e oya aduna kid'fo feyyii, tawi kadi baharu alaa.

² Onsay mi yi'i saare hormorde nden, d'un ko saare Yerusalaam heyre, no iwra ka kammu ka Alla, tawi nden no pariraa wano jombajjo parirtee fii moodi mun.

³ Mi nani kadi hawa tiid'uka iwrude ka jullere laamu no wi'a: «Awa jooni wonunde Alla nden no e hakkunde yimbe ben. O hod'iday e maβbe, be wona jamaa makko, kanko Alla tigi o wonday e maβbe, o wona Alla maβbe. ¶

⁴ O fitta kala gongol ka gite maβbe, hara hande kadi mayde waditataa, yoometaake, fesetaake, muuseendi waditataa. Ko fii haray sifa d'in piiji arani fow feyyiino.»[†]

⁵ Onsay on Jood'iido e nden jullere laamu wi'i: «Mid'o heydintinde piiji d'in fow!» O wi'immi kadi: «Windu, ko fii d'ii daaluyeeji ko holniidi e goongaaji!»

⁶ O wi'immi fahin: «Timmii! Ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, ko min woni Fud'foode nden e Rawnoode nden. On mo no d'on'daa, mi okkoray mo ko o yara ka bundu ndiyan ngurndan, hara ontigi yobataa.

⁷ Ko d'un wonata ndondi foolu'do on. Mi wonay Alla makko, kanko o wona bid'fo an.[§]

⁸ Kono wadaybe hula yiltitoo ben e be gom'dinaa ben e tuunuβe ben e ittoobe ko'e ben e jinoobe ben e mbileeβe ben e rewoobe sanamu ben, e fenoobe ben fow: gebal ben ngal ko ka weendu yiite hubbundu e mbollan mun woni! Ko ndun non woni mayde d'immere nden!»

Fii Saare Yerusalaam Heyre nden

⁹ Bawto d'un, god'fo e ben malaa'ikaabe njeed'ido, joginoobe pelette jeed'idi heewude albala'uuji jeed'idi sakkitori d'in, ari, wi'immi: «Aru mi holle jombajjo on, d'un ko sonnaajo Baalun kun.»

¹⁰ Ruuhu Allaahu on tippii e an, malaa'ikaajo on nawrimmi e hoore fello njano toowungo, o hayninimmi saare Yerusalaam hormorde nden ka iwra ka kammu ka Alla.

¹¹ Tawi nden saare no jalbiri annoora Alla on. Jalbeendi mayre ndin no nandita e jalbeendi hayre hittunde fota, wa hayre yasbe, jalbirnde wa jaaman.

¹² Tawi tata mayre on no njand'i, no toowi, hinde mari kadi dambude sappoo e d'idi. Malaa'ikaabe sappoo e d'ido no e d'en dambude, tawi inde *bolondaaji biβbe Isra'iila ben sappoo e d'idi no windii e majje.

¹³ E hino no dambude mayre d'en woniri: ko tati funnaange, tati ka nano, tati ka jaamo e tati ka hirnaange.

¹⁴ Tata nden saare ko kaaye sappoo e d'idi didiraa, inde sappoo e d'idi no e hoore d'en kaaye. Den inde-le ko inde *sahaabaabe Baalun kun sappoo e d'ido.

¹⁵ Tawi on wonno'odo lan yewtude no joginoo sawru kanje fii ko o eβbira ittiri saare nden e dambude mayre d'en, wondude e tata mayre on.

¹⁶ Tawi mbaaloodi nden saare ko cobbuli nay fotay'di, tawi junndi mayre on e yanji mayre on no fota. O eβbiri saare nden ndun sawru ndu o joginoo, d'un hawri embere sagara yaaduui guluuji sappoo e d'idi.[†] Tawi junndi mayre on e yanji mayre on e tooweendi mayre on no fota.

¹⁷ On malaa'ikaajo eβbiri tekkeendi tata on embere sogone ned'danke, d'un hawri sogone teemedere e cappande nay e nay.

¹⁸ Tawi on tata ko hayre yasbe darniraa. Tawi saare nden kanun ko kanje laabirfo wa biini.

¹⁹ Tawi didoodiiji tata nden saare no fotiniraa kala noone kaaye hittude. Didoodi araniri ndin ko yasbe, d'immiri ndin ko saafira, tammiri ndin ko kalseduwan, nayabiri ndin ko zumuruudu,

²⁰ jowabiri ndin ko sardonisi, jeegabiri ndin ko sardi, jeed'idaβiri ndin ko kirisooli, jeetatabiri ndin ko beril, jeenayabiri ndin ko topaazi, sappabiri ndin ko kirisopaas, sappoo e go'abiri ndin ko hiyasinta, sappoo e d'idaβiri ndin ko ametiise.

¶ 21:3 21.3 Isa. 7.14 † 21:4 21.4 Isa. 25.8 e 65.17-19 § 21:7 21.7 Zab. 89.27-28 e 2Sam. 7.14 † 21:16 21.16
Dun no hawra wa kilomeeterji 2200.

²¹ Tawi dame ɗen sappoo e ɗiɗi fow ko moyyiniraade kofe hittude, damal kala moyyiniraa hofere wootere. Tawi ballaŋal ngal ka saare ko ngal kanje laabirɗo wa biini jalbuɗo.

²² Laatii mi yi'aali *rewirɗu e mayre, kono tawi ko Alla Joomiraado Jom Bawgal on e *Baalun kun woni rewirɗu mayre ndun.

²³ Tawi saare nden hatonjinaa e naange maa lewru ko jalbinana nde, ko fii annoora Alla on no hentini nde, awa kadi Baalun kun ko ndaygu mayre.

²⁴ Ko jalbeendi mayre on leyyi ɗin yaarata, awa kadi lambe aduna ben addanay nde darjaaji mun ɗin.

²⁵ Dame mayre ɗen ombetaake e nder pallal ngal few, bay ɗon kapun jemmataa.

²⁶ Awa kadi nde addanoyte darja e teddungal leyyi ɗin.

²⁷ Hay fus e ko tuuni e hay gooto waɗoowo ko jiddi maa fenaande naatataa ɗon. Ko naatata ɗon woo ko be inde mun windii ben ka nder deftere ngurndan Baalun kun.

22

Fii Maayo Ndiyan Ngurndan ɗan

¹ Ontuma malaa'ikaajo on hollimmi kadi maayo ndiyan ngurndan ɗan ka iwratata ka jullere laamu Alla e *Baalun kun, laabuɗan jalbiri wa jaaman,

² no ila ka hakkunde ballaŋal saare nden. Leggal ngurndan ɗan no darii e cende ɗiɗi maayo ngon, rimoowal biɓɓe laabi sappoo e ɗiɗi, tetteeteɓe lewru bee, ngal leyyi ɗin jawndorta haako mun.

³ Haray kuddi alaa hande kadi. Jullere laamu Alla nden e Baalun kun wonoyay e nden saare. Onsay jiyaabe makko ben kurkanto mo,

⁴ be yi'a yeeso makko ngon, innde makko nden wona ka tiife maɓɓe.

⁵ Hara jemmataa han kadi, be hatonjintaa e ndaygu lampu maa jalbeendi naange, ko fii Alla Joomiraado on jalbinanay ɓe. Awa ɓe laamoyto kadi haa poomaa.

Fii Ardu Iisaa Sakkitorɗu ndun

⁶ O wi'immi: «Dii daaluyeeji ko holniɗi e goongaaji. Joomiraado on, on Alla Jom ruuhuuji annabaabe ben, imminii malaa'ikaajo mun on fii andingol jiyaabe makko ben fii kon ko saatii arude ko ɓooyaa.»

⁷ Iisaa wi'i: «Midɗo ara ko ɓooyaa! Haray maloore wonanii ben doftotooɓe ɗii konguɗi feppinaaɗi wonɗi e ndee deftere.»

⁸ Ko min Yuuhanna nani fii ɗii piiji, mi yi'i ɗi kadi. Nde mi nanunoo, mi yi'i ɗi, mi jiccino e ley koyɗe on malaa'ikaajo holluɗo lan ɗi fii sujjangol mo.

⁹ Kono o wi'immi: «Wota waɗu ɗun! Min kadi ko mi kurkodoowo e maa, kurkoda e musibɓe maa annabaabe ben, e ben doftotooɓe ɗii konguɗi wonɗi e ndee deftere. Sujjan Alla!»

¹⁰ O wi'immi kadi: «Wota ombu notaa ndee deftere nde ɗii konguɗi feppinaaɗi wonɗi e mun, ko fii saa'i on ko ɓadiiɗo.

¹¹ Awa kadi ɓe feewaa ben yo duumo e jokkugol angal peewal mun, ɓe laaɓaa ben kadi duumoo e jokkugol angal laaɓal mun, feewuɓe ben duumoo e peewal mun, laaɓuɓe ben duumoo e laaɓal mun!»

¹² Iisaa wi'i: «Midɗo ara ko ɓooyaa, mi arda e njoddi mo kala embere kuude mun.

¹³ Awa kadi ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, ko min woni Arano on e Sakkitoro on, ko min woni Fudɗoode nden e Rawnoode nden.

¹⁴ «Maloore wonanii ben laɓɓinɓe concɗi mun fii heɓugol gebal ka leggal ngurndan, e no ɓe naatira ka saare, hara ko ka dambuɗe ɓe rewɗi.

¹⁵ Kono dawaadi ɗin e mbileeɓe ben e jinooɓe ben e ittooɓe ko'e ben e rewooɓe sanamu ben e kala on yiɗuɗo fenaande huutori yo wonu ka yaasi.

¹⁶ «Min Iisaa mi imminii malaa'ikaajo an on fii seeditanagol on ɗii piiji ka moftɗe. Min ngol Daɗol e Geeyol Daawuuda, awa kadi ko min woni Jaawiire Jalboore Subaka nden.»

¹⁷ Ruuhu Allaahu on e jombajjo on wi'i: «Aree!»

Awa, on nanuɗo ɗun kadi yo wi'u: «Aree!»

Awa mo no donɗaa yo aru, on faalaado yo yettu ndiyan ngurndan ɗan, hara yobaali.

u

¹⁸ Awa mi fellintinani kadi on nanuɗo ɗii konguɗi feppinaaɗi wonɗi e ndee deftere, si beyditii godɗun e majji, Alla beyditay e hoore makko ɗii albala'uuji ɗi fii mun windii e ndee deftere.

¹⁹ Awa kadi, si godfo aru ittude godfun e dñi kongudñi ndee deftere feyyinannde, Alla kadi ittay geɓal makko wongal ngal ka leggal ngurndan e ka saare hormorde, de fii mun windii e ndee deftere.

²⁰ On Seediido dñun fow wi'i: «Ko goonga, mido ara ko ɓooyaa.»

Aamiina!

Aree, yo Joomi amen Iisaa!

²¹ Yo moyyere Iisaa Joomi on wonu e hoore fow.